ФАНТАSTIKA

2008

Фондация "Човешката библиотека"

АЛМАНАХ ЗА ФАНТАСТИКА И БЪДЕЩЕ

ФАНТАSTIKA

Фондация ЧОВЕШКАТА БИБЛИОТЕКА

Авторски кръг:

Ани Илиева
Александър Карапанчев
к.ф.н. Валентин Д. Иванов
Георги Малинов
Григор Гачев
Ивайло П. Иванов
Иван Попов
д-р. филос. Иван Пунчев
Мартин Петков
Николай Теллалов
Тодор Ялъмов
Янчо Чолаков

Това електронно издание се разпространява безплатно, но приемаме дарения от читателите: https://choveshkata.net/blog/?p=7160. *Всички събрани дарения се влагат в допечатването на онези броеве от алманаха „ФантAstika“, чийто хартиен тираж е изчерпан.*

© Атанас П. Славов – идея, съставителство и оформление, 2009
© Калин Ненов – редактор, 2009
© Родни Матюз, Войтек Сюдмак, Калин Николов, Бъркли Шоу, Калина Атанасова, Ели Апостолова, Стефан Василев, Ертан Мусов – илюстрации, 2009
© Фондация „Човешката библиотека“, 2009

ISSN 1313-3632

АЛМАНАХ ЗА ФАНТАСТИКА И БЪДЕЩЕ

ФАНТАSTIKA

2008

Човешката библиотека
2009

Вода и кораблики. © Вячеслав Рыбаков, 1992

ФАНТАSTIKA

Ежегодник за фантастика от цял свят
и във всички изкуства, фантастология и футурология.

Съставител, оформител и предпечат: Атанас П. Славов
Редактор и коректор: Калин Ненов
Формат: 70/100/16
Печатни коли: 33

Фондация „Човешката библиотека“
http://choveshkata.net
Имейл: At.Slavov@gmail.com

ФАНТАSTIKA 2008

Съдържание

Преводна фантастика

Няма какво да делим – *Сергей Лукяненко* 10

Този текст е наличен само в хартиеното издание на алманаха.

Етюд в изумрудено – *Нийл Геймън (Хюго 2004; Локус 2005)* 21

Този текст е наличен само в хартиеното издание на алманаха.

Бленуващите кристали (откъси) – *Теодор Стърджън* 39

Изгревът на следващото: *Атанас П. Славов* 44

Корабчетата и водата – *Вячеслав Рибаков* 46

Бавно ваяние – *Теодор Стърджън (Небюла 1970, Хюго 1971)* 113

Този текст е наличен само в хартиеното издание на алманаха.

Каква ще е тя? – *Калин Ненов, Антон Фотев* 132

Български фантасти

Националният конкурс в Бургас 2008 г. 141

Кръстопът – *Валентин Дилов* 143

Синдромът Ируканджи – *Александър Лютов* 151

Дончо, Страти и аз – *Ценка Бакърджиева* 158

Портрет в 3,14 D: *Григор Гачев*

Извън картината 168

Бунището 190

Подходящата грижа 214

Такъв разговор нема 229

На хоризонта на събитието

Да опишеш дракончe – *Мирослав Моравски, Манол Дончев* 231

Слънце недосегаемо – *Николай Теллалов* 237

Запали свещ за дявола – *Янчо Чолаков* 244

Млади гласове

Драконът и портокаловия сок – *Геновева Димова* 263

Творческа кухня

Пещерните зефи – *Марияна Георгиева* 280

Единайсеторката на Кевин – *Кевин Андерсън* 292

Този текст е наличен само в хартиеното издание на алманаха.

„Играта“: открийте разликите 298

Наследниците на Светослав Минков

Истории за града с много вятър – *Любомир П. Николов* 302

Чифт разказоиди – *Александър Карапанчев* 318

Не се обръщай назад – *Мартин Петков* 323

Онова нещо, отлетяло с птиците – *Вал Тодоров* 333

Фантастичното нефантастично

Валентност – *Мирослав Моравски* 340

Оставката на министъра – *Калин Ненов* 346

Фантастихия

от Анибал Радичев, Доротея Табакова, Александър Бурмов 351

Фантастология

БГ-Фантастика: Състояние към момента – *Григор Гачев* 360
Български фантастични книги 2008 – *Д. Благов, А. П. Славов* 363
Най-впечатлилата ни преводна фантастика от 2008 година 374
Опасна липса на съпротива – *Мартин Петков* 377
Забелязани книги – *Валентин Д. Иванов* 380
„Мигновечност“: рецензии и критики 384
Спомен от „Аелита“ 394
„Играта“: за слепите петна на критиците – *Калин Ненов* 395
Копнеж за български фантастични разкази за чудо и показ 2008 402
ФаКтастика 405
Награди за фантастика 2008 415

Съзвездие Кинотавър

Аниме – *Ангел Тодоров* 418
Приказки от Землемория – *Габриела Петрова, Калин Ненов* 426
Изворът на живота – *Георги Пенчев* 430
Фантастични сериали – *Атанас П. Славов* 435
Носителят на светлина – *Христо Манолов* 445
Прокълнатите филми на Холивуд 446

Изобразително изкуство

Създатели на фантастични реалности (*Р. Матюз и В. Сюдмак)* 449

Homo Ludens

Beyond Good and Evil – *Веселин Жилов* 451

Музика

Научна фантастика в музиката – *Хю Дейвис, Максим Якубовски и др.* 457

Футурум

Културата като грешка – *Станислав Лем* 467
Този текст е наличен само в хартиеното издание на алманаха.
Краят на историческия човек 2 – *Атанас П. Славов* 476
Моделът на света според космистите: Иван Ефремов, Петър Димков и Николай Рьорих – *Тодор Ялъмов* 489

Откъде идваме

Златна гондола по каналите на въображението – *Атанас П. Славов* 495
Задочен клуб на фантаста – *Венециян Тодоров* 496
Представяне на електронно списание Сивостен 499
Представяне на електронно списание „Фантазия без граници“ 506
Казанлъшки светлинки – *Габриела Петрова* 509
Сред светлини и сенки – *Калин Ненов* 512
Представяне на електронно списание „Цитаделата“ 518

Присмехулник за убиване

Фантасмагории – *Христо Граматиков* 524
Забавна класификация на фентъзито 526
Горчивата съдба на българското народно фентъзи – *Христо Граматиков*...528

Признания на съставителя

Е, случи се и вторият брой на алманаха. За съжаление не можахме да изпълним заканата си да бъдем четиримесечник – все още сме ежегодник.

Постарали сме се да обхванем значимите според нас явления във фантастиката през изтеклата 2008 година. Както уточнихме във ФАНТАSTIKA 2007, тези 528 страници си остават уникално място: територия на чоВечността, чиито многолики образи търсим и скицираме с неизчерпаем плам – също като малката Плам от „Каква ще е тя?“.

Освен нея, в раздела „Изгревът на следващото“ ви очаква повестта на Вячеслав Рибаков „Корабчетата и водата“, в която ще се докоснете до изумително бъдеще: свят от телепати, които са намерили начин да се справят с една от най-неразрешимите човешки драми – лъжата. С „Бавно ваяние“ Теодор Стърджън отново ще ви потопи в своята вселена на топлота и нежност към другия.

Преводната литература е представена и с разкази на Нийл Геймън и Сергей Лукяненко, носители на национални награди в родината си, и с отбрани откъси от романа „Бленуващите кристали“ на Стърджън.

Разделът „Български фантасти“ освен вече познатите форми има и нова рубрика „Портрет в 3,14 D“. Първият автор, попаднал във фокус, е Григор Гачев, представен с три съвършено различни произведения – фентъзи, киберпънк и сатира, плюс нещо от блога му.

Творческият пейзаж се разширява с още един раздел – „На хоризонта на събитието“, в който ви очакват откъси от предстоящи родни фантастични романи. Специално тази година Янчо Чолаков и Николай Теллалов сякаш са се наговорили да ни зашеметят необратимо...

Предлагаме ви и три от наградените разкази от бургаския конкурс, посветен на 40-годишнината от създаването на първия български клуб за фантастика.

„Младите гласове“ пък този път са глас – един... ала звънък.

Още един нов раздел, „Фантастичното нефантастично“, събира разкази за обикновени неща от живота, видени в цялото им вълшебство, през търсещия поглед на фантаста.

Нов е и разделът „Творческа кухня“, където ще надникнем в готварските книги и кръкрещите тенджери на пишещите братя и сестри. Започваме с писателски съвети от Кевин Андерсън, начало на роман от Марияна Георгиева и едно практическо забавление за редактори – вижте сами.

Във „Фантастология“ се появява нова рубрика – „ФаКтастика“: фантастични случки из живота на фантасти и техните книги, напълно невероятни научно регистрирани факти, открития, реализиращи НФ идеи, и др. Самата „Фантастология“ предлага обзор на българските книги, излезли през 2008-а, съпроводени с анотации и рецензии; грабващи сърцата и умовете преводни романи; световните награди, връчени през изтеклата година.

„Съзвездие Кинотавър“ ще ви срещне с анимационни и игрални фантастични филми, погледнати от неочаквани ъгли; ще ви разходи сред фантастичните сериали, които са завършили или текат през 2008-а; ще ви смае (и стресне) с невероятните съдби на екранните фантазии.

Изобразителната фантастика е визуализирана от англичанина Родни Матюз и полския французин Войтек Сюдмак, а музиката е обхваната с енциклопедичен поглед върху НФ темите в световното музикално пространство.

За пръв път протягаме ръка към компютърните игри: Homo Ludens обещава да ви запознава със заглавия, които хем ни напомнят, че е човешко да играем, хем развиват човешкото у играещия.

В „Откъде идваме“ са представени ярки явления на фендъма – варненският фен Венециян Тодоров и неговото списание „Фантастика & фентъзи“, софийските е-зини „Цитаделата“, „Сивостен“, „Фантазия без граници“, казанлъшкият клуб „Светлини сред сенките“.

Не е пропуснато и най-спорното – бъдещето, в раздела „Футурум“. Посредством есето на Станислав Лем и „Краят на историческия човек 2“ ще можете да се запознаете с една шокираща гледна точка към предстоящото състояние на човечеството.

Накрая, но не последно място е хумористичният раздел „Присмехулник за убиване“, който разкрива, че колкото и сериозно да се отнасяме към фантастиката, не трябва да губим чувството си за хумор.

Атанас П. Славов
Калин Ненов

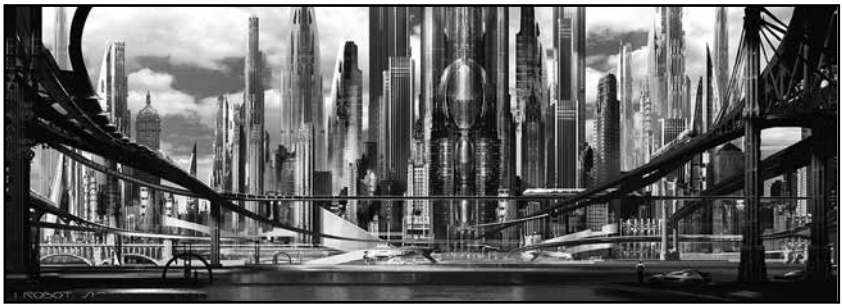

Графики и илюстрации от различни автори:

Войтек Сюдмак – 38, 66, 85, 109, 230, 297, 456 с.
Ели Апостолова – 131, 139 с.
Калин Николов – 85, 140, 155, 162, 262, 306, 319, 476 с.
Родни Матюз – цветно приложение, 449 с.
Атанас П. Славов – 9, 18, 324, 349, 387, 466, 494, 476 с.
Стефан Василев – 115, 137, 300 с.
Калина Атанасова – 40, 174, 180, 266 с.
Ертан Мусов – 43 с.
Бъркли Шоу – 213 с.
Клуб „Светлини сред сенките“ – 511, 512, 513, 514, 515, 516 с.

ПРЕВОДНА
ФАНТАСТИКА
Locus
1991 ABA in New Orleans
Shori Tepper: Aspiring Ur
SF in China
What Might Have Been
THE PESHAWAR LANCERS
S. M. STIRLING
LOCUS
The Science-Fiction COLLECTOR
Number 9
STRANGE FANTASY
реальность фантастики
АВГУСТ 2004
fantasy
ALBEDO
К. Дж. ФАУЛЕР
ВИНО ЧОЛАКОВ
СЕРГЕЙ ЛУКЬЯНЕНКО
ГЕНРИ ЛАЙОН ОЛДИ
SCIENCE FICTION REVIEW
ФАНТАСТИКА
Fantasy & Science Fiction
СВЕРХНОВАЯ
#29-30
QUARTERLY
DEMENTIA
STRANGE FANTASY
Dark Fantasy
Presse Océan
LES RENCONTRES
D'Utopie en utopies
Les grands et les jeunes pousses
REPÜLŐ NAGYSÁG
STANISŁAW LEM
LEM
SOLARIS
THE CYBERIAD
HARRY TURTLEDOVE
RULED BRITANNIA

Бленуващите кристали

Теодор Стърджън

„Бленуващите кристали“ е дебютният роман на Стърджън и втората книга от поредица „Човешката библиотека“, издадена през декември 2008 г. Тук ви предлагаме любими пасажи на преводача (които не издават важни моменти от самата история ;). ***- ФS***

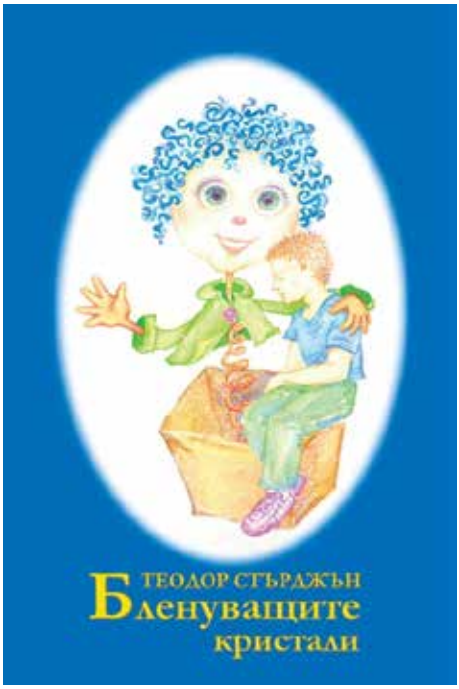

Хорти първо погледна шофьора – погледна, облещи се и извърна очи в един-единствен напрегнат миг. Увисналата кожа на мъжа наистина беше сиво-зелена, суха, отпусната, груба като подметка. Под очите си имаше торбички, червени и сякаш възпалени, а долната му устна зееше и откриваше дълги бели резци. По опакото на дланите му се виждаше същата отпусната сиво-зелена кожа, но пръстите му изглеждаха нормално. Бяха дълги, с прекрасно поддържани нокти.

– Това е Солъм – обади се Хавана през двете момичета, навеждайки се над бара. – Той е Мъжът с алигаторска кожа и най-грозният човек, хващан някога. – Сигурно усети мисълта на Хорти, че Солъм може да се обиди от такова представяне, понеже добави: – Той е глууух. Нищо не вдява.

– Аз съм Бъни – каза момичето до него. Беше пълничка – не дебела като Хавана, а закръглена – закръглена като топка масло, с опъната кожа. Кожата ù имаше цвета на плътта и кръвта – само розово без никакво жълто. Косата ù беше бяла като памук, но лъскава, а очите ù – необикновено рубинени, като на бял заек. Имаше гласче като на комар и почти свръхзвуков кикот, който тъкмо звънтеше. Едва стигаше до рамото на Хорти, макар че седяха еднакво високо. Беше несъразмерна само в това отношение: с дългия си торс и късите си крачка. – А това е Зийна.

Хорти обърна поглед към нея и се задави. Тя беше най-красивото малко произведение на изкуството, което някога бе виждал. Тъмната ù коса сияеше, сияеха и очите ù, а лицето ù се спускаше отвесно от слепоочието до бузата и се заобляше от бузата до брадичката, гладко и плавно. Под мургавата ù кожа искреше дълбока свежа руменина, като сенките между листенцата на роза. Носеше тъмно червило, почти керемидено; заради него и тъмната ù кожа бялото на очите ù светеше като фар. Роклята ù бе с широка яка, която покриваше раменете ù, и

деколте, което слизаше почти до талията. Въпросното деколте за първи път разкри на Хорти, че тези хлапета, Хавана и Бъни, и Зийна, изобщо не бяха хлапета. Бъни бе закръглена като момиченце, като кученце, спокойно можеше да бъде даже четиригодишно девойче – или момче. Ала Зийна имаше гърди, истински, стегнати, плътни, открояващи се гърди. Хорти се загледа в тях, а после и в трите дребни лица, сякаш лицата, които беше видял преди, бяха изчезнали и ги бяха заместили други. Обмисленото, уверено изразяване на Хавана и пурите му бяха неговите белези за зрялост, а албиноската Бъни със сигурност щеше да извади всеки момент някакво подобно свидетелство.

– Неговото име няма да ви го кажа – заяви Хавана. – Тъкмо ще си избира ново, считано отсега. Нал' тъй, хлапе?

– Ами... – запъна се Хорти, който още се бореше със странната промяна в преценките, които си бе изградил за тези хора. – Ами, да, мисля.

– Сладък е – възкликна Бъни. – Знаеш ли, хлапе? – Тя нададе едва доловимия си кикот. – Сладък си.

Хорти откри, че пак гледа гърдите на Зийна, и бузите му пламнаха.

– Не го дразни – каза Зийна.

Бяха първите нейни думи... Един от най-ранните спомени на Хорти съдържаше стъбълце папур, което лежеше на брега на крайморско поточе. Тогава той едва прохождаше и тъмнокафявата наденичка на папура на върха на сухото жълто стебло изглеждаше твърда и крехка. Без да я вдига, Хорти беше прокарал пръсти по нея и откритието, че не е суха съчка, а кадифе, му дойде като шок. Изпита същия шок, когато чу гласа на Зийна за пръв път.

Готвачът на аламинути, младеж с пепеляво лице, уморена уста и бръчици от смях край очите и ноздрите, се домъкна до тях. Очевидно не се изненада да види джуджетата или отвратителния зеленокож Солъм.

– Здрасти, Хавана. Ще се установявате ли наблизо?

– Поне още шест седмици не. Сега сме накъм Елтънвил. Ще издоим Областния панаир и тръгваме обратно. Идем с цял тон реквизит. Един чийзбургер за чаровника тука. Какво ще желаете, дами?

– Яйца на очи с ръжен хляб – поръча Бъни.

Зийна каза:

– Изпържи малко бекон, докато почти изгори...

– ...и го натроши върху фъстъчено масло на пълнозърнеста филийка. Помня, принцесо – ухили се готвачът. – Ам' ти, Хавана?

– Пържола. За теб също, а? – попита той Хорти. – Тц – не мож' си я ряза. Счу-

кано филе, и те гръмнах, ако вземеш че го панираш. Грах и пюре.

Готвачът оформи кръгче с палец и показалец и отиде да изпълни поръчката.

Хорти плахо се обади:

– Вие цирк ли сте?

– Панци – отвърна Хавана.

Зийна се усмихна на изражението му. Главата му се замая.

– Ще рече панаирен цирк. Сещаш се. Боли ли те ръката?

– Не много.

– Направо ще умра – избухна Хавана. – Да бехте видели. – Той прокара дясната си длан през пръстите на лявата и направи движение все едно троши бискивити. – Майчице.

– Ще го оправим. Как да ти викаме? – попита Бъни.

– Да решим първо какво ще прави – каза Хавана. – Нали трябва Людоеда да е доволен.

– Като каза за мравките – продължи Бъни, – ти би ли ял плужеци, скакалци, такива ми ти неща? – Попита го съвсем прямо и този път не се изкикоти.

– Не! – викна Хорти, а Хавана тъкмо казваше:

– Вече го питах. Не става, Бъни. И без туй Людоеда не си пада по гнусарите.

Бъни със съжаление промърмори:

– Никога не е имало панци с джудже гнусар. Ще е истински екземпляр.

– К'во е гнусар? – намеси се Хорти.

– Пита к'во е гнусар.

– Не е твърде приятно – отвърна Зийна. – Гнусарят е някой, който яде всякакви гадости и отхапва главите на живи зайци и пилета.

Хорти каза:

– Не мисля, че ще ми хареса, – толкова сериозно, че трите джуджета избухнаха в пронизителен смях. Хорти ги изгледа, едно по едно, и почувства, че се смеят заедно с, а не на него, затова и той се разсмя. Отново усети оня топъл порив отвътре. С тия хора всичко ставаше толкова лесно. Явно разбираха, че той може да не е съвсем като другите, и нямаха нищо против.

Пиер Людоа завършил гимназия три дни преди да стане на шестнайсет и се дипломирал като лекар на двайсет и една. Един човек издъхнал на операционната маса, докато му отстранявал апендикса. Пиер Людоа нямал вина.

Само че някой – един от попечителите на болницата – направил обиден намек за това. Людоа отишъл при него да възрази и в крайна сметка му строшил челюстта. Незабавно му забранили да оперира, а слуховете набедили случая с апендикса за единствена причина. Вместо да доказва на света неща, които според него нямали нужда от доказване, той напуснал болницата. Започнал да пие. Изкарал пиянството си на показ точно както бил сторил с таланта и уменията си – право пред всички, и майната им на коментарите. Коментарите за таланта и уменията му били помогнали. Коментарите за пиянството го отчуждили от всички.

Той преодолял пиянството; алкохолизмът не е болест, а симптом. Има два на-

чина да се отървеш от него. Първият е да излекуваш разстройството, което го предизвиква. Вторият е да го заместиш с друг симптом. Пиер Людоа избрал втория.

Той решил да презира хората, които го били отчуждили, и си позволил да презира останалото човечество, понеже било от същия род като тях.

Наслаждавал се на отвращението си. Построил кула от омраза и се качил на върха ù, за да се надсмива над света. Толкова високо положение му било достатъчно за момента. Междувременно не си дояждал; но понеже богатството било ценно за света, над който се надсмивал, той се наслаждавал и на бедността си. За известно време.

Само че човек с такова отношение е като дете с камшик – или като държава с военна флота. Известно време им е достатъчно да стоят на слънце и всички да виждат мощта им. Скоро обаче камшикът трябва да изсвисти и изплющи, оръдията трябва да гръмнат, човекът трябва не просто да заеме позиция; той трябва да се заеме с действия.

Дъждът яростно блъскаше по караваната в тъмните часове преди развиделяване, а в августовския въздух се бе промъкнал октомврийски хлад. Капките плющяха и свистяха като бурята, която Зийна тъй често усещаше в ума на Людоеда. Наоколо ù беше циркът. Той бе наоколо ù в спомените ù, за повече години, отколкото ù се искаше да брои. Циркът си беше свят, добър свят, ала изискваше горчива отплата, задето ù бе предоставил място, на което да принадлежи. Самият факт, че тя принадлежеше тук, означаваше поток от опулени очи и изопнати показалци: „Ти си различна. Ти си различна.“

„Урод!“

Тя се завърта неспокойно. Филми и любовни песни, романи и пиеси... имаше там жена – и я наричаха „фина“, – която можеше да прекоси стаята с пет крачки, вместо с петнайсет, да обхване топката на вратата с една *малка* ръка. Тя се качваше във влаковете, вместо да се изкатерва като някакво животинче, ползваше вилица в ресторант, без да криви уста.

И получаваха обич, тези жени. Получаваха обич и имаха избор. Проблемите в избора им бяха изтънчени проблеми, лесни проблеми – разлики у мъже, така несъществени, че нямаше как да са важни. Не им се налагаше да вдигнат очи към мъжа и първо да си помислят, преди всичко останало: „Какво ли значи за него това, че съм урод?“

Зийна бе малка, малка в толкова много отношения. Малка и глупава. Единственото, което бе успяла да обикне, сега бе изложила на смъртна опасност. Бе направила каквото може, но нямаше как да узнае дали е правилно.

Тя се разплака, беззвучно.

Хорти нямаше как да я е чул, но се оказа до нея. Той се вмъкна в леглото ù. Зийна ахна и за миг не можа да изпусне дъха през пулсиращото си гърло. После го хвана за раменете, обърна го наобратно. Притисна гърди към топлия му гръб, кръстоса ръце връз гърдите му. Придърпа го близо, близо, докато чу как

дъхът му свисти в ноздрите. Лежаха и не помръдваха, свити, прилепнали като две лъжици.

– Не мърдай, Хорти. Не казвай нищо.

Дълго мълчаха така.

Тя искаше да говори. Искаше да му каже за самотата си, за копнежа. Четири пъти свива устни, за да започне, и не успяваше, и вместо това сълзи навлажняваха рамото му. Той лежеше тихичко, топъл и с нея – само дете, но толкова много *със* нея.

Тя изсуши рамото му с чаршафа и пак го прегърна. И лека-полека яростта в чувството ù се уталожи и почти жестокият натиск на ръцете ù се отпусна.

Накрая промълви две неща, които сякаш изразиха тежестта от чувства. Заради набъбналите си гърди, изтръпналите си слабини каза:

– Обичам те, Хорти. Обичам те.

А по-късно, заради копнежа:

– Иска ми се да бях голяма, Хорти. Искам да съм голяма...

После беше свободна да го пусне, да се обърне, да спи. Когато се събуди в процеждащия се полумрак, беше сама.

Той не бе проговорил, не бе помръднал. Ала ù беше дал повече от всяко друго човешко същество през целия ù живот.

Преведе: Калин Ненов, 2008
Помагаха: рой човеци

Още откъси от книгата има тук: http://choveshkata.net/blog/?page_id=217

ИЗГРЕВЪТ НА СЛЕДВАЩОТО

Живеем в свят, където почти всички тенденции, продължени буквално и механически, пораждат представата за катастрофа.

Взети заедно, те узаконяват непреодолимо усещане за бъдеще, което представлява някакво перманентно разпадане (нещо като перманентната революция на председателя Мао). Да пишеш днес антиутопии, е въпрос на трудолюбие, а не на творческа фантазия. Неслучайно хиляди сръчни писатели, художници и кинотворци изградиха внушителни визии на такова бъдеще, с което едва ли не го "узакониха".

Но това всъщност не е нищо повече от реагиране на Изкуството, каквото то е правило през цялата човешка история!

Убеден съм, че фантастиката трябва да продължи по-нататък, да не забравя пионерското си проникване в територията на истински новото.

Фантастиката възникна като млада енергия на интелектуалната храброст и фантазия.

Днес истинската интелектуална смелост и сила на творческия талант е в търсенето на формите за Изхода.

Смелостта да допуснеш, че Човешкият дух е в състояние
да намери пътя си към по-високото ниво,
интелектът да го разбереш
и талантът да го защитиш художествено.

Без готови идеологии, митологеми и религиозни догми!

Решението на задачата, наречена "Кризисно Съвремие".

Решението, което води до по-висше състояние на ЧоВечността и Човечеството.

Към бъдеще, в което ЧоВечният Разум е надрасъл безчовечното невежество.

Рубриката „Изгревът на следващото" ще бъде мястото, където ще се публикуват истории, посветени на това търсене. Произведения, които с художествен талант и моделираща сила ще защитават нови светове от този вид. Проза, поезия, изобразително изкуство, филми, музика, есета, дискусии. Това ще става по два начина:

По спиралата: Съдби на хора и общества, търсещи изхода от кризисното състояние на света ни; образи на учени и мислители, напипващи в мрака на неизвестното пътищата към тази цел; приключения на личности, въвлечени в този спирален процес и постепенно разбиращи смисъла му.

Визии: Изграждане на образи, възникнали в нашето съвремие, носещи белезите на новото, вътрешната свобода в клетката на социалната несвобода; образи на групи и общества, постигнали белези на следващото, без ескапизъм, фанатизъм и аскетизъм.
Технологии, водещи до освобождаване от опредметяването, хуманитарни технологии, разкриващи етическите и интелектуални ресурси на ЧоВечното. Непротиворечиви и реалистично обрисувани общества на бъдещето, в които ВСЯКА личност е пълноценно разгърната и осъществена, без да зависи, (или да бъде притежавана) от друга. Фентъзи и алтернативни светове, в които това условие е постигнато.

Корабчетата и водата

Вячеслав Рибаков

...Дълбока е водата – но без нея
не би могъл да плуваш ти.

Капакът на люка се плъзна в жлебовете. Помръкна бялата светлина от плафоните; сияен, истински до болка, земният простор се стовари в лицето му, обгърна с гореща ароматна ласка кожата му, а стерилният въздух на катера се оттегли назад към тесните каюти и коридори.

Кол скочи. Под краката му с пукот се зарони прогорената почва, стремително се издигнаха облачета фина пепел. Той забързано премина през изгореното от дюзите и ето – зашумоля тихата жива трева, любовно обгърнала прасците му.

Кол се обърна. Сред карнавално пъстрия юли катерът изглеждаше жалък и нелеп – тъмен, нисък, с широко разперени тежки лапи, притиснали варварски меката като хляб земя. Присвил очи, Кол му махна прощално и потъна в ливадата. Търкулна се по гръб и усети с цялото си тяло крехката съпротива на стъблата.

Небето...

Въздухът в дробовете – от небето, не от бутилките на скафандъра...

Нейде съвсем наблизо, внимателно, сякаш настройваше инструмент, изцвъртя щурче. Кол благоговейно извърна поглед и го видя – поклащаше се върху стръкче ливадина; черните му очички проблясваха като мъниста, мустачетата му потрепваха на топлия вятър. Едното мустаче стърчеше нагоре, другото – настрани.

Откъм облаците се спусна тъмна точка. Без да откъсва очи от нея и внезапно като че ли забравил да диша, Кол бавно приседна, опрян на ръка, а след това се изправи. Точката нарасна стремително и се превърна в безкрил апарат, който се спусна над полето със зловещия вой на бомбардировач. Току над тревата апаратът внезапно и неестествено рязко замря, сякаш замръзна във въздуха, и вместо грохот се разстла тишина. Прозрачният капак бавно се плъзна назад и трима души – загорели от слънцето, широкоплещи, високи – слязоха долу.

Бяха облечени обаче като курортисти. Много елегантни, разбира се, курортисти, не някакви там хипита или нудисти – и все пак Кол усети мимолетна смътна обида; те сякаш не бяха дошли да посрещат завърнал се от далечни скиталчества астронавт, а да поканят съседа на разходка с яхта преди вечеря. Никак не беше ясно кой от тях какъв е. И като гледаше объркано ту към единия, ту към другия, Кол тихо отрони:

– Здравейте...

Единият, чиито брада и осанка напомняха за Добриня Никитич[1], протегна ръка и Кол нерешително улови дланта му и я стисна. Посрещачите се усмихна-

ха, а в усмивките им изобщо нямаше отчуждение, като че ли между тях трината и Кол не се простираха две столетия.

– Здравей, Кол – каза Добриня. – Поздравяваме те със завръщането.

Срещата, лишена от тържественост, все пак накара опънатите нерви на Кол да се отпуснат и той сграбчи трескаво с две ръце ръката на посрещача, който му отвърна със същото, и тогава вече Кол не издържа – като изхлипа, той го прегърна и зарови лице в рамото му. Посрещачът ласкаво каза:

– Хайде, недей, Кол... Всичко е наред. На Земята си.

– На Земята... – Кол се изправи, изпъна ръце по шевовете и се опита да се държи със стоманеното ритуално достойнство, подобаващо на един пилот и майор; разгледа отново и тримата, но и този път не разбра кой от тях е старши.

– Всичко е наред, Кол – повтори Добриня. – Аз съм Всеволод, пълномощник на Координационния център – той сякаш четеше мислите на Кол. – Това е Ясутоки, лекар, ръководител на групата за адаптация, която ще се заеме с твоята личност и навлизането ти в нашия живот. Ако искаш да му доставиш удоволствие, наричай го Ясутоки-сан – монголоидът, с доста дълга черна коса, се усмихна свенливо и направи изискан поклон. – А това е Зденек, кореспондент – младият момък весело се ухили и свойски разтърси ръката на Кол. – Всички направления, които очакваше, са представени: ръководството, медицината, пресата – без съмнение, Кол беше прозрачен за него.

Само това липсва – да решат, че съм тъп военен, помисли Кол, и по лицето на Ясутоки пробягна едва доловимо безпокойство, а Всеволод внезапно млъкна, сякаш бе дочул тревожещ звук.

– Така... Хареса ли ти мястото за кацане?

Хареса ли ти... Кол кимна безмълвно. Хълмчето, горичката, завоят на реката в далечината, скрит зад храсталака... Някога беше пребродил тези места, те бяха неговият свят, неговият безкраен космос. Наистина, от тук до селото са около осем километра, но какво са осем, че и десет километра за здрав хлапак, опиянен от лятната свобода? Ту с въдица, ту с лък и стрели или пък с маска и шнорхел, той се впускаше в експедиции от зори до здрач всеки ден, когато времето беше хубаво.

– Ямполица има ли я още? – попита тихо Кол.

– Селцето отдавна го няма – отвърна Зденек. – Искаш ли да се отбием?

Кол едва-едва вдигна рамене.

– Само да прелетим по-ниско...

– Слушам! – Всеволод се изпъна като струна и бойко козирува, въпреки че беше без шапка.

– Вижте – започна Кол. – Сигурно екипите по карантината, или както ги наричате сега, вече са на „Восток“... Нека да са по-внимателни в хладилната камера... там са телата.

И тримата кимнаха.

– Всичко ще бъде наред – тихо потвърди Всеволод. – Тръгваме ли?

– Да.

Някак веднага Кол се почувства свой сред свои. Беше се получило сто пъти по-добре от това, което очакваше с известен страх; в никакъв случай не беше по-зле от триумфалните посрещания по негово време със звучните им целувки пред неизброимите облещени лилави пронизващи очи.

– Това е скордер – съобщи Ясутоки, когато стигнаха до летателния апарат. – Къде искаш да седнеш?

– Ела при мене – предложи Всеволод, – отпред панорамата е по-добра.

– Тесничко е. Няма ли да ви преча да управлявате? – Кол разглеждаше пулта.

– Ни най-малко. Между другото, сега у нас не е прието да си говорим на „вие“. Освен ако не искаш да ми покажеш, че с нещо съм те засегнал и че ще се отнасяш към мене с хладна вежливост, докато не изкупя грешката си.

– Не знаех – Кол се настани и поклати глава. – Виноват...

Всеволод докосна пулта и скордерът се понесе над полето леко като перушинка. Кол погледна към пропадащия надолу катер – смътно чернееха проядените му бордове посред изгорения кръг земя – и неочаквано му дожаля за него. Катерът оставаше сам.

Всички мълчаха, за да не попречат на сбогуването му. Мене поне ме посрещнаха, споходи го нелепа мисъл, а този тук никому не е нужен... Кол се обърна напред и за да не мисли повече за катера, запита със свито гърло:

– Антигравитация?

Никой не му отговори. Той нерешително повтори въпроса:

– Скордерът гравитационен апарат ли е?

И какво беше учудването му, когато отляво Всеволод изведнъж се изчерви толкова силно, че дори гъстата му руса брада не можа да прикрие руменината, заливаща с най-съвършена девическа непосредственост рязко очертаното му лице.

– Да – бързо заговори Всеволод, – извинявай, Кол, не... те чух. Тоест, не че не те чух, ами се бях замислил и ми се стори, че вече съм ти отговорил...

– Естествено – меко, но някак назидателно се намеси Ясутоки от задната седалка, – ти беше зает с управлението.

– Сигурно – с готовност се съгласи Всеволод. – Да, прав си, Кол. Гравитаптанова система – той сякаш се страхуваше да замълчи и, без да позволи на Кол да вмъкне поне една дума, все така бързо продължи: – Управлява се много лесно, искаш ли да опиташ? Работи с ограничен брой команди, е, ремонтът вече е нещо друго, умеят го само специалистите, но пък скордерите никога не се повреждат, а управлението им е детска работа...

– Аз съм си глупав, представа си нямам защо лети – Ясутоки се приведе към рамото на Кол. – А го карам всеки ден.

Кол си спомни колко време отне, когато го учеха да управлява самолет. Да се справиш с гравитационна машина още на втория час, това вече е нещо!...

– Казвате, че е лесно?

– Аха – радостно потвърди Всеволод. – Ето, виж.

Наистина се оказа лесно и той се зачуди как така Всеволод, вероятно привик-

нал към скордера както към четката си за коса, беше счел за нужно да се съсредоточи в управлението до такава степен, че да не реагира на въпроса му.

Кол опита няколко пируета – забележителен беше начинът, по който гравиторите неутрализираха всяко едно натоварване, и дори когато направи лупинг, пътниците си седяха спокойно изтегнати на местата, без предпазни колани. Само земята увисна над тях и той натисна по-силно педала, за да пришпори летящия кон. Скордерът набра скорост и се стрелна над реката с такава лекота, сякаш изобщо не притежаваше маса. От селището наистина нищо не беше останало. Нямаше ги къщите, нямаше го минаващия наблизо електропровод, нито междуселския път към завода. Нямаше го и завода. Кол повися на стотина метра над мястото, където се беше родил, а след това много бойко запита:

– Е? Накъде да карам сега?

– Към Координационния център, ако не възразяваш. На югоизток.

Кол кимна и, като се стараеше повече да не поглежда надолу, натисна педала с цялата си тежест.

Кол се измъкна от клокочещата вода и рухна върху замръзналия, покрит със скреж пясък. Реката бучеше, ледът по праговете ù се пропукваше с екот. Бушуваше реката, но вече не беше страшна, праговете се освобождаваха, дърветата, запокитени във водата от вчерашния ураган, лежаха по брега, низината беше спасена.

Хриптеше и се задъхваше, а сърцето му биеше бясно, току да изхвръкне от гърдите. Кристалчета скреж бавно се топяха в устата му. Зъбите му тракаха, беше премръзнал в мразовитата вода до мозъка на костите.

Иззад дърветата се появи Лена, пристъпвайки грациозно с тънките си крака, приближи се до Кол и го загледа учудено, наострила уши, а вятърът рошеше козинката ù. Около малките ù ноздри се виеше пара.

– Сега – изхриптя Кол, като се задъхваше, и тежко приседна, изтръгвайки замръзналите в пясъка дрехи. – Ей сега, малка моя. Нали виждаш... аз тук съвсем...

Лена се изви и близна Кол по лицето. Езикът ù беше топъл. Е, има все пак нещо топло в този живот. Бегла усмивка разтегли устните му.

– Да-да. Ей сега. Какво има?

Лена направи мъничка крачка назад. Кол тромаво се надигна. Виеше му се свят; гората, облаците, Лена – всичко се въртеше пред очите му. Гащетата му бяха замръзнали и се напукваха като пластмаса. В клоните на боровете фучеше вятърът.

– Е, какво? – запита дрезгаво Кол. – Ще ме водиш ли?

Лена стоеше неподвижно и тревожно се взираше в него. После се обърна и пое към дърветата. Той не можеше да направи нито крачка. Тя замря – така могат само дивите животни, – обърна се към него и нададе зовящ вик.

– Идвам, единствена моя – едва успя да прошепне Кол и закрета след нея.

Тя продължи нататък, късата ù опашка потрепваше. Мозъкът му отказваше да работи – Кол не разбираше накъде го води. Просто куцукаше. Чак когато излязоха на поляната, внезапно осъзна, че Лена го беше спасила. Пред тях се

издигаше скитът[2] – хлътнал в земята, почернял, излязъл сякаш от Стария Завет. Лена пристъпи към входната врата, огледа се.

– Мъничка моя – прошепна Кол. Дори престана да му се вие свят. Преодоля последните метри и се вмъкна вътре. Вратата шумно се захлопна.

– Не стой на студа! – подвикна той. От изнемога и нежност гласът му се късаше. – Влизай!

Сърничката[3] не отговори. Кол бавно се измъкна от дрехите. С вдървени окървавени пръсти започна да разпалва огън в зиданата печка. Кибритените клечки се чупеха. Лъхна го течение – от вратата надничаше Лена.

– Влизай – повтори Кол.

Тя влезе внимателно – копитцата ù деликатно потропваха по дървения под.

– Жалко, че не можеш да палиш огън...

Съчките най-после пламнаха, от мрака изплуваха обкованите с греди стени. Лена помръдна уши и се зае усърдно да души разхвърляните му дрехи.

– Лошо нещо е самотията, момичето ми – Кол почти докосваше с длани разгарящия се пламък. Лена му отвърна нещо по свой си начин. Той допря голото си рамо до печката. – Ох, Господи...

Лена повдигна глава.

– Ние с тебе сме като зверове в резерват – Кол се извърна да я погледне, докато грееше присвитите си, изподрани от съчките, зачервени длани на танцуващия, набиращ сила огън. – Чудо на природата сме.

Зад прозорчетата бързо притъмняваше.

– Поне да дойдеше някой – каза тъжно Кол.

Лена се приближи, като потракваше по пода, и го побутна с носле. Боровете шумяха глухо и безспир; в целия свят отвъд стените имаше само поклащащи се вековни дървета сред жестокото дихание на арктическата пустош.

Някъде много далече, в приказните недостъпни висини, пробивайки си път през шума на тайгата, зазвънтя, появи се звук. Беше едва доловим и неземно чужд на покрития с мъх скит, на треперещия, смъртно изморен човек, който се опитваше да се слее с бавно затоплящата се печка, чужд на тъмнината, и на вятъра, и на студа, и на безлюдието наоколо. Идваше изотвъд облаците, от небето, от онези места, където живеят титаните.

И ето че изтля, проби атмосферата и продължи навярно по-нагоре към беззвучната пустота и мрака, но Кол дълго не преставаше да се вслушва, отметнал глава назад; адамовата ябълка потрепваше на слабата му жилава шия с тук-таме посивели косъмчета, сълзи се канеха да бликнат от очите му, а ръцете му вече не търсеха топлината на огъня.

– Закъснява... – прошепна Кол след известно време. Помълча. – Сигурно часовникът не е верен, ти как мислиш?

Лена отговори нещо на своя език. Кол положи длан на малката ù топла глава.

Отдолу, просторен като аеродрум, се ширеше покривът на Координационния център. Кол пикира и той сякаш набъбна, засили се към хоризонта и го закри.

На покрива беше пълно с хора.

– Тържествено посрещане ли ще има? – Кол неволно намери спирачките и скордерът почти увисна.

– Да нямаш нещо против?

– Не... ами... знаеш ли, очаквах това в началото, а сега вече се поизморих.

– Не зная как точно ще стане. Но те просто ти се радват, Кол.

Кол кацна внимателно и отвори кабината. Меко го обгърнаха погледи от всички страни, внезапно му стана горещо. Скочи несръчно, токът му се закачи и едва не падна; изпъна се в стоеж „мирно“ и се заоглежда за някого в мундир...

Не се наложи да рапортува. Един човек от тълпата, след като се спогледа набързо със стоящите около него, се приближи до Кол и протегна ръка. Кол нерешително я стисна, без да знае какво следва, а посрещачът каза:

– Благодаря.

Прозвуча толкова просто, толкова искрено, че гърлото на Кол се сви. Никой не очакваше от него героична реч, нито мъжествени шеги. Кол преглътна, отметна глава и отговори:

– Аз ви благодаря...

Човекът се усмихна и каза:

– Сега всички ще живеем заедно.

Отвътре сградата приличаше на лабиринт и Кол се зачуди как ще се оправя в този висок, твърдо застанал на основите си град. Всеволод обаче го водеше уверено по извивките на широките слънчеви коридори, по безшумни ескалатори, от асансьор на асансьор.

Пристигнаха в просторна бяла стая. Половин метър над пода се рееше широка масивна плоскост, в която като в бистра синя вода се оглеждаше всичко, а върху нея стоеше ваза с непознати на Кол цветя. Имаше и маса. Зденек щракна с пръсти – някъде от стената се отдели розова топка, пъргаво се насочи към масата, побеля едва доловимо и се превърна във фотьойл. Ясутоки посочи фотьойла и предложи на Кол да си отдъхне. Кол отвърна, че е пълен със сила и енергия.

Всеволод и Зденек се сбогуваха и на тяхно място мълком се появиха петима души в бели престилки, а от тавана се сипнаха разноцветни топки, които, още докато летяха, се превръщаха в най-различни инструменти. С Кол се заеха сериозно. След час запасът му от сила и енергия значително намаля, а лекарите като че ли едва сега заработиха с пълна пара. След три часа Кол се примоли: „Чувствам се великолепно! Прекарах три години под карантина, докато влачех кораба към Слънцето!“

– Добре, добре – меко го успокояваше Ясутоки. – Виж ти какъв си беличък... Тънък, звънък, прозрачен...

Кол смаяно се вторачи в него – искаше му се да го запита откъде познава техния жаргон, но не го направи. Не му беше до това. Въртяха го, осветяваха го и го „прозвъняваха“[4] като печатна платка. Той започна да се вбесява. В този момент Валтер, един от мъчителите, заописва на Кол приблизителната обстановка на Земята. Кол го слушаше със затаен дъх, но останалите бяха непреклонни и всячески му пречеха.

Накрая го освободиха. Облякоха го в разкошен пурпурен халат с бродирани златни дракони и отидоха да се консултират с някого. Валтер остана. И Кол разбра през това време от него, че демографският проблем е решен чрез заселване на редица тела в Слънчевата система, приведени във вид, удобен за човешкия живот, чрез рязане, рекомпониране, запалване на изкуствени слънца и още такива вълшебства. Кол, вероятно, е забелязал това, прелитайки наоколо? Кол потвърди: охо, и още как, но не сподели колко се беше шашардисал и какъв труд му костваше да разпознае Слънчевата система, нито пък разказа за няколкото летателни часа, през които беше подозирал панически, че се е изгубил в космоса и се намира незнайно къде.

Продоволственият проблем е решен чрез синтез на хранителни вещества от нафтенови[5] такива, а напоследък в орбита около населените светове се извеждат вакуум-синтезатори, които измагьосват храна направо от нищото. И така нататък. Та нали ако нещо в космоса е напълно достатъчно, това е вакуумът, отбеляза Валтер. Кол остави без коментар и тази реплика, но си помисли горчиво, че това му се беше изяснило най-подробно през тези седем години субсветлинно припълзяване от звезда до звезда.

Вакуумният синтез беше дал решителен принос за премахването на екологичните проблеми, а сега спасявал и нефта, който се оказал безкрайно необходим за разрешаване на някакъв проблем с баланса на земната мантия[6]. За който проблем Валтер отказа да даде каквито и да било сведения. „Не съм компетентен – обясни той – и по-добре да си мълча, отколкото да изментя.“ Кол отново трепна: потомците разговаряха с него едва ли не на неговия език. „Да изментя“ беше сред любимите изразчета на Кол още от времето, когато служеше в молдовските военно-въздушни сили, които – като всички останали армии, раздробени на ситно от страх в края на двадесети век – му пожелаха здраве и дълъг живот три месеца след като Кол получи звание капитан, а всичко отново тръгна към окрупняване: западноевропейски сили, рускоезични сили, арабски сили... Така беше по-лесно да се установи равновесие, а после тези сили окончателно да се пратят при бабината им ядрена на слънце.

А Кол нямаше да се окаже никога трети пилот на Първата Звездна и до пенсия щеше да обслужва товарни и пътнически авиолинии, ако не бяха съвпаднали по време две събития: оказал се, съвсем естествено, в рускоезичните сили, Кол героично се изяви със своя екипаж в отчаяната кислородна бомбардировка на Арал. (Дали си струваха всички главоболия отпреди двадесет години, само за да се нароят десеторно повече плюскащи, сякаш са с по три гърла, генерали, министри и президенти, беше друг въпрос; може пък и това да беше целта: високото началство суверенно да се ояде, без да се съобразява с московските ненаситници.) Само те сред седемнайсет други екипажа направиха пробив към огнището на прераждащата се биомаса и така убедително надупчиха всичко от бръснещ полет, че процесът приключи за броени минути; след което всички пътища бяха открити пред героя и героят, цял месец поен и възхваляван из целия Приарал, накрая се пробуди и се изстреля в космоса – училище в Звездния град,

стаж в Хюстън, на Марс, Церера, Умбриел... и изведнъж високочела американо-руско-френска шайка, работеща върху някое си поколение токомак[7], взе че по най-чиста случайност откри ефект, от който буквално самичък след година-две се излюпи мезонният двигател, даващ безпроблемно нула девет светлинна – и човечеството не устоя на звездната съблазън...

Боже мой, какви работи само, чу една позната дума и от дълбините на душата му веднага изпълзя безкраен, разклоняващ се из годините спомен... Та нали някакви си тринадесет години са минали вече от този Арал... някакви си двеста тридесет и седем години!...

Хубаво. За какво говори там Валтер? Но Валтер тъкмо беше замлъкнал и разглеждаше с пресилено внимание колонките цифри върху екрана на някакъв уред – един от многото насъскани срещу Кол през последните часове, – сякаш усещаше, че пилотът пътува през собствената си памет. И усети кога се завърна – Кол не беше успял да отрони и дума, а Валтер започна точно от мястото, където беше прекъснал разказа си.

Проблемите, тревожили човечеството по време на прежния живот на Кол, бяха заменени от други – от споменатия вече баланс на мантията, от регулирането и локалното стимулиране на слънчевата активност, от отслабването на Северното сияние (виж ги само, да им имам проблема, помисли си Кол) и така нататък. Освен това, не беше далече времето, когато щеше да се реши въпросът за мигновеното преодоляване на пространството, и щом тази възможност бе осъзната като съвсем близка реалност, бяха отменени релативистките[8] звездни експедиции. След Първата Звездна в далечния космос се бяха отправили още осем кораба – все още нито един не се бе завърнал. Поддържа се гравиконтакт с три цивилизации от други звездни системи, като първият бил установен още преди четиридесет години по най-чиста случайност, уточни Валтер, а Кол отново си отбеляза озадачено прозвучалия в речта на потомъка жаргонен израз, изплувал преди малко в собствената му памет. По-развити цивилизации, които да притежават системи за предоляване на пространството, не са открити. Отсъствието им е тема за яростни дебати в Координационния център и в Съвета за управление на далечните полети; предлагат се най-разнообразни обяснения, но нито едно не е намерило потвърждение.

Когато свенливо усмихнатият Ясутоки-сан отново се върна в стаята – вече не в бяла престилка, а надянал предишните къси панталони с леопардови шарки, – Кол беше в състояние на крайна възбуда. Идеше му моментално да изтича в Управлението на далечните полети. А още по-добре – до Трансплутон, в Института по преодоляване на пространството. Усмивката на Ясутоки доби съчувствен оттенък. Той обяви, че навън е нощ, че в съседната стая чака лека вечеря, а през още една стая – готова постеля. На Кол му увисна ченето. Какъв ти сън, възкликна той. Цял ден, откакто съм вече тук, а какво видях освен вашата медицина! Ясутоки го слушаше кротко с полупритворени очи и ръце на корема, а после каза: „Кол, целият живот е пред тебе. Не бива да бързаш. Трябва да си отдъхнеш. Утре ще докарат телата от кораба.“

Май му говореше и още нещо, но Кол вече не го чуваше, а чуваше Лена, виждаше Лена.

... Каза ù: „Ами да, неговата каюта е по-наблизо, няма да се изморяваш от дългото бродене по коридорите всяка нощ!“, и тогава състраданието помръкна в очите ù, тя нищичко не отговори, извърна се гордо и зло и си отиде. Всичко пред него пропадна нанякъде, той направи плаха крачка след нея, но веднага се олюля назад, защото знаеше, че вече е свършено, и само я гледаше как го напуска; до апарата я чакаше Лестрети, те се приготвиха, прозвуча обичайната процедура по проверката на херметизация, енергия, връзка – и всъдеходът се плъзна навън по наклонената рампа. Екранът показваше как тежката машина, пред която се образуваха кълба зелена пепел, разкъсвани от дивите пориви на вятъра, усърдно се прехвърля през пясъчните хълмове и пълзи към стената от храсталаци – корави, възлести, с настръхнали отровни бодли. Всъдеходът се вряза в тях и тутакси изчезна от поглед – само от прореза бавно се проточи и продължи към далечината тясна просека сред смачканите храсти, а не след дълго и тя потъна в белезникавата мъгла, издигнала се като гърбица над кратера на Източника.

Тогава Кол не издържа и я повика: „Лена, как е при вас?“ Тя отговори с безизразен глас: „Чувам ви добре, първи, чувам ви добре. Апаратът се справя с храстите. Спираме на десет минути. Изминахме пет хиляди седемстотин четиридесет и три метра. Грундът е твърд, индикаторите са спокойни, приближаваме към външния вал.“ Кол искаше да я помоли за прошка, но не му стигнаха силите да се унизи пред всички. Тя ще се върне, мислеше си. След три часа ще се върне... Повтаряше си го до момента, когато сред мъглата се изви мътен пламък и черните храсти мигом станаха пронизващо алени, а по пода на кабината се стовариха и изчезнаха веднага някакви сенки.

В този миг той дори не разбра какво е това, но от високоговорителя се раздаде трясък и кратък – даже не вик – а само звук, с който излитат от току-що живите и внезапно вече размазани тела и любовта, и омразата, и желанието, и надеждите, и миналото, и бъдещето, изтласкани сякаш, избити през гърлото от някакъв чук... и тогава се спусна непоносима тишина, защото и носещата честота се изгуби. Втурна се към горната палуба, към вертолета. Мъчеха се да го удържат, той в изстъпление се биеше с Коган, разкървави лицето му и го избълска. Не искаха да му отворят люковете, разкрещя се, че ще взриви двигателя и ще избие всички. Неизвестно как прекара машината през вечния ураган, намери и измъкна останките на всъдехода от ада, в който се беше превърнал Източника... След седмица вече знаеха, че Източника изригва на всеки сто и дванадесет часа...

Лена беше невъзвратимо мъртва, но успяха да спасят Лестрети. Той загина две години по-късно, с останалите.

Ясутоки докосна Кол по рамото.

– Хайде, иди да поспиш – каза му той. Кол отказа с поклащане на главата.

– Искаш ли да ти помогна?

Кол въпросително го погледна и лекарят кимна.

– А Валтер къде е?

– Замина. Имаме много спешна работа.

– Заради мене ли?

– Да. Длъжни сме да ти предложим истински живот.

Кол помълча.

– Наистина ли е възможно?

– Разбира се. Иди да поспиш – утре започва нов ден. Твоят първи истински ден. Първият от страшно много дни, Кол.

– Зная – бавно отвърна Кол. – Само че ми е съвестно пред... всички... тях... Защо аз?

Въздъхна дълбоко и затвори очи. Напуснаха го радостта и възбудата, последният спомен се оказа съдбоносен и той осъзна внезапно, че сега е абсолютно сам. Много повече сам, отколкото там, в огромния обезлюдял кораб, защото най-сетне беше сред хора – добри, отзивчиви, но безсилни да запълнят празнотата. Няма вече къде да лети. Върна се. Никога няма да потегли обратно.

– Изпратиха ме да заснема от въздуха Гнездото на тифоните[9]... и тогава Петнистият лишей...

Сякаш нещо се взриви в гърлото му. Кол стисна лицето си с длани и се разтресе в беззвучен сух плач. Пред очите му, оплетени в зеленикава паяжина, се носеха каютите на катера и забулените от мъхоподобната сива плесен издутини омерзителна слуз, която за броени минути покри всички. С изключение на него.

Ясутоки се надигна и произнесе: „Врата!“ Стената безшумно и леко се разтвори, сякаш насън.

– Погледни – каза Ясутоки. – Ако ти харесва, ще живееш там.

Кол пристъпи към разтворената стена.

– Сигурно ще ми хареса...

– При нас ще се чувстваш добре, непременно – заговори зад него Ясутоки.

Кол спря.

– Вече се чувствам добре. Просто... никак не ми се спи.

Ясутоки лекичко го бутна напред.

Щом Кол прекрачи прага, вратата изчезна. Светлината остана зад нея. Изпита неистово желание да пийне нещо. Не много – колкото да се отпусне и да започне да приема всичко наоколо за нормално. Но беше твърде неловко дори само да запита. Като се оглеждаше крадливо в почти пълната тъмнина, Кол тихичко призова: „Бар!“ Стаята не реагира. Сигурно тука пиене и в склада няма... дяволска работа. Така или иначе, когато при заключителната част на прегледа му предложиха храна – вкусна, питателна, но без най-малък намек, че става дума за празничен банкет, само така, похапване и непринуден разговор за загадъчната липса на свръхцивилизации – нищо подобно на триумфален бокал шампанско не се появи. Хубаво, засега ще го преживеем.

Пристъпи до широкия прозорец. Зад стъклата искреше звездна нощ. Като мозайка от щедро сипнали се небесни бонбони сияеха летните небеса и вещаеха

сладки сънища и хубава утрин. Звездите бяха само накит, който си е сложила Земята – Земята на титаните, където обещаха място и на Кол. Не изпитваше страх от тяхната Земя, жадуваше я – но защо, защо трябваше да бъде сам? Изтича към стената и произнесе забързано „Врата!“. Стената се разтвори. Ясутоки седеше и гледаше право към Кол, сякаш го беше очаквал.

– Виж, Ясутоки-сан... Ей сега се прибирам, но... Ние докарахме тонове образци, километри записи... Напразно ли сме летели? Не са ли ви нужни тези неща?

Ясутоки безпомощно се усмихна.

– Не зная. Аз съм лекар, извинявай, Кол.

Кол стисна зъби. Ясутоки го погледна в очите и каза:

– Лека нощ.

Изведнъж му се приспа толкова силно, че едва се добра до леглото.

... Събуди го ярка светлина и без все още да разбира какво е това, без да се е опомнил, го преизпълни по детски радостно очакване. Сякаш след поредната година в града отново беше пристигнал за ваканцията в Ямполица при баба си. Стаята му гледаше на изток и всеки безбрежен слънчев ден сред смолистата гора или на брега на чистата река започваше с тази златна светлина, струяща през старото тънко басмено перденце. И сега нетърпеливата надежда за неподправена наслада, изпълваща всяка минута от живота, отново засия над все още затворените му очи.

Отвори ги. Утринното слънце като лавина се втурна в стаята, изсипа се върху стените. Кол отметна одеялото. Всичко в него пееше – и тогава видя мундира.

Мундирът беше преметнат строго върху облегалката на нелепо носещия се из стаята стол – новичък, с майорски пагони и Геройска звезда на гърдите. Беше си напълно истински и Кол се почувства така, като че ли срещаше земляк след дълго изгнание. Погали твърдите пагони с остри ръбове, докосна ордена, а след това и копчетата. Усещането за твърда грапава тъкан беше мило и родно, същото като вчерашното усещане за трева и земя. Тялото му си го припомни в движение. Моят е, помисли Кол. Моят мундир, чий друг да е? Моят, разбира се... Дали да го облека? Може би... Но пък иначе за какво са го донесли?

Надяна благоговейно униформената риза и панталоните. Взе внимателно мундира и лекичко го тръсна – звездата прозвъня. Облече го. Закопча се, изду гърди. Жалко, че нямаше огледало, но се беше пробудило бойко вътрешно чувство и Кол знаеше: всичко му седи като излято по тялото. Плътно, едва-едва ограничаващо движенията. Някогашно. Обувките чакаха, прострели връзките си. Той си обу чорапите – цветът им беше според устава; сега обувките. Събра токове. В курортната тишина прозвуча сухо, стегнато изтракване. И фуражката беше напълно истинска. Прохладният обръч твърдо прилепна на отвикналата от шапки глава. Прииска му се да се засмее.

След като погледна отнесено през прозореца – небето блестеше досущ корабно платно, а просторът зеленееше далече долу; на хоризонта, върху леката мъгла се очертаваше още един огромен дворец, – Кол зашари машинално из

джобовете си. Те бяха празни и това беше донякъде нередно. Кол не разбра веднага каква точно, просто ръцете му тревожно търсеха. И таз добра: с униформа, а без документи, без някакво удостоверение поне. Разбирайки какво го е притеснило, Кол се засмя, полюбува се на просналата се долу степ, успокои изпадналите в носталгично настроение пръсти и произнесе: „Врата!“ Стената се разтвори. Кол излезе, гръмко напявайки бодър марш, и застина.

Ясутоки си седеше там, където Кол го остави вчера – като че ли беше залепнал за мястото. До него в рязък контраст се беше настанил генерал. Щом Ясутоки стана, генералът погледна към вратата.

Тялото само застана мирно, а ръката се стрелна към козирката. Генералът кимна дружелюбно. Лицето му беше сурово, прорязано от стар белег, очите – широко разположени, а слепоочията сивееха. Мундирът му беше като на Кол – нов-новеничък, а на гърдите му се стелеха лентички на безброй ордени. Фуражката му лежеше на стола и се оглеждаше в огледалната повърхност.

– Добро утро – започна Ясутоки. – Как спа на новото място, Кол?

Кол гледаше генерала.

– Ъъъ... свободно, майор Кречмар – проговори генералът. – Отговаряй на лекарските въпроси.

– Спах чудесно – едва изтръгна от себе си Кол, спускайки ръка.

– Това е Гийом Леточе – Ясутоки гледаше втренчено, – началник на планетологичния отдел, а сега – представител на планетолозите в групата за адаптация.

– Моля те, седни – каза генералът.

– Слушам! – объркано се отзова Кол, закрачи сковано към свободния фотьойл и приседна на края. – Извинете ме... беше неочаквано – той се прокашля. – Вчера не видях...

– Беше неофициално посрещане – кратко поясни генералът. – Помислихме, че ще ти е изморително да козируваш веднага след кацането. Между другото, обясниха ли ти как се възприема сега говоренето на „вие“? Обяснихте ли му? – той насочи остър генералски взор към Ясутоки.

Ясутоки дори не мигна от този поглед. Той просто каза:

– Ами да, разбира се, Гийом.

Фамилиарността на това „Гийом“ беше мъчителна за слуха на Кол, но той се почувства и мъничко по-свободен.

– Е, добре – генералът отново се обърна към Кол. – Ние не сме в армията, космонавти сме. С униформата плащаме дан на уважението.

– Ясно.

– Хубаво. Дръж се по-свободно. Можеш например да преметнеш крак върху крак. – Кол преметна крак. Генералът леко наклони глава настрани с едва забележима снизходителна усмивка. – Но можеш и да не го правиш. – Кракът на Кол трепна, но той, стиснал зъби, го остави както си беше. – Впрочем, сега си в парадна униформа, а хората и в днешно време се мият сутрин. Наистина, по подруг начин. Да идем, ще ти обясня... – Кол изстина. Генералът се спря. – Нека Ясутоки ти покаже. Все пак днес съм с мундир.

Кол едва сдържа една благодарна широка усмивка. Не можеше и да си представи, че генерал-лейтенант от ВВС – нищо че е от това време, нищо че униформата му е западноевропейска, но все пак, по дяволите, е парадна – ще почне да го учи как се ползва тоалетната. И очевидно генералът го беше разбрал. Какви са едни чувствителни, за кой ли път си помисли Кол.

– Ясутоки-сан – укорно каза той, след като излязоха от стаята, – защо ме правите на глупак?

– Как така? – Ясутоки го загледа изумено, докато с небрежно вълнообразно движение само с два пръста разтвори още една стена. Изумлението му беше толкова голямо, че на Кол се стори престорено: шефът на групата за адаптация прекрасно е разбрал колко обезсърчен е Кол, но се прави, че всичко е наред.

– Как така, как така... Ами ей така, глупаво е. Става си човек от леглото и тръгва към кенефа, а изотзад го дебне такава важна клечка...

Ясутоки го озари с много японска усмивка – прекалено любезна, но и подигравателна.

– Такава клечка – каза той, като нежно прокара пръсти през твърдата си дълга смолисточерна коса, – става ти рана, ако се набодеш.

– По дяволите. И що за маскарад е това?

Ясутоки отговори много сериозно:

– Не, Кол. Уважение е това. Всички професии са равни. Представи си например доктор на науките, който се изпъва и крещи с пълен глас „Тъй вярно!“ и „Съвсем не!“, докато разговаря с академик. Всички обаче си имат традиции. Ние, лекарите, си имаме бели или светлосини престилки, да речем... Не, ето така, дръпни към себе си... А космосът пък е дисциплина на екипажа, организираност, опасност, в края на краищата... Помниш ли Всеволод?

– Не съм изперкал толкова, че да не го помня.

– Той е началник на Координационния център за космически изследвания. Маршал е.

Кол дори се задави. Че аз вчера го прегръщах, мярна се през главата му. Ридах на рамото му... Представи си след това Всеволод в маршалска униформа. Висок, мускулест, широкоплещ. С брада... Спомни си и зурлестите физиономии на някогашните маршали.

– Маршал на Франция... – изломоти. Ясутоки се ухили. – А защо – Кол се почуди как да назове генерала, но го назова точно така – генералът днес е униформен?

– Наричай го по име, като всички – Ясутоки отново беше почувствал всичко и го поправи. Внимателно хвана Кол за лакътя. – Днес всички ще са с униформи. Заради погребението.

Кол се извърна рязко. Мигом секна музиката в душата му, като че ли някой изгаси свещ.

– Кога? – запита глухо.

– По пладне.

...Всеволод, с огромни, блестящи звезди на пагоните, водеше скордера над тълпата. Тя нямаше край, бяха дошли десетки хиляди хора. Стената се виждаше

отдалече. Зад нея, опрян в юлското небе, се издигаше черният конус на катера, където бяха преместили от кораба телата на загиналите. На тези, които бяха имали късмета да загинат, преди Петнистият лишей да превърне останалите в покрити с плесен слузести издутини.

Скордерът се спусна на около пет метра височина. Развърна се едва-едва. Докосна аленото покритие на площада и замря странично към Стената.

Свирепо грееше слънцето и в неговия пламък покритата със сини плочки Стена изглеждаше черна.

Всеволод излезе от скордера и спря в очакване. Кол се надигна, те се отправиха заедно към Стената и заедно пристъпиха в нейната сянка. До Стената лежаха три капсули – всяка с име на нея. Кол намери нейната капсула. Пластмасата беше непрозрачна, с цвета на вечерно синьо небе, и Кол можеше само да си спомня.

Идеята беше на Магда, но всички се съгласиха веднага. Да ги погребат на Земята – не можеха да направят нищо повече за застигнатите от непоправимото. Дълги години вярваха, че броят им няма да се увеличи. На звездолета имаше спортни зали, видеозала, библиотека, обсерватории, лаборатории и амбулатории, но нямаше нито гробище, нито морга. Нищо такова. Предоставиха на земния, но вече отишъл си живот – макар и със свито сърце заради принудителното кощунство – една от секциите на хладилното за съхраняване на образци от извънземен живот.

Кол събра сили да отиде там едва две седмици след катастрофата. На кораба саркофазите бяха прозрачни, а студът с тънки линии беше изрязал красиви плетеници върху стъклото. Той хвърли само един поглед. Не беше Лена. Тъмнокафява изгорена кожа, смазана гръд... Това не беше Лена, не. Извърна се и тогава влезе Кучерников. Изгледаха се. Продължиха да се гледат, а нея вече я нямаше. И все пак това не ги направи равни, защото, докато живееше, тя беше с Кучерников, не с Кречмар.

Кол каза: „Това ли искаше?“ Кучерников не го чу, той вече се взираше в нея. Нима я виждаше? Нима дори сега беше по-щастливият от двамата? В тишината меко, едва доловимо примлясваха помпите, а Кол закрещя: „Нарочно я изпрати в Източника! Та да не се върне! Страх те беше, че ще те зареже! Ти знаеше, знаеше, нали, че там е опасно!!!“ Кучерников падна на колене пред саркофага, прегърна студеното, проблясващо стъкло и зарови лице в него, сякаш беше насаме с Лена.

Кол се огледа. Улови се, че се кани да падне на колене. Като Кучерников. Кучерников, от когото остана слузеста издутина... Не, не бива. Пълно е с народ и всички го гледат. Не бива да се размеква.

Всеволод вдигна лявата си ръка. Звездата на рамото му заблещука.

– В името на единадесетте планети! – хрипливо каза той, а след това гласът му придоби стоманени нотки и с механична мощ завибрира над площада. – В името на двадесетте милиарда души, живеещи на тях – благодаря ви, хора от Земята! – той помълча, после се обърна към Кол; дългите му събрани пръсти все още бяха насочени към пламтящата синева. – Благодаря ти!

Кол сви юмруци. Длъжен беше да отговори... Нито си я спомни, нито се замисли, но формулата, обединяваща всичко, съхранявано от паметта, и всичко, което виждаше наоколо, се появи от само себе си.

– Служа на човечеството! – извика той и отметна глава.

Всеволод отново се обърна към капсулите с ръце, изпънати по шевовете. Дълго и мощно, като в огромна празна зала, заехтя невидим гонг и неочаквано маршалът, със скръбно сведена глава и леко потрепващи на вятъра коси, падна на колене. Смаян, Кол го погледна за секунда, а после яростно се изви назад. Чак до хоризонта всички бяха на колене.

Устните на Кол затрепериха. Беше летял с тях, беше видял смъртта им със собствените си очи и се посвени... а чуждите хора!... Той искаше, а не го направи, а те може би не искаха, може би просто изпълняваха възприетия ритуал... а може и да искаха – те го направиха!!! Не му достигна време, гонгът отново прозвуча и капсулите избухнаха в непоносимо ярки пурпурни пламъци. Слънцето помръкна като при затъмнение, спусна се нощ, от небето надникнаха звездите, а към тях от капсулите безшумно се протегнаха широки стълбове неподвижна светлина.

Обагриха се във вишнево, в пурпур и скоро изтляха. Пред Стената не остана нищо.

Слънцето отново се издигна, огнено; прибраха нощта, все едно махнаха похлупак. И всички се изправиха.

Кол се огледа безпомощно.

– Но... Това ли беше всичко?

– Не – отвърна Всеволод и му подаде малък цилиндър.

– Какво е това?

– Резец. Така е прието, ти трябва да го направиш. Напиши имената им.

– Имената им?

Всеволод кимна към Стената.

Едва сега Кол забеляза, че част от нея е покрита с като че ли изписани на ръка имена. Приличаше на стените на Райхстага след победата – беше ги виждал на снимки и в кинохроники – различни почерци, някои имена написани не съвсем равно, изрязани едно след друго, много... Под плочите на Стената блестеше злато.

– Как? – сърдито запита Кол. Не можеше да им прости краткото изригване, неоставило никакви следи. Не можеше да прости и на себе си...

– Пиши... просто пиши... – по челото на маршала блестяха капки пот.

Кол пое резеца, все едно държеше молив, и написа с размах във въздуха: „Първа Звездна...“

В същия миг вдясно от вече изписаните имена бликна огън, а по Стената, като повтаряше движението на ръката му, със съсък се втурна сгъстен пламък. Облачета изпарен камък се понесоха нагоре, мярнаха се жълти искри. Кол спря. Думите сияеха изпод плочите, сякаш от другата страна светеше прожектор.

И той изписа имената на всички, които стартираха с него, и се канеше със замах да добави: “Кол Кречмар, трети пилот“, но навреме си спомни, че е жив.

Тогава пъхна резеца в ръката на Всеволод, без да го погледне, и се отдалечи през тълпата, а там, откъдето минаваше, застиваха в стойка „мирно“ хора в новички мундири.

Стоеше, взираше се безсмислено в Лена и си припомняше как се беше грижил за нея, когато си нарани крака, а сърничката му го позволи, но си отиде веднага, щом започна да се движи. Спомни си как я дохранваше в минус 40-градусовия студ – всичко живо, стига да имаше сили, се криеше, вълците виеха край стените на скита, а тя снизходително изяждаше донесеното от него; понякога, когато самата тя изпитваше нужда, му разрешаваше да я открие сред зелено-белите дебри, но нищо повече. В скита не идваше, не се хранеше от ръката му, само му хвърляше коси погледи с големите си топли добри очи, застанала на пет крачки от него.

Веднъж се разболя, около четири дни не беше излизал. Една вечер му се стори, че дочува някакво драскане по вратата. Наметна шубата и излезе. Нищо. Вгледа се в синия сняг – следи, следи от сърна... Замря. Притвори вратата и, затаил дъх, застана плътно до пролуката. Ето я. Приближи безшумно, виждаше се, че е напрегната – хем се бои, хем чака. Той внимателно отвори – тя пристъпи по-наблизо. Стигна му умът да не мърда и да не се разкрещи възторжено – само отстъпи в дъното на стаята и каза спокойно: „Влизай, Леночка. Болен съм, нали виждаш... е, не чак тежко, но се боя да излизам – ще се разкисна още, пък не ща да ги викам, разбираш ме, зная...“ Седна на старото диванче, подви крака, зави се с шубата. „Влизай – повтори, – става течение“. Тя пристъпяше от крак на крак, а той се любуваше на всяко движение, на всяко преливане на мускулите. „Красавица си ми ти...“

Влезе, потропна плахо и предпазливо и спря – за първи път толкова наблизо, можеше да протегне ръка и да я докосне. Не помръдваше, гледаше я. Тя се поуспокои. Запита я: „От какво се страхуваш?“ Трепна, отново наостри уши и неочаквано се приведе напред. Той изхлипа, докато я прегръщаше през шията, а тя повдигна глава и го погледна в очите.

Гледаше разкъсания ù труп върху почервенелия сняг и не можеше да разбере какво толкова е съгрешил, та смъртта неумолимо да покосява всички, които са му скъпи.

Нищо не беше чул, нищичко, всичко беше проспал, гибелта на последния си приятел беше проспал, господи, боже мой! Гадини, изхриптя той, мръсници! Надигаше се снежна виелица. Майната ù на виелицата... Гадини!!! Ей сега ще ви покажа какво е биоценоза[10]... ще ви дам да се разберете! Като дървеници ще ви изтребя!

Притъмняваше. Снежната виелица, развилняла се през последния час, го блъскаше в гърба, тласкаше го напред. Широките ски прилепваха и затъваха в пухкавия сняг. Следите изчезваха, надничаха тук-таме из падините и отново се загубваха. Той не се предаваше. Съвсем малко по-напред са – не са яли от нея, само са я разкъсали, от мене са се изплашили... Мрачна, озарена в кърваво

наслада му доставяше мисълта, че сивата глутница се бои от него. Движеше се равномерно, като автомат, забравил, че е човек. Не беше повече човек. Беше придатък на ножа. Ех, да имаше карабина... Но нямаше, имаше само увит в парче плат щик, удряше се в хълбока му, тъмен и възхитителен талисман от детството, беше го намерил в слегнат обрасъл окоп край Ямполица, беше го взел със себе си там, при звездите...

Настигна вълците след три часа. Бяха пет – изпосталели, изгубили сили от зимната липса на храна, зли... Решиха да приемат боя. Страшното, непонятно, винаги забранено същество сега явно беше единственото достъпно месо на десетки снежни, сковани от студа мили.

С първия всичко мина гладко. Вълкът се хвърли, но се натъкна на щика и само предсмъртно изхриптя. Свлече се обезсилен върху Кол и по лицето му като от мях плисна гореща кръв през хапещите парцали сняг. Кол тръсна глава, изви се и тежестта на вълчето тяло го събори в снега. Отхвърли го от себе си и скокна. Останалите притичаха през виелицата, но той знаеше, че са наблизо.

– Къде се дянахте? – закрещя диво, като се озърташе. Виждаше на не повече от три крачки. Не изпитваше страх, само го вбесяваше боязливата мудност на тези убийци. Спъна се в нещо, погледна, оказа се първият нападател. Лежеше сгърчен, лапата му потръпваше, зъбите – оголени – и никак, никак не изглеждаше отвратителен, нито подъл – просто убит. От гърлото му на тласъци бликаше черна кръв.

Възбудата премина. Кол внезапно осъзна, че едва се държи на крака, и се свлече до трупа.

– Няма да ми върнеш Лена... Погубихте я вие, измъчихте я...

Върху лицето му се сипеше снегът. Той каза: „Ами да, та нали неговата каюта е по-наблизо...“– а после тя си отиде, останаха само изрисуваните от студа плетеници по стъклото и овъглените устни, които наяве така и не можа да целуне...

– Не – изхриптя. – Няма да ми я върнеш...

От мрака долитаха и отново отлитаха в мрака дълги струи пара, боровете бучаха.

Синдромът на старото куче[11] – или, казано с интелигентски думи, синдромът на острата сексуална недостатъчност, е нещо страшно, смешно и унизително. Може да си първокласен пилот, може да водиш изключително интересни разговори, всички маршали на света могат да ти обясняват какъв велик герой си и колко ти е благодарно целокупното човечество, може да се отрежеш като талпа на помена на приятел, загинал на метър от тебе, но – и пиян, и махмурлия, и изтрезнял – ти търсиш с поглед само жените и те до една ти се струват разкошни красавици, и адски ти е спешно да ги употребиш, по възможност без много приказки. А те, подлярките, усещат това, то се знае – и дотам.

Дърпат се, напрегнато-отчуждени, и я се опитай даже бегъл поглед да им хвърлиш – неее, не става, ясно е, че това не е какъв да е поглед, че от него, току виж, може и да се забременее.

И на всичкото отгоре са много красиви – и младичките аспирантки, и практикантките, вкупом долетели в Координационния център за благоговейно участие в ежедневните, продължаващи с часове дискусии около резултатите от експедицията, и разкошните, видимо познали женските радости докторки на науките, сипещи най-учени термини в непринудени спорове с мускулести доктори и генерали.

Изчистили са си гените за тези два века, е, и животът е различен – нито екологично предизвикани болести, нито висене по опашки, нито късане на нерви в ловък кариеризъм...

А тук, освен всичко друго, климатът е горещ, лятото е в разгара си, а модата – като за Лазурния бряг: ту предизвикателни шорти с потниче, ту искряща като дъгата хламидка, под която – главата си да заложиш просто – няма нищичко, като не броим гладката загоряла кожа, ту някакъв си лек хитон до петите, който при всяко движение... абе, движение – при най-малкия полъх само! – очертава линиите на тялото.

А тук навън, освен всичко друго, е и двадесет и трети век, но предварителният ритуал, тъмното тайнство на брачния танц, са от загадъчни по-загадъчни. Група за адаптация, тридесет и седем високообразовани глави, прегледи по час и половина – два, идиотски датчици, какво да правиш в кенефа ти обясняват още от първия ден, а как да забиеш мадама – не и не, самичък да му мисли звезднинят скиталец, набеденият герой. Или не е толкова набеден? Когато Ясутоки започваше доволно да му разяснява за бързата нормализация на някакви левкоцити или за успешно развиващата се лимфоидна конвергенция, или пък за скорошното отшумяване на периодичната сърдечна аритмия и за имуногенезата, Кол изпитваше желание да го фрасне по носа с каквото има подръка – със стол, бутилка, а защо не и с японския компютър.

Японецът явно долавяше нещо, сменяше темата, но ставаше леко мрачен и сладникаво-вежлив, а после си отиваше; впоследствие се оказваше, че си е отивал не случайно, а за да събере за пореден път триж проклетата си група и да обсъдят дявол знае какво точно, но непременно свързано с Кол.

Няколко пъти, в дните, когато ситуацията благоприятстваше лека беседа, Кол правеше опити. Спомняше си много добре как например по времето на следаралския разгул той и другите две момчета от екипажа му трябваше само да подсвирнат, и всяко момиче, на което бяха хвърлили око, направо се мяташе в ръцете им. Помнеше и как след умбриелската експедиция американците забавляваха съветския екипаж – беше си съвсем по човешки.

В Лас Вегас една красива мулатка с вид на пантера чак беше запомнила, горката, цяло изречение на руски и към три през нощта старателно го изрецитира на Кол, докато му поднасяше питие за възстановяване на силите: „Руския аустронаутен пайлот мноугоу куалифисиран.“ Прозвуча така приятно, че той дори не се обиди заради „руския“. Наистина, сутринта, вече изтрезнял, развеселено си отбеляза, че изреченийцето е двусмислено – квалифициран, да, но в каква точно област? През нощта обаче, горд от изрядно проведения сложен полет, той, естествено, беше разбрал мулатката точно както си трябваше...

За съжаление, тука подобни номера не вървяха. Да завържеш разговор беше лесно, жените бяха умни и отзивчиви, и някакво очакване се долавяше в тях, но почнеше ли Кол след първите естествени, макар и леко натегнати фрази, да им хвърля елегантно прах в очите – ами не може веднага да се подхващат сериозни приказки, пък и какво чак толкова да каже? – очакването биваше изтласквано от състрадание и, непонятно защо, се издигаше непробиваема стена. А най-идиотското беше, че събеседничките му мъжествено се стараеха да продължат разговора и да влязат в тона на Кол, но самият Кол усещаше, че прави не това, което трябва.

Всеволод се отбиваше да си говорят, успяваше да намери време върховният главнокомандващ на всемирната космическа мощ... Въобще, още от първия ден Всеволод силно се понрави на Кол, може би дори повече от всички останали, с които го събра през тази седмица новата му съдба. И си говореха по същество – не за безпределната наука, нито за здравето му, а за желанието им да създадат музей, за което е нужно да се консултират с Кол. Би ли се съгласил той да долети на „Звездния Восток“ или това ще го обремени психически? А и твърде сериозен въпрос е възникнал – предложенията къде да бъде музеят не са единни. Някои са на мнение, че корабът трябва да бъде изведен от орбита и спуснат на Земята с помощта на мощни гравитори, на бившия Байконур най-добре, защото първият звезден крайцер е кръстен от ООН, по чието решение бе отпътувала и експедицията, на първия кораб с човек на борда, и това беше правилно; тъй като, каквото и да си мислим за Никита и неговия екип, запратили по спиралите на космоса човек, сякаш е опитно зайче-рекордьор, за хората, създали „Восток“ и летели на него, това си е било истински подвиг; други смятат, че звездолетът трябва да бъде оставен където е, на стационарна орбита, нищо че това ще е в ущърб на посещаемостта; тези, които го посетят обаче, ще изпитат най-пълно усещането за властващите наоколо пустота и самота, а да се превърне система, предназначена от създателите си единствено за космоса, в играчка сред брястовете и олеандрите, би било подигравка с паметта на отдавна напусналите този свят дръзки и талантливи хора. А какво мисли Кол?

Но на Кол не му беше до това. Той отговаряше не на място, обещаваше, че ще си помисли, а всъщност гледаше силното лице и широките рамене на маршала, полупрозрачната фланелка без ръкави, издута от атлетичните му гърди, и се сравняваше с него и изобщо с мъжете от този свят и време, и си повтаряше: господи, закъде съм сега с тази аритмия, анемия и дявол знае още какво... пък и без тях... Мацките не ме забелязват, колкото и пламъци да изригвам наоколо. И кой знае защо, в самото начало на разговора в главата му настойчиво се втурна и заблъска мъчителен спомен, от който го изгаряше срам още в края на предишния му живот, а в сегашния се срамуваше дори повече: той, чех по линия на дядо си, а с немско собствено име в чест на канцлера, при когото, малко преди да се роди бъдещият звезден пилот, накрая се обединиха двете Германии, седи в курсантската казарма с още пет такива двайсетгодишни диванета и, докато уж изящно придържа димящия „Флуераш“[12] до устата си, снизходително процежда

през зъби: „Вече просто няма руснаци. Те се самоизтребиха, а които оцеляха, през седемдесетте се изродиха генетически. Сега руснаците не са нация, те са съсловие, каста. Който е за запазване на остатъците от империята, той е руснак...“ Пак добре, че Всеволод не знае за това, мислеше Кол. Тези епизоди, един след друг бълбукащи в паметта му, като че ли напук, той дори и да го изтезават, за нищо на света не би споделил с Добриня, а и с когото и да било... Накратко, разговорът не се получи. Цяла вечер Всеволод правеше опити да въвлече Кол в своите проблеми, а после си отиде – свободното му време свърши.

На другия ден Кол отново изнесе доклад пред пълна с планетолози зала – този път за хищните гейзери на втората планета от Епсилон Еридан[13]. Гейзерите бяха дълбоко загадъчни, едно от многото загадъчни неща, срещнати по време на полета, и макар че помощниците показваха и видеоматериали на екрана, и изпращаха всички данни към вградените в креслата компютри, когато Кол приключи с изложението си, още три часа го тормозиха с въпроси. След обяд пък докладът премина в дискусия и Кол продължаваше да седи в залата, неудобно му беше да си отиде, току виж го вземат за тъп звезден превозвач – един вид, докарах материалите, ето ви ги нà, пука ми какво ще правите с тях. Някои от изказванията бяха смислени, но общо-взето Кол разбираше далеч не всичко.

Ясутоки, който седеше до него, от време на време внимателно питаше Кол дали не се е изморил, не би ли желал да излезе и да си отдъхне или, например, да се разхлади в басейна – и Кол откликваше все по-раздразнено: искам, видите ли, да узная какво мисли високата наука на двайсет и третото столетие. „Ти, Ясутоки-сан, да не смяташ, че не ми дреме за тези гейзери? На вас може и да не ви дреме, а пък аз над тях съм прелитал, ей тъй, на някакви си пет метра!“ Ясутоки сведе поглед, но не можа да сподави тежката си въздишка. Когато откъм катедрата се дочу: „Ендоинстантността на плазмата при синхротронното лъчение на руслото, естествено, обуславя хиперпулсациите на псевдовъзвишението“ – седящият зад Ясутоки Гийом се наведе към Кол и прошепна: „Мисля, че вече нищо интересно няма да чуем. Работата се разводни.“ Не че се разводни, ами направо изби на бълнуване, помисли Кол, но без сам да разбира защо, се заинати: „На мене пък ми е интересно!“ Гийом сви рамене. Докладчикът се развихри, Кол от десет думи разбираше една. След пет минути чак душата го заболя. Гийом отново се наклони към него: „Отивам в бюфета. Ще ми правиш ли компания?“ И Кол се предаде.

Излязоха от лекционната зала. Най-близкият бюфет беше един етаж по-горе, стъпиха на безлюдния ескалатор, който пъргаво и безшумно струеше напречно на прозрачната стена, а зад нея в зелено и златисто се стелеше хълмиста степ.

– Не – каза Гийом, – сериозната работа предстои. Това, което чухме, беше дилетантщина.

– Защо?

– Мозъчна атака в такава голяма зала... Не става. Човек бързо се изморява.

– Въобще не се изморих.

Лека сянка притича по лицето на генерала, облечен сега като вокалист на рок група.

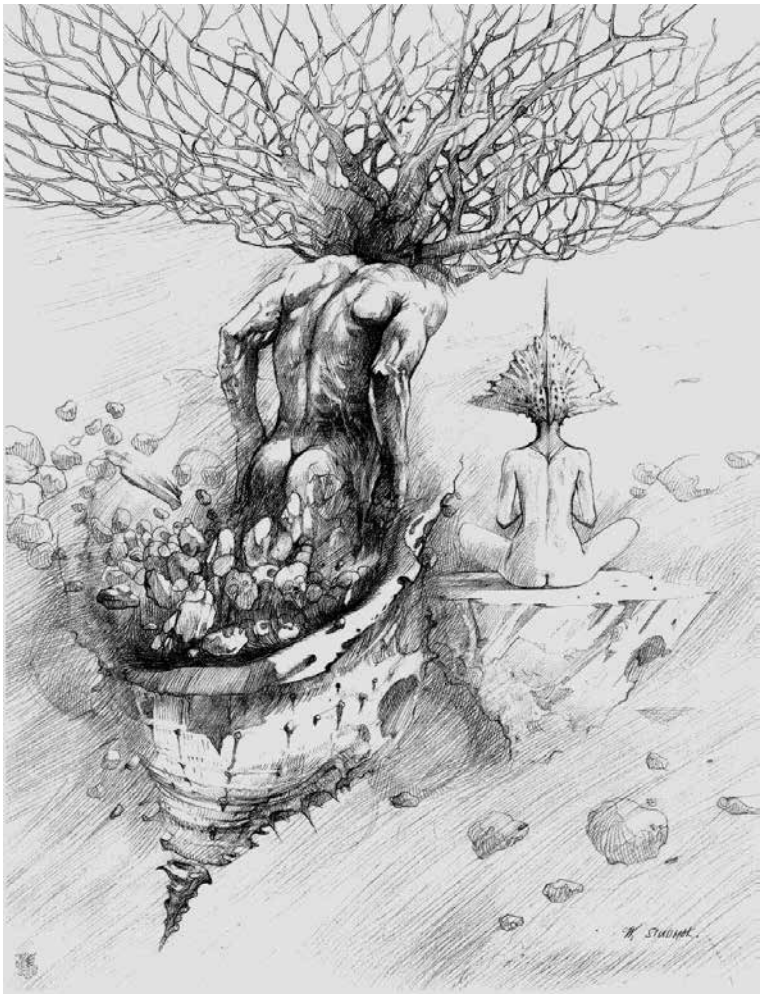

– Ти си натрупал опит сред звездите – отвърна той след малко. – Притежаваш търпение, воля, целеустременост. Освен това, за тебе гейзерите не са абстрактен обект на изследване, а нещо преживяно, факт от биографията ти.

Нима, помисли Кол, на физиономията ми видимо грее скука и този тук юнак ме поднася?

Ескалаторът ги отведе в уютна малка зала, където, като маргаритки сред ливада, над зеления под се рееха бели масички с формата на цветя. Първите неиздържали сме, помисли Кол, като се оглеждаше – бюфетът беше празен.

– Да седнем до прозореца, ето там – предложи Гийом и с широка крачка се отправи към пъстрите тумбести шифратори. Кол се настани и положи брадичка на сплетените си пръсти. Под него шеметно зееше двестаметрова бездна. Кол, без да знае защо, я ритна – и, както се очакваше, невидимата твърда преграда отблъсна върха на обувката му.

– Портокалов ли? – провикна се Гийом.

– Грейпфрут.

– Сандвиче?

– Авек плезир...[14]

Гийом, дружелюбно усмихнат, вървеше към него с малък поднос в ръка – два високи бокала и чинийка със сандвичи. Внезапно Кол отчетливо усети, че му предстои сериозен разговор. Трескаво прерови в паметта си цялата неофициална информация, свързана с изследването на гейзерите. Не, как се беше изплашил тогава, никакви записи не са могли да регистрират. Никой не би могъл и не може да узнае за това. А и не се беше изплашил! Просто, навярно в момента на същата тази хиперпулсация, мътните да я вземат, усети изгарящото парене: край, никаква височина няма да го спаси! – и тялото му, припомнило си на мига противозенитните рефлекси, издърпа въртолета встрани и нагоре, нагоре, нагоре... Наблюдението бе прекъснато за около шестнадесет минути, но без последици, после той се върна. Да, изплаших се, по дяволите... че кой нямаше да се изплаши? Вие ли? Не, даже и да сте надушили нещо – не приемам упреци!

Успокой се, Кол. Нищо не са надушили. Тези отвратителни шестнайсет минути ще гризат съвестта ти чак до смъртта и ще ги носиш мълком в себе си, а и тях ли само? – колко още спомени ще пазиш мълком...

Гийом постави скромната закуска върху масичката маргаритка, разположи се и с неприкрито удоволствие изпружи крака.

– Каква красота – каза, загледан в далечината.

– Да – предпазливо се съгласи Кол.

– А отвъд хоризонта е морето... Време е да се изкъпеш в истинска вода, Кол.

От въжделение дори дланите на Кол се изпотиха. Морето...

– Ами Ясутоки? Дали ще се съгласи?

– Разбира се. Той също ще дойде.

О, това ли било? Намислили поредния експеримент да правят с тялото ми, а какви любезности само!

– Преди отпътуването – преглед? – злобно запита Кол. – Не, не искам. Лимфоидната ми конвергенция още не е приключила. По-добре – в басейна.

Гийом замислено отпи от бокала.

– Странна работа е разговорът – неочаквано сподели той.

Кол отново застана нащрек.

– Защо?

– Всеки човек е извънреден и пълномощен посланик на самия себе си в този свят. Несменяем. Пожизнен. Посланиците на враждуващи държави само едно са знаели – да се мамят и лъжат взаимно. А ако интересите и целите на държавите съвпадат?

Ама той какво, няма ли с кого да си философства? Какво общо има...

– Подписват съюзнически договор – изехидничи Кол.

– Ами ако договорът вече е подписан?

– Тогава незабелязано започват да го нарушават.

– Да, ако договорът е бил фиктивен и всъщност целите и интересите не съвпадат. Но ако все пак съвпадат?

– Е, и?...

– Тогава се установяват широки контакти и започва обмен на информация, най-вече информация за самите тях. Защото общите интереси винаги се проявяват в частните, индивидуалните; и в стремежа интересите да се осъществят колкото е възможно по-пълно – Гийом отново отпи, явно се стараеше внимателно да обмисли думите си, породени от незнайно какво, – е нужно в най-висока степен да си представиш тези техни проявления, които жадува твоят партньор. Иначе се стига до дисбаланс, натрупване на двустранно напрежение – и в крайна сметка всички губят.

– Възможно е. – Кол си взе сандвич и с интерес го заразглежда в старанието си да покаже, че даже сандвичът е по-интригуващ от този разговор. Сандвичът се оказа апетитен на вид, пресен и Кол не устоя, отхапа си.

– Живеем в общество, в което целите и интересите на всички хора съвпадат.

– Ама че работа – избоботи Кол с пълна уста. – Че колко пъти вече ви питам! – преглътна той. – Комунизъм ли, що ли е това при вас все пак?

Белегът на Гийом трепна и той тръсна бокала върху масичката. Не се разплиска – вече беше отпил порядъчно.

– Да си виждал пари? Не. Значи не е капитализъм. Партийни билети и алени знамена да си виждал? Не. Значи не е комунизъм. Просто живот. И в този живот всички се стремят да си казват докрай това, което мислят. Без да мамят. Без да премълчават дори.

– Доста шум се вдига така! – изкриви лице Кол.

– Какво общо има шумът? Всички разговарят внимателно, тихичко. Шумът никому не е нужен, нали? И ако никой не го желае, за по-малко от секунда хората могат да се споразумеят и да не шумят.

– Баламосваш ме – поклати глава Кол. – Да кажем, че съм срещнал някакъв урод. Да се извърна тактично? – не, аз се приближавам старателно, че нали

контакти са нужни, и изтърсвам от все сърце: ех че муцуна имаш, братле, че и фигурата ти не ù отстъпва!

– Не – прекъсна го Гийом. – Не е вярно. Ти не чувстваш това. Физиологическата нетърпимост е естествена, но е естествено и духовното състрадание. Сега ти вложи злоба, гавра в думите си. А защо ще изпитваш внезапна злоба към току-що срещнат непознат човек, жертва на болест или инцидент? Недостоверно е психологически. Ти самият, пък и всеки друг на твое място, би казал, примерно, следното: Аз, животното Кол Кречмар, изпитвам известно отвращение – понеже в мислите ми се промъква подсъзнателният страх, че бих могъл да бъда също такъв. Но аз, човекът Кол Кречмар, страшно ти съчувствам и искам да споделя с теб това, което не ти достига; ако не възразяваш, мога например да ти помогна да пресечеш улицата.

– Сложно е...

– Просто е при амебата. Човекът не е амеба.

Кол изведнъж си спомни, че държи сандвич. Остави го внимателно върху чинийката. Кой знае защо му стана страшно.

– Защо ми разказваш всичко това? – попита тихо.

Гийом си допи сока.

– Ами така – неочаквано той се усмихна обезоръжаващо. – Ти изнесе доклад, сега аз правя същото. Целите са общи. Но хората са по-сложни, и значи – по-интересни, и значи – по-добри от това, на което дълго са се старали да приличат. От нищо не бива да се срамуваме... Добре, сега трябва да видя планетолозите и да им кажа какво ти наговорих. За дилетантщината де. Пък ти помисли за предложението ми... имам предвид разходката до морето. Дотам са двайсет минути със скордера. Вечерно плуване в топъл залив, по залез... – той замечтано притвори очи и се надигна. – Там, сред тишина и покой, можем и да продължим с нашите доклади... – отново усмивка и Гийом бързо тръгна към ескалатора. – Ако решиш – звънни на Ясутоки или на мене след около час!

Кол се вторачи в ръцете си – те трепереха. Очевидно и въпреки всичко сериозният разговор се беше състоял. Сега остава да разбере какво означава той.

Така и продължаваше да си седи двадесет минути по-късно, без да докосва храната и сока, загледан как вечерната мъглица загръща равната степ под него, а ясносиньото допреди малко небе се обагря в топло розово над примамливия хоризонт. Дочу бързи, леки стъпки зад себе си. Извърна се. Устата му пресъхна на мига, забрави тревогата си, която все пак скришом продължи да гнети душата му. Синдромът на старото куче. Жена на около двадесет и пет години, красива, като всички тук, стройна, като всички, забързано дойде от ескалатора до неговата маса и го погледна с очи, в които, неочаквана, грееше радост.

– Здравей, Кол – поздрави тя. Чернокоса. Смугла. С голи рамене. А отвън – Южна вечер. Но какво ли знае тя за тази мъка... какво ли знае?...

– Здравей – отвърна Кол.

– Извинявай, ако ти попречих – започна тя и се поколеба. – Казаха ми, че Гийом е тук... – добави неуверено.

– О, Гийом...

Разбира се, че не е дошла при него.

– Беше – Кол полагаше усилия да не посърне поне външно. – Чупихме се с него от дискусията. Откровено казано, изморих се да стърча там и нищичко да не разбирам.

Очите ù изведнъж станаха топли, като че ли ù беше казал нещо изключително приятно.

– Постой с мене – изтръгна се молба от него. – Тъжно ми е нещо – тя веднага приседна, но за по-убедително той продължи: – Гийом обеща да се върне, като поговори с планетолозите...

И устните ù мигом затрепериха. Сякаш, ни в клин, ни в ръкав, я беше нарекъл мръсница. Но тя тутакси се усмихна храбро.

– Чудесно, ще почакам.

В главата му идиотски се въртеше банално до анекдотичност начало на разговор: девойче, ние сме се срещали. Виждал съм ви някъде. И сте най-красивата от всички, които съм виждал тук досега...

Разговорът с Гийом го тормозеше.

– За първи път се срещаме. Жалко.

Тя отново се зарадва на нещо.

– Ако се появяваш всеки ден наблизо, ще бъде радост за очите...

– Защо?

– Много си красива.

Красива е, наистина. Има италианска кръв, като че ли. Но пък седна отвратително: от масата краката ù не се виждат.

– Италианка ли си?

– Илирийка[15].

– О, и това е хубаво. Ядран...

– Обичаш ли морето?

– До полуда. Днес Гийом ме покани да отидем, но някак си... Аз – и всички лекари. И цялата апаратура, навярно. Унизително е.

– Не бива да мислиш така, Кол. Нима унижаваш човека, когато се грижиш за него? Толкова неща си понесъл...

– С тези две ръце.

Едва след секунда тя схвана каламбура и се засмя.

И как да се премести, че да я вижда от глава до пети?

– Искаш ли сок? – запита я.

– Не, благодаря, Кол.

А тъпата уж масичка е широка и не можеш, уж случайно, да се допреш до коленете ù...

– Гийом не е обещавал да се върне – изтърси той. – Излъгах. Не исках да си отидеш.

Не и не, между него и тях нещо не беше наред. Невъзможно беше да разбере какво. Тя направо разцъфтя – все едно ù е направил невероятен подарък.

– Аз не си тръгнах.

Гърлото на Кол пресъхна отново.

– Ще ми кажеш ли името си?

– Светка.

– Светка... – повтори с наслада той. – Извинявай, Светка, наистина сега съм малко като халосан по главата. Не мога и да се пошегувам като хората. С Гийом преди малко си поговорихме много умно, много сериозно и напълно неразбираемо.

– За какво? – тихо запита тя. Той само махна с ръка.

– Възхищавам ти се, Кол – започна тя. – Не, не заради това, че си признат пилот, че си управлявал машината в немислими условия и че сам-самичък си довлякъл крайцера до Земята – тези неща са чудесни, разбира се, но са занаят, рефлекси... Аз съм асистиращ психолог... зная за какво говоря – психографирахме екипажа, като използвахме ежедневните прегледи и тестове, които вие с такава пунктуалност сте провеждали... Истински кошмар, на това ненадеждно звездолетче сте се сблъскали с такива сили... А ти си се върнал по-добър, отколкото си бил в началото.

Ама че я подхвана, веселба, помисли Кол. Хубавооо... Пък аз ей точно тука бих те изнасилил! Ако не ми попречи аритмията... и оназ, как беше... ъъъ... конвергенцията... Не, ще ми попречат. И уважението – към твоята женственост и към чистите ти очи – също ще ми попречи... На върха на езика му се въртеше едно жалко, козлоного, директно: „Ми пожали ме тогава и преспи с мене!“

Тя почервеня като мак. Подушила е нещо.

– Благодаря за хубавите думи – подхвана меко Кол. – Знаеш ли, Светка, ужасно ми приличаш на една прекрасна жена, която много обичах. В предишния живот. Като две капки вода сте.

Тя потрепери видимо, като че ли с все сила я беше шибнал невидим камшик. Но той вече не можеше да се спре:

– Аз отлетях, а тя остана. Сигурно преди да стигнем до Тау, вече е била старица... а нищо чудно и да е умряла. Обичам я и досега... а ти... като две капки вода сте. Направо онемях като влезе. Ето защо, извини ме, задето... ами те зяпам така...

Леле, май даже се просълзи. Да не би да е болна? Ха, какви ти болести при тях. Нима му съчувства толкова силно? Добър знак, ако е тъй...

В Кишинев Кол наистина си имаше постоянно гадже, в почивните дни се размотаваше при нея. След втория аборт тя нещо взе да боледува и, не щеш ли, свикаха доброволци за Аралската операция; Кол се възползва от възможността, подаде рапорт и, превърнал се в герой, така и не се завърна. Вече в Звездния град, получи две предани писма, – откъде ли беше разбрала, че е в Звездния? – но не ù отговори, други хоризонти се бяха разкрили пред него... А му беше и съвестно.

Какво, Гийом ли? Или да ù разкаже това? Това?!

– Имахте ли деца? – почти разплакана запита Светка.

– Тя – може би – Кол печално се усмихна. – Хубаво би било. Аз не успях.

Свечеряваше се. В бюфета плъзна сумрак, синевата се промъкваше изотдолу, откъм степта.

– Ще дойдеш ли с мене до морето? – тихо запита Кол. – Ще склоня и за лекарите, и за инвентара им. До гуша ми дойде от мъжка компания.

Лицето на Светка беше като на обидено дете.

– Кол – обърна се към него така, сякаш със сетни сили се застави да го направи. – Моля те, разкажи ми за какво си говорихте с Гийом.

– За хищните гейзери – отвърна ù нетърпеливо. – Ще дойдеш ли?

Тя рязко се изправи. Тъй рязко, че блъсна висящата масичка и за малко да преобърне празната чаша на Гийом.

– Трябва да си помисля, Кол – каза тя а гласът ù беше безнадеждно чужд, без капчица от предишната топлота. – Довиждане – и почти тичешком изхвърча от бюфета. Най-сетне отново видя краката ù, при което сърцето му мъчително простена. Тя като че ли бягаше и надолу по ескалатора.

Кол остана сам, зашеметен. Като попарен.

Не, нещо между него и всички тях не беше наред. Ама никак не беше наред.

...Утринното слънце струеше в стаята, като първия ден. Сякаш нищо не се беше случило. Всеволод влезе широко усмихнат и каза с командорски глас:

– Призоваха ме и се явих! – Тонът му се промени. – Какво е станало?

Усмивката помръкна, стече се по лицето му като вода. Това беше всичко. Нямаше нужда да пита за каквото и да било.

– Да, Кол. Правилно си разбрал.

Добриня се прегърби и пред очите му като че ли се смали. Колко удобно. Кол още не беше успял да намери точните думи за въпроса си, а Всеволод вече отговаряше.

– Обикновено от пет до седем метра. Само много надарени хора приемат от километри, рядко от десетки километри, но те се броят на пръсти.

– Сядай, маршале – проговори Кол. – Няма да открием истината, като ù стоим на крака.

Всеволод послушно седна.

– На какво се надявахте? – тихо запита Кол.

– Бяхме решили постепенно да навлизаш... и докато не се адаптираш и не започнеш да се отнасяш правилно към света, а после и към това, че те чуват... че всички те разглеждат... Но... – Той замълча. Кол също мълчеше. – Веднага започнаха случайни пробиви. А отношението ти към самия себе си... към спомените и мислите ти... толкова е противоречиво...

– Какво искаш да кажеш?

– Чакай малко – объркан, Всеволод силно стисна слепоочията си. – Не мога да си събера мислите. Толкова е неочаквано...

– Значи през цялото време съм бил все едно чисто гол пред вас? Пред всички ви?!

– Почакай, Кол. Нека подред...

– Плюя ти на реда! Кажи ми! Тъй ли беше?!

– Да – едва чуто промълви Всеволод.

– Тъъъй... – Коля стисна юмруци, загледан в пода. – Тъй.

С гробовен глас и без да го гледа, Всеволод започна подред.

– Малко след като сте отлетели, се разразила зловеща епидемия. Донесена от Луната... Като по чудо, бързо била открита методика за лечението на болестта, иначе... сигурно щеше да се завърнеш на една безлюдна Земя. Методиката била сложна, комплексна – химиотерапия, облъчвания... после ваксинирали всички деца от новото поколение и ваксината също била комплексна. Ето ти го и страничния ефект – децата на тези деца се оказали телепати. Представяш ли си какви драми са започнали, когато те достигнали юношеството? Родителите дори не разбрали веднага, няколко години това не се забелязвало... а дечицата, такива по рождение, не можели да си представят друго състояние на нещата. Стигнало се до самоубийства и до детеубийства, след това планетата била разделена на зони... Сравнени с техните страдания, твоите са... да прощаваш, Кол, ама са... хм! Ти пристигна в един вече стабилен свят! Всички ние разбирахме колко ти е ... – той се поколеба, докато търсеше думата, явно не искаше да бъде „тежко“. Каза: – Неуютно. Представи си, все още не знаем как се е появил този ефект, от какво е бил предизвикан. Не знаем как да го инициираме у възрастен човек... даже не знаем дали е възможно по принцип! Заради теб сега тези изследвания се ускориха чувствително, но... Възможно е, дявол да го вземе, унищоженият окончателно вирус също някак да е бил част от процеса! Та така, решихме да те въведем постепенно в ситуацията, за да избегнем шока и ти да посвикнеш... Усетихме, че неофициалното ни облекло, когато те посрещахме, те засегна – за една нощ изфабрикувахме мундирите и същевременно се опитахме чрез този пример да ти обясним как разбираме разликата между формалната субординация и истинското уважение... Да ти кажа, идеята се прие добре...

– А погребението?! – извика Кол и даже се надигна от фотьойла. – То какво? И то ли беше маскарад?

– Не. Не, Кол. Стената наистина е на два века.

– Паднахте на колене – заради мене ли?!

– Искахме да ти покажем – от побледнелите устни на Добриня думите се откъсваха трудно, – че не бива да се смущаваш от порива си. Желаеш – направи го... Ужасно беше, когато поиска да паднеш на колене пред телата на приятелите си – и се въздържа...

– Садисти.

Всеволод помълча.

– Вчера Гийом пое риска и ти обясни в прав текст... Ясутоки не беше съгласен и затова си остана в залата, но той самият нищо конструктивно не можа да предложи, а ние вече почти бяхме изпаднали в паника, чувствахме, че те изпълва враждебност...

– И после ми изпратихте това момиченце да провери дали пещерната мечка си е научила урока? Не можахте ли да намерите мъж за целта?

– Светка... – Всеволод изговори името ù бавно, а лицето му съвсем потъмня. – Изключително емоционално момиче. И много те харесваше, Кол, точно заради нещата, за които ти говори... и е вярно, и всички ние те уважаваме. Гийом като ни каза...

– Каза ви?! – изкрещя Кол и се вкопчи в думата като удавник за сламка, с безумната надежда, че тя ще разсее кошмара на всички предишни предчувствия и днешни обяснения.

– Да, каза ни по радиофона. Обади се на групата за адаптация веднага и всички се бяха събрали, очаквайки резултатите от вашия разговор, а той знаеше, че чакат новини, и позвъни, няма да пълзи по коридора я. Донякъде и затова не сме се отучили да говорим, Кол, по радиото няма как да се контактува без думи... Като ни каза как му се е сторило, че нещо е докоснал в теб, тя се втурна, не успяхме да я задържим, нито да се посъветваме.

– Значи е лъгала! Влезе и с чисти очи запита: „Къде е Гийом?“ – Кол размаха пръст пред лицето на Всеволод. – Всички сте лъгали, нещастни адепти[16] на истината! Високомерно! Денем и нощем сте се ровили из главата ми, та още по-сигурно да се объркам!

– Нямаше друг начин! – отчаяно изстена Всеволод. Коля дишаше яростно. Всеволод тихо добави: – Или не можахме да го измислим.

– Тя къде отиде после? – запита Кол след настъпилата пауза.

Всеволод гледаше настрани.

– Гийом и аз се помъчихме някак да я успокоим... в мислите ù се блъскаше само: защо? Ти направо я съсипа с тази измислена покъртителна история...

Кол чак заскърца със зъби.

„Други хоризонти се бяха разкрили...“

„Ми пожали ме тогава и преспи с мене...“

„Руснаци отдавна вече няма...“

„На мене пък ми е интересно...“

„Да взема, че да го фрасна с японския му компютър...“

„Изплаших се, да, но никой никога няма да го узнае...“

„Разбира се, нали неговата каюта е по-наблизо...“

„Ти нарочно я изпрати там!“

– Върви си!!! – изкрещя Кол, стиснал глава с ръце, сякаш тънките костици, сухожилията и кожата на пръстите можеха да защитят великата вековна тайна, която сега му се струваше истинска благодат... – Веднага се махай! Ще бликне тази мръсотия, не мога!...

– Това не е мръсотия, Кол! – Всеволод също крещеше, а думите му се застъпваха от ужас и бързане да обясни. – Това е човекът, такъв, какъвто е, и нищо страшно няма в него, не е страшно това, успокой се и ме чуй, хайде, успокой се, де!...

„Нарочно я изпрати там!“

„И не можеш, уж случайно, да се допреш до коленете ù...“

„На мене ми дреме за гейзерите, за разлика от вас!“

„Това е съсловие, каста...“

– Тогава се махам аз!!!

Втурна се в асансьора, понесе се надолу. В главата му гърмеше: Да не мисля! Да не си спомням! Затова мислеше и си спомняше. Асансьорът спря, вратите се отвориха. Първи етаж. Как, мътните го взели, да се измъкна оттук? От всички страни прелитаха коридори, рампи, ескалатори. Мезаптановата зала. Лабораторията за екзовариации.

Цял живот си беше вярвал, че е момче и половина. Че кой е застрахован от глупостите, от мъничките подлости? Такъв е животът... Неприятно е да си спомняш, на никого не разказваш за тях...

Те не правят така.

Но какъв трябва да си, за да нямаш нищо, ама нищичко за криене? Да си напълно открит, когато спориш или се целуваш? Нима човекът го умее? Прозрението, че те, всички те, са различни, се стовари – безпощадно, убийствено ясно, върху Кол. Съвсем различни. Няма как да стане един от тях. Заглеждаха го. Дочули познатия глас на мислите му, по навик превключваха на акустика – и тутакси замлъкваха, разбрали, че вече е безсмислено да се преструват. Той крачеше, белязан от погледи и тишина. Искаше му се да викне: „Престанете, нямате ли си друга работа?“ Но мисълта крещеше тъй, както гласът му никога не би могъл. Не бяха нужни думи. Погледи. Намръщени лица, тъжно присвити устни, загрижени чела. Стъпки. Тишина. Помощта е невъзможна.

Да бъдеш себе си – какъв срам!

Долу, вече отвън – все пак успя да се измъкне от сградата, – той се обади на Всеволод. Половинчасовият му поход му помогна да реши окончателно, че няма смисъл да се бори, нямаше с кого – с предишния си живот ли? Да се обесиш направо...

Всеволод веднага отговори и без излишни подробности Кол не помоли, а поиска.

– С друго не можеш да ми помогнеш, маршале.

– Кол, приятелю... – брадичката на Добриня нервно играеше, а русите му коси трептяха даже когато маршалът замълча, за да намери нужните думи. – Разбира се, че ще изпълня молбата ти, разбира се. Но правиш грешка.

– Вие вече я направихте. Но сте безгрешни, то се знае. Какво ще правя аз сега, не е ваша работа – рязко отвърна Кол.

И се изключи. По навик пъхна радиофона в джоба на ризата, после го извади, тръсна глава и внимателно го положи върху едно от стъпалата на тържественото стълбище с ажурени перила, извеждащо надолу към главния вход на Координационния център.

Напускаше този свят. Забележителен, примамлив, твърде хубав, принадлежащ на титаните. За този свят мечтаеше в мъртвата черупка на „Восток“, радваше му се безпределно, а сега му се струваше, че се е озовал в свят край друга звезда, с всичките му проблеми на мантийния баланс, регулирането на слънчевата активност, преодоляването на пространството. С пси-проблемите му. За него входът

беше затворен. От днес нататък светът му щеше да бъде Сибирският резерват, а самият той, далече от всички, се превръщаше в рядко животно, като катерицата, заека или вълка.

В тайгата настъпи лятото.

Дните станаха протяжни и ясни, от прозрачния въздух заструи мирис на топлина, мед и борови иглички. Вечер Кол отиваше до брега на езерото – спокойно и мъничко печално – и дълго гледаше оранжево-розовите отблясъци светлина по водата, отсрещния бряг, покрит от сини лесове, а после, пак така дълго, се къпеше, пляскаше по водата и крещеше, стараеше се да очовечи мълчаливата гора. Гмуркаше се и в сумрака на дъното разглеждаше големите гладки камъни. Прорязваше надолу път за дъгоцветните петна, играещи по повърхността, пръхтеше, над езерото се носеше викът му: „Още има барут в барутницата!“, и силно се смееше сред звънката тишина.

Случеше ли се времето да е облачно и навъсено, той ходеше на езерото денем. Харесваше му да е мрачно, ниските облаци да висят неподвижно над гората, а въздухът да е тъжен и тих. Тогава стоеше на брега, сядаше, ставаше, крачеше и не преставаше да гледа сивата гладка повърхност и сиво-синкавата чезнеща далечина. Не след дълго откъм падините изпълзяваше безшумно мътна мъгла, небето се скриваше; сиви и сини борове изплуваха и отново потъваха в пеленатa, покрила света, и се спускаше тишина – такава, сякаш Кол бе единственото живо същество наоколо.

Той обичаше дъждовните вечери в скита и глухите удари на капките по стария покрив. Тогава си позволяваше да запали светлина и по-рядко – да почете нещо. Не и белетристика, боже опази. Обикна историческите трудове, особено тези за своето време. Оказа се, че днешните отворковци съвсем сериозно са докопали миналото – бяха изобретили хроноскопа и вече не се ровеха из старите руини и глинени съдинки, а просто се гмурваха в което и да е време и следяха без грам угризение когото си поискат и колкото им е нужно. Не е истина какви неща бяха наизмъкнали оттам...

Кол четеше и се чудеше: ако ние, пещерните хора, знаехме, че във всеки един момент, стига да му потрябва за изследването, до нас може да се появи невидим и неосезаем наблюдател, който чува и вижда всичко, чете мислите, чувствата, спомените, в състояние е да измери пулса ни, нивото на хормоните в кръвта ни и господ знае още какво, и от височината на своите ценности може да съди или одобрява – дали щяхме да се държим по-добре и по-честно? Или щеше да ни е все тая за горчиво поклащащите глави наши потомци – та нали нито могат да ни разстрелят, нито хляба ни да сложат нависоко... Само си гледат. А тези, днешните? Тях сигурно също ще ги гледат... Ама на тях какво им е – те и без това непрекъснато са прозрачни един за друг, няма от какво да се страхуват...

Свободните му вечери, впрочем, не бяха много – десет хиляди квадратни километра са достатъчни да изпотят почти всеки ден един добросъвестен човек. Скордерът стоеше под навеса, но Кол не летеше – дори през зимата предпочиташе за стокилометровите преходи ските и спалния чувал.

На мястото, където загина Лена, той постави кръст от две дебели клонки, завързани с дълга сплитка от треви. Но не ходеше при кръста, освен случайно. Случайностите по едно време се повтаряха необяснимо често.

Всичко това беше през пролетта. Сега лятото се преполовяваше, скоро щеше да се навърши година от изгнанието му. Вече истински познаваше гората, а гората – него; гората му вярваше и нищо не криеше. Кол се разтваряше в нея, разтапяше се сред боровете и кедрите, сред хвойните, сред поваленте от бури дънери и необозримите, покрити с калуна[17] възвишения, разговаряше с еленте, целуваше безхитростните очи на кошутите... Обичаше си работата.

Пусна си брада и, случайно надникнал в огледалото, се учуди, че е прошарена.

Постепенно забравяше космическия си рейс и всичко случило се тогава, както и случилото се след това. Пустотата изпълваше душата му и душата спираше да го боли.

В една хубава августовска вечер той седеше на входната врата и се опитваше да прогони с клонче комарите – не хапят, ама кръжат наоколо и бръмчат, мътните да ги вземат дано.

Залязващото слънце покриваше със златен прозрачен воал боровете. Дочуваше се приятното бърборене на реката по праговете, птиците цвъртяха, по коленете му и около него подскачаха катерички. Никой нямаше да повярва, че същият този човек е летял до Лебед и Еридан.

Иззад дърветата безшумно се появиха четирима души и застинаха, загледани в скита и Кол.

– Ха така – измърмори Кол и се надигна. Все едно му поляха сърцето с вряла вода. Катеричките скокнаха и се разбягаха в гората.

Пришълците бяха кални и опръскани с блатна тиня като таласъми.

– Къде се подредихте тъй?

Те мълчаха. Кол също помълча в опит да успокои дишането си, станало внезапно учестено и накъсано.

„Аз съм дядо. Стогодишен пазач на горите. За нищо не мисля...“

– Че елате насам де... – заговори той. – Що мълчите? Май ме телепатирате? Чувал съм за туй нещо, има към педесе години оттогаз, един пак тъй се пулеше в мене. Ма без полза! Сто години как си живея тука, вий, душички, с мене гърленцето си трябва да пуснете, ако искате нещо да ми кажете. Елате, види се, време ви е да се поумийте...

Приближиха се. Изглеждаха около седемнайсетгодишни. Под калта на лицата им грееше възторг.

– Дядко – започна нерешително някой, – ъъ...

– На нас пък ни се повреди скордерът! – радостно го прекъсна друг, явно момиче, ако се съдеше по гласа.

– Тъй ли? – смая се Кол. – Пък онуй момче ми рече, че не се чупели.

– Преди петдесет години не е имало скордери – каза първият нацупено.

– Че може да е нямало – отвърна Кол, като се стараеше да не помисли нещо излишно. – Кой ги знай, може нещо друго да не се е чупило.

Те се засмяха.

– Деденце – запита после първият, – а ти как се казваш?

– Как се казвам? – Кол се почеса по тила, гледайки лукаво гостите си през надвисналите на челото кичури и стигналата почти до очите му брада. – Че кой да ти помни... Иван ли... Семьон ли ми викат...

Пак се разсмяха. Направо възхитително: побелял обрасъл дядко, древен направо, толкова стар, че не е телепат, с весели кафяви очи, живее вдън горите от отдавна, чак името си е забравил! Приемаха всичко за чиста монета.

– А как... ъъ... да се обръщаме към теб?

– Както душичката ви иска, ако щете, само дядо. Ами аз как да се обръщам към вас?

– Цию – с готовност се отзова първият. – Фамилията ми е Пен.

– Но още не е сенсей, така че може и без фамилия – вмъкна с весело-ехиден глас стоящото до него момиче.

– „Сенсей“ казват японците – търпеливо се възмути Цию. – Ние казваме „сяншен“. Колко пъти да ти обяснявам?

– Помня де, само се шегувам – махна с ръка момичето и се представи: – Даума.

– Сима – имаше още едно момиче.

Четвъртият пък тъй се изчерви, че и тинята не можа да го скрие, усмихна се свенливо и си призна почти шепнешком:

– А аз съм Макбет...

Приятелите му прихнаха.

– Я виж ти! – с уважение каза Кол. – От Шотландия май че?

Макбет бойко се изпъна, но отново отговори свенливо:

– От Армения...

– Казват, че и тя е хубава страна, планинска... Майко мила, ама как сте се омазали, блатен интернационал такъв! А като паднахте, имаше ли жертви?

– Скордерът ни се повреди на земята! – обяви радостно Даума.

– Брей че късмет... Да се бяхте умили и дрешките си да приперете... Ще се оправите ли?

Другото девойче – Сима май беше – кимна неуверено и погледна с неясна надежда останалите.

– Хубаво. Ха, вървете, до рекичката няма сто и педесе аршина.

„Аршин“ им прозвуча като музика.

– А това колко е? – запита трепетно Макбет.

– Бе ще видите – отвърна Кол. Той самият никога не се бе замислял колко аршина има в един метър или в един аршин – метри.

Надалече, надалече! Само да стои по-надалече! След година живот в усамотение, Кол отново трепереше от човешки страх, от предчувствие за човешки ситуации, в които ще се срамува. Маршалът беше казал: седем метра, по-надалече прихващат само гениите, а тези тука не приличат твърде на гении!... По-надалече!

На пришълците хич не им беше до това. Те гледаха ококорено чорлавата брада и покрития с мъх скит, слушаха, наострили уши, древната горска реч, а от съз-

нанието на Кол до тях долитаха образи на ласкави ветрове, спокойни езера, буйни рекички, пълни с риба, сърнета, играещи с него сред сухата есенна трева...

Тръгнаха. Бос, в покрита с кръпки широка риза и навити до коленете крачоли, Кол ги водеше към реката и нямаше нужда от телепатия, за да усети върху гърба си радостното изумление на младежите.

– Ето я – каза им и те стъпиха на същия бряг, където Лена – лека ù пръст, – някога го беше спасила.

– Каква красота – възкликна зад него Сима. Алена под залязващото слънце, водата клокочеше. – Чудесно място да порисува човек...

– Гмурвайте се, девойчета – посъветва ги Кол, – пък ние ще идем зад баирчето, ей го онуй там. Хем да не замръзнете, водичката ни е студена...

– Няма, дядко – увери го Даума и Кол с момчетата се отдалечи, за да превалят изправения край брега хълм, на който, оголили дълги неподвижни корени, тежките златни борове се свеждаха над водата.

– Вий тука се умийте.

Момчетата послушно се разсъблякоха – от дрехите им на парцали се свличаше засъхнала кал.

– Пътя до скита ще намерите ли?

– До какво? – запита Цию.

– До вкъщи.

– Ще го намерим.

– Тогаз отивам да забъркам нещо за вечеря. И не се бавете, че да не вземе да ви втресе!

Набързо стъкна огъня, постави вечерята – картофи от собствената му градина и пушена сьомга. После си спомни и се втурна към скордера, отвори пулта и измъкна интераптора. Сега няма да полети за нищо на света. Замъкна блока под стъпалата на входната врата, върна се вътре. Там беше сумрачно, ухаеше на печащи се картофи. Извади от мазето бурканче кисели краставички. В този миг всички стъпала заскърцаха и някой вежливо почука на вратата.

– Влизайте – откликна с най-радушния си глас Кол – и вътре буквално нахлуха гостите – мокри до кости, но вече с чисти дрешки, с почервенели носове и треперещи от студ. – Е, сега вече е друга работа! Бързо до печката, топла е...

Не отговориха – просто нямаше как, – само закимаха конвулсивно и, тресейки се, се прилепиха до печката. Кол се подсмихваше и ги съзерцаваше. Сега, слава богу, стана ясно кой е момче, а кой – момиче. Тази нисичката, набитата, с твърдата черна коса, е Даума. Монголка, вероятно. А тъничката, гъвкавата, с дългите коси, прилепнали като мокри връвчици към гърба и тесните рамене, е Сима. Макбет е този високият – слаб, с голям нос и плътни устни. Цию прилича на Даума – също тъй здраво сложен, скулест, само че по-висок, почти колкото Макбет.

– Няма как, малките, ще трябва да поостанете – Кол припълзя към по-далечния ъгъл: дано притъпи пси-прехващането. – Не вярвам моят скордер да излети. Автоматът с продуктите ще дойде чак след седмица. Тъй че...

– Ако изчакаме автомата, ще те притесним ли? – разбира се, това бе прошушнато от тактичния, разтърсван от тръпки Макбет.

– Ти пък, наопаки, само ще се радвам.

– А ние – още повече – отвърна Сима. – Тук е приказно красиво. Ще ни научиш ли да си играем с елените?

– Еленчета няма тука – със съжаление в гласа каза Кол. – За еленчетата зимата елате или в края на есента. Сега из горите има мечки, кабарга[18], марали[19]... катерици, разни птичета...

Полека-лека гостите добиваха човешки вид – треперенето затихваше, носовете им вече не сияеха в алено. Но все още се притискаха плътно до печката, по чиито варосани стени се плъзгаха тъмни водни пътечки.

След това седнаха да вечерят.

– Медец си вземете, медът ми е чуден, горски е! Опиянява те, без да оглупяваш! Е, хайде по капчица, че да се прекара пиячката, ето, хубавице, напълни догоре чашката и на една глътка – хоп! Ей на, виж го твоя Цию как го прави! Вземи си краставичка, от нефт и да се скъсате, няма да направите такваз, ни нефтът, ни вакуумът дават такова нещо... Ех че сладко! Ха, и бялката дойде, замириса ù на хубаво ядене, ах, душичко моя ти, приятелче любезно, уважи ни, а? Дай ù хапчица, Мак, няма да ти захапе пръста. Какво? Как съм я опитомил ли? Никак, зверчетата от ей таквизки ме познават. И те искат да си поговорят от душа с някого, а кой да ги разбере по-добре от мене? Вълкът не разбира глухаря, нито лисичката – зайчетата... Затуй зайчетата идват да си бъбрим. А ти, красавице Серафима, защо избутваш настрани картофките? Цял ден си бродила из гората и какво – две картофчета няма да ти повредят гърлото, я? Май фигурата си пазиш? Че защо, кому е притрябвала някаква си вълрина? Цию, на тебе ли? А на тебе, Мак? Ей го – изчерви се. Още медец?

Уморени, замаяни, младежите бързо оклюмаха. Кол им пожела лека нощ и излезе, като ги остави сами да се оправят кой къде ще спи. В скита имаше само една стая, а в нея – един диван. Отиде в плевника – канеше се да си легне върху седалката на скордера, но поклати глава, излезе и, като си постла старата шуба направо на земята, под едно борче, рухна на нея. Не му се спеше, искаше му се да се смее – както в онова, първото утро. Излезе, че силно се е затъжил за хората. Хм, дали вече са го разнищили? Телепатия е това, все пак! Отвори очи; опрян на лакът, погледна към скита – в прозорчето още трепкаше светлина, мярна се нечия сянка, вдигна се нечия ръка. Не се чуваше нито звук. Разговаряха по своему. Няма какво да крият. Щастливци... Кол неусетно заспа.

На разсъмване го събуди влагата. През нощта откъм блатата беше изпълзяла мъгла; дърветата, като в кошмар, тъмнееха в нейната пелена. Привичната тишина сега му се струваше така странна, че чак звънтеше в ушите му. Кол скокна; потича пъргаво около безмълвния скит, за да се сгрее. Вътре още спяха. Мъглата бавно струеше по влажните сивкави греди, заглаждаше ги, скитът сякаш плуваше в нея. На пръсти, Кол се приближи до вратата и внимателно надникна. Спокойното равномерно дишане подчертаваше тишината. Даума и

Цию се бяха сгушили един в друг на тясното за двама диванче; теснотата не ги притесняваше. Лекичко се усмихваха – лице в лице. Макбет се беше свил на голия под, в ъгъла, същия оня ъгъл, далечния. Кол забеляза полуотворените му по детски устни, а погледът му вече се плъзгаше вляво и сърцето му като че ли предугаждаше всичко – кой знае защо се стараеше да го предупреди за неизбежното: първо се търкулна към стомаха, след това рипна в гърлото и заблъска бясно адамовата му ябълка. До печката, върху едно кожухче на Кол, прегърнала единствената му възглавница, спеше Сима.

Косите ù бяха златистокафяви като очи на сърна и се стичаха като пухкав буен водопад по раменете и гърба; под плътно прилегналата към гърба фланелка и златистата пяна на водопада беззащитно се очертаваха лопатките. Поличката, пристегната към тънката талия с широк червен колан, се беше нагънала нейде около корема. Дългите ù крака – вече не момичешки, а девичи – бяха едва-едва разтворени. Горките доверчивци – те и не подозираха, че погледът на старото чудовище, внезапно нажежил се до червено, в този миг грубо им се нахвърля изотзад и се опитва да ги разтвори по-широко. Кол бързо притвори вратата, нагълта се със студена мъгла – сърцето му не спираше да бумти. Пак ли? Всичко отначало?! Втурна се надалеч. Дотича до езерото, разкъса си дрехите и яростно се хвърли в тихата хладна вода; отблъсна я като смъртен враг, отново, отново и отново; пред него се издигна кипяща пенеста вълна.

Но нали съм жив, жив съм!

И не съм такъв. Лош. Но дори и да съм лош, мога да се постарая да бъда подобър. Мога да се обуздая, да спазвам приличието. Да не го нарушавам. Да не го престъпвам. Да не лъжа. Да не се преструвам на стогодишен дядо. Само да не си отидат. Тя да не си отиде. Но да мисля и да чувствам умея само както ми е присъщо на мен самия! Нищо не може да се направи с това! Да се удавя?

Брегът се скри в мъглата; зад него, пред него и встрани огледалото на покорната вода, която той насилваше, се разтваряше в сивкавата бездна и изглеждаше безкрайно.

Завари скита празен. Възглавницата и старателно сгънатото одеяло лежаха по местата си. Кожухчето висеше на леко изкривения пирон до вратата. Кол се вцепени на прага. Нима са си отишли? Почувства странно мъртвешко облекчение. Отишли са си. Отстъпи назад, постоя до вратата, като се държеше с една ръка за рамката – мъглата се разнасяше, розовееща, дърветата плуваха в нея като кораби. Само птиците в гората чуруликаха.

– Ехо! – с прегракнал глас викна Кол. – Ехе-хе-хе-хей!

От една ела излетя кукувица и след два маха на крилата безшумно изчезна. Отишли са си.

Кол се върна в уютния сумрак. Отиде до печката. Дъските на пода оглушително скърцаха – всяка крачка се забиваше в мозъка му.

Тя лежеше ето тук, с разтворени крака, като влюбено зверче пред очите му. Ако не спеше... Прокара ръка по лицето си, разтърси глава. Масата беше покрита с немити съдове – редно беше да ги измие. Дочу леко шумолене зад себе си

и, изгубил дъх, рязко се обърна. На входа, с благопристойно свити на гърдите лапички, неподвижно стоеше катеричка.

– Привет – унило каза Кол. – Върви си, гостите нищо не са ти оставили.

Катеричката изцъка и неспокойно махна с опашка отдясно наляво. Насред масата лежеше бележка.

– Господи – уморено избъбри Кол.

„Добро утро, дядко! Отиваме да поскитаме. Няма да се изгубим, не се тревожи – без тебе далече няма да стигнем. Довиждане. Ние.“

Изобщо не се зарадва. Точно обратното – още повече се прегърби. Всичко започваше отново, обещаваше да бъде по-зле, а в перспектива се очертаваше провал. Чистият, без лъжи и напрегнато очакване на чуждата подлост живот на защитено животно проблесна и изчезна, закрит от парче хартия.

Излезе и постави обратно интераптора в скордера. Нека си летят. Огледа се в движение в огледалцето над пулта и го обзе неописуемо отвращение от побелялата брада, от несресаните дълги кичури коса, от бръчките, прорязващи кафявата кожа около очите.

Тръгна. Навлезе дълбоко в гората. Стигна до Ръждивото тресавище.

Над него още се стелеше мъгла, просмукана от задушлива смрад. Тресавището беше огромно, лъхаше на безизходност, а надалече, сякаш се рееха над земята, се очертаваха чисти, покрити с искрящ лед планини – като остри сияйни зъби те се впиваха в небесната синева. Кол пое край тресавището в опит да го заобиколи и да намери пряк път към планините – но то не свършваше, изблъскваше го, изтласкваше го назад, а планините – неподвижни и недостъпни, се извисяваха в лъчистата далечина. Кол крачеше, като от време на време затъваше в тинята, ръмжеше от безсилие, изминаваше километър след километър, но накрая се свлече върху влажния мъх сред напиращите като змии корени.

Върна се в скита към пет.

На края на поляната застина. Над комина се виеше синкав прозрачен димец, край зеленчуковата градина, където Кол цепеше дърва, се търкаляха скорошни трески. Я виж ти, каза си учудено Кол. А към него се метна Макбет с кървяща драскотина на бузата.

– Дядо!

– А?

– Взехме вече да се тревожим!

– Ама за мене ли? – подсмихна се Кол.

Тревожна сянка пробяга по лицето на Макбет, но той тутакси се усмихна срамежливо.

– Да – и хукна обратно с радостен вой: – Хорааа! Доведох нашия дядко!

Вътре се носеше врява до бога. Цию, гол до кръста като корсар в битка, с лъскав от пот гръб и слепнали се на кичури твърди коси, яростно раздухваше печката. Когато се обърна набързо, за да поздрави Кол, се мярна зачервеното му младо лице с поопърлени мигли и проблясна весело-злобна дяволита усмивка. Даума, ридаейки, кълцаше лук. Тя направи опит да се усмихне на Кол, но от

очите ù се стичаха сълзи. Изтри бузи с опакото на дланта си и, отметнала назад глава, отново се захвана за работата си. В ъгъла, приклекнала на пети, Сима съсредоточено белеше картофи – бавно, но сигурно от всеки картоф оставаше половината; виждаше се как след около десет минути в кофичката, където вече се къпеха четирите предишни жертви на нейното усърдие, ще цопне някакво подобие на беличка вишна. Колко красиво седеше... Сърцето му отново потрепери и, все едно някой мяташе въглища в пещ, заизтласква към главата му кръв, а Сима виновно му се усмихна и разпери ръце – в едната държеше картоф с извиваща се като спирала ивица кора, а в другата – щика на Кол.

– Дядо – притеснено каза тя, – твоите картофи бяха по-големи... Пък ние вече се тревожехме!

– Кой се е тревожил, кой? – нададе разярен възглас Цию, като гневно ръчкаше с ръжена. – Ти се тревожеше, че и Мак зарази! Каква страхливка си само. А на нас просто ни се прииска, като си дойдеш, да сме забъркали нещо за обяд, дядо. Все пак си изморен повече от нас.

Кол ги гледаше ласкаво. Деца, помисли той, умни, добри, невероятни, почти пораснали деца. Те, разбира се, уловиха тази мисъл, защото всички се усмихнаха като по команда, а Цию каза с басов глас:

– Вече сме по на деветнайсет...

– Слава богу, едното не пречи на другото – отвърна на глас Кол и припомняйки си старателно как вървеше по края на тресавището, се приближи до Сима.

– Картофи не се белят така, хубавице...

– Вече и сама го разбрах – отговори тъжно Сима и се изправи с усилие на изтръпналите си нозе. – Но не ми се получава.

– Върви, помогни на някой друг.

– По-добре да погледам, да се науча. През зимата, като дойда при тебе, ще съм сама.

Хайде, бързо, корени, корени да виждам пред очите си! А сутринта и катерицата ме посети!

– Ха, баш в студа си се наканила насам, а? – запита Кол със спасителна ирония и сам тутакси разбра, че тя е прекалено груба.

– Ама ти няма да ме зарежеш вън, нали? Май ще ме сгрееш вкъщи, а? – стараейки се да говори като него, отвърна тя.

Катерички, катерички, катерички! И кукувици!

– Ще те сгрея с каквото мога – каза отнесено. – Чай с билки... медец... А ножа, хубавице, окачи, където си беше. Той е за дивеч, по-едър от картофите.

После вечеряха. Кол отново непрекъснато предлагаше меда си и този път той се радваше на значително по-голямо търсене. Към края на вечерята всички бяха подпийнали, час по час избухваше смях, говореха едновременно. Сима предложи на Кол да му направи портрет – оказа се, че има дарба за рисуване – прегърнат с бялка или с друга животинка. Кол каза, че ще доведе мечок, всички заръкоплясках и затропаха с крака. След това Даума започна да разиграва допотопна свадлива съпруга, като се размърмори: „Да беше спрял... Пропи всичката ни

валута...“ Започнеше ли Цию да разказва нещо, тя закриваше устата му с длан: „Какви ги дрънкаш, скъпи, не беше тъй, а иначе...“ Кол се смееше от все сърце. Забрави, че е на сто години.

Огънят в печката умираше, притъмня. Цию и Даума вече се опитваха да се целуват. Тъмночервени неясни отблясъци от жаравата пробягваха по печално увесения над масата нос на Макбет. „Хей, хайде да потанцуваме!“ – неочаквано скокна Даума и Макбет веднага се изправи и някак сковано отиде до Сима, а тя послушно се надигна срещу него, но дори в мрака се виждаше, че той я е прегърнал плахо, докато тя го обгръщаше спокойно. Кол изтича на входната врата – внезапно отново се беше почувствал чисто гол, все едно благородно дошъл с манифестанти на Червения площад, за да извика: „Свобода и сигурност!“, беше усетил направо насред паважа признаците на непреодолимо стомашно разстройство.

Всичко това много напомняше на бягството от хищния гейзер: „Никаква височина няма да те спаси!“ – така и сега всяка клетка на тялото му пищеше: криенето в ъгъла няма да те спаси! „Дядко, а ти?...“ – подвикна Даума, но вратата вече беше хлопнала.

През преплетените клони от негаснещото тъмноперлено небе се процеждаше светлина. Въздухът беше прохладен и свеж и Кол поемаше жадно нощното дихание на тайгата. От скита долитаха уморени викове и тропане. Явно танцуваха. Усети, че го изпълват завист и самота. Кол мушна глава в задушната тъмнина и каза силно: „Хей, тайфата! Стига веселба, отбой!“ „Да, ей сега...“ – отзова се някой с кънтящ от смях глас; Кол дори не разбра кой точно. В тъмното долови нечие дишане. Кол се отдръпна встрани; задъхан, навън излезе Цию.

– Уф че е хубаво... Дядо, какво направи с нас?

– Не аз. Медът го направи.

– Чудесно нещо!

– Няма да ви давам повече.

– Не бой се, няма да се пропием. – Цию със смях докосна Кол по рамото.

– Все тая. Подла е тази веселба, не е истинска.

– Че какво ù е подлото?

Ставам пò католик от папата, помисли Кол.

– Ние не сме католици – отговори Цию. – Просто сме добри деца.

– По дяволите вашата пси-дарба!

– Недей така, дядо! Това е нещо прекрасно, наистина!

– Познавам аз, приятелче мило, цялата ù красота.

Цию го погледна внимателно. Поизчака и започна нерешително.

– Дядо, ние... се чувстваме виновни. Задето те чуваме. Не ни се сърди, моля те. Става ли?

– Откъде-накъде на вас? – усмихна се Кол. – Сърдя се на себе си.

– И това не бива. Днес, като се върна от гората, почувствахме...

– Дяволите да ви вземат.

Цию кимна, открехна отново вратата и подвикна навътре:

– Ей! Ще се издушите вътре, смъртни сте! Дядо ни кани на разходка!

И Сима се появи, сякаш беше чакала на прага кога ще я повикат.

Катерици, катерици! Мечки, златки, лисици... кобилки... Девойчета. Дяволска работа!

– Не за разходка, а за сън е време! – поправи го мрачно Кол.

– Само ще глътнем малко въздух и си лягаме – обеща Сима. – Между другото, дядо, нали обеща да ни покажеш езерото. Защо не сега? Светло е. За пръв път в живота си виждам такава нощ.

– Да имаш да вземаш, хубавице – откликна сърдито Кол. – Млада си, кръвта ти ври и кипи, а на мене, стареца, ми е време за почивка, костите си трябва да сгрея.

– Да, извинявай – разкаяно отговори тя. – Забравих. Много ми се иска да се поразходим. Да си поговорим...

Ама че змия... Змии! Змии!

– Тук има ли много змии? – запита Сима.

Кол само плювна ядосано и пое към плевника. След като се отдалечи на десетина крачки, зад предела на прехващане, се обърна. И четиримата стояха и дишаха на входа. Сима беше стройна като сърна.

– Щом не те свърта, Серафима-хубавице, ей ти я нà реката, на един хвърлей е. Разхлади се!

При спомена за принудителното къпане в реката всички потръпнаха.

– И д-дума да не става – измърмори Даума.

– Малко ще се поразходим около къщата – предложи Цию, като я гледаше нежно отгоре. Но дори сега тя се престори, че може и да не склони.

– Може би – намръщи приплеснато носле. Момчето се усмихна още по-широко и те, като крал и кралица, слязоха по скърцащите стъпала, завиха зад ъгъла на скита и изчезнаха. И на мига Сима, сякаш се боеше да остане насаме с Макбет, звънко викна:

– Ще изтичам да се топна!

И с леки подскоци, като сърна, се понесе през тъмните дървета, замрели сред влажната тишина. Светлото петънце на фланелката ù се мярна, докато тя се отдалечаваше, а след това дърветата се затвориха зад нея.

– Откачи – каза с треперещ глас Макбет. – Ще се изгуби...

– Утре сутрин ще я намерим – отговори Кол откъм далечното си убежище. – Зверовете сега са сити, добри са... няма да я изядат.

Мак си стоеше до входната врата, сякаш знаеше, че Кол желае това разстояние. Постоя, сетне преви кръст и колене и се отпусна на стъпалото. Заговори печално:

– Каква тишина... Все едно светът е безлюден.

– На десет хиляди квадратни километра сме само ние петимата – потвърди Кол. – А иначе си е така, тук съм само аз. И животинките.

– Наистина ли ще позираш на Сима... с мечок?

– То се знае, че не.

Помълчаха. От небето се лееше призрачна светлина.

– Що си се вкиснал? – попита Кол.

– Личи ли ми? – Макбет го погледна крадешком и каза: – Много я обичам.

– Тя знае ли? – глупаво изтърси Кол. Макбет криво се усмихна.

– Разбира се.

– И – не?

– Не, ами.

– Защо сте тръгнали заедно? Онези са двойка, а вие... само се тормозите.

Макбет не отвърна веднага.

– Тя ми позволи... Както и да е, така ми е по-добре. По-добре да се тормозя тук до нея, отколкото отдалече.

– Не действаш като мъж ти, братле. А уж си южняк. Такива номера разбирам Симка да ги прави – кръвта ù е студена, северна...

Макбет отново помълча. Чудак, дори не се обиди.

– Кръвта ù, доколкото разбирам, ври и кипи... Добре – той неочаквано се надигна. – Ще ида да полегна. Лека нощ, дядко – и, с наведена глава, за да не се удари в горния праг, прекрачи в тъмнината на скита. Чуваше се как се върти, докато се настанява на скърцащия под. После утихна и всичко наоколо замря.

Тъй. Може да са ги изпратили. За някакъв пореден експеримент с мене. За целите на адаптацията. Следващата. Успешната. Отпуснаха ми една годинка да се свирам в гората, да ми се посмачка фасонът, и ми подхвърлят старателно подбрана и добре назубрила ролята си оперативна група. Ето я, един вид, чудесната ни младеж, нашата бодра смяна, подрастващото поколение. Симпатични са, нали? Можеш ли да го отречеш, дъртак такъв! Но имат проблеми, няма човек без проблеми, не само ти, чвор космически, си с проблеми. Всички са така и никой не е умрял от проблемите си.

Щастлива двойка – да, нормално е. Но момичето съвсем очевидно не е подбрано по вкуса на дъртака – за да не обърка рефлекторните ми движения. А ето я нещастната двойка. Момичето, забележете моля, е същинска прасковка! И сега, щом се появи иззад дърветата като мокра русалка, панталоните ми ще се сцепят отпред. Разбира се, ако отпред не съм съвсем обрасъл с мъх... Карай, ще те излекуват, главното е да клъвнеш стръвта. И – хо-па-ла, добре дошъл в прекрасния ни свят! Живей си сред нас, изрод с изрод, а ние ще ти съчувстваме!

Що за простотии ми се въртят из главата! Буквално от небето при мене дойдоха чудесни млади хора, трябва да се радва човек!

Но как да не развиеш шпиономания, като из тиквата ти се вихри всеки, който си поиска, а ти, без да усещаш това, без да знаеш кое виждат там и кое – не, стърчиш като сляп козел сред зрящите и едно си знаеш: да блееш ме-е!... ме-е!... десет ме-е-етра! Току виж, там при тях цял институт се е бъхтил година време, за да се нанижа на кукичката!

И за какво ли им е притрябвало пък да се нанизвам?

И какво всъщност означава – Кол Кречмар да налапа кукичката?

Щях ли аз, например, насила да издърпам от мръсната му дупка някой сакат пияница и да го настаня в дома си, че да му се любувам безспир – и не просто

да го издърпам, а да хитрувам, да въвличам още хора, щедри подкупи да бутам на градските власти... Друг път! А те?

О, господи...

Иззад ъгъла, хванати за ръце и – мълчаха ли, говореха ли си нежно? – се появиха Цию и Даума, пристъпяйки бавно по росната трева. Усмихнаха се на Кол, пожелаха лека нощ и влязоха в скита. Кол също се усмихна и каза „Лека нощ“. Старите пружини на дивана дрезгаво задрънчаха. Даума тихичко се засмя, после те май се целунаха, да, и отново се целунаха, като се мъчеха да го правят тихо, и след секунди една особено подла пружина рязко се обади със звучен бас; пак смехът на Даума и тогава вече наистина настъпи тишина.

Земята плавно се носеше, сякаш я виждаше през замъглен кристал. Къде се запиля нашата красавица, помисли Кол. Ама че русалка се извъди!

Тревогата набъбна стремително, нахлу в съзнанието му. Седя си тук, измислям гадости, а тя може не на шега да се е изгубила. Може и течението да я е запратило към някой камък?..

Пряко воля направи няколко крачки към реката, но в миг от сумрака пристъпи Сима и безмълвно позова Кол с ръка. Кол се задъха. Какво става? Прекоси поляната, приближи се. Към тридесет метра до скита. До Сима – една крачка. Тя започна смутено:

– Извинявай, чаках Мак да се прибере, боях се да не чуе. Не искам да спя в скита. На Мак... трудно му е, когато съм толкова наблизо. Не спи, а и аз не мога да заспя.

– К’во? – запита Кол

– Не спи, тъгува...

– Че що да тъгува в таквоз време?

Тя озадачено погледна Кол.

– Обича ме.

– А-ха – откликна Кол. – И не те оставя да спиш, хулиганът му ниеден!

– Как ти дойде наум... Защо говориш така?

И Светка тогава крещеше: „Защо?!“

Но Сима „чува“!!!

– Жал ми е... за него, но какво да направя?

Кол сдържано предложи:

– Ако искаш, легни в скордера, на седалката. Не ще и дума – тесничко е там, а ти си дългокрачка... ще се събереш ли?

– Ще се събера – Сима се усмихна. – А ти къде ще спиш?

– Под най-далечното борче, като зайче – и от него внезапно се изтръгна: – Та да не ти е жал за мене.

– Виж – започна тя много бързо – вървях си и попаднах на кръст. Зная, че преди така са погребвали покойниците. Изгубил ли си някого... тук?

Кол помълча.

– Имах сърничка, бяхме големи приятели. Красива досущ като тебе. Вълците я убиха, когато сви големият студ.

– Разкажи ми.

Кол започна да си спомня. В Симините очи заблестя влага, тя слушаше с напрегнато внимание, натъжена.

– Благодаря, разбрах...

– Ама че съм стар глупак – каза Кол, – разстроих те...

– Дядо – каза неочаквано тя. – Какъв дядо си ти. Ти си Кол Кречмар, междузвезден пилот, – плахо докосна рамото му с връхчетата на пръстите си. Лекичко се учуди: – С кого ме срещна съдбата...

Край.

– Честна дума, не съм те подслушвала нарочно! – отчаяно го увери тя. – Повярвай ми, моля те! Просто чаках Мак да се прибере вътре!

Край.

Пак беше загубил играта. Знаеше от самото начало, че така ще стане, и загуби. Най-после. Скоро отново ще има спокойствие, те ще си заминат.

Тя четеше мислите му.

– Искаш да си заминем ли? – гласът ù трепереше.

– С какво? Нали скордерът ви е повреден.

– Сами го повредихме. Решихме да си подарим робинзониада... Дори не знаехме, че ти си тук, Кол.

– Казахте ми, че се е повредил. Значи, мене може да ме лъжете?

– Разбира се, че не! Още преди да те срещнем, се бяхме разбрали: повредил се е, и точка. Цию извади интераптора, завързахме му очите, той се отдалечи и го зарови, без да гледа, за да го намерим по-трудно. Няма път назад, вдън горите сме сам-самички... Не сме лъгали! Но ако искаш...

– Защо с думи ме питаш, хубавице? Дали пък мислите ми са неясни?

Отговорът се забави, тя сякаш се вслушваше.

– И искаш, и – не. Нима аз... ние трябва да избираме?

– Ти – честно призна той.

Тя не можа да му отговори с думи. А какво си е помислила – не му беше съдено да узнае.

– Знаеш ли как се отнасям към тебе? – запита я.

– Да – тутакси отвърна тя.

– Как?

– Като Макбет.

С кашляне Кол потуши смеха си. Ех, ако можеше да чувства същото, което изпитваше това момче!

Тя улови мислите му.

– Казах го като пример... За да не го назова с думи... – и веднага храбро поясни: – Зная, нужно ти е всичкото... аз цялата... и още сега.

Не намери думи и замлъкна. Разбира се, вече знаеше какво иска да я запита. Но изчакваше да го стори на глас – дали от учтивост? От състрадание към недъга му? От уважение? Иди че ги разбери...

– От уважение... – едва чуто прошепна тя.

– Вече случвало ли ти се е? „Всичкото... цялата“?

– Не.

– А искаш ли го?

Тя повдигна голите си рамене и той изведнъж се разтревожи: фланелка, къса поличка, нощ е, а момичето е облечено толкова леко – но Сима веднага отговори:

– Ти пък, не ми е студено... Как може човек да желае тези неща поотделно? Искам да обикна. Тогава ще има и „всичкото-цялата“, и още много неща.

Искала да обикне... Още по-зле да стане, да се побъркаш направо...

– Защо?

Тя го погледна смаяно.

– Нима не знаеш? Защото ще имам за какво да живея. Защото всичко ще бъде по-хубаво. Защото дори това, което сега правя добре, ще се получава десетократно по-добре.

– Откъде знаеш? Нали не си се влюбвала?

Тя отново сви рамене.

– Съдя по другите.

Устните му трепнаха в гримаса на несъгласие.

– Красиви думи. Но даже и така да е – тези работи са за младите. На моята възраст и в това положение, в което съм, всичко е по-иначе. Трябва да награбиш момичето, малко да се поборичкате... и всеки по своята си работа. Излишните вълнения само пречат да нацепиш дървата, които те чакат.

Тя потреперваше след всяко изречение, все едно я шибаше с камшик. Като Светка. Дълго не му отговаряше.

– Ако можеше да усетиш, Кол, как боли да чуваш с душата си едно, а с ушите си – друго. Такова разминаване... имаш чувството, че сърцето ти ще се пръсне от отчаяние. Не мога да го обясня... Моля те, говори каквото си мислиш!

– Откъде да знам какво си мисля!!! – ревна Кол и чак заблъска слепоочията си с длани, а гората прокънтя от вика му. – Не знам!

– С онази жена, Светка...

– И за нея ли знаеш?!

– Та ти самият току-що си я спомни...

Той простена, затръска глава от мъка. Безсилно се отпусна на земята върху меката постелка от борови иглички. Сима веднага седна до него.

– Не сядай, глупаче. Студено е и е влажно.

По-добре ела в скута ми, неволно помисли той, но, то се знае, не го каза на глас. А тя го погледна право в очите и непринудено се премести на скута му.

Задничето ù беше стегнато и топло. И макар че гърлото му пресъхна от тази невероятна, зашеметяваща близост на „цялата“ нея с мигновено напрегналото се негово тяло, някъде във водовъртежа на мислите му успя да се мерне едно почти бащинско: да, като че ли не е измръзнала... Отдръпна се назад в опит да се отдалечи; опря се на ръце. Дрезгаво произнесе:

– Това не беше нужно...

– И аз не зная... – неразбираемо избъбри тя, а на него му се стори, че се е задъхала колкото и той.

Не знаеше какво да прави. И отново му се мярна в главата: все пак са ги пратили! Но Сима ужасено изкрещя:

– Не, Кол, не!

Скочи. Застана над него с притиснати до лицето юмруци, цялото ù тяло трепереше.

– Защо?...

Той също се изправи. Облегна се на бора. След това мимолетно почти обладаване краката не го държаха.

Сима дълбоко въздъхна, постепенно се успокояваше. Неочаквано като грижовна майка го погали по главата.

– Глупаво е...

– С вас човек може да откачи.

– Защо толкова се страхуваш?

– Защото да бъдеш най-лошият е невъзможно. Непоносимо е.

– Какво значи най-лошият? С онази жена... – тя рязко спря и след секунда добави: – Сигурно... Така се случва.

Защото Кол си беше помислил: колко си приличат Светка и Сима.

– На нея казах, че прилича на някого. А ти и тя наистина... но не като външност, не... Не лъжа!

– Зная, Кол. Исках да кажа – продължи настойчиво тя, – че към онази жена си изпитвал... както ти го наричаш... да я награбиш и... да се облекчиш. Но ти си бил готов и да паднеш на колене пред нея. И да я защитиш си бил готов, когато си почувствал, че ù е болно, само дето не си разбирал от какво ù е така. Наистина ли не помниш? Нима не си успял да го забележиш? Защо виждаш само лошото?

– Сигурно защото хубавото се подразбира.

– О, не винаги се подразбира!

– Е, както и да е. А лошото е срамно – фиксираш се върху него, никой не бива да го забележи...

– Но защо? Така е по-трудно за теб самия!

– Именно! – Кол чак щракна с пръсти. Най-накрая бяха стигнали до същността, до сърцевината. – Виж. Има много неща... не само свързани с любовта, просто аз зверски те желая, затова зациклихме на този проблем...

Тя засия в предутринната мъгла.

– О, Кол, истински щастлива съм, когато изричаш нещата така, както са!

За секунда той даже си забрави мисълта.

– Не прекъсвай по-възрастните.

– Няма, няма. Но наистина, запомни това...

– Има много неща у човека, които никой, освен него самия, не може да знае... не бива!

– Защо, Кол?

Той не отговори веднага. Липсваха му думи за очевидното.

– Защото, ако ги знаят, ще имат по-лошо отношение.

– Но защо?

– Как тъй защо? Подиграваш ли ми се? Защото такива неща се мислят или правят само от лошите хора!

– Щом понякога всички хора ги правят, това, което твърдиш, не е истина. Не е възможно всички хора да са лоши. Те просто са хора, какво повече!

– Не, не е толкова просто! Ето, Всеволод, например. Прекрасен човек! Сериозно. Можеш да му го кажеш. А аз в девети клас, с тълпа себеподобни, така да се каже, отидох да чупя прозорците на руското посолство. Дали ще му е приятно да го научи? Да не мислиш, че прошката е нещо дребно, ей така? А и ти... – внезапно се сети той и думите заседнаха в гърлото му.

– Нищо не е нужно да прощаваме на човека. Трябва да приемаме човека.

– Или да не го приемаме.

– Не може да не приемаме човека!

Той само извика и тръсна глава. Тя запита:

– А сега би ли отишъл?

– Не.

– Би ли попречил на другите да отидат?

– Н-не. Тогава онези московски мъдреци...

– Би ли стоял настрана?

– Какво искаш от мене? – злобно се развика Кол, но крещеше по-скоро на себе си, отколкото на момичето. Беше изгубил нишката на разговора. Това, което за него беше същината, за нея все едно изобщо не съществуваше, тя не разбираше за какво става дума.

– Не, ти искаш нещо от мене! А аз правя каквото ти искаш! Помагам ти! Защото си много добър! – тя дори тропна с крак. – В човека не може да няма това, което той не обича в себе си! То може да го задуши, но без него няма човек! Когато ненавиждаш лошото в себе, всъщност се проявява доброто! Страх те е, че всички се отнасят към теб така, както ти – към лошото в себе си. В действителност те се отнасят към теб така, както и ти към него!

В продължение на няколко секунди Кол честно се мъчеше да проумее казаното от нея. След това не издържа – гръмко се разсмя. Сима объркано прокара длани по лицето си.

– Какво, нещо много умно ли казах...

– Ами да, хубавице. Трябва ми половинка за отскок, че да схвана.

– Исках да кажа, че...

– Е, стига, стига. Изпотих се от тези щуротии.

– Мислиш си – сега тя старателно подбираше думите в очевиден опит да намери математически точни определения, – че никой не те обича, както и ти не обичаш в себе си това, което смяташ за лошо. Всъщност всички те обичат точно толкова, колкото ти ненавиждаш онова, което намираш за лошо в себе си. При всички е така и в този смисъл между нас и теб няма никаква разлика. Единстве-

ната разлика е, че ние се чувстваме унизени, защото не можем да ти се разкрием както ни се иска... и както трябва. Ако не знаеш кое в човека е лошо, никога няма да научиш и какво е отношението му към лошото!

Същината се оказа галимация. Кол отново се почувства безсилен. Отново се отпусна на земята и каза глухо, даже без да гледа Сима:

– Седни на коленете ми.

Краката ù, които той виждаше с периферното си зрение, не помръднаха. Повдигна глава. Тя стоеше вцепенена, скръбна, като ранена в полет птица. Макар че отстреляните птици падат. Но тя не падна. Едва забележимо, може би без сама да си дава сметка за това движение, Сима поклати глава. Отказа. Той легна по очи с буза, опряна до гъделичкащите иглички, момичето виждаше тила му. Каза ù:

– Тогава отлитайте.

Когато тя най-после го остави сам, той така и не можа да заспи. Притискаше се към земята, след около половин час стана. Като розов прилив, изгревът приближаваше към върховете на дърветата.

Пое, както вчера. Към планините. Да ги достигне. Набута се отново в Ръждивото тресавище и заподскача по изплъзващите се буци твърда земя. Някъде в мъглата грозно се провикна воден бик[20], планините изчезнаха в задушливите изпарения, сред които Кол се беше заставил да дири пречистване. Безнадеждно се опитваше да пази равновесие, като размахваше безпомощно ръце и разплискваше вълни от кал; твърдата земя се откъсваше изпод краката му, той не спираше. Тресавището дрезгаво бълбукаше, изстрелвайки откоси вонящи мехури, буците земя изчезнаха и Кол, без да спре нито за секунда, продължи да се влачи по лепкавото широко дъно, което се люлееше под тежестта му.

Правеше все по-малки крачки с все по-големи усилия, блатото победоносно ревеше, наоколо бръмчейки се виеха облаци от разтревожени комари. Сгреших, помисли си, но не спря. Тресавището го притегляше все по-надълбоко, но той помнеше как сияеха далечните хребети на хоризонта и крачеше, тътреше се, пълзеше. С частица от съзнанието си очакваше появата на страха, но страхът не идваше, в него нямаше жажда за живот, всичко беше прегоряло, освен умората, тъгата, тъмнината и смрадта, и накрая нещо се пропука под крака му, блатото се разтвори, той увисна над нова бездна, тя никак не приличаше на предишната, звездната, в която загинаха всичките му приятели, а той престана да усеща живота.

Не успя да потъне. От леката червеникава мъгла изплува скордер; отърка корем в зелената повърхност, старателно припълзя до Кол и капакът се отвори. Кол безмълвно се вкопчи в борда. Скордерът започна да се издига, пръстите му се плъзгаха, блатото не го пускаше. Но на Кол вече не му беше безразлично. Скордерът замря, после се сниши. Кол се разкрещя: „Откачихте ли?!“, но в същия миг разбра, че му дават възможност да се улови по-удобно. Направи го и скордерът още по-настойчиво го заизтръгва от всмукващата го ненаситна кал.

Плътната блатна повърхност освободи гърдите му, омерзително-сладострастно се плъзна по корема, вкопчи се в краката му, проточи се към коленете и накрая с жвакане се разтвори. Той опря брадичка о борда.

– Помогнете ми... – изхриптя Кол. Никой не се отзова и той, припомняйки си на глас как се псува, започна да се прехвърля вътре. Нещо садистично клокочеше в него: нà ви сега, слушайте... Ще разберете ли без превод? Той наруга Сима, на пух и прах я направи, после наруга всички – и тях разнесе на пух и прах, после отделно наруга Макбет и се покатери в скордера. Отпусна се на пода, прилепи се до основата на седалката. В промеждутъците между конвулсивните въздишки продължаваше да ругае, но без предишния плам, а след това – все едно го удариха – той замлъкна. Подиша още малко и хрипливо каза:

– Такъв съм, да. Какво си мислехте? Че не съм ли? Че съм? И правилно.

В скордера нямаше никого. Той тъпо се огледа – единствената седалка беше празна.

– Какво става, никого ли няма? – запита тихичко той.

Не долови никакъв ответен звук – само мушиците звънтяха. Скордерът се носеше сред вълни от зловонна мъгла. Кол се повдигна и спусна капака.

– Кой ме... – гърлото му се сви и, внезапно изплашен, той прошепна въпросително: – Има ли някой тук?

Нямаше никого.

– Кой докара скордера тук? – този въпрос вече беше зададен много силно. – Не е долетял сам, нали, мътните да го вземат?

– Долетях сам – отвърна скордерът.

Кол подскокна и удари тила си в капака.

– Ти?

– Аха.

Кол бавно осмисляше нещата.

– Ама как, сам ли реши?

– Е, не съвсем. Младежите ме пратиха да те наглеждам, че да не стане нещо.

– А те сега какво правят?

– Не зная. Май се канеха да си отиват.

– Не знаеш, значи... Чакай, ти не си ли телепат?

– Разбира се, че не, аз съм механично устройство.

– Тъй – Кол тежко се покатери на седалката. – Къде да отиват?

– На своя скордер.

– Уфф – въздъхна с облекчение Кол, – слава богу. Хайде тогава към къщи.

– Най-страшното е – заговори скордерът, докато плавно набираше височина, – че ти наистина изглеждаш радостен.

– Така е, защото наистина се радвам... И стига за това. За какво ти е пултът, щом можеш да бъдеш насочван с думи?

– За да ме управляваш, когато ти се иска. Но аз съм специализиран лесничейски скордер. Ако се нараниш, сам би трябвало да преценя какво да направя, къде да те откарам, каква първа помощ да ти окажа...

– Да знаеш как ме човърка да надзърна дали няма някой скрит под седалката.

– Ти току-що се измъкна оттам. Но ако ще ти стане приятно, надникни. Трябва винаги да правим това, което ни се иска. За щастието са необходими и достатъчни следните условия: а) да правиш, и б) каквото искаш. Е, и в) за да ти се получават нещата.

Скордерът бъбреше и летеше не много пъргаво – сигурно осигуряваше на младежите време да се отдалечат. Той почти докосваше върховете на дърветата.

– Ами ако искаш нещо, което другите не искат?

– Такива работи не се случват.

– Може във вашето време и да не се случват...

– Сега ти също живееш в нашето време.

Кол поклати глава.

– Само пребивавам в него.

– Ех че ревльо си се извъдил – каза скордерът. Повече не си проговориха чак до скита, но щом скордерът меко се спусна на поляната между плевника и входната врата, щом отвори капака и Кол прекрачи навън, отзад се разнесе: – Омитай се оттук, зловонна твар! Смрадта ти ми опротивя. И пръстите сами във гърлото се пъхат да облекчат приждащия бълвоч.

– От кого е този сонет? – Кол едва се удържаше да не се изсмее нервно.

– Мой е – скордерът беше изключително горд.

– Знаеш и за пръстите?

– Чета художествена литература. А не като някои.

– Корифей си ти, братле, както се вижда – избъбри Кол и смъквайки в движение дрехите си, от които се стичаше кална вода, влезе в скита. Всичко беше подредено най-старателно. Всичко си беше както преди.

Седеше в скута ми. Има-няма четири часа оттогава. Нежна, гъвкава, женствена, съвършено близка. И бих могъл...

Той измъкна щика. Повъртя го, блясъкът на острието го изпълни с наслада. Някой го беше измил след беленето на картофите. Сима, навярно. Щикът беше твърд и сух. Щикът беше уверен в собствената си правота. Той не би се поколебал и за секунда. Забиваш си го в гърлото – и край на проблемите.

– Да се беше наметнал с нещо, нахал такъв – проточи лицемерно скордерът.

– Я ела насам.

Скордерът предпазливо допълзя.

– Не смей да ме ръгаш с грамаданския си нож.

– Как ти дойде наум. Ще стъпя на теб.

Той се покатери на капака и се зае да изрязва над вратата, направо върху гредата: „Пансионъ за ергени. И всяко същество от женски полъ, прекрачило тозъ прагъ, ще се разстрелва без съдъ и прочие сантименти.“ Дълба дълго и прилежно. Дървото прозвънваше. Пред вратата леко като трохи се сипеха стружки. После трябва да премета – Кол предвкусваше работа за още половин час... А след това – обяд... и докато се озърнеш, станало време за сън... Отдолу скордерът се обади:

– Хей, звезднинят герой. Колко жени са ти нужни?

– Двайсетина са ми достатъчни на първо време – промърмори Кол.

– Няма ли да ти паднат гащите от изтощение?

– Глупак си ти, и грубиян – отвърна Кол, докато скачаше от капака на площадката пред входа.

Изряза надписа. Премете. А още не беше и пладне. Обед... мързеше го да се занимава. Седна на празната чиста маса, безсмислено се загледа в ъглите.

– Днес не можах да се наспя...

– Поплачи по този повод.

На Кол му се прииска да викне срещу него, но нямаше сили. Нямаше я яростта – тази спасителка на унижените и оскърбените, – имаше умора, само умора.

– Какъв си бездушен – тихо каза той.

– Грешиш, аз съм механично устройство!

– Друг път механично... На „Восток“ имахме механични устройства... едни такива симпатични, с лампички, копчета, и никога няма да кажат нещо излишно...

– Досущ сърна, но без крака.

– Какво да правя сега? Невъзможно ми е да живея с тебе, ще те утрепя – нареждаше Кол и не преставаше да усеща нежната, закръглена, почти предана тежест на коленете си.

– Къси са ти ръцете – отзова се скордерът откъм прозорчето.

– Пак ще ти махна интераптора...

– И какво от това? Ще постоя така... ти ще умреш, ще дойдат при мене и ще ми го сложат.

– Дотогава ще остареш, на вторични ще те дадат – отвърна злорадо Кол, – за претопяване.

– Да бе, да. Мене в музей ще ме изложат – възрази скордерът. – Това, ще рекат, е самолетният механизъм, който измъкна от блатото Кол Кречмар, отломък от тежкото минало, когато той, възпламенен от низка страст към девицата Серафима – и друга да беше, пак същото въжделение щеше да го обземе, – като същински хром сатир се хвърляше връз нея не веднъж, но след като получи отпор достоен, реши да се удави, и предпочете тресавището, а не реката или езерото, тъй щото ихната вода е чиста твърде и не е като за Кречмар, подобен на мочура смраден и зловонен. Толкоз.

– Кречетало – каза Кол.

Меко закръглена прозрачна муцунка се подаде през отвореното прозорче – Кол я заплаши с юмрук.

– Много сме важни, бе – измърмори обидено скордерът. – То и да се пошегуваш не може.

– Може. При добро желание е възможно да се шегуваме с всичко.

– Аз не изпитвам желания – похвали се скордерът.

– Пък аз, разбираш ли, не съм стигнал чак дотам...

– Пък според мене си стигнал. След подобна разходка всеки нормален човек с желания би искал да похапне. Да не обявяваш гладна стачка?

Прав е мерзавецът, помисли си Кол. Но не му се искаше да се помръдне. Май му се спеше, но само му се струваше така, за сън и дума не можеше да става. Сълзи напираха в очите му, но не изтичаха навън – сигурно тромб някакъв се е появил. Той възпираше всичко. Злобата. Любовта. Добротата. Омразата. Състраданието. Възхищението. Презрението. Неприлично е да ги изложи на показ, недостойно е. Срамно. Само равнодушието не е срамно. Единствено иронията не е неприлична. Но равнодушни са само мъртвите и затова в душата му гори такъв огън... И какво излиза сега? Нима обратното? Човекът по принцип е открит и не може да таи нито омразата, нито любовта си. Винаги си знае това и всички го знаят, и това е нормално...

– Трябва да обядвам – решително заяви Кол.

...Занизаха се унили дни. Пряко сили, как да е, си приготвяше храна. Изяждаше я без апетит, разменяйки по някоя дума със скордера, който го нагрубяваше или се шегуваше, без да отговаря по същество. И времето беше в сговор с душата му – заваля, появиха се мъгли, ситен воден прах се сипеше върху посърналите гори. В скита беше влажно и студено, а навън – още повече. Кол даже носа си не подаваше – щом запалеше печката, лягаше на протритото диванче и си мърмореше прочетени някога неща като: „Какво пък, огън ще запаля, ще пия, ще си взема пале...“[21] Напълно заряза всякакво бръснене и миене, лежеше като горско животно, каквото и беше. Отначало скордерът се мъчеше да го размърда – по какъвто и да е начин, дори започваше свади; Кол не реагираше, лежеше си ту на една страна, ту на друга.

И ето че долетя есента, наоколо всичко пламна в златно, сякаш слънцето надничаше иззад облаците, сякаш някой беше обградил скита със стена от скъпоценни камъни, прорязана тук-таме от зеленото на елите. Над поляната, над умиращата гора, гмуркайки се час по час в димните облаци, прелитаха бавно клиновидни потрепващи ята птици и жалните им сълзливи писъци терзаеха празната му душа.

Спеше зле, защото през деня не се изморяваше. А му се искаше да спи: успееше ли ненадейно да задреме, спохождаха го сладки опияняващи сънища и нямаше за какво да се буди; но човек се събужда тъй или иначе... Скордерът го съветваше да плюе на дъжда и да поскита из гората... А каква полза от това? Горските красоти му бяха опротивели, бяха му омръзнали опитомените зверчета... И катеричките спряха да идват; не ги посрещаше, не им говореше ласкаво и те отвикнаха.

Беше сам с нечестивия сквернословещ кибер. Той току жужеше зад прозореца, плашеше го с рани от залежаване, с треска, със смърт от сърдечна недостатъчност – Кол си лежеше и ясно чувстваше, че с всеки изминал ден му е по-трудно да се надигне. И нека.

Сетне скордерът изчезна, а той и пръста си не мръдна. Всеки си има свои работи.

Веднъж се събуди и вяло се зачуди: скитът светлееше. После разбра – беше паднал сняг. Отметна шубата – сега спеше, без да оправя дивана, без да се съ-

блича – и спусна омекнали нозе. От пода лъхаше студ. Със свити пръсти стана и изкуцука до прозорчето – снегът стигаше чак до рамката и продължаваше бавно да се сипе в мразовитото безветрие – едър, приказен, чист.

Започна да разпалва печката, спомняйки си как в една подобна утрин се бяха срещнали за първи път с Лена и как скокливо бягаше тя, изчезваше в дълбините на гората, а откъсналите се от ноздрите ù тънки облачета пара се разтваряха в синкавия въздух и той стоеше – млад и запленен.

Тогава си мислеше, че е вече стар. Всъщност беше още млад.

Легна си отново: уви се в шубата с тракащи зъби. Тресеше го. Започна да му се привижда – дали се унасяше в дрямка, или от слабост? – как преследваше вълците. Нима преди наистина е бил изпълнен с такава сила? Пак се биеше, пак усещаше солената вълча кръв на устните си и гъвкавата жива плът, разкъсвана от стоманата, крещеше, мяташе се на дивана, дишаше дълбоко, чуваше как пукат дървата в печката – ех, жалко, че не е пожар... Взирайки се във влажните петна по тавана, дълбаеше в себе си и се окайваше. Беше разбрал какво е безнадеждността.

Беше разбрал: преди да дойдат, се надяваше. Дори когато си заминаха, измъквайки го мимоходом от блатото, през първите дни – пак се надяваше. На какво?

И ето, вече пак задрямва и Сима – мигом – се задава с едва загатната усмивка, с изплашени и зовящи огромни очи. Позволяваше му всичко. Но не това беше важното, важното беше, че самата тя си беше изгубила ума от щастие, топеше се от радост. Той, той ù доставяше тази радост! И как? Като правеше с нея всичко, каквото му се искаше!... После се събуждаше.

Беше започнал да се разплаква неимоверно бързо – помислил-непомислил, спомнил си нещо – и по бузите му плъзваха горещи сълзи... Ще ги изтрие с юмрук и пак ще се потопи в съня с надеждата за нова среща, а там вече гърми и го причаква Източника, обвит от гневни пламъци... И отново безкрайно падаше напречно през огъня с малкия вертолет, търсеше сред адското клокочене всъдехода, и я виждаше през надигащия се откован капак – и се събуждаше, крещейки, надигаше се, за да си сготви обед или вечеря, а после се спускаше нощта, и всичко е едно и също, а после утрото, и пак закуската.

Една сутрин той не опита да стане. Време беше да прекрати този безцелен ритуал – защо да издевателства над самия себе си, то си беше истинско мъчение: да се надигне, колко болки в ставите, какво треперене, как се люлее земята, пък и стените току-виж се стоварили връз него и го размазали. Глупашко занимание – да става, да разклаща стените... лежеше и не забелязваше, че плаче, не разбираше защо всичко е така размазано пред очите му. Уж не дремеше, но нещо се случваше наоколо, имаше някой в скита и този някой пристъпваше безшумно по същите дъски, които сега не скърцаха, а под краката на Кол винаги го правеха... Май даже някакво лице се наведе към него. Висеше си от само себе си. Кол искаше да вдигне ръка и да го докосне, но някой беше залепил ръцете му за дивана. Или ги беше отрязал. Той не усещаше ръцете си. По ъглите си шепнеха сенки, разговаряха тихичко на рибешки език, пееха заупокой за него.

Отвън познат глас, но чий точно – един господ знае – го повика: „Кол, Кол бе? Стига си се правил на палячо, отвори, донесох ти да хапнеш!“ Кол искаше да отговори нещо в смисъл „не ми додявай“, но не можа да помръдне език, устата му не се отваряше, а може и да се отваряше, но беззвучно. „Кол! – пак го викат, ама че лепки. – Ехо, героят на междузвездните простори, жив ли си?“ Простори... на сън ли беше или наяве? Полет, сила срещу сила... Сладък сън. Нима може да се лети извън скита? Само вътре може. Той полетя към тавана и увисна, стиснал дългата си окаяна брада.

Брадата се изплъзваше от ръцете му. Отново наоколо се носеше нещо, докосваше с меки невидими лапички изпосталялото му лице. Лапичките бяха хладни и леки като слаб полъх.

Светът кръжеше, въртеше се небето, прорязано от студени звезди. Той направляваше грамадния кораб. До него седеше Сима. Накрая всичко си беше наред. Тя четеше мислите му, той четеше усмивката ù, разбираха се. Само звездите се завъртяха още по-бързо. Кол и Сима се правеха, че не ги забелязват, но после стана невъзможно да се преструват – твърде страшно беше, Сима улови ръката му, а пък ръката вече не беше същата, отдели се от рамото, откъсна се, от нея неохотно избликна студена кръв. Сима беше запокитена и повлечена в бездънна като над тресавище мъгла, през която едва-едва проблясваха звездите.

Дойде на себе си от болка. Болеше го в гърдите и до лакътя. Отвори очи – беше тъмно и тихо, но Кол чувстваше, че в скита наистина има някой, и това го изпълни с див животински ужас, от който му се изправи косата.

– Кой е тук? – все пак раздвижи език той.

– Аз съм – отвърна смътно познат глас. – Не се страхувай.

– Кой е?... Защо е тъмно?

– Сега светлината е вредна за очите ти. Аз съм, Макбет.

Кол се отпусна, въздъхна.

– Момче – прошепна с облекчение. – Как ме уплаши само... Ти... – той се запъна и Макбет търпеливо го изчака да завърши мисълта си, въпреки че, естествено, отдавна я беше чул – самичък ли си?

– Да.

Кол отново въздъхна.

– Защо ме боли? – запита след малко.

– Защото вкарах в тебе цели литри отвари.

Душата му освирепя.

– Някой да те е молил?! – Кол рязко се надигна, но тутакси рухна обратно, като със свистене вдишваше въздух след мигновената умора. – Някой... да те... – той повтори въпроса, изговаряйки всяка дума от упор – е молил? Да знаеше как сладко си умирах, щеше да ми... завидиш...

– Зная. Чух те, докато летях насам.

– Как тъй – докато си летял?! Шест метра!!!

– Оказа се, че имам мощни способности, тъй че сега съм доктор... Уча за доктор, де. Засега улавям средно на около двайсет километра, а от близки хора и

на повече. И знаеш ли кога за първи път ме връхлетя това? – Кол не отговори и Макбет си каза сам: – Когато ненадейно улових разговора ви със Сима. А после вече чух и тебе, когато затъна в блатото...

Кол дълго мълча.

– Целия ни разговор ли улови?

– Да.

Много му се искаше да попита какво си беше мислила Сима по време на разговора. Но не бива да се пита за такива неща. Не запита на глас. Навярно затова Макбет не отговори. Вместо това от Кол самоволно се отрони:

– А ако ние с нея... това ти също ли?...

Чу как Макбет въздъхна.

– Разбира се – отвърна и след малко криво се усмихна: – Но какво смяташ, че щях да направя – да изтичам по гащи до вратата и да ревна: „Хей, я се отдалечете малко!“? Смешен си, Кол... То се знае, разбира се, че щях да ревнувам и да страдам.

Разбира се. Нищо необичайно.

– Но как живеете така...

– Приятелски и спокойно.

– Мекушав човек си ти все пак...

– Е, нека е така... – мило се съгласи Макбет.

– А тя също ли те е чувала? – разтревожи се внезапно Кол.

– Не. Нали ти казвам: рядка дарба покълна в мене. Върху размекнатата почва. Толкова много неща чувам, чак ми се струва понякога, че главата ми ще се пръсне... Тебе например от сто километра те улових – и аз самият за малко да пукна. Докъде си се докарал... Изключиха Сима от института – неочаквано съобщи той.

– Майчице. И какво от това?

Макбет не отговори веднага.

– Скапал си се отвсякъде... Говориш си както преди, но сега и мислиш по същия начин... Лошо... – раздаде се звън, сякаш Макбет местеше дребни стъкълца, и нещо рязко парна гърдите на Кол. Той изохка, после се разсмя, все едно изкудкудяка.

– Мръсни работи си мисля – зле, хубави си мисля – пак зле... Изморих се. Какво сте се лепнали за мене, бе хора? Къде да се дяна? Отново в космоса ли? Че нали няма да ме пуснете, ракета няма да ми дадете. Дойдох тука, живеех си тихо и мирно, ама не, появихте се, развалихте всичко... Мира нямам от вас, разбираш ли?

– Не – отвърна Макбет и пак звънна стъкло.

– Как тъй виждаш в тъмното?

– Налага се – виждам...

Помълчаха. Кол дишаше накъсано.

– Хайде, момко, отивай си – каза той след това. – Не ме връщай към суетата на битието.

Макбет се изсмя старателно – очевидно имаше буца в гърлото.

– Не всичко е изгубено, щом се шегуваш – той прокара ласкава длан по бузата на Кол.

– Не се шегувам... Къде ми е брадата?

– Обръснах ти я.

Помълчаха.

– Спи ли ти се?

– Не.

– Това е хубаво. След ден-два направо ще припкаш.

– Няма да припкам, глупчо. Мъртъв съм. Няма къде да припкам, няма и за какво.

– Глупости!

– Изобщо не са глупости! Да не мислиш, че от любов към спорта се набутах в блатото? А после взех да откачам нарочно, за да ви досадя?

Помълчаха.

– Защо са я изключили?

– Просто така... На нея не ù е до това. Щом нещо недобро се е настанило в душата ти – значи не работиш с всичките си сили и тогава е по-добре изобщо да не работиш. Да кажем, безсрочен отпуск за възстановяване на душевното равновесие.

– Излиза, че съм наплашил девойчето?

– Глупости, наплашил... Просто много те рисува.

– Трала-ла – каза Кол.

– Неотдавна завърши голяма картина – изложена е на ежегодната експозиция в Ориуела[22].

– И на нея пак ли съм аз?

– Пак си ти.

– Картината хубава ли е?

– На мене ми хареса.

– Какво изобразява?

– Тебе.

– Разбрах, че мене. Какво правя?

– Трудно е да се каже. Живееш – Макбет поспря. – Празна работа е да описваш картина с думи. Иди и я виж.

– Само туй липсваше. На тази изложба сто на сто ще е пълно с народ.

– Фрашкано. А пред тази картина се тълпят.

– Защо?

– Хората мислят за тебе.

– Щото си нямат работа.

– Достатъчно работа си имат, но... Иди.

– Не мърдам оттука, не разбра ли? Тук ще си умра. Вижте го само – с картинка решил да ме подмами... Да беше пуснал светлината, момко.

Мракът бавно, с отпълзяване към ъглите, гаснеше. Появи се съсредоточеното

лице на Макбет.

– Нищо не разбираш, Кол...

– Никой нищо не разбира. Да не мислиш, че вие с вашата телепатия чудесно се разбирате помежду си?

Макбет се прегърби, сякаш притиснат от тази проста мисъл, и за миг зловещо заприлича на Спенсър в онзи момент, когато той с разперени, подути в ставите пръсти, с тъмнокафяво подпухнало лице, по което като черен туш се стичаха разтварящите се коси, неразбираемо шушнеше от екрана: „Не махай скафандъра... дезинфектирай най-старателно катера...“ И пред очите му се топеше, като че ли беше от восък; вече беззвучно движещите се устни бяха увиснали до брадичката и изведнъж тъканта изгуби форма, досущ мокра хартия, отдели се от главата, влажно се плъзна по раменете и пльосна върху пулта, потече в гъста локва, която мигом се покри с плесен и заприлича на мише кожухче, а сплесканият жълт череп бавно започна да потъва в слягащите се рамене... Едва тогава Кол заблъска своя пулт с ръце, разкървави ставите си, закрещя: „Спенсър!!!! Спенсър!!! Има ли някой! Тук съм сам!“

От очите му бавно потекоха сълзи. „Тук съм сам... – жално прошепна Кол. – Сам съм. Сам-самичък...“

Макбет внимателно изтри лицето му със засядащата по наболите косъмчета кърпа и ободрително се усмихна. Кол дишаше дълбоко, идваше на себе си.

– Какво е разбирането? – запита Макбет. – Считаме, че то означава помощ, защото си го спомняме само когато ни е зле. Когато сме добре, не си спомняме за него. А разбират ли ни, когато не се нуждаем от това, казваме, че се ровят в душата ни. Нали?

– Май да – донякъде учудено призна Кол.

Помълчаха.

– Подай ми огледалото... на масата е.

– Зная къде е – Макбет се надигна и му го подаде. Кол с усилие го пое, като хвърляше учудени насмешливи погледи към старческите си трепереши ръце, набраздени от издути сини вени; в него се вторачи подпухнала физиономия – зле обръсната, с угаснали очи, зачервена от сълзите, посърнала, унила...

Върна огледалото.

– Заприличал ли съм на икона?

– Заприличал си на пиянде.

– Какви думички си научил само... А уж си психолог.

Без да бърза, Макбет отнесе огледалото обратно на мястото му. Постоя замислен, като гледаше в своята отворена, явно лекарска пътническа чанта. Чуди се какво още да ми натика, помисли Кол, а Макбет на секундата отвърна:

– Не, не Кол. Приключихме за днес. Не се бой.

И тогава Кол запита на глас и съвсем директно:

– Мак. Ние лоши ли бяхме?

Мак се върна още по-бавно и отново седна на края на дивана.

– Дълъг е отговорът на този въпрос, Кол – меко каза той.

– Нашата възлюбена се мъчеше да ми втълпи това-онова и аз чувствах, че за нея е страшно важно! Но и дума не разбрах, като бълнуване някакво беше. А аз ù говорех елементарни неща, толкова елементарни, че чак човек не може да ги обясни... как, например, да обясниш какво е небе? И тя също нито дума не разбра.

– Виж, Кол... Добре. Лежи и сбирай сили. Аз малко ще побъбря.

– Побъбри – съгласи се Кол.

Макбет се замисли, преди да започне.

– Много, много отдавна на Земята са възникнали световните религии. Всички те с незначителни различия са формулирали идеал за човека. Стреми се към този идеал, заприличай на него – и ще бъдеш облагодетелстван. Покрай останалото, човекът окончателно се откъснал от животинското царство – идеалът бил чисто духовен. Тоест, мислел си, че се откъсва. По-вярно е дори, че не го е мислел осъзнато, не си е давал сметка... но непроизволно избраният вектор на етичните конструкции е бил именно такъв. Впрочем, интересно е, че обещаната като награда за цивилизования живот благодат често бивала представяна като връщане към животинските радости, вземи райските хурии[23] в исляма например... и ето ти инверсия на ценностите... само за да допълня.

– По-просто – помоли Кол. – Това тука е скит, а не университет.

– Да, да. Нито една религия обаче не могла да внуши на човека, че неговото призвание е пълен отказ от животинския аспект. Не се получило даже с най-пламенните любители на умъртвяването на плътта. Още по-малко – с широките маси. Значи, нужно било да се придаде ритуалност на този аспект. Да се формулират някакви – разбира се – социално обусловени, но достатъчно изкуствени правила, и по-нататък да се следи: който безчинства в рамките на правилата, е порядъчен човек, а който дава воля на организма си извън тези правила, е грешник, аморален тип, и мястото му е сред пламъците на ада. Но се оказало, че тук изначално си стои отворена вратичка. Правилата се спазват за пред хората. Ако се изхитриш да ги нарушаваш, без да узнаят тези, чието мнение е от съществено значение за тебе, всичко е наред. Естествено, имало и такива личности, които страдали дори ако липсвали свидетели на нарушенията и единственият важен за нарушителя свидетел бил той самият. Това е съвестта. Ето защо Сима крещеше, че си добър. Цял вагон съвест си имаш. Но както при повечето хора от предтелепатичната епоха, съвестта ти не е избрала пътя на откритото преживяване, а на скриването в себе си. За самия себе си. Да забравиш – и край на преживяното, нали то няма да се повтори...

Той помълча, гледайки ласкаво Кол в очите.

– От друга страна, ако се изхитриш да спазваш правилата напълно автоматично, без да изстрадваш обстоятелството, че са нужни на хората, можеш да се смяташ за порядъчен човек, но всъщност няма да си такъв. Сменят ли правилата, ще започнеш да следваш новите. Разрешат ли убиването, ще убиваш. Съвестта ти няма да се обажда.

Пак помълча.

– Доста дълго тази система все пак е дърпала човека нагоре, извън блатото на животинската естественост, която е чудесна, когато си е на мястото, но при човека, заради неговите амбиции, тласкащи всекиго да е повече от останалите, се превръща в нещо скотско. За да остане порядъчен, пък макар и само в своите собствени очи, човекът е трябвало да извършва куп нежелани, чисто ритуални постъпки, да изговаря потоци от неискрени, изисквани от конкретната ситуация думи. Правилните думи – в смисъл че правилата ги налагат. Такива, каквито при един или друг сблъсък се очакват от окръжаващите ни. В действителност, по-често те не са потребни нито на нас, нито на тях. Но така е прието. Ето защо в човешката душа са възниквали купища напрежения и те пак са търсели изход в повече или по-малко потайни скотски прояви. Комплекси... мании... непровокирана от нищо агресия... и просто постоянна психологическа умора от типа: ох, как ми е писнало от всичко! Рано или късно тази система е трябвало да се изчерпи. В даден момент комунистите са се опитали да изградят по-друг идеал за човека и освен това да заменят неработещите през двадесети век страх от ад стремеж към рая с напълно реални стимули. Но какво се оказало – че за да се впише в техния идеал, реалният човек е трябвало да се преструва още по-силно, да извършва още повече нежелани от него самия и даже, чисто и просто, противоестествени постъпки, да изговаря още повече неискрени думи. И по онова време напреженията нараствали още по-интензивно. За известно време те били потискани със стимулиране приживе, много по-мощно, отколкото при която и да било религия. Но когато раят на партийните хранилки и адът на лагерите започнали да се разпадат, при тях управлението станало по-грубо. Впрочем, ти си преживял това.

– Да – промърмори Кол – Душата ми е все още отвратена.

– Механизмът е прост. Колкото повече говориш за любовта, без да обичаш – толкова по-силно не обичаш. Колкото повече си играеш на творчество, без да твориш – толкова по-силно се страхуваш от творчеството и творците. Колкото по-малко неискрени думи и нежелани действия ти се налага да произнасяш и да извършваш при общуването с даден човек, толкова този човек ти е по-симпатичен. Е, при равни други условия, естествено... Та така... Кощунство е да се говори за това, човечеството е висяло на косъм, но... епидемията и неочакваните ù последици са ни спасили. Не че сме по-добри от вас. Просто се приемаме един друг такива, каквито сме. Поведението ни съответства на нашия нрав. Ситуацията ни е заставила, безспорно, ние нямаме заслуга. Много е хубаво, че телепатията е вродена и друг вид отношения с ближния и неближния не е предвиден. Необходимостта да говорим неистини или да действаме по подобен начин не ни е позната. Никога не ни се налага да кажем или направим нещо нежелано само за да не се прочуем като грубияни и бездушни егоисти. Разбираш ли, естественото поведение не разкъсва социалните връзки. Точно обратното – разкъсва ги изкуствеността!

– Разбирам – тихо каза Кол. – Струва ми се, че вече разбирам...

– Сега е много по-лесно да изграждаш отношения. Индивидуалностите никога не съвпадат напълно, това е абсурдно, но е доста по-надеждно да се дирят

възможности за компромиси между реални индивидуалности, а не между техните ритуални маски, които – и в двата случая! – постоянно, и една пред друга, и пред странични лица, се преструват по-добре, отколкото намиращото се под тях. Всичко останало, което толкова те плашеше, та ти крещеше: аз съм най-лошият! – е само поради тази причина. При нас не възникват напрежение, раздразнителност, умора, породена от преструвки, подозрителност, че почти всеки човек, а най-вече – най-близкият за теб – е по-лош, отколкото изглежда, няма страх от клопки и измами... Това е всичко.

– Не е малко.

– Разбира се. Ако приемеш тези неща като даденост, ще ти бъде много по-лесно, нищо че не си... телепат.

– Но вие ми устройвахте клопки! За мое добро, мътните да ви вземат...

– Кол – произнесе някак си твърде тържествено Макбет, – няма да се случва повече. Кълна ти се.

На Кол му се стори, че това умно момче знае нещо сериозно за клопките, но не иска или не може да го каже. А умното момче, естествено, трябва да е уловило тази негова мисъл и би могло да отговори, ако желае. Но то не отговори. И Кол не запита на глас, за да не го постави в неловко положение – щом не иска, не трябва да го насилва; момчето, разбира се, е уловило и това и пак нищо не каза, само погледна предано и ободряващо, а Кол и без телепатията почувства, че Мак му е много благодарен за мълчанието.

И внезапно усети умора.

– Изморих се – каза на глас.

– Чудесно – отвърна Макбет и се усмихна, сетне измъкна от джоба си нещо плоско, прохладно и грапаво и го допря до челото на Кол . – Утре ще тичаш...

... На другия ден Кол успя да стане. Олюлявайки се, ловейки се за стените с безсилните си възлести пръсти – не пожела да се опре на Мак, макар че Мак стоеше до него за всеки случай, – той тръгна към изхода. С усилие отвори набъбналата от влагата врата. Отвън нахлу чист мразовит въздух и Кол усети зловещото излъчване в скита. Горкото момче, помисли той, как ли е дишало тук заедно с мене... Бързо пристъпи до вратата.

Снегът искреше под слънцето, което през короните на дърветата плавно хвърляше върху преспите жълти светли петна. Макбет бързо заметна Кол с шубата, а той изкриви лице в гримаса на досада.

– Станал съм кекав...

– Нищо чудно.

Мак слезе от стълбите и направи снежна топка.

– Обичам снега – съобщи той, с обърнато към Кол, радостно смръщено срамежливо лице.

– Ескимоски радости – изръмжа Кол, въпреки че в битието си на жив човек беше обичал снега. Защо казах това, помисли си. Защо казах неистина, като не исках, сама излетя от устата ми?... Той отметна глава към ослепително синьото небе.

– Времето е прекрасно. Дълго ли ще останеш, Мак?

– Както се получи... – отговори Мак и с широк, неумел, някак момичешки замах запокити топката към един от боровете. Не улучи, удари клон – от него беззвучно рукна бяла снежна лавина и, разсипвайки се в плътния студен въздух, глухо се свлече на земята. Освободеният от тежестта клон се издигна и затрептя, изтръсквайки останалия сняг от гъстите си игли.

Кол предпазливо се спусна по стълбите – сърцето му замираше, а пред очите му леко тъмнееше. Постоя, докато дишането му се успокои, после бавно се наведе и гребна шепа сняг. Започна да го валя в длани, а те бързо измръзнаха, все едно наистина беше старец. Все едно капка кръв не му беше останала... Възползва се, че Мак не го вижда, и старателно се прицели в същия бор. Улучи Мак по тила. Той се обърна рязко и изумено се засмя; изви ръце, за да изтръска снега от яката си.

– Извинявай – каза Кол и зъбите му изскърцаха.

– Каква точност! А казваш, че си станал кекав!

– Подиграваш ли ми се? Целех се в дървото!

Постояха малко. После, като затъваше дълбоко в искрящия сняг, Макбет се приближи до своя скордер. Скордерът му беше малък, блестящ, изящен.

– Никъде няма да ходя – избоботи Кол.

– Тъкмо ти е време да се отправиш на юг – отвърна Макбет и се обърна. Поглаждаше и милваше машината като любим кон. – Ориуела е в Испания. Там хората още се къпят в морето...

– Тя ли ти подари скордера?

Макбет наведе глава.

– Това нищо не означава – отговори глухо. – Сега не е трудно да се правят подаръци. Преди... подарил някой кола например... и охооо! Сега е ценно само направеното от самия теб. Книга, откритие... Картина...

– Измръзнах – каза Кол.

– А? О, разбира се, извини ме. Да влезем, като за първи път е достатъчно. Пък и е време за обяд.

Той бързо приготви храната. Седнаха да обядват.

– Не мисли за мене – говореше Кол, дъвчейки последните хапки. – Дошъл си да скиташ из гората – скитай си. Има ски, в плевника са. Нямам намерение да се самоубивам – разбирам колко обидно ще е за тебе: първият му пациент взел че се заклал. И аз ще побродя край скита...

– Да дойда ли с тебе?

– Няма нужда, Мак. Издялай ми само бастунче да се подпирам и всичко ще е наред.

Макбет с готовност стана от масата и в движение извади от джоба си нож. Бастунът беше готов след десет минути – чепат, с мирис на сняг и смола – тъкмо като за лесничей.

– Трябвам ли ти още?

– Засега не. Благодарско...

– Тогава ще ида до рекичката да се поразходя. Чудно ми е дали ще я намеря за около половин година.

– Тичай, душицо, само гледай да не се изгубиш.

Интересно как ли възприема това предупреждение, нали в душата си изобщо не се тревожа, че ще се изгуби. Автоматично произнесена загрижена фраза без емоционален пълнеж. Изпитва ли болка?

Хубаво. Някой трябваше да умре – аз или моят срам.

Чуваше се как, докато си слагаше широките снегоходки, Макбет си пееше нещо под нос. После гласът му се отдалечи. Изчезна.

Кол отвори шкафа. Извади мундира. Тръсна го – звездата звънна. Като че ли не е хванал плесен. Преоблече се. Ръцете едва му се подчиняваха, но все пак се справяше. Благодарни сме и на това. Отгоре надяна шубата. Излезе на входа. Хванал здраво бастуна, затъвайки в снега, закрачи към своя скордер. С усилие смете снежния калпак от капака му. Едва-едва задъхвайки се, каза:

– Здравей, войниче.

– Здраве и дълголетие желаем, Ваше Благородие – приветства го скордерът.

Кол тръсна глава.

– Не пукнах, видя ли.

– Само благодарение на моите молитви.

– Те ли ти поръчаха да ме нагрубяваш и да се обясняваш на този идиотски език?

Скордерът не отговори веднага.

– Те.

Кол отново разтръска глава и се усмихна печално.

– Ама че глупчовци... И този ли ти го извика?

– Съвсем не, сам благоволи да се яви.

– Я ми отвори.

Остъклениятъ капак леко се отдръпна назад. Кол с усилие прехвърли схванатото си тяло в кабината. Покатери се на седалката, прегърби се под шубата си, с бастун на коленете.

– Станал съм направо за подигравка, а? – изхриптя той, като дишаше тежко.

– Не виждам нищо смешно.

– Заприличал ли съм на старец?

– Заприличал си.

– Къде ти някой такъв да тича по момичета.

Скордерът изхъмка. После авторитетно произнесе:

– За възраст любовта не пита.[24]

– Философ... Добре. Знаеш ли пътя до Ориуела?

– Зная всички пътища.

Кол поседя известно време.

– Макбет!!! – закрещя той след това, като старчески се дереше.

След броени секунди Макбет се появи иззад бора.

– Така си и знаех, никъде не си отишъл. Скрил си се и чакаш резултата.

– Ставаш телепат – усмихна се Макбет.

– Как са работите с клопките, момче? Всичко ли е наред?

Макбет помълча, после отговори:

– Напълно наред, Кол.

– Е, чудесно… И още нещо да спомена. Разбирам, че изглеждам като неблагодарно говедо, но… щом си го мисля, значи съм длъжен да го кажа. Та… – той за миг стисна зъби. Беше си страшно – все едно се канеше да скочи в пропаст. – Мухльо си ти. Не обичам такива хора и нищо не мога да сторя. Изтривалка. Имал си късмет, талантът ти е избуял, сега ще бъдеш изтривалка не на Сима, а на дарбата си. Все тая. – Не, не се получаваше. Кол млъкна. Макбет чакаше с присвити очи. Но аз не чувствам това, помисли Кол. Не изцяло. И това също де, но не само. Дяволска работа, как ли ще се живее занапред. И внезапно си спомни Гийом. Господи, та нали той всичко ми обясни тогава! Пък аз, идиотът на всички планети, нищичко не разбрах! Отново, за кой ли път, срамът от собственото минало го накара да разтръска глава като от силна болка. В съзнанието му се мярна: сигурно и тях така ги боли, когато долавят несъвпадение между мислите и думите. И още по-бързо го споходи: срамът обаче не е умрял… Добре. Как го беше формулирал Гийом?

Макбет продължаваше да чака.

– Аз, животното Кол Кречмар, не обичам лигльовците, защото подсъзнателно се страхувам, че сам бих могъл… пък и още мога… да се окажа такъв. Но човекът Кол Кречмар ти е много благодарен, много те уважава и ако някога мога да направя нещо… ако съм ти нужен… – той се запъна, пое си дъх, ненадейно се усмихна смутено и каза весело учуден: – Никак не е лесно!

– Има си хас – отговори Макбет също с усмивка. – То и мляко да засучеш от майка си не е лесно! За новороденото – уточни той с добродушна ехидност. – Как само се сърди, че не може веднага правилно да поеме гърдата!

– Разбрах намека ти – отвърна Кол. – Отлитам да се боря с трудностите.

– Всичко хубаво, Кол. Пак ще се видим.

– Надявам се. Много щастие ти желая и аз, момчето ми. Благодаря.

И се обърна към пулта. Няколко секунди безсмислено стискаше бастуна, а той все едно беше жив, помръдваше в студените му пръсти. После каза:

– Е, хайде, миличък.

– Слушам, Ваше високоблагородие! – избоботи скордерът и затвори капака.

Притиснал рамо до борчето, Макбет изпроводи с поглед стремително отдалечаващия се апарат и каза:

– Всеволод…

– Аз – раздаде се глас от красивата бронзова плочица на Макбетовата яка.

– Какво ще кажеш сега?

Долавяше се дишането на Всеволод.

– Обещах му. Нали чу?

– Да. Май побеждаваме, Макбет?

– Май побеждаваме. Убеден съм.

– Значи, план „Б“?

– Обещах му, че вече няма да има капани. Обещах.

– Що за хора ще сме… – каза гласът на Ясутоки.

– Мисля – бавно заговори Всеволод, – че всички, които гласуваха за промиване, просто са били изморени от наличието на такъв неразрешим проблем като Кол.

Макбет откъсна от ствола парче кафява кора и започна разсеяно да троши краищата.

– Наблюдателен пост Онохой вика Центъра и пост Караганда – разнесе се спокоен глас. – Кол прелетя над Байкал. Пост Караганда, приемайте.

– Тук пост Караганда. Прието. Височина дванадесет и седемстотин, скорост двеста.

– Е, това е – Макбет захвърли ситните късчета кора и изтръска длани. Върху снега бавно се сипеше фина тъмнокафява пепел. – Извинявай, Всеволод, но е време да се даде заповед в Ориуела. Той лети бързо.

– Ех! – заговори непознат на Макбет горестен глас. – Как само бързахме с монтажа, как препускахме! Грандиозна идея си беше! За броените минути, докато преминава през галерията, да се изведе от паметта му всичко, което го е карало да се срамува, и да се промие!...

– Идеята ли – без да го доизслуша, бавно каза Макбет. – Още нямам диплома за психолог, но най-отговорно заявявам: идеята е психопатска. На това му се

вика да се застреляш някого от съжаление… Времето тече, Всеволод.

– Центърът до пост Караганда – произнесе Всеволод. – Разговарят ли?

– Явно на Кол не му е до разговори – отговори диспечерът. – Когато отдолу се появи Байкал, той помоли леко да се намали скоростта и след двадесет и седем секунди каза: „Каква невероятна красота, войниче! Ах, братко… Нищичко не съм виждал аз, нищо не зная…“ Оттогава мълчи.

– Нужен е на всички ни – рязко се намеси Макбет. – Такъв, какъвто е. За да разберем какви сме самите ние.

– Моля?

– Ако цялото изумително прекрасно човечество не съумее да убеди един добър човек, че в живота няма нужда от лъжа, това човечество и пукнат грош не струва.

– Далече ще стигнеш, Макбет – откликна със симпатия Ясутоки.

Макбет тъжно се усмихна и тромаво пое към скита на снегоходките си.

– Тук Центъра – произнесе с фалцет Всеволод и спря. Прокашля се и повтори: – Центъра вика Ориуела – усещаше се, че езикът му е неповратлив като дъска. – Отменям решението от референдума на психолозите. Промиването няма да се провежда. Потвърдете прием.

Диспечерът в Ориуела сигурно още не беше смогнал и устата си да отвори, но Всеволод изграчи свирепо:

– Потвърдете приема!

– Центъра, тук Ориуела – бързо отговори диспечерът. – Прието. Промиването няма да се провежда. Извинявай, Всеволод – добави с неофициален глас той, – забавих се, защото давах знак на оператора, че всичко е наред. Радваме се, Всеволод. Честно казано, гадеше ни се от това решение. Да натиснеш това копче…

– Аз плаках, кожицата ти маршалска – включи се нов глас.

Всеволод нервно се засмя.

– Така ми се пада – каза той.

– Говоря сериозно.

– Висшите функционери само за това са и нужни в подобни моменти – заговори Всеволод. – Да оправят работата и да бъдат наказани… Казах, пада ми се. Три седмици подбирах групата за адаптация, цвета на психолозите проучих… а едно момче, третокурсник, озовало се в скита по чиста случайност, разбра за какво става дума по-добре от нас.

Макбет вяло се усмихна, докато несръчно се освобождаваше от снегоходките до външната врата.

– И Гийом разбра – застъпи се Ясутоки.

– Да, Гийом разбра – съгласи се маршалът.

– Всеволод – повика го Макбет. – Имай добрината ти да кажеш на Сима, на мене… н-не ми се ще.

– Чувам всичко, Мак – тихо се обади тя.

Той чак зажумя за миг.

– Много народ има при вас.

– Не, просто съм на линия. Вече летя натам. Благодаря ти, Мак. Сега мога да си призная: щях да го причакам на входа и за нищо на света нямаше да го пусна вътре.

– Всичко ли щеше да му разкажеш? – запита тихо Всеволод.

– Абсолютно всичко.

– Браво – каза Макбет. – Браво на теб, Симка. Затова ли две седмици и носа си не подаде от твоя атол[25]?...

– Да. Никой да не улови мислите ми.

– Браво – повтори Макбет и няколко пъти безцелно потупа с длан разклатените перила на стълбището.

– Мак, а ти? – запита Всеволод.

– Изясних си вече какво представлявам – Макбет положи ръка върху капака на блестящия си скордер и го погали, а после притисна лице до студената машина. След малко приседна на най-горното и най-скрибуцащо стъпало пред вратата точно под надписа „Пансионъ за ергени“.

Преведе: Светла Йосифова, 2008
Редактира: Калин Ненов

Искам да благодаря на Техану (Ана) – приятелка от един руски форум – за това, че винаги се оказваше на линия, когато в текста се появяваха думи и изрази, които не сме учили в училище :).

1 Един от тримата богатири – герои от руския фолклор (б. пр.)
2 от гр. – аскет, отшелник. Отшелническо жилище, малък манастир, понякога със стопански постройки (б. пр.)
3 В оригинала – кабарга: неголям елен, обитаващ Източен Сибир, Тибет и др. (б. пр.)
4 Професионален жаргон – щателна проверка на спойките в печатната платка (б. пр.)
5 нафтен или циклоалкан – циклична форма на алкан (хим.) (б. пр.)
6 Геосфера, разположена между земната кора и земното ядро до дълбочина 2900 km. (б. пр.)
7 Термоядрена изследователска инсталация. Първият токомак е създаден през 1954 в Института за атомна енергия в бившия СССР (б. пр.)
8 Законите за движение на телата със скорости, сравними със скоростта на светлината, се изучават от т.н. релативистка механика, която се основава на специалната теория на относителността на Айнщайн (1905 г.). (б. пр.)
9 Тифон (гр. митология) – могъщ великан, син на Гея и Тартар; олицетворява огнените сили на земята и нейните изпарения, както и разрушителните им действия. (б. пр.)
10 Съобщност или естествен сбор от организми. Често се използва като алтернатива на екосистемите, но строго във връзка с фауната/флората, без физичните аспекти на околната среда. (б. пр.)
11 В оригинала: дембель-синдром. „Дембель“, в жаргона на руските войници, е наиме-

нование на стар войник, имащ най-високия ранг в сложната неписана войнишка йерархия. Поради изключителната суровост в порядките на бившата съветска армия, редовите войници почти не са ползвали отпуск; оттук и синдромът на сексуалната недостатъчност особено при старите войници. (б. пр.)

12 Марка молдовски второкачествени цигари, произвеждани в близкото минало; буквално преведено от румънското fluieraş, означава „свирчица“. (б. пр.)

13 Еридан (Eridanus) – (астр.) Съзведие в Южното небесно полукълбо; Епсилон (в) Еридан е звезда от тази звездна система, с характеристики, близки до тези на Слънцето. (б. пр.)

14 С удоволствие (фр.) (б. пр.)

15 Индоевропейски племена, населявали Западните Балкани през древността. Древните илири не бива да се смесват с понятието „илиризъм“, битуващо в хърватската култура през 17-18 век като резултат от папска пропаганда сред славяните на Балканския п-в. Но очевидно и момичето, и героят Кол отъждествяват „хървати“ и „илири“, защото тя се самоопределя като такава, а Кол веднага споменава Ядран – така хърватите наричат своята акватория в Адриатическо море. (б. пр.)

16 адепт – привърженик, последовател на някакво учение. (б. пр.)

17 *Calluna vulgaris* – от сем. *Ericaceae* – включва, освен калуна, различните видове боровинки, азалия, рододендрон и др. Тези растения предпочитат киселите почви. (б. пр.)

18 вж. бел. 3

19 Марал или – в източен Сибир – изюбрь: според някои зоолози – специален вид елен; според други – подвид на благородния елен. Достига тегло 120-180 кг. (б. пр.)

20 Нощна блатна птица от семейство чапли. През пролетта мъжките издават звуци, подобни на рев на бик. (б. пр.)

21 Кол си спомня фрагмент от последната строфа на стихотворението „Одиночество“ („Самота“) от И. А. Бунин:

Мне крикнуть хотелось вослед:
„Воротись, я сроднился с тобой!“
Но для женщины прошлого нет:
Разлюбила – и стал ей чужой.
Что ж! Камин затоплю, буду пить...
Хорошо бы собаку купить. (б. пр.)

22 Град, общински център в южната част на Испания, провинция Аликанте. Красиви пейзажи и плажове в общината, старинна архитектура в града. (б. пр.)

23 Вечно млади красиви девойки – награда за праведниците в мюсюлманските представи за рая. (б. пр.)

24 Превод Григор Ленков. С. Изд. Отечество, 1985, пето издание

За възраст любовта не пита:
но най е благотворна тя
за младите; така връхлита
полята дъжд през пролетта...

А.С. Пушкин, „Евгений Онегин“, осма глава, началото на XXIX строфа. Първият стих се е превърнал в крилата фраза. (б. пр.)

25 Коралов остров с пръстеновидна форма, типичен за тропичните и субтропични ширини. Понякога формата е на незатворен кръг. (б. пр.)

Каква ще е тя?

Калин Ненов, Антон Фотев

На Катрин
и всяка идваща Плам

Има нещо неземно у него: покоят на миглите, върху челòто, в дъха...

Тя сподавя забравен порив да прехапе устни и заравя пръсти в гърдите му.
– Чакай! – простенва, и отваря очи. Сиви очи, побрали безкрайности. – Дай ми нощта... умолявам те! Разкажи ми – прошепва – какво е чувството?
Тя го поглежда, замръзнали, и оглежда въпроса му. Сетне, било понеже улавя истинския му смисъл, било понеже е уморена (ах, така уморена...), дръпва пръсти и присяда до него, и започва да пее.

Една нощ прашинка е сред Вселенския мрак; и още по-малко сред нейното Време-Присъствие. Ала Чувствата рядко изискват разкази дълги... извивка в гласа стига, потрепващи рамене, два-три замаха на четката. (И Слушател, Съзрител, Съпреживител... има нещо неземно у него.)
Тя пее за отпътувания, за разбити сърца, разбита любов, разбити обети; за неумолимост, самотност, обреченост, загуба; за „Смърт, ще умреш“ (как не, ах, как не!...); за прокълнати вечности и... и... Но какво те засяга? Как би разбрал? — Засяга те! Разбрал си! Прости ми, прости на инерцията, която донасят възрастта и безвремието...

Когато свършва, с милувката на зората (наистина, някои Чувства отнемат по-дълго), очите му са познали Сълзи. Сиви очи, заченали дъгоцветни потоци... има нещо неземно у него.

– Как... продължаваш? – гласът му пресеква и тя не успява да се възпира повече, и пръстите ù се срещат с неговите – наистина, след толкова епохи! – и пръстите ù прегръщат сърцето му, и не му позволяват да секне. Очите ù се пресягат към неговите – сиви очи, най-топлото сиво на Съзиданието – и казват:

– Какво ми направи,
човеко? Желая те
– което не мога да имам, желая... Искам твое дете...
Жестоки Всеможещи
– каква ще е тя,
детето на смъртен
и моето?
Каква ще е дъщерята на Смърт?

(Дълга реч за очи, м?)

...

– Каква ще е дъщеря ми... от теб? – пита, грабнал в ума си бездната между живот и завършек. Не лумват сиви огньове от любопитство, не се разблъсква сърце, не протяга ръце към уханните водопади, залели гръдта му. Не я погалва по бузата.
Но гласът му издава неказаното и тя го усеща.
Той ме обича – тя иска да плаче, да го целуне, да отпие живот... А само сдъвква устни, най-сетне.
Жив, чул нечутия вопъл, вдига пръсти за отклик. Разделя зъби от устни, до-

косва влажните мигли, поема аромата на вечност, топъл пясък, тъга, вдъхва омаята, която се стеле по всеки неин косъм... И, в оня миг между два дъха, разбира – одобряват го всички Вселенски закони, то е част от изконния, найдълбок ред – той, човекът, да изцели *нея*. И проронва:

– Дъщеря ни ще е Танцуващ пламък. Ще е смехът на морето под гъделичкащи летни лъчи. Ще е вятърът, галещ тревите в буйния бяг на боси петички. Ще е общото наше сърце, което да гушваш, щом вечността натежи до премала на твоите крехки момичешки плещи. Ще превръща всяка снежинка от твоята вечност в искра бъдеще, от пребъдна любов. Ще е слънчево зайче, лудуващо в пустата катедрала на твоята безконечност.
Ще е просто дете.
И ще напомня за мен. Ще те кара да плачеш, със своите женски, солени сълзи, когато се връщаш към този миг-среща. Ще те потапя във твоята собствена, истинска песен, която ми подари тази нощ...
Искаш ли, Смърт? Искаш ли да опиташ от сладката тлен на живота?

...

Сълзи! След толкова епохи! Горещи!
Оставя ги да се стичат, да парят; да ги вкуси, да помни; да ù горчат (толкова спомени...)

О, Богове безсърдечни...
нима милост... сега?

...А очите му греят, разтапят...

– Танцуващ пламък – прошепва, и ледът се разпуква. –
Ще танцува... Ще свети...
Ала...

И сега вече е друга – Другата, хладната, безпощадната .

– Аз съм избрана, човеко...
С мисия вечна и тежка,
тежка, човеко, но нужна:
пазя Света от Живота –
вас пазя, от вас самите –
нежели препродължите
своята собствена нишка,
късайки всяка, която ви пречи...
Виждаш го, чувстваш, различни човече:
що за ужасно господство ви чака,
ако не ви навестявам от мрака.
Тъй Боговете отреждат...
– с звън на градушка процежда.

(А възтоплите сиви очи пак блестят... но това е смях, не сълзи!)

– Как...
(Тя склопява клепачи – той удържа за гушване порив.)
– ...как ще бъда и майка,
цялата обич събрала за Пламък,
и на нишки жътварка,
безсърдечна, от камък?

Този път Жив се пресяга, леко я стисва за крехкото рамо (...нежна плът, и челичени жили отдолу).

Крепкото рамо, минава му мисъл.

Смърт повдига клепачи.

...

О, да...

Някъде там, на светлинни еони от тях, се сблъскват галактики.

О, да...

Вибрира, потръпва, пулсира, тупти

Мирозданието.

О, да...

Това е сърцето ти...
Така бие... сърце...

О, да...

Най-топлото сиво...
Най-нежните пръсти...
Докосваш-целиш...

О, да...

В огньовете на Творението се стапят последните пластове лед.

О, да...

Днес
няма да има разбити обети.
Днес
няма да има сломени съдби.
Днес,
тук и сега,
ще сме двамата само,
ти и аз...

О, да...

...аз и ти...

Вселената взима си маската и пъстрия шал, пелерината, и тръгва – засмяна и ласкава – на бал, карнавал и за тримата.

О, да...

Чие сърце спря тогава?
– Чие сърце всъщност опазих?
Космосе! Колко си... истински!

О, да...

Нима тук завършва теглото ми?
Обичам... Пак... Аз. Те. Обичам!

Да! Да! Да, да, да!

...И се раждат галактики...

...

Смърт говорила с Висшите
и се върнала с побеляла коса.
Но очите ù – все така грейнали.

Жив ù върнал цвета –
лесно е чудеса
да създаваш, щом другият взема.

После...

...седем години по-късно, да кажем...

...

Истински вихър е Плам! С боси петички огъва тревите, и трева никне, където притича.

Ери пък – неотстъпно до нея.

Истина ли е? – пита се Жив, хванал флигорната в нова асана. –*Крачето му не привежда и стръкче...*

После отново извайва дъха си в песен на радост през три медни клапи. Три клапи, седем години; и покрай устните бръчици седем. Седем години до Смърт и с деца... седем години раздели и срещи: толкова щастие, толкова ноти...

Истина ли е? – Жив се запитва. – *Те не я пуснаха, само за мене. А тя живее само за нас – само край нас става жива...* И се засмива, и пръсти отпуска, от трите клапи връз нейните десет. Десет преплетени над сърцето му пръста; и две малки, могъщи ръце, свързващи него и нея; и тя, цялата: тръпнеща, плътно притисната, крехка.

– Обич, здравей...

– Аз... съм свободна...

Смърт почва да плаче, Жив – да се смее; смеят се-плачат.

– Отново... помолих...
Този... намерили –
друг... Ние с тебе...
с Ери и Плам...
ще остареем...

Жив се обръща и здраво я гушва – да не я мъчат излишните думи – да си прелеят пламтящата радост.

С Ери и Плам
– заедно –
ще живеят...

...

– Тоя мой косъм... го пазя за тебе...
Усмихва се, а очите ù – два бента пред скъсване.
Жив взема косъма и го вдига към слънцето. Бялото заблестява в златисто.
– Не си ли млада да посребряваш?
Гледа я, а очите му – два пеещи извора.
– Аз...
Тоя път я прегръща, преди раменете да трепнат.
– Ставайки Смърт, посребрях...
Гласът ù глъхне, но не заглъхва.

– Оня ден, в който отказах живота,
оня ден, в който ми секна сърцето,
първата движеща жар угасиха,
първата обич ми беше отнета...

Истински млада бях,
млада и истинска.
Нощите с него без сън се редяха.

(Жив не потрепва. Жив знае да слуша.)

Нощ след нощ, до постелята пазех,
с ледени кърпи
и парещо чело...

(Мърт не потръпва. Жив здраво е сгушил.)

...Болест невярна, ми казваха всички
и се вторачваха нейде далече.
Само Еск ме обичаше истински
и ми разкри „Той на друг е обречен...“

Аз пък бях млада.
И силна – обичаща.
С лед гонех треската,
с жарта си – леда.

И си заслужих нетленна рапира,
та да го браня, щом дойде Смъртта.

И Смърт дойде. Цял във черно. Качулест.
...Моят предтеча бе истински кич.
С инструментариум – същ земеделец –
Мърт се разсмива. – Жив пич...
И, през въздишка:
– Нежив...

Аз го усетих с гърба си,
Прим по челото целунах
и се обърнах да моля:
не него – мен да погубят...

Честен бе моят предтеча –
мен само смете. Посече
моята Обич горяща.
Скри го от взора ми с плаща...

Аз се надигнах от пода,
стиснах рапирата мъртво
и Смърт в ребрата прободох,
в черепа, в шията, в кръста...

(Даже – от злост ослепяла –
два пъти мушнах в чатала...)

После се свлякох без сили връз Прим,
и животът, за кратко, се върна у мене;
Обичта ми обаче не се – бе преминал,
сетният шепот – нечут сред свистене...

В оня ден Мърт умря.

И когато ме викнаха Силите,
за отплата за подвига сторен,
да заема на мъртвия мястото,
куха бе тяхната гавра –

аз вече бях Смърт.

– ...Но сега си свободна... И своя...
– *Твоя* съм! Тяха, Жив! Истинска!
Помълчават, сияещи. Гледат децата.
– Ери... наистина ли не свежда трева-та?
– Нито сега, нито после – засмива се Жив. – ...Нито ден, три години...
– Три години! – Мърт ахва.
– Три, Обич. При нас и до Плам.
– Неразделни...
– От мънички...
– Заедно!
– Три години, и нито ден сам...
– Чуден батко е Ери...
– ...дали ù е батко?
Смеят се: обща любима шега.
– За последно когато ги мерих,
тя расте, той е същият, досега...
– Помниш ли?
– Помня, как няма да помня!
„Майка е крава, баща ми – садист.“
Малък и сам...
...А очите – огромни!
Толкова големи... Поел сънилист?
...Ни дума повеч за майка и татко...
...Сви се до Плам на кравай и заспа.
...Ери... обична наша загадка...
...Ери и Плам... чудеса!

Тъй си говорят, в безмълвна прегръдка, посред нощта, до Вечността.

...

Неизброими години минават.
Нито Мърт, нито Жив остаряват –
истинска, пълна била обичта.

Блъсне се Мърт о Живота, зъбатия,
и се пореже до бръчка.
– Зърне я Жив, ведрият, осъзнатият,
и я изглади с милувка.

Жив го обхваща хронично униние,
студ го наляга и липса на сили.
– Грабва го Мърт, с обичта си, горящата
...ах, как обича Мърт! Ах, как разгаря!

А в онези моменти, когато
и Жив, и Мърт боледуват от празност,
огън и смисъл им вливат децата:
Пламък и Ери – без граници Радост...

Вижте Плам: ни венец неоплела,
нито жив стрък не късала, сучела.
С цветята танцувала, с делфините пеела,
вятъра слушала – да разбира, се учела:

и гласа на дървесните жили,
и човешката болка стаена,
и гнева на Върховните сили,
участта, на Света отредена...

И когато говорела с пръстчета,
Светът цял затаявал дъха си.
Необятен – той, тя – още мъничка,
но с велика мощ, скрита в гръдта си.

...А рисувала цели галактики,
после космоси – други Вселени,
безпределния път на децата ни,
нови предопределения...

Обуздавал Светът светската глъч
и я слушал тъй, както тя слуша;
нейните жестове – сочещ лъч
към дъждоблак по време на суша.

Плам била чудо. ...*Чудо е Плам...*
– на Вселената истинско чедо.
Нейната сила ...*знам, Обич... знам...*
– прастара сила, която навред е,

мощ, от която във всекиго има.
Плам е... не зная... но тя е... *любима!...*
Обич е, Обич... от нашата... в плът...

Обич... от всичката... всекиму... път?...

Ери пък...

Ери бил друго.

...

Неизброими години минават.

Жив и Мърт се менят, думите остаряват.

...

– Мамо. Тате.
– Готови сме, сине.
Тя ги гледа, сразена *...Ти... Той?... Моят мил мъничък?... Но очите му... Моите! И покоят, от тебе... И... мене!* Три *години ме готвиха...* смеят се споделено.
Винаги по-бърз...
Само в някои – пръсти се стрелват, хищна птица на лов за черва.
Следва пукот и вой, до квичене.
Хапе устни, смръщено-весела, нежно милва посмачкана длан.
Хапе език – как болят тия пръсти... болят! – но очите му пеят.
И, към Ери:
– Готови сме, сине.
Ери нямо се смее.
– Знам... Затова съм дошъл.
И поема към тях, за последна прегръдка.
Малък остана... а виж колко порасна...
Плам, Обич моя... а Плам?

Плам е прекрасна – отвръща им Ери, преди да Преминат, безгласно – *прекрасна е Плам...*
И неподвластна. На мен, даже Тям.

(Тук се облещва и Жив.)

...И Те треперят.

Топлината потръпва за миг. Ерувите очи веят хлад – вещаят трус до основи, промяна до кост. После животът приплама отново – ириси, грейнали с Плам.

Истинско ваше дете, майко, татко.
Сила, която се крие у всеки...
Плам, мамо, тате, е всъщност
Човекът.

...

Старите богове ли?

Дали не сме ние?

Български писатели фантасти

През ноември 2008 г. в Кукления театър на Бургас се състоя едно напълно фантастично събитие. То е такова по две съвършено различни причини – едната, че се честваше 40-годишнина от създаването на първия в страната клуб „Тера Фантазия“ (невероятно дълголетие); другата бе, че на основателя (моя милост) бе връчен поздравителен адрес от кмета на град Бургас (властите обърнаха внимание на фантастите!). Там бяха връчени грамотите на

НАГРАДЕНИ ТВОРБИ НА ПЪРВИЯ НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС
„ФАНТАСТИЧНО ИЗКУСТВО – БУРГАС’2008“

<u>I-ва категория:</u> **Литература и изобразително изкуство**

1. Литература

<u>Наградата за разказ:</u>

„Кръстопът“ – д-р Валентин Дилов, Царево

Отличени творби: „За високо художествено майсторство в областта на фантастиката и фентъзито“:

„Синдромът Ируканджи“ – Александър Лютов, Пловдив
„Дончо, Страти и аз“ – Ценка Бакърджиева, Бургас
„Каква ще е тя“ – Калин Ненов и Антон Фотев, Пловдив
„Н.О.И.“ – Райко Байчев, София
„Нека станем време“ – Генади Стоилов, Алкудия де Креспинс (Валенсия, Испания)
„Защо угасват звездите“ – д-р Ивайло Шонов, Русе
„Пътуване към мрака“ – Красимира Стоева, Пловдив
„Потоп“ – Боян Калинов, София
„Пиано“ – Ради Радев, Кърджали
„Вродено“ – Златко Георгиев, Враца
„Как се става европейски шампион“ – Денка Янкова, Стара Загора
„Тотално парти“ – Валентина Димова, Казанлък

Поощрения:

„Необикновеният ден“ – Станислава Борисова, Враца
„Приказен сън“ – Виолета Куртева, Бургас

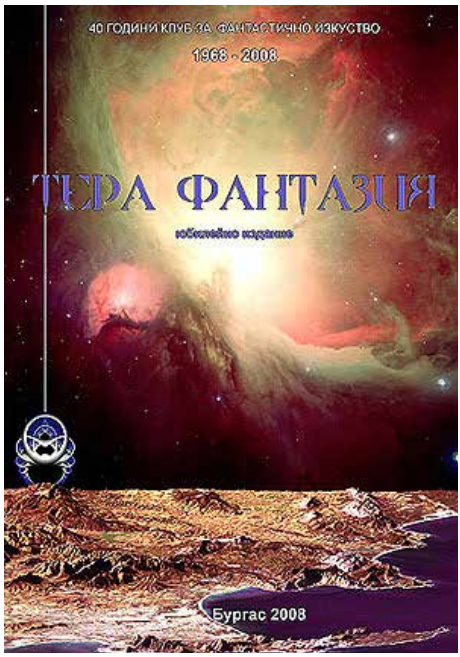

<u>Наградата за стихотворение:</u>

„Герой“ – Димитър Божков, Каварна

Отличени сценарии:

Сценарий по романа „Шахтата“ – автори Фентъзи клуб “Светлини сред сенките“ при НЧ „Възродена Искра“, гр. Казанлък, с ръководител Валентина Димова
„Бягство на Луната“ – Тошо Лижев, Варна

2.Изобразително изкуство

Наградата за графика:

„Дивата планета“ – Денислав Пехливанов, Бургас

Наградата за компютърна графика:

„Ябълково духче“ – Златолин Дончев, Бургас

Поощрения:

За живопис: Силвия Ганчева – Бургас, Камелия Пенкова – Русе, Борис Добрев, Петър Вълев – Бургас

За макет: „Дупката на дракона“ – Ива Стоянова, Лясковец

За творческа активност (колективна) – художниците от СОУ „Максим Райкович“ – Лясковец, с преподавател Анита Костадинова.

II-ра категория: **Музикално-сценични изкуства**

1. Награда за музика – не се присъжда

2. Награда за танц

Поощрение – Танцова формация „Миладина“ – Бургас

3. Награда за театрална постановка

Поощрение – Театрална трупа „Ер Малък“ за „Отвличане в космоса“ от Димитър Никленов, Казанлък

III-та категория: **Видео- и виртуални изкуства**

1. Наградата за видеоклип:

Колектив на ЛАРП-Бургас, с ръководител Лазар Кьосев

Поощрителна награда: Весела Кучева – Плевен

2. Награда за анимация – не се присъжда

3. Наградата за електронна игра

Поощрителна награда за „Порталът“ (интерактивна игра) – Диян Десков, Мария Андреева – Сливен

Атанас П. Славов

Кръстопът

д-р Валентин Дилов

Зад мен замириса на озон. Примирено свивам рамене. Досада. Вероятно пак ще се появи някой починал пациент. Дано да е от моите, за да си поговорим от душа. Общо взето въпросите им се делят на две групи:

1. Защо тогава ми направихте тези манипулации?

2. Трябваше да ми поставите това лекарство, а не онова!

– ... трябваше да ми направите още 300 мг урбазон, интубация с кислород под ПАП. А то иначе...

– Госпожо, сърцето ви не издържа. Миналия път разгледахме обстойно въпроса! – мъча се да говоря любезно, но май не се получава. Погледът ми безсмислено шари по портрета на Главния, провесен достолепно на посивялата от прах стена, и скимтейки безгласно, си спомням за златните му ръчички и брилянтния му ум, създал Дефазирането.

Ефектът от експеримента му бе потресаващ. Въобще Дефазирането създаде един вечен и непрекъснато самообучаващ се свръхпрофесионален медицински екип. А сградата на Спешна помощ, ведно с целия персонал, се пренесе на едно място между много светове и много епохи. Нарекохме го Кръстопътя – защото там се намираше пресечната точка между Времето и Пространството.

И там ние лекувахме всички, навсякъде и по всяко време.

Но се получиха и нежелани допълнителни ефекти. Като за начало се снабдихме с вечен началник. И ние, като умирахме, непрекъснато се връщахме на работното си място, облени в кротка синя светлина. Санитарките ни разпознаваха по това, че вече не ги тормозехме за чисти престилки и ходехме много неглиже, което от друга страна много ги устройваше. Общо взето изречението „А бе няма ли да пукнеш, че ми писна да ти гладя престилката!“ изгуби препоръчителния си смисъл и звучеше вече почти любезно.

Често ни посещаваха починали пациенти, които горяха от желание да дискутират с нас последните си мигове. Тези поне се държаха прилично.

Посещаваха ни и още неродени такива. На тях нищо не им се разбираше.

Вътрешно се също хулиганстващи банди от вампири, върколаци, тролове и представители на какви ли не отдавна изчезнали раси или все още непоявили се от Небитието. Те ревяха ръмжаха, мучаха, скимтяха, скърцаха и пищяха, размахвайки ръце, лапи, крила, пипала и какви ли не причудливи крайници, и искаха да ги излекуваме, често от непонятна за нас болест или немислими беди. Ако все пак успеехме да им помогнем, по някакъв неназовим в своята нестандартна дивотия начин, ставаха любезни и се ухилваха до ушите (които имаха такива). Някои и зад ушите. Обикновено до третия чифт уши. В знак на благодарност довеждаха да лекуваме техни роднини и приятели, естествено от тези, които още не ги бяха изяли.

Общо взето ги търпяхме, но когато прекаляваха, правехме една другарска сре-

ща и след якия запой с разяснителен характер всичко си идваше на мястото. Е, естествено, когато не настояваха да се наливаме съвместно с тях с концентрирана азотна или флуороводородна киселина.

Всичките светове и епохи бяха в много сложно подчинени взаимоотношения. Още не се оправяхме в системата от Надзорници, Настойници, Ревизори, Следящи и бог знае още какви отговорни и полуотговорни личности, които щъкаха между световете и епохите и все нещо следяха, напътстваха, коригираха и управляваха. По някой път ни помагаха, но често необяснимо защо ни пречеха и досаждаха.

В целият този калейдоскоп от вихрено въртящи се епохи и светове имаше нещо безумно прекрасно и налудничаво ценностно. Помагахме на всички болни и страдащи. И предстоеше да го правим вечно. Стига да не напускаме пространството, очертано от двата захлупени с основите си бледо искрящи конуси от непозната, тайнствена енергия, в центъра на които се намираше сградата на любимото ни здравно заведение.

Понякога се завръщахме на родната планета. Много рядко се случваше, обикновено непредвидимо и за кратко време.

Това бе цената, която плащахме, за да можем да лекуваме вечно, всички и навсякъде.

Сепна ме настойчивият глас на старата жена:

– Все пак не заслужавам ли поне малко внимание? Ако ми го бяхте оказал навреме!

Въздъхвам търпеливо и нещастно:

– Вашето сърце, госпожо, просто не издържа! Направихме всичко необходимо, но...

Сянката на стената се размърда притеснено:

– Но Надзорникът ми, скъпи докторе, е категоричен, че урбазон е можело да...

Пробвам се с любезен и твърд категоричен глас. Май се получава:

– Вашият Надзорник не е ли един такъв едър, с шарени дрехи? Говори с нежен детски глас и току прикляка. Едното му крило е увиснало леко?

Ответната страна потвърждава с почуда. Разяснявам облекчено:

– Ами той е един особен такъв! Има много странно чувство за хумор. То затова едното му крилце такова... Колегата хвърли по него една банка с глюкоза и май го улучи. Не издържа, горкият, когато негова милост ни изпрати един неандерталец да му направим клизма с антифриз, която чудодейно щяла да му помогне да преживее Ледниковия период. Голяма шега, няма що! Само че явно неандерталското чувство за хумор е било слабо развито. Като размаха един каменен топор... Да сте изкарвали някога разярен неандерталец от лекарски кабинет?

Сянката на старата жена се превива от смях. Този път гласът й е пропит от някаква почти майчинска нежност:

– Посетиха ли ви вече тримата Ревизори? Ние, вашите пациенти от Миналото и Бъдещето, ще се молим да успеете да преминете Бримката!

Благодаря горещо. Каква Бримка, какви Ревизори! Ех, да ми падне Началникът! Сигурно пак е изобретил нещо! Не мирясва, дано Вечността го прибере за

лично ползване! След последната му щуротия всички ходихме нашарени на някакви безвкусни виолетови ивици, а някакви зелени мълнии неспирно проблясваха около нас. Това щяло да прогони веднъж завинаги нахалните върколаци, разясни ни гордо той. Прогони ги, ама друг път! Събраха се поне три орди.

Гледаха ни любопитно и ревяха от възторг. Даже ни сочеха с пръсти, лапи, копита и рога. Много ги развеселихме! А ние така замирисахме на чесън, та чак се разхълцахме! Ех, Главен, Главен! Сега сме го завързали с бинтове за леглото в сестринската стая и търпеливо чакаме да ни мине поредната обида.

Отново миризма на озон. Сянката на пациентката потъва плавно в препатилата стена на кабинета. То от вихровите токове и боя и мазилка не остана, но ни писна да я поправяме и пребоядисваме и накрая я зарязахме гостоприемно полусрутена.

Призраците намираха за некоректно и неефектно нормалното преминаване през вратите. Настояват поне да ги палят пътьом. Май през стената е по-добре. Нея вече я прежалихме.

Сестрата ми донесе закуската. Не знам какво е този път, но май ме гледа втренчено. И аз го гледам апатично и примирено, докато сестрата ловко замерва с обувката си вентилатора, който, похотливо извил стойка, се опитва да надникне под полата й. Ровя лениво в чинията, боравейки внимателно с вилицата. Последния път тя ненадейно и коварно ме ощипа по езика.

Още един неподозиран ефект на Кръстопътя. При пресичане на темпоралните линии често се появяваше тенденцията всички неодушевени предмети да оживяват и да се изпълват с много странно чувство за агресивен хумор. Бърсалките гонят санитарките, кофите се мъчат да се нахлупят на нечия глава, оживелият кардиограф упорито се опитва да удуши някой с кабелите си, а спешният шкаф те притиска до стената и се хили истерично. Нервирани, шофьорите колективно подгонват пощръклялата си маса, която гледа да се натика в килера, за да флиртува с кокетните метли.

За цялата тази неразбория обвинявахме странното чувство за хумор на някой от Ревизорите, но засега това е само мъглява хипотеза.

Сестрата, стиснала решително чехъл, излиза в коридора. Оттам се чува уплашено цвилене и трополене. Явно стерилизаторът пак е решил, че е ездитен кон. Победоносен вик на сестрата. Обидена тишина.

Контурите на стаята отново се размазват, което предизвиква в мен обичайното чувство на пропадане и леко гадене.

На прозореца се появява добре познатата унила улица с опушени кафеникави постройки. Добре дошли на Земята!

Ако ТЯ улучи да дойде, ще бъде невероятен късмет. А късметът и аз май открито се ненавиждаме в последно време.

Плахо иззвъняване. ТЯ е. Не дишам и се засилвам към вратата. Малката фигурка трепери едва забележимо. Усмихва ми се храбро, но очите са едни такива тъжни...

Вървим мълчаливо по коридора и един глас безстрастно шепне в главата ми: „Едва забележимо накуцва с левия крак. Вероятно тангенциален удар в лявата

тазобедрена става. Дишането й е ускорено и повърхностно.“ Улавям ръката й. Пулсът й е бърз, твърде напрегнат. Уплашена? Ядосана? Всичко трепери в мен, но гледам да не ми личи.

С НЕЯ играем една игра, стара като света – тя се преструва, че мъжът й не я тормози до смърт, а аз се правя, че нищо не разбирам. Докога, Господи? Не знам. Знам само, че отчаяно се нуждаем един от друг. И нищо не можем да променим...

Влизаме в лекарската стая. Празна е. Сестрата предвидливо е сублимирала нанякъде. Обичам я аз, тая сестра! Мъничката замира в обятията ми, доверчиво опряла нос в безнадежно протритата ми и препатила лекарска престилка. Мълчим и се наслаждаваме на близостта си.

Толкова е хубаво!

Внимателно обхващам с длани нежното й лице, очертано като в рамка от прекрасните тъмни коси, и се вглеждам в очите й. Ако само знае колко е красива! Усмихва ми се смело, но в погледа й има толкова болка! Болка и обреченост. Шепне нещо почти неразбрано, но аз се опивам от самата мелодия на гласа й. Думите са ненужни. Долавям : „... защото, знаеш ли, не мога... все пак той някога е значел нещо за мен! Знаеш ли колко хора живеят така! Знам, че някога ще се реша... не се сърди... усмихни се... ето така! Обичам те и сега съм при теб... искам те! Заключи проклетата врата!“

Вратата отдавна е заключена... любовта ни захвърля властно на леглото и светът вихрено се завърта около нас... май този път не е от прехвърлянето.

... Идвам на себе си. Обличаме се трескаво и си крадем целувки.

Напразно се надявам времето да е спряло. Ей така, още някакъв неизвестен и неподозиран допълнителен ефект от идиотското изобретение на Главния!

Надеждата е най-жестоката мечта. Почти никога не се сбъдва.

ТЯ тича към изхода, обличайки в движение палтото си. На вратата се обръща и ми се усмихва мило. Мило и щастливо. Както само ТЯ умее. Стисвам плътно очи, като се моля на всички богове като ги отворя, пак да е там. Поглеждам предпазливо. Няма я. Вратата зее отворена и чувам забързаните й крачки, заглъхващи в далечината.

Дискретно покашляне зад гърба ми. Залепвам на разстроената си физиономия бодър, безучастен израз и се обръщам нехайно. Сестрата скрито изтрива една съучастническа сълза и промълвява:

– Докторе, пак прехвърляне!

Залепваме се на стената, а подът се издува като гигантски мехур. Стените се сгърчват в сложни зигзаговидни линии. Таванът се отлепва и полита нанякъде. Хиляди звезди надничат нагло и студено през наранената тъкан на времето. Сестрата се е вкопчила в мен, а аз – в страховете си. Прехвърляне. Мамка му! Времето се гърчи около нас във всички възможни посоки. Тласък, придружен от беззвучни светлинни експлозии. Разграждаме се мъчително на обезумели фотони и вихрено потегляме към Безкрая.

Отново пресичане на темпорална линия. Толкова сме свикнали, че вече дори не ни се гади толкова. Светът, наречен Земя, отдавна е изчезнал, ведно с моята

любима.

Навън небето е непроницаемо черно. Сега сме навсякъде или по-точно в имагинерната област между Пространството и Времето. На Кръстопътя.

Това, което ще последва, е до болка познато – сега ще връхлетят пациенти от всички видове. Сестрата въздъхва страдалчески. Ровя в паметта си да й кажа нещо успокоително, като: „Дали ще дойде пак оня Лилавият с многото пипала? Гледаше те толкова секси със шестте си очи!“ Вместо това я отпращам да си почине и тя изчезва с явно облекчение.

Включвам отново компютъра. Клавиатурата му кротува и дори не се опитва да ме ухапе. Мишката не подскача като побесняла. Чудо на чудесата! Явно ми се подготвя нещо много сериозно. Предметите около мен са странно спокойни, а това е прекалено хубаво, за да е истина, и аз съм нащрек.

От нищото съвсем неочаквано и безшумно се появяват две кълба с размери на голям портокал. Червено и синьо. Малко след това по същия начин се появява още едно по-малко със златист цвят. Трите кълба застиват неподвижно във въздуха, на около един метър от мен. Разучаваме се взаимно.

Не може да им се отрече професионалната материализация. Писнало ми е от фойерверки, странни миризми, мляскащи звуци и пушеща мазилка, които обикновено съпътстват появата на пациенти от други времена и вселени. Стремя се да не помръдна. Веднъж се поклоних на едни пациенти и те ми се обидиха страшно, защото според техните обичаи това било открита и непростима обида. По дяволите! Не дишам.

Златното кълбо изстрелва залп от грачещи и хъркащи думи. Абсолютно непонятни. Недоумяващо мълча. Сега се обажда синьото кълбо. Директно в съзнанието ми. Безстрастен, авторитарен глас:

„Идентифицирана белтъчна полуразумна единица, предлагаме ви да участвате в теста за пригодност на курсант-ревизора XAX 78791234B4 в стандартния му изпит за лиценз на темпорални предикции. Срещу възнаграждение, естествено, определено от вас.“

Отказвам гордо възнаграждението. Сега е ред на червеното кълбо.

Пак директно в съзнанието ми. Тези май главата ми я нямат за нищо. Нежен алтов глас:

– Как бихте постъпили, ако ви се даде възможност да помогнете на вашия най-близък човек по всички възможни начини, включително и с такива, които са против каноните на професията ви и законите на вашата раса?

– Мисля, че бих направил всичко. Категорично всичко!

– Готов ли сте да го направите? Готов ли сте след това да понесете наказанието, предвидено за деянието, което ще извършите?

Гърлото ми пресъхва, но отговарям твърдо:

– Да. Какво трябва да направя?

– Утре ще имате възможност да промените живота на ваш близък човек. После ще имате възможност да изберете сам наказанието си за престъплението, което бихте извършили. Предупреждаваме ви, че ако се откажете в последния

момент, можете да попаднете във времева Бримка. Помислете добре, преди да вземете окончателно решение!

– Какво е времева Бримка?

– Последните преживени събития ще се повтарят непрекъснато с увеличаваща се скорост. Предполага се, че това ще трае вечно. Има теория, според която когато скоростта в Бримката стане достатъчно висока, настъпва прехвърляне на обекта в друго непознато измерение. Недоказана, малко вероятна теория. Все пак математически възможна.

– Съгласен съм с условията. Впрочем, в какво се състои изпитът на ХАХ?

Златното кълбо пропява тържествено :

– В качеството си на кандидат-Ревизор, трябва да предскажа вашите бъдещи реакции и провокираната от вас реалност, която ще последва.

Червеното кълбо се намесва:

– Простете на курсанта, Човек! Той е още млад, нетърпелив и обича да се хвали. Любовта е еднаква във всички галактики. Тя е универсалното чувство, което ни свързва. Тестът има и други условия. Ще ги разберете впоследствие. Все пак, отговорете ни. После ще живеете ли заедно с НЕЯ? Все едно, че нищо не се е случило? След като...

Разбирам. След като извърша убийство. Най-презряното престъпление във всички вселени и епохи. Независимо от мотивите, довели до извършването му.

Усмихвам се уморено:

– Ще видим!

Кълбата пак се подредиха в една линия. Имах чувството, че ме поздравиха, по някакъв странен, техен начин, може би с уважение. В главата ми отново прозвуча въпрос:

– А заслужава ли си болката, която ще преживеете?

Кимвам мълчаливо на вече празната стена. Всичката болка на света, която бих изпитал, струва по-малко от една сълза на моята любима.

... ...

Шофирам старата си кола през унила равнина, захлупена от оловносиво небе. Вали противен мокър сняг и бавно чупи клоните на крайпътните дървета. Внимателно въртя волана и предпазливо влизам в завоите. Защото до мен, на предната седалка, се вози голяма препълнена газова бутилка, чийто вентил се крепи на честна дума. Пластмасови туби с бензин, с развинтени капачки, са закрепени между седалките, а на задната седалка се мъдри двадесеткилограмов чувал с амониев нитрат, снабден с хитроумен, саморъчно направен детонатор.

Всичката тази прелест, достатъчна да опожари и потопи лек крайцер, е предназначена да убие сигурно НЕЙНИЯ тиранин. Е, и екзекутора му, естествено. В качеството на негов съдия, определих присъда на палача му, т.е. на самия себе си. Дано не ме обвинят в пристрастност! Искам да видя мутрите на кълбата след голямото „бум“. Ама те май нямаха мутри. Все пак любопитно. „Как съм щял да живея с нея?“ – попита оня, червения. Ами никак. Смъртта на мъчителя й срещу нейния живот. Е, и моята смърт, естествено. Справедливо е, нали!

Убийците губят право на живот. Ако сами го осъзнаят, това само опростява по-нататъшната процедура. Иначе трябват други убийци, за да ги накажат. И така безкрайно, по непрекъснато развиващата се спирала на злото.

Утешавам се, че все едно, аз никога не бих могъл да живея с НЕЯ, докато той е жив. Тя няма сили да го напусне. А той бавно я убива. Всеки ден по неуловимо малко. Има изглежда такива хора, които унищожават злобно всичко, което не могат да притежават. А искат да имат всичко. Независимо дали го заслужават.

Като се замисля, като че ли и аз искам да я имам, но по някакъв друг начин. Искам всяка сутрин да се събужда на рамото ми и аз първи от всички живи същества да виждам прелестната й, незабравима усмивка. Искам цял живот да бдя над усмивката й. Искам цял живот да мога да докосвам лицето й. И когато се превърнем на прах, да се преродим в друга вселена, където пак да се срещнем и пак да се обичаме. Искам стъпките ни да оставят следи върху безкрайните пясъци на Вечността. Искам Времето да спре, когато съм с НЕЯ. Искам...

Да бе, как беше: Няма по-жестока мечта от надеждата.

Хубаво е все пак да осъзнаваш, че след малко няма да чувстваш нищо. Една такава сладка безотговорност те обзема! Съжалявам, че няма да го видя как умира. Ще стане много бързо. И колективно! А ако има възмездие, би трябвало да осъзнае защо умира. Защото Я убиваше бавно с чудовищния си егоизъм. Всеки ден по малко. Едва ли го е осъзнавал. Както няма да осъзнае и наказанието. Дали знае, че една НЕЙНА сълза струва една бездна от болка и разочарование?

Завой. Обирам внимателно волана и ускорявам плавно. Всеки момент срещу мен ще се появи неговата кола.

Това го уредиха Кълбата. Значи не може да не стане. Иначе изпитът пропада.

Дано само да е сам! Ускорявам още! Автомобилът му се появява изведнъж. Натискам газта до края и рязко преминавам в срещуположното платно. Това е като прочитане на присъдата му. Разбира и се опитва да избяга.

Късно... Двете коли се впиват с трясък една в друга. Гигантската експлозия плисва нетърпимо ярка светлина в очите ми. Нямам време да усетя болка и стремително пропадам в нищото.

Свестявам се от нетърпима болка. Горя. Снегът се топи около мен, но пламъкът не се гаси. Двете коли са се отворили като консервени кутии от силната експлозия. Аз вероятно съм излетял от покрива на моята. Пред мен се вижда лъкатушеща кървава следа. Някой се е влачел ранен.

Ето го, седнал и опрял гръб на една ела. Краката му са извити под неестествен ъгъл и кървавата следа завършва до тях. Открити фрактури на подбедриците или на стъпалата. Един добър ортопед ще го оправи. Ще покуца малко. Не!

Изправям се мъчително и се повличам към него. Огънят къса парчета от мен. Оставям следа. Огнена. Болката одира безжалостно кожата и мускулите ми. Костите ми се топят. Знам само, че трябва да стигна до него, да се строполя отгоре му и да го обхвана с ръце. С крака. Да се вкопча в него със зъби! Крещя и се търкалям в димящия сняг, но се приближавам неумолимо.

Той ми говори нещо непонятно. Опитва се изпълзи по-далеч от мен, но кра-

ката му се огъват и не го слушат. Явно има и травма на гръбначния стълб. Забавлявам се да мисля как бих го лекувал и това ме отвлича малко от нетърпимата болка. Още малко, докторе! Този не е последният ти пациент! Този трябва да умре, за да живее любовта ти!

Изпълни сърцето си с ярост! Ти си убиец! Спомни си какво й е сторил! Спомни си какво още не й е сторил!

Почти се надвесвам над него, когато виждам съдържанието на разтворения пакет до лявата му ръка. Една рокля. По-скоро рокличка. Едно от тези слънчеви късчета материя, които могат да облекат една жена, но чудодейно се събират в мъжка шепа. И с безпощадна яснота съзнавам, че никога няма да Я видя облечена в тази ефирна рокличка.

Спирам. Костите ми горят. Мъчително се обръщам и прегръщам най-близкото дърво, което избухва в пламъци. С последни сили поглеждам нагоре към небето. Сърцето и дробовете ми експлодират от кипящата кръв. Болка вече няма, а облаците са толкова близко! И някъде там горе, една малка стремителна фигурка тича към мен. Облечена е в слънчевата рокличка. Протягам ръце към нея. С много любов и копнеж...

... ...

Спирам. Костите ми горят. Мъчително се обръщам и прегръщам най-близкото дърво, което избухва в пламъци. С последни сили поглеждам нагоре към небето . Сърцето и дробовете ми експлодират от кипящата кръв. Болка вече няма, а облаците са толкова близко! И някъде там горе, една малка стремителна фигурка тича към мен. Облечена е в слънчевата рокличка. Протягам ръце към нея. С много любов и копнеж...

... ...

Спирам... горят. Мъчително... и прегръщам най-близкото... което избухва в... С последни... нагоре... дробовете експлодират от... кръв. Болка вече ... а облаците са толкова... И някъде там... малка стремителна... облечена в слънчевата... която тича... Протягам... с много любов и копнеж...

... ...

Спирам . . . прегръщам . . . избухвам . . . кръв. Болка . . .
облаците . . . малка . . . облечена в слънчевата . . .
Протягам . . . с копнеж и
много любов . . .

... ...

. . . болка . . . облаците . . . слънчевата . . .
протягам . . . с копнеж
. . . и много любов

... ...

. . . . . .
. . . и много любов . . .
. . . с копнеж

Синдромът Ируканджи

Александър Лютов

Вятърът се усили. Грабна дузина найлонови торбички и ги завъртя. Наруши протяжната тишина, която се криеше зад плажа. Някъде откъм хоризонта се вдигнаха вълни, които разбъркаха гъстата морска маса. Наежиха се с натрапчивата си сивота и се плъзнаха бавно, като масло. Едра вълна си проправи път към пясъчната ивица и тежко се изсипа на брега. В нея нещо шаваше и се гърчеше. Когато достопочтено се оттегли, на плажа останаха шишета, водорасли и тиня, като очертаха пътя ù, по който беше опитала да покори брега. Слънцето погледна в лигавата ù следа и безброй прозрачни, гърчещи се, безформени люспички заблестяха.

Жаркият следобед на юли скучаеше на пустия плаж. Вратите на малките ресторантчета зееха, като мъртвата уста на издъхнала риба. Изпочупените дървени пейки бяха заели неудобни и неустойчиви пози, опрени о камъните, изкъртените бетонни первази и бордюрите на крайморската алея. Скъсаните шапки на чадърите плющяха с порива на сухия вятър. Вонеше на разлагаща се плът. Въздухът над Созопол стенеше. По клоните на упоритите дървета прошумоляваха стари вестници. Около пустите хотели по крайбрежната ивица с чудновати звуци се поклащаха изтръгнати ламарини и шумът им наподобяваше непонятна азиатска препирня. Изоставен автомобил, без стъкла, със спукани гуми и изтръгната елинсталация, беше приютил котешко семейство. Глутница бездомни кучета премина наблизо, подуши скитническия приют и залая през прозорците на осакатения автомобил. Котките се наежиха, зафучаха, прибраха уши назад, с което си спечелиха грубата ненавист на озверелите нападатели.

От близкия хотел излезе мъж, обут в къси панталони и сандали на бос крак. Беше загорял и изсъхнал като чироз. Дълбоките му очи огледаха наоколо, а едно мускулче потрепна по скулата, с което изрази отвращение и досада. Бръкна в джобовете си и извади цигари и кибрит. Драсна клечка, но вятърът веднага духна пламъчето. Опита отново със същия успех. Мъжът се изнерви и изпсува. Обърна гръб на вятъра, за да направи завет, и този път взе няколко клечки, като нареди в редица едно до друго фосфорчетата. Когато ги драсна, те изсъскаха, подобно котките в изоставената кола, притиснати от глутницата. Смукна жадно от цигарата и усети сладникавия и тръпчив вкус на фосфора. Отвратен хвърли клечките и се закашля. Те се завъртяха във въздуха и безмълвно налягаха върху купчината кашони, скъсани тапети и пластмасови бутилки, които вятърът беше насъбрал пред вратата на хотела. Мъжът се загледа към морето, успокои дишането и въздъхна. Тогава отзад лумна малко пламъче, вятърът му помогна да порасне и огънят бързо обхвана купчината сух боклук. Лъхна пушилка и мъжът с отвращение погледна зад гърба си. После се отдръпна от хотела и из-

лезе на напечения паркинг. Бръкна в панталоните си и извади бейзболна шапка, която наниза на потната си глава. Направи още няколко крачки, усещайки зад гърба си жегата на растящия пожар, чийто пъклен напор се надпреварваше със слънчевия. Обърна се и се загледа хипнотично към увеличаващия се огън, който вече обхващаше столовете и дървената дограма на приземния етаж. Откъм далечния край на паркинга, там, където гниеше изоставения автомобил, се чу провлачено кучешко скимтене, ръмжене и лай. Мъжът с бейзболната шапка се обърна, сърдит, че пречат на съзерцанието му. Там висок човек с черна, къса брада размахваше крак от фотьойл и удряше по гърбовете на озверелите псета. Когато се разбягаха, той взе малкото коте, единствено оцеляло под седалката на автомобила, гушна го под мишница и забърза към входа на хотела. После затича, като нещо говореше и сочеше към пожара. Мъжът с цигарата се обърна и продължи да изпива с очи разноцветните огнени езици, които се катереха към втория етаж.

– Бързо, извикай пожарната! – чу той зад гърба си.

– Глупости – отвърна му убедено и смукна от цигарата.

– Всичко ще изгори... – някак неуверено продължи онзи и стисна по-силно изплашеното коте.

Бейзболната шапка повдигна рамене.

– Ще се разпространи към града. Вятърът е в тази посока – като оправдание за безпокойството, което създаваше, допълни новодошлият.

– Дано – тихичко каза шапката и се обърна да огледа събеседника.

Онзи се укроти и поклати глава.

– Прав си. Може би е по-добре.

Вятърът се обърна и лъхна пушек в лицата им. Закашляха се.

– Да се махаме оттук.

Другият най-после се съгласи и хвърли цигарата, като се мъчеше да улучи рогозката, която се търкаляше в сухата трева на градината.

– Тук ли си работил? – попита брадатият, когато се изолираха далеч от лютящия дим.

– Ъхъ.

– Нещо по поддръжката?

– Ъхъ. Бях домакин. Всички тези вехтории – и посочи горящите купчини – аз съм ги снабдявал.

– Разбирам – каза човекът и загали котето. После хвърли крака на фотьойла и изпсува, защото не улучи огнището. – Тукашен ли си?

– Не, но всяка година съм тук. Бях тук... – поправи се домакинът.

– Не съм те виждал. Аз всяка година идвам... идвах тук. Отсядах ей там – посочи нанякъде. – С хазяйката сме познати.

– Курортист – подигравателно му рече другият.

– Нещо такова.

– Ха-ха, курортист.

– Обичам Созопол. Баща ми като дете ме водеше тук – оправда се брадатият,

докато крачеха по пясъка по посока на Каваците.

– А тази година защо си дошъл?

– Да се простя – неуверено отговори.

– И ще хвърлиш стотинки в морето?

– Ммм... – съвсем не беше сигурен. – А ти защо не се възползва от евакуацията?

– Евакуация. Къде да отида? – дали като знак на приличие, подаде пакета с цигари на събеседника си. Онзи отказа. Домакинът пак се замъчи с клечката, като въртеше тялото си към вятъра.

– Поне не пали тревата – колебливо отбеляза курортистът, когато пушачът хвърли клечката.

– Какво ти пука.

– Тази сутрин казаха, че към Каварна било чисто – домакинът го изгледа иронично. – Дори и почиващи имало. Руснаци.

– Руснаци... Ти вярваш ли на това?

– Честно казано – не.

– Може би така е по-добре.

– Не зная. Уж има море, а пък няма.

– Всъщност, винаги е било така. Какво като няма море. По-точно тази вода, в която сме свикнали да се плацикаме. За някои никога не е имало море.

– Е, отдавна няма хора, които да не са виждали море. Поне на снимка...

– Просто забрави. Море никога не е имало и толкоз. Този град затова опустя, защото хората си мислиха, че има море, а сега се убедиха, че няма.

– Но то ги хранеше.

– Хранеха ги магазините.

– Кой знае.

Вятърът утихна и долу при скалите се чу някаква мелодия. Двамата мъже се спряха и се загледаха нататък.

– Какви са тези?

– Някаква група младежи. С китари...

– Битници.

– Хипари. Виж им дрехите. Помниш ли ги?

– Луди.

– Посрещали са Джулая. Чакали са изгрева, събличали са се голи, къпали са се по лунната пътека. Шибали са се в пясъка. Пили са бира и са се дрогирали...

– Определено не са се къпали. Дори не са голи. Това си е отживелица.

– Да, като морето.

Умълчаха се и се загледаха натам. Наоколо плажът беше най-чист, в сравнение с останалата част на бреговата ивица. Вероятно вятърът трудно вършееше насам, а и скалите вършеха работа.

– Внимавай къде стъпваш – чуха зад гърба си и се обърнаха. – Не се знае, тези гадости може да правят пакости и по брега.

Отзад идваше нисък, дебел и плешив мъж, а до него, в дълги панталони и

туристически обувки, крачеше дете – момченце на около 10-12 години. Зад тях с трътлеста походка се бореше с пясъка под краката си жена му.

– Михаиле, да не отиваме по-нататък. Опасно е.

– Спокойно, де. Виж, че има хора. За какво сме дошли – погледна към двамата седнали мъже и поздрави.

Двамата кимнаха.

– Нататък опасно ли е? – попита плешивият, по-скоро да увери жена си в правотата на своите предположения.

– Винаги е било опасно – каза домакинът. – А вие, къде с това дете?

– Дойдохме специално да му покажа на малкия, пък и аз да видя с очите си. Свидетели сме на нещо грандиозно, което става наоколо, трябва да остане спомен у него. Поне за назидание, за урок, нали така, Павле?

Детето кимна, като не откъсваше очи от морето.

– Къде са, тате? – действителността повече го интересуваше от назиданието и тръгна към морето.

– Павле, върни се веднага! – извика майка му. Детето спря.

– Онова бялото, те ли са? – посочи Михаил към следите, които оставяха вълните.

– Те са – потвърди домакинът.

– А този хотел май отдавна гори, защо пожарната не идва? – жена му беше по-прагматична. – Михаиле, колата далече ли е от огъня?

– Далече е.

– Оставете хотела – отвърна глава бейзболната шапка, – наслаждавайте се на морето. Днес всичко тук е за последно.

– И тате, какво е това? Нещо като... като...

– Медузи, моето момче, медузи, нали ти казах. Ируканджи. Тялото им е с размери 12-25 милиметра. Много са мънички, обаче... пипалата им могат да стигнат до 1 метър. Малко по-малки от теб. Ужилят ли човек или животно, се наблюдават мускулни спазми, силна болка в гърба и бъбреците, главоболие, парене, гадене, потене, повръщане, сърцебиене, кръвното се вдига. До броени минути ужиленият трябва да постъпи в болница и пак няма гаранция, че ще оживее.

– А откъде са дошли?

– Ние ги доведохме – отговори му домакинът, но детето не можа да разбере.

– Замърсяването на океаните и моретата създаде каламитет. Бързо размножаване, с две думи. Нашите отпадъци им съдействаха да превземат морето. Досега са били спори в кораловите рифове и периодично са се развивали, за да снесат яйцата си. Нещо такова, може би не съвсем точно ти го обяснявам, но не съм биолог.

– Какво работите? – попита курортистът.

– Счетоводител съм.

– Ъхъ – съгласи се домакинът. – И всяка година сте идвали със семейството си в Созопол. Отсядали сте в някоя хладна квартира. Вечер сте яли цаца с бира по евтините селаши в новата част на града, а през деня сте постилали чаршаф

на пясъка и сте играли карти със съседите, докато малкият е правил пясъчни замъци по брега.

Михаил се усмихна сантиментално, кимна с глава и се замисли.

– А от няколко години – продължи домакинът, сякаш четеше по лицето му, – откакто вдигнаха тези хотели – и показа пламъците, – въобще не сте идвали, нали?

– Така е – някак виновно се съгласи счетоводителят.

– И смятахте това за несправедливо.

– Така си е... – след дълбок размисъл установи плешивият.

– А сега сте тук, доволен да споделите назиданието. Признайте си, че това е едно малко отмъщение.

– Малко, малко? – заклати глава курортистът.

– Не, не – обидено отговори Михаил, – детето трябва да види... Всъщност и аз исках да видя, да се убедя с очите си. Нали знаете, ние, счетоводителите, работим само с цифри. А какво се крие зад тях, понякога никой не знае, никой не знае...

Съпругата реши, че детето ще изгори от късното слънце, и го наметна с една тънка ризка. Изрита нещо бяло, което се търкаляше, и се обади:

– Михаиле, да вземем да тръгваме, а?

Слънцето захождаше към хоризонта.

– Господи, сякаш няма вода – загледа се жената в косата светлина над морето, – само медузи.

Падащият сумрак подчертаваше гъстата морска супа, която се движеше като на забавен каданс, сякаш водата с мъка си проправяше път там, където е била господарка милиони лета.

– По-добре тръгвайте – каза домакинът. – Шосетата ще са задръстени.

Семейството мълчеше и гледаше хипнотизирано потъмняващото море. Михаил сякаш се събуди, хвана детето за ръка, пожела унило приятна вечер и поведе своите към колата.

Настанаха минути на безтегловна тишина.

– Ти какво ще правиш тази нощ? – попита курортистът и погладе брадата си.

– А ти?

Котето спеше и нежно мъркаше в скута на мъжа. Той бръкна в големия си джоб, потърси и извади една малка, сплескана бутилка.

– Мастика! – посочи я тържествуващо.

Домакинът се размърда и за пръв път, откакто бяха заедно, се усмихна.

– Е, това вече е нещо реално.

– Само че е много топла.

– Нищо.

Отвориха шишето и пиха. Нощта се спусна, а скоро излезе луната. Младежите сякаш това и чакаха. Изсвириха отново „Джулай морнинг“, но нещо песента не вървеше. Оставиха я на средата. После някой се опита да възпроизведе само виковете от припева, но се закашля на високите места и се отказа. Чу се отваряне на бирени кутийки, някой се оригна, после се умълчаха. Една мътна, пуста

лунна пътека шаваше отсреща.

Чу се женски смях, някъде по-отстрани. Мъж и жена седнаха на достопочтенно разстояние от водата и се прегърнаха. Зад тях хотелът догаряше, а пушекът застилаше града. Нещо си зашушукаха, а после отново се изсмяха.

– Я кажи пак нещо за душата – каза тя.

– Наистина ли не вярваш, че съм романтичен?

Тя се изсмя продължително и леко истерично.

– Откъде ти идват на ум тези шеги?

– Морето, вълните... бризът, това е... това е вечността, това е любовта...

Оттам се чуваше само пискливият ù смях, който премина в спастична кашлица.

Вятърът стихна съвсем. Морето се укроти и примря укротено в собствената си гнус. Някой от младежите хъркаше. Курортистът и домакинът лежаха по гръб. До тях се търкаляше празна бутилка от мастика. Лунната пътека свършваше в краката им. Последните отблясъци на пожара лизваха плажа, като развалени прожектори, насочени към празна сцена. Откъм по-мръсната част на брега се заниза върволица от хора. Идваха, като безплътни сенки, стъпваха бавно, с наведени глави, като на поклонение. Отблясъците различиха забулените им с бели качулки глави. Курортистът ги оприличи за себе си като излизащи от балнеопроцедури. Първият ги водеше косо към морето. Всеки стъпваше в стъпките на предния и, видеше се, не смееше да се отклони от начертания от водача им път. Стигнаха до морето. Наредиха се в редица успоредно на брега. Легналите мъже се надигнаха и се загледаха в гърбовете им. Лунната пътека разделяше редицата на две. Като по даден знак свалиха качулките и ги захвърлиха. Бяха десетина голи мъже. Повдигнаха сведените си глави високо и нагазиха в гъстата вода. Когато тя им стигна до колене, се спряха. Телата им започнаха леко да се клатят в синхронен ритъм. На всички лявата им ръка беше опряна до гърба, а дясната беше отпред. Само при най-крайния – обратно. Леко се поклащаха и този ритъм бавно, но невъзвратимо се учестяваше. В тишината се чу зачестеното им дишане.

– Какво правят, по дяволите? – курортистът се изправи.

Домакинът се беше облегнал на лакът, гледаше натам и се смееше.

– Сектата – каза той, сякаш нелепият мизансцен отсреща не го учудваше.

– Но какво правят? – курортистът явно подозираше нещо в клатещите се движения, но не смееше да го произнесе.

– Не виждаш ли, онанират.

– Ужас!

– Хм, защо мислиш така? Австралийската изследователка Лиса-Ан Гершуин от университета „Джеймс Кук“ определи ужилването от ируканджи като виаграта на бъдещето. Отровата предизвиква продължителна ерекция, съпроводена с болка и после смърт. Какъв по-добър начин да слееш в едно страданието, удоволствието и спасението и да ги превърнеш в отрицание и откровение. Морето винаги е вземало малко жертви и може би затова ние го жертвахме.

Една стара табела се откърти от ръждясалата си рамка. Увисна и проскърца. На нея пишеше „Пазете чистота“.

Дончо, Страти и аз

Ценка Бакърджиева

Седим тримата на пейка в Морската до капанче, пийваме бира направо от шишетата като алкохолици (според мъжа ми) и бройкаме пешеходците. Пластмасовата виличка на Страти обикаля от ръка на ръка и от уста на уста с бодната цаца. Бих си взела с пръсти, но ще ми миришат ръцете на риба. Умно предъвкваме. Те цъкат по девойките, аз по пичовете и като ми дойде една тема на разговор... Горките двама! Седят и слушат.

– Влизам в интернет – почвам – и от любопитство се замотах по разни клубове. Попаднах на форум за фантастика и чета: нейде по света си разсекретили досиетата за извънземните. Хвърлих око на чуждите коментари и стигнах до извода: бе много заблуден народ! Веднага се регистрирах, за да дам мнение: няма извънземни – всички са си земни. Живеем на Земята в различни реалности, без да си пречим, но понякога става преплитане и наблюдаваме феномени.

– Ти пък! – обажда се Дончо, за да покаже интерес.

– О, така е! – паля се. – Въпрос: как ще обясните стъпката, отпечатана на скала преди милиони години? Най-лесно е да кажем: дошли са извънземни. Имам „Забранена археология“ и „Човешката деволюция“ на Майкъл Кремю. Всичко е написал, но кой ти чете?

И се отплесвам разгорещено да съжалявам бедния ни народ, гладен за духовна храна, има-няма четвърт час. Даже стигнах до времето, когато баща ми вземаше капачки за буркани срещу томове на „Партиздат“. По едно време се усещам...

– Ей, приятелчета! Ние на каква тема бяхме? Вкъщи ме спрягат за майстор на късия разказ...

– Нещо...

– Стоп! Сетих се. Ставаше дума за извънземните, дето са си земни. Та предпочитам книги, от които мога да придобия знания или при спор да направя справка и да му го начукам на отсрещния...

– Нека аз да съм отсрещния! – седнал се хили и тлъсто подскача на пейката Страти, но бързо млъква, че едно екстра качество ръчка приятелката си в ребрата и го сочи с пръст.

– ... с точен... отговор – просъсквам и продължавам.

– Да вземем за пример книгите на един... е, няма значение. Но се чете само между редовете. Та в тая връзка: знае ли някой какви методи са използвали наемните убийци по времето на развитите индиански цивилизации? – правя пауза, за да дам време да облещят по една опулена физиономия. – Не ми отговаряйте. И аз го схванах при N-тия прочит на не знам коя си част от поредицата. Между нас да си остане – използвали са остри кристали от разстояние. Страааашно си падам по лъскави камъчета! Имам цяла колекция от полускъпоценни. Голямо търсене падна, докато намеря два остри кристала, но не знам как се работи и

нямам врагове за трепане. Тук ще направя леко отклонение.

– Петра, ти още ли си на темата? – чуди се отнесено Дончо, протягайки врат след два хубави крака в три четвърти гащи.

– А... без да се нервим!

И почвам да им разгръщам половинчасова история за почерпката в какини, когато вървеше фоново „ВИП Брадър“ с Азис. Уточних, че по боксерки хич не ме кефи, понеже ми действа антисексуално.

– Вкъщи нонстоп следя Биг-Вип-всякакъв брадър.

– Страти, теб те знаем. А мъжът ми по едно време погледна към телевизора и вика: „Да му го на... в дебелия ...!“ Страшно се ядосах, понеже Азис си направи пластична операция и на оня плакат има по-готин задник от мен. Неговият като е дебел, моят какъв е? А? Все едно съм чула лична обида! За това ли се трепя всяка сутрин с гимнастики? Но... все съм мека и пухкава като кифличка – жално отроних.

– Хайде, не се коси! – успокоява ме Страти и протяга ръка опипващо да се увери в моята консистенция. Пернах го неочаквано, стресна се и пльоснаха цаци на асфалта.

– Дай да се разменим с теб, мойто момче.

Дончо стана и го избута към другия край на пейката.

– Ще бараш Пери по кълките, а?

Прегръща ме с дясната си ръка през раменете и тихо на ухо:

– Нещо за извънземните говореше, нали?

– Брей, да му се не види! Само ме отплесвате от темата!

И продължавам с историята от какини, дето я разказа кръстникът. На младините във военната академия намерил в апартамента на тъста си – също военен – дървено куфарче. Впоследствие разбрал, че на женорята им било забранено да го пипат. Тайно го отворил, а вътре имало увит в специална, омазнена хартия бляскав пистолет и кутийки с 300 патрона. Мъжът ми знае марката, но аз я забравих. А тъстът му, като се пенсионирал, го извикал с въпроса: „Ганчо, знаеш ли какво има в дървеното куфарче?“ „Знам“ – отговорил кръстникът. „Като знаеш, зетко, отърви ме от него. Останал ми е от Втората световна. Не поискаха да го предам и, като мина време, ме достраша да не ме обвинят в притежание на незаконно оръжие.“ Жените чули какво се е пазило години вкъщи и се развикали, че мъжете са без грам мозък. По тяхно настояване при първото пътуване към село кръстникът метнал куфарчето в блатото.

Млъкнах и пийвам бира. Цацата я изяли – само няколко рибета лежат на асфалта пред нас. Една котка се промъкваше към тях и Дончо аха да ù набие шут под опашката. Не успя и попита:

– Може да съм тъп и прост, но къде са тук извънземните?

Обърнах шишето с гърлото надолу. Изплезих език и чакам последната капка да падне. И да го изстискам – няма.

– Викай още по една, че ми пресъхна устата да ви забавлявам. Продължението после.

Пак мълча... и... мълча... и... в главата ми празно... мозъкът... пуф... няма го...

Котката... расте... на ивици... огромни лапи... извита опашка... остри... впечатляващи... зъби... саблезъби... тигър... Саблезъб тигър?!!!

Озърнах се. Джунгла. Непознати растителни видове. Насреща тигърът. Гледаме се. Не се вписвам в понятията му за реално. Само души въздуха. Вдигам леко ръка нагоре... Е... е... с виличка ядох и пак мириша на цаца. Но изведнъж...

Сякаш фуния ме засмуква. Усещам под себе си ръбестата пейка. Без да отварям очи, знам, че Дончо ме държи за реверите на якето и силно ме разтърсва. Нещо крещи, но дума не разбирам. С усилие на волята успявам да се събера.

– Стига де, стига си ме тресъл – едва завалено проговарям. – Ще мине познат и ще ме докладва у нас.

– Петра, изкара ни акъла! – обажда се загрижено Страти.

Дончо е пребледнял, а някакви мацки са се спрели да ни гледат и хихикат. Сигурно им приличаме на любовници, навлезли в сложна фаза на отношенията. Но на повечето хора хич не им пука какво става на пейката, до капанчето, в Морската, досами плажа на Бургас.

– Откога така?

– Какво откога? – вяло питам.

Все едно са ме изцедили. Грам съдържание нямам – като празната бирена бутилка – и моля:

– Дай темата отпреди малко, за да се втечня.

– Темата е за извънземни – отзовава се Дончо, – но последно чухме как твоят кръстник хвърлил куфарче с пистолет в някакво блато.

Хващам мисловната нишка и като барон Мюнхаузен, постепенно припомняйки си, се изваждам от разлятото състояние и се събирам в мен.

– Да си дойдем на темата – продължавам по-уверено и стегнато. – Питам аз: какво ще си помислят, като намерят куфарчето след 1000 години? А след 10 000 години? А след един милион? Дончо, ти по образование си инженер-химик. На какво ще се превърнат куфарчето и съдържанието му след един милион години?

– Много зависи от средата и процесите, които ще протекат.

– Да предположим, че се съхрани и в невъобразимо далечно бъдеще някакви разумни същества го намерят, познаят – както и да изглежда, че е с изкуствен произход. Какво ще си помислят според вас?

– Откъде да знам какво ще мислят? – дига вежди Страти. – След милион години нашите потомци няма да ни приличат. Условията на Земята ще са по-различни от днешните. Спрямо нас ще са като извънземни.

– Ти си гений бе! Дай да те млясна по брадясалата буза!

Дончо трезво ме възпира с бутилка минерална вода в ръката.

– На теб бира не ти се полага. Затова ли беше отклонението? За да докажеш чрез аналог как преди милиони години е имало земна, разумна, високоразвита цивилизация, а ние приписваме всичко на някакви мистични извънземни.

– Направо от половин дума схващате!

– Хубаво, да речем... има нещо и... може да се приеме... А забрави ли за летя-

щите чинии? – пита и ехидно ми се подхилва.

– А ти видя ли саблезъбия тигър преди малко? – нарочно ме ядосва и ми се ще да го удуша. Добре, че сме на публично място. С него никога не се виждаме насаме. Страх ни е един от друг как ще си реагираме. Тръгна ли да го душа в уединение и току-виж го хвана за... или той романтично ме неутрализира по вкуса на жени в пенсионна възраст.

– За оная мърлява котка ли питаш? – любопитства Страти. – Рижите на ивици са ми особено противни.

Дончо е присвил и очи, и устни, и много добре знае за какво говоря. Вади 20 лева от джоба си и ги подава на Страти:

– Бягай, батка, за бърза енергия от капанчето – един качествен шоколад. Няма да оставим на приятелчето да му е лошо. Нали, Пери? – поглежда ме. – Поръчай три порции картофи със сирене, две „Каменици“ за нас и кана с айрян за нея, а ние ще се преместим ей на тая маса.

Дай му на Страти чужди пари за изстрелване.

С Дончо се местим на освободената маса един срещу друг в неизгодна за мен позиция. Той се протяга. Хваща дългия ми гердан, пренебрежително го оглежда и пита:

-Тоя боклук защо си го сложила?

Набирам яд и му отвръщам:

– Така ще питаш жена си! Че защо ли да я питаш? Тя се докарва като коледна елхичка.

Жена му е много красива и много ревнива. Дотук с коментара. Дори се ядосвам, че я намесвам. Но... казаното – казано.

– Стела няма жизнена необходимост да носи злато, а ти имаш.

– Да си чувал случайно, че и в бижутата има мода? Моите са от преди 10-15 години – демоде отвсякъде. Някои пръстени дори не ми стават. Не се оплаквам, но точно за нови златни пръстени нямам пари.

– За едната суета ще си умреш като овца без история! – рязко ми отвръща. – Няма да съм все край теб да те вадя. Още ми тръпне китката.

Примирено въздъхвам. Както винаги, е прав. Поглеждам го в ръцете и чак сега забелязвам огромния златен пръстен, дебелата – сигурно сантиметър – верижка, дигам поглед към врата му и виждам тежък синджир да проблясва в златисто под разкопчаната риза. Става ми смешно. Опитвам да съм сериозна. Преди години да ми бяха казали, че Дончо ще се окичи със злато като мутра, нямаше да повярвам.

– Какво се хилиш? – уж сериозно, но и той се смее. – Цялата си премия дадох за тях.

– Наистина?!

– Наистина. Жена ми мисли, че ме поддържа някоя стара чанта.

– А колегите?

– И те като нея.

– Ама ти отговорно си приел новите ни занимания! – искрено се възхища-

вам.

– Съвсем отговорно! За разлика от теб. Май ти се ще да си нечия закуска, а? Изобщо не разбрах как така изведнъж пропадна? Ще ми обясниш ли? И по-бързо! Само пет човека са на опашката преди Страти.

Дълбоко поемам въздух. Всяка случка си има предистория. Тая е назад във времето. От детските книги за индианци преминах към историческите. Последваха научните изследвания. Накрая опрях до толтекските техники. Нали съм по експериментите... Желанието ми да срещна човек, сходен с мен, се материализира в жени, създаващи впечатление на екзалтирани, прости патки. И изведнъж... Дончо! Приятел от... знам ли? Отдавнашен приятел. Веднъж го сънувах как се преобразява в индианец. Беше по анцуг и постепенно лицето му се издължи, косата порасна до раменете и стана по-нисък. Дрехите се превърнаха в широки, кожени с ресни... Все едно гледах компютърна анимация. Беше странно и се събудих. При първа възможност, както си говорехме най-банални неща, изведнъж директно го попитах: „Занимаваш ли се с шаманизъм?“ Толкова го шашнах, че моментално отговори с „да“. Твърде интересно! Освен мен, за Дончо никой друг не знае.

– Помниш ли последното ни съвместно сънуване? – питам.

– Месец назад?

– Да. Накара ме да си сложа всичкото злато, преди да си легна. Аз нямам много – само синджирче за врата, двете богородички и халките ги нанизах на него, други обеци за ушите, четири пръстена – два с камъни, два – без, една гривна и скъсана верижка за ръка. Верижката я навих на палеца. Проблемът е, че тя изчезна.

– Как така изчезна?

– Заспах с нея. Бяхме където бяхме, събудих се и я нямаше.

– А ти провери ли навсякъде? – притеснено попита Дончо.

– Разбира се, но сутринта бързах да си махна накитите, за да не рече мъжът ми, че съм изтрещяла, като спя с тях. Чак по-късно забелязах липсата.

– Точно какво представлява?

– Е, не я ли помниш? – чудя се. – Не гривничката с камъните, а другата. Питай жена си. Тя нищо златно не пропуска и ще ти я опише най-подробно.

Пристига Страти. Тупва грамаден „Тоблерон“ пред мен.

– Ето ти бързата енергия – отпуска се на стола и той проскърцва жално под него. – Картофите сега ги слагат. Има да чакаме.

Дончо се прави, че сме на обща тема, и спокойно продължава:

– Не мога да я питам, понеже си първа в нейния черен списък.

– Голям виц каза!

– Какво бе? – бърза да навлезе в разговора Страти.

– Жена му го ревнувала от мен – удържам се да не се захиля, защото както и да го погледна – приятно е.

Мълчим. За да не изпадна пак от света, бързам да обеля шоколада. Отчупвам едно парче – неудобно, триъгълно, ръбесто и едва го натиквам цялото в устата.

Дончо се върти и аха да каже нещо. Най-накрая се решава:

– Не знам какво да правя с нея. От месец ме е лепнала – сутрин и вечер, а в почивните дни, щом ги няма децата, и по обяд.

– Че за какво? – недоумява Страти.

Аз натиквам още едно голямо парче, нищо че предното не съм го сдъвкала. Мъча се да не се смея, но раменете ми се тресат. С дланта затискам устата, за да не изхвръкне шоколадът.

– Защо сте такива и се правите на интересни? – ядосва се Страти.

Тупам го по ръката да изчака, опитвам се бързо да дъвча и да преглъщам, а Дончо?... сигурно съжалява за казаното. Реших да оползотворя идеално момента и да внеса яснота в ситуацията:

– Жена му иска да я чука сутрин, обед и вечер. Въобразява си, че има любовница и... да не остави шанс на другата да се възползва.

Дончо абсолютно съжалява, а Страти гледа като треснат.

– Той сега хвали ли се, или се оплаква? – пита ме и не вярва. – Аз не съм помирисвал жена от половин година, но и тогава е под въпрос, понеже бяхме пияни и нищо не си спомнихме на следващия ден.

– Не мога да разбера как тръгнахме от темата за извънземни и... докъде стигнахме?... – унило клати глава Дончо.

– Че какво има за разбиране? Всяка култура се върти около... останалото си го знаете. Но всъщност темата не беше за извънземни, а за наблюдаваните феномени, които приписваме на тях. Нали, Пери?

– Да, да – продължавам да зареждам с енергия мълчешком.

Момичето носи поръчката. Чудно – по изключение бирата и айрянът пристигат заедно с картофите, а не половин час по-рано? Тая още не е научила сервитьорските тарикатлъци. Пийваме, хапваме... От сладко на солено – голям кеф!... Не ни се говори. Вглъбено блуждаят очите ни по околните маси, по минаващите хора, по морето... ех, ей... къде се синее и всеки мисли за нещо свое, но явно моето и Дончовото се явяват общо.

– А златната верижка не я намери, така ли?

– Ами... да. Дори питах мъжа си – той оправя сутрин леглото – да не би да е изтръскал чаршафа и да е паднала навън, но не бил се сбъркал с подобна дейност. За беля, знаеш ли?...

– Мъжът ти оправя у вас? – изумено ме гледат.

– И защо не? Дончо, нали жена ти оправя у вас?

– Да, ама...

– Какво ама? Не е ли същото? Та отзад – продължавам – има гаражи и покрай блока е като централна улица – голямо пешеходно движение. Хлапетиите от незаконната махала непрекъснато сноват насам-натам. Мислех да не би в дъното да има заведение, за което не знам, и щях да проверявам, но мъжът ми каза да не рискувам. Най вероятно се упражняват на скрито в духовата музика. Накратко: ако верижката е паднала, отдавна е намерена от друг.

– Не става въпрос кой я е намерил, а къде е загубена. Ако е тук – добре, но ако

е другаде...

– Загубеното навсякъде си е загубено – намесва се Страти.

Дълго време мислех, че Страти е приятел на Дончо. Наскоро в един имейл бях писала „приятелят ти така и така...“. Получавам отговор: „Никога не ми е бил приятел. Ти ме запозна с него.“ Пълен шок! Спомням си как преди година-две, малко след като му бях задала въпроса „Занимаваш ли се с шаманизъм?“, седим двамата с Дончо, както винаги, на маса в заведение посред бял ден и се приближава ухилен Страти. Казва прочувствено топло „Здравейте!“, сяда и почти веднага се включва в разговора. Много го харесах. Е – не на външен вид. Не е висок и е пълен – кантарът не го хваща. Отдалече, ако го гледаш, имаш чувството, че не върви, ами се търкаля. Иначе – голяма душичка! Споделяла съм с него какво ли не. Дори съвсем интимни неща. Само за Дончо никога не говоря. Подхващан е разговор от Страти. Чуждото любопитство се разбива в стената на моето мълчание!!! Ужасно съм доволна! И аз веднъж да мълча!

– Ако сте си изпили бирата, да плащаме и да ставаме – дигам чантата да ровя за портмонето.

Дончо през масата ме стиска за лакътя:

– Не се бъркай за пари. Платено е.

Търсенето даде резултат. Учудено измъквам торбичката с колекцията си от полускъпоценни камъни.

– От два дена ми тежи чантата и ме схвана плекситът, а то съм мъкнала камъните с мен. Май някой искаше да му ги показвам. Идея нямам кой...

Страти нетърпеливо измъква торбичката от ръцете ми и, докато се усетя, вече е разпиляна върху масата.

– Опал, халцедон, малахит, корнеол... ахати... много ахати, три вида ясписи, гранат... – прави се на познавач, но определено търси нещо. – Ха! Това ли са острите кристали? Съвсем мижави – пренебрежително бърчи нос.

– Събирай всичко! – ядосано оглеждам някой да не е изпаднал от масата. – Най-мразя да ми се пипат камъните. Обикновено се разглеждат отдалече, без да се докосват. Острите кристали са от планински кристал и са най-дългите и най-острите, които изрових от цяла кутия. Виж! Те са почти колкото кутрето ми.

Но... той вече ги е натикал между показалеца и средния, средния и безименния пръст, свил е китката в юмрук, така че върховете на двата кристала се допират... изпънал е ръката си към мен и съвсем сериозно ме гледа.

– Нали искаше да знаеш как действат? Изтеглят душата на човека и го пиши умрял. Моя си, Пери.

Чак сега осъзнавам как със Страти сме откъснати от останалия свят. Не се чува морето, нито смехът на минаващите по алеята младежи, не се чуват подвикванията на бабите след внучетата или пък ревът на бебе, изпуснало биберон... Пак пропадам, но сега по-различно, понеже опитвам да се съпротивлявам. Знам, че ако отместя поглед от Страти, ще се измъкна, ще успея да стана, да се отдалеча, а... кристалите не действаха ли от разстояние? Единствената ми мисъл е да отместя поглед, но той е ужасно огромен! Очите ми трябва да прекосят американ-

ските пампаси, за да излязат от нещото, наречено Страти. И тогава...

– Изчезвай! – достигна приглушено до мен.

Силен удар в гърдите и аз аха да се катурна от стола. Все пак успявам да се хвана за масата. Погледът ми е отскочил и окончателно се е спрял на двегодишно момиченце, вперило очи в нашата маса. Привлекли сме единствено неговото внимание и, слава Богу! – то нищо не разбира.

Обръщам се. Вероятно Дончо е блъснал и двама ни с масата, но Страти не е успял да се задържи и, падайки назад, е счупил стола... и... нещо кърваво, пихтиесто се жълтее... О, Боже! Главата му! Пяна излиза от ъгълчето на устните, десният му крак подритва и почти ме докосва... Шоколад, бира, айрян, картофи... цялото ми стомашно съдържание в противен кафеникаво-бял цвят и отвратителен, оповръщан вкус блъвва и се изсипва върху конвулсиращите телесни меса.

За първи път виждам Дончо восъчноблед и силно треперещ. Всичко стана за секунди. В тая безкрайно дълга минута той успя да се окопити, бързо се надвеси над трупа и взе нещо от дясната му ръка. Натисна ме по рамото обратно да седна и се върна на мястото си. От ужас не смея да извърна поглед наляво. Единствената ми мисъл: нямам кърпички в чантата. Обърсвам се де с ръка, де с ръкав и... с периферното си зрение улавям изправена фигура до масата и чувам абсурден въпрос:

– Кой ще плати стола, а? Да не мислите, че ще се измъкнете? – сервитьорката е подпряла ръце на масата и заканително ни гледа.

– Нищо подобно! Дори мислим да поръчаме. Пери, да ударим по една бургаска мускатова, за да си оправим вкуса, а? – пита Дончо. – А за аварията ще си платим – и дискретно ù подава петдесет лева.

Проследих я с поглед, видях как отривисто вдигна остатъците от стола и отиде да изпълнява поръчката, а от Страти... ни следа...

– Какво стана? – стомахът ми сгърчен, в гърлото – топка, слепоочията ми пулсират... – Халюцинирам ли?

– Петра. Петра, погледни ме в очите! Не халюцинираш –Дончо излъчва абсолютна трезвост и сигурност дори там, където открито изразява съмнения. – Само ние с теб видяхме реалните събития каквито са. Имахме среща с... извънземно. Може и земно да беше, но... май... не беше от нашия свят. Имаше враждебно отношение към теб. Искаше или да те убие, или най-вероятно да те пороби, като те отвлече със себе си. Дори мисля: пропадането ти е било провокирано от него. Възможно е да е имало апетити и към мен. А отговорността е твоя. Всъщност... моя, понеже загуби верижката си при последното ни пътуване насън. Акълът ми не го побира как е станало! Сигурно си се пренесла съвсем за кратко заедно с физическото си тяло. Чрез верижката ни е последвало тук. Дори ти е насадило спомени, че се познавате отдавна и сте близки. Усъмних се, когато ми писа. Та ти ме запозна с него едва преди седмица. Как би могъл Страти да ми е приятел?

– Благодаря. За втори път през последните два часа ми спасяваш живота – след

шока ме е обзела апатия и дори не усещам как ми държи ръката през масата.

– За голо благодаря не работя.

– Че нали затова са приятелите? – да помагат в нужда.

Той стиска пръстите ми напълно сериозен.

– Пери, хайде да не се лъжем. Погрешно е да гледаш на мен като на приятел.

Опитвам се да асимилирам горното. Не сме приятели. Че какви сме? Изведнъж ми хрумва... о... знае как да ми вкара тръпка.

– Любовници ли искаш да бъдем? – питам отново, съвсем живнала.

Дончо прихва развеселен и едва не разлива току-що донесената ракия. Зададох въпроса, понеже наскоро му пратих по имейл стихотворение, изровено от интернет. Заглавието „Сънища“ ми беше напомнило за съвместните ни пътувания насън в други светове. То започва така: „Любовник си ми, след като заспя.“ и т.н. Знам ли какво ще си помисли мъж след подобно начало?

– Пери, ти си влюбена в съпруга си.

Брей, каква констатация! Обичам мъжете да ме анализират! Може да ме докарат до бяс, особено щом го правят с присмехулен тон. Обаче запазвам самообладание и чакам да продължи.

– Днес не помня колко пъти го спомена в различна връзка, а колко пъти си си мислила за него без да го споменеш?... ти си знаеш. За да сме съвсем наясно: обичам Стела и по никакъв начин не бих застрашил съвместния ни живот.

Ха така! Тоя път ми падна – си мисля – и на глас:

– Затова ли иска да правите секс по три пъти на ден? Понеже ти вярва?

– Ей, това, женските, мамата си...! – изсъсква през зъби. – Бях сигурен, че ще ме питаш, но само мога да въздъхна, да се засмея... и да възкликна: де да беше вярно! Казах го заради Страти. Известно ти е, че между творческата, сексуалната и магическата енергии няма разлика. Те са енергии с един произход. Исках той да си мисли, че съм обезсилен, и успях да го подведа. Допускам, че дойде от свят, в който магията не се смята за феномен, а е реалност. Ако трябваше магически да се борим, аз... Обаче установих на практика: най-лесно се убива магьосник с прости средства.

Пропускам последното покрай ушите, за да не се върне споменът от картината с пръснатия мозък. Мълча и разсъждавам: не сме приятели, никога няма да бъдем любовници... Отдъхвам си. Да не знам какво иска мъж от мен е доста притеснително. А за съпруга ми... Дончо има наблюдателно око и... все пак ние двамата сме свързани. След днешния ден – още повече. От изживяното ли, от алкохола ли... не мога да сглобя никаква логична връзка.

– Пери.

– Да?

– Когато ученикът е готов, намира учител.

Поглеждам го и нищо не схващам, а той продължава:

– Каза, че си ме сънувала, а после директно ме попита занимавам ли се с шаманизъм. Отвърнах с „да“ и от този момент съм твой учител. Мислех, че го знаеш.

Протяга другата си ръка към мене стисната в юмрук и бавно я разтваря. На дланта му лежат острите кристали и скъсаната верижка. Подава ми ги с думите:

– Занеси верижката на ремонт и щом съм казал, че трябва да носиш злато, ще носиш! Ясно? При практикуване на страничните ни занимания то най-добре ни привързва към нашата реалност. Нали искаме да се върнем, Пери? – млъква за момент, подсмихва се и продължава. – Чудя се каква жена си? Искаш да се занимаваш с магически практики, а не можеш да накараш един мъж да ти купи златни бижута? Смешна работа!

Каква жена съм?... Още довечера започвам да работя с прости и доказани хилядолетни методи.

„Ябълково духче“ – Златолин Дончев, Бургас
Награда за компютърна графика

Портрет в 3,14 D

Григор Гачев

Алманахът стартира нова рубрика – творчески потрети на български фантасти. Компютърната революция ни накара да привикнем към понятието „в 3 D“, което ще рече в три измерения, сиреч – с обем и дълбочина. Фантастът е едно от най-трудноописуемите културни явления – понякога учен, но винаги създател на художествени светове, той е сложно и разнолико събитие, на което не му стигат и обикновените три измерения. Затова нашата рубрика ще се казва „...в 3,14 D“.

Първият автор, когото ще разкрием в тези димензии, е Григор Гачев. Кой е Григор? Дипломиран лекар, който не практикува? Активист на движението за отворен код? Преводач на повечето киберпънк книги в България? Автор на един от най-посещаваните блогове у нас? Съчинител на фентъзи притчи, научно-фантастични и хумористични разкази?

Всичко това и много други неща, чиято свързваща нишка е внимателната и дълбоко човечна усетливост. Тук ще го видите в едно „разтроение“ на творческата личност: фентъзи-притчата „Извън картината“, киберпънк разказът „Бунището“ и комичният „Подходящата грижа“.

А за „,14“ ще има нещо от блога му.

Извън картината

Григор Гачев

– Не ми харесва. Котката като че ли всеки момент е готова да се обърне и да одраска Нейно височество.

Сират огледа внимателно картината. Може би малко виолетов отблясък върху козината на животното? Не, няма нищо, което би могло да го обясни. Трябва да постави някъде яркожълт предмет. Ако драконът на гоблена вдясно издишва огън – не, не се връзва... А, ето по-добра идея.

Момчето избра най-разрошената четка, натопи я във вода и я приглади с ръба на дланта си. След това добави няколко внимателни мазки върху предната лапа на животното и духна лекичко, за да подсуши бързо гланцираната боя. Сега лапата изглеждаше като току-що измита.

– Така е по-добре – усмихна се старият художник. – Само да не навириш нос, ей! – След това внезапно млъкна и се ослуша. – Идва Негово височество херцогът! Я да опитаме...

Той се протегна и постави картината на отвора към страничното помещение. След това леко я заметна с дрипавата завеса, за да не личи рамката. Едва се беше отдръпнал, и вратата на ателието се отвори.

– Привършихте ли портрета на принцесата? – Херцог Бако изгледа злобно

двамата. Шарещият му поглед изведнъж спря върху картината.

– А, това вече е нахалство! Да държите Нейно височество да ви позира чак досега! Мелиса, веднага ставай и тичай на обяд!... Чуваш ли какво ти казах? Веднага ставай... Ха!... Кой измисли тая проклета шега?!

– Аз съм виновен, Ваше височество – пристъпи напред старецът. – Бях оставил картината да съхне...

Очите на херцога се присвиха като цепки.

– Подиграваш се с член на кралското семейство, а?! Бегом до палача да ти удари двадесет тояги на голо!... Не, не сега. Утре, след като поднесеш картината на краля. И имай само наглостта да забравиш!

– Слушам, Ваше височество! – поклони се старият художник. Херцогът се завърти и тресна на излизане вратата така, че цялото ателие потрепери.

– Довечера има бал, и Негово височество ще се напие, както обикновено. На сутринта може би ще си спомня името и титлите си, но не и наказанието ми – усмихна се старецът, докато с мъка изправяше болния си гръб след поклона. – Е, какво ще кажеш?

– Мисля, че вече е готово, учителю.

– О, не. Една картина никога не е готова докрай. Може да е достатъчно добра, за да бъде поднесена. Само че тази май още не е.

– А какво повече би могло да се направи? Ако се добави дори едно цвете във вазата, ще стане прекалено претрупана.

– Точно така, момчето ми. Няма нужда да добавяш на нея. Трябва да добавиш останалото извън нея. Схващаш ли?

– Ъъ... май не.

– Добре, внимавай сега. Къде стоеше дойката вчера?

– Тук вляво, от другата страна на масичката.

– И как ще я нарисуваш там?

– Няма как – картината не обхваща тази част от стаята... Не се сещам.

Майсторът се намръщи.

– С какво на картината ще подскажеш, че дойката стои извън нея, тук отляво?

– Хм... Може би ако Мелиса гледа натам?

– Нейно височество, селянче такова! Нямаш капка уважение към дворцовите нрави... Твърде е грубо. Нещо по-деликатно? Например би ли хвърляла някаква сянка в обсега на картината?

– Не. Впрочем, май да. Светлината от крайното прозорче трябва да дава лека сянка върху покривката на масата. Лявото рамо и част от главата.

– Това вече е по-добре. Както знаеш, червените дрехи на кралското семейство хвърлят зелен оттенък, а зелените дрехи на слугите – червен оттенък...

Сират се зае с четките.

– Така?

– Преливането не е достатъчно плавно, но ще го оправиш после. И това, че роклята на дойката има падащи гънки и не е толкова пристегната в кръста – също. А сега ми кажи какво друго на картината ще е различно?

– Вазата с цветята. Кристалните повърхности ще отразяват зелената рокля.

– Точно така. Само внимавай коя точно как ще отразява, иначе всички ще си помислят, че там стои морско страшилище кракен.

Момчето прихна, бързо разбърка боите и се зае да нанася поправките.

– Друго, Сират?

– Не се сещам...

– Светлината, падаща върху дрехите на дойката, се отразява навсякъде. Включително към принцесата. Как ще пада и какъв оттенък ще има?

– Разбрах.

– И как ще е набран килимът?

– Ох, да. Щях да забравя.

– И още...

Сират трескаво смесваше боите по палитрата. Старият Хамонд му беше позволил да нарисува вместо него картина за краля, и той не биваше да го подведе.

Падна доста работа, но по залез слънце всичко беше както трябва. Старецът внимателно положи картината на големия статив в ъгъла.

– Надявам се да хареса на Техни величества. Не е като най-доброто, което рисувам – очите му проблеснаха шеговито към момчето изпод побелелите вежди, – но и така ще стане. Тепърва ти предстои да учиш още много. Лягай сега, преди да се е стъмнило.

Когато слънцето огря плочите на двора на замъка, двамата отнесоха картината в галерията. Наложи се да изчакат Негово величество до ранния следобед – балът се беше отразил неблаготворно на съня му. Което всъщност и се очакваше.

Момчето вървеше покрай високата стена, изучавайки портретите на владетелите на кралството от самото му основаване, по един портрет на всяка двойка – крал и кралица, та до още празното място на сегашните. В самото начало, точно до входната врата, висеше портретът на Гарик I – родоначалника на династията. Платното беше силно напукано от старост, боите – избледнели. В ъгъла се виждаше мъничък подпис. Младият художник никога не беше виждал картината откачена, но Хамонд му беше разказвал, че на гърба ù е залепена грамотата, с която Гарик I е назначил автора за първи придворен художник на кралството. Оттогава бяха изтекли хилядолетия, но традицията се спазваше – при кралския двор винаги имаше художник.

Трудно беше да откъснеш поглед от картината. Лицето на краля излъчваше воля, смелост и благородство на бог. Легендите разказваха, че когато разгромил войските на варварите, той не само пуснал всички пленени врагове да си вървят у дома, но и наредил ранените измежду тях да бъдат лекувани наравно с ранените от собствената му армия. Че по време на Големия глад, последвал преселването на неговите поданици тук, той продал златната си корона и ограничил дворцовата прислуга, семейството си и себе си на едно ядене дневно, за да има храна за простите хора. Историята на кралството започваше с девиза му: „Можеш да бъдеш истински крал само ако си слуга на народа си, можеш да

повеляваш над живота на поданиците си само ако си готов да умреш за всеки един от тях“.

Момчето приклекна до картината и впери поглед някъде в пространството. В мечтите си той беше крал, равен по благородство на Гарик. Пред него преминаваха победени врагове, на които той подаряваше свободата и живота, бедстващи поданици, заради които той се лишаваше от последния си залък, битки, в които той повеждаше армията си пръв пред всички, пленени след бунт васали, на които връщаше след молбата за прошка и пост, и титла...

– Сират, бързо тук! Техни величества идват! – изтръгна го от унеса гласът на учителя му.

Кралят не беше в настроение да се отдава на изкуството. Известен като познавач на хубавото вино, той сигурно смяташе да продължи да допълва познанията си и тази вечер. Кралицата обаче, макар и също в лошо настроение, беше напълно трезвена.

– Алгамена!

Дойката мигновено се появи на отворената врата на залата. Сигурно беше очаквала да я повикат.

– Това там ти ли си?

Алгамена проследи с пълно недоумение ръката на кралицата, която сочеше покрай картината.

– Не, Ваше величество, ръбът на прозореца...

– Гъска! Гледай внимателно картината!

– Но това там не е... Ах, да! Наистина като че ли съм аз! Колко интересно – не са ме нарисували, а пак...

– Млък! Червей такъв, как си си позволил такова нахалство?

Художникът наведе унило глава.

– Виновен съм, Ваше величество. Нейно височество принцесата много обича дойката си, и си помислих, че...

– Когато Нейно височество стане Нейно величество, тогава ще решава какво да се рисува и какво не! А дотогава го поръчва Негово величество съпругът ми. Нали така?

– Ъхъ – потвърди Негово величество.

– Не може проста слугиня да е на една картина с кралските особи! Да беше Бако, пак добре, но това вече е нахалство! Утре ще ми представите картината поправена!

– Ще бъде изпълнено, Ваше величество. Без никого или с Негово височество херцог Бако на мястото на дойката?

– Без никого! Какво общо има този... братът на уважаемия ми съпруг с принцесата?

– Чакай малко де! – прекъсна я кралят. – Алберт винаги хленчи, че ми е роден брат, а го няма на нито една картина с нас...

– Не и на тази! Да беше примерно с нас в лятната градина...

– Добре, нарисувай ни в лятната градина. И с него по същия начин – хем да го

има, хем да го няма! Хи-хи-хи!

Старият художник мълчаливо се поклони. След това сбута момчето и двамата понесоха картината обратно към малкото ателие.

– Не е честно – пъшкаше Сират, докато замазваше сянката на дойката. – Толкова старание, и изведнъж – на вятъра! Заради едно хрумване на кралицата сега трябва да унищожим най-майсторското в картината.

Хамонд присви очи. Бръчиците в ъгълчетата им се размърдаха.

– Старанието никога не пропада. Творенията може да бъдат унищожавани, но живо ли е умението, то ще сътвори нови... Стига си се мусил, оправи по-добре и ухото на котката. А утре ще се заемаме с новата поръчка.

Сират яростно заразбърква боите.

– Не е вярно, учителю! Ако всички най-хубави неща се унищожават, ако не се оставя нищо, с какво ще остане това умение? Ти си единственият, който знае как да нарисува нещо извън картината. Ако сега ни нападнат варвари или съседите и ни убият, това умение ще бъде изгубено завинаги!

– Завинаги? След ден, или година, или сто години някой друг също ще успее да го направи. Ако не бях видял мозайката от цветни камъчета пред колибата на баща ти, сега нямаше да си ми ученик. И може би щеше да го откриеш и сам. А и сигурно нямаш претенциите да си най-гениалният художник, който някога ще се роди? Пък и нито варвари, нито съседи са се събрали пред портите на обсада.

– Но все пак...

– А и защо мислиш, че съм единственият истински майстор? Разгледай внимателно картините в галерията. Ще забележиш много интересни неща.

Този път старецът изписа сам всичко важно. Сират нахвърли дрехите на двойката и дърветата наоколо, но му беше забранено да пипа подробностите. Младите крал и кралица стояха насред лятната градина, тя – наведена над уханно цвете, той – вперил поглед на победител в далечината. Встрани от краля, току зад рамката на картината, се усещаше присъствието на херцог Бако. Откъм страната на кралицата, също току иззад рамката, личеше падналият ù бял воал.

– Ако зависеше от мен, никога не бих нарисувал херцога – промърмори Сират, подостряйки внимателно перо за тънки линии. – Заслужава ли такъв човек да стои до величествата в галерията долу?

– А защо не?

– Но това е кощунство! До портрета на Гарик Благородни – този... този...

– Няма ли така всеки от тях да получи още по-точно оценката, която заслужава?

Сират тръсна глава и захвърли перото и ножа.

– Не става дума за това! Единият е заслужил портрет с достойнството и честта си. Другият – с умилквания около краля и с бичове по гърбовете на тези под него! Да, той може да накара със сила другите да вършат каквото пожелае. Но ти, учителю, си наследник на едно от Великите изкуства! Не на месари и ковачи.

Хамонд се обърна към ученика си и внимателно остави четката.

– Защо мислиш, че това да си месар или ковач е по-малко изкуство от това да си художник? Че твоят труд е по-благороден и по-възвишен от техния?

– Как защо?!

Майсторът се усмихна, но очите му останаха тъжни.

– Като млад странствувах много. Веднъж пътувах с кораб далече – отвъд морето Океан.

Сират зяпна. Учителят често разказваше за своите пътувания, но никога не беше споменавал за това.

– Оттатък морето Океан ковачите са почитано и уважавано съсловие. Те ни смятат за недостойни да използваме техните творения – така, както ние смятаме чужденците за недостойни да гледат картините на майстори. Любопитството ми обаче нямаше граници, и една вечер сключихме с един млад ковач таен договор – аз ще нарисувам картина за него, а той ще ми покаже какво се прави в техните работилници.

Картината представляваше изгрев над прохода между Кар и Етор, това са две планински долини далеч на север оттук, и върховете около тях са вечно заснежени. Дори учителите ми ме признаваха за равен на тях, а се бях амбицирал, и тя стана по-добра от всичко, което бях рисувал дотогава. Когато я видя, ковачът стоя неподвижен доста време, след което заплака. Така разбрах, че е достоен за нашето изкуство повече от много мои познати... На следващата вечер той донесе в странноприемницата ковашки дрехи и преоблечен така, ме преведе из техните работилници.

Видях неща, които ме потресоха. Видях изковано от метал хилядолистно дърво, при най-малкия полъх на вятъра клоните се огъваха и листата шепнеха странни, но приятни и никога неповтарящи се песни. Видях меч, който блестеше като слънце и с един удар разсичаше на две камък колкото човешка глава, без да получи и драскотина. Видях пиано, което свиреше само, задвижвано от механизми, по-сложни от всичко друго, което съм виждал през живота си. Там имаше огледала от сребро, които правят жената да изглежда красива, и други, които показват истинското лице на човека до теб, зад колкото и благовидно изражение да е скрито... Затова вече никой не може да ме убеди, че ковашката работа е груба и черна. И сигурно по света някъде има страна, за която не съм и чувал, но където и работата на месарите е също такова изкуство.

Сират захапа устни. Не искаше да се предава толкова лесно.

– Добре. Но за да получи справедлива оценка, херцогът трябва да изглежда какъвто си е. Сега е изобразен като възпитан кавалер и достоен брат на краля.

Хамонд хвърли към него кратък, внимателен поглед. След това се замисли за малко. Когато заговори, гласът му звучеше дяволито.

– Да речем, че Негово височество херцогът изглежда твърде авторитетно, а това може да не хареса на Техни величества. Дали няма някакъв начин това да се поправи?

Момчето вдигна палитрата и се зае. Изви леко дръжките на цветята откъм

Бако – сега сякаш те се бяха извърнали настрани от него. Леко замазване на линиите в този край на картината подсказа самохвален жест, откъснато листо в долния ъгъл – надута и глупава поза. За момент смяташе да добави още нещо, но се отказа.

– Така добре ли е?

– Май нещо не ти е симпатичен Негово височество – усмихна се побелелият мъж. – Дали случайно грубото му отношение към принцесата през онази вечер, когато той така разсеяно я обърка с картината, не ти е повлияло по някакъв начин? Добре де, няма да разпитвам повече... Дай ми сега палитрата, искам и аз да добавя нещо.

Хамонд се наведе над платното и сякаш се преобрази. На мястото на схванатия и болен старец сега стоеше вълшебник, творящ чудеса с едно докосване на четката. Сират виждаше тази гледка десетки пъти на ден, но никога не успяваше да разбере как и защо точно става всичко. Веднъж беше чул придворния писар да казва: „Някои хора стареят като парцали, а други – като катедрали“. Като че ли това беше точната дума – когато хванеше четката, старият му учител изведнъж се превръщаше от едното в другото.

– Забелязва ли се разликата?

Чиракът се вгледа внимателно. Не, като че ли нищо. Какво точно беше оправял учителят? Горните половини на две стръкчета трева бяха откъснати, до тях лежеше мъничко перце, до самата рамка тревата се изправяше след нечие настъпване... следа с формата на... Захвърленият извън картината воал всъщност не беше воал – това беше едра, снежнобяла гъска, подкарвана от приведената кралица!

– Както си спомняш, Нейно величество разбира от гъски. Вероятно това ще ù достави удоволствие... ако го забележи – усмихна се учителят. Очите му заискриха и за момент на Сират му се стори, че вътре в сбръчканото, изсушено тяло е скрито момче на неговата възраст. Той се поколеба за момент, преди да се реши да прошепне каквото мислеше:

– Как ли родът на Гарик Благородни, на Дожан Благочестиви, на Росъл Мъдри можа да даде на света хора като Техни величества?

Хамонд поклати глава, без да протестира срещу оскърблението към кралските особи:

– Родът значи много, но не всичко, момчето ми. Неведнъж в родове на благородни хора са се раждали изверги... както и в родове на изверги – благородни хора. – Той се усмихна, сякаш говореше сам на себе си. – А сега да предадем, че картината е готова!

Сират бързо изтича да потърси дворцовия майордом. Старият художник се загледа подир него. Дяволитата усмивка беше изчезнала – на мястото ù се беше появила тъга, жал и някакво недобро предчувствие...

На следващия ден, докато чакаха краля и кралицата в галерията. Сират отново се загледа в картините. Пред него беше портретът на Росъл Мъдри и съпругата му Алина. Никой не знаеше от кое точно царство е пристигнала Алина; легендите на замъка подшушваха, че тя е била принцеса на феите, влюбила се в младия Росъл, и че именно на нея той е дължал мъдростта си. Ако се съдеше по картината, слухът сигурно беше верен – Алина наистина беше приказно красива и от лицето ù сякаш струеше лунна светлина.

Не по-малко легенди имаше за самия Росъл. Как по-големият му брат се отказал от престола в негова полза заради ума му. Как разпознал кой е истинският стопанин на конете и кой – крадецът им, като накарал един слуга да бие животните пред двамата. Как отгатнал деветте загадки на жреците от Тофу и така ги принудил да разпуснат култа към бога-людоед, без да се стига до война. Как сдобрил градовете Ериа и Авон, които си оспорвали пристанището между тях, като им предложил да се обединят в един град. Сират беше готов да се размечтае (Росъл беше един от кумирите му), но не искаше отново да бъде изненадан от пристигането на краля и кралицата.

Момчето изведнъж изпита странното усещане, че картината сякаш го притегля да стъпи през рамката в стаята на кралете. Да, изработката на дървото странно напомняше рамка на врата. Освен през високите прозорци по стените на кралската стая размита светлина падаше сякаш и през отвора на картината, и осветяването на двете фигури подсказваше, че на пътя ù има някаква сянка – сянката на този, който стои пред картината и я гледа. Момчето се приближи до платното – засенчването променяше цветовете така, сякаш оттатък има истинска стая. Но как ли художникът е постигнал това странната лунна светлина, струяща от лицето на кралицата, да не се променя?

Шумът от стъпки го предупреди, и той бързо зае мястото си до картината. Вместо да седнат на донесените набързо кресла, Техни величества я заоглеждаха отблизо.

– Хо-хо-хо! Ама че номер! – изнемогваше кралят, пръскайки слюнки. – Хем го има – хем го няма! Повикайте Бако! Нареждам веднага да се яви тук!

Херцогът дотича скоро, дрънчейки с шпори. Сигурно се беше готвил да излезе на езда.

– Харесва ли ти картината, Алберт? И теб те има, нали се виждаш?

Херцогът измъчено се усмихна, кимайки енергично с глава. Ако наистина можеше мляко да се вкисне от физиономия, сигурно всички поданици на кралството днес щяха да ядат извара, помисли си Сират. Когато обаче срещна погледа на херцога, усети, че те с учителя му ще ядат бой. И то доста.

Кралицата в това време удовлетворено разглеждаше изображението си. Погледът ù бавно се плъзна към ненарисувания воал, след което разсеяно се задържа на него. Изведнъж тя се наведе и неволно посегна към мястото до картината, където би трябвало да бъде той. Мигновено всички слуги забиха разсеяни погледи в тавана – никой не искаше да бъде хванат, че е зърнал грешката на кралската особа. Сплетените пръсти на Хамонд побеляха. Кралицата погледна към него, след това пак към картината, след това пак към него. Несигурността в това какво е видяла беше ясно изписана на лицето ù.

– Прави ми впечатление, че май мислиш нещо недобро на художниците, а, Алберт? – провлачи кралят. Малките му очички внимателно наблюдаваха поведението на херцога.

– Ами, нищо подобно, Ваше величество...

– Правилно, братко, правилно! Защото ако вземат да отнесат боя, това ще ме разсърди здравата. Такава хубава картина направиха! Ще наредя да я окачат в галерията, заедно с другите. Нека това да бъде официалното ни изображение. Не се ли гордееш – да бъдеш изложен в галерия, където имат място само кралските особи?

– Гордея се, Ваше величество – изскърца със зъби Бако.

Сират погледна победоносно учителя си. Хамонд обаче изобщо нямаше вид на зарадван – напротив, внезапно беше посърнал.

– Добре тогава. След като всички сме толкова радостни и горди, вече е време да окачим картината. Може би ти би искал да го направиш собственоръчно, братко?

– Позволете на мен, Ваше величество – намеси се Хамонд. Гласът му леко трепереше.

– А, да. Правото е на майстора. Давай.

Хамонд взе картината и заситни към празното място на стената. Един от слугите бързо притича за дървената подставка. Хамонд стъпи върху нея и посегна да окачи творбата си. Внезапно обаче кракът му се подгъна, той размаха ръце, изтърва картината и с трясък рухна върху нея. Чу се раздиране на платно.

Лицето на краля бавно се наля с кръв. Сякаш някой пълнеше бокал с вино.

– Ай-ай-ай! Такава некадърност! Май вече е време да си потърсим по-млад художник, а, Алберт?

– Точно така, Ваше величество! – просия лицето на Бако.

– Само че дъртият пръч още не е обучил наследника си както трябва. Дали просто да не го запознаем с бича? Двадесет удара от мен, а?

– И още толкова от мен!

– И от мен също – добави кралицата. Тя все още не беше уверена какво беше видяла, но каквото и да беше то, добре беше за всеки случай да се поналожи малко дъртакът. Ако онова наистина е било воал, все ще има за какво друго да е.

След боя се наложи да отнесат Хамонд на носилка горе в ателието му. За щастие при падането не си беше счупил нищо, а и палачът не се беше престарал с бича – заповедта беше старецът да бъде набит, а не убит.

– Някои знахари лекуват с пускане на кръв. Току-виж ми минал артритът благодарение на Техни величества – помъчи се да се пошегува Хамонд. Лицето му обаче беше изкривено от болка. Момчето превърза криво-ляво раните с чисти парцали, а през нощта на вратата им се почука тихо. Когато Сират я отвори, нямаше никого, но на прага беше оставена паничка целебен мехлем.

– Странно – промърмори Хамонд, разглеждайки паничката. – От тези на дворцовата стража. Но нямам приятели сред тях, поне не такива, които биха рискували да разгневят техни величества. Кой ли е? Сират?...

Момчето се беше сгушило под прокъсаното одеяло и тихичко хлипаше.

– Какво е тъжното в това да ти помогнат?

– В друго е, учителю. Мислех си... мислех си...

– Кажи!

– Че нещата вървят само към по-лошо! Погледни какви са били Гарик и хората му – благороден владетел начело на хора от желязо! А какъв е кралят ни днес! Утрешният сигурно ще е още по-лош. Какво ни чака? Накъде вървим?

– Кой знае? – отвърна замислено Хамонд.

– Добре е било преди. Днес е зле, утре ще е по-зле, вдругиден – още по-зле. Защо да живеем в такъв свят?

Хамонд не отговори.

Раните заздравяваха бавно, и едва след месец старият художник беше в състояние отново да се заеме с работа. Често обаче кашляше дълбоко и продължително, и после криеше от Сират парчето плат, с което заглушаваше кашлицата... Точно тогава и майордомът им съобщи заповедта на краля – да бъде нарисуван портретът, който ще стои долу в галерията. Без никакви глупости по него и около него.

Поръчението отвори на Сират работа по цял ден. Вчера да тича до пазара и да купи от търговците от север лазурит, днес – да иде заедно с ковача до железните мини, за да събере червен пигмент, утре – да измоли от готвача фъстъчено масло, да стрие пигментите, да забърка боите за картината... А и Хамонд не бездействаше. Постоянно чертаеше с парченце олово по бялото платно линии, слизаше до галерията и оглеждаше с часове бъдещото място на картината, а веднъж доведе главния дърводелец и цял ден уговаряха как точно трябва да изглежда рамката.

Най-сетне една сутрин Хамонд подреди паничките с боя и започна да рисува. Сират помоли да изобрази поне дрехите, но учителят му отказа.

– Ти си още малък. Ще имаш време да изрисуваш една, може би две кралски двойки. А за мен тази е първата и последната. Мисля, че имам правото да нарисувам тази картина сам.

– Поне фона отзад...

– Не, Сират. Тази картина е моят шедьовър. Това, което ще остане от мен. Тя трябва да е това, което съм аз, изцяло и докрай. Разбираш ли ме?

Сират все още беше недоволен, но кимна с глава.

– Добре тогава. Днес Техни величества са на посещение в Антувал и никой няма да те безпокои. Отиди да разгледаш галерията – знам, че ти харесва.

Новината развесели момчето.

– А какво ще правя утре? Ти не можеш да нарисуваш картината за един ден.

– Трябва. Кралят е поискал утре тя да бъде представена. А и мисля, че това не е толкова непосилна задача.

Сират изгледа стария си учител подозрително, но той нямаше вид като да се шегува.

– Бягай, момчето ми. От тази галерия може да се научи много. И не ме безпокой, докато не се стъмни.

Сират спря пред образите на Росъл Мъдри и Алина. Не беше забравил тайнствената лунна светлина, която не отслабваше от падането на неговата сянка върху нея. Днес непременно щеше да разбере как е постигнато това чудо.

Той прибута дървената подставка до картината и се качи на нея. След това измъкна от джоба си парченце счупено украшение. Погледнати през половинката стъклено топче, мъничките предмети се виждаха по-големи. Той доближи стъклото до изрисуваната повърхност и се вгледа внимателно.

Под увеличението ясно личаха поръсените по боята прашинки минерал. Бяха твърде дребни, за да се разбере от какво са – може би прах от сиктивански мрамор, може би стрито стъкло, може би счукан планински кристал. Сират се огледа – светлината падаше от два прозореца косо. Той прикри с длани лицето на Алина от двете страни така, че да засенчи непрякото осветление, и лунният блясък изчезна.

Ето го и отговора на загадката! Миниатюрните силно отразяващи прашинки отпращаха падналата отстрани светлина напред. Колко просто! А той беше предполагал, че ще му се наложи цял ден да търси каква ли магия има тук.

Доволен от откритието си, Сират погледна отново лицето на изрисуваната кралица, и изтръпна. Заедно с облака от светлина от него беше изчезнала цялата тайнственост. Сега то беше просто лице на една умна и решителна, но белязана от житейските трудности и... не особено красива жена.

Стреснат, Сират отдръпна ръце. Мигновено лунното сияние, замъгляващо чертите, отново се появи. От картината отново го гледаха величието, мъдростта и тайнствеността, които толкова го бяха впечатлили. Момчето отново приближи ръце – и магията отново изчезна. Кралицата пак стана обикновена жена.

Но това, което наистина порази Сират, беше промяната в лицето на Росъл. С лунната светлина беше изчезнала и мъдростта, която се четеше в очите му. Вместо това сега те гледаха към Алина с послушанието на идиот. Младият художник отчаяно огледа картината още веднъж, след това приближи и отдръпна

ръце няколко пъти. Нямаше съмнение – когато ореолът от сияние изчезнеше, от картината го гледаха съвсем различни крал и кралица.

Истинските.

Сират усети как стомахът му се свива на топка.

Това просто беше някаква лоша шега на осветлението. Това просто не можеше да бъде така. Толкова легенди за мъдростта на Росъл и красотата на Алина, толкова скрито възхищение, толкова гордост – и изведнъж... Не, сигурно окото го беше подлъгало.

Той отново се приближи и с треперещи ръце засенчи страничната светлина.

Не, Сират, очите не те лъжат. Това е истината.

С изчезването на мъгливия ореол лицата не просто се променяха – показваха се точно такива, каквито са били нарисувани. Ясно си личаха бръчиците около очите на Алина, отпуснатите ъгълчета на устата ù, повехналата кожа, започналите преждевременно да посивяват коси – лице на жена, видяла живота откъм грубата му страна. Покорството и мътилката в погледа на Росъл бяха още по-красноречиви. По лицата им беше изписана истинската им история, и дори за момче не беше проблем да я прочете – историята на жена от дребен феодален род, подгонена от врагове, преживяла загуба, мъка, уплаха, отчаяние, минала през бордеите на пристанищата и научила се да крои интриги и заговори, открила най-сетне млад принц в дребно кралство, глупав и смахнат, омъжила се за него чрез измама и прилагала хитростта и интригантството си от негово име, за да съхрани и увеличи късмета, подхвърлен ù от живота... За окото на младия художник ясно личеше как са били нарисувани истинските им лица, а после мраморният прашец, или каквото там беше, е било поръсено върху влажната боя, за да скрие зад мъгливото хало истината.

Сират рязко се дръпна назад. Нестабилната поставка се прекатури и той се озова на мраморния под. Болката от натъртването обаче беше някак далечна – всичко в него гореше. Такава лъжа! Толкова мръсна, долна, гадна, подла лъжа! Толкова легенди, толкова обич и почит към мъдростта и красотата на Росъл и Алина, а те... Беше толкова отвратително. Толкова пъти тайно си беше мечтал да бъде мъдър и справедлив като Росъл. А Росъл се беше оказал дори не просто обикновен човек – беше се оказал малоумен! Сират просто не можеше да се досети за подходящо сравнение. Той се сви на пода и тихичко заплака от яд и мъка.

Най-сетне сълзите му секнаха. Дори ако легендите за Росъл и Алина бяха само измислица, това не значеше, че всичко на този свят е измама. Момчето вдигна глава и се отправи към портрета на свети Дожан Благочестиви.

И за него имаше не една легенда. Доведените от Гарик били шепа хора сред морето от варвари. За да сплоти кралството, Дожан наредил всички негови поданици да изповядват общата вяра. И тъй като варварите били много пъти повече от кралските хора, нямало как тя да бъде наложена със сила. Тогава Дожан хвърлил всички средства от хазната си за строеж на храмове, за да спечели умовете и сърцата на неверниците, и сам десетки години обикалял страната и разговарял с техните първенци, убеждавал ги и проповядвал словото на вярата.

Жена му починала още съвсем млада, и той оставил трона на братовия си син. Немалко от най-красивите катедрали в кралството носеха неговото име...

Сират спря пред портрета и го заразглежда внимателно. Тук нямаше тайнствени ефекти. Нямаше намеци извън картината, нямаше падащи сенки. Нищо особено. Просто портрет на набожен крал, признат за светец след смъртта си.

Изведнъж някакъв странен усет накара момчето да погледне към броеницата в ръката на краля. Не, нищо особено. Или... не! Сянката, която тя хвърляше върху кралската мантия, беше странна. Сират се вгледа внимателно – да, формата на зърната не беше същата. Той извади стъкълцето и го доближи до картината.

Сянката на зърната на броеницата беше сянка на детски черепчета.

Сират трескаво заразглежда картината. В продължение на няколко минути не забеляза нищо друго, докато погледът му не беше привлечен от иконите на стената зад гърба на Дожан. Момчето довлече поставката, стъпи на нея и се надигна на пръсти. Така можеше да разгледа иконите през стъкълцето. Нямаше обаче нужда от него – от една педя разстояние ясно се виждаше, че трънените венци на светците всъщност са венци на вождове на варварите, а лицата им са широкоскулести и тъмнокожи... Изненадите не свършваха дотук. Метализираните корици на светото писание до лакътя на краля бяха назъбени като плочите на старите машини за измъчване, които ръждясваха в мазето на замъка, провисналите ресни на покривката бяха всъщност въжета на бичове, а купчинката сол до черния хляб на масата имаше подозрителния цвят на арсеник. Сират се вгледа отблизо в набожната усмивка, и последната му слаба надежда се изпари. Тъничката ù линия всъщност заобикаляше едрите мазки, които отдалече се сливаха в нейни ръбове, и се извиваше в израз на подлост и вероломство.

Сират се отдръпна няколко крачки назад. Оттук всичко изглеждаше както преди, но момчето знаеше – приближи ли се достатъчно, отново ще види старателно изрисуваните черти на истинския Дожан. Този, който беше мамил, отравял, измъчвал, за да наложи своето, за да опази властта си. Който, погледнат отдалече, изглеждаше светец – но видиш ли го веднъж отблизо, никога повече не ще се излъжеш.

Забравил за всичко, Сират се хвърли към портрета на Гарик. И преди му беше правило впечатление, че короната не стои съвсем естествено, но го беше отдавал на неумението на художника. Затвори очи и се опита да си представи как би трябвало да бъди, но образът му убягваше – нещо упорито не се връзваше. Тогава се качи на поставката, съблече ризката си и прикри с нея короната на Завоевателя.

Идваше му да закрещи, но не можеше. Сякаш заедно с мечтите му някой беше превърнал в пепел и волята му. Лишено от украшенията, от картината го гледаше лицето на славолюбив хитрец, способен на всичко, за да остави името си в историята. Освен на истинско благородство. В очите гореше мания за власт, в ъгълчетата на устата се криеше жестокост, тежките клепачи прогонваха дори най-слабия намек за съвест. Чирачето скочи от подставката и огледа внимателно картината. И тук художникът беше подсказал истината – бялата ивица на

килима, на който стоеше кралят, отблизо се оказа път, покрит с човешки кости, а разноцветните ù ръбове – купчинки старомодни дрехи на преселници... Достатъчно било просто да забравиш за миг за властта и славата, и ето го истинския Гарик!

Сират подхвана долния край на картината, отдръпна го от стената и пъхна глава зад него. Залепената грамота се виждаше ясно:

С ТОЗИ ДОКУМЕНТ НАЗНАЧАВАМЕ НЕСТЕДИЛ ОТ АВОН
ЗА НАШ ПРИДВОРЕН ХУДОЖНИК
ДА СЛАВИ И УМНОЖАВА ВЕЛИЧИЕТО НИ
И ДА НИ ХВАЛИ ПРЕД ПОТОМЦИТЕ

ГАРИК I – ЗАВОЕВАТЕЛ

Момчето постоя мълчаливо няколко минути. След това се облече и бавно закрачи навън, някъде по-далече от хората.

Луната вече се беше издигнала над кулите на замъка, когато Сират заизкачва стълбите към ателието. В края на краищата светът не беше свършил. Легендите, на които той така вярваше, се бяха оказали лъжа, но за него оставаше истината. Художниците, живели преди Хамонд, бяха имали доблестта да покажат каква е била тя, всеки според умението си, макар и завоалирано, макар и под страх от наказание. Както и учителят му щеше да намери начин да каже истината за сегашните крал и кралица – за грубостта, жестокостта и глупостта им, за това как се отнасяха към подчинените си. Сега Сират разбираше как може да са такива – те просто бяха истински потомци на рода си, на Гарик Славолюбеца, на Дожан Измамника, на Росъл Малоумния и на другите от галерията долу. Старият художник вече не се беше поколебал да изобрази кралицата като гъсарка, макар и прикрито. Нямаше да се поколебае и сега.

Сират влезе на пръсти в ателието. Учителят му спеше дълбоко. Лунната светлина очертаваше на големия статив обърнатото към стената платно. Значи наистина беше успял да го довърши. Момчето се опита да разгледа картината, но различаваше само неясни форми. Нищо, утре щеше да го види.

На сутринта обаче Хамонд беше станал пръв и беше увил изсъхналата вече картина в голямо парче плат. Всички молби на Сират да я погледне останаха напразни. Двамата отнесоха вързопа в галерията и зачакаха височайшето семейство.

Хамонд се опря на стената между две картини, докато мине поредният пристъп на кашлица. След това се усмихна на ученика си:

– Май днес не ти се броди особено из галерията. Да не би вчера да си се наразглеждал?

Ядът и срамът отново заляха Сират.

– Да. И на Росъл и Алина, и на Дожан, и на Гарик...

– Техни величества, момчето ми! Може да не ти се иска да назовеш Гарик „Благородни“, но той е и ще си остане Негово величество... Значи и Дожан? Не бях забелязал.

Момчето тихичко описа какво е видяло в портрета на Благочестивия.

– Дааа, добри са очите на младите... Не се учудвам особено – наплюнчи и затърка едно петънце боя на ръката си Хамонд. – Придворният писар ми е разказвал, че в дворцовите сметки от негово време има описани пари, платени за делви арсеник на търговци от Адера. Не можеше да се начуди за какво му е бил нужен – според него Дожан не би тровил дори плъховете...

Думите му бяха прекъснати от тропота на стъпки по коридора. Двама слуги трескаво разстлаха на пода дълга ивица килим пред краля и кралицата.

– Ваши величества, картината е готова!

Хамонд дръпна платното от картината. В галерията настъпи гробна тишина.

Кралят и кралицата бяха изобразени в двора на замъка. Той, в лъскава броня и с огромен меч със златна дръжка, потегляше на боен поход. Тя – в тъмните дрехи на скръбта от раздялата, но красива като цвете – грееше от надеждата да го види отново жив и здрав. Гледката беше невъзможно да бъде забравена – неговото мъжество, гордост и увереност в победата, и нейната нежност, обич и вярност. Сякаш ангели, и в същото време истински, живи хора.

Сират напълно беше забравил за всичко на света. Това беше най-красивата картина, която беше виждал някога. Беше забравил да гледа с окото на художник, да търси как са положени боите, хвърлени сенките и предадени полутоновете – просто стоеше до учителя си и се възхищаваше. Каменните плочи на двора подканяха да стъпиш на тях, златистите лъчи на изгряващото слънце сякаш искряха из залата, прохладният и свеж утринен въздух лъхаше откъм изображението. Сега разбираше как онзи ковач е заплакал.

Кралят също беше зяпнал наред с всички останали. По едно време обаче прекрачи напред и застана до картината.

– Приличам ли си?

Лицата на слугите наоколо пламнаха. Този, който носеше креслото на кралицата, се наведе над него и захапа ръба на дървената облегалка. Сират обаче не виждаше нищо смешно – напротив, най-жалкото беше, че шишкавият и разплут крал наистина приличаше невъобразимо на красавеца от картината. Беше ужасно да гледаш сравнението между това какво би могъл да бъде кралят и това какво беше.

– Какво ще кажеш, художнико?

– Не подхожда на майстора да дава оценка на творбата си, Ваше величество – поклони се Хамонд. Насред поклона обаче лицето му се изкриви и той се закашля отново.

– Същият сте, Ваше величество. Като две капки вода – изсъска кралицата.

– Моята любима съпруга ми се подиграва, естествено – продължи кралят. – Тя не вярва, че наистина си приличам. Толкова зле ли си ме нарисувал, а, майсторе?

– Наистина сте същият, Ваше величество – отвърна художникът. – Може би сте мъничко по-млад на картината, но със сигурност сте били наистина такъв. И ако се наложи, отново ще бъдете.

– Смееш да ми се подиграваш, а? – възкликна кралят. С няколко бързи крачки

той прекоси стаята, хвана Хамонд за брадата и го погледна право в очите.

Сират неволно отстъпи назад. Хванаха те, мили учителю. Опита се да си върнеш за боя, и те хванаха.

– Не ви се подигравам, Ваше величество – отговори спокойно старецът. – Наистина мисля така. Иначе би се усетило в картината.

– А мен пак ме няма! – обади се херцог Бако иззад гърба на слугите.

Лицето на краля се наля с кръв по познатия на Сират начин.

– Марк, бягай и довлечи от мазето онази, ръждивата машина с назъбените плочи. Искам да си поговорим малко с милия ми брат.

– Ъ... аз... аз само се пошегувах... съжалявам, Ваше величество, не исках да кажа това... просто така, не искам...

– Наистина ли? Добре. Марк, остави. Но заповядвам да ме подсетиш за машината следващия път когато брат ми заговори за картини. Свободен си, Алберт.

Херцогът изчезна по коридора с такава бързина, сякаш го гонеше цялата кралска армия.

– А сега да продължим с майстора – обърна се отново към Хамонд кралят. – Значи ти наистина мислиш, че съм точно такъв, какъвто си ме изрисувал?

– Да, Ваше величество. Наистина мисля така – Хамонд го погледна право в очите.

Кралят се ухили доволно.

– А твоят млад ученик? И той ли също мисли искрено, че си приличам?

– Той е в замъка само от три години, и не ви познава достатъчно добре, за да може да разбере приликата, Ваше величество.

Сират трепереше от страх и за себе си, и за учителя си. Но кралят като че ли се развесели от отговора.

– Закачвай тогава картината, и внимавай! Ако скъсаш и тази, няма да доживееш вечерта.

Хамонд кимна с глава и взе рамката. Този път окачването мина без инциденти. Кралят огледа внимателно платното още няколко пъти и кимна доволно с глава.

– Харесва ми. Най-красивият от всички портрети е. Изглеждам по-добре и от Гарик Завоевателя. Искай сега нещо за отплата.

Хамонд се поклони.

– Коленопреклонно ви благодаря, Ваше величество, но в момента не ми идва нищо наум. Може ли да го поискам някой друг път?

– Добре – махна с ръка кралят и излезе от залата. Свитата хукна след него.

Сират изгаряше от срам и унижение. Ако кралят се беше опитал да смачка него, той щеше да се противопостави, да го иронизира някак, дори прикрито, дори ако това му струва нов побой. Учителят му се беше уплашил. Беше се огънал, беше се пречупил, беше се предал.

Двамата мълчаливо изкачиха стълбите към ателието си. Сират измъкна изпод парцалите хаван и чукало и се зае да стрива зелен пигмент. Търкаше с такова

ожесточение, сякаш вътре в хавана беше кралят. Или Хамонд.

Скоро пигментът стана на фин прах. Момчето го изсипа в мацнатата със зелено кратунка и загреба нова порция. Едва тогава забеляза пълната тишина в ателието. Вдигна глава – старецът седеше на одърчето със скръстени ръце и поглед, отправен някъде в пустотата.

Нещо у Сират се преобърна. Той стисна зъби, за да преглътне сълзите. След малко запита:

– Учителю, какво ще рисуваме днес?

– Не зная, момчето ми – отвърна тихо старият художник. – Рисува ли ти се нещо? Опитай например техниката от портрета на Росъл и Алина – картината като врата към стая. Отсега нататък ти ще си придворният художник, и ще трябва да умееш всичко и сам.

– А ти, учителю? Няма ли...

– Не, Сират. Вече няма да рисувам. Това беше последната ми картина.

Преди Сират да успее да отговори нещо, на вратичката се почука. Без да чакат отговор, в ателието влязоха принцесата и дойката ù.

– Нейно височество иска да поговори с вас. Да попита дали може да се научи да рисува.

– Само че ти излез. Искам да говоря насаме с Хамонд – обади се принцесата.

Дойката наведе глава и тръгна към вратата. На изхода се обърна и внимателно изгледа стария художник. Той отвърна на погледа, след това измъкна изпод одъра паничката от мехлема.

– Мисля, че трябва да ви върна това, мадам.

Дойката се изчерви и погледна към Мелиса. Момичето също поруменя, и Хамонд потули усмивката в брадата си. Сират се наведе над хавана, за да прикрие своята.

– Питайте спокойно, Ваше височество... ако, разбира се, наистина сте дошли да разпитвате за рисуването – каза старецът, когато вратата се затвори зад гърба на дойката.

Очите на принцесата проблеснаха с гневен огън.

– Точно затова съм дошла. Искам да зная защо картините ви са пълни с лъжи?

– Как така с лъжи? – втренчи се в нея Хамонд.

– Ей така, с лъжи! Лъжа до лъжа! Толкова пъти съм си мечтала да бъда красива като Алина, като Милда и като другите кралици от картините. И сега виждам, че и майка ми е нарисувана също толкова красива, а тя не е! Лъжете всички до един! И онези кралици са били грозни, просто такива като вас са ги рисували красиви! Защото баща ми ви храни, и ви е страх да не ви накаже, и затова... лъжете!

Две сълзи се търкулнаха по бузите на Мелиса.

– Всичко е измама! Толкова пъти дойката ми е казвала да се радвам, да бъда добра, за да не погрознявам, а то какво било – трябвало не да си добра, а да си зла, за да те нарисуват красива! Всички лъжете! Защо?

Хамонд се опита да отговори, но пристъпът на кашлица го задави. Сират трепереше – и той мислеше като Мелиса, но въпреки всичко му беше жал за стария му учител. Не искаше да го види победен и наречен лъжец. Остави хавана настрана и се опита да каже нещо, но старецът успя да си поеме дъх и го изпревари.

– Не лъжем, Мелиса. Те наистина са красиви.

Кашлицата отново го надви. Мелиса отвори уста, но погледът му я спря. След дълго, конвулсивно хъркане, старецът си пое дъх и продължи:

– Не всеки може да е красив непрекъснато, Мелиса. Ние не сме феи, нито ангели, и живеем в свят, в който има много неприятности и разочарования. Срещат ги дори и Техни величества, дори повече от нас. И това, че някои от неприятностите и разочарованията си ги създаваме самите ние, не ги прави по-малко загрозяващи. Дори когато ги създаваме от слабост, глупост и неразбиране на човека отсреща или на себе си – и може би особено тогава.

Затова и майка ти често е зла и грозна. Не защото иска да е. Просто тя е жертва на живота и на другите – така, както те понякога са нейни жертви. И ако тръгнем да търсим кой е пръв и най-виновен, няма да стигнем доникъде.

Истинският път към доброто е друг, Мелиса. Във всеки има красота, смелост, сила и обич. В някои хора повече, в някои по-малко, но ги има. Има ги и в майка ти, и в баща ти. Не съм ги измислил, не съм излъгал. Просто ги извадих изпод пелената на грозотата и злото, за да могат всички – и ти, и те самите, и другите, които ще дойдат отсега нататък – да ги видят, и да разберат, че красота и добро има. И че си струва човек да се бори за тях – в другите и вътре в себе си.

Това е, Мелиса. Не сме те излъгали със Сират. – Хамонд отново се закашля, този път още по-силно и продължително. Парчето плат в ръката му почервеня от кръв, и той с усилие изхърка:

– Вярвай ни.

Няколко седмици след този разговор Хамонд си отиде от света. Последното му желание, предадено на краля, беше на негово място да бъде назначен Сират, въпреки че е още малък. И тъй като така или иначе нямаше друг художник, момчето трябваше да се заеме със задълженията на Хамонд.

Изминаха две години. И кралят, и кралицата често искаха да се нарисува по нещо ново, а след посещението си в съседното кралство Римизи се увлякоха по стенописите и стъклописите. Сират беше буквално затрупан от работа и му се налагаше непрекъснато да измисля и учи нови техники.

С едно нещо не се беше примирил – последната картина на Хамонд. Нямаше никога да прости на краля смъртта на стария художник, нито да се примири виновникът за тази смърт да остане за поколенията като истински благородник. Много пъти беше разглеждал картината – за разлика от всички други картини долу, в нея никъде нямаше нито помен от намек какъв е бил кралят всъщност. И Сират беше твърдо решил да я промени, да остави на поколенията истината, както тя е била оставяна преди него – но все не му оставаше време.

И така, докато един ден внезапно из целия дворец не започна глъчка. Стражи и войници тичаха на различни посоки, чуваха се заповеди, дрънчаха оръжия. Чул врявата отвън, Сират се покатери на един стол и се подаде от прозорчето на ателието си:

– Какво става?

– Напада ни перимският крал! Блокирал е изхода от долината и е на път да обкръжи двореца! Току-що кралят свика военен съвет в приемната зала!

Сират зяпна от учудване.

– Какво мигаш като бухал на слънце? Стягаме се за бой!

Любопитството вкопчи момчето за гърлото. Не можеше да си намери място в тясното ателие. Военен съвет и подготовка за сражение! Това трябваше да бъде видяно на всяка цена!

В приемната зала се влизаше през галерията с картините. Сират грабна няколко четки, кратунка с боя и парче платно и изхвръкна от ателието. Спусна се по стълбите, претича през галерията и се сблъска на входа на залата с двама стражи.

– Не може, момче. Забранено е. Военен съвет.

– Кралят е поискал да рисувам съвета – вдигна четките Сират. – Да бъде увековечен като пълководец... Попитайте го, ако не вярвате.

Двамата стражи се спогледаха, след това единият махна с ръка:

– Давай, влизай. И по-тихо!

Сират се вмъкна тихичко, просна платното на пода зад столовете и развъртя четките, давайки си вид, че рисува.

– ... шест хиляди техни бойци срещу по-малко от четиристотин наши – докладваше херцог Бако. – Отрязали са ни от главните ни гарнизони и ще ни разбият, преди да получим помощ. Перимският крал се бил заканил да ви плени жив и да ви направи свой личен роб... простете, Ваше величество, просто ми го предадоха...

Вратата на залата хлопна. Кралицата влезе безцеремонно, огледа всички с поглед на харпия и застана зад гърба на краля.

– Добре, Алберт. Хубави новини ми носиш – отрони кралят. – Значи нямаме никакви шансове?

– Да, Ваше величество. Вече сме обкръжени. До довечера, най-късно до утре сутринта дворецът ще е в техни ръце.

– Ясно... Всички командири, чакайте ме на двора! Само да си облека доспехите, и идвам да водя отбраната!

Мъжете в ризници кимнаха с глави и заизлизаха. Скоро в залата останаха само кралят, кралицата, Бако и прикрилият се зад облегалката на един стол Сират.

– Ако Негово величество си мисли за това, за което си мисля аз... – започна с ехидна усмивка кралицата.

– Точно за това си мисли – проломоти Негово величество. – Вземай моментално Мелиса и няколко най-верни слуги, и да се изнизваме.

– Значи това за тайния проход, дето излизал в Аранур, оттатък планината, е

истина? – вдигна вежди херцогът. – Защо ли баща ни не ми е казал...

– За да не ми устройваш покушения през него, глупако – изръмжа кралят. – Сега млъквай и идвай с нас, преди войскарите да са усетили, че се измъкваме. Види ли Перим, че ни няма, ще разрови всичко и може да открие прохода и да ни настигне, докато сме още в него. Колкото по-бързо изчезнем, толкова повече шансове имаме да отървем главите. И ти там, ситният, дето мислиш, че си се скрил! Сваляй картината с нас от рамката и я взимай, искам да си я имам.

Сират стана иззад стола и сконфузено тръгна с тях. Излязоха в галерията, той отиде до картината и измъкна от джоба си ножчето за подрязване на четки. Вече посягаше да започне, когато кралят внезапно се обади зад гърба му:

– Стой... Дръпни се.

Сират се отдръпна. Кралят стоеше пред картината и я изучаваше безмълвно. След това внезапно се обърна и закрачи към началото на галерията. Застана пред портрета на Гарик Благородни, след това пред този на сина му Гарик II. Продължи нататък, вглеждайки се за момент във всяка от картините. Пред изображението на Дожан се задържа малко повече, след това продължи – все по-бавно и по-бавно. Накрая отново стигна до последната картина. Спря и бавно наведе глава.

Първа разбра какво става кралицата.

– Ти... ти нали нямаш намерение да... Опомни се! Само ще те убият! Какво ще спечелиш от това, глупак такъв! Не ти ли е мил животът? Давай да се измъкваме, докато можем... Моля те, не го прави! А ние с Мелиса?... Моля те, не ни оставяй!

– И да дойда с вас, няма да съм ви от много полза – бавно отвърна кралят. Лицето му беше посивяло и внезапно остаряло. – Бивш крал трудно се крие. Ще ви е по-лесно без мен.

– Опомни се! Не умирай просто заради една картина, тъпа рисунка на изкуфял дъртак! Срежи я на парчета, щом те държи отвътре, и толкова! Изгори я!

– И какво като я изгоря?... Вземи Мелиса и няколко слуги и бягайте. Аз ще удържа замъка, докато мога. Така ще ви дам малко повече време.

– Но...

– Слуга, доспехите ми!

След десет минути кралското семейство, Сират, дойката на Мелиса и още няколко слуги стояха насред владетелската спалня. Кралят повдигна килима и плъзна настрани една плочка от цветната мозайка на пода, след това пъхна ръка в дупката и завъртя нещо. Чу се изщракване и стената вляво се отмести, откривайки черен отвор.

– Взехте ли достатъчно факли? Тунелът е сух и удобен, но е цял ден път пеша в мрака. – Доспехите на краля бяха малки за затлъстялото му туловище и стояха смешно и накриво. – Тръгвайте бързо, аз ще затворя прохода след вас. Сбогом, Мелиса, надали ще се видим повече.

Мелиса плачеше, без да може да отговори.

– Сбогом и на теб, мила. Не ми се сърди, и си спомняй за мен.

Кралицата кимна. След това прошепна нещо на ухото на краля. Той се усмихна тъжно, и неочаквано за всички я прегърна.

– И аз теб.

Не зная какво е станало по-нататък с тях. Но след десет години под властта на Перимското кралство новозавладените земи въстанали. И когато в битката в Кинатската долина войските на Перим били разбити, на едновремешния трон на Гарик се възкачила млада кралица.

И галерията с портрети на владетели била създадена отново. Наложило се да се започне отначало – старите картини били унищожени, освен изображението на последната кралска двойка, запазено кой знае как, а и то било така повредено от влага, мишки, мачкане и непрекъснато пренасяне, че почти нищо не се различавало. Но придворният художник го прерисувал, за да бъде запазено, и с него започнала новата галерия. И тези, които са виждали и двете картини – а те не са много, – казват, че двете са много различни, но въпреки това по някакъв странен начин са една и съща картина.

На новата картина например иззад рамката, откъм страната на краля, се усеща присъствието на още някого. Никой не знае защо е изобразен там и кой е; някои твърдят, че това е загиналият в битката водач на въстанието, други – че е жестокият и глупав брат на краля... А тези, които наистина знаят кой е, не отговарят.

Освен това, ако накарате някой, който я е виждал, да ви я опише, то излиза например, че кралят е изобразен шишкав, тромав, несръчен и с доспехи не по мярка, с една дума – плашило. И много от по-старите, които го помнят, твърдят, че наистина е бил такъв – и в добавка безсърдечен и жесток. Но виждалият картината твърди, че това е само първо впечатление, и че всъщност кралят е нарисуван благороден и безстрашен, както подобава на истински крал. А някои казват, че и това може би е вярно – защото три денонощия удържал замъка си в безнадеждна битка, и отказал да се предаде дори когато му обещали живота и свободата му в замяна.

Също, накарате ли да ви опишат кралицата от картината, получава се, че е с дълъг нос, криви зъби и зъл поглед, по-грозна и от вещица. И по-старите, които я помнят, казват, че е била по-зла и от вещица. Но виждалите картината твърдят, че тя просто на пръв поглед изглежда такава, а иначе е красива и добра. И това също може би е вярно – защото се говори, че в изгнание не се побояла да мине през бордеите, за да издържа две деца, дори когато разбрала, че това ще ù струва здравето и накрая – живота.

И оценявате ли само по описанията, излиза, че те двамата са били една отвратителна двойка, сключила брак по сметка, и че надали са можели изобщо да се понасят един друг. И може и наистина да е било така, защото малкото живи, които ги помнят, казват същото.

Но тези, които са виждали картината, твърдят, че това не е вярно, и че кралицата и кралят наистина са се обичали.

Бунището

Григор Гачев

Гаденето е по-отвратно от всеки път досега. И повърнатото е повече, едновременно жълто и черно в изкривения свят на пристъпа.

Стеф вдига глава. Стените наоколо сега са от нещо кафяво и зърнесто, кал на буци. И светлината, която прониква през отвора отпред, е в цвят, за който няма думи. Или поне Стеф не ги знае.

Той отчаяно тръска глава. Пристъпът трябва да е накрая вече, държи го още от сутринта. Вкопчва се в петното светлина, и то малко по малко си връща цвета, опушеното белезникаво на небето. Стените също са си от парчета ламарина, шперплат и велпапе.

Чуват се стъпки и отворът за миг притъмнява. Хари. Носи оцапан контейнер за синтетична храна, сигурно изровен някъде на другия край на бунището, където конвейерите продължават да насипват.

– Ставай, момче – ухилва се Хари окуражаващо. Зъбите му блестят със сивотата на неръждаема стомана. Сигурно е виждал и по-добри времена, щом е бил на зъбар, ако и евтинджия. – Искаш ли да се оправиш, трябва да хапваш.

Стеф се обляга на стената отляво – тя е гърбът на стар шкаф, ще го издържи. Поема контейнера и бръква вътре. Привично обира с пръсти мухлясалия горен слой и ги избърсва в парче хартия.

– А ти?

– Не съм гладен.

Кво ли си е намерил, чуди се Стеф, докато гълта насила кашата, гадна като всичко след пристъп. Сто на сто по-гот лапачка, иначе тая немаше сега да е тук.

– Дълго ли те държа този път пристъпът?

– Таман допреди да дойдеш.

Хари не казва нищо повече. Странен тип, мисли си Стеф.

– Хари... Що го прайш тва?

– Казвал съм ти. Болен по-лесно ще се издъниш, и може да хванат и мен.

– Що тогава ме довлече при тебе? Що не ме пречука и зарови? Що ми мъкнеш кльопачка? Пукна ли, нема да те изпея.

Хари мълчи.

– Нема ли да кажеш що те гонят? Некой си клъцнал? Или некои? Ченге на стойка? Думай, де! Който те търси, знае кво е.

Хари продължава да мълчи. Надали и този път ще отговори.

– Добре де. Ти си знаеш.

– А тебе защо, Стеф? Дреболии някакви?

– Щото избегах от ТВУ-то. И зарад един магазин. Доде беха още старите улични автомати, беше лесно. Парцал изотстрани връз камерата, да не те видят куките, и лоста. Ама кат ги смениха, стана кофти. Одръстих едно магазинче, и

късно видех, че имат камера.

– И заради това те гонят? Магазинчето надали е било корпоративно. Пък дребните...

– Не беше, да не съм луд? Ама за секи случай се покрих тука на бунището. Скоро ли ще го бетонират?

– Надали, още не е и наполовина пълно. Спокойно, по-добре се оправяй.

Ако моята има оправия, мисли Стеф.

Не знам какво ти е, човече, каза му Хари тогава. Намериха на бунището четири различни диагностични кита, дето още работеха, и ги пробваха. Само единият, тузарска индийска джаджа, предположи нещо. Стеф не може да чете добре, но Хари му прочете диагнозата – атипична мултифокална епилепсия с неустановени огнища. Опита се да му обясни какво значи, ама Стеф бъкел не разбра, освен че това е стандартната диагноза на кита, когато не може да намери от какво е такова нещо. А, и всичките твърдяха, че Стеф има анемия, не му стигало желязо. Той се смя, ама Хари каза, че наистина можело, и че трябвало да яде по-стабилно. Ама надали имало общо с припадъците.

– Много ли беше гадно в ТВУ-то?

– Знам ли? – свива рамене Стеф. – Освен там, и на бегом, другаде не съм бил от ей тоничък. По кво да разбера гадно ли е, или гот?

Обръща се настрани и се опитва да заспи, но спомените го понасят отново назад.

Приказките на оня костюмар, че който участва в опита ще изкяри два дни отпуска, че и добра пара, да ги изкара гот. Малко те боцват, ама хич не боли, и после плешивковците те разпитват един следобед разни глупости – и толкова. Чиста аванта. И късметът на Стеф, че стоеше таман до него и се вреди.

После, преди да вкарат шестимата в стаята, предупреждението на директора, че ако някой пробва да свие нещо от плешивковците, цяла седмица няма да излезе от карцера. И че той лично ще одървари тъпанаря, дето хапе ръката, която го храни. Тук сте, за да станете от боклуци хора. Или поне да се научите да се правите на хора. Ясно ли е?... Ходом марш.

И студеното убождане отзад в кръста (хич не боляло, а? на кого тия бе, смотан!), и странният сън след него – не точно като пристъпите после, ама от сорта. Се едно си се надул, и си станал грамаден като Витоша, или хиляда пъти по толкова и още повече. И летиш като турист в космоса, дето ги дават по телевида, и не знаеш къде почваш и къде свършваш.

И знаеш всичко, ако и да не знаеш откъде, щото нема откъде. Прищат ти се ония негърки от рекламата – и си спомняш разписанието на совалките до Момбаса. Помислиш си как ли серат делфините от телевида – и в акъла ти е устройството на храносмилателната им система. Шашнеш се от тва сичкото, питаш се вързани ли са двете некак – и блесват неизброими нишки: индексно-базирани асоциативни вериги... Знаеш всичко за всичко. Вече не си човек. Повече си от всички хора на света заедно.

Почудиш ли се как става номерът, и ей го кат на чиния. Инжектирани в лик-

вора наноботове, които се свързват с дендритите и вътре в синапсите. Заобикаляне на сетивните анализатори, пряко интегриране в префронталната мозъчна кора и връзка с микровълнов томографски приемо-предавател. Канал към публично достъпните информационни бази и субективно сливане на собствената памет с тях. Без лимитиране на видовете данни, заради чистотата на опита. Но с ограничена ширина и с блокаж върху използването на външни обработващи ресурси, за избягване на самоескалирането и излизането извън контрол... Безброй подробности – механизми на симулиране на синаптичните невротрансмитери, протоколи за връзка с бази данни, технология на мономолекулярната обвивка на наноботовете... Знаеш сичко за сичко. Сичките сложни думи, дет не си ги чувал даже, пò ги знаеш и от „помия“, или „изрод“, и значат по-умни неща. Кеф. Се едно вместо да тъпчеш бльоджата в ТВУ-то, да ядеш лукс лапачка в тузарски ресторант.

И сега от време на време преминават отделни спомени – програмата на луксозно бирманско вариете, статия какво е означавало „сахиб“ преди Мрежата, графики на детската смъртност в бордеите на Милано... Капчици от океан. Целият не се побира в глава, в Мрежата е, твой е само при връзка...

Стеф постепенно се унася в трескав, неспокоен сън. Над кушетката изплува лицето на директора, подпухналите торбички под очите му се раздуват и се превръщат в циците на Лиза от майския брой на „Порно-кеф“. После между тях изниква холоафиш за курортите на Бора-Бора, бряг с палми и планина отзад. Афишът се обръща като отворена внезапно врата, и на гърба му е фасадата на кафенето до ТВУ-то, и между масите тичат уморени сервитьорки с тъмни кръгове под очите. След това всичко се обърква и потъва в мрака.

* * *

– Ставай, Стеф. Време е за закуска.

Хари седи пред колибата, и вятърът разнася наоколо мръсни найлонови пликчета по купчините боклук. Пред него стара алуминиева тенджера с откъртени дръжки е сложена на парчета от голяма керамична ваза, а отдолу горят пожълтели остатъци от списания. В тенджерата нещо ври – мирише на месо. Хвърлени огризки от хот-догове, събрани от боклука парчета синтетично месо, развалените им части изрязани със счупен бразилски макетен нож...

– Гъстичка става, ще те посгрее отвътре – кимва към тенджерата Хари.

– Не ми се яде, Хари. Трябва... трябва да се жакна.

– Вчера пристъпът беше по-дълъг отвсякога, Стеф. Да пробваш ли малко крек вместо...

– Заври си го отзад крека. Бутни го на некоя бавачка, за бебетата.

– Толкова ли ти е слаб?

– Нали съм ти казвал. Малко те позаостри, и след час-два пак си кат лайно в изолационен пакет.

– Много ли те е настъпило? Можеш ли да изчакаш, докато хапнеш?

– Мога, ама после... на сека цена.

– Добре. Сърбай, аз ще закача акумулатора.

Докато действа с лъжицата с огризана пластмасова дръжка, Стеф гледа как Хари свързва малкия очукан акумулатор. Тази нощ клошарите в града са му го заредили, срещу някакъв боклук или услуга. Едно зареждане стига за четири-пет свързвания, почти седмица, ако не се жакваш често. Захранват с него намерен на боклука безжичен терминал. Който го е изхвърлил е забравил да анулира регистрацията му, и сега става за безплатни връзки към публичните бази данни.

Стеф нетърпеливо обира последните лъжици от варивото. Натиска с дръжката на лъжицата счупения бутон на терминала и плъзва пръст по повърхността на екрана. Изписаното послушно се сменя, по екрана хукват редове, картинки, схеми. Понякога пръстът потупва нещо и потокът информация сменя хода си, заобикаля оттук или оттам, търси незнайно какво.

Стеф седи с поглед върху екранчето и чувства как постепенно терминалът и бунището се разтварят и изчезват. Отново е без граници и без край, обхванал е целия свят. Отново го облива неописуемото блаженство. И да има дума, която описва какво изпитва, Стеф не я знае. Ако поиска, ще си я спомни мигновено – но не му пука...

* * *

Когато се опомня, Стеф не бърза да стане. Всичко е необичайно ярко, кристално ясно. Сто пъти по-мръчкаво от жакване, ама пак по-заострено и от крек, и от „джам“. Само един поглед върху прикътаната между два купа боклук колиба, и виждаш всяко парче кои други подпира, и на какво се държи. На терминала сякаш е изписана историята на собственика му – хлапе от предградията, баща в затвора или в неизвестност, още братчета и сестричета, уморена майка с малка заплата, подарък за петия или шестия рожден ден, преоценен или купен на старо...

Дори спомените са направо все едно живееш пак, виждаш всичко още по-ясно, отколкото тогава. Двата дни отпуска, с истински, легален кредитен чип в джоба. Гот, щот има дебела пачка по него, трябва да преджобиш бая тузар, за да сдиплиш толкоз. И тъпо, щот чипът знае, че немаш осемнайсет, та не мож си поръча с него пиячка и секакви гот неща. Само че това си има цаката. На това те научава ТВУ-то – всичко си я има.

Местната банда. Повечето на към твойте години, или излезли от ТВУ-то, или ще влязат там. Или направо в пандиза. Не си ли льольо, нема да те метнат, щот влязат ли, жална им майка. Шариш им, и ти преточват парите на приносителски чип, или даже на банкноти, и харчът се води за нещо легално. Че си висял от сутрин до вечер в Диснито, примерно, или че си ходил на скъпарски ресторант. Пак от тях и курва можеш да си намериш, дето нема да те изтропа, и дрога, и кво ли не. Стеф още не знае какво точно ще си поръча, но изборът сам го намира.

– Новичка гадория – разклаща пред очите му ампулата Банджото. – Немат я още даже дилърите на тузарите. Сивия вика, ще да е право от черните клиники в Индия... Супер е, мъжки. Като крек, ама ем по-яка, ем държи два-три месеца с едно слагане. Ем и на вид не си друсан, и проби не я ловят.

– Два-три месеца, да бе. Че и да не я ловят. Такава химия нема.

– Не е химия. Неква наноджаджа е. И е скъпа, с тая пара можеш цел джоб крек да нагребеш. Избегам ли от Сивия с тях, жив нема да осъмнем. Ше ме гони до Токио и обратно. И е толкоз, докат е още експериментална – после ще е двайсет пъти повече, за цел живот не мож ги изкара. Едничка е – кой превари, той завари... Добре, де. Мой човек си, ша ти менкам мангиза без комисиона, ако я земеш.

Идеята грабва Стеф. Ако наистина заостря като крек, и три месеца така, без да те ловят проби...! Ако Банджото не лъже, ще е велико. А ако лъже... отдето дошли парите, там и отишли. Не рискуваш ли, се едно не живееш.

– Лапа към час, доде подейства – обяснява Банджото, докато пълни спринцовката. – Седай, чекай. Да видиш лъжем ли.

След час обаче има само зверски главоцеп, и като в черна мъгла изплуват и отминават лица, светлини, неща. Физиономията на солиден, гладко избръснат мъж. Сивия. Банджото бърше кръвта от устата си, пръстенът на Сивия му е срязал устната и му е избил един зъб. Сивия гледа Стеф право в очите недоумяващо...

Когато се събужда, Стеф лежи в непозната стая. Добре, че главоцепът е минал. На вратата се мярва лицето на Банджото и изчезва. Докато Стеф се чуди къде е, вратата се отваря отново и вътре влиза Сивия и го гледа изпитателно:

– Нещо треснал ли си преди дозата?

Стеф поклаща глава.

– Дойдох направо от ТВУ-то, да менкам парите. И Банджото ме нави.

Сивия го преценява на око и внезапно замахва. Стеф дръпва глава настрани. Твърде късно. Ръката на Сивия обаче е спряла на милиметър от лицето му.

– Пробвай да ме удариш – казва Сивия.

Стеф гледа невярващо.

– Успееш ли, няма да те пипна. Но иначе ще те потроша.

Стеф се надига от леглото тромаво и свива юмруци. Другият дори не се приготвя за бой, просто стои срещу него. Стеф замахва да го удари, после още веднъж – онзи всеки път успява да се отмести навреме. Направо е светкавичен. Стеф се амбицира, но ударите му срещат само въздух. Сивия е като призрак – миг преди юмрукът да му смачка лицето, вече е другаде. Направо не вярваш на очите си.

– Добре, остави – махва с ръка накрая Сивия. – Помниш ли кво ти набоде Банджото? – Изважда няколко различни ампули и ги подрежда на дланта си.

– Тая – посочва без колебание Стеф. Сивия вдига вежди и цъква с език.

– Шефе, казах ти, не те ментим – провлачва жално Банджото откъм вратата.

Сивия измъква от джоба си топка банкноти, отделя една и я подхвърля към него. След това отброява тънка пачка и я бутва в ръката на Стеф.

– Половината обратно. Нито ти си виновен, че не сработи, нито аз. Делим загубата.

Вече е вечерта на втория ден, така че Стеф се прибира. В джоба му има само

една-две банкноти, за дребни харчлъци вътре. Останалите са у Сивия, дадени пред другите от бандата. Изхили ли се в лицето на Стеф следващия път, бандата вече няма да му вярва – пък щом му върна половината, значи му пука. И е достатъчно печен и жилав, за да е трудно да го махнат от пейзажа.

Първият месец после е като всеки. Само дето Гошката не се връща от пореднатa отпуска. Пометен от камион на една уличка, бил изскочил внезапно пред него. Не е голяма новост, де – на година по пет-шестима от ТВУ-то си отиват през черния изход, както му викат вътре. След още месец си заминава пък Чепа. Успял да се измъкне някак на покрива на спалното и скочил оттам, надолу с главата. Сигурно се е надрусал тайно от другите. Стеф е дежурен по парцал, и на него се пада да избърше петното кръв и мозък на асфалта. В ТВУ-то няма как да си гнуслив, но въпреки това стомахът му се обръща, докато търка.

Третият, който умира, месец и нещо след това, е Хасан. Застрелян при опит да окраде възрастна двойка, докато вечерят в „Петте яребици“. Оръжието на дъртия чвор е законно, и всички са видели как Хасан е влязъл, огледал се е, грабнал е чантата на бабичката и е хукнал към изхода. Нещо гложди Стеф – Хасан беше парче хитряга, не би грабил открито. По-голямата сестра на Мъри, от групата на Стеф, обаче е сервитьорка там, и е видяла с очите си нещата.

– Печеняга е систъра – пояснява Мъри, докато разправя. – Нема да ме метне, не е от тия.

– Кво печена бе, нал секи я чука за нищо пара – промърморва заядливо Хлебарката отстрани.

– Инак е аут от кръчмата, ситен – отвръща Мъри миролюбиво. – А аз не съм ù клиент, че да ме литка.

След още няма месец разхожда катафалката Джонката. Всички, дето са се друсали тая вечер на тавана, са били вече под облаците, та не са го видели колко дози е опраскал. Уж си е слязъл до спалното сам. На сутринта обаче го намират в леглото студен, а като идват резултатите от аутопсията, директорът прави бесен тараш навсякъде. Стеф също изгаря с две дози „джам“, лепнати с тиксо отдолу на шкафчето, и с два дни карцер заради тях. Други отнасят и по повече. Стеф се чуди – кво му пука на директора кой се друсал, и кой ша го копат? Един яд по-малко – що се газира?

– Сгреваш ли кво става? – пита го тихо след седмица Кибика, докато чакат на опашката в столовата.

– Кво да става?

– Четирма за четири месеца. Бая е.

– И кво? Пука ли ти?

– Ама кои? Дет беха в шибания опит.

– Ние двамцата сме окей – възразява Стеф, но по гърба му полазва студ.

– Дотука. Прай си извода.

Кибика не спира с ровенето. След два дни излиза в еднодневна отпуска Мангала. Кибика разменя с него няколко думи преди това. Вечерта след като се връща, Мангала ги привиква след вечеря със Стеф в един ъгъл и им кимва:

– Мели ти чутурата, Кибик. Братото вика същото – и в техното ТВУ е имало опит, преди към пет месеца, и от шестимата петима са превзели фризера. Сичките случайно, секи различно. Последния – оня ден.

– Тая верно не е съвпадък – констатира мрачно Стеф. – Ама от къв зор? Що па да мрат?

– Дреме ли ти? – отвръща Кибика. – Може да е неква гадост, дето след време разбишква акъла. Може опита да е бил много шибан, и плешивковците да замазват следите. Може некой маниак да трепе подопитните, или хитрягите вътре да действат, следващия опит да нема по-късметлии от тех. Пò на кеф ли ще пукнеш, ако знаеш?

Стеф плаща на Мангала своята половина от междуградското обаждане и уплашено обмисля нещата. Не му се мре. Хич. А в ТВУ-то който не стопля навреме не живее дълго и хубаво и без да е бил в опити... Ама няма скоро да излиза в отпуска, да уреди някакво прикритие, пък побегне ли на сляпо, ще го пипнат за ден-два. Всяка година по някой идиот се пробва, за урок на останалите. А ако Мангала не ги е излъгал, няма никакво време.

– Е? – пита го Кибика на следващия ден.

– Навитак съм. Неква оферта?

– Аха. Довечера дигаме парцала. Уредил съм фалшиви идент-импланти.

– Немаме толкоз пара.

– Евтинджос са. И ще има малко отстъпка, срещу нашите.

– На кой са му изтребали?

– С тех и с пачка за шефството ТВУ-то е екстра покрив за некой намокрен от поръчка. Ма пак съм накъсо, ще шариш разликата, за уреждането. За опита сте гушнали бая, Чепа се похвали, пък ти си прибран, ще си сложил настрана. Инак си реди нещата сам, ако смогнеш...

Ясен е начи директорът що се газира, мисли Стеф. Дойдат ли куки да ровят, него ще чепкат – от нас нема кво да отдерат. Пък си има гаден фал. Изнюхат ли го, требе да им кеши мега да се откачи.

Два часа след отбоя в ТВУ-то двамата вече седят в мазето под кафенето на ъгъла на „Боян Радев“ и 534-та и пъргавият ветеринар на бандата навива ръкава на Стеф. Кибика чака реда си отстрани.

– Екстра стока – кимва ветеринарят към двете оризови зрънца, матовобели в прозрачното пликче. – Полицейските и корпоративните скенери ги познават, де, но уличните се литкат без гък. И магистрален чекпойнт минаваш спокойно, и в дребен магазин или склад можеш да се наемеш даже. – Той пръсва върху ръката на Стеф точно под рамото малко упойка от спрей с нарисуван ухилен доберман. – Я сега да ти извадим стария...

Скоро след разсъмване двамата бегълци вече се дрънкат в каросерията на товарен камион, извън града. По идентификация току-що са навършили осемнайсет и са пуснати от ТВУ-то с добро поведение. Последните им пари са отишли за превоза, но все ще изкарат, или отмъкнат нещо... Стеф вече се унася в полудрямка, когато Кибика го разтърсва безмилостно.

– Кво има? – пита сънено Стеф.

Кибика не отговаря. Лицето му е разкривено, очите са разширени, от ъгълчето на устата се точи слюнка. Ръката му, сякаш сама, сграбчва отново Стеф за рамото и започва отчаяно да го тръска и дърпа към себе си. Стеф се отскубва и отпълзява бързо към противоположната страна на каросерията, смразен от ужас.

Ръката на Кибика внезапно пада като отсечена. Очите му се разширяват още повече, той става, без да го е грижа, че ще се вижда над страниците на каросерията, и тръгва към задната ù част. Хваща се за преградата и се прехвърля през нея с главата напред. Шофьорът очевидно не е забелязал нищо, защото продължава.

Стеф бързо пропълзява назад и поглежда през цепнатинка между плоскостите. Кибика лежи на асфалта, а зад него е спрял неголям бус. Двама в работни дрехи хващат момчето за ръцете и го хвърлят в буса, скачат и те след него, и бусът потегля. Бързо доближава камиона и започва да кара близо зад него. Добре, че страниците са високи до пояс и от буса нямат как да видят вътре.

Тогава Стеф усеща странно изтръпване. Тресе го, като преди година, след скапания крек на Дейви. Като на талази е – ту идва, ту отминава, и нещата наоколо си сменят цвета, стават жълти и черни едновременно, или с цветове, за които думи няма... Това продължава около десетина минути, и престава внезапно. Веднага след това бусът рязко дава газ, задминава камиона и изчезва.

Тук споменът обаче започва странно да се разплува. За момент полето отстрани на камиона се превръща в странна схема, като електронна, сигурно намерена в някой от моментите на всичкознаене. Линиите ù се удължават и се превръщат в бодливата тел около ТВУ-то, само дето стигат нагоре до безкрай, и го няма старото дърво до нея, по което да можеш да се покатериш, да пропълзиш по клона до извън оградата и да се спуснеш по преметнатото одве въже...

Стеф се извръща, да побегне нанякъде, но е отново в колибата. Само дето стените ù са покрити със стари тапети на кученца, като детската му стая много отдавна, и таванът се клати като духано от вятъра перде. През отвора се вмъква Хари, носи разнищена детска играчка, лицето му е жълто и черно едновременно и се криви някак шантаво, и фигурата му се люлее и разтяга, и размива по ръбовете, и на моменти се двои. Поглежда Стеф, откача лицето си – под него лъсва глава от метал – пуска го на коленете си и започва да вади и слага разни дреболии вътре в него...

След това всичко потъва в сиво-жълти размазани петна.

Пристъпът.

* * *

– Не ми харесваш – отбелязва гласът на Хари. – Стягай се.

Малко по малко светът се прояснява.

Стеф с усилие надига глава. Наоколо са стените на колибата. На гвоздей, щръкнал от шперплатовия гръб на шкафа, виси пластмасова торбичка с течност, пооцапана със засъхнали кръв и мръсотия, и от нея към ръката му върви тънка прозрачна тръбичка. Система. Виждал ги е по телевида.

Стеф свежда очи. Подът пред него е пропит с повърнато. Повече от всеки друг път.

– Що го прайш? Що не ме остайш да си пукна?

Хари свива рамене. По лицето му е невъзможно да се разчете нищо. Минава време, преди да се обади пак:

– Откъде си, Стеф? Имаш ли родители?

– Перник. – Стеф изплюва гнусна псувня. – Морука го опандизили доживот месец след кат съм се пръкнал. Дъртата бръмчеше, да ме храни, ама като бях на пет, една нощ я заклали. И айде в дома за безпризорни. После – в ТВУ-то, от дома трудно се ходи другаде. Допреди година и половина там.

Хари кимва разбиращо. Лицето му е безизразно както винаги.

– А ти, Хари?

Другият сякаш се поколебава за неуловимо кратък миг, преди да отговори.

– Ясенец... На към триста километра оттук.

– А твойте дърти?

Пак същия миг колебание.

– Майка нямам, само баща. Умря преди шестнайсет години.

– На колко си бил тогава? Десет? Петнайсет?... Добре де, ти си знаеш... Ако си чист пред куките, що не идеш да бачкаш някъде, да земаш заплата, да се ожениш?

– Не съм. Казвал съм ти.

– Кво си сгазил?... Окей, твоя си работа.

– Почивай сега. Ще ида да намеря малко храна и да видя няма ли как да науча нещичко за болестта ти.

– Искам да се жакна.

– След като ядеш.

* * *

Спомените отново обгръщат Стеф. Всичко, записано в бездънната памет на инфосферата. Всичко, което човек би могъл да пожелае да знае. И всичко, нужно за да разбира тези знания перфектно, с дълбочина и яснота, непостижими без жакването.

Бунището им? Започнато преди четири години, очаква се да се запълни след още шест. Стандартен проектен живот – десет години. После ще го бетонират и върху бетона ще насипят тънък слой пръст, ще построят отгоре градче с къщи, градинки и улици, или пък парници за храни, още не е утвърдено какво. Заводи и бизнесзони не може, тежки са, искат истинска земя за основа, тя се пази за тях.

Вече над дванайсет процента от площта на развитите държави е рекултивирани бунища, изкуствени ландшафти. По-красиви и уредени от естествените, така казват всички медии. По-пригодни за живот, отколкото е било мястото, преди да стане бунище. Според проучванията 74% от хората предпочитат да живеят върху изкуствен ландшафт. Процентът расте с всяка година.

В паметта на Стеф се разлиства дисертацията на асистент от Хановер, запи-

сана в архивите на университета – „Исторически преглед и анализ на ролята на отпадъците в съвременния свят“. Готина е, сложни и смислени изречения, учени и точни думи. Стои до приказките на медиите или разговорите от ТВУ-то все едно офис на банка до улична закусвалня, или до колибата им на бунището. Стеф се потапя в нея.

В съвременните си мащаби отпадъците променят радикално околната среда. Глобалното затопляне води до заливане на земи и превръщане на други в пустини, ограничава рязко използваемата от човечеството площ. Променя и океана, унищожава неговите екосистеми. Насипните бунища пък променят останалата естествена площ. Глобалната екосистема, която светът е бил преди, вече е заменена от боклуците. Пригаждането на хората към тях като среда на обитаване води до определени промени в световъзприятието ни.

Някога са изгаряли боклуците. Спрели са заради ограничаването на топлинните емисии и парниковите газове. Развитите и бързо развиващите се държави дълго не се съгласявали. Но океаните почнали да се надигат, и островните и ниските държави сключили договори срещу подкрепа. Вануату става присъединена територия на САЩ. Тристранен договор между Бангладеш, Китай и Индия – Индия присъединява Бангладеш, Китай получава спорни погранични територии. Италия и Гърция гласуват за федерализирането на ЕС, срещу подкрепа за Гибралтарската стена... Така боклуците започват да определят не само физическата, но и политическата география на света.

Някои държави са инвентивни. Сингапур купува боклуци от Китай и Индия и ги насипва върху заливните си земи и в шелфа. Вместо да намалява по територия, расте. Холандия пък ги използва, за да стабилизира дигите. Нови територии не отвоюва, но запазва успешно старите. Двете държави са сред водещите в света по толерантност на населението към проблема с боклуците – там всеки знае, че дължи на тях спасението си. Лобирането срещу закони за контрол върху отпадъците винаги тръгва от такива държави и техните решения се използват като прецедент в останалите. По този начин законодателството вече започва да се съобразява на първо място с боклуците, да се грижи за тях с предимство. Те завладяват и превземат и него.

Рециклирането на боклука е скъпо. Неведнъж са предлагани закони стоките да се произвеждат лесни за рециклиране. Но то също е скъпо и има и други нежелани от влиятелните корпорации ефекти, затова те отлобират законите. Най-често популяризират чрез медиите мемета в полза на боклуците. Например че рециклирането не е нужно – боклуците са вече ценност, а не проклятие. Или че с изчерпването на суровините корпорациите сами ще наложат рециклирането, а боклуците са най-неизчерпаемият и възобновим източник, който може да съществува. Така боклуците вземат под контрол и инфосферата.

Всяка цивилизация се сблъсква с проблема за мениджмънта на отпадъците. Не изгради ли правилна стратегия за оползотворяването и усвояването им, не съумее ли да ги държи под контрол, те се натрупват, съсредоточават ресурсите ù върху себе си и в крайна сметка започват да я управляват...

Дисертацията внезапно изчезва от паметта на Стеф, сякаш никога не я е имало. Очите му се разтварят, и виждат бунището. Терминалът е угаснал. Хари седи отстрани и го гледа кротко.

– Хари... Ти ли го угаси?!

– Акумулаторът свърши.

На Стеф му иде да удуши някого. Все едно виждаш, чуваш и знаеш всичко – и отведнъж ставаш сляп, глух и тъп като паве. По-гадно е от да ти земат отведнъж крека.

– Зареждане?

– Може би тази вечер... Стеф, интересно ровиш данни. Как го правиш?

Тонът му е самото успокоение, но въпреки това Стеф едва успява да се овладее. Да не се грижеше за него толкова, щеше да му...

– Де да знам. Чопля квото ми се прище. Секи път различно.

– Нямам предвид това, Стеф... Отначало цъкаш с пръст по екрана, ама по някое време забравяш. А терминалът си бачка, и върти данни, и сам избира от тях, и ти ги следиш... Някак го управляваш без ръце, все едно с мисъл.

– Майтапиш ме.

– Не те майтапя. Имаш ли вградени наноимпланти за връзка? Или нещо подобно?... Откога умееш да работиш така?

– Наноджаджи са ми боли веднъж, ама нещо не сработиха. Не знам що. А данни смуча... – Споменът внезапно проблясва в ума на Стеф. – Точно отпреди да ми бодат наното. Пак ми бодоха нещо, не знам кво. Некакъв опит бил. И после ми даваха терминал, и ме питаха разни неща. Какво виждам, мога ли да намеря разни инфота...

Миг-два Хари стои напълно неподвижен. След това безизразното му лице се обръща към Стеф:

– Разкажи ми. Колкото по-подробно, толкова по-добре.

Когато Стеф привършва разказа си, вече е мръкнало. Говорил е часове, излял е всичко, което помни. И му е поолекнало. Шантава работа. Изпял се е пред друг, редно е да е наплашен...

– Нещо светва ли ти тая мойта?

– Може би. – Хари става и вдига акумулатора за дръжките, направени от парчета върви. – Ще ида да го заредя.

Странен е тоя Хари. Никога не се ядосва, нито се радва. Ако морукът му е пукнал пред очите му, нищо чудно. Стеф е виждал и друг път такъв, оня, дето беше заклал дъщерите си. Ама Хари пък се грижи за Стеф, без никой да го кара. Какво ли смята да изръси от него? Кво ще да е, може да си го вземе и веднага... Говори префърцунено кат плешивковец, а па е пич. Странен тип...

Стеф решава да порови следващия път за инфо за Хари, като се върже. На всяка цена. Нещо тука е шантаво, трябва да го знае, да е готов за квот се задава.

* * *

И отново плува над света и през света, по-огромен от всичко, и блаженството го залива. Този път обаче първо ще разбере някои неща.

Умът на Стеф обгръща масиви информация, събирани през времето от камери и обработващи системи, учрежденски и фирмени бази данни, входни устройства и съхраняващи модули... Не-човешки спомени и знания, слети в едно със собствените му, по-ярки и детайлни от тях, по-истински, сякаш онзи Стеф е бледа сянка, незначителна частичка от истинския Стеф, мъглив и сив илюзорен сън. В който отново ще бъде заключен, щом връзката с инфосферата бъде отрязана.

Тук-там в спомените му зеят празноти – липсващи късчета информация, непопаднали в инфосферата, или изрязани от нея. Стеф вече знае – напрегне ли ума си, винаги открива начин да запълни празнотите, по нещата около тях и връзките им. В инфосферата има колосални обработващи ресурси, с тяхна помощ би се справил за миг – но не може да се свърже с тях, пробвал е маса пъти. *Блокаж върху използването на външни обработващи ресурси*, проблясва мигновено не-спомен от Мрежата... Но и връзката към световните бази данни вече е страшно много, дава колосални количества информация, и все се намира начин да я пресееш. На това те учи ТВУ-то – за всичко си има как.

Ясенец.

Градче, забутано сред чукари, встрани от големите пътища. Неведнъж прекръщавано при смени на политическите ветрове. В началото на века е било почти обезлюдено от миграцията към големите градове. През четирийсетте Даймлер-Сааб-Сименс построяват там голям изследователски център, заради изолираността и удобно контролирания достъп. Секретни разработки, военни и правителствени. Целият персонал живее в изследователския кампус. Но покрай тях и градчето се съживява – обслужваща индустрия, нискоквалифицирани работници за поддръжка на кампуса. Разрешението местните да обслужват центъра е дадено с условието кметът да има съветник, назначаван от ДСС, с право на вето върху общинските решения. Поминък срещу контрол – нищо различно от кое да е назначаване на работа.

Преди шестнайсет години – инцидент в центъра. Деветнайсет от персонала загинали. Безредици в градчето, силите за сигурност на корпорацията се опитват да въведат ред. Още шейсет и двама загинали. Никаква публичност в медиите. Никакъв спомен в инфосферата. Празнота. Не се знае дори кой е трил инфото. Някакви едри куки, сигурно – бъркано е и е чистено навсякъде.

Защо не се е намесила полицията? В лабораториите – ясно. Законът за неприкосновеност на корпоративния живот. Ама в градчето?... Стеф се заравя в ярки не-спомени. Повечето нямат връзка с празнотата, привидно или наистина. Един обаче проблясва – запис от задължителния архив на телефонната компания, случайно прозяпан от прочиствалите инфосферата. Разговор между шефа на полицията в града и високопоставен агент от Агенцията за федерална сигурност, забрана полицията да се меси, никакви обяснения. Пак празнота.

Търговската дейност на ДСС?... Финансов отчет за същата година на отдела на Даймлер в Ясенец, корпоративно секретно, но по закон достъпно за някоя служба някъде – а това значи и за Стеф. Разходите не са дадени по пера, но об-

щият им размер е огромен. Нещо важно? Дето може би има връзка?

Още спомени за тях? Много. Засечки с познати неща?... Година и половина по-късно – доклад до Отдела за федерална сигурност, от техен експерт, за полеви изпитания на модел R39-563838934-DSS. „Повишаването на интелекта отново води до самомодифициране на спектъра на задачите, до степен противоречие с и самоотмяна на основната задача; теоретично възможно развитие като в Ясенец, включително с необходимост от стерилизация на контактната област...“

Малко по малко картината се очертава.

Даймлер-Сааб-Сименс са разработвали военна технология. С възлагани на нея надежди. Всякакви подробности липсват... Но в Ясенец е станал гаф. Загинали са всички от лабораторното звено, работило по проекта, и още хора в града. Сред силите за сигурност на корпорацията няма пострадали. ДСС не са предоставили данни за причината за смъртта на персонала. Гражданите са умрели от автоматично огнестрелно оръжие, по данни от аутопсиите в градската болница... Вероятно дъртият на Хари е някой от утрепаните.

Осемнайсет от убитите са имали деца на подходяща възраст. Никое не се казва Хари, не приличат по снимки, половината са момичета – кво от това, ново име, лице или пол не струват чак толкова. Пет или се водят умрели по документи, или са в неизвестност по десет или повече години. Ще да е от тях.

За миг в ума на Стеф просветва – що ровичка за Хари? За него си не му пука даже да се излекува. А за Хари рови... И, както винаги при жакване, въпросът донася със себе си отговора.

Когато е жакнат, Стеф помни, знае, разбира над десет милиарда пъти повече. По-малко от една десетомилиардна от него е в биологичното тяло пред колибата на Хари. Всичко останало, на практика целият Стеф, е в Мрежата. Той вече е нещо съвсем различно от Стеф от бунището – той е Стеф от Мрежата.

Стеф от Мрежата чопли каквото му е интересно. Стеф от бунището не му е. Над деветдесет процента от хората имат почти същия психопрофил, същата личност. Оформена от правилата за санитизиране на обществения информационен басейн, захранена с контролирания му баланс на типове съдържание и послания, построена върху топлистите на циркулиращите мемета. Еднообразен и предсказуем. Загубата на дори много бройки от него не лишава Стеф от Мрежата от нищо. Затова и не го вълнува.

Хари обаче рязко излиза извън този психопрофил, по поне осем основни показателя. Като него са един на милион, или дори по-малко, и всеки е уникален. Всеки носи нещо различно и ново, нещо, което го няма другаде в Мрежата. Затова и е ценен и интересен за Стеф от Мрежата.

И по друга причина. Повечето такива са маргинални отклонения, несъвместими с обществената система, но някои са потенциални нейни дизруптори. Системата се пази от такива, следи ги и ги премахва при подозрение за опасност. Хари обаче е на единственото място, което тя не следи. В инфосферата няма нито бит за него. Случайно ли?...

След това блаженството поглъща Стеф, и той щастливо плува в собствения

си безкрай.

* * *

– Много нещо ли изгълтвам на свързване, Хари? Имаш ли идея?

– Трудно е да се каже. Мотаеш се през какви ли не данни, понякога пълен боклук. Поне за мен. И не знам виждаш ли ги истински, или само преминават пред очите ти.

– Хрумва ли ти що го правя? Тъй де, другите се друсат с химии или нанота. Аз кво, откачен ли съм?

– Човек може да се надруса с всяко приятно нещо. Дрога, пиячка, танци, филми... Теб те кефи да гълташ данни, или да се пързаляш по тях. Нищо по-различно.

– Да, ама що па тва?

– Не знам. Може би ще разбера повече по-нататък.

Ако има по-нататък, мисли си Стеф, и поглежда новата торбичка с течност, вливана във вените на ръката му. Щяла поне да го постегне малко. Да видим.

– Стопли ли как управлявам терминала с мисли?

– Да. – Хари кимва към вратата. Стеф проследява погледа му и вижда навън... нещо. Като апарат, ама събран от поне десет потрошени. Разпределител за телевизия, вързан към стар медицински скенер, отстрани висят някакви платки, многожилен кабел води към неголяма сателитна антена с нащърбен ръб...

– Терминалът ти принципно има възможност за дистанционно, Стеф. На тоя модел датчикът е изключен, за да покрият по-нисък пазарен клас, но иначе всичко си го има. По-евтино е така, отколкото да правят отделно схеми без тези вериги и компоненти.

– Демек, ако датчикът бачкаше, щех да го действам с дистант-имплант? А кат не бачка и немам имплант?

– Основната схема обработва електрически импулси. Ако върху изводите ù за датчика бъдат насочени модулирани радиовълни, примерно от антена като тази, в тях се генерира ток. – Хари поглежда към нещото отвън. – Може да се имитира, все едно е вързан датчик, и се управлява отвън. Сложно е, но може.

Стеф не разбира някои от думите, но се досеща какво горе-долу значи цялото.

– Аз така ли го действам?

– Да. Правих измервания, докато се беше жакнал.

– А де ми е антената?

– В главата ти е, Стеф.

Стеф гледа Хари уплашено. Да не е фанал да мръдва? Нема вид да е по-изфиркал отпреди. Ама може да си е и поначало. Що му е иначе да се грижи за някой, от който нема файда?

– Главата ти е тъпкана с наноелементи, Стеф. Метални. Из целия мозък, свързани помежду си. Като работят, генерират радиовълни. И като се активират в определен синхрон, все едно вълните се излъчват от антена – могат да се насочват и фокусират, както светлина с хололупа... Така го правиш, повечето време. Понякога май се свързваш пряко с микроверигите на апарата, пак така, ама това

отвън е слабичко, не може да те засече.

Стеф бавно смила нещата.

– Начи оная простотия на Сивия... От гроба че го изкопам, изрода!

– И не само.

– Какво?... – Още малко размисъл. – Плешивковците в ТВУ-то? И те ли са ми наболи наноджаджи?

Хари кимва.

– Пич, кажи ми кво знаеш!

Другият присяда до него.

– Нанотата от плешивковците са специални. Правят нещо като антена, като твоята. Ама слаба, по-слаба – нареждат се и се сработват по към половин час, и пак за по-сигурно трябва шлем, като оня от опита в ТВУ-то. А за от по-далече – цял бус апаратура... Не става да се вържеш с нея към терминал.

– Тогава как го правя?

– Могат обаче и друго. Нали са много дребни, тялото ти непрекъснато ги разваля, ще изкарат най-много година, и най-добрите щамове нано не издържат в организма повече. И за да ги има в тебе по-дълго време, се възпроизвеждат. Както микробите – казвали ли са ви за тях в ТВУ-то?

– Не.

– Наноджаджите се събират по няколко и сглобяват заедно нови, от парчетата на смачканите от тялото ти, или от метални атоми, взети от кръвта ти. Могат да изкарат така в мозъка ти цял живот. Експериментална технология, даже военните я нямат. Само куките от ония служби, дето уж ги няма.

Стеф се ухилва кисело.

– Кат са толкоз тайни, как имаше толкова за тех в публичните бази данни?

– Няма нищо, Стеф. Проверих.

– Требе да има. Оттам го стоплих тогаз, с шлема, кат се почудих.

– Всеки би се почудил, Стеф. И ако не намери нищо, би се замислил. Затова са ви свързали към инфото за джаджите, но без опасните неща в него, и са го направили да ви изглежда все едно е в Мрежата. Иначе примерно Кибика щеше да е нащрек, и да се покрие още след първия умрял, и може би да не го намерят прекалено дълго време.

– Прекалено дълго за кво?

– Понеже джаджите са много ситни и са още експериментални, не са много кадърни. Често грешат, правят дефектни джаджи. Обикновено скапани, ама много рядко, по случайност, по-добри. И не се знае с какво по-добри, може да е с нещо, дето да не харесва на плешивковците. Колкото повече време минава, толкова по-вероятно е да се получи нещо нежелано...

Стеф свива юмруци. Пред очите му витаят празното лице на Кибика с потекли лиги, и петното на асфалта в ТВУ-то...

– А при теб са се омешали с онези от Сивия. Онези не могат да се правят сами, ама другите могат, а не гледат с какви се събират и от кого какво от схемата на джаджата взимат – не са били мислени в мозъка да има и други освен тях.

Никой не е предполагал, че деца от ТВУ-то ще имат средствата за друго нано... А онези от Сивия са много повече, далеч свръх здравните норми, за да се види по-добре ефектът им. Нали са нелегални, клиниката не рискува нищо.

Стеф няма какво да каже.

– И понеже общо нанотата са много, се срещат лесно и се събират да правят нови много по-често, и в нанокомплекса винаги има джаджи и от двата сорта. И най-често правят джаджи мелези, и ги правят по много. Скапаните са много, ама се случват и по-добри, много по-често от иначе. По-здрави от другите. Дето се правят още по-често и по повече. Дето развалят другите, и се правят от парчетата им. Дето могат и разни други неща, каквото се случило... Когато си избягал от ТВУ-то, сигурно вече в главата ти са били повече мелезите, а те не изпълняват добре командите на плешивковците. Затова онези с буса са могли да накарат Кибика да скочи, а теб не.

– Щото са мелези ли ме тряскат пристъпи?

– Кой знае – свива рамене Хари. – Може поначало да я докарват дотам. Предвиждало се е подопитните да не живеят повече от шест месеца, а ти ги носиш вече към две години. И са стотици, може би хиляди пъти повече, отколкото са били предвидени. Така антената е по-силна, по-чувствителна и по-универсална, ама повече увреждат мозъка. Най-много докато се пренастройват...

– Ча'ù малко. Предвиждало се е да пукясаме до шест месеца? Откъде го знаеш?

– От теб. Нали каза, че навсякъде очистват всички подопитни преди шестия месец?

– И що така? Да не станат с джаджите големи клечки, дето знаят сичко за секи?

– Може би. Или може би е част от опита.

– Дали... – Стеф внезапно осъзнава. – Дали могат да ме карат да прайм квото щат през тая антена?! Да се метна надоле с главата от покрива, или пред камион, или да грабя тъпо, или... Малей, че ги избием сичките!

– Правителствата много искат да го могат. За да ловят лесно престъпници, примерно. И за други неща... Сивия умрял, казваш?

Минава известно време, преди Стеф да успее да се овладее.

– Скивах пак Банджото след неколко месеца. Сивия го пречукали още деня след като се дигнахме. И ветеринаря, и още половината банда. Де кой не смогнал да избега. Били облечени кат Хромаджии, ама имали фрагментни пукала и микрокапсулни гранати, и хич не ги пестели. Хромаджиите таквиз неща не са и сънували, щеха да са изтрепали другите банди и да са фанали целия град още ехе кога...

Лицето на Хари е безизразно както винаги.

– Хари... откъде ги знаеш сичките тея работи? Частно даскало ли си карал, преди да пукне морукът ти?

– Нещо такова. И оттогава също уча, винаги когато мога.

– Начи морукът ти е бил паралия. Кво е бачкал?

Хари не отговаря.

– Откъде учиш сега? Терминала? И други терминали, където завариш?

– И чета изхвърлени списания и книги, разглеждам изхвърлена апаратура, правя си експерименти. Слушам, когато хората наоколо обясняват. И по други начини.

Стеф вдига вежда. Не е чул някой да учи така, па и кат си на бунището, файда от учене няма. Тая е мътна.

– Кви други начини?

– Най-вече от бунището... Гледам какво изхвърлят хората. Какви неща се появяват, колко нови. Какво идва повече, какво намалява. Какво го има, пък не е ясно откъде и защо идва. Или обратното, какво трябва да го има, пък го няма.

– Че тва мож ли те научи на нещо?

– Разбира се. Знаеш, че всички големи корпорации купуват купища неща, дето не им трябват, нали?

– Не. Верно?... Що?

– За да не могат конкурентите да гадаят какво разработва и вкарва в производство корпорацията, и какво си произвежда само за себе си, по това какво купува. Повече от половината световно производство корпорациите го купуват само за да го унищожат и да го омесят с боклука от техните разработки. Иначе не си скриват достатъчно добре нещата.

– А стий бе. Начи прайм за бунището повече от за нас си?

– Пак заради същото си унищожават и много от отпадъците сами, понякога дори в нарушение на конвенциите. Ако някоя си изхвърля тук всичко, другите ще идват, ще го ровят и ще научават страшно много за нея. А каквото изхвърлят тук, го обработват така, че да не си личи от какво е. Прикриването на следите в боклука е върхова наука, специалистите по нея взимат повече и от нанодизайнерите. Най-сигурно е, когато боклукът е негоден за нищо. За колкото повече неща става, значи толкова по-добре може да бъде разделян и разпознаван – и съответно да се разбира от какво е, за какво са го използвали...

– А стий бе. Демек, правенето на супер негоден боклук е по-фърст работа от нанодизайна? Литкаш ме.

Хари въздъхва.

– Добре, де. Така научавам много по изхвърленото за хората – как живеят, какво използват, с какво се хранят. А пък по какви боклуци трябва да ги има, но ги няма, или внезапно спират да идват, разбирам кой какво се опитва да скрие.

– Да, бе – хили се Стеф. – За туй требе да имаш глава кат публична база данни. Ако си толкова печен, тука ли ще си?

– Да си прекалено печен не е много хубаво, Стеф.

– Щот другите печени гледат да те очистят ли?

– Не само. Ако станеш прекалено печен, може да се превърнеш в каквото не би искал да си. Примерно да престанат да те вълнуват неща, които сега са важни за теб.

Стеф се опитва да смели това, но май не успява.

– Чак па толкоз неща ли се виждат по боклуците?

– Трудно е да произвеждаш истински некачествен боклук, дето абсолютно никой нищо не може да разбере от него. Колкото и да е обработван, съставът му пак издава от какво е. Трябва вътре да има от абсолютно всичко по малко, пък само най-големите корпорации могат да си позволят да купуват от абсолютно всичко само за да го смесват равномерно при унищожаване...

– Че що не гледаш телевида? Там казват сичко на света.

– По телевида казват каквото им е поръчано, а боклуците казват истината. И от разликата между двете също разбирам много неща.

Стеф се мъчи да го разбере, но му звучи отнесено, плешивковски. И не се чувства добре. Усеща се слаб и стомахът му се е свил на топка. Хари забелязва гримасата му.

– Добре, спи. Почивай.

– Искам да се жакна...

– Като се наспиш. – Хари сменя торбичката с нова.

* * *

Никога досега спомените на Стеф не са били толкова ярки, толкова близки и много едновременно. Целият трепери от напрежение, усеща как лекичко му се гади, като в пристъп. После май ще му излезе през носа. Но поне знае какво да търси. Или поне има откъде да почне.

Модел R39-563838934-DSS. Изпитван в автоматични танкове и самолети, и в самоорганизиращи се наносистеми с военно предназначение. Труден за фино контролиране, но дава отлични резултати.

Кво е тоя модел, да му го...?! Стеф се заравя в спомените. Части от тях са му непонятни – помни ги, но не ги разбира, липсват парчета и обяснения. Напряга се докрай, мъчи се да свързва всичко с всичко, да разбира повече, и спомените стават постепенно по-понятни. Стомахът му се преобръща, но той стиска зъби. И неяснотите се избистрят по малко, докато накрая изкристализират в нещо разбираемо.

Изкуствен интелект с военно предназначение. Приспособява се гъвкаво към различни носители и условия. Разполага с висока степен на автономия при преценката как да реализира поставените задачи. Първоначалният прототип е разработен от Даймлер. Има вграден блокаж върху анализа на мотивите на задачата, за да се подобри контролът върху него. Нивото на интелекта му е ограничено до 1.85 – при по-високо блокажът на мотивния анализ губи надеждност. Препоръчва се при серийни изпитания да бъде сведено до 1.70, а при масова употреба до 1.60, за избягване на статистически флуктуации, пробиващи блокажа...

Стеф уморено се отпуска. Ясна работа. Изтървали са бройка от ИИ-то, налята я в самоходен картечен модул, я в боен андроид, я в друго от сорта. Експериментална, още без ограниченията, дето са ги набили после в модела, да не е прекалено по-хитър от командирите и да не разбира заповедите как му кефне... Опукала е персонала наоколо, измъкнала се е в града и преди корпоративните биячи да я намерят и взривят, е гръмнала когото срещне. Ако некой свидетел е останал жив, пък са го очистили биячите, да се покрие издънката. По-евтино и

сигурно е, отколкото да му кешат да мълчи.

Гаденето се засилва. Стеф се опитва да се откъсне от жакването, но няма сили, зле му е. Пространството пред него се гърчи и криви, и разплува, и отведнъж се разтваря, и се превръща в стая, пълна с хромирани апарати. На стената – портрет на изплезен дъртак с щръкнали бели коси. Зад бюро с терминал на него стои друг дъртак, и дуло бълва иззад отворена врата куршуми, и другият се хваща за гърдите и полита назад и пада на стола. След това внезапно прозорецът се приближава и пръсва, и земята полита отдолу от пет етажа разстояние срещу Стеф, в последния миг внезапно се извърта и пъхва под краката му, и отстрани се мяркат и в миг изчезват застинали изумени лица...

След това всичко потъва в жълто-сив мрак.

* * *

От мътилката бавно изплува лицето на Хари, после стените на колибата наоколо. Минава известно време, преди да престанат да се люлеят.

– Хари, човече... зле ми е...

– Можеш ли да си вдигнеш ръката?

Стеф се опитва, но без резултат. Ръката му сякаш не е негова, другата също. Не се движат изобщо. Хари изравя отнякъде две ампули и ги боцва в пластмасовата система, окачена на пирона.

– Кво ми е?

– Пресилил си се, Стеф. Надявам се да изгазиш и тоя път, но...

– Да не се жаквам повече? Нема начин, мъжки. Знаеш.

– Ако ти се живее.

– Без жакване не ми требе.

– Дай първо да те стегнем, пък после. Става?

Малко след като системата свършва, Стеф вече мърда пръстите си. После раздвижва и ръцете си. Ставането е по-трудно, но поне може да пълзи.

– Стой тука, ще ида да намеря нещо за хапване.

Когато гърбът на Хари се изгубва през входа на колибата, Стеф пропълзява към терминала. Трескаво го връзва за акумулатора, но шибаната машина не ще да бачка. Акумулаторът не е зареден. Стеф сипе порой от псувни, но не може да направи нищо, освен да чака.

След цяла вечност Хари се връща. Носи пликче. В него има парче хляб и стиропорена купичка с капак, пълна с топла супа фиде.

– Откъде ги смъкна, мъжки? Намерил си пари отнекаде?

– Поправих рекламата на едно ресторантче. Яж.

Ръцете на Стеф треперят, супата се разплисква от пластмасовата лъжица. Гладен е, но организмът му жадува за друго.

– Хари... Хари, не може ли да заредим акумулатора? Много искам...

– Като се оправиш. Може би. Сега не. Спи и се оправяй.

– Хари... Защо се грижиш за мен? Защо съм ти? Заради джаджите в главата ми?

– И заради тях.

– А преди да знаеше за тях? Защо съм ти изтрябвал?

Хари не отговаря.

Гаденето не си е отишло, ту се засилва, ту отслабва. След поредния напън Стеф се унася в трескав, кошмарен сън. Отново е в стаята с хромираните апарати, и портрета на дядката, и другият дядка пада на стола си, прострелян в гърдите и главата. Отново прозорецът се пръсва, и земята литва срещу Стеф от пет етажа разстояние, и се плъзва под него като под турбинна Ямаха. Друга сграда се стрелва отстрани светкавично, почти се отърква в него.

Отсреща има висока стена, с бодлива тел отгоре, и портал в нея, охраняван от стражи. Те виждат Стеф, и вдигат оръжията си срещу него, но бавно, все едно си на тройна доза крек. Внезапно светът се завърта, и вместо портала срещу Стеф е стената отстрани, тя се накланя и пъхва под краката му точно както земята преди, и той тича по нея към бодливата тел отгоре, скача, хваща с два пръста най-горната тел между бодлите, завърта се и се спуска във въздуха, странно бавно, от другата ù страна. Иззад стената се чуват изстрели. След това земята отново се носи под него бясно, и срещу него се втурват улици и къщи, и той е свит под някакво стълбище, и е бръкнал с ръце вътре в гърдите си, сякаш иска да изтръгне сърцето си, и рови там.

Наблизо отново се раздават изстрели, и внезапно градината зад къщата и оградата прелитат под Стеф, друга къща се отърква в него, и той отново е свит зад ъгъла ù, и продължава да рови в гърдите си. Глухо избухтяване – на мястото на къщата, под чието стълбище беше допреди малко, се издига експлозия. Стеф хваща нещо вътре в гърдите си и дръпва силно. Чува се пращене, в ръката му е неголяма метална джаджа, и той я стъпква на земята, и светкавично закопчава дрехата си, и отново дворове и огради летят под него, и той звъни отчаяно на входната врата на една къща. На вратата се показва някакъв с пушка.

Стеф говори нещо, но онзи му прави знак – махай се! В момента, в който вратата хлопва, внезапно всичко отново лети с бясна скорост, нова ограда профучава под Стеф, и той свива зад ъгъла на сграда, и надниква обратно. От черна камионетка се сипят типове в защитни костюми и шлемове с паравизьори, изкъртват вратата на къщата на оня с пушката и влизат вътре. Чуват се изстрели. След малко типовете извличат оня, и някаква жена и две деца, от дупки в главите им тече кръв и мозък.

Отново всичко лети бясно под и около Стеф. Внезапно той спира в заден двор, пълен с боклуци, и застава срещу малко, прашно прозорче в стената. В него се отразява лице като на твоя аватар в игра от автомат – готино, прилича на всеки от вид-звездите по малко, но на никой твърде много, заради копирайта. Внезапно лицето се изкривява, носът му се изгърбва и измества леко настрани, кожата потъмнява и се прорязва от бръчки, в гънките им се появява неизвестно как мръсотия. Скулата и брадичката отляво хлътват назад, край ъгъла на устата се появява дълбок белег, няколко движения на ръцете разрошват и сплъстяват косите. Дрехите на Стеф тупват на земята, ръцете му светкавично дръпват от купчината парцали в ъгъла стари панталони, скъсана риза и протъркано сако, и смачкана шапка. Нахлузва ги с едно движение, вдига от земята празна кутийка

от уиски, бързо отмива калта от нея в кофата под капчука, гребва и наплисква чатала на панталоните си. В следващия миг оградата прелита под него, и той вече се е плъснал на тротоара отпред, кутийката е изляна между краката му и се търкаля до ръката му отстрани.

Улицата е пуста, но не за дълго. Трима в защитни костюми и шлемове притичват покрай Стеф, единият ритва злобно кутийката от уиски. Стеф не помръдва, следи ги примижал, да не забележат, че не спи. След малко от къща отляво се раздават изстрели, и онези в защитните костюми извличат от нея шишкав труп, целия в кръв. Черна камионетка спира до тях, те хвърлят трупа вътре и продължават на бегом по улицата.

Тук пейзажът се изкривява и помръква. Дори през съня Стеф усеща – зле му е, толкова му е зле, колкото никога не му е било. Накрая мракът и нищото милостиво го обгръщат, и го отнасят със себе си.

* * *

Светът малко по малко изплува от небитието. Над Стеф се е надвесил някой с глава от метал. Бърше лицето му. Не, не е с глава от метал. На главата му има нахлупена ламаринена кутия от синтетичен протеин, и през пробити в нея дупки се виждат очите му. Хари.

– Стеф, чуваш ли ме? – Гласът му звучи тенекиено.

– Да... Хари... що си с тая кутия?

– Така трябва. Можеш ли да се движиш?

Стеф се опитва да се размърда. Никакъв резултат. Ръцете и краката му сякаш са чужди. Хари изпразва една по една четири ампули в системата, свързана към ръката на Стеф. Малко след като тя свършва, Стеф вече помръдва леко пръстите си – но нищо повече.

– Загазил ли съм?

– Още не е ясно – отговаря другият. Когато обаче движенията не стават по-добри, а след час-два отново се изгубват, Стеф разбира – този път няма изгазване.

– Хари... Що се грижиш за мен? Кажи, де. Вече нема да те изтропам.

Хари се поколебава за миг. Не му се случва често.

– За да има смисъл.

– Къв смисъл?

– Смисъл да ме има.

Стеф гледа недоумяващо.

– Съществувам, за да правя каквото трябва – казва след миг забавяне Хари.

– Не сгрявам.

– Всичко се прави заради нещо друго, нали?

Стеф набръчква чело.

– Май да.

– Значи трябва да има едно нещо, заради което да е всичко друго. Най-важното от всичко... Трябва да го откриеш, и да правиш него – а ако те карат да правиш неща, дето му противоречат, да откажеш. Иначе се получава, че трябва да правиш каквото не трябва да правиш. И смисълът се изгубва.

Стеф известно време смила идеята. Май не му е по силите.

– Хари... Сичко ли е толкова гадно?

– Кое всичко?

– Светът. На никой за никой не му пука. Не те ли е шубе от куките, за кеф пречукваш кой щеш... Да не те бех срещнал, немаше да знам, че може иначе. И сега не разбирам що, нали нема вече да мога да се разплатя... Ама поне стоплям, че така е некак по-гот.

Хари мълчи и чопли някаква повредена джаджа. Измъква отвътре платка, ръгва парчета жици на разни места по нея и я закача към нов апарат-сбирщина. Стеф сигурно е много зле – струва му се, че ръцете на Хари се движат невъзможно бързо, направо се размазват пред очите му.

– Ако беше иначе, сега немаше да мра на бунището. Сигурно и ти немаше да си тук, де да те знам... А?

– Сигурно. Или пък нямаше да ме има, или щях да съм друг.

– Щеше да не си различен? Да си кат сички? – внезапно проумява Стеф. – Да не си един на милион?

– Може би.

Стеф мълчи малко. След това поглежда към Хари:

– Да питам нещо... ама нема да ми се хилиш... Идва веднъж в ТВУ-то некъв дъртак, с черна рокля, приказва, че кат умрем, после пак сме щели да се съживим. Щел да помага некъв, дето бил правил вече номера, и се кефел да помага. Ама не се знае кога ще дойде...

– Кой знае – внимателно казва Хари. – Може пък да има кой да помогне.

– Кой бе, ти ли? – захилва се Стеф. – Да не си ти оня? Колко пъти си мрел и си се съживявал?... Па може да е добре да пукна сега. Другите с джаджите всички ги пукясаха – значи номера да ги карат да правят квот си щат става. И скоро ще ги нахакат на всеки. Що иначе са ги измислили?

– Може и да не стане лесно. Компаниите ще се опъват, поне някои. Ще го забавят известно време.

– И после кво? Нема бегане ни от ТВУ-тата, ни по бунищата. Кат военен робот. С блокаж върху анализа на мотивите на задачата. – Стив не е сигурен кво значи лафът, ама е засукан точно като целия номер с джаджите. – Сержанта натиска копчето, и прайш кво каже... Хич и не ща така. Кво ша прая, ако издрапам?

– Много хора се боят от това, Стеф. Някои имат много пари. Други са отлични спецове по нано. Сто на сто някой, сигурно повече от един, ще направи инакви джаджи. Дето да трепят тези, или да ги обезвреждат... Не се бой. Тази схватка е стара като света, победа в нея не е имало никога.

– Да, ама аз пукясвам. Заминал влак съм.

– Кой знае, Стеф. Може и да не си.

– Само си дрънкаш, да ме крепиш.

– Връзката ти с наноджаджите е двупосочна. Те те променят, свързват към мозъка ти антена, и към ума ти Мрежата. Отпечатват се върху теб, един вид, вече си наполовина нано... Ти пък се отпечатваш върху тях. Няма как да об-

менят инфо с теб, ако не знаят къде в мозъка ти какво и как става. Дребни са, навсякъде са и знаят всичко, или почти всичко. И са метални – ти и да умреш, те остават, и ти оставаш в тях, и принципно има как да бъдеш извлечен, и поставен в ново тяло...

Плещи ги като дъртака с черната рокля, че и още по-отнесени. Стеф престава да им обръща внимание.

– Хари, краката ми се схващат и стинат. И ръцете. Това кофти ли е?

Очите зад дупките в кутията избягват погледа му. Стеф обаче разбира.

– Хари... Искам да се жакна, за последно. Акумулаторът зареден ли е?

Хари поклаща глава отрицателно. След това поставя ръка върху челото на Стеф. Ръката му е студена, и сякаш вибрира.

– Ще ти намеря как, Стеф. Спи. Спи спокойно...

Притваряйки очи, Стеф чува скърцане на ламарина, и забелязва в последния миг как Хари смъква металната кутия от главата си. Опитва се да каже нещо, но стомахът го присвива, около него се завърта вихрушка, и той е до асфалтов път. Пред него лежи в канавката момиче на към петнайсет, само по мрежести чорапи и високи токчета, с насинено лице и в несвяст, и Стеф внимателно намества счупената ù ръка.

Внезапно всичко се променя, и момичето седи срещу него в колиба от боклуци, не тази на Хари, някаква друга. Облечено е в стар, прекалено голям армейски маскировъчен костюм, синините ги няма, и като да е две-три години по-голяма. Отново премигване – и Стеф води под ръка през тъмна нощ нанякъде по улицата пиян клошар, който кашля ужасно и сипе ругатни. Пак премигване – наоколо е изоставен коридор, и той тъкмо оставя стиропорена паничка с вдигаща пара храна на пода, и иззад полуотворена врата внимателно го следи парцаливо дете, готово всеки миг да побегне...

Премигванията са все по-начесто, интервалите – по-кратки, гаденето – по-силно. Стеф отчаяно се опитва да се хване за нещо, да се удържи насред замайващия вртеж. Хваща се за поредното видение – ръцете му монтират с пинсети фини детайли върху микроплатка. За момент видението потъмнява, но успява да се задържи. Микроплатката е готова, и Стеф разкопчава ризата си. Вдига поглед към пукнатото огледало на облепената с мухлясали тапети стена насреща – в него се виждат гърдите му, разтворени като шкаф. Отвътре са като апарат – жици, кабели, разни елементи. Вмъква платката на някакво място с щракване, скрива някъде вътре и пинсетите, затваря гърдите си, и докато закопчава ризата си, вдига поглед. От огледалото го гледа лицето на Хари.

* * *

Огледалото се разпада по пукнатините на парчета, а зад него има голяма топка боклуци, която се върти като земното кълбо по телевида. Отгоре е посипана с тънък слой пръст, да скрива боклуците, и са построени градчета, или развлекателни паркове, или парници за храни. Топката се нагъва и превръща в лицето на говорител от телевида, усмихнато, и под него има костюм и вратовръзка, но е само маска върху топката боклуци, и устата му бълва като черен облак смрадта им.

Маската внезапно се раздува и пръсва като пренадут от боклуците балон, те се уголемяват и стават на земното кълбо. Цялото е бунище, и по него ровят разни хора. Някои Стеф ги знае – сестрата на Мъри, директора на ТВУ-то, продавачката в онова магазинче, Хари с ламаринената кутия на главата. Други като да ги помни, но не се сеща от кога и къде. Трети не ги е виждал никога, кой ги знае какви са.

Внезапно духва вятър, и отнася лицата на хората – те се оказват само маски върху метални глави. Роботи, програмирани да ровят боклуците, всеки със свой начин и място. За нищо друго не стават, не забелязват другите, или света наоколо. И миг преди мракът да го погълне, Стеф вижда сред тях Хари. Заедно с маските вятърът е отнесъл и неговата ламаринена кутия, и главата му отдолу е глава на човек.

Лицензирано под Криейтив Комънс – Признание – Споделяне на споделеното – версия 3.0
Версия от 11 февруари 2009 г.

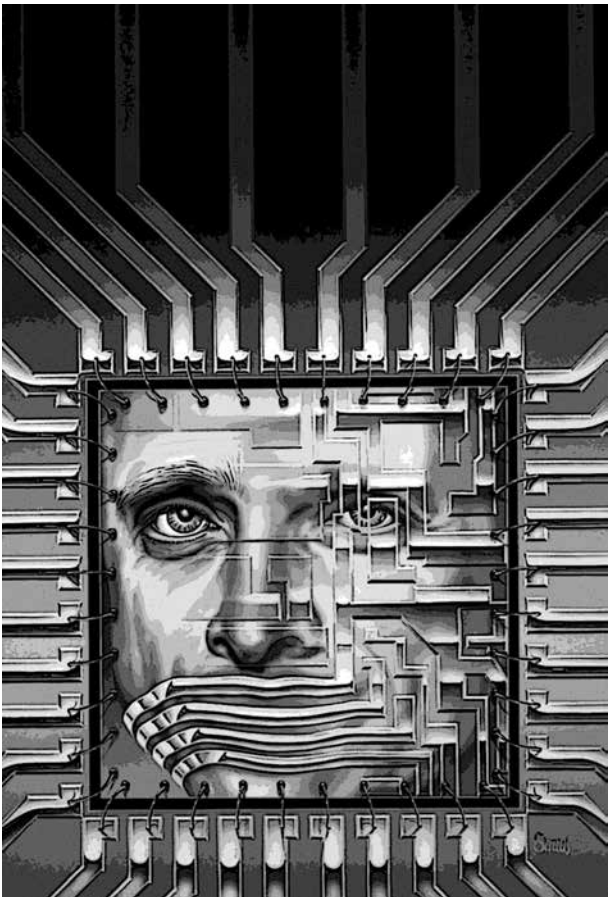

Подходящата грижа

Григор Гачев

– И защо все пак мислите, че това ваше... нещо е, хм, извънземно?

– Като начало, то не е мое! Лина, докарай онова!

След мъничко чух весело топуркане по стълбите.

– Миме, повиках мама, а не теб! И... За кой път вече ти казвам да не пипаш това нещо с ръце?

– Това не е „това нещо“, татко! Казва се Снупи! Аз му го измислих! – гордо вирна нос малката. – Не му ли отива?

Инспекторът гледаше като хипнотизиран безформеното парче зелено желе в прегръдките на дъщеря ми. Приличаше на Чърчил в момента, в който му съобщават за атаката на Германия срещу Англия.

– Отива му – въздъхнах аз. – Чудесно му отива. Само го остави.

Мими се нацупи, но остави внимателно желето на пода. То бързо потече обратно към крачетата ù и започна да се трие в тях. Вече бях престанал да настръхвам при гледката. Ако беше опасно, досега не знам колко пъти... Бррр.

– Не може ли да си го държа, татко? Много е гушкаво!

– Не може. И не ни пречи, говорим за сериозни неща. – Не вървеше да ù се скарам пред регионалния инспектор по опазването на реда. Едвам бях издействал да ме свържат с него, и нямам представа как се съгласи да дойде лично. Изглежда преименуването им от министри на инспектори покрай идването на извънземните и обединението на държавите беше повлияло благотворно.

Той приглади неволно перчема върху олисялото си теме и се окашля:

– Добре, разбирам. Хм. Виждам, че... наистина не прилича на земна форма на живот... И какво предлагате да направим?

– Да повикаме някой от извънземните, за да каже какво е, и... – Крадешком погледнах към Мими. – Какво да го правим.

Посетителят ми грижливо почисти въображаема прашинка от ревера си и ме изгледа строго под вежди:

– Кажете, хм, това нещо пречи ли ви реално?

– Естествено! Непрекъснато съм на нокти, откакто е наоколо!

– Нямам предвид това. То причинило ни е на вас конкретно, хм, някаква вреда?

Неволно погледнах превръзката на лявата си длан.

– Не. В интерес на истината, не помня такъв случай.

– А това, хм, на дланта ви? Нека бъдем ясни докрай.

– Изгорих се на оксижена... Бях взел под наем един оксижен, и се опитвах да изгоря нещото, но нали не умея да работя с него...

– А нещото, хм, не се ли отбраняваше?

– Не. То по принцип не се отбранява. Биеш го с чук – стои си, и не мърда. Стреляш го – стои. Режеш го с оксижен – стои. На моменти бих казал, че дори се нагласява, за удобство. Вероятно негово, като гледам колко е ефектът.

– Ето, виждаш ли, татко! Толкова е добър, а пък ти само го мъчиш! – намеси се пак Мими.

– Пробвахте ли да престанете да го храните? – намеси се инспекторът.

– Ами... ние май не знаем какво яде. И яде ли изобщо.

– Сандвичи, татко! Оня, гадния, му го дадох на него. Изяде го до трошичка!

Мислено се прекръстих.

– И не само това – чух гласа на Лина зад гърба си. Не бях забелязал кога е слязла по стълбите. – Мисля, че яде боклук.

– Боклук? Не съм го видял да рови в кофата.

– И аз. Но не знам дали знаеш, една къща трябва да се мете и мие от време на време...

– А, знам, естествено...

– Та, от две седмици насам не съм пипвала прахосмукачката. Навсякъде блести от чистота. А преди няколко дни забравих да измия чиниите от вечерята – на сутринта също блестяха. Занесох една в института ми, да я проверят за всеки случай – оказа се по-чиста от съдовете за аналитични реактиви. Струва бая пари един съд да се изчисти до такава степен...

– Защо не си ми казвала досега?!

Инспекторът вдигна длан и ме прекъсна:

– Моля, моля. Както разбирам, досега това нещо не ви е заплашило, хм, по никакъв начин, така ли?

– Така е, но...

– И по никакъв начин не ви е в тежест, или във вреда?

Усетих накъде бие.

– Не желая да треперя повече около това проклето нещо! Не зная какво може да причини то на семейството ми, така че не смятам да го търпя и минута повече! Имам деца, на четири години и на шест месеца, и съм готов на всичко за безопасността им!

Инспекторът бавно поклати глава.

– Разбирам опасенията ви, но... хм... редно е и вие да разберете опасенията на властта.

– Любопитен съм. След като очевидно тя няма страхове за семейството ми.

– Отношенията ни с извънземните, както знаете, са още в начален стадий – продължи той, като старателно не ме чу. – Държат се добронамерено и приятелски, но кой може да каже какви са всъщност? Особено при положение, че очевидно са далеч по-могъщи от нас... Така че предпочитаме да имаме колкото се може по-малко контакти с тях, и да им даваме колкото се може по-малко информация за себе си. Особено по повод наши вътрешни проблеми.

– А аз какво да правя с това нещо тук?

– Казва се Снупи, татко! – намеси се пак малката.

Инспекторът вдигна вежди.

– Защо, хм, не го изхвърлите, примерно? Много хора изхвърлят нежеланите животинчета...

– Не става! – гордо отвърна Мими, преди да успея да отворя уста. – Татко пробва вече няколко пъти! И Снупи все се връща!

– По следите на татко ти ли?

– Още преди него. Вече всички знаем, че като татко тръгне нанякъде заедно със Снупи, а Снупи се прибере сам преди него, значи татко пак се е опитал да го изхвърли!

– Последният път беше на над хиляда километра – поясних омърлушено аз. – В шахтов реактор за отпадъци. Нямам представа как се е измъкнало, или въобще е останало живо. Даже не беше и радиоактивно после... – Докато го установя тогава, щях да побелея.

Мими се намуси като буреносно облаче, но в този момент нещото отново се потри в краката ù, и тя забрави гнева си.

– А... хм... някакви по-радикални средства опитвали ли сте?

– Поне десетина пъти. Всичко, което ми хрумна. – Кимнах към Мими, която за щастие в момента се радваше на зеленото нещо, и смигнах на госта. – Мога да ви разкажа после. Нищо не действа.

– Аха. Ясно. Хм. И... мислите ли, че можем да помогнем с нещо, което не сте пробвали?

– Може би с атомна бомба...

– Аха. Хм... Не, не мисля, че ще можем. Нито пък, за мое голямо съжаление, ще можем да ви позволим да се свържете с базата на извънземните.

– Така ли?!

– Виждате ли, става въпрос за такива неща като, хм, достойнството на Земята. Всъщност, бих ви предупредил с цялата сериозност на силите на реда да пазите пълна тайна за случилото се...

Кипнах. Този плондер май не ме беше чул, като му казах, че съм готов на всичко заради децата си.

– Глупости, инспекторе. Ако проблемът беше във вашия дом, щяхте да вдигнете базата на извънземните на главата си. Но понеже не е, не ви се занимава.

– Това, хм, променя ли нещо?

– Да. Отсега нататък това вече е не мой, а ваш проблем. Връчвам ви това нещо официално, под ваше попечителство. Затова сте инспектор на региона, нали?

– Татко, няма! Не давам Снупи! Не го давам! – Ушите ми направо звъннаха.

Инспекторът се ухили ехидно.

– И как точно, хм, ще ме накарате да го взема?

– Лесно. – Натиснах бутона за набиране на оставения на масата телефон. От съседната стая се чу звънване.

Инспекторът погледна недоумяващо нататък.

– Какво, хм...

Не успя да довърши. Вратата на стаята се отвори, и през нея триумфално влязоха Жени и двамата техници с камерата и микрофона.

– Приятно ми е, Евгения Василева от „Политически обзор“. Както разбирам, вие сте тук в качеството си на върховен представител на реда в региона ни, за

да поемете грижата за този извънземен артефакт, докато не се реши проблемът с него?

Инспекторът изглеждаше, все едно току-що е глътнал нещото живо, и то мърда в корема му. Не отговори нищо.

– От името на обществеността ви стискам палци да се справите! – изчурулика Жени. Техникът с камерата беше почервенял от усилие да не се разкиска. – Най-сетне властта да се сети, че съществува заради обикновения избирател, а не той заради нея! Най-сетне един неин представител да прояви някаква минимална грижа за тези, които плащат заплатата му, и очакват от него отговорност!

– Аз... хм... съжалявам, но няма да взема това нещо. Имам дете в къщи...

– А в този дом децата са две. Наистина ли желаете да докажете за пореден път безотговорността на управниците ни, и нуждата на всяка цена да ги сменим на следващите избори? – включих се бързо аз в тона на Жени. – Кажете, с чия точно подкрепа сте назначен?

– Не позволявам да ми се говори така!

– Няма проблем – усмихна се лъчезарно Жени. – Да прекратим ли прякото излъчване сега, или предпочитате все пак да кажете нещо?

Инспекторът беше станал по-зелен от желето в краката на дъщеря ми.

– Аз... хм... Като ръководител на органите на реда в региона, разбира се, ще взема мерки да се помогне. Разбира се, че този проблем няма да бъде оставен така...

– И какви точно мерки от двете възможни ще вземете? – ласкаво изчурулика Жени. – Ще помолите извънземните за съдействие, или ще вземете въпросния артефакт у дома си?...

Инспекторът се надигна, и без да каже нито дума, се запъти към изхода.

– Утре по обяд ще бъдем отново тук, за видим на дело решението ви! – изчурулика Жени след него още по-мъркащо. – Драги зрители, не пропускайте утрешното ни излъчване, по същото време, от същото място, на същата тема!

Външната врата хлопна. Усмихнах се, избърсах потта си и подадох ръка на Жени:

– Благодаря ти! Жива да си ми, че ми помогна!

– Благодари на Лина, заради нея го направих, нали сме съученички. Пък и...

– Страхотно го направихте! Добре, че този тъпанар се хвана и повярва, че излъчвате пряко. Метнахте го един път!

– Защо да сме го метнали? – учуди се театрално Жени. Техникът с камерата се изхили. Усетих как кръвта ми се смръзва.

– Ако инспекторът разбереше, че предаването не е излъчвано, колко работа щеше да свърши, Яворе? Пък и ние сме журналисти, трябва да ядем нещо. Новината си струваше...

Наглед извънземният беше едно към едно шведски турист – светлоок и русоляв, започнал да оплешивява, симпатичен и усмихнат. Беше невъзможно да се познае на вид, че това е безупречно изработен скафандър, направен за наше

удобство и комфорт, и че съществото вътре всъщност изглежда един господ знае как. Усещането за най-обикновен, приветлив и добродушен човек беше пълно. Контрастът с намусения и мрачен мой вчерашен познайник, който го водеше – също.

– Казва се Снупи – осведоми го Мими, докато галеше зеленото желе. Бях се отказал вече да ù повтарям да не го пипа с ръце. Добре че поне не го пъхаше вече в креватчето на Явор-младши.

– Приятно ми е да се запознаем – усмихна се извънземният. – Аз се казвам Бьорн. Може ли да гушна Снупи за мъничко?

Мими му подаде усмихната нещото, той го прегърна, погали го и го притисна до себе си за момент. След това внимателно ù го подаде обратно:

– Благодаря ти. Искаш ли сега да го разходиш малко?

– Няма ли да ни го вземете? – грейна обнадеждено Мими.

– Не, няма. Не се безпокой.

Когато входната врата се затвори, изгледах въпросително Бьорн. Той се облегна в креслото и се усмихна.

– Най-напред бих искал да ви успокоя – това същество е абсолютно безопасно. Вероятно е едно от най-безвредните неща, въобще познати на нашата раса.

– Мда... А какво всъщност е то?

– Домашен любимец. Животинче.

– В смисъл, някакво извънземно куче или котка?

– Нещо такова. Имате ли десетина минути време за подробностите?

– Да, слушам ви...

– Някога е съществувала свирепа, войнствена и агресивна раса – така наречените Ренди. Владели са цялата галактика в продължение на около седемдесет милиона години. Смазвали са всяка цивилизация, която се е опитала да ги застраши, и са създали невероятно количество какви ли не неща.

Преди около шест милиона години Рендите започнали жестока вътрерасова война. Тя на практика ги унищожила като цивилизация – останали толкова малко от тях, и толкова отслабени, че другите цивилизации, обединени в съюз, успели да ги доунищожат. Огромната част от създаденото от тях било изгубено завинаги. Но не абсолютно всичко – понякога се откриват запазени неща или информация.

Това, което видях, е едно от техните творения – псевдобиологичен вид, създаден специално, за да бъде домашен любимец. Популярно е сред доста раси, между тях и моята.

Накратко, създанието е възхитително. Храни се с отпадъци – каквото е отпадък според ситуацията. Разлага ги до елементи, безвредни за съответната околна среда. Консумира всякаква възможна енергия пряко, ако това не ощетява собственика им, или ако той им я предаде за консумация. Много често не разбираме по какво по какво прави преценката си, но тя винаги е безупречна. На практика е буквално неуязвимо – в състояние е да оцелее в двигателите на фотонен звездолет, нямаме идея как. Не зная дали си представяте какво означа-

ва това...

– Анихилация на антиматерия и материя – кимнах. – Най-адският котел, който теоретично може да съществува във Вселената.

– Точно така. То остава живо там вътре... Не причинява вреда на околните при никакви реално представими обстоятелства. И след като веднъж се привърже към собственик, никога не го изоставя. Това е.

Инспекторът почервеня и се наведе напред:

– Тоест, господинът тук е блъфирал, че ще ми го предаде? Хм... – Той ми хвърли унищожителен поглед зад гърба на извънземния.

– Нямал е как да го знае. – Бьорн се усмихна дяволито. – Даже ние не сме в състояние да отнемем този домашен любимец от него. А и не е необходимо – кой да е предмет наоколо е по-опасен за него или децата му от Снупи.

– Хм... Радвам се, че е така. И се надявам това да приключва проблема. – Инспекторът отново ме изгледа кръвнишки.

– А как все пак съм се сдобил с него? – попитах аз. Направо ми беше паднал камък от сърцето след уверението на извънземния. И след трите седмици денонощно треперене.

– Поради вандалско нарушение на правилата от един наш пилот. Бивш, смея да добавя. Оказал се с непривързан домашен любимец на разположение, той просто го изхвърлил в атмосферата при кацане... Инцидентът е изключително неприятен и срамен за нас, и от името на цялата ни раса ви умолявам да запазите конфиденциалност.

Инспекторът си премълча, но погледът му категорично говореше какви проблеми ще имам, ако не се съглася. Размислях няколко минути, след което кимнах. При това положение на нещата, какво друго ми оставаше? Още повече щом е чак толкова безвредно...

– Съгласен съм.

– Разбира се, по този начин вие ни правите голяма услуга – кимна Бьорн. – И тя е редно да бъде възнаградена. – Той измъкна от джоба си и плъзна по масата към мен кредитен четец заедно с поставен в него чип. – Моля, приемете това нищожно извинение от името на нашата раса. Или поне от хората с чувство за дълг в нея.

Редно беше да отговоря нещо учтиво, но бях загубил дар слово при вида на изписаната на четеца сума. Беше заплатата ми за... над хиляда години! Ако това е нищожно извинение...

– Хм, хм... – размърда се внезапно инспекторът. Пухкавите му длани направо трепереха. – Все пак... Дали е разумно все пак това същество да се оставя при хора, които, хм, се боят от него? Не е ли по-добре грижата за него да поеме някой отговорен човек, служител на закона?

– Боя се, че няма как – вдигна рамене Бьорн. – За съжаление, вече не е възможно да разделим Снупи от сегашните му собственици, за да ви го дадем. Дори да се опитаме, той просто ще се връща пак при тях, каквото и да правим, и ще трябва те да се грижат за него. Искрено съжалявам.

– Аз също. Но ще ви помоля да постъпите отговорно и да проучите всички възможни начини. – Инспекторът се мъчеше да не гледа към четеца с чипа в него.

– Ако научим подходящ начин, задължително ще ви уведомя веднага – усмихна се обезоръжаващо Бьорн.

– Благодаря ви. – Инспекторът измъкна от джоба си и ми подаде визитка. – Тук е личният ми номер, не се колебайте да ме търсите при нужда...

– Отиват ли ми тези обеци, скъпи?

– Как не ти омръзва всеки ден да се киприш с нови бижута? – флегматично отбелязах аз. – Все едно мъжете ще ги забележат и оценят...

– Жените ги забелязват и оценяват, ако искаш да знаеш! – сряза ме благовернатa ми, но доволната усмивка не слизаше от лицето ù. – Аз питам ли те защо продължаваш да ходиш на работа?

– Ами, за самочувствие. Пък и днес ме повишиха. Тъй де, вече втори месец пристигам с кола, по-скъпа от тази на шефа – де да знаят на чия важна протекция се радвам. Пък и някои от тях са гледали предаването на Жени...

– Голяма работа! – отбеляза Лина, но усмивката ù се разшири още повече. – Изтрябвала ти е вече някаква жалка добавка към заплатата.

– Въпрос на авторитет е, Лина. И на самочувствие. Както ти се радваш на все нови и нови дрешки и дрънкулки, така аз пък – на признанието в работата си.

– Добре де, щом си щастлив – помирително се съгласи съпругата ми. – Само че не си и помисляй, че тази година няма да почиваме на Канарските острови!

– Кой е казал, че няма? Напротив!...

– Татко! – подръпна ме за ръката Мими. Не бях забелязал кога е влязла в стаята.

– Кажи, моето момиче!

– Татко, на Снупи му е лошо.

Повдигнах вежда.

– Как така му е лошо? По какво разбра?

– Ела да го видиш.

Надигнах се недоволно от стола, но още при първата крачка лек хлад полази по гърба ми. Снупи обикновено не се отделяше от дъщеря ми, а сега Мими беше дошла сама...

Заварихме го долу, пред вратата на детската стая. Когато Мими го доближи, той привично обгърна краката ù, но забележимо по-бавно от обикновено. И определено беше някак... по-течен. Разливаше се лесно, и се движеше с известно затруднение.

– И не яде – добави Мими и кимна към ъгъла, където се търкаляше наполовина изяденото парченце кейк.

– Мими, колко пъти съм ти казвал, че кейкът е за тебе, а не за него!

– Ама какво да правя, като не ми харесва! Пък Снупи го яде. Доскоро, де.

– Откога е така?

– Амии. – Мими започна да брои на пръсти. – Три дни. Не, четири. Не... Татко, кое число идваше след две? И какво му е?

– Сигурно ще се оправи съвсем скоро. Не чу ли чичко Бьорн как каза, че абсолютно нищо не може да му причини лошо?

Снупи обаче ставаше от ден на ден все по-зле, а очите на Мими – все по-подути от плач. Една вечер, след като я сложихме да спи, подметнах на Лина:

– Дали да не повикаме ветеринар?

– Мислиш ли, че ще помогне? Това не ти е куче.

– Знам ли. Все пак е нещо като болно животинче, може да може да направи нещо. – Може и за такива неща вече да учат, или да четат, де да знам...

– Чудя ти се на акъла. Толкова време и сили похаби да се мъчиш да го изхвърлиш или убиеш, а сега... – Тя ме стрелна с поглед.

Хвана ме яд.

– Ами ако след като то умре, оня извънземен си прибере парите?

Лина подскочи в креслото и очите ù се разшириха.

– Или пък ако болестта го повреди някак и го направи опасно? Или ако като умре експлодира, или нещо подобно?...

– Не ми се вярва да си вземе парите – отрони замислено жена ми. – Много лош имидж е, пък те май се безпокоят за имиджа си... Не вярвам и болестта да повреди Снупи по лош начин, или да умре, като експлодира. Нямаше да твърдят, че е безопасен... Но наистина, най-добре викни ветеринар. Аз съм за това.

– Заради парите, или заради експлозията – продължих да се заяждам аз. – Я си кажи истината!

Тя сведе очи.

– Заради Мими... А и... честно казано, жал ми е за него. Да, изглежда отвратително... но ми е симпатичен. Все пак е нещо живичко... На теб не ти ли е жал?

Усетих как се изчервявам.

– Ами... горе-долу...

– „Горе-долу“, или какво?

– Амии... Виждаш ли, като гледаш някого или нещо, без значение дете или животинче... поемаш отговорност. И трябва да си я спазваш. Мисля, че дори към извънземни животинчета... Не знам. Просто така разбирам нещата.

Лина ме изгледа продължително. След това внезапно ме улови за раменете, придърпа ме към себе си и ме целуна.

– Не можехте ли да го донесете в клиниката ми? – заядливо попита побелялото величие още от входната врата. – Там има пълна лаборатория, хирургична зала, реанимация, а тук...

– Няма как. Ще го видите. – Принципно сигурно можехме да изгребем Снупи с черпак и да го налеем в кофа или ведро, но някак нямахме особено желание.

– Няма ли? Чак пък... Добре, вие си плащате, вие си знаете. Тази маса ще свърши работа за прегледа. – Той се порови из чантата си и измъкна лекарска

слушалка. – Къде е животинчето? И, всъщност, ще ми кажете ли най-сетне какво е? Куче? Котка?

– Ето го, пред вас.

Професорът гледа няколко секунди невярващо.

– Това... го е повърнало? Какво е яло?! И всъщност, какво е?

– Не, не е повърнато. Това е пациентът. Извънземен домашен любимец.

– Казва се Снупи – доуточни Мими иззад мен.

Професорът гледа известно време като зашеметен, след това внимателно прибра слушалката обратно в чантата. Извади термометър, погледа го с празен поглед и също го прибра. Клекна до зеленикавата локва и се зачеса по плешивото теме.

– Мдаа... И... какво му е?

– Болен е – осведоми го важно Мими.

– Разчитаме на вас да ни кажете – допълних аз.

– Мдааа... Извинявайте, може ли чаша вода?

След като я изпи на един дъх, ветеринарят като че ли се посъвзе. Затвори ципа на чантата си и ни погледна загрижено.

– Съжалявам, че трябва да ви го кажа, но... Нямам никаква представа от този вид. Не зная даже какво е животното, да си призная. Не бих смял да твърдя, че е животно, а не растение, примерно.

– Животно е! Нищо, че е зелено! – възмути се Мими. – Гали се, яде... Преди да се разболее, де.

– Имах предвид, че нямам абсолютно никакво понятие от него. Нямам дори представа откъде да започна... Откъде го имате?

– От базата на извънземните, знаете я.

– Аха. Ами, единственото, което мога да ви препоръчам, е да се обърнете към тях. Те би трябвало да знаят повече от мен.

– Не е лесно. Знаете, властите не разрешават лесно контактите с тях...

– Не зная какво друго да ви посъветвам.

Погледът ми падна върху Снупи, след това върху щерката, и усетих студена решимост.

– Не бихте ли могли да ни съдействате за това, като човек с положение и авторитет? Като се има предвид, че реално не ви беше по силите да бъдете от полза... – Посегнах да прибера разплащателя от масата.

– О, сигурно бих могъл – разбърза се внезапно професорът. – Министърът... пардон, инспекторът по здравеопазването ми е състудент. Един момент, сега ще се обадя...

За сетен път се уверих, че е полезно да си богат.

Този път Бьорн не се задоволи само с кратка прегръдка. Натопи в Снупи ръцете си с разперени пръсти, и ги държа така към петнайсетина минути. Когато ги извади, лицето му беше сериозно.

– Съжалявам, че трябва да ви го съобщя, но съм обезпокоен. Снупи никак не е добре.

– Какво му е? – Мислено се благодарих, че Лина беше извела Мими на разходка.

– Как да ви кажа... Липсва му подходяща грижа.

Бях като втрещен.

– Но ние се грижим за него! Прекарваме време с него всеки ден... дъщеря ми на практика по цял ден. Храним го... Хрумва ли ви нещо друго, което трябва да правим за него?

– О, не оспорвам, че се грижите. Просто това не е подходящата за него грижа.

– А каква е тя?

– Миналия път ви споменах за създателите на вида на Снупи – Рендите. Те са били изключително агресивна и брутална раса. И Снупи е създаден за такъв тип отношение. Без него той се чувства ненужен, и боледува, все по-дълбоко. Не бих се учудил в крайна сметка дори да загине напълно, въпреки че това ще отнеме вероятно десетилетия. И вероятно ще ви измъчи здравата през това време.

– Тоест... трябва той да бъде третиран малко по-грубо? – Сетих се как Снупи направо цъфтеше, когато се опитвах да го убия с какво ли не. – Примерно, ако го ударя с чук...

– Ако чукът е достатъчно тежък, и ударът е с всичката ви сила, би бил подходящ – кимна Бьорн. – Обстрел с огнестрелно оръжие би бил чудесен. Давене във варел с киселина, пърлене с огнепръскачка... това е за него минимумът за ласка и общуване. Дайте му ги, и само за няколко дни ще забележите подобрение.

Мими трудно прие идеята. Наложи се да ù обясня, че Снупи има ужасно дебела и здрава кожа, и затова не усеща обикновено галене. Не ми повярва, докато той не започна видимо да се оправя. А окончателно я убеди това, че хванеше ли тя стария дърводелски чук, Снупи ставаше неудържим в галенето.

– Татко, много е умо... уморително така! – заяви ми тя един следобед, като се попрепъна на сложната дума. – Заболяват ме ръцете!

– Защо не поканиш приятелчета? – предложи Лина. – Примерно Николайчо?

– Не искам! Той чупи всички играчки, и своите, и на другите деца!

– Това ангелче? – възмутих се аз от клеветата. Бях виждал неведнъж как съседите го извеждат на екскурзия – чистичко момченце със златни къдрички и ясносин кротък поглед, два-три месеца по-малко от Мими. Лина обаче ми хвърли кос поглед, и си замълчах.

– Не вярвам да успее да направи нещо на Снупи – обясни тя. – Баща ти колко се мъчи, и не успя? А я виж колко голям и силен е. Хайде! Гледам Николайчо отвън, при пейката...

Мими измънка нещо, но тръгна навън. След малко се върна, влачейки за ръка набедения разрушител.

– Ама наистина ли може? – тъкмо питаше той.

– Може, може – обясняваше важно Мими, и се надигаше на пръсти, сигурно за да изглежда по-важна.

– Да не ме пляскат твоите татко и мама? Че моите ме пляскат, като счупя някоя играчка.

– Снупи и да искаш не можеш да го счупиш! Даже татко не можа!

– Да, ама татко ти сигурно не умее да чупи играчки! Пък аз всяка играчка, която ми купят нашите, я чупя веднага! Ама съвсем веднага!

Беше ми трудно да повярвам на ушите си. Това ангелче?

– Не е вярно, че не умее! Татко е най-големият мързеливец в квартала! Мама вчера го каза пред всички майки в градинката – че ходел да се крие на работа, за да не помага в къщи!

Хвърлих на Лина кръвнишки поглед – тя седеше в креслото, по-червена от домат. Аргументът обаче, по силата на незнайната детска логика, убеди съседското хлапе. Къде мързел, къде чупене на играчки, не разбрах.

– Къде е Снупи?

– Пред тебе. Това, зеленото.

– Ама... то е като крем карамел! Къде му е трудното да го счупиш?

– Пробвай, де!

Николайчо внимателно пипна Снупи с пръст. След това бръкна в него с длан. Като видя, че не хапе, започна да гребе с шепи от него, и да разхвърля зеленикавата слуз навсякъде. Нишки се точеха от летящите шепи желе и увисваха по мебелите. Лина щеше да припадне, но се оказа, че зелените пръски не оставят никакви петна. Нещо повече, точещите се от тях нишки моментално придърпваха отделените части обратно в цялото.

– Това Снупи е много жилаво! – заяви по едно време Николайчо. – Нямате ли едно такова, със зъби, дето виси в гаража на татко?

– Трион? Ей сега...

Снупи не оказа никаква съпротива на триона. Разделяше се под него, и се затваряше обратно над него. Беше все едно да режеш водата в леген.

Николайчо пробва десетина пъти, след което се отказа. Би известно време Снупи с плоското на триона, пак без резултат.

– Виждаш ли? Даже му харесва така! – заяви високомерно Мими.

Николайчо се разтърси наоколо и забеляза оставения в ъгъла кашон от новата универсална печка. Огледа го грижливо, измъкна отвътре твърдия ламиниран лист пластмаса, който пазеше предния панел на печката при транспортиране, и се зае да кълца Снупи с него. Мислено се възхитих на разрушителната му изобретателност.

Снупи отново не оказваше никаква съпротива. Винаги обаче след срязването отново се съединяваше – отдолу някакси все оставаше по някоя тъничка нишка непрерязана.

– Опъваш се, а? – изсъска Николайчо. – Ще те срежа на две, ще видиш ти!

Следващият удар остави драскотина по мраморния под отдолу, но дори тогава имаше останали нескъсани нишки, невидимо тънки, които мигновено после се удебеляваха и придърпваха половинките.

– Мономолекули? – прошепна Лина.

– Какво?

– Мисля, че тези нишки са мономолекулни – посочи ги тя. – Ако е така, надали в къщи имаме нещо, способно да ги среже. А и не само в къщи. Правим опити с такива в института – режат се само с плазмен нож.

– Ако донесем от института ти плазмения нож...

– И тогава не вярвам да успеем. Помниш ли как Бьорн каза, че Снупи ще оцелее дори в двигателите на фотонен звездолет?

Дааа... Започвах да мисля, че човечеството надали разполага с технология, която да може да среже Снупи на две. Дори ако тя се казва Николайчо.

– Това Снупи е прекалено жилаво! – запротестира накрая съседското хлапе. – Нямате ли някаква играчка, дето да е по-лесна за чупене?

– Не, не, нямаме! – уверихме го с Лина един през друг.

– Не е вярно! Мими ми е казвала, че има... Олеле! Олеле, страх ме е! Снупито ме гони! – Николайчо бързо отскочи, и се закатери по масата – Снупи се беше опитал да се погали в краката му.

– Не се бой, той ти се радва... – опита се да го успокои Лина.

– Не е вярно! Не ми се радва!

– Вярно е. Точно така се радва и на Мими. Ето, виж. – Снупи междувременно отново се беше лепнал за Мими.

– Не е вярно! Не искам такава играчка! Дето не ще да се чупи...

След седмица-две Николайчо все пак превъзмогна страха си, и прекарваше всеки ден поне по час у нас. На моменти Снупи започваше да го предпочита пред Мими, и когато тя видеше това, преставаше да се оплаква и се заемаше да го тормози с всички сили. Домът ни вече беше оборудван с абсолютно всички инструменти, които смятахме за безопасно да връчим на децата. А родителите на Николайчо ни бяха благодарни от сърце – баща му сподели наскоро на бира, че някои играчки вече преживявали по седмица и повече, преди да бъдат потрошени...

Снупи цъфтеше от здраве и щастие. Не мога да отрека, че и ние с Лина от време на време спомагахме за това. Бяхме забелязали, че ядосаме ли се един на друг, или на каквото и да е, е най-удобно и полезно да си го излеем на Снупи. А напоследък забелязвах, че и Мими си излива яда върху него, когато нещо не е наред.

– Чудя се дали онези Ренди не са живеели също на семейства – споделих една вечер, след като вместо да се скараме с Лина, бяхме били Снупи до капване, и целият ни гняв се беше изпарил. – Такъв домашен любимец сдобрява семействата много добре.

– Възможно е – усмихна се Лина. – Но ми се струва по-вероятно друго.

– И то е?

– Бьорн спомена, че те са били агресивни войнолюбци, които са владеели цялата галактика.

– Да, помня. Но какво от това?

– Че нито веднъж не си се хванал да изведеш дъщеря си да си играе.

– Какво общо има пък Мими?!

– Когато извеждаш едно дете на игра, го гледаш какво прави. За теб не знам, де, поне аз го гледам...

– И аз, естествено!... И какво си видяла?

– Доскоро Мими никога не се биеше с децата за нищо. Никога не се е опитвала да вземе играчката на някого, а ако някой вземе нейната, просто му я оставяше. А сега, закачат ли я, моментално налита на бой, без никакви задръжки. Взела е страха даже на по-големите деца, никой не смее да ù се опъне. Напоследък непрекъснато ù се карам, за да не започне да тормози другите деца с и без повод.

– Да не искаш да кажеш, че Снупи я учи да бъде побойничка?

– Направо го казвам. И мисля, че нищо чудно онези Ренди да са създали Снупитата точно за да учат децата им да са агресивни и брутални.

Направо подскочих.

– Значи... значи затова са толкова любими на извънземните раси!... И затова Бьорн ме помоли за дискретност – за да не се разпространят масово сред земните жители! И да не станем ние заплаха, новите Ренди...

– Чак сега ли го разбираш?

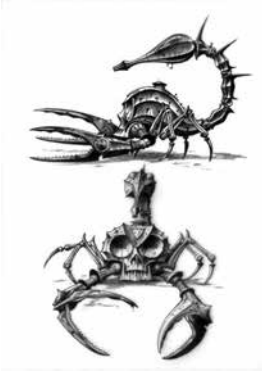

Идилията обаче беше прекъсната внезапно. След като една вечер Мими и Николайчо направо бяха надминали себе си, дъщеря ми гордо се яви на сутринта в трапезарията не с едно, а с две парчета зелено желе.

– Това е Снупи – поясни тя гордо, и посочи онова, което се лееше след нея и се опитваше да обгърне крачетата ù. – А това е Скуби. – Тя кимна към другото, което носеше в прегръдките си, и се опита да го връчи на Лина. Лина изпищя, отскочи, спъна се в креслото и се бухна в него.

– Мими, откъде взе това второто? – почти изкрещях аз.

– Това не е „това второто“, а Скуби, татко!

– Откъде го взе?

– Отникъде. Сутринта си беше в стаята ми заедно със Снупи. Татко, ако само посмееш да изхвърляш и него, ще...

След петнайсет минути регионалният инспектор вече ми беше обещал да се свърже с извънземните веднага. Не зная какво го накара, може би тонът на гласа ми. След това се наложи спешно да взема на Лина транквиланта – изглежда беше твърдо решила да изпие цялата кутия. Не стана без борба... Капакът на бъркотията беше Мими, притиснала до себе си двете парчета зелено желе, и пищяща като пожарна сирена, ако се опиташ да я отделиш от тях. Първият път даже ме ритна колкото сила имаше, и отнесе такъв шамар, че се просна на пода. Но не престана да ги стиска.

Бьорн пристигна след около час – най-дългият час в живота ми. Влезе, ориентира се в ситуацията мигновено, опипа първо едното парче желе, после другото,

и ми се усмихна успокоително.

– Какво става? – попита инспекторът иззад рамото му. – Някаква опасност?

– О, не. Бях ви казвал вече, че те са безопасни за околните при на практика всякакви ситуации.

– Те? – Множественото число се заби в мозъка ми като пирон, потвърждавайки опасенията ми. – Откъде се е взело това второто?

– Казва се Скуби, татко!

– Въпрос на грижа, уважаеми родители – отпусна се на едно кресло Бьорн.

– Пак ли не сме се грижили за него както трябва?

– О, напротив. Бих казал, че сте се грижили за него просто перфектно. Това е и ключът към отговора.

– То... Да не би да се е...

– Точно така. Снупи е усетил, че получава количество грижи, което е свръх нуждите му, и за да може да отговори на тях, се е разделил на две. Това е начинът, по който те се размножават.

В стаята цареше гробна тишина.

– Деленето им е интересен процес – продължи Бьорн. – Първоначалният индивид отделя част от себе си, без да ù прехвърля спомените и опита си. Тя е точно така новородена и невинна, както и децата. – Той се усмихна на Мими. – И е готова да се привърже към същия или друг собственик.

– Значи Скуби е бебе, като Яворчо ли?

– Точно така, момиченце. И след мъничко ще си хареса някого.

– Добре, а... какво да го правим? Скуби, искам да кажа... В смисъл, какво ще ни посъветвате? – намесих се аз.

– Каквото искате. Той е ваш – отвърна безметежно Бьорн. – Ако например господин инспекторът няма нищо против, Скуби може да стане негов. Спомням си, че преди време той имаше такова желание. Господин инспектор, няма да изхвърляте Скуби, нали?

– Разбира се, че не! Възможно ли е? – заискриха очите на инспектора.

– Разбира се – кимна Бьорн. – Вземете го в ръце, прегърнете го плътно, отдалечете се на пет-шест крачки от Снупи, и изчакайте така около минута. – Кимна на Мими, и тя, за мое учудване, му подаде едното парче желе без протести.

Инспекторът изпълни указанието с непривична за толкова солиден мъж бързина. Когато отново остави желето на пода, то бързо потече към краката му и започна да се трие в тях.

– Това е – обърна се към нас Бьорн. – Радвам се, че Скуби си има вече собственик, и ви благодаря. А сега моля да ме извините, но трябва да тръгвам.

– Хм, хм... Не се ли полага на този домашен любимец някаква издръжка от вас? – обади се зад гърба му инспекторът.

– Не, естествено – изгледа го учудено Бьорн. – Вие го пожелахте сами, за разлика от любезните ни домакини. Ние не сме виновни, че е попаднал при вас. Така че отговорността за издръжката му си е изцяло ваша. Приятен ден!

Едва забележимо ми смигна дяволито, и излезе. След момент размисъл ху-

кнах подир него, и го настигнах в двора:

– Извинете... Може ли да ви попитам нещо?

– Разбира се – усмихна се предразполагащо той.

– Вярно ли е, че те се използват, за да учат децата на агресивност и войнственост? И затова ли ме помолихте за конфиденциалност – за да не се разпространят на Земята, и за да не станем ние опасни за вас?

Бьорн ме изгледа неочаквано сериозно, вдигна вежди и бавно тръгна към улицата. На изхода спря и се обърна към мен:

– Много раси наистина ги използват за това. Иска им се те един ден да са новите Ренди... И моята, уви също.

– А защо тогава ни научихте как да излекуваме Снупи? И защо дадохте Скуби на инспектора, вместо да си го приберете?

Бьорн ме изгледа внимателно, и внезапно в погледа му проблеснаха весели искрици.

– Защото във всяка раса има както хора, които вярват само на военната сила, така и хора, които виждат нейната безполезност. – Той се усмихна широко. – Действах може би в нарушение на някои наши правила, но в съгласие с ума и съвестта си.

– Не ви ли е страх, че някой ден ние ще... ще...

– Ще станете могъщи, и ще ни поробите? Не. Когато много раси притежават някакво оръжие, ако някоя успее да се въоръжи по-добре от другите, другите се обединяват срещу нея. Балансът се възстановява, и мирът се запазва. И колкото повече са въоръжените раси, толкова по-сигурно.

Той ми кимна усмихнато и се насочи към колата, която го очакваше.

Върнах се в хола. Инспекторът стоеше по средата му със Скуби в краката, и имаше вид, като че ли ще се пръсне. Стана ми жал за него – въпреки че беше получил според мен точно каквото заслужаваше.

– Господин инспектор, семеен ли сте? Споменахте предишния път, че имате дете.

– Да... Защо?

– Не съжалявайте за Скуби. Повярвайте ми, полезен е... А ако не смогвате да му давате достатъчно грижа, поканете Николайчо.

Лицензирано под Криейтив Комънс – Признание
1 февруари 2006 г.

… Такъв разговор нема!

При поредното паркиране из центъра днес, докато заключвах колата, ключът заяде в ключалката. Докато се мъчех да го оправя, ми се налагаше да слушам разговора на двама тийнейджъри, облегнали се отстрани на стената:

– Ае ве, ша идат ли тия путки ве, главите ше им изпочупа!

– Споко, казал съм им – пиячка на корем. Ша додат.

– А пиячката откъде?

– Ша измислим нещо, не се коси. Ти каде беше неделята, баси купона беше, що те нема?

– Дъртите натиснаха да ходим с братовчед ми на планина. Той нали е откачен, ходи…

– Бе ти улав ли си?! Кво ша дириш на планина?

– Иначе нема джеб мангиз. Па и нема да ми поверваш, ама найш ли колко е убаво горе?

– Убаво? Кво толкова има?

– Ми… готино е. Един чист снег, бел, бел, не като тука. И дърветата, само снег, и в скреж, като не знам кво. Напрао е супер. Гледаш, гледаш, готино е, се едно… се едно си се напушил!

При тези думи ключалката внезапно щракна и ключът изскочи. Явно и на колата ù дойде прекалено.

„В планината е готино, се едно си се напушил“…

Имам чувството, че ми се налага спешно да ида на лекар. С опит в лекуването на халюцинации.

След това пък си мисля – какво странно? Напротив, нормално. В нашето общество каква система от понятия се очаква да си изгради типичният софийски тийнейджър? Ония деца не са изроди или демони, просто са адекватни на света около тях, приели са го какъвто е реално.

И накрая разбирам, че ако съм стигнал дотам *това* да е нормално за мен, да живея в подобно общество и да го търпя, значи имам наистина спешна нужда от лекар.

Право на място е „Човешката библиотека“, Калине. Нужна е до болка. Но си мисля, че ни е още по-нужно нещо по-голямо – някакво под-общество, в което деца като онези двете, а и всякакви хора от всички възрасти, да могат да се чувстват хора. Да видят, че горе в планината е хубаво като да си се напушил – но без да ръсиш мангизи за джойнта, и не трябе да се покриваш от куките. И че да правиш нещо свястно е гот като да се нацепиш – ама без да драйфаш после…

Общество, в което се ценят не златните ланци и джиповете, а човешкото във всеки от нас.

В което безграмотността и тъпотата не са на почит – на почит са вътрешното богатство и благородство.

Което знае, че сухият хляб може да бъде по-луксозно блюдо от намквисите вкуснотии из луксозните ресторанти, в които обаче на съседната маса яде и демонстрира пачки утайка, изгребана от неизвестно кой отходен канал.

В което певиците не разхождат задължително силиконовиици и понякога

имат и второ име, но за сметка на това пък не работят и като скъпи проститутки на чичко-паричковци, дето без десет горили охрана и в тоалетната не влизат, да не ги очисти вчерашният клиент на певицата.

И още много и много други неща, ситни и дребни като камилчета, които отличават нормалното общество от нашето…

Има само един начин да имаме такова под-общество. Като си го направим сами.

Не зная откъде да започнем. Може би с хапване и плямпане в общо заведение. Може би с общ форум, където да обсъждаме и да си прехвърляме идеи. Може би с общи инициативи, на които ударението е поставено на приятното изкарване, но пътем и мъничко почистваме някой парк, или наснимваме до насита заплашено от бетониране райско кътче, или подпомагаме колкото можем някой ентусиаст да направи в някое училище кръжок по астрономия или литература, или да се свърже с други като него. Може би с от всичко това по малко…

Не знам и кои ще сме „ние“. Сигурно всеки, който обича работата или хобито си, вижда красотата им и иска да зарази с нея и още хора, особено млади, всъщност е един от нас – просто трябва да го открием, и да го поздравим, и да го попитаме има ли как да му помогнем. И да му предложим да поддържа някак връзка със сродните му по душа. Защото тази страст е като огъня – в добри времена гори, но в лоши угасва, и ако няма кой друг през това време да поддържа искрицата, може и да няма откъде да пламне пак, когато нощта отмине.

Дано не ме наругаят феновете на Толкин (и други творци), ако посмея да предложа да си направим нещо като „общност на хората“ в този свят на орки.

Заедно ще ни е по-лесно да се преборим изразът „готино е, все едно си се напушил“ да се чува по-рядко.

Продължението на този разговор вижте в блога на Григор: http://www.gatchev.info/blog/?p=731
Ние почнахме вече – сега чакаме вас. ;) – ***ФS/Човешката библиотека***

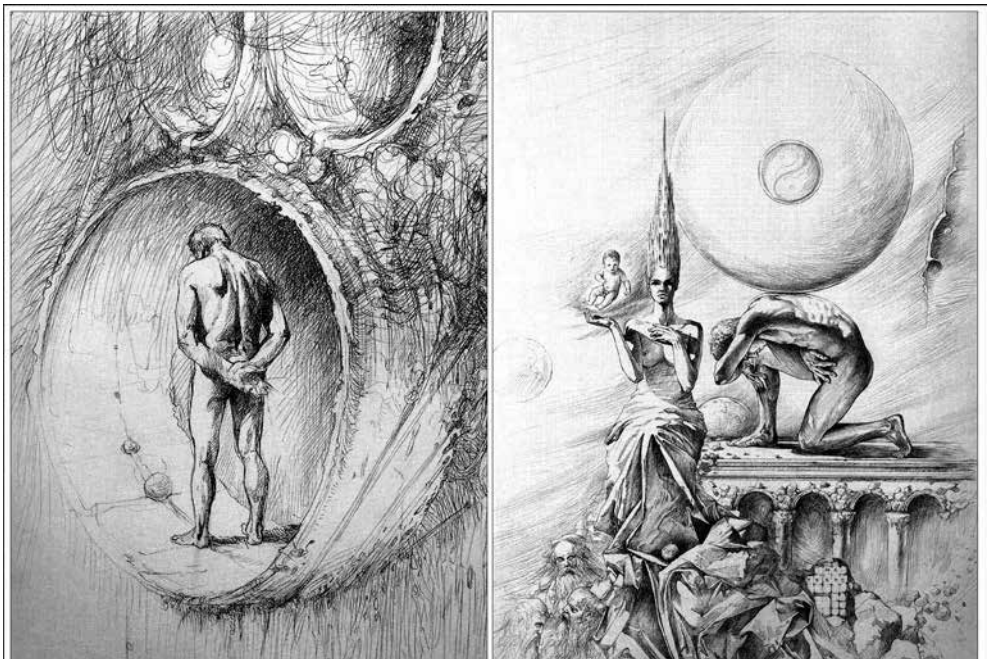

Да опишеш драконче

Едно интервю между двама (по)читатели

Много обичам онзи момент, в който разбирам, че съм срещнал нов приятел. Веднага го познавам – очите му блестят, разговорите текат едни интересни-интересни, и по някое време, сред многото вълнуващи ни теми, няма начин да не стане дума за книги. Тогава бликва една състезателност, и то не кой колко е чел, а колко са съвпаденията, колко са допирните ни точки, за да може да сравним и споделим радостите и разочарованията, утехите и насладите от всяко грабнало ни четиво. Също както и в живота... така и във фантастиката. И тогава идва момент, в който някой казва:
„А, ами „Да пробудиш драконче“?... – О да, как! – клати глава утвърдително другият. – Чел съм я. Дракончето си е нещо друго...“

– Сред всички книги, за които мога да кажа, че действително са ме вдъхновили да мечтая, че са оставили дълбоки следи у мен, че са ме променили към по-добро, поне с мъничко, „Да пробудиш драконче“ наистина е нещо друго. Една българска фантастична приказка, която хем е на световно ниво, хем е различна.

– Различна е, защото в тази книга се разказва за нас. Именно – за теб и за мен. Аз открих себе си между кориците ѝ още от първите редове и съм повече от сигурен, че и ти ще го направиш. Купувал ли си книга от площад „Славейков“? Работил ли си първата ти попаднала работа, докато си избутвал сесиите като студент? Може би продавач на книги? Ходил ли си по пещери или поне на купони от зазоряване до съмване, по хижи или на палатки в планината? А... имаш ли спален чувал? А някаква друга любима част от екипировката, към която понякога отправяш мислено думи, като към верен спътник?

Тази книга е и за истинските неща, хора и събития, които ти и аз сме срещали, тук, в България. В нея можеш да откриеш описани доста точно онези понякога така познати, чак втръснали ни подробности от бита, но и духа на времето, в което живеем. Между кориците ѝ се срещат едно момче и едно момиче. Отдавна – може би още от „Звездните приключения на Нуми и Ники“ на Любен Дилов, не бях попадал на толкова по детски чиста и приказна обич – без всичкия фалш и усложнения, които възрастните ѝ тръсват на раменете.

– Да, тази книга е и за това. Обич! Може би думата, на която се гради светът на Николай Теллалов в поредицата за змейовете и хората. Обичта е така красиво описана, че започваш да копнееш ти самият да можеш да даряваш и да получаваш такова искрено чувство. И не само любимия човек – учиш се да обичаш приятелите си, родината, всяко добре направено нещо, всяка честна постъпка, живота като цяло. Още след първите страници у теб се появява усещането, че това се случва или би могло да се случва на самия теб.

– Именно в това, в тази сплав между реалност и истинско чудо, е магията на Драконче, както накратко наричам не само първата книга, но и продълженията – „Царска заръка“ и „Пълноземие“; магия, много въздействаща и

силна – колкото по-близък, земен и по български познат е героят Радослав, толкова повече фантазното се превръща в действително, приказното – в случка от живота.

– И тази магия може да ти даде сили да се откъснеш от всичко онова, което си приел за нормално, и да последваш сърцето си... към Долната земя или далеч през времето.

Невероятно плавно е преливането между ежедневното и приказното – от най-рутинни действия до загатване на събития или способности с епични размери. Но е запазена пълна правдоподобност, за което дължа признанието си на Николай Теллалов. Същото мога да кажа и за прекрасния стил, в който са написани творбите. Добре пасва обърнатият словоред: „Ала веднъж отново случила се война"; малко по-късно: „А Керан бил жив, ала се криел далеч в гората. Пленилите го Ромеи премазали му палеца, да не може да върти меч... Нощ имало под сгърчените клепачи на Керан, ала пламнала тя и още по-черна станала." Присъстват архаични изрази, препратки към старобългарския език – *телот* (злато)**,** ***възгеч*** *(*измислица, шикалкавене), *варе* (недей), *кънига* (познайте какво е), които тежат на мястото си и придават чар на цялостното звучене, подсилват древната атмосфера, припомнят за времена, в които змейовете...

Точно така – змейовете. Които заедно със старите българи са населявали един свят. Във вените на владетелите ни е текла и змейска кръв, те живели чрез пътя на честта и управлявали в благоденствие. Но по-късно някак сме разочаровали змейовете – може би, – и те са се отдръпнали от нас. А всичко, което сме градили заедно, е започнало да се срива. Докато в наши дни светът ни се е превърнал в място, което би отвратило древните създания с почти всяка своя частица. С *почти* всяка... Има ги и тези прелестни кътчета на природата, тези гениални произведения на изкуството, тези достойни личности, които предизвикват възхищението на драконовия род. И по-конкретно на змея, който оживява, буквално, на страниците на първата книга.

– А, Змеят... той се появява оттам, откъдето най-малко го очакваш, и се настанява трайно в живота, акъла, че и сърцето на главния герой – студента Радослав, или просто Дичо. Познава българския език, обичаите и историята ни по-добре от всеки съвременен учен. Има повече Човешки качества от почти всички хора, които среща – наистина е честен и безкористен, наистина вярва в чудеса, а доверието му в приятеля е безгранично. И въпреки че могъществото му е сякаш ненадминато... може да изпитва съвсем човешки

чувства. Да обича и да мрази. Да страда и да се радва...

В „Да пробудиш дракончe“ любовта към родното, към българското е застъпена много силно, но това не е някакъв излишен, тежкарски шовинизъм, а е поднесено много просто и откровено, като част от развитието на сюжета, без великовщина и без блъскане в гърдите, дори с лека самоирония. Книгата е събрала в себе си онзи нашенски бит и дух, който или забравяме, или често подминаваме пренебрежително, в нежеланието си или неумението си да вярваме в родните си култура, идеали, ценности. Тя си е наистина нашенска, но с онези, скъпите ни нашенски неща – майчините гозби, почти болезнено близките приятелства, прочутото ни гостоприемство и любовта ни към пийването, хапването и празненствата до зори. Фонът на събитията в нея отразява много точно и вярно трудното време, в което живеем, а контрастът му с разбиранията на Змея, по-човечен от човеците, разголва още повече някои абсурдни неща, с които живеем и които търпим, защото сме свикнали с тях. „И как избирате най-достойните?“, пита вълшебното създание, когато Радослав му обяснява принципите на демокрацията и народоуправлението. „Чакай, нека позная!… Пращате ги да вършат юначества, нали? Да надхитрят самовила или заловят някой много зъл разбойник-таласъм? Не, навярно е да изцерят от девет години болно дете… а може би да отключат клят кладенец? Или пък просто сочите си най-мъдрите, най-силните и безстрашните, без да ги подлагате на изпитания?“... „Не е цена това – безвъзвратно да събориш всичко ценно заради нов градеж, дори да го замисляш като велик, защото най-често ще е рожба на моментна необходимост или по-лошо – на прищявка… Изгорил ли е някой картините заради фотоапарата, Дичо? Кой дава мило за драго!?“ казва Змеят в отговор на опита на Радослав да защити човешкия прогрес. „Успял не значи всякога прав.“

Така, стъпка по стъпка, първата част на приказката стига до един странен финал. Не, казах си аз, това не може да е краят! А в гърдите ми хем гори една странна светла тъга, хем и някаква тайна увереност, че ще има още. Имаше... „Царска заръка“ прочетох на един дъх, макар ритъмът в нея да беше различен, събитията и героите също.

– Нека разкажа за моята среща с „Царска заръка“, която беше някак особена. Чете се на един дъх, да. И започва в Пирин. Това бе още една малка магия за мен, която ми се ще да споделя – намирах се именно в Пирин, когато разгърнах книгата за първи път, изморен след няколко дни на дълги преходи, всички

впечатления и спомени за чудни места бяха свежи и близки. Още с първите страници се чувствах част от историята в книгата, започваща толкова истински и постепенно преминаваща в нещо вълшебно... По следите на странната двойка от първата част са спецслужбите, не само българските, но и тези на други страни, заинтересовани в мистериозните обстоятелства около появяването и изчезването на змея. Но те не са единствените, които го търсят.

Верен на своята клетва, един агент на цар Симеон Велики е преживял няколко културни епохи, за да достигне до настоящето, където открива... не каквото е очаквал – своята някога изгубена любима. На фона на съвременното ежедневие и на прекрасно описаните човешки взаимоотношения се борят ожесточено две на пръв поглед несъвместими лоялности. В тази книга се появява и оригиналната авторова концепция за магията, както и на неизменно свързания с нея проблем за силата да променяш реалността и правото да използваш тази сила. Финалът е отново някак неочакван и пак така хем красив, хем тъжен.

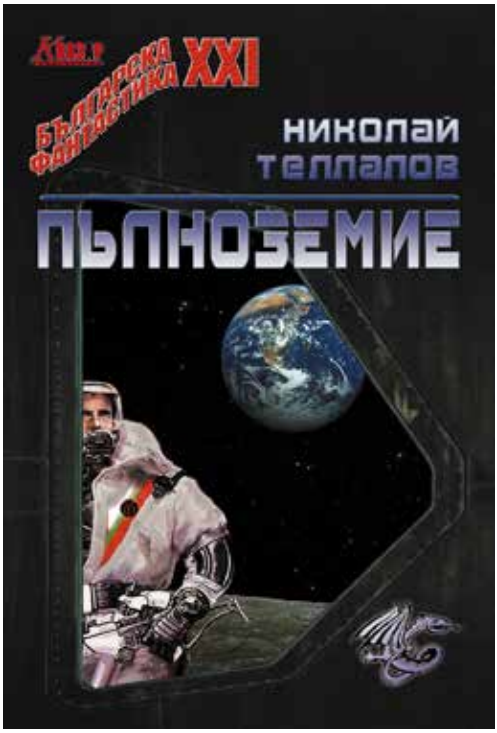

– И после... дойде срещата ми с „Пълноземие“. Което безмилостно помете всички очаквания, изградени от предните две книги. В „Драконче“ и „Царска зарък“ авторът е изваял сплав между собствената ни реалност и оживялата приказка, умело използва познатата ни съвременност като обстановка, и дори средство на фантастиката. На страниците на третата книга нещата са показани от коренно различна гледна точка, която ни провокира още в заглавието. Сърбят ме пръстите да напиша – показани са от Луната, но това няма да бъде цялата истина. В „Пълноземие“ не само героите, Змейовете и магиите са фантастични. Цялата приказка в „Драконче“ и „Царска зарък“ тук е предадена чрез изразните средства и през призмата на фантастиката, така, както Толкин разглежда приказния „Хобит“ през мащабното увеличително стъкло на епоса във „Властелинът на пръстените“.

Всички събития се развиват в едно алтернативно време – едно възможно развитие на историята на света, ако змейовете не се бяха оттеглили и скрили от хората, а вземаха дейно участие в делата им и особено в тези на българите.

– Тук не можем да не отбележим крачката напред, която е направил авторът, изградил майсторски един класически фантастичен роман. В него описанията на футуристичната технология и инфраструктура изглеждат съвсем адекватно; лунните колонии са толкова добре описани, колкото бих очаквал от автор от

ранга на Артър Кларк или Робърт Хайнлайн например. Но романтиката на приказката далеч не е загубена. Тя присъства в цялата си красота, изящно вплетена в едно действие, много по-динамично в сравнение с предходните две части. Тук повечето събития се случват в рамките на две-три денонощия, за разлика от месеците, които изминават в първите романи.

– *Иска ми се да намерим нещо като обобщение на цялостния философски замисъл на поредицата...*

– Можем. Той е в прозренията на главния герой за обществото – съвременното, в първите две книги, и другото, от паралелния свят на „Пълноземие“, което живее в една чудно нарисувана, и все пак реална утопия. Общество, толкова различно от това в Дичовото (и наше) време, и все пак същото. Тези прозрения, заедно с емоционално наситените моменти в сюжета, биха могли да трогнат всеки читател. Да ни накарат дълго да мислим какви можем да бъдем, ако проявим колективната воля да го постигнем.

– *Какви наистина?*

– Ами... в отговор ми хрумват обикновени думи. Обикновени, ако не вярваш в тях. Ако го няма заряда от „Дракончe“. Защото от устата на Змея и простите думи излизат огнени...

Какви можем да сме – силни, честни?

– *Лоялни*, *състрадателни*...

– Разбиращи, щастливи...

И най-вече обичащи.

– *Искаш обобщение? Ами то е вече тук. Вече не толкова недостижимо. Колкото и трудно да е да стигнеш Слънцето...*

„Слънце недосегаемо“, четвъртата книга от поредицата, ще излезе тази година.

Да посегнем към нея...

Говориха си: Мирослав Моравски и Манол Дончев

Първоначален проект за корицата, предложен от автора.

Фондация
ЧОВЕШКАТА БИБЛИОТЕКА

има честта и удоволствието да
ви представи

най-грандиозния роман в българската фантастика

Четвъртият роман от цикъла на Николай Теллалов, започнал с „Да пробудиш драконче“, е грандиозен не поради най-големия до този момент обем от над 1000 страници, защото размерът не е гаранция за качество. Не поради увлекателния си стил – други книги също са увлекателни. Когато ви каним в света на „Слънце недосегаемо“, имаме предвид паралелна реалност, населена с народите на същества от българската митология: народи със свое общество, закони, развитие и бъдеще – първокласна научна фантастика с атмосферата на епично фентъзи. Грандиозността е в мащабите на това приключение, написано от българин за българи, и същевременно междугалактическо и разпространяно сред хилядолетия.

Очаквайте романа до края на 2009 г.

Николай Теллалов

Слънце недосегаемо

(откъси от романа)

– Днес гледах чуден залез.

– Прекрасно.

Алванд не усети какво означава празната по същност фраза, защото твърде бързаше да зададе някакъв свой въпрос.

– Край мен минаваха много хора. Наблюдавах и тях.

Иван вдигна глава. Събратът му искаше внимание не просто така.

– И никой не се спря, не се загледа в чудните цветове, никой не се сбогува със Слънцето до сутринта – продължаваше Алванд.

Иван се опита да отгатне въпроса и с интерес зачака да разбере дали е познал.

– Не са слепи очите им – развиваше мисълта си змеят, предпазливо избирайки думи, заслушан в това как звучат от устата му. – Различават само два основни тона по-малко от шарканите. Не са слепи умовете им, поне и такива имаше сред тях. Не им хрумва, че винаги е възможно да не доживеят до зората. Чувстваха се заети. Плитки са сетивата им, бързо им се пресищат и уморяват, затова и съзнанието им заспива. Трябват им нови впечатления, нови дразнители, за да ги държат будни. Живеят по навик. Аз си отговорих сам, Иван. Благодаря, че ми помогна.

Иван се усмихна.

– Ти знаеше ли какво ще попитам? – блесна с очи Алванд.

– Не. *Сега* знам.

– Те не ценят нищо, което им се дава даром. Дали понеже нямат стойност в собствените си очи? Как чудато и странно това се преплита със себичността им... Но трябва да има нещо положително, не става само с „негативизъм“ да се живее.

– Затова превръщат Хаоса в подобие на ред. Вместо да потърсят Равновесието.

– Никой не ги е научил... – въздъхна Алванд.

– Те сами не желаят да се научат. Силен сблъсък на два противоположни Потока...

– Тъжно ми е за тях, Иван.

А Иван седеше с каменно лице и мълчеше.

Обади се чак когато Алванд пусна видеото и понечи да си надене слушалките, за да не пречи на събрата си. Беше донесъл нови касети – предимно фантастика, Иван мярна „Видове“ и „Видове 2“.

– Алванд, какво друго научи за хората?

– Че песните им са тъжни. Особено тези на народа, който те е отгледал. Хубавите песни винаги са тъжни – настоя той. – Нима хората ценят повече тъгата

и не държат на радостта? Как успяват да пораснат и да помъдреят в такива условия?

– Само тъга ли съзря?

– Присъща е.

– Присъща е на всички хора, не само на българите.

Алванд докосна с пръст челото си и притвори очи.

– Срещнах чужденци – съобщи той. – И не видях толкова тъга у тях. Видях самодоволство.

– Живеят по-добре.

– По-добре са облечени, по-хубава храна ядат, имат удобства... сетих се за друго. „Едно ферари с цвят червен“. От ТОВА ли се живее по-добре? Наистина ли това му трябва на човека?

– На повечето.

– Хма! – възкликна змеят. От ирисите му плисна топазен блясък и той завъртя глава в недоверчив кръг.

Замълчаха. Алванд гледаше два филма на два екрана, прелистваше и страниците на тълковния речник. Иван се мръщеше над вестниците. Статиите говореха за издевателства на монополиста при плащането на сметките за парното, а зимата тепърва предстоеше... полицай застрелял непълнолетна ученичка... пожар в дискотека на морски град, почти всички пострадали са момичета... правителството взе решение да намали ДДС, но вече щяло да начислява данъка върху хляба и млечните продукти.

Журналистите с право биеха тъпана, но истеричният тон на техните писания правеше проблемите да изглеждат лековати, дори и трагичните. Защо е тая кресливост?...

Едната слушалка изпадна от ухото на Алванд. Видеомагнетофоните замръзнаха на стоп-кадър.

– Странни са фантазиите и страховете на хората – промълви змеят.

– Не се изтощавай.

– Внимавам.

Иван въздъхна и пак отложи вестника. Вдигна вежди: питай, хайде.

– Сега чух от филма изречение, което ми припомни да уточня едно понятие. Какво ще рече „греховна любов“? Има ли смисъл в човешкия език това?

– Има.

– Надявах се да е просто безсмислица – унило отвърна Алванд. – Един и същ език за общуване и размисъл... За събеседване и за монолог... Олеле. Виждат света само от една точка. И страдат от несъвършенството си, сякаш някога са го притежавали.... притежание. Притежанието има силно значение за хората. Неща, които не са им нужни.

– Нужно им е нещо, което да ги отвлича от това, че не ценят себе си. Вече си го забелязал.

– Мислейки на лъжовния език, не виждам тези връзки... Интелигентността тук води до въображение, а то подгрява самозаблудата... Това е капан!

– Да.

Алванд помисли.

– Хората не действат, те реагират – огласи той извода си.

– Те си го знаят.

– Знаят, но не ОСЪЗНАВАТ!... Извини ме, благодаря ти.

– Събрате, не се снишавай толкова ниско. Нашата липса на страх от смъртта тук, в този свят, означава нулева воля за живот. Не любов към живота.

– Ако не летя ниско, не усещам миризмата. Плащам с това, че се блъскам в дърветата.

– Ако не намалиш скоростта, нищо не различаваш обаче.

– Бавното летене изисква повече усилия... – кимна Алванд.

– ...повече умора. Ще паднеш под краката им.

Алванд се стресна:

– А те няма да спрат. Без да ме мразят, ще ме стъпчат...

– Да.

– Тук нямат милост към падналите?

– Колкото милост имат щастливите по тукашния начин към нещастните. Защото не ги разбират. Страхуват се да разбират, почти никой от тях не е съгласен да поеме част от болката на другия. А болният завижда на здравия.

– Това е от късата им памет? Не помнят състоянията си на болка и затова отказват съчувствие и се сърдят на щастливите, задето им отказват капки от своята радост. Да, защото „своето“ е само „свое“... Чух ги да казват „боря се с живота“. А кога живеят, след като се „борят“?

– Ох, Алванд... Тук смятат, че обратното на Обичта е Омразата. Омразата според тях е първично чувство...

– Затова любовта им минава през омраза... но... „Първичните чувства, които е добре да се избягват – изрецитира Мъдрите скрижали Алванд, – са Страх, Завист и Мързел на ума, тялото и езика. А противостоят им Обичта, Възхитата и Любопитството да узнаеш, радостта да направиш, удовлетворението да изкажеш и да изслушаш... Всички чувства и усещания се състоят от изброените първични импулси така, както бялата светлина е съставена от деветте цвята на дъгата...“ Правилно ли го преведох на български?

– Горе-долу.

– Много дълго.

– Длъжко е, да. Нали трябва да накараш лъжовните думи да предадат точния смисъл.

Алванд грейна, щракна с пръсти!

– Това е то! Ще го обмисля, благодаря, Иван! Усещам, че има нещо, което пречи на този свят да се разпадне! Ти си готов за Мъдрец, събрате! – добави той уважително.

Иван се навъси.

– Бих предпочел Щастието да ми беше Учител...

– Никой не избира пътя си. Избираме само как да го извървим най-добре и с

повече радост...

Иван прие жеста с кимване. Но премълча, че според него Земята на хората НАИСТИНА се крепи върху Навика. Не искаше да обърква и обезсърчава събрата си. Пък и Алванд тутакси би затънал в езиковите дебри, подхвръквайки от време на време, за да посочи например, че навикът е инерция, че е двуостра, че в крайна сметка подклажда Мързела на духа... А и хората НЕ УМЕЯТ нито да се страхуват като разумни създания, нито да мързелуват, без да се отегчават, нито дори свястно да завиждат, така че да се мобилизират за нещо градивно! В края на краищата „лошите“ първични чувства-мотиви, според закона на противодействието, често пораждат „добри“ действия. Както и обратното – „добрите“ импулси да доведат до... път към ада, да го постелят със себе си.

Не, нека Алванд си рови, не е малко драконче. Може пък да открие нещо интересно.

Хората открай време са привлекателен обект за изследване. Всяко шарканско поколение си задава въпроси за тях, търси отговори. Кой знае дали Алванд няма да направи някакъв пробив в това отношение?

Продължиха всеки със заниманията си. Иван – борейки се с навиците си да се ядосва за нещата, които научава. Алванд – жаден да разбере обърканията свят на хората.

……

Чудовищни писъци, смесени с вълни болка, вихрушки чужда агония и виелици от предсмъртен ужас удариха Радослав по нервите. Той вдигна мислен щит, за да се отърси от емпатичната врява. В звуковата и психична суматоха долови реактивоподобен победоносен вой, а редом – смразяващ кръвожаден вик, от който го полазиха тръпки... и който му се стори странно познат. Сабята се въртеше като тънък пумпал, но не стана ясно дали е разтревожена, или се радва на касапницата в кухините на облачната крепост.

Трясна, избумтя, килията се разклати. С отвратително скърцане се спука черупката-стена вляво от Дичо и той се сви на топка. Огнени отблясъци нахлуха в килията и го заслепиха за миг. Подът отдолу се изкоруби. Избуча пламък – щурмуващите май имаха огнемети. Завоня нетърпимо на пърлена леш и горял рог, нажежено желязо и още някаква миризма, която доскоро бе съвсем непозната за Радослав... но добре известна на змейската му кожа.

Дичо се изправи, отлепи гръб от стената. Не искаше наследствените съперници на Верена да го заварят сврян в ъгъла. Наежен, той посрещна окървавена димяща паст на ламя, провряла шия в процепа. Навярно заради железния нагръдник с кашепска военна сигнатура, физиономията на халата не му се видя толкоз грозна, както на одевешните лами-еничарки. А когато зеленикаво-оранжевото чудовище се намъкна вътре, младият мъж забеляза още отлики – у влязлата хала най-дълъг бе вторият чифт криле, едрите ù люспи бяха по-плоски навсякъде по тялото, освен по гърба. И обсидиановите шаркански очи не изглеждаха

безизразни и тъпи, напротив – бяха интелигентни и проницателни. Сториха му се доволни.

Ламята измери Радослав от глава до пети – кръглите ù зеници се разшириха – и в същия миг го лъхна непознато, ала приятелско присъствие. Халата изръмжа на някой зад себе си:

– Тук е, Господарке! – сетне пак се извъртя към Радослав и рече на граморски: – Отдръпни се натам, ще избием стената.

Ударната вълна го задуши, хвръкнаха парчета, засъска нежната плът на замъка-раковина. Писък на халосията. Сред пушек и валма студена мъгла, пара от лимфата на крепостта, в килията надзърна още едно същество. Само момент – и Радослав разпозна вампир. Бледо човекоподобно лице с прозирна кожа, бездънни очи. И кожен шлифер. Не, глупости, това са летателни ципи, опънати между болезнено за гледане тънки и дълги пръсти. Съществото бе босо и стискаше с яки подвижни нокти кама с двойно сърповидно острие, доста оплескано. И при това успяваше даже да крачи.

– Той е, жено – изгъргори съществото. – Невредим. Върни ми клетвата.

– Път стори! – прекъсна го ясен женски глас.

Надигащият се изпод откъртени плочки и рогови пластини Радослав се изправи срещу...

Не. Не беше Верена. Жената бе по-възрастна. Много по-властна, чертите ù нямаха момичешка мекота. Черните ù очи гледаха сурово, като очи на хищна птица. Кръвопиецът, който влезе преди нея, се стараеше да се държи по-далеч от роклята ù – тебеширено бяла с бледосиви шарки. Сякаш за тези одежди беше одрала анаконда-албинос.

От сребристата сабя, която държеше, капеше гнусна слуз. Жената тръсна острието и го вложи в кожена ножница. Подир нея в помещението се вмъкнаха две лами.

– Канарчупа Зора есъм – заяви тя. – Ти Радослав от Радана-магесника коляно си. Вънемлеш ме?

– Д-да...

– Читав еси? – продължи строго жената. – Жадаш вода кладязна? Жито крепко?

– Не, благодаря. Наред съм... Зора-княгиньо.

Тя едва-едва се усмихна на неговия поклон.

Съществото-вампир пък нещо загъгни, но Дичо различи само думата „въздаяние“.

– Господарке – намеси се едната ламя, – инъйх закленьоних ни есми нашли. Ни има клеврети боле, прочее и зело време не чака. Изволяй въздати съратнику нашему що поклято бе.

Зора не отвърна веднага, продължаваше сухо и строго да разглежда Радослав, който се почувства като бръмбар, набучен на клечка за зъби. Сетне ненадейно му се усмихна – топло и мило-познато.

Сто на сто Верена бе наследила тази чаровна усмивка от майка си.

– Бива – рече тя на ламята, а сетне косо се обърна и към вампира: – Иссякна обетът, иже дал си нам. Миром ижде пожелаеш иди.

Съществото засъска тихо, но настоятелно. Лицето на жената отново се вледени.

– Миром иди ижде пожелаеш – без да се обръща, повтори княгинята все така спокойно, но под равността на думите ù проплъзна заплаха.

Тварта пренебрегна този знак и загъргори по-високо. Ламята, която си бе позволила да се застъпи за своя съратник, пристъпи на място. Другата тихо издиша дим от ноздрите.

Зора присви очи и се завъртя стремително към наглото създание. Вампирът заотстъпва. Жената изрече със смразяващ тон:

– Вън, изчадие мръзко, вращай се в бездение свое геонено, донелиже блага есъм.

Под свирепия поглед на княгинята съществото бързо се изпари, само тъмна сянка се шмугна през отвора. В коридора се чу суетня и някакво гъгнене, като команда. Шум на отдалечаваща се тълпа.

Внезапен крясък, който се удави в механично трансформаторно жужене, запиукаха машинни сигнали, съвсем близо избухна престрелка, задави се. Трополене, боричкане. Едната ламя затисна с тялото си пробива в стената, лумна и забуча огнемет, секна брътвежът кибернетични кодове. Някой остана да пъшка.

По-приглушени и далечни отгласи намекваха за жестока схватка в зертона. Радослав *помирисваше* сражението, разпокъсано на множество огнища. Зора дори вежди не помръдна. Вирна брадичка към младия мъж – досущ както Верена!

Лицето бе станало строго, но думите прозвучаха почти нежно:

– Крачи зади мене, момаж, халите ще вардят! – Тя се обърна към ламята и повелително произнесе: – На кромеш да идем. Камо кажи!

– Во испре, Господарке – страшно почтително отвърна ламята.

Докато Зора напускаше килията, следвана по петите от Радослав, в коридора няколко сестри-шарканки сведоха глави пред нея.

Личи им колко я уважават, помисли си той. Май направо си я *харесват*.

Зора обаче надали изпитваше някакви симпатии към ламите. Попита студено:

– Колико наши ратници об бран погинаха?

В коридора отвън бе задимено. Търкаляха се трупове. Предимно сиви качулки, но и неколцина караконджолоидни воина, които и приживе надали бяха имали приятен вид, а сега в разкашкано състояние... Радослав се извърна. Повредените роботи се оказаха не по-малко отвратителни за гледане. В останките на единия, сред окадени хромирани части и стопена пластмаса, нагорещеният корпус пържеше топка желирана маса, подозрително напомняща човешки мозък.

– Три доселе, Господарке. Твиремия, Шехтима, Елемяна. Дузина съратника тожде.

Жената прекрачваше мъртвите с решителна стъпка. Наблизо изпращя експло-

зия, лют вятър развя косите ù, в които просветнаха сребристи нишки. Ала Зора отново не мигна.

– Врази избийени?

– Безгода.

Свитата закатери умерено стръмен набръчкан улей. В преградите зееха проломи, пълзеше дим. На горната площадка святкаха мълнии и нещо се срутваше. Нов взрив разлюля небесната крепост, Зора се подпря на сабята си.

Най-близката ламя се обади отсечено:

– Съпостат пакъй йзлиха напира, Господарке. Из зертона робски ся вратити исме нудени.

Зора спря чак горе, върху площадката.

Помещението беше голямо, с множество улеи-стълбища и тунели към други етажи на крепостта, но валма пушек пречеха око да обгърне кухината изцяло. Лами и вампири с оръжия вилнееха по периметъра на площадката. Очевидно от коридорите върху тях се изливаха пълчища сиви мъртваци, безразлични към интензивния заградителен огън. И тук имаше много убити нефилими, но освен качулати зомбита и натрошени роботи, се търкаляха апарати, подобни на кракещи инвалидни колички, от седалките на които провисваха овъглени едроглави тела.

Зора отритна гнусливо някакъв отломък от пътя си и нареди:

– Остъпленье заповядаям! Туй на Алемхала реци, Тутома-посестро. Седе няма вяште десити.

Озърна се към Радослав, който тъкмо бе спрял.

– Има какво, княгиньо! Сабята ми. Вика ме. Пропадна в дупка на пода! Ох, съвсем я забравих!...

Жената се смръщи:

– Всуе. Не достанет год за нею, юнако. Отмештай се.

Ала той вече тичаше към голям пролом с димящи ръбове и само подвикна през рамо:

– Чакайте ме тук, ей сега пристигам!

– Въспят! – възкликна Зора звънко подире му. – Варе, юначе! Камо тичаш, козля пужаво!

Дичо не разчу какво му подвикна дъщерята на кан Омуртаг. Писъкът на Рауни кънтеше в главата му. Сабята го зовеше, въпеше като изоставено дете в горяща къща.

Гласът на оръжието, НЕГОВАТА халосия, го водеше.

Опровержение за книгата
„Запали свещ за дявола“

от **Янчо Чолаков**

Такава книга няма, такъв писател – също.

Първите доказателства за несъществуването на тази книга постъпват от конкурса на „Аргус“ през 2004 г., когато плъзна слухът, че ръкопис с такова заглавие бил спечелил първа награда за роман. Необорим факт е, че през следващите години не излезе такава книга! Злонамерени лица, твърдят, че през 2009 г. все пак ще излезе, но смело можем да кажем, че до този момент книгата ще продължи да не съществува със страшна сила!

Авторът Янчо Чолаков също не съществува. По всяка вероятност образът му е резултат на колективно въображение. Като доказателство привеждаме част от абсурдните слухове, които се мотаят из интернет за несъществуващия „творец“:

Янчо Чолаков е роден в Бургас. Следва българска филология. Увлича се по монети, азиатска класическа литература и китайска кухня. Роден е през жежкото лято на 1967 година и още в люлката е бил осведомен от третата си орисница, че е обременен с утежнена карма. Съвсем невръстен е натирен за две години в санаториум да лекува астма, където остава до деня, в който вижда съседчето си по легло оцъклено вследствие на бронхиален пристъп. В епохата на Тато е принуден да заеме синекурната длъжност на знаменосец в родното училище, след като преди това е пустосал публично всички останали комсомолски постове. Хваща последния влак на бригадирското движение, когато бива пратен да попълни недостигащия запас от арестанти на кариерата в с. Долно Езерово, и там прави кариера, като ломи няколко месеца камъни с чук.

В казармата военни хирурзи пожелават да му отрежат средния пръст, който е измръзнал в снеговете на Шабла, но той им показва друг среден такъв. За наказание е изпратен да учи за сапьор, което и прави, докато веднъж не открива, че от непредпазливия му съсед е останала само главата и лявото рамо. Поставя тротилова шашка под опашката на големия черен дог на полковника и има сериозни неприятности в деня, в който големият черен дог спира да лае. А иначе мудният му начин на живот е илюстрация на поговорката за капката, която с постоянството си прави камъка на решето. Издава собствената си психография под формата на разказ, озаглавен „Земята на кръстовете“. Носител е на някакви литературни награди, но вече му е втръснало да тъпче справките за себе си с тях. Не разрешава на разни редакторки да му пипат текстовете. Други работи може, но текста – не; за него това е нещо твърде интимно.

Побъркани фантасти твърдят, че има малко, но храбро издателство на име „Офир“, удостоено с „Гравитон“ – награда, учредена от писателя доайен в областта Любен Дилов.

Въпросните субекти злословят, че в това издателство той е издал над 45 книги, някои от които сборници и френска фантастика, които, както се знае, у нас не вървят.

Измислят също, че е автор на първата българска алтернативна фантастика – „Историята на Самотния редник“, книга с уникално полиграфическо оформление и оценена по достойнство в някои други измерения. Че е сътворил и сборника „Митове за овъгления мрак“ и че той е издаден от същия този „Аргус“.

По-долу превеждаме три доказателства за несъществуването на книгата и автора:

Документ 1: Визуализация на колективната халюцинация Янчо Чолаков.

Документ 2: Фрагмент от несъществуващата книга, написана в непреводимото на кой да е европейски език „преизказно наклонение“.

Документ 3: Илюстрацията за корицата на несъществуващата книга, която уж бил нарисувал Атанас Стоянов.

Документ 4: Част от книгите, които уж бил издал Чолаков в издателство „Офир“.

Запали свещ за дявола

Роман в жанра фолкпънк
(откъс)

Янчо Чолаков

– Какво правим? – запитал съм аз веднага щом каруцата паркирала до тромавото возило. Петров изскочил от кабината му като от голям майски бръмбар.

– Колкото и да е чудно, заведението май работи. Жена ми е гладна, пък и на мен стомахът ми мръцка. – После добавил извинително: – Не мога да ù откажа!

Ето че ми бил дошъл редът да въздъхна:

– Добре, но бъдете нащрек!

– Нямай грижа! – казал Петров и ми намигнал с внушителния си клепач.

Отметнал настрана пешовете на балтона. На кръста си бил препасал четирицевен пищов-мобифон. Бил подобен на онзи, който носел Сульо-Крали Марко според разказа на Дете Големеше, макар и с по-друг дизайн и разцветка – зареждал се с патрони калибър 22 мм, но за да стреляш, трябвало първо да набереш шест кодови цифри върху клавиатурата. За предпочитане било да съумееш да го сториш колкото се може по-чевръсто.

Отново съм поел бебето и заедно с Ешерихия сме закрачили подир нестандартното семейство Петрови. Стъпвайки в една локва, съм се изпръскал с кал до ушите и Ешерихия рекъл:

– Внимателно! Тротоарът е изровен…

– Това не е тротоар, а плочопътека – възразило Дете Големеше. – Има такъв термин от парковото строителство!

Ешерихия сбърчил чело.

– Ти пък откъде знаеш?

– От батко ми. Той…

– Ти май пак си се наакало, а? – прекъснал съм го аз.

– Не съм! – троснало се бебето и обидено замълчало. По-нататъшните опити на Ешерихия да го заговори останали напразни.

– Не разбирам как изобщо едно нещо може да се нарича „плочопътека“! – измърморил накрая той съкрушено.

Странноприемницата се казвала „Забравената мотика“. Преди да влязат, Петрови поумували над названието ù и стигнали до извода, че в по-харни времена тъдява здраво се е пийвало. Пред входа дремел просяк в овехтели дрехи и присъствието му на това място поставяло въпроса от кого чакал подаяние, при условие че изборът му несъмнено бил силно ограничен. Побързали сме да подминем гнусливо древния мангал. За разлика от нас, той вдигнал поглед и търпеливо ни огледал. Бил прегърбен, побелял и с бръчки, дълбоки колкото Колорадския каньон. По всичко личало, че е връстник на галапагоската косте-

нурка, която била написала книгата „Моите срещи с Дарвин“.

Вътре било почти празно. Зад барплота стоял барман с изражение на бозаджия. Над него лъщял плакат с някакви хеви метъл певци в черупчести облекла. Една щека, олющена като даскалска показалка, се търкаляла върху масата за билярд, до купчина бели топки. По пода се въргаляли смачкани на хармоника бели салфетки и чашки за кафе от бяла пластмаса. Понамирисвало на спарено и неизмито, да не кажем на кир. В едно от сепаретата седели гъзар и жабар в безупречни сака. На колената им се кипрели дамички с платиненоруси коси, а на масата пред тях лежали прибори със следи от току-що оръгани ястия. Интересно, как ли били дошли тия до „Забравената мотика“? Очевидно не били с кола, а наблизо не се забелязвали никакви жилищни сгради.

До моникса имало и голям аквариум, в който между водораслите плували охранени гупи и се оглеждали лакомо за пакетче с изсушени ларви на комари. В окачената на стената клетка се прозявали канарчета.

– Еротични рибки – изтърсило бебето.

– Екзотични рибки – поправил съм го аз.

– Пойни пички – констатирало отново то.

– Пойни птички! И престани да се лигавиш! – скастрил съм го пак.

Ешерихия Коли посочил бутилка уиски, рекламата на което била „Неподправеният вкус на нашето приятелство“.

– Колко струва това?

– Колкото се може повече – отвърнал сърдито барманът.

Седнал съм така, че да държа под око носилката на брат ми, която била останала в каруцата.

В менюто липсвали цени. Ножът за разрязване на коравия самун хляб бил тъп като среден американец. В оцетницата трябвало да има седемградусов оцет, но нямало.

Петрови си поръчали скромен обяд – нервозни кюфтенца в бадемова кашица и круши, пълнени с извара. Ешерихия Коли си избрал коктейл Дълбоководна бомба, който вървял с фъстъци, но за фъстъци не настоял. Бебето получило своето любимо пюренце от моркови, „пюренце със стил“. Макар да съм бил на едно „Русенско варено“ днес, не съм се чувствал гладен и не съм пожелал нищо. Вълненият ми шал бил кардиран и се степвал, затова щом изсъхнал, се наложило да го разпъна хубавичко. Междувременно барманът склонил да разкопчае аптечката си и да ми даде опаковка нитроглицерин срещу съответното заплащане, с което, поне засега, сърдечните ми проблеми се решавали.

Ешерихия почукал със сърпа по менюто.

– Второто пришествие наближава!

– Защо, какво има? – попитала Елеонора.

– Не, не. Светът наистина загива!

– Какво, бе, какво?

Взел съм ламинирания лист. Там, над цветна снимка, с разкрасени букви пишело:

„Само при нас! В четвъртък и петък – БУЗИ ОТ РИБА В ПИКАНТЕН СОС!“

Храненето напредвало, когато от сепарето на двамата тузари избухнал кикот. Блондинките на коленете им току поглеждали към нас и се кискали с онзи здравословен смях на праисторическата жена, който служел за понижаване на напрежението в пещерната социална група. Гъзарът тъкмо говорел гръмко на жабара:

– … като в оня виц, дето Ленин бил дежурен в ада и принуждавал Хитлер да яде със сърп и чук, ха-ха, да яде със сърп и чук, ха-ха, ха-ха!

Дясната вежда на Ешерихия Коли потреперила. Той се засилил да стане.

– Остави! – възпрял съм го аз. – По-добре нека идем да разгледаме зданието на Центъра за управление на времето.

Коствало му немалко усилия да превъзмогне раздразнението си.

– Да – рекъл най-сетне той. – В това има повече смисъл.

– Наглеждайте бебето! – казал съм на Петрови.

– То се знае! – отвърнала Петрова.

Старият просяк продължавал да стои вънка. Ешерихия бръкнал в джоба си, извадил шепа кьорави стотинки и му ги дал. Оня смотолевил нещо. На свой ред и аз съм пуснал в дланта му монета с номинална стойност от пет черни голога-на. Тогава нищият се ухилил щърбаво и рекъл:

– Понеже си ми най-симпатичен от всички, на тебе ще кажа: това е засада!

– Моля?

– Засада! – повторил просякът. – Ти български не разбираш ли? За-са-да. Просто и ясно. Сгащихме ви. На мушката сте в момента.

Изпитал съм остра нужда от валидол под езика, после пристъпът отминал. Ризата на гърба ми почвала да подгизва. За една десета от мига съм съжалил – „да, трябваше да си взема сандвич с шунка преди малко, а то сега нещо ми подсказва, че няма да ям скоро“.

– Вие пък кои сте? – попитал съм с пресъхнали устни.

– Аз съм съгледвачът, синко – отговорил щърбавият. – Шпионин съм, така да се каже. Но по съвместителство съм и водач… Този там е бабугерът… – той посочил каручката ми, до която изневиделица се било появило безподобно създание в прокъсана пола, със сламена гърбица и наклепана с черна вакса физиономия. – Онзи е зетят. – Иззад цистерната изскочил алест жребец, яхнат от мъж с прехвърлена лента от лека картечница през рамо. На главата си носел причудлива маска с птича човка и украса от пера, семена и парчета от огледало. В долния ù край били залепени мустаци от коноп и вълна. На колана му подрънквали звънци и хлопатари. – А, ето го и дядото! – Зад километричния камък до мантинелата бил залегнал готов за стрелба някакъв пенсионер с манлихера[1]. Бил я подхванал така, сякаш държал невидяно до днес позитронно шишане с филигранен приклад. Неговата маска представлявала кратуна, от която грозно стърчали три животински рога. В пояса му бил мушнат страховит фалос, боядисан с червена краска.

– Горе кунките! – Старикът извадил от пазвата си ръждив револвер и го насочил към мен от упор. – Точно така. Подчинявате се, значи сте започнали да схващате!

– Магистралните кукери! – прошепнал съм аз с глас, който издавал спада в настроението ми. – Мили Боже!

Ситуацията напомняла на любовно свидание с Кришна, спрямо когото всички ние сме от женски род.

– Сега я вапцахме! – завайкал се Ешерихия Коли. – Отиде ни животецът!

Още не доизрекъл, и в заведението се разнесли изстрели. Барманът паднал възнак, докато тичал да докопа окачената под еленовите рога ловна карабина. Гъзарът и жабарят се опитали да реагират, ала още преди да извадят лъскавите си пищови, били пометени със залп от чифтетата на нахлулата през тоалетните тълпа от „дервиши“ с обърнати наопаки кожуси и почернени с въглен мутри. Блондинките запищели, но били шамаросани здраво. И заподсмърчали, което поне засега не се наказвало.

– Тези определено не са ценители на женската хубост! – казал Ешерихия.

Петрови били вдигнали високо ръце, с побелели като тебешир лица.

– Ето хорошая девочка! Очень хорошая! – заявил преценяващо един от „дервишите“ с нещо като грузински акцент, взирайки се в жената на Петров, и чмокнал с език. – Машалла, как сказал однажды мой сватанак, когда увидел…

– Ей ти, господин Сърп и чук, придвижи си насам пърдялника! – казал просякът, който се изживявал като водач на бандата. Говорел чисто, без оказионализми. – Въоръжен ли си? Не? Тоя чук не се ли брои за оръжие? Я да вземеш да го изхвърлиш, хи-хи! – Извъртял се към ездача на алестия жребец. – Зетко, я го пребъркай! Слез от седлото де, не стой като Мадарския конник! – Отново към Ешерихия: – Пари имаш ли? Или смяташ да минеш само с ония стотинки, дето милостиво ми ги подхвърли одеве? – Към слезлия от жребеца: – Зетко, по-тихо с тези хлопки, проглуши ми ушите! – Към мен: – Ами ти? Обръщай джобовете! Онуй, нескопосано направеното сечиво в каруцата, твое ли е? Самурайски меч ли е, мачете за сечене на захарна тръстика ли е, иди го разбери! Нунчаку не носиш ли? Сигурен ли си? Жалко, защото си търся нунчаку…

– Има-няма двайсетина книжни гологана в пачка от по един, вързана с ластик – оповестил зетят, след като преджобил срънчо Ешерихия. – Охо, и една зелена банкнота от петдесе гологана с лика на онова шимпанзе Буш-младши на нея! – Заровил пръсти в торбата на кръста му. – Това транзисторче комай си е изпяло песента! А тука шумоли нещо… Аха. Който обича фъстъци, да се обади! Тая докторска листовка каква е? Не ù се разбира написаното…

На хартийката всъщност била начертана стилна рамка, надписът в която гласял дословно следното:

„*Имате ДИАРИЯ??? **Дизентерол.** Ефикасно при туристически разстройства. Лекува диарийка, диария, диарище. Оказва спешно лечебно, етиопатогенетично, а не само симптоматично действие!!!*“

– К’ва е тая скапана свирня, бе? – бръкнал с пръст зетят в гнездото на касетката. – „Джигеродал“, джигеровзел! Нямаш ли нещо хубаво? Например оная сръбска песен, „Курви, сбогом!“?

– Тя е „Куд без тобом!“[2]! – поправил го Ешерихия Коли.

– Я не ме учи! Я трай и си налягай парцалите! – сиктирдосал го онзи. – Или те сърби носът да те цапардосам!

– С тая талига и с конете к'во ша пра'им? – поинтересувал се с дебел глас бабугерът, който явно не бил никаква баба. Освен това бил засукал съвсем истински рошави мустаци.

– Разпрегнете ги и им дайте зоб.

Дядото с манлихерата се доближил запъхтян.

– Важното е, че турихме ръка на цистерната! – казал той и се закашлял, както се кашлят старите хора със задух.

– Ам'чи то в нея няма нищо. Празна е – възразил зетят.

– Източихте ли резервоара?

– Уху.

– Източихте ли го или не? – нервирал се мнимият просяк.

– И още как! Оставихме едва 5–6 литра, колкото да придвижим машината до най-близкото село. Само че бензинът им нюха някак странно. Да не са го разредили с някоя помия?

– Чухте ли въпроса? – погледнал ни просякът изпод вежди. – Какви фъшкии сте му сложили?

– Ами… Тая машина е по-особена – рекъл нерешително Ешерихия Коли. – Тя е приспособена да се движи със свинска мас…

– Че какво е октановото число на свинската мас?

Двамата с Ешерихия сме зяпнали, защото така и не ни било дошло наум да си зададем този фундаментален въпрос.

– Не ще да е свинска – казал зетят. – На мен ми вони на човешка.

Сякаш лъхнало от геената.

– Не думай! – Това бил Ешерихия Коли. Не се въздържал да иронизира кукера. – Сигурно е негърска?

– Негърското месо е по-миризливо – отвърнал онзи. – А на белите е солено и отблъскващо. Най-сладки са жълтурите, тяхното има превъзходен вкус. Миналия септември, когато нападнахме мандрата край Сенник, между заловените работници имаше и един виетнамец. Много дълго си играхме, докато го опечем както трябва. Баба, ти помниш ли?

– Влажно беше, затова. Едвам запалихме огън!

При споменаването на думата „огън“ Онзи, който не ставал за нищо, блажено се протегнал насън.

– Какво искат да кажат тия с това, че маста не била свинска? – проронил изумено Ешерихия, загледан през прозореца на „Забравената мотика“, отвъд който двама „дервиши“ обсъждали съсредоточено посребрената табакера на Петров и ръкомахали нещо един на друг.

Никой не си дал труд да му отговори.

– Този поспаланко, дето лежи в носилката, какъв е? – сетил се да попита просякът.

– Брат ми е – признал съм с неохота.

– Няма ли да се събуди?

– Той никога не се събужда – усмихнал съм се горчиво аз.

– Че за какво ви е тогава? – удивил се просякът. – Защо не го метнете ей там, в долчинката с коприва̀та, и да се оправят нещата веднъж завинаги?

– Предпочитам да останат засега такива, каквито са си.

– В момента по-важно е какво предпочитам аз! – скастрил ме онзи. Измъкнал кибрита от джобчето на връхната ми дреха, закрил с шепи запалената клечка и я поднесъл към цигарата си „Житан“. Сетне ми подхвърлил обратно кибритената кутия, но при опита си да я уловя, аз съм я изтървал. – Ей, че си смотан! – нервирал се той. – Ръчунки-гъзунки! Прави ми впечатление, че само некадърници минават в последно време по това шосе!

„Дервишите“ извели навън Петрови и блондинките. Влачели и чувал, в който била нахвърляна плячката. Петрова носела Дете Големеше.

– Искам сладолед! – обявило то.

– Какво кипро бебенце! – възкликнал просякът, който не бил просяк.

– И не намирисвам на вкиснато като тебе! – казало невъзмутимо Дете Големеше.

Просякът, който не бил просяк, се начумерил.

– Че на какво ти мириша аз?

– На кошче за боклук с наченки на изкуствен интелект. Като онези, дето пищят: „Хвърленият от вас отпадък не е за тук!“

– На какво… На такова ли ти мязам?!

– Мязаш ми на джебчийския главатар Халихулю, назначен незаконно след изборна фалшификация за началник на местната градска управа! Баща ми казваше по тоя повод: „Наяла се въшка и излязла начело!“

– Чий е този малък запъртък?

– Мое е – избързал съм да заявя аз.

– Не си приличате. Доста е цапнато в устата. Дали да не го цапна и аз веднъж?

– Метнало се е на майка си – отвърнал съм. – Тя не знае какво е това тишина.

– Ям много лук – оправдал се неочаквано просякът. – Цели кашони с кромид. И моята жена мрънка. По пет-шест глави на ден оперквам, значи. Хрупам ги като ябълки. На парфюм ли да ухая?

– О! Разбирам.

– Полезен е. Поне така казват. Изострял ума и подобрявал куродръва!

Бебето с усилие се въздържало да не се възползва от богатите възможности за коментар, които това изказване позволявало. „Явно имаш дефицит и от двете неща, приятел!“ или „Всичко, което причинява сълзи, е от *Лук*авия!“

Единият от „дервишите“ подал на просяка пилешка кълка и клечка за зъби. Друг сръгал с лакът Петров.

– Тоя, кривогледият, носи мобифон.

– Ей, кривогледият, за какво ти е мобифон, след като тъй и тъй вече няма мрежи? – заинтригувал се бабугерът.

– Подарък е от баща ми, който почина – отговорил човекът с физиономия на скакалец. – Скъп спомен.

Просякът вдигнал рамене.

– Оставете му го – избъблил с пълни бузи.

– За да чупи лешници с него! – обадил се находчиво зетят.

Оръфаният пилешки кокал се забил в стъклото на ресторантския прозорец, но не могъл да го пробие. Сега просякът упорито се стараел да изчовърка измежду остатъка от немногобройните си зъби онова, което в епохата на социализма наричали „мезето на началника“. Бил пъхнал барабанлията в скрит зад мишницата си кобур. Сетрето му се разтворило и се видяло, че в колана му е затъкнат и гарваночер пистолет.

– Понякога изпитваш силна болка в областта на гърдите, нали? – запитал внезапно Петров.

Манипулациите с клечката за зъби престанали. Колорадският каньон се нагънал в резултат на активна мозъчна дейност. Можело да изпушиш хаванска пура, докато тези сиви клетки стигнат до извод.

– Ааа, рана в душата си имам аз! – развикал се горестно просякът. Тръшнал се с хрип в прахта и се завъргалял из нея. Когато се надигнал, изтрил сълза от скулата си. – Мъка ме мъчи мене, лек за нея диря аз!…

– Дължи се на тумор с големината на кокоше яйце – обяснил Петров.

– Откъде ти е известно? – сграбчил го за яката просякът.

– Господ ме наказа. Или ми даде дарба, не зная. Мога да виждам през плътта ти. Неслучайно прякорът, с който ме наричаха колегите, беше Рентгеновото око.

– И откога си така?

– От Козлодуйския бум.

– Тия са прокълнати! Я по-добре да гръмнем и тях за ‘секи случай!

– Млъквай, зетко! А ти продължавай!

Петров облизал притеснено устни.

– Аз съм лекар… виден специалист по… по онкологични заболявания. Мога да те излекувам, да те пратя в санаториум. Този тумор не е карцином, доброкачествен е…

– Интересно. – Просякът се оживил. Пристъпил към него и го прегърнал свойски. – Добронамерен човек ми се струваш ти. То и веднага се вижда, че си свестен… Значи идваш с нас! Баба, дядо, я подкарайте останалите! Зетко, из ръцете ти нали се моткаше сутринта един чифт белезници? Сложи ги на ей този тип със сърпа и чука, че той ми е най-съмнителен! Конете трябва вече да са отпочинали. „Дервишите“ да натоварят русите гювендии в каруцата и да ги отведат за продан. Нека да ги изтъргуват на закрития пазар в неделя, те знаят как да ги спазарят…

– Аз викам на господин Сърп и чук направо да му резнем вратлето и да не се занимаваме повече! За колко ще го клъцна и ще му изхърка лулата! И без това надали ще ни дадат откуп за него – предложил най-младият от „дервишите“, още сополанко. Възрастта му му предлагала много възможности, които не били

погрознели, защото още не се били реализирали.

Ръждивият барабанлия бил опрян светкавично в междувеждието на младока.

– Командвал съм шайка по времето, когато тая клечка за зъби е била разлистено дърво, така че не ми давай акъл, ако не искаш червеите да те целуват студен! Изпълнявай и бъди благодарен, че днес имам рожден ден!

– Ъъ, из-звинявай! Аз никога…

– Не се заричай, момко, ще ме излъжеш – прекъснал го просякът. – На осемнайсет години думите „винаги“ и „никога“ означават ‘сичко и нищо!

Очевидно това разсъждение било най-значимото постижение на лука.

Заедно с другите блондинки задърпали и апетитната жена на Петров.

– Това е съпругата ми, тя трябва да остане с мен! – рекъл сконфузено той.

Едрият мъжага, дето приказвал с нещо като грузински акцент, отпуснал захвата си и погледнал въпросително.

– Брато, не пипай пачаврата на тоя човек, той ми е приятел! Нали така? – смигнал просякът на Петров. – Как беше там, на руски… Не надо! Аха. Не надо ее… таковата.

– Ну, хорошо! Щом не трябва, няма да я таковаме! – отвърнал мъжагата на българо-руски и последвал другарите си, които товарели хлипащата „стока“ в каруцата ми. А на нас дали по един шут и ни повели към Центъра за управление на времето.

– Нали и без туй бяхте тръгнали да го видите? – изгледал ни невинно просякът с небесносините си очи.

Той ме блъснал да вървя по-енергично, при което ми направил подсечка и ме препънал за удоволствие на съучастниците си. Зетят дори подскочил нависоко и раздрусал звънците си. Те закънтели подобно на храмови камбани.

А бабугерът крачел подире ни и с пухтене влачел на ремък носилката с Онзи, който не ставал за нищо.

Ситуацията била пренеприятна. Наформяло се многообразие на възможни гадни изходи от нея.

Сградата на Центъра издавала с вида си, че или проектантът, или изпълнителят на строежа е бил индивид с трайна емоционална травма. Разните дължини и куриозните наклони на стените, където явно била използвана пусната отвисоко плюнка вместо отвес, демонстрирали обаче по-скоро характерната за безхаберника неспособност да се приложи на практика клишето, отколкото типичното за гениите търсене на оригиналност, базирана на собствената психическа лабилност. Гладките плочи, с които били облицовани носещите елементи на фасадата, лъщели със стерилна белота, видяна от подизпълнителя в банята на някоя клиника за душевноболни. Декорираната керамика на пълнежните полета изглежда била лепена от двама чираци, които подскачали на един крак, докато я поставяли. Първият почти сигурно бил използвал за разядка по време на почивката особено люта чушка, а на втория му се пикаело, но не искал да се отдалечи от строежа, за да не изгуби вдъхновението си. Зидаромазачът пък трябва да е бил прибързано нает безработен акварелист, напиращ да си прибере дневната

надница и да хукне да лекува зъбобола си, което се доказвало по неоспорим начин от мацаницата върху калканната стена.

Входната врата била заключена. На халки висял катинар с размерите и формата на слонски тестиси. Два плъха изсумтели недоволно, покатерили се с драскане и се вмъкнали в прозирката посред ментешетата. Под циментовата козирка висял прилеп и се чудел кога тоя свят ще си стъпи най-после на краката.

От вътрешността веел хлад.

– Дядо, иди доведи експерта по лятото! – наредил лидерстващият просяк. И пояснил за несведущите външни лица: – Имаме тъдява едно наше момче, техник, прави невероятни ремонти само срещу водна чаша с ракия. Пийне и се опретва – никакви там хардуери не могат да му се опрат.

– Може би трябва да пие след това, че току-виж… – обадил се несмело Петров.

– Ааа, не! Той като се налока със скоросмъртница, най-добре работи! Иначе допуска груби грешки и предизвиква къси съединения! – възразил зетят.

– То е така, и аз като съм трезвен, съм по-опасен! – съгласил се бабугерът.

Дядото търтил към фургона зад постройката, а ние сме изчакали просякът да отключи и сме влезли. Озовали сме се в…

Ешерихия Коли подсвирнал от възхищение. За разлика от външния изглед на Центъра интериорът бил смайващо сложен и умело оркестриран. Ролята на организиращи композицията вертикални обеми в майсторски интегрираното пространство била възложена на стълбищните клетки. Те се виели в невъзможни плетеници и с това напомняли на същински ешерови стълби. В розовата мазилка на стенните повърхнини били изрязани правоъгълни отвори, които служели за ниши не само на безжични апарати, но и на саксии със, вярно, сега вече изсъхнали китки.

Достигнали сме до една кръгла площадка, арената на целия този цирк. Купища кабели, удължители и релета за превключване указвали къде е повреденото контролно табло. От него висял измъкнат панел, отрупан с всевъзможни бутони. Бил потънал в сивкав прах на парцали. Под панела два чакала обхождали оглозган полицейски скелет с каска.

– Пак ли вие? Чиба! – развикал се гневно просякът. – Марш обратно в гората!

Чакалите подвили опашки и със скимтене заподскачали по безбройните стъпала, изгубили се някъде…

– Брей, тук е пълно с гадини! – въздъхнал Петров.

– И ние се чудим как влизат! – казал зетят. – Явно има някакъв таен проход, който води към мазата, но не сме го открили още.

– Нямах предвид чакалите, а акарите[3]. Навсякъде гъмжи от тях. По тоя пулт например се разхождат пълчища от клещоноги акари. – И наистина с микроскопското си ляво око Петров съзирал несметни количества ситни създанийца, които неуморно щъкали по пода и приборите и вече били полазили едва-що дошлите хора.

Невидимите наглед дребосъци се самоизяждали, размножавали се и предиз-

виквали астма непрестанно, но осъзнавали това точно толкова, колкото марулята съзнава оцета в зелената салата.

– Ама ти виждаш ли ги?! – възкликнал просякът. – Значи затова си се опулил тъй с тия ми ти зъркели! Колко са?

– Милиони.

– Сакън![4] Искаш да кажеш, че в момента стотици от тези животни се ебат в мустака на бабата!

След пет минути дядото се върнал, придружен от някакво човече в работен комбинезон, с доматеночервени бузи и дървено сандъче с инструменти в ръка. Когато гърлото на шишето с ароматна ракия от салкъм се надвесило над кристалната чаша и заклокочило, човечето се огледало жално-жадно и запристъпяло от крак на крак, а очичките му се въртели като зарчета на игрална маса в ласвегаско казино.

– Наздравичката! – едва смогнало да рекне. Сграбчило чашата с две ръце и я пресушило на един дъх.

– Наздраве, Ташо! – отговорили му хорово кукерите. – Как е, как е, а?

– Изгори ме, проклетницата! – примляснало човечето и обърсало мустачки. – Смаза ми червата като машинно масло руска тротинетка! Пфу! Да имаше мезенце сега! – За миг Ташо се захласнал по атрактивната изрусена мадама до Петров, но после вниманието му отново се отклонило към възлюбеното му питие. – Тая пущина е поне 42 градуса!

– 43 – поправил го бабугерът, чиято била домашната ракия.

– 42 – заинатило се човечето.

– 43!

– 42!

Тогава техникът посегнал и измъкнал безцеремонно кибрита, който се подавал от джоба ми. Намокрил си пръста с ракия и го подпалил. Извил се синкав пламък, разнесло се краткотрайно съскане и човечето рекло убедено:

– Температурата е точно 42 градуса! С тоя метод никога не греша!

И ми върнало кутийката с фосфорните главици.

Бабугерът се засуетил, засумтял. Почесал се със скърцане през полата, хукнал нанякъде и след две минутки се появил със спиртомер в ръка. Топнал го в ракийцата и всички занадничали през рамото му, за да видят с очите си резултата.

– 42!! – изпищяло тържествуващо човечето. – Аз к'во ви казах!

– Бравос бе, интелигент! – потупал го по гърба просякът.

– Миналата есен той дори инсталира казан за ракия в компютъра си – похвалил го и зетят. – Превърнал го бе в спиртоварна. Отзад беше приспособил канелка, та да има отде да изтича течността.

– В кой компютър? – попитал изумено Петров, комуто рационализаторството също не било чуждо.

– В кой, в кой! – сопнал се техникът. – В моя, персоналния, то се знае!

– Невъзможно!

Човечето се навъсило като градоносен облак.

– Че аз още го използвам, бе! Кажи му, дядо! Ти малко ли ракия си изкъркал от тая, компютърната! Принципът е прост: нагрява се кашата, от която се получава спиртът, изпарява се и сетне се охлажда до добиване на крайния продукт.

– И какво ти служи за източник на топлина?

– Процесорът, какво друго?

– А вентилаторът – за охлаждане! – досетил се Петров. – Нали? Вентилаторът – за охлаждане! Майко Божия!

– Трябва само да се свържат в съответната верига, също и с херметически затворен съд, разбира се. Процесорът здраво се натоварва, няма как, но това не ти пречи да опериращ с клавиатурата, докато се получава спиртът. Е, понякога се принуждаваш да рестартираш компютъра.

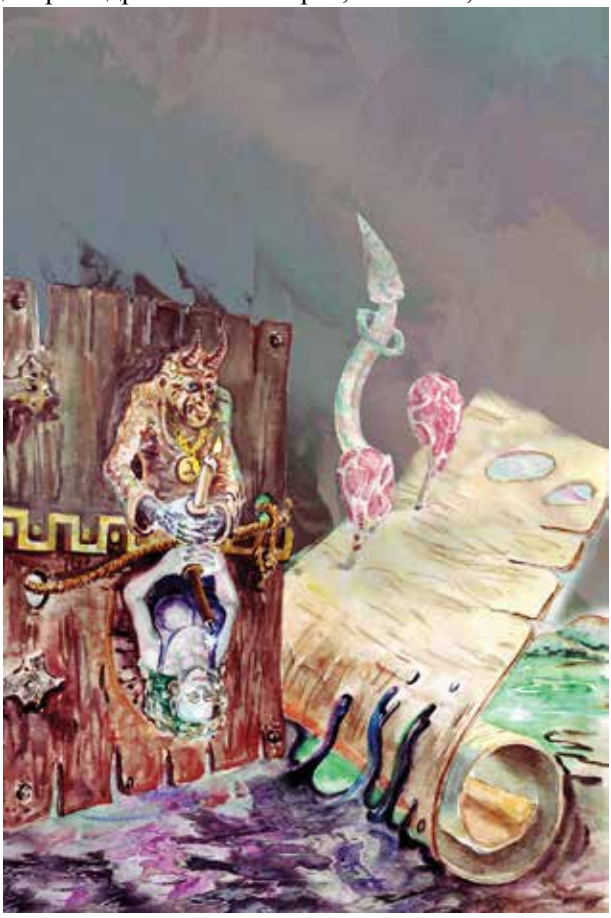

– Ами софтуерът за тая работа?

– Написал съм изискващата се за случая програма. Аз съм на Линукс, де, но може да се пригоди и за друга операционна система.

Ешерихия Коли се засмял истерично, както го правят изнервените хора, когато болезниците им убиват.

– Ти що се кикотиш? – попитал свирепо просякът.

– На тоя свят има само две сигурни неща – казал Ешерихия. – Едното от тях е, че охлювите не ядат бадеми. А второто, че компютрите не обичат сок от дренки. Но след това, което чух, второто е вече под съмнение!

Сега и кукерите се засмели дрезгаво, бабугерът даже се държал за корема от кискане.

– Г'лей ти, господин Сърп и чук бил смешник! – казал той.

Бутилката загъргорила и Ташо обърнал нова чаша.

– Ух, ей сега ще ме хване! – обещал той. – Още малко и ще ме удари в главата! Абе, я дайте още една за всеки случай! Ха така! Питието е отменно!

– Стига ти толкова, Ташо, почвай и много да внимаваш! – казал просякът. – Да не ни натресеш пак някоя зимна буря по погрешка! Такъв шамар ще ти плесна

по врата, че ще замирише на изгоряло ферадо!

– Е, айде сега! – обидил се техникът. – Оня комбайн с блокиралия шнек лятос кой ви го оправи? Мнооого бърже забравяте вий добрините, които са ви сторени от нас, честните алкохолици!

Човечето изсипало с мърморене съдържимото на сандъчето си. На пода освен инструментите изпопадали разни бобини, пружини, навита медна тел и дори една замбичка. Ташо си избрал чукче и гаечен ключ и подкарал наред. Из помещението проехтели чести отсечени думкания, сякаш тенекеджия изчуквал автомобилна джанта.

Не изминал и половин час на бърникане и заместване на сложни неработещи чаркове с по-примитивни, но работещи такива и температурата вън от сградата се повишила чувствително. Дотолкова, че сигурно и насекомите били хукнали да си търсят джапанки. Водните пàри във въздуха започнали интензивно да се сгъстяват.

– Нека да проветрим, че става задушно, има и малки деца – не се сдържала Петрова, която се била зачервила. – Ще се сварим като раци!

– Ами разхвърляй се, маце – предложил зетят. – Пък ние ще ти ръкопляскаме!

Просякът прихнал да се смее от все сърце.

-Достатъчно, Ташо! – рекъл той. – Тъй ми харесва! Сякаш сме надули климатик на максимум. Уф! Взех даже да се припотявам. Е, поне се справихме без молитви за дъжд, а то прежния път оная прабабка ни усложни живота с нейния обред. Угода нямаше тая жена! Вярно, миналото лято сушата ни измъчи до премала, но струваше ли си жертвите да я прогоним? И кое диване ни препоръча прабабката, така и не се сещам! Изтрепахме се, докато ù намерим девствеица, то девствениците в наши дни са по-рядко срещани и от белите лястовици. Че настояваше отгоре на всичко момичето да е сираче или изтърсак. Цял предиобед скубахме листа от бъз. Дядото копа из гробищата с шанцовия инструмент – оная страторова[5] лопата от Първата световна война, дето дръжката ù още не е нагнила – в търсене на кокалчета от мъртвец. Зетят боядисваше булото да стане алено, а бабугерът лови жива жаба на реката. Да му се не види и Пеперудата, и обичаят! Не ща и да чуя повече за пустите му народни вярвания!

На включените сега монитори се видяло как брадите на облаците високо горе станали мръснобели. Динамиката на небесния свод се ускорявала от минута на минута. Прокапал и дъжд – отначало оскъден и разреден, после рукнал същински порой.

– Достатъчно, казах! – прогърмял страховито просякът. – Както е тръгнало, ще ни докараш и Потопа след малко!

– Обаче има една подробност – измънкал притеснено Ташо.

– Каква подробност?

– По-скоро затруднение.

– Какво затруднение бе, келеш? Казвай по-бързо, че ти откъсвам главчугата! Не виждаш ли, че ако това продължи още два часа, ще настане наводнение и

долу складът с боеприпасите ни ще плувне като аквариум!

– Температурните регулатори отказват да се подчинят. Кондензът се увеличава… Боя се, че ще се наложи спешно да евакуираме тия хора.

– Не си познал! Тия хора, както ги нарече, слизат долу да изчерпват водата, ако ще да се издавят като лалугери! – просъскал просякът. – А ти, гиди гнидо интелигентска, ти оставаш прикован с верига към тези анджаклами[6], докато не пекне отново слънце и не задуха долинен вятър! -Той се озърнал с хищно изражение на лицето. Забелязал ме и извъртял лика си към мен. – Ти що ни гледаш така, бе?

– Как?

– Ами някак… не както се полага. А-ха. Досетих се. Презираш ни. Нали тъй?

Подсмъркнал съм. Огледал съм се безпомощно. И съм казал ето какво:

– Не е истина. Винаги съм внимавал презрението да бъде едно от най-слабите чувства вътре в мен, да не би да си го изхабя преждевременно. Все някога ще ми потрябва в по-големи количества и какво ще правя тогава?

– Покажете им стълбата към мазата! – троснал се сърдито просякът. – Свалете белезниците на оногова със сърпа и чука, а бебето да се предаде временно на бабугера – да го наглежда! Той не че ще го накърми, ама все пак… А ти… беше ми симпатичен, но вече не си ми любимец! – казал ми той, сякаш това имало някакво особено важно значение за един от двама ни. – Дядо, ти ще ги пазиш! Аз ще вървя, че днес ме чакат и други задачи.

– То всичко хубаво, но нали… – подхванал дядото.

– Какво?

– Абе, както знаеш, пушкалото ми е развалено и ти ми рече да го нося проформа, за да внушавам респект... Спусъкът заяжда, патрони нямам за него и тъй нататък… – докато говорел, той свалил трирогата си маска и изпод нея изплувала съсухрена старческа физиономия.

– Зетко, донеси му личното ми оръжие. Онова, дето куршумите му са заредени с ум и разум! И действай по-експедитивно, че кое време стана!

Зетят развил някакъв продълговат пакет и извадил от изцапаната със смазка амбалажна хартия снайпер, който изглеждал досущ като свръхмодерна въдица за риболов. И може би единствен техничарят Петров проумял що за оръжие било това. Предназначено било несъмнено за далекобойна стрелба, защото куршумите му се управлявали чрез носовете си, които се въртели и променяли ъгъла си съобразно въздушното течение. Всеки куршум бил снабден със система за самонасочване, която улавяла целта, а носът му бил прикрепен към тялото чрез сглобка от топка и патронник и се държал от множество пиезокерамични оси. При натискане на спусъка осите променяли дължината на проектила, чийто нос бил в състояние да се извива до 0,1 градуса във всяка посока. Удължаването и съкращаването можели да се извършват стотици пъти в секундата. Лазерен лъч фиксирал врага, а скритият зад кварцов „прозорец“ сензор реагирал на сигнала му и отправял „хитрия“ куршум на пътешествие, при което той преодолявал

земната гравитация и силата на ветровете. С такова нещо можело да покосиш безпогрешно човек от километри разстояние, защото куршумът се съобразявал с промените в движението на жертвата.

– Тарикатско чифте – промълвил Петров и замълчал.

Просякът бил подпрял с длан гърдите си и дишал учестено. Очевидно вбесяващата болка често го навестявала.

– Слушайте, аз мога да ви помогна – подхванал отново разтреперан Петров. – Не е вярно, че вече не се извършва поддръжка на никакви съобщителни мрежи. Това е и истинската причина да нося мобифона със себе си. Имаше една велика фирма, Мобиком, която е възобновила от няколко дни дейността си, и бихме могли да проверим дали се намираме в район, където съществува покритие… Ще се обадя и за вас ще дойде частна линейка със санитари, сами видяхте, че моята машина бе с осигурено гориво, така е и с линейките на…

В погледа на кукерския тартор се мярнала искрица надежда, но угаснала светкавично.

– Няма никакви мрежи! – отсякъл той. – Мобиком бяха скапаняци, а ти нещо ме баламосваш.

Зетят свалил белезниците на Ешерихия и се изправил.

– Ще ви покажа, ако позволите – пържел се в собствената си пот Петров. – Ето, убедете се сами… – Извадил мобифона и занабирал някакъв номер. Цифра, подир нея втора, трета…

– Успях! – възкликнал с облекчение техникът Ташо и хвърлил победоносен поглед насам. – Този, кафявият генератор…

Четвърта, пета…

– Ей, копеле, ти да не… Пази се! – креснал неистово Ташо.

Шеста, последна.

Изглежда просякът оразумял и опитал да се отклони…

… но мобифонът изтрещял с четирите си цеви и му отнесъл половината череп.

Зетят измучал и се хвърлил устремно към Петров…

… но Ешерихия Коли усукал сърпа около врата му и го бухнал безмилостно с чука в носа.

Бабугерът налетял на Ешерихия Коли…

… но бебето, което продължавало да се намира в прегръдката на ослепителната блондинка, изведнъж шавнало, измъкнало от пеленките 17-зарядния пистолет „Яригин“ и дало смъртоносен откос по разпарцаливената пола.

И аз, барабар Петко с мъжете, съм се нахвърлил на дядото…

… но съм се спънал в един разклонител и дъртакът злобно стоварил приклада на дефектното си пушкало в носа ми, от което светът се врътнал на 180 градуса пред очите ми.

Тогава госпожа Елеонора, по мъж Петрова, оставила преспокойно бебето на пулта, запретнала си високо полата, извадила грижливо скътания миниатюрен дамски пистолет от бикините си, тип прашка, и хладнокръвно застреляла дядото в слепоочието. Кръв и мозък поръсили пода.

– Аматьори! – казало презрително бебето, след като Ешерихия Коли прекъснал с премерено движение „вратния кабел“ на зетя.

Схватката траяла десетина секунди.

Четири трупа в карнавални облекла лежали като смъртно изтощени клоуни на манежа под купола на цирка, а техникът Ташо пищял очевидно в ултразвуковия диапазон, защото думите „Милост, аз съм пиян и не съм адекватен!“ били почти неотличими от настъпилата тишина.

Направил съм крачка към тялото на просяка и безмилостно съм го изритал.

– Празненството по случай рождения ти ден приключи, боклук такъв!

Петров смъкнал ушанката си и избърсал потно чело.

– А аз му обещах да го излекувам…

1 Манлихера (от собс.) – магазинна пушка, изнамерена от инженер Манлихер през 1878 г., която била на въведение в българската армия до Първата световна война. – *Б. а.*
2 Очевидно става дума за песента „Куд би сбогом“ на югославския изпълнител Здравко Чолич. – *Б. а.*
3 Акари – малки паякообразни, които обитават предимно домашния прахоляк. – *Б. а.*
4 Сакън (тур. sakin) – 1. Съвсем не, никак! 2. Пази се, недей, внимавай! – *Б. а.*
5 Страторова – тоест от растението Amaranthus. – *Б. а.*
6 От тур. „анджак“ (ancak) – точно, именно. – *Б. а.*

Резюме: *Старите времена се връщат бавно, но сигурно. Какво е сполетяло малката държавица България в началото на новото хилядолетие? Черно море се е превърнало в огромен нефтен разлив. Странни личности шофират возила, които се задействат с необичайни горива. По пътищата вълруват банди от магистрални кукери. Дете Големеше се придвижва някъде на изток по остатъците от експериментална магистрала, около която времето проявява чудновати капризи. Подире му Секула детенце води дружина, с чиято помощ трябва да си отмъсти на враговете и да спаси братчето си от надвисналата опасност. Часът на финалната схватка наближава неумолимо, озвучен от китарния звън на песента за „един нескопосник в джунглата“.*

В този трагикомичен роман на Янчо Чолаков героичната епоха е възкръснала, но, уви, юнашкият фолклор никога вече няма да бъде същият…

Издателство "ОФИР"

редактор Янчо Чолаков

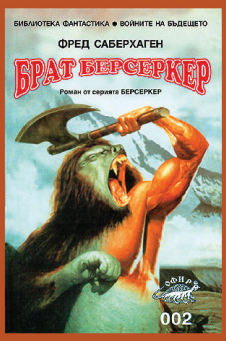

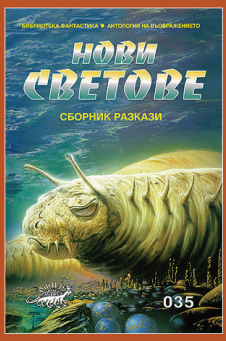

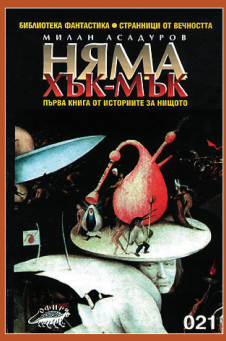

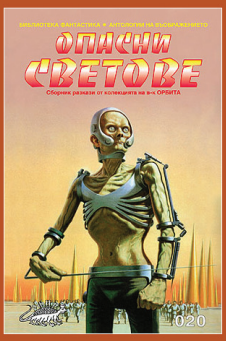

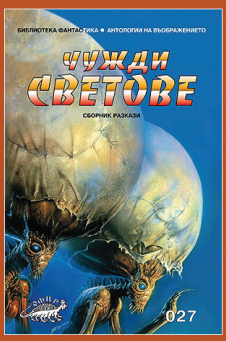

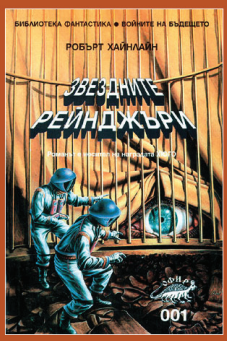

Magu
macobe

Драконът и портокаловият сок

Геновева Димова

1.

Последният слънчев лъч помаха за довиждане и лилавото небе се призна за победено, елегантно отстъпвайки сцената на дъждовните облаци. Малкото останали по улиците хора вече бързаха към домовете си, вкопчени в развявяните си от вятъра дрехи. Някаква анорексична женица изпълни странно представление с огромен черен чадър, с който се редуваха да се носят по улицата. Владимир спря специално за да я погледа, сух и горд под своето перфектно изпълнено заклинание против дъжд. После продължи към сградата на съвета – бяло мраморно здание, имитиращо архитектурата на Древния Рим. На входа го посрещнаха две статуи, издържани в същия стил.

– Кво зяпаш? – примлясна едната.

– Изобщо не съм асиметричен – изтъкна втората, – ако искаш пък да знаеш.

– Такива са били разбиранията за идеален мъж тогава – изпъчи се първата.

– Аха – съгласи си Влад разсеяно.

Откакто работеше тук, двете статуи близнаци упорито се опитваха да го убедят, че никак даже нямат причина да се комплексират. Продължаваше да недоумява защо именно те бяха поставени на входа и защо, по дяволите, не им намерят поне по един чифт боксерки.

– Да взема ли мантията ти? – предложи едната и посегна към закопчалката, нарушавайки заклинанието против дъжд. Светещият купол над главата на Влад се стопи и дъждът ентусиазирано забарабани по темето му и се застича надолу по дългата му черна коса.

– Не, мерси – намуси се той. Изглеждаше наистина ужасно онеправдан с провисналите покрай лицето му кичури мокра коса.

Тръгна между колоните към залата за съвещания, а мантията му, гордо развяваща се допреди малко, се завлачи по мраморния под със звучно пльокане на всяка крачка. Сградата беше смущаващо тиха. Влад нямаше представа дали това е нормално – за първи път му се случваше да отиде навреме за съвещание. Не знаеше какво се прави преди това, дали имаше преброяване, или физзарядка? А може би пееха надъхващи песнички.

Имаше си предимства да си със стотици години по-млад от най-младия магьосник от Съвета: никой не очакваше да идваш навреме. Имаше си и недостатъци: непрекъснато те наричаха „моето момче“ и понякога се тревожеха дали се храниш добре. Но днес беше точен, защото се носеха слухове. Тревожни слухове. И подозираше, че белобрадите задници замислят нещо гадно и нередно. Затова забърза крачка и направо влетя в залата за съвещания.

В първия момент едва я позна – обикновено осветена със стотици факли, просторната зала сега беше тъмна. Дори единственото кръгло прозорче над три-

буната беше скрито зад завеса. А в средата на залата, на светлината на няколко флуоресциращи кълба, се беше събрала група старши магьосници. Когато Влад влезе, към него едновременно се обърнаха дванадесет гузни физиономии. Така гледа човек, когото тъкмо са изловили да си прави топчета от сополите.

Каква беше вероятността преди съвет най-изтъкнатите магьосници да се събират, за да правят сополени топчета заедно? Май клонеше към нула.

– О, Владимир, ние тъкмо завършихме едно заклинание – започна колебливо най-старшият от магьосниците. Въпреки сумрака Влад го разпозна по феноменалния нос, за който злословниците твърдяха, че е резултат от опита му да се размножи чрез деление.

– Мда, погрижихме се за нещо – потвърди друг, с дълги бели мустаци, откроява щи се ясно на флуоресциращата светлина.

– Ще изпратим дракона в Другия свят – весело додаде трети магьосник, чиито уши отразяваха светлината и сияеха като две луни отстрани на лицето му.

Сякаш дори ушите на магьосника помръкнаха, когато останалите приковаха в него ядни погледи. Онзи с мустаците не се сдържа и го ритна по пищяла.

2.

Александър поразмисли, погледна философски на нещата и реши, че в крайна сметка не беше болка за умиране (да де, образно казано). Всеки умираше все някога. Това, че той разбра предварително, си беше плюс.

Извади от чекмеджето на бюрото си списъка, над който с равния си почерк вчера беше написал, подчертал и обградил с удивителни заглавието: *Неща, които ще свърша, преди да умра*.

После вдигна поглед от листа и се взря в изгряващото слънце. Цветовете, о, цветовете!... Добре де, всъщност точно срещу неговата кооперация имаше висок панелен блок. Така че макар да живееше на последния етаж, виждаше единствено прозореца на съседката Станка, която тъкмо си поливаше мушкатата. Затова пък мушкатата бяха хубавки. Съседката – не чак толкова.

И така, макар изгревът никакъв да не се виждаше, то цветовете му несъмнено бяха неописуеми, някъде там, иззад панелката на леля Станка и нейните мушката.

Върна се на списъка.

1. Да си изпия кафето.

Отметна със замах първата точка.

2. Да видя изгрева.

След известен размисъл задраска „изгрева“ и го замести с „мушкатата на леля Станка“, сетне отметна и втора точка.

3. Да завърша трилогията.

Погледна гордо тетрадката, където беше записвал последната част на своята трилогия, и нарисува чайчица и срещу трета точка.

4. Да науча суахили.

Това пък защо го беше написал? Както и да е, може да мине през видеотеката по някое време да потърси нещо като „Суахили за трийсет минути“.

5. Да измисля паметни последни думи.

Хм, щеше да отнеме време. Засега остави една въпросителна срещу точка пет и премина нататък.

6. Да звънна на Влад.

Вероятно наистина беше редно да уведоми сина си, че ще умре.

3.

Отекна гръм, светкавица раздра небето.

– Сракоса! – зловещо просъска Владимир.

В тъмната зала на съвета настъпи озадачено мълчание.

– Ъ, кво? – престраши се да попита магьосникът с ушите.

– Дракона – поясни Владимир. – Опитай ти да го просъскаш зловещо, да видиш лесно ли е.

– Е, да – кимна разбиращо старшият магьосник. – Но виж, Влад, не се ядосвай. Знаеш ли колко милиона ринва отиват всеки месец за резервата, и то за да живее там един-единствен дракон? Много разходи, никакви приходи. Ще спестим пари за нови мантии. Със звездички!

– Но този дракон е нашата национална гордост! Защо мислите на герба ни има дракон? Драконът остава тук!

– Да, но той побесня! – изписка един дребничък магьосник с кофти захапка. – От около 80 години се държи странно, но сега съвсем го изтървахме от контрол. Търчи из резервата и пали рододендроните!

Влад изгледа ледено един по един магьосниците, сетне се врътна на пети демонстративно, подгизналата му мантия и подгизналата му коса се развяха в синхрон. И тъкмо когато моментът беше достигнал върха на своята драматичност, гарванът му влетя в залата и започна да звъни.

Влад подбели очи. Нищо не убива драматизма така, както кръжащия звънящ гарван.

– Добре де, стига – прошепна Влад, но гарванът, както винаги, го игнорира напълно и продължи да издава звук като от стар стационарен телефон. След петото позвъняване се включи и секретарят.

– В момента съм зает – чу Влад собствения си глас да отеква из залата, – но ако особено много ви се говори, споделете със секретаря ми след сигнала.

После гарванът избипка. Влад метна един поглед към магьосниците, с който се опита да изрази приблизително „знам, гарванът се държи откачено и ужасно се извинявам, обаче още съм ви ядосан и ако не беше проклетият гарван, щяхте да видите вие“. За съжаление капацитетът на погледът му явно не стигаше за цяло изречение, та се получи доста особено примигване с едното око и завъртане на другото, които никой не разтълкува.

Целият проблем с гарвана беше започнал, когато Влад се опита да му разясни

същността на мобилните телефони и да го убеди да поеме някои техни функции. Гарванът обаче разбра израза „подвижен телефон“ твърде неправилно и оттогава Владимир по никакъв начин не можеше да промени представите му. Поведението му крайно озадачаваше всички магьосници, но пък трябваше да поддържа връзка с някои хора от Другия свят.

– *Владо, виж сега* – започна да предава съобщението гарванът и Влад позна гласа на баща си. – *Вчера получих видение, сещаш се, че ще умра. Някакво зеле-*

но нещо явно ще ме подпали. Не питай сигурен ли съм, знаеш как ги предвиждам тези неща. Та, моля те, мини да ме видиш, имам да ти казвам нещо важно. Не ми се иска по телефона. Важно е, наистина.

Гарванът даде свободно няколко пъти и после отлетя.

– Драконът е при вратата, нали? – обърна се Влад към магьосниците, които проследяваха с объркани погледи отдалечаващия се гарван. – Проклетият дракон ще премине в другия свят всеки момент!

4.

Загради точка пет няколко пъти. А после отново, този път с червено. След като реши, че се откроява достатъчно добре, впери поглед в изгряващото слънце, или поне впери поглед и се опита да си придаде подобаващо философски вид.

– Свободата – започна вдъхновено – е красота, както красотата... е чувство, което... е свобода – позамисли се за момент. – Глупости.

– Какво викаш, Сашо? – провикна се леля Станка от своя прозорец.

– Нищо, нищо. А, лельо Станке, пък аз днес ще умра! – изпита необходимост да споделя изведнъж.

– Че откъде да я взема тази пастърма? – изуми се леля Станка.

– Все ще има пастърма в магазина.

– Че ти това ли наричаш зима, никаква зима не е това!

Алекс премига няколко пъти. После махна на леля Станка да остави въпроса за пастърмата и зимата, въпреки че така и не разбра как този въпрос беше повдигнат, и се върна към паметните си последни думи.

Приблизително в този момент капандурата на тавана се отвори и оттам изпадна гигантски зелен гущер. Огледа обстановката и явно не я одобри, понеже започна да бълва пламъци по всичко, което попаднеше пред искрящите му в червено очи. Алекс осъзна, че последните му думи си останаха „все ще има пастърма в магазина“.

А после животът му започна да минава като на лента пред очите му, както си му е редът.

5.

– Но вече няма да е наш проблем, Влад – опитваше се да го убеди старшият магьосник. – Никакви нощни смени да пазим дракона, никакви невъзможни цени за специализирана драконова храна. А щом попадне в другия свят, те да се оправят.

Влад беше потресен.

– Но те и понятие си нямат от дракони!

– Е, стореното – сторено – намеси се мустакатият. – Погледни го така – драконът ще се прехвърли, ще повилнее и попали, пък ще заспи.

– Абе, пич, ти слушаш ли ме изобщо? – избухна Владимир. – Те не могат да

направят и най-елементарна защитна магия. Драконът ще ги помете като едното нищо!

– Да не сме им ние виновни, че са такива бездарници? – изтъкна с триумфална усмивка мустакатият.

– Не стига, че се пречкат, като се прехвърляме – промърмори магьосникът с ушите-луни. – И трябва да внимаваме, като използваме вратите, и трябва да се крием, за да не се домъкнат тъпите бездарни...

– ... с разните му там компутри и авто-могили...

– ... сякаш ти трябват три тона железария, за да се преместиш на някакви си 2-3 хиляди километра...

– ... и с цялата им там политика...

– ... но пък автоматичните им острилки си ги бива!

– Задръжте! – Влад размаха ръка във въздуха, опитвайки се да обхване цялото безумие на ситуацията. – Твърдите, че имате право, като оставяте дракона да убие баща ми и още кой знае колко народ? Само защото в Другия свят не са открили магията? Заслужават да умрат?

Магьосниците се замислиха.

– А Шефът знае ли?

Магьосниците се замислиха дълбоко.

– О, забравете! – Влад се поколеба с ръка, вдигната във въздуха, а после се завърти и се втурна към вратата. Щеше да се справи сам. Длъжен беше.

– Няма време, Владимир, той току-що премина! – провикна се магьосникът със светещите уши. Влад само се извърна, колкото да го уцели със заклинание за ушна кал, и продължи.

Излетя от бялата сграда и изведнъж пейзажът се промени. Като за начало, нямаше ги сергиите със сувенири и никой не се опитваше да му пробута еднократни заклинания за снимка – пет за един ринв. Калдаръмените улици бяха изчезнали, ниските сгради и колоните – също, а на тяхно място имаше... природа. Вековните дъбове сключваха короните си в плътен купол над главата му, едва пропускайки слънчевата светлина, а влажната земя беше покрита с тъмнозелен мъх. Влад, като типичен гражданин, смяташе, че единственото подобаващо място за едно растение е в саксия на терасата, а „мъх“ е звукът, който издаваш, като ти падне нещо на пръстите на краката, и общо взето гледката крайно го озадачи.

– Какво, по дяволите, е това? – попита.

– Ами ти понеже тръгна да ни изпортиш на Шефа… – проехтя познат глас.

Влад вдигна поглед нагоре, в посока на звука, и различи нещо отвъд пухкавите бели облаци – огромно око се взираше в него, а отстрани – можеше да се закълне – нечии уши светеха.

– В жезъла ли съм? – обхвана го паника. – Вече тук ли ще ме държите?

– Ама за какви ни мислиш, моето момче? Би било ужасно нехуманно!

Влад се въздържа от коментар.

– Не, виж – реши да поясни старшият, – ще те измъкнем веднага щом решим как да го съобщим на Шефа.

Понякога имаше чувството, че е най-възрастният магьосник. Бяха като банда дечурлига, мамка му! Направихме беля, сега как ще кажем на тате?

Внезапно в залата нахлу зачервен и изпотен магьоснически чирак, запретнал роба над коленете си, и изквича възторжено:

– Бързо! На площада Магистърът и секретарят му се бият! Хвърчи перушина!

Жезълът издрънча на земята и залата се опразни.

– Чакайте! – развика се Влад. – В кой жезъл съм? В този на Размисъла или в този на Изпитанията? Оп, ясно.

Иззад дърветата вече се показваха освирепелите муцуни на гладните вълци.

6.

Стаята беше същата, макар и значително по-мрачна, а и по-подредена. Нямаше ги мръсните чорапи по пода, нямаше я и картината с лодка на стената. Тъмните завеси бяха спуснати, а в леглото – неговото легло – лежеше възрастен мъж. В първия момент Алекс реши, че вижда бъдещето, но след това позна мъжа. Съмненията му се потвърдиха, когато в стаята влезе младеж – висок, кльощав и напълно абсурден в тесните си дънки тип „цигара“.

– Сашо – обърна се мъжът в леглото към младежа, – Сашо, трябва да ти кажа нещо важно.

– Слушам, тате.

„Не е възможно да съм изглеждал така в гимназията“, беснееше Александър наум. „Подстрижи се, момче, подстрижи се!“ Посланието му обаче нямаше как да стигне до младия Сашо, чиято бухнала кълрава коса наистина се нуждаеше спешно от намесата на цял екип фризьори, въоръжени с градинарски ножици и горелки. Сега, след като се виждаше отстрани, много случки от онзи период му се изясняваха – защо например така и не успя да си хване гадже в гимназията.

– Трябва да продължиш делото ми, сине – нареждаше старецът, и възрастният Александър, нека за по-лесно го кръстим Александър-сега, осъзна, че е успял да се разсее от собствените си спомени. Насили се да върне вниманието си към монолога на баща си и да спре да зяпа косата на Александър-преди, който пък беше крайно заинтригуван от ноктите на ръцете си.

– Сашо, слушаш ли ме?

– Мда, тате – отговориха в синхрон Александър-сега и Александър-преди, първият – по навик.

– Разбра ли за вратата, а? Вратата, която води към света на магьосниците?

– Разбрах, тате. В нашия свят има врата, която води към света на магьосниците, ясно. Не трябва да споделям това с никого, ясно.

– Само избрани хора виждат вратата, Сашо, а ние сме избрани. Моят баща ми каза тайната, както баща му преди това – на него, и баща му на...

– Ясно, тате.

– Сашо, аз не намерих вратата към Магьоническия свят. Цял живот. Ти обаче трябва да я намериш, разбра ли?

– Ще я намеря, тате.

– Обещай ми.

– Обещавам, тате – с готовност обеща Александър-преди, който действително беше заинтригуван. – А, тате, защо магьосниците не ни кажат коя е вратата?

– Ами... не знам – нагло излъга старецът и за да не му се налага да дава обяснения, взе че умря.

Алекс си спомняше ясно този момент. От малък знаеше, че не е съвсем като другите. Получаваше видения, кратки проблясъци от бъдещето, но инстинктивно усещаше, че не бива да споделя за тях. И детството му беше доста особено... Докато другите деца ходеха с бащите си да карат колело и да играят футбол, той ходеше със своя да отваря врати. Звучеше странно като занимание и изглеждаше странно, в интерес на истината. Обикаляха малките, тъмни улички и отваряха врата след врата. Баща му често си мърмореше: „тука трябва да е, тази е различна, сигурен съм, че е тази“. Така и не откриха вход към друг свят, но изпадаха в доста необичайни ситуации. Веднъж се озоваха на шантав купон, където Алекс си дръпна от една цигара, а после два часа всичко беше пурпурно и това му се струваше адски смешно.

И продължи да отваря вратите и след смъртта на баща си. Знаеше, че така трябва. Беше не където трябва и търсеше вратата, през която ще се прибере у дома. Там май не го искаха много, иначе все щяха да му изпратят някакъв знак. Но това не беше логично, защото човек винаги е добре дошъл у дома. Трябваше да бъде. Щеше да го каже на Влад, налагаше се той да продължи да търси.

А сега това страшно зелено нещо от видението му се появи преди сина му!

7.

Владимир посегна за джобния си жезъл, но него го нямаше на обичайното му място – затъкнат в колана на дънките му. Това вероятно се дължеше на факта, че коланът не беше на обичайното си място, обяснението за което беше просто – дънките му не бяха на обичайното си място. А Влад се оказа облечен в патешкожълта рокля с изящна кройка, която прикриваше твърде тесния му ханш. Погледна объркано спускащите се до земята дантели и беше отвратен.

– Отвратен съм – заяви твърдо на гласчето в главата си, което подскачаше въодушевено и пищеше: „толкова е удобно и толкова ужасно прохладно!“ – Това пък защо?

После се сети – изпитанията включваха и унижение. Владимир се изплези в неопределена посока. А след това, с цялото достойнство, което успя да събере, запретна полите на роклята си, извади жезъла си от дамската чантичка и настървено се втурна в атака. Вълците явно това и чакаха и спряха само да го обикалят отдалеч – толкова по-добре, вече бяха в обсега на заклинанията му. Успя да повали един с добре насочено огнено кълбо, след това още един... Но иззад дърветата се появяваха още и още, скачаха насреща му и той едва смогваше да ги отблъсне. А тъпият джобен жезъл нямаше функция за масови заклинания.

Един от вълците, необикновено едър и сребристосив, се нахвърли върху него и успя да го повали на земята. Удари го с лапа, сякаш му забиваше шамар, и магьосникът усети топла кръв да се стича по лицето му. Владимир облиза устни (кръвта му беше толкова сладка) и опита да се изправи, но едрият вълк отново скочи върху него и този път остана с лапи върху гърдите му. Наведе муцуна напред, устата му беше отворена, езикът провиснал встрани, и подуши лицето на Влад. Влажният нос на звяра докосна бузата на магьосника и щом вълкът отдръпна муцуна, Влад забеляза, че носът му е обагрен в червено. Дъхът му беше кошмарен, очите на Влад започнаха да сълзят, но не искаше да ги затвори от страх, че повече няма да ги отвори.

И в този момент, замаян от уплаха, от отвратителния дъх на вълка, от приковаващата сила на взрелите се в него сиви очи, му хрумна идея. Изкрещя нещо и помръдна едва-едва джобния жезъл. Блесна ослепителна бяла светлина. Вълците завиха от болка.

Влад хукна през гъст храсталак, който напълно съсипа роклята му и декорът отново се смени. Озова се в пустиня, останал само по боксерки и два патешко-жълти парцала на ръцете.

8.

Александър-сега продължаваше да игнорира дракона и да преглежда набързо спомените си. Поне по-съществените от тях. Чувал беше от капацитети по умирането, че така става.

Александър-преди, в когото едва се познаваше дългокосото момче с избелялата тениска от предишния спомен, бързаше нанякъде в костюм и с куфарче в ръка. Навън беше вече тъмно...

„*Още* беше тъмно“, поправи се Александър-сега.

... а днес беше първият му работен ден в новата фирма. Чувстваше се нелепо в официалния си черен костюм, сякаш отиваше на погребение. Щеше да се почувства още по-глупаво, когато откриеше отношението на колегите си към ставането рано и официалните дрехи. Стигна до голямата старовремска къща, която му беше описал началникът му по телефона, въздъхна, взря се напрегнато във вратата и понечи да почука, но нещо привлече погледа му. Над вратата висеше лъскава табела:

Техническа поддръжка и печатане на документи „Мерлин“
Ние сме истински магьосници!

„Добре, успокой се, случайно съвпадение, нищо повече.“ Параноята в този период обаче го беше обхванала до такава степен, че не можеше да приема подобни неща като случайни съвпадения. Навярно именно това беше вратата към Магьоническия свят, а съдбата или пророческата му дарба го беше насочила към нея? Трябваше да разбере. Пое си дъх и влезе, без да чука.

Озова се в просторно фоайе, в същия изискан старовремски стил като къщата. На пода имаше мек килим, стените бяха покрити с дървена ламперия. Зад солидно бюро в единия ъгъл седеше момиче и съсредоточено набираше някакъв текст на компютър „Правец“, модел 8М. Александър-сега се закиска при вида на машината, която по това време минаваше за модерен компютър. Александър-преди пък за момент беше забравил за магьосници и врати, докато наблюдаваше как очите на момичето се присвиват срещу клавиатурата, когато набираше буквите бавно, една по една, с показалец.

– Хей? – провикна се той.

Момичето само му махна да изчака, докато донабере думата (особено се затрудни при намирането на буквата „о“ – стоя може би минута с пръст над клавиатурата и устни оформени в „о“). После вдигна поглед, в лешниковите ù очи се мяркаха триумфални искри.

– Оборудване – заяви. – Трябваше да напиша „оборудване“.

Александър-преди се усмихна.

Александър-сега също се усмихна, загледан в очите на момичето, което след седем месеца щеше да стане негова съпруга. През сравнително краткия им семеен живот думата „оборудване“ се беше превърнала в жаргон за нещо особено трудно. „Трудно като оборудване“ беше казала жена му, когато я попита как е минало раждането, малко преди тя да ...

– Оборудване е трудна дума – потвърди Александър-преди и върна бъдещото си Аз в настоящето, което в случая бе минало. – Аз съм Александър, идвам за... работа?

– Новото програмистче – кимна момичето. – Подранил си, другите още ги няма. Но влизай да видиш компютрите, ако искаш.

– Мда... – промълви Александър-преди и отново, спомнил си за табелата, присви подозрително очи. – Ти каква си?

– Секретарка – като че се засегна от резкия въпрос, – не виждаш ли?

– Ахаа – провлачи той. – А какво ще кажеш за това?

Той скочи напред, светкавично измъкна от деловото си куфарче връзка чесън и го размаха пред очите на момичето.

– О, по дяволите – заяви уморено тя, сякаш това ù се беше случвало милиони пъти. – Чесънът е за вампирите, мозък. Ако ще ловиш вещици, пробвай с коси и вили.

– Кво? – Александър премига насреща ù.

– Е, направи го заради това, нали? – Тя хвана дългата верижка около врата си и разклати като махало на часовник пентаграмата, която висеше на нея.

– Не съм истинска вещица – вметна някак съвсем между другото. – Просто си падам по гадаене на Таро и ако искаш да знаеш, имам дарба.

Ако беше истинска вещица, вероятно щеше да избегне автомобила с пияния шофьор. Очите на Александър се замъглиха.

9.

Вятърът свистеше, навяваше пясък от дюна на дюна, а небето беше толкова яркочервено, че го заболяваха очите, като го гледаше. А може би го заболяваха заради влезлия в тях пясък. Или пък ослепяващото заклинание, което приложи на вълците, за да ги обезвреди, все пак го беше засегнало. Общо взето, очите го боляха ужасно, и за това не беше трудно да се намери причина.

– Ти, страннико, не ще преминеш – разнесе се гробовен глас.

Влад направи грешката да вдигне поглед и вятърът въодушевено запрати пясък към лицето му. През сълзите и пясъка Владимир все пак успя да различи огромна сянка, надвиснала над него.

– Що? – изкрещя към сянката.

– Ами, понеже... – замисли се тя дълбоко – понеже виждам, че намеренията ти са престъпни. Не знам какви, но без съмнение престъпни и... ъм, такова.

– Зли? – предположи Влад.

– Да! – зарадва се сянката. – Престъпни, зли и... такова. Ти, страннико.

– Аха. Ти кой си?

– Аз съм Мъдрият сфинкс.

Влад не издържа и избухна в смях.

– Сериозно, сфинкс съм – настоя сфинксът.

– Както кажеш. Мен ме притесни по-скоро „мъдър“.

– Това – сфинксът звучеше крайно наскърбен, – че паметта ми не е като едно време, далеч не означава...

– Да, разбира се, извинявай.

Настъпи твърде продължително мълчание.

– Сега трябва да ми зададеш гатанка – подсказа услужливо магьосникът.

– О, да, вярно. Склероза, какво да правиш, пробвах някакви хапчета с гинко билоба, но не помагат... Само дето краката ми вече не измръзват, виж.

Сфинкът вдигна една от огромните си лапи пред лицето на Влад.

– Мм, няма нужда, мерси – отказа той, както се надяваше, деликатно.

– Е, както кажеш – примири се сфинксът и си прибра лапата. – Гатанка значи...

Сфинксът мълча дълго, зареял поглед в дюните. Сетне тръсна глава, предизвиквайки временен хаос сред редиците на хвърчащия пясък, и горд започна да декламира:

– Какво е това, което сутрин ходи на два крака...

– Четири – поправи го Владимир.

– Ама ти знаеш ли я?

– Естествено, това е стара гатанка. Човекът, който първо пълзи...

– Не, не – сфинксът припряно махна с лапа, – това е друга гатанка. Значи, какво е това – повтори сфинксът, – което сутрин ходи на два крака, следобед ходи на два крака и... такова, вечер ходи на два крака?

– Не е човекът, така ли?

– Не.

– Ами... – Владимир беше наистина озадачен. – Кенгуруто?

– Де да знам, сигурно.

Сфинксът впери тъжен поглед в терморегулираните си крака. Влад го изчака да каже нещо друго, но той все така мълчеше.

– А аз – не издържа магьосникът – мога ли да тръгвам?

– Тръгвай. Накрая всички тръгват.

И Владимир продължи напред сред пясъците, като си обеща в първия възможен момент да осигури на горкия сфинкс пенсиониране.

10.

Нов спомен. Александър-преди, тринадесет години по-млад от Александър-сега, стоеше в училищен двор с букет в ръка. Горд млад татко. И някак самотен сред цялата гмеж от възторжени майки.

– Влади – наведе се към намусеното момче до себе си. – Хайде, занеси тези цветенца на учителката!

Момчето само го изгледа на кръв и отново заби поглед в обувките си.

– Всички дечица дават цветя на учителката бе, Владимире!

– Цветя носят само момичета – отсече то.

Александър впери умоляващ поглед в небето, но явно всички божества бяха твърде заети с разни потопи и създаване на хора от ребра, та нямаше кой да му обърне внимание и да го избави от мъките. А когато сведе поглед към намусения си син, намусеният му син го нямаше.

– Влад? – обърна се към празното място, където допреди малко беше Владимир. – Владо!

Няколко майки от предните редове се обърнаха към откачения, който крещеше насред тържеството по случай първия учебен ден, и му метнаха по един презрителен поглед през рамо. Наоколо нямаше и следа от Владимир. Макар и да беше дребен за възрастта си, той имаше свойството да изпъква в тълпи. Гарваново-черната му коса и бледия тен така усилено натякваха „малкият граф Дракула, убиецът на малкия лорд Фаунтлерой“, че нямаше как да не го забележиш.

Александър изблъска няколко родители и се втурна по стълбите към входа. По пътя се оплете в кабелите, събори две от хористчетата, изпълняващи химна на училището, а те, по ефекта на доминото, събориха и останалите, и за капак успя да скъса транспаранта „Добре дошли“ над входа (учителката по рисуване си беше играла да го оцветява три часа). И всичко това за има-няма и десет секунди, та докато някой се усети какво става, Александър вече търчеше по коридорите на училището.

– Хей! – чу глас зад гърба си, докато профучаваше по коридора на втория етаж. – Я се спри!

Но той не се спря, докато нещо не се удари в краката му и едва не го спъна. Успя да запази равновесие, завъртя се и срещна погледа на извънредно висока възрастна жена в униформа на чистачка. Приличаше на човек, който най-без-

пардонно би метнал метла в краката на бягащ човек.

– Вие ли метнахте метла в краката ми? – в съзнанието на Алекс се бе загнездило тъмно подозрение.

– Стига задава тъпи въпроси – примлясна чистачката насреща му. – Ти кой си и къде мислиш, че отиваш?

– Търся сина си, загубих го на входа. Един такъв мъничък и блед?

– Не го знам – тя присви очи. – Виждаш ми се подозрителен, господине. Хайде с мен!

– Ама къде с вас?

– При директора, бе. Не може така разни съмнителни типове да бягат по коридорите в първия учебен ден.

– Госпожо, как така съмнителен, аз...

– От друга страна – продължи тя, сякаш не го беше чула, – директорът си има работа и без тебе. Открива учебна година.

– О, сигурен съм – възмутената физиономия на Алекс бързо се преобрази в угодническа усмивка.

– Виж, влез тук и изчакай, ясно? Първолаците след малко ще влязат.

Преди да успее да възрази, чистачката го блъсна в някаква стая, метна метлата си след него, затвори вратата и заключи. Александър беше убеден, че това е брутално нарушаване на личната му свобода, но в момента можеше да се оплаче единствено на лежащата насред празната класна стая метла.

– Това, уважаема – обърна се той към метлата, – е брутално нарушаване на моята лична свобода. Тъпа вещица! – изкрещя и блъсна с юмрук по вратата. – Не ти, де. Ти си метла. Тя е вещица!

И тогава изведнъж той свърза две и две. Но разбира се! Коя нормална чистачка в училище би го заключила в празна класна стая само защото търси сина си? Тук имаше конспирация. Тук имаше *магьоническа* конспирация. А може би – обади се гласчето на съмнението – просто е сметнала, че подозрителен трийсетгодишен мъж, който бяга по коридорите на училището, не е най-подходящият посрещач за стресираните нови ученици?

Трябваше, значи, да провери дали тук наистина беше замесена магията. Погледът му попадна върху старата, мръсна метла с дълга дръжка, и извънредно фанатична усмивка разряза долната третина от лицето му.

***

– Това е птица! – провикна се някой.

– Не, това е самолет! – автоматично възрази друг.

– Това е баща ми, яхнал метла! – ужаси се Влад и изобрази маймуните „не виждам“, „не чувам“ и „не говоря“ в три последователни действия. – Тате, слизай веднага оттам! – изпищя сетне.

– Ти пък кога се появи? – извика в отговор баща му, както си стоеше на перваза на прозореца.

– Тук си бях през цялото време! *Ти* изведнъж се разкрещя и хукна нанякъде!

– Да бе, да не би да ставаш невидим?

Влад се изчерви, но после веднага пребледня, защото баща му скочи от втория етаж и полетя надолу, все още стискайки метлата между коленете си.

11.

Влад беше чувал, че когато попаднеш в плаващи пясъци, трябва да стоиш неподвижно. Може би за да те помислят за умрял. За по-голяма правдоподобност килна глава настрани и изплези език във физиономия на неподправена умрялост. Пясъците явно не се хванаха. Владимир пое дълбоко въздух, стисна очи и пропадна през пясъка.

Надявайки се да не се намери в компанията на светец с връзка ключове или висок закачулен тип с коса, той отвори очи. И видя нещо, което и най-умопомрачените религиозни водачи не биха си представили.

Стоеше срещу гише. През стъклото го наблюдаваше очилата лелка, от онези, които сякаш специално ги леят по калъп, за да ги нареждат зад разни гишета. Лелката вдигна поглед към него, намести огромните си очила на носа и заяви носово.

– Следващият.

Владимир пристъпи към гишето.

– Май съм аз – усмихна се той, но лицето на лелята си остана каменно.

– Какво обичате? – попита тя.

Влад не издържа на изкушението.

– Равиоли – заяви.

– Момент да ви издам формуляр – не се трогна лелята.

– Ама не – побърза да я спре, – бъзиках се.

– Ха-ха – констатира тя. – Какво обичате?

– Бих искал да премина в Другия свят, моля.

– Кой е *другият* свят? – гледаше го, сякаш е пълен идиот.

– Един такъв... имат компютри и нямат дракон.

– А вие сте от?

– Нямаме компютри, но имаме дракон.

– *Един* дракон?

– Ами да, застрашен вид е.

Лелята записа нещо на листчето пред себе си.

– Това – подаде му листчето – е номерът ви. Идете на осмо гише, за да ви издадат формуляр.

Влад кимна.

– А къде е осмо гише?

– На осмия етаж.

– И предполагам, нямате асансьор?

Лелята само го изгледа над рамките на очилата си и му обърна гръб.

Когато най-после стигна до осмо гише, капнал от умора и задъхан, лелята вече го чакаше.

– Нали нямало асансьор? – тросна се той. Тя игнорира въпроса.

– Какво ще обичате?

– Но вие току-що... – внезапно Влад разбра, че няма смисъл, затова просто повтори исканията си. – Искам да премина от света с дракон и без компютри, в света без дракон и с компютри, моля.

– Трябва да си вземете номер.

– Вече имам номер! – той ù подаде листчето.

– Тогава попълнете формуляра. И приложете удостоверение за цвят.

– Моля?

– Удостоверение за *цвят*. Какъв сте на цвят. В света, в който искате да отидете, цветът на съществата от вашия вид варира само в рамките бежово-розово.

– А бе, жена, не виждаш ли какъв цвят съм?

– Петнадесети етаж – тя му подаде формуляра и му обърна гръб.

На петнадесети етаж лелята поиска фамилна анамнеза. Никоя от болестите не му беше дори смътно позната, освен „Вселенската епидемия от въшки, 13764 г.“

На двайсет и първи трябваше да представи удостоверение за благородство.

На четиридесети даде мигли за измервания.

На шейсет и седми лелята му връчи лист и химикалка и заповяда да напише стихотворение, две строфи, в петостъпен ямб.

Влад отчаяно се молеше нещо да прекрати това, ако ще и краят на света да е. Беше твърдо убеден обаче, че Апокалипсисът тук никога няма да настъпи. Нямаше да издадат на Антихриста формуляр, понеже няма акт за раждане.

Пристигна на етаж седемдесет и седем, бесен, изтощен и въоръжен с разнообразни резултати, формуляри, удостоверения и естествено, листа с неговите две строфи, посветени на портокаловия сок.

– Какво ще обичате? – провлачи лелята носово.

– От – с дракон, без компютри, в – с компютри, без дракон – насили се да говори спокойно той.

– Стихотворение?

Влад пое дълбоко въздух:

Оранжевият портокалов сок
настойчиво се взираше във мен,
а аз, понеже съм красив, висок,
зеленоок и с много хубав тен,
не му обърнах никакво внимание,
и той, нещастен и обезверен,
увисна и обеси се на каната.

– Не отговаря на изискванията. И нямате хубав тен. Бледичък сте, ако питате мен.

Владимир само ù се изцъкли насреща и тя явно се смили.

– Добре, а сега трябва да ви бъде издадено удостоверение за брой крака.

– Имам си два крака – Влад приклекна, за да демонстрира. – Приличам ли ви на урод?

Лелята се смръщи насреща му и той сведе поглед към подаващия се изпод деловата ù пола единствен крак.

– Мисля, господине, че краката ви не отговарят на изискванията – просъска, в гласа ù за първи път се мерна намек за някаква емоция. – Ще се наложи да отрежем единия.

Тя се изправи и извади изпод бюрото огромна двуостра секира, по която имаше петна засъхнала кръв. При нормални обстоятелства би се стреснал, но след като беше изкачил седемдесет и седем етажа само за да му предложат да му отрежат крака, Владимир окончателно побесня. Извади джобния си жезъл, запрати по лелята няколко заклинания, после по гишето, по цялата стая. Блъскаше, подпалваше, пръскаше с портокалов сок, трошеше и после изчезна.

12.

Време беше. Александър се върна в настоящето. Веднага му се прииска да не го беше правил. Всичко наоколо гореше, а драконът бе зейнал насреща му толкова широко, че се виждаха гигантските му сливици – гледка, която всеки специалист отоларинголог би оценил, но на Алекс не му достигаха анатомични познания, затова просто се стресна ужасно.

Владимир се материализира насред стаята, протегнал жезъла си напред и все още сипещ проклятия по бюрократичната леля.

Между тримата участници в сцената – магьосника, дракона и програмиста, се размениха озадачени погледи в разнообразни комбинации и пермутации. След като всеки се беше озадачил на другия по минимум два пъти, временното прекъсване приключи и отново настана хаос. Драконът започна да пали дори по-настървено от преди, надавайки протяжен, пронизителен вой. Това беше добре дошло за Александър, който се срамуваше да пищи сам, и сега спокойно застана в средата на стаята и се разпищя. Междувременно драконът успя да подпали косата му и асоциацията със средновековно изображение на Сатаната стана пълна.

– Бягай, сине! – изпищя Алекс.

– Млъкни, баща ми! – Владимир изгаси косата му с добре насочена водна струя. – И мисли! С какво се противодейства на дракон?

– С вода? – предположи Алекс, а после продължи да пищи.

– О, всеизвестно е – опита се да го надвика Влад, докато обстрелваше дракона с миниатюрни дъждовни облачета, – че водата не действа на драконите.

Тогава му прищрака. Дали беше повлиян от стихотворението си, или някакво дълбоко заложено в гените му знание се беше пробудило, едва ли някога щеше да разбере. Вдигна жезъла високо над главата си и изстреля струя натурален портокалов сок в посока на дракона. При допира на оранжевата течност драко-

нът прекъсна рязко огнената струя, а на драконската му физиономия се изписа нещо близко до блаженство.

Влад рискува и протегна ръка, за да го погали, и драконът измърка доволно. После отпусна главището си на рамото му и започна да точи дълги оранжеви лиги.

Внезапно се чу трясък и таванската врата се отвори за втори път днес.

– Ubi fumus, ibi dracon! – тържествено светнаха нечии уши. – Браво!

13.

– Колко мило от тяхна страна, че позволиха да остана – отбеляза Александър и отпи от кафето си.

– Пуснах малко връзки – ухили се Влад, – близък съм с Шефа.

Двамата седяха на терасата на най-доброто кафене в столицата. Слънцето грееше, птичките пееха, бръшлянът зеленееше, а статуите се развяваха по-без-нищо и отнасяха мръсните чаши. На близката полянка кротко пасеше огромен зелен дракон.

– Всичко е простено и забравено. Възвърнахме си положението на Пазители на Дракона, което се пада на рода по право.

– А защо всъщност са ни го отнели, казаха ли ти? – полюбопитства Александър.

– Преди около 80 години един друг Владимир сгафил леко. Започнал да се превъзнася по Другия свят, искал да се изгради железопътна линия от столицата до морето и даже пускал позиви: „Да спрем произволите на Шефа! Да изберем народни представители!“ Бил наказан с Доживотно заточение в Другия свят Без Право на Завръщане. Поживял там достатъчно, за да осъзнае грешката си. Предал на сина си знанието за Нашия свят и оттогава се опитваме да се върнем, но магьосническата кръв е ставала все по-малко от поколение на поколение. Тъжна история. Но той си отмъстил посвоему. Бил е тук Пазител на дракона и не им споменал, че единственият начин да се усмири дракон е портокалов сок.

Александър кимна и се загледа в пасящия дракон.

– А, Влад, чудех се ти как... – започна непринудено след малко, но синът му го спря с уморена въздишка.

– За мен беше лесно. Явно мама все пак е била поне малко истинска вещица. Но не ми разрешиха да ти кажа. Много са ти слабички уменията – неясни видения някакви.

– Можеше поне да намекнеш – намуси се Алекс. – Всяка сутрин, като се събуждах, първото, което виждах, беше тази капандура. А дори не съм опитвал да я отворя. Мислех, че води на покрива.

– Предполагам – Влад виновно чоплеше ноктите си. – Съжалявам, тате.

Александър махна с ръка и се зае да забърсва с ръкав табелката „Регионален пазител на портала“, която гордо блещукаше на ревера му.

Новелата е носител на II награда от конкурса на издателство „Аргус“ „Фантастика през 100 очи“ за 2008 г. (предстои да излезе в негов сборник) и е Пожелана в Копнежа за фантастични разкази 2008 на Човешката библиотека.

Творческа кухня

Марияна Георгиева

Пещерните зефи

(откъс от незавършен роман)

1. Тяхната тайна

Из от безбройните пещери и дупки, зейнали в скалните стени, притискащи ленивия Искър, нощта се беше изплъзнала като черна въздишка. Но те не затваряха бездънните си гърла веднъж щом здрачът плъзнеше над Балкана, а стояха все така смръзнати с разчекнати челюсти, докато мрачният им дъх, надигнал се от коравата каменна гръд, не очернеше целия свят, та го направеше невидим. И тогава пак тия чернолейни усти не се захлопваха, ами оставаха все тъй, широко зяпнали, докато светлината от небето не избелееше и не почнеше да налива в тях лъч подир лъч и да ги дави. А те не се закашляха, ами тъй стояха, непоклатими, а дълбоко в гърлата им се сгъстяваше непрогледна тишина...

Там, в хладната и мокра паст на най-голямата сред тия дупки, неотдавна се беше родил народ. С времето те бяха превърнали усойния подземен лабиринт от коридори, ниши и галерии в тяхната Пещера, над тяхната Река, и тя бе станала домът им.

Тоя народ, на зефите, кръстосваше цялата Вселена от планета на планета и където се родеше, там оставаше, докато броят му не се стопеше изцяло и тогава народът изчезваше от тая планета, за да се роди на друга, отново в пълен брой. Според общото мнение във Вселената, и особено според жителите на планетите, посетени от зефите, както и по думите на най-мъдрите същества, живели някога, зефите бяха един от народите, най-достойни за уважение и възхищение, и за висока чест се смяташе те да посетят точно твоята планета или звезда. Говореше се, че след тях иде светлината, а във Вселената светлината беше равносилна на живот.

И все пак, никой, дори най-мъдрите, не бяха успели да разберат изцяло нравите и изкуството на зефите, нито пък знаеха за мъките на отделните същества от тоя велик народ. Не се беше родил оня, който да наблюдава самите зефи: зефите наблюдаваха всички останали.

ذ

– Гùле, това е последната ни нощ заедно – прошепна една тъмночервена зефа в тъмнината.

– Така е – тихо и твърдо отвърна друга, морскосиня.

Двете останаха неподвижни във влажния мрак. Лежаха една до друга, върху големите си прозрачни криле, а раменете им се докосваха. Те усещаха тялото на

другата – топло и солидно. От утре вече нямаше да бъде там.

– Гиле.

– Да.

– Ние сме твърде близки, за да се разделим завинаги. Ти си ме спасявала всеки път, като оплескам нещата, изслушвала си шантавите ми предположения за хората, ти винаги си била до мен и си... била до мен.

Морскосинята зефа бавно кимна и топло чувство на удовлетвореност изпълни гърдите ù.

– Аз имам план.

Шепотът на Тюàра се разтопи в мрака на Пещерата и тишината отново се отпусна тежко връз телата им. Някъде отдалече долиташе едвам доловимото, отчетливо капене на вода. Тихото дишане на останалите зефи в спалното помещение ритмично отмерваше последните им часове заедно.

Сърцето на Гиле се сви за миг от лошо предчувствие, после заби учестено. Тази идея на Тюара нямаше да е правилна, щеше да е срещу Вселенския закон за раздялата на обикновените зефи от зефите-Майки. От векове насам те живеят разделени, защото...

– Аз скоро ще се Слея с моя аерон – съвсем в друга посока заговори тъмночервената зефа, – и ще потънем в земята за колкото време е нужно. Тогава с теб ще бъдем разделени, но аз ще съм с него и това ще е интересно, защото ще е ново и, както Майките говорят – прекрасно, а пък ти ще си с Майките – и това ще ти е интересно. Ще можеш да бъдеш близо до Майка Еýла.

Тюара знаеше, че ако не новостта на изживяването, то поне близостта с Майката, на която Гиле ù беше признала, че искрено се възхищава, щеше да я направи щастлива. Поне за известно време.

– И двете ще бъдем добре. Но когато аз изпълзя от Дълбоката дупка, тогава, Гиле...

Гласът на Тюара угасна и тялото ù прошумоля под топлата завивка от сух, дъхав лишей.

– Гиле – чу се отново пламенният ù шепот. Тя се беше обърнала с лице към морскосинята зефа.

Гиле предпазливо се извъртя към нея. Синята ù къдрава коса се разля на вълни по постлания лишей и утихна. Тюара нямаше предвид приятелството им след като Гиле се посвети за Майка, а по-лошо – след това – след самото Сливане на Тюара, след изчезването ù!

– Тогава ти ще можеш да ме разпознаеш и да ми припомниш коя съм! Че сме били близки, че сме били заедно, че сме се... обичали.

– Обичали! – възкликна морскосинята зефа. – Тая дума е човешка. Те се обичат. Ние – не. Ние милеем и се грижим за всички, спомни си.

Горчивина като мътилка се надигна в Гиле. Заедно със силната привързаност към Тюара изплува и подтиснатата близост с Майка Еула – все непозволени чувства за една зефа.

– Гиле. Ние с теб сме малко по-различни от другите и ти го знаеш. Ние сме

по... – тя замълча в търсене на правилната, зефска дума – отделни. За мен ти не си коя да е от сестрите ми и аз не съм просто една от тях за теб, така ли е...

Другата зефа мълчеше и се мъчеше да си докаже противното, ала сърцето ù туптеше непреклонно, убедено в истината.

– Така е – проронi тя накрая, неспособна да отрече. Непреодолимо чувство на безпомощност я заля, сега, когато беше и изрекла слабостта си. Изглежда не можеше да бъде просто една обикновена, здрава зефа, като всички нейни достойни предци и като тези около нея. Все имаше какво да я трови, все не беше каквато трябва. В гърдите ù нещо тежко и тъжно легна и тежестта му я задуши.

– Ако ми припомниш коя съм, Гиле, пак ще бъдем заедно – продължаваше Тюара с онзи неин пламенен, убедителен глас. – Новородените зефи понякога си спомнят живота на родителите си, ако в него им се е случило нещо много вълнуващо. Нашето приятелство е повече от вълнуващо, Гиле, и аз ще го помня не само в следващото си тяло, ами и в по-следващото и в по-следващото... Единствената тъмночервена зефа, Гиле, просто ù припомни коя е била. Това ще бъда аз.

Умът на Гиле шеметно се завърти от налудните мисли, отприщени от фантазията на приятелката ù. Да, беше възможно да се разпознае младата зефа, в която Тюара щеше да се превърне, след като изчезнеше, по уникалния тъмночервен оттенък на тялото – точно какъвто и съответният ù мъжки ще притежава. Но да ù припомни коя е била... Това никога не се е случвало, никой не си го е и помислял. То е немислимо, грешно, немислимо грешно! И как щеше да живее тя сама, сред Майките, с тая тежка тайна в себе си, не...

– Гиле, ще бъдем заедно – не само в следващото ми тяло, а и във всички след него, докато престоят ни на тая планета свърши, докато последната зефа и последният аерон се Слеят и Майките и Бащите засънуват Големия сън и виденето им ни изпрати на нова планета. Заедно, Гиле, като хората – като майките и децата им – живи едновременно.

Ужасеният поглед на Гиле се впи в пламтящите големи очи на Тюара и след миг се отклони, опарен. Като майките и децата на хората! На хората! Мъката от раздялата като че размътваше ума на приятелката ù, а покрай него – и нейния.

– Остави ги тия хора! – почти просъска възмутеният глас на морскосинята зефа, а очите ù горяха вече като тези на тъмночервената. – Те са друга раса, различна. Ние сме зефи, зе-фи! Нашите правила са различни, телата ни са други, *ние* сме други! Не можем просто така да правим като тая раса или оная, само защото ни харесва!

– Нима всичкото това пътуване от планета на планета няма за цел именно да ни открие нови начини да живеем по-добре, по-щастливо...

Страстните думи на Тюара накараха и двете да замълчат, стреснати от неочаквано оголилата се истина. Майките не веднъж им го бяха казвали: „Ние, зефите, пътуваме от планета на планета, за да изучаваме Вселенските закони, които се проявяват там, да ги разберем и да ги изречем на Истинния език. Поколения и поколения от зефи са трупали знание и са услужвали с него на когото се е нуж-

даел във Вселената, откак се е зародил Животът. Това е мисията ни.“

Тя е права, смутено започна да разбира Гиле. *Целият ни живот е посветен на събиране на знание от други раси, което да бъде използвано за решаване на конфликти и лекуване на нещастието във Вселената. А ако е нужно на самите нас, колкото и рядко това да се случва... ако самите ние страдаме... тогава защо да не се поучим от хората, които изследваме? Защо да не направим промяна и да бъдем отново щастливи?*

Очите на Гиле, нови, се впиха в тези на приятелката ù. Настойчивият поглед на Тюара, в момента, в който се докосна до този на Гиле, мигом се смекчи в любящ и изпълнен с надежда.

– Ти си луда, но права – каза Гиле почти на глас, от което се стресна. – Колко сама ще съм без теб, Тю – продължи тя шепнешком и докосна с ръка лицето ù. Големите очи на тъмночервената зефа се притвориха, а изписаните ù устни се разтеглиха в щастлива усмивка. Ръката на Гиле се плъзна по прибраната в кок мека червена коса на приятелката ù и бързо се отдръпна.

Зефите, разбира се, не можеха да усещат възбуда от подобен допир, освен ако не бяха Майки. Младите зефи просто се отпускаха при близостта и топлината на друго тяло, тъй като животът във влажна, усойна пещера ги правеше много топлочувствителни и търсещи допира на живо същество. Майките обаче казваха, че не е добре те да се докосват умишлено, защото събуждането на телесните усещания предизвиквало преждевременно съзряване на зефата, преждевременно насищане и потъмняване на цвета ù. То пък причинявало силен копнеж за Сливане, а тъй като не тя, а Майките определят кога то да се случи, на рано съзрялата зефа не ù остава нищо друго, освен да подтиска копнежа си и да се измъчва до Сливането.

Когато Тюара отвори очи, Гиле нежно я гледаше. За последно.

– Гиле, нали ще ми припомниш коя съм, нали...

Лицето на морскосинята зефа изглеждаше омекотено и спокойно. Фините ù черти излъчваха красота и вътрешен мир. *Като Майка Еула*, помисли си Тюара замечтано. Лицето на Гиле се наклони надолу бавно, с усмивка.

2. Последна нощ обикновена зефа

През малкото останало време от нощта Гиле искаше да сънува. Копнееше да се наслади на последния си личен сън, тъй като от утре щеше да стане Майка, а Майките сънуваха само Свещени сънища, в които се срещаха с Бащите и обсъждаха новините за хората. Емоциите и спомените, разбудени от Тюара обаче, не ù даваха покой. Понякога наистина мразеше как Тюара с лекота размиташе всичките листа, пръст и тежки камъни, с които Гиле беше скрила чувствата си от самата себе си, а след това, доволна, заспиваше като новородено.

Тюара наистина спеше до Гиле, при това с усмивка на лицето. Може би мечтаеше за бъдещите им прераждания заедно. Лесно ù беше на нея – дава път на чувствата си, оправдава ги с това, че има право да е щастлива, и после нека Гиле

живее със смазващата тайна цял живот, и нека Гиле прави решителната крачка на припомнянето, а ако някой ги разбере, тогава Майката Гиле, разбира се, ще е виновна, а не новороденото, объркано зефче, нали...

Гиле се тръшна на постелята си нетипично раздразнена и се взря в тавана. Там някъде поне. И без това не се виждаше, както не се виждаше и бъдещето ù.

След няколко секунди огромното топло чувство към Тюара отново я изпълни цялата, заличи всякакво сърдене и я накара да се чувства топла, да усеща как диша и да осъзнава, че в този момент, с това вълнуващо нещо пулсиращо в тялото ù, тя е жива-живеничка. А колко незаконно беше само, особено за една бъдеща Майка – пример за другите зефи. Как може да обичаш... Да, това наистина май беше любов, както Тюара твърдеше. Не беше кроткото милеене, което всички други изпитваха – беше мощно, дълбоко и толкова пропито с всеотдайност, че всъщност нямаше значение за кого се жертваш и за кого се грижиш – за себе си или за другия, защото някак си... и двете сте еднакво скъпи, еднакво важни...

Та как можеш да обичаш *една* зефа, ще кажат другите? Не може, не може, ще заклатят глави, а в големите очи на Майките ще проблясва разочарование. Другите пък ще си кажат, прави бяхме, тя е луда. Има два вида любов, два Закона за Любовта: Първата Любов е когато обичаш себе си, и това всеки го може, а Втората Любов е когато започнеш да обичаш другите – това е милеенето. На всички, които милеят, им е ясно за кого да милеят: зефите – за другите зефи и за Майките, човешките вождове – за племето си, човешките майки – за децата си, човешкият мъж за неговата си жена, и така нататък. А ето, моля ви се, Гиле – Гиле! И тя си представи как Майките позорно я държат изправена пред всички събрани зефи насред Залата за Учене. Гиле обича Тюара, забележете! Егоистични зефи досега не сме имали в историята си, скъпи мои, какво ще я правим тази тогава?

Гиле стисна очи и сграбчи лицето си. Докато клатеше глава с изгарящата мисъл „Не, не, не!“, пръстите ù започнаха да изстискват горчив сок от очите ù. Тя стана и излезе от спалното помещение на пръсти.

По тъмните коридори нямаше жива душа. Само питомни светулки разсеяно проблясваха тук-там. Тя мацна на пръста си малко сок от сладък мъф от една паничка, захлупена до изхода на спалнята, и тръгна към светулките. Подмами най-близката със сока и я поведе по друг коридор, навътре и надолу в Пещерата. Премигващата светлинка зад нея периодично осветяваше големите хлъзгави камъни по пода и побелелите от някакъв минерал стени. Тя беше научила пътя и без светлина, за в случаите, когато искаше да избяга, без никой да я види, но сега предпочиташе да има компания, пък била тя и на едно животно.

Като Фаяя, мина ù през ума. И Фаяя, лудата зефа, имаше една светулка, която Майка Заинàр ù беше подарила, за да ù прави единствена компания в тъмните кътчета, където Фаяя се спотайваше. Гиле иронично си спомни как зефите я обвиняваха, че е луда, задето страни от всички и броди сама. *Не е толкова ненормално*, оправда се тя наум. *Има и други зефи, които се упражняват да слушат в свое скривалище, а не в Залите за Слушане!*

Това беше вярно. Но тя не знаеше, че другите бяха виждали и Майка Еула да броди сама и да слуша извън покоите на Майките, и също ги бяха виждали да се разхождат двете и да си мълчат, все едно се разбираха, без да говорят. А най-ужасяващото, което другите знаеха за Гиле, беше, че тя се е смяла на висок глас с Майка Еула, веднъж, много навътре в Пещерата, където сигурно са си мислили, че никой няма да ги чуе. Но ехото, зловещото ехо – то разнесло кикота им навсякъде, като лудите викове на Фаяя... И каква обща шега можеха да имат една зефа и една Майка, на която да се смеят, и то сами? Някаква тяхна си шега, явно. Тайна, незаконна шега.

Гиле мина през Езерната зала за Слушане. Бистрата, едвам помръдваща се вода изглеждаше тъмна и тайнствена под мъждивата светлинка на светулката. Езерото се намираше по средата на галерията, между високи скали, които пък бяха покрити с пясъци. Когато е имало повече светулки тук, Гиле беше виждала, че водата извира от дълбока пукнатина в единия край на езерото, и Майките предполагаха, че то е най-високата част от някакво по-голямо, много дълбоко езеро. Може би водата наистина помагаше на другите да се съсредоточат – толкова спокойна и бистра беше. Но не и на Гиле. Тя се концентрираше най-добре сама, сред скалите.

Тя продължи надолу след Залата за Слушане, закриволичи по коридорите, на места толкова тесни, че едвам преминаваше странично, а другаде се налагаше да пропълзява под тонове пропаднали скали, за да излезе отново на открито и да продължи навътре. Светулката я следваше покорно и сигурно си тананикаше на нейния си, светулски език, защото ту минаваше отдясно на пръста със сока, ту отляво, ту обикаляше в кръг около него, все едно си танцуваше.

Най-накрая стигнаха. Скривалището на Гиле. Коридорът продължаваше напред в съвсем тесен процеп, но Гиле разпери ръце и крака и тръгна да се изкачва като паяк нагоре по скалите, опирайки се на четирите си крайника. Напредваше бавно, ноктите ѝ току изскърцваха, но за щастие светулката се изкачи над нея и ѝ освети пътя. Големите крила на Гиле пропърхваха в опити да я задържат във въздуха, макар че зефите не можеха да разчитат на крилата си почти никак. Къде да упражняват летене в пещера? Затова пък ако в случаи като този им се наложеше, имаше някакъв малък, но пък често животоспасяващ ефект от тях.

Светулката чакаше Гиле в процепа, който представляваше скривалището. Беше точно толкова голям, колкото Гиле да легне по гръб и отдясно да ѝ е скала, отляво процепът, през който е дошла, а отпред, отзад и отгоре – на една ръка разстояние имаше черни, влажни скали, дебели и тежки, и твърди, непоклатими. Тук нищо не можеше да я смути.

Гиле протегна пръста си към светулката и ѝ даде да го оближе. Животинчето кацна на малкия му връх и засмука, доволно проблясвайки. Зефата се усмихна.

Почувствала се на сигурно, тя се отпусна в спомени за досегашния си живот – животът, който утре щеше да е вече зад гърба ѝ. Пред очите ѝ преминаха една мъничка още светлосиня зефа, тичаща напред-назад около Майка си Еула; после вече поотраснала зефа, която се луташе за пореден път по черните коридо-

ри, объркана, смутена и с насълзени очи, и най-накрая същата тая зефа, легнала в скривалището си, плачеше, тресеше се и после се успокояваше и слушаше с пречистени сетива и прояснен, разтоварен ум, отново и отново, обречена да развие това умение до съвършенство.

Гиле си спомни как беше чула истинското си име. Тогава още не беше разбрала Отговора на Големия въпрос, но пък беше млада и интелигентна и толкова се възхищаваше на легендарната Оана, че искаше и тя като нея да бъде една от малцината, чули истинското си име. И тя слушаше ли слушаше... На няколко пъти ѝ се беше сторило, че да, това е името – Гуана, не – Гису, по-точно Гишу. Но не, когато го изричаше на глас, усещаше, че това име вика друго същество, друга зефа или може би не зефа, а кой знае кое чудовище или буболечка на някоя планета носеше името Гишу. И тя продължаваше да мълчи, затворила очи, и да се пита наум: „Как звучи същността ми? Как звуча аз?“ Бавно, с много търпение и спокойствие, без да се отказва, тя чуваше нови и нови имена, а после дълго не чуваше нищо. По едно време толкова се беше отчаяла, че си беше помислила, че тя е по-различна, нейното име е самата тишина, то е беззвучно, не можеш да го кажеш на глас, можеш само да си го представиш или да си го помислиш – едно такова кратко, ударено, дори цветно, синьо по-скоро, но зад тая му краткост се крият огромни ледове от неосъществени способности, от неизказани чувства, от неразтопена обич и тия ледове го сковават и го правят мъничко, едно такова като Гите, Гике – толкова кратко, но не простовато, а някак нежно, като Гилле, но не и толкова претенциозно – по-скоро Гиле.

И пуф! – тишина.

Това беше. Гиле.

Гиле. Гиле. Гиле! Това беше тя!

Казваше го на глас десетки пъти – сякаш самото ѝ същество се обръщаше, като да го викаха. Нещо мъничко и много плътно вътре в гърдите ѝ обръщаше глава към думата и гледаше очаквателно. Това беше то – същината ѝ. И оттогава нататък тя можеше да общува с тая същина, да я пита как да постъпи, да я пита как се чувства, да ѝ се уповава и да я следва... Колко по-уверена се чувстваше оттогава нататък, стъпила върху това съвсем малко, но непоклатимо като скала нещо вътре в нея – много по-уверена, отколкото когато беше стъпвала по клатушкащите се съвети на другите зефи и дори по огъващите се като подбелови листа напътствия на Майките.

А колко неточно ѝ звучеше тогава старото ѝ име Вижу. То ѝ беше дадено от изродилата я Майка Еула, която го беше чула в момента на раждането. Но то сякаш се отнасяше до някаква прастара част от Гиле, която я сковаваше и я дърпаше назад, и винаги като я повикаха, все едно ѝ казваха „Хей, *потомката* на Вижу!“, както хората се обръщаха един към друг със „синът на този“, „от рода на онзи“...

После тая същата твърдина, на която Гиле се уповаваше, я беше забъркала в едни сладки и истински, но грешни чувства. Първо към Майка Еула, после и към Тюара. През цялото време тя беше напълно сигурна, че така трябва да се чувства, поне същността ѝ така ѝ казваше и *тя* се чувстваше прекрасно, когато

Гиле даваше път на възхищението, споделянето и жертвоготовността си за тия две любими същества.

Но достатъчно! Сега едното щеше да потъне в земята, а с другото щеше да живее всеки ден. Може би като станеше Майка, любовта ù към Майка Еула щеше да бъде по-толерирана? Нямаше да мисли за това сега. Сега щеше да сънува за последен път собствен, личен, неин си сън, и то самичка...

3. Церемонията

Церемонията за посвещаване в Майка, като всяка друга зефска церемония, отбелязваща значимо събитие, се състоя в Залата за Учене. Тя се намираше надълбоко в Пещерата и беше най-обширната и най-светлата галерия, благодарение на стотиците опитомени светулки, които летяха в бавни кръгове около стените ù, приблизително на височината на зефите, и осветяваха неравните скални стени, водата, стичаща се по тях, ниския мъх, с който подът бе застлан, и множеството малки цветни зефи, насядали по него, в полукръг около трите снежнобели Майки. Ако новите зефи се раждаха при Дълбоката дупка, в непрогледния мрак и тежката тишина, то новите събития и прозрения се раждаха в Залата за Учене, на светлината, сред възгласите и звънтенето на стотици прозрачни криле, пред всички. Залата за Учене и Дълбоката дупка бяха двата центъра на зефските пещери, които се създаваха на всяка планета, при всяко тяхно раждане.

В церемониите на зефите нямаше пищност. Целта им бе да оповестят прозрение, решение или някаква общозначима промяна и затова единственото, което се правеше, бе тази, която е чула промяната – някъде дълбоко, дълбоко в себе си, – да разкаже за случилото се на другите. Тогава те можеха да се поинтересуват за детайли и след като новината биваше обяснена доколкото бе възможно на онези, които не я бяха чули сами, тогава зефата запяваше непозната песен: песен, бликаща от най-неподвижната тишина, където всичките песни и всичкото знание спят, докато някой не успее да ги чуе, и да ги огласи и на другите.

Пред шушнещите и позвънкващи с крилата си зефи се изправи Майка Заинар. Бялата ù снажна фигура внушаваше респект и възхищение сред младите. Те утихнаха и големите им цветни очи загледаха ту сериозното, привлекателно лице на Майка Заинар, ту леко неспокойната физиономия на морскосинята зефа, която Майката бе прегърнала с едната си ръка.

– Скъпи мои дъщери...

Дългата бяла роба на Майка Заинар, многопластова като разтворена шишарка, се раздвижи от ниското пещерно течение. Майката се усмихна и заради приятното докосване на повея, и заради щастливата новина, която щеше да съобщи.

– Сигурно повечето от вас са разбрали, че нашата Гиле ще става Майка.

Тихи, бързи вълни от звън на крила се разляха из Залата за Учене, макар че почти всички зефи наистина знаеха за решението на Гиле. Топли и студени вълни се плискаха и в гърдите на Тюара, и по лицето ù.

– Тримата Бащи при Извора на Реката ни съобщиха, че сред синовете им също

се е появил един, чул в себе си повелята да стане Баща. И той бил морскосин, точно като Гиле. И така, от днес ще имате четири Майки и четирима Бащи, скъпи мои.

Нова вълна от звън и възгласи заля Залата за Учене и отекна по коридорите на Пещерата. Сърцето на Гиле подскочи от радост, че правилно е чула мисията си и че има още един друг, там, при Извора, който е нейната половинка и ще се посвети на същата дейност – Бащинството. Скоро тя щеше да го срещне – по позволения начин и по непозволения, за който не подозираше, че съществува.

– Нека Гиле ни разкаже това, което ù се е случило – каза Майка Заинар, усмихна се на морскосинята зефа и отстъпи назад към другите две Майки, които седяха на мекия мъхов под.

Гиле предпочете да седне на високата възглавница за говорещата, вместо да разказва права. Тя постоя малко, загледана в тъмния мъх в краката си, усети как умът ù се успокоява, дишането ù става равномерно, прочисти гърлото си и заговори:

– За пръв път чух усещането, че трябва да стана Майка, преди точно трийсет дни. – Напевният ù, равен глас на мнозина заприлича на този на Майка Еула. Тюара също го забеляза. Гиле говореше все по-уравновесено и по-ясно. – Нали всички трябва да слушаме за призванието си: дали да се Слеем с аерон, да се превърнем в сфера и да потънем през Дълбоката дупка надолу в недрата на земята, или да се Слеем с аеран, да образуваме сфера и да полетим с нея високо във въздуха, над земята и хората. Или пък да не се Слеем с никого, ами да станем Майки. Толкова малко от нас стават Майки, че първото усещане, че аз не трябва да се Сливам изобщо, ме изплаши и удиви.

Като малка, когато още не знаех изобщо как да слушам, ами като всички нас приказвах ли приказвах, когато Майките или по-големите от вас говореха за Сливането с такова очакване и вълнение, аз започнах да вярвам, че и на мен ще ми се случи, и започнах да го искам. Това искане израсна като една от скалните стени околно нас, непоклатима и солидна в ума ми, по-скоро в ушите ми, без аз да знам, и остана там в продължение на много, много време. Заради това искане дълго не можех да чуя, а след като най-накрая чух, не можех да приема, че, да, аз трябва да стана Майка, независимо от детските ми мечти.

Тогава разбрах, че когато обсъждаме наученото за хората тук, в Залата за Учене, ние трябва да мислим, трябва да говорим. Но когато слушаме, за да чуем отговора на наш въпрос, тогава трябва да разрушим всички стени от мисли и всички стени от предварителни желания, и просто да слушаме – празни, чисти, отворени за какъвто и да бъде отговорът. За да го чуем наистина...

Сфери и Вселени! Как хубаво го обяснява!, помисли си запленена Тюара. Тя се огледа и откри, че главите на всички цветни зефи са застинали по посока на приятелката ù, с широко отворени очи и наострени уши. Крилата на някои бяха отпуснати, но на повечето стърчаха замръзнали, сякаш и с тях слушаха.

– Преди трийсет дни садяхме семена от мъф в една от далечните галерии, когато започнах да усещам как умът ми става все по-тих и по-спокоен и споме-

ните и желанията ми се оттеглят нанякъде и аз почти не можех да разпозная, че това е моят ум, а не нечий чужд или просто тишината. И тогава почувствах, че всъщност на мен ми харесва именно да свързвам фактите във вериги, да намирам причините и следствията от един факт, да умувам какъв Закон лежи зад всяко човешко действие. Това всичкото мислене ми е приятно, удава ми се и предположенията, до които достигам, често се оказват правилни. И всъщност, тогава усетих, събирането на нови факти, което бих правила като сфера под земята или във въздуха, ми е много далечно и не ме привлича изобщо...

Гласът на Гиле прекъсна, за да даде време да потънат думите ѝ по-дълбоко в зефите. След малко тя продължи.

– Това беше първият път. Още няколко пъти усещах подобно чувство, прозрение, и постепенно започнах да свиквам с него. Дълго още слушах, все по-празна от желания и разсейвания, дали това е истината, или не е. С времето се убедих, че това, което чувствам, по-истинно не може и да бъде, и казах на Майка Еула. Тя пък каза на другите Майки и ето ме тук, пред вас, на път да бъда приета сред тях.

Гиле се извърна към Майките, видя усмихнатите им благи лица и, окуражена, рече:

– Това е историята накратко. Ако искате да знаете нещо повече, питайте.

Една синьо-зелена зефа вдигна ръка в тишината. Майките ѝ кимнаха и тя каза:

– Гиле, значи ние не трябва да се радваме, че ще се Слеем, защото това ни прави глухи и няма да можем да чуем истината...

– Това, което аз открих, е – скромно отвърна морскосинята зефа, – че е добре да не се радваме на Сливането, преди да сме сигурни, че то е нашият път, тоест преди да сме го чули – всяка за себе си. Моята радост и копнеж по Сливането ми пречеха и пречеха да чуя, че аз, всъщност, не избирам да се Слея. Но след като се убедите, че пътят ви минава през Сливане, тогава радостта няма да ви пречи да чувате, стига да не е прекалено шумна. Това е моят опит.

– Благодаря ти, Гиле – избърбори синьо-зелената зефа, а погледът ѝ изглеждаше отнесен и сякаш съзиращ нещо в далечината.

Други въпроси нямаше и това беше добре, мислеха си Майките. Те учеха зефите никога да не задават въпроси като „Защо трябва да опитомяваме светулките?“, а по-скоро щом се зачудят за нещо, да седнат и да се заслушат: в тихите стъпки на пещерните течения, в шумоленето на вятъра отвън, в дишането си – в движещия се въздух където и да е, – и да чуят – защо? Те трябваше да се научат да слушат, докато не чуят самата истина. Понеже в началото това е трудно, беше им позволено да задават въпроси, съдържащи поне едно тяхно предположение, до което да са достигнали чрез слушане. Например: „Трябва да опитомяваме светулките, защото те сами не летят където на нас ни трябва светлина, така ли...“ И тогава някой, който беше чул отговора, истинския отговор, им го казваше. Беше им забранено дори да изговарят въпрос с питаща интонация като „Така ли?“. Правилната интонация, обясняваха Майките, е тази на търсещата

зефа, а именно „Така ли...“.

„Дарбата на зефите е да слушат. Това е и мисията ни – казваха Майките. – Да слушат какво хората говорят и вършат на земята, ако се превърнат в сфера във въздуха, и какво хората чувстват, за какво мечтаят и от какво се страхуват, ако са сфера в дълбините на земята.“

Гиле изчака да мине колкото време почувства, че е необходимо да се реши някоя зефа да попита нещо, и като никоя не вдигна ръка, тя се намести на възглавницата, разтваряйки крилата си симетрично, като ръце, отворени за прегръдка. Погледът ù се зарея отвъд цветното множество от зефи, в движещия се пръстен от премигващи светулки, и тя запя. Отначало тихо и бавно, даваща време на мелодията да си проправи път до нея, а когато усети ритъма и настроението на песента, гласът ù придоби увереност и сила, ритъмът се забърза и заизвива ту весело и закачливо, ту нежно и плавно, отново и отново. Открои се повтарящ се мотив, който се превърна в припев, и на който една по една зефите и Майките почнаха да пляскат с ръце, да тупкат по земята или да дзънкат с криле. Ритъмът на новата песен завладя всички, изтръгна ги от унеса им и ги превърна в части от живото ù, виещо се тяло. Тюара също вдъхновено пляскаше с криле и тупкаше с длани по коленете си.

Тя беше доловила ритъма почти едновременно с Гиле, но не си позволи да се присъедини към песента първа. Изчака Майка Еула да затупа по земята и после тя самата заудря по коленете си. Не биваше другите да подозират, че тя разбира и усеща Гиле по-добре и от Майките.

След като песента от само гласни звуци свърши, успешно предала посланието си на всички, всяка от трите Майки поздрави Гиле с „Добре дошла сред нас, Майка Гиле!“, съпроводени от възторженото звънтене на безброй криле.

– Имаме още една новина, скъпи мои! – провикна се Майка Заинар, за да въведе тишина.

Зефите млъкнаха, все още превъзбудени.

– След два дни, по обед, ще се състои Третото Сливане. Тези от вас, които са решили дали ще се Слеят с аерон или аеран, да продължат с ученето и слушането си както досега. Онези, които още не знаят, имате два дни да слушате усърдно, ако искате да хванете Третото Сливане. Но не прибързвайте! Всички много добре знаем, че грешно чутата и последвана истина е фатална. Сега вървете!

В шумотевицата и блъсканицата, които настанаха, Тюара едвам успя да чуе собствените си мисли: *До болка познато множество! След два дни вече няма да съм една от тях, ще изчезна и пак ще се появя, и пак ще сме заедно с Гиле, дори множеството да е вече друго.*

Зефите заизлизаха от Залата за Учене, някои въодушевени от приближилото Сливане, а други, които не се вълнуваха от него, изпълнени с лека завист, че Гиле сега ще бъде въведена в покоите на Майките и ще разбере какво правят те, когато не преподават и не израждат зефи, а те самите щяха продължат живота си както преди, в слушане.

4. Сливането

Следващите два дни Тюара основно мисли. Макар да беше убедена, че е чула истинския си избор – да се Слее с аерон – искрица съмнение бе припламнала и разпалваше димящия, мъчителен огън на страха.

Тя беше чувала за зефи, които чакали ли чакали в ослепителното слънце на прага на Пещерата да видят аерана с техния цвят да пърха над Реката, за да скочат върху него и да се Слеят, ала там размахвал криле друг цвят аеран, все по-бавно и уморено. Накрая мъжкият се изтощавал, падал в Реката и тя отнасяла безжизненото му тяло, а зефата отгоре през цялото време осъзнавала, че грешно е чула Отговора на Големия въпрос и е станала причина за смъртта не само на себе си, но и на още едно същество. Когато съзрялата зефа нямало с кого да се Слее заради нейното зле чуто или измислено решение, Законът повелявал тя да умре редом с мъжкия, когото е обрекла на смърт. И тя скачала в Реката, при чуждия аеран, самичка във водния безкрай.

Тия две вечери Тюара дълго седя на ръба на Пещерата и се вглежда в мътните, шумящи води на Искъра. *Там е смъртта*, преминаваха една след друга мислите ù. *Ужасното изчезване, след което няма появяване. Както се случва на хората. Познавам страха, който сковава умовете им, но те... те не знаят радостта и упованието, че ако си направила верния избор, ако си чула правилно, ще живееш отново и отново. И ще се връщаш при тези, които обичаш...*

Но хората, те живеят едновременно с тези, които обичат, още преди да са изчезнали завинаги. Дори живеят наедно с мъжките и могат да обичат и мъжки, и женска! Сигурно затова не образуват нови същества по двойки, като умират – защото вече са се наситили на обичните си... Но не, това не е така. Една малка зефа е казала, че когато момчето Иваил умряло, жената Лина и воините от неговото прабългарско племе са страдали. Значи той е изчезнал преди, да са се наситили едни на други...

Постепенно мислите на Тюара се понесоха към нейния принос за мисията на зефите на тази планета. Тя щеше да се гмурне в земните дълбини и да слуша там, под формата на сфера – същество, от което тя щеше да е половинката – прабългарските чувства, страхове и мечти. Кой знае какво ли щеше да слуша: за старата Ведýра, която се опита да убие момчето Иваил?, за Иваил, който накрая уби и нея, и себе си?, за бледата жена Лина сред тъмнокожите прабългари?, за момчето Тервел?, или пък за хана Исперих? Каквото и да чуеше, щом отново се родеше от Дълбоката дупка, забравила, че някога е представлявала Тюара и един аерон Слети, тя щеше да избърбори рой факти и Гиле щеше да ги свърже във вериги, както каза на Церемонията. Отново щяха да работят заедно, да си помагат. *О, Гиле! Аз наистина те обичам, както никоя друга зефа не се е чуло да прави. Какво ми става?...*

„Играта“: открийте разликите

(забавление за редактори)

Редакция X	**Редакция Y**
- Млъкни!	– Млъкни! – избоботи нечия пълна уста.
Резовски се сепна, но в светлите му очи проблясна палава искра. Имаше живо лице с добродушно, жизнерадостно изражение.	Люк Резовски се сепна, но в светлите му очи проблесна палава искра. Имаше живо лице с добродушно изражение.
- До седем годишен си мислех, че се казвам “Млъкни”, защото всички ми викаха така – почти невинно повдигна рамене момчето.	– До седемгодишен си мислех, че се казвам Млъкни – почти невинно повдигна рамене той.
	Всъщност, ако млъкнеше, щеше да започне да мисли, а това го плашеше. Не искаше да търси отговори на въпросите, които го тревожеха, откакто се бе включил в “Играта”.
Някой се изсмя, но почти всички продължиха вечерята си сдържано, като прикриха спонтанно напиращите усмивки.	Някой се изсмя, но повечето продължиха сдържано вечерята си, прикривайки напиращите усмивки. Навън все още не се беше стъмнило и през големите прозорци надничаше синкав сумрак, който се смесваше неприятно с ярката светлина от двата гигантски полилея.
- Все пак Резовски има право. Леви трябваше поне да опита... Всеки сам решава, но ако не му хареса можеше... ъм да речем можеше да го махнем, защото вече щяхме да сме разбрали...	– Все пак Резовски има право – обади се Тика Хард, като извади кичур дълга червена коса от соса за пиле пред себе си и започна да го бърше с мокра салфетка. – Леви трябваше поне да опита... Всеки сам решава, но ако не му хареса, можеше... ъ-ъм, да речем, можеше да го махнем, защото вече щяхме да сме разбрали... ъ-ъм, че не му се остава де...
- Можехме, но без теб! – с отегчение изрече Лукас. – Не те виждам в играта след първото изпитание.	– Можехме, но без теб! – отегчено рече Лукас. – Не те виждам в „Играта” след първото изпитание. Ти да се нахраниш не можеш, без да пострадаш! Сигурно затова косата ти става от ден на ден все по-червена. Кой знае къде още я топиш.

- О, каква чест! Той проговори! – с нервна усмивка го парира Хард. – Забравих, че можеш да говориш, Лукас. Но моля ви, запишете го! Можем съвсем сериозно да забравим как звучи гласът му...

Тика Хард извади телефона от един от множеснвото джобове по джинсите си и се престори, че иска да запише думите на Лукас. Направи го по същия притеснено превзет начин по който беше говорила току що.

Лукас присви презрително и без това доста високомерно дръпнатите си тъмни очи и отвърна глава от момичето. Той беше жилаво, саможиво момче. Обличаше се винаги в черно и създаваше впечатление, че ненавижда целия свят. Бледото му почти момичешко лице беше дарено с рядката красота, която често притежават децата от смесени бракове, но в очите му имаше нещо тайнствено и плашещо.

– О, каква чест! Той проговори! – с нервна усмивка го парира Тика. – Не знаех, че можеш да говориш, Лукас. Но моля ви, запишете го! Можем съвсем сериозно да забравим как звучи гласът му!

Тя потупа шумно джобовете на джинсите си, извади мобилния си телефон, изтича до момчето и се престори, че записва гласа му. Някой се изхили остро, но останалите не обърнаха внимание на случващото се.

Лукас присви презрително и без това високомерно дръпнатите си китайски очи и сведе поглед към чинията си. Бялото му, почти момичешко лице беше дарено с рядката красота, която често притежават децата от смесени бракове, но в очите му имаше нещо тайнствено и плашещо. Беше седнал в ъгъла, а сенките и отблясъците от смесената светлина издължаваха лицето му и го правеха нереално. Върлинестата, малко стара за професията си сервитьорка обираше свободните прибори точно пред него, но момчето не помръдна, дори не я погледна, нито й стори път да се измъкне по-лесно между столовете.

Тика го изгледа косо, докато прибираше телефона обратно в джоба си, стараейки се да изглежда безгрижна и небрежна.

“Нашите ще ме забележат, ако се върна в ковчег! – Люк си повтори на ум една от догадките й. – Така поне веднъж щяла да ги накара да се почувстват гадно заради нея... Да бе, просто ще се отърват.”

Сумракът отвън беше потискащ. Дванайсетте тийнейджъри, насядали около масата, отново се бяха умълчали. Ити Хеива, както обикновено, не бе с тях – вечеряше в стаята си. На Люк му хрумна, че и той би могъл да превърти, ако го бяха разпределили да спи с Лукас. Китаецът мълчеше, гледаше презрително, а когато се обадеше да каже някоя дума, тя винаги беше критика към някого или недоволство от нещо.

“Тоя пък темерут що са го взели? Депресарите да си стоят в къщи, никой не е длъжен да им търпи депресиите!” – отсъди мислено той.

- Нищо не става без причина! – неочаквано се обади Зеин. И направи много добре, защото тринайсетте насядали около масата отново се бяха умълчали. Мокаф Орфън както обикновено не беше с тях. Той вечеряше в сатята си.

– Нищо не става без причина! – неочаквано проговори Джоун Блум. Смесената светлина придаваше на анцуга й мръсен оттенък. Цветът му трябваше да е тревисто зелен, но в момента изглеждаше морав. Тъмната й коса, подстригана на брилянтна черта, се изсипа тежко пред лицето й, когато се наведе напред, за да вижда всички.

- И причината е, че Леви сам си направи избора – развълнувано се включи Резовски.

– И причината е, че Леви сам си направи избора – развълнувано се включи Люк, докато повдигаше козирката си, за да се почеше по главата. – Не виждам защо трябва да говорим толкова за това!

- Няма да си търсим специална причина за дискотеката довечера, надявам се – ухили се Реас. – А, за Леви... колкото по-малко момчета, толкова повече мацки за нас, Резовски! Аз Лукас го броя момиче, така че останахме само трима.

– Няма да си търсим специална причина за дискотеката довечера, надявам се – ухили се Роналдо Реас и върху вечно пламналите му бузи се образуваха две дълбоки трапчинки. – А за Леви... колкото по-малко момчета, толкова повече мацки за нас, Резовски! Аз Лукас го броя момиче, така че останахме само трима.

Реас се разсмя предизвикателно срещу изпълнения с презрение поглед на Лукас, който явно прецени, че не е необходимо да отговаря на глупави закачки.

Той се разсмя предизвикателно срещу изпълнения с отвращение поглед на Лукас.

Ако не ви е достатъчно – надникнете във форума ни: http://choveshkata.net/forum/ -> Книгите -> Играта. Или направо участвайте в редакциите на следващите Светлинически книги...

Наследниците на Светослав Пиков

Истории за града с много вятър

Любомир П. Николов

На скалите над едно бурно море неуверено съществувал град. По улиците на града нямало деца. Вятърът, който духал през цялата година, бил толкова силен, че хората не пускали децата си да излизат от къщите. Във всяка къща най-голяма била детската стая, защото там децата прекарвали цялото си време. Прозорците на детските стаи никога не гледали към морето, защото морето било малко страшно. Това море привличало само най-лудите и те ставали моряци. Никога нито един моряк не се връщал обратно в града. Изпращали писма в бутилки, за да знаят родините им, че са добре, но не се връщали. Свещеникът на града обяснявал това с факта, че тъй като всички деца били държани затворени по къщите, след като виждали широкия свят, не искали да се връщат в големите си детски стаи. Освен това, свещеникът разказвал, че по света никъде не духа такъв вятър и моретата са лазурно сини, с ослепителни пясъчни плажове и лагуни, където можеш да се излежаваш на спокойствие. Нещо невъзможно при тяхното море.

Градът се борел с морето и вятъра. Жителите му били донякъде горди с тази битка. Понякога само забравяли мислите си, защото вятърът им ги издухвал. Веднъж кметът имал гост. Седнали с госта на терасата на кметството, единствената с изглед към морето и просмукана от вятър, и захванали разговор по време на обяда. Разговорът се състоял само от две изречения, повторени многократно, а храната се състояла само от едно блюдо, сервирано безброй пъти. Вятърът издухвал мислите и след едното изречение, казано от кмета, а другото като отговор на госта двамата забравяли какво са казали и започвали да разговарят отново по същия начин. Поръчвали едно и също блюдо на изумените слуги, докато паднал мрак. Като разбрал на другия ден какво се е случило, кметът се позасрамил. Решил, че с такъв подъл вятър шега не бива, и заповядал оттук насетне всички къщи в града да бъдат вятъроустойчиви. Стените трябвало да бъдат само от камък, с дебелина един метър и всяка къща трябвало да има лабиринт, който да хваща вятъра.

Една нощ градът бил връхлетян от такъв вятър, че каменните къщи се разтреперили, а лабиринтите за вятър започнали да свирят като тръби на орган. Хората загубили мислите и спомените си, кучетата започнали да кашлят, вместо да лаят, птиците се скрили в дупки по земята, за да не отлетят набързо в морето, засмукани от фуниите на вятъра, а козлите заудряли главите си в стените. Хората, животните, а може би и растенията не били на себе си. На сутринта вятърът стихнал, настанала необичайна тишина и всички щели да се успокоят, ако не било едно странно обстоятелство. Вятърът успял неусетно да издуха всички букви от града. Докато хората през нощта се щурали от страх насам-натам и, разбира се, никой не четял нито книга, нито вестник, вятърът издухал всички напечатани букви, буквите от надписите на паметниците и надгробните камъни, нарисуваните букви по стените, написаните на ръка букви в писмата, титлите в дипломите на докторите

и професорите, лекарствата в рецептите на болните, стиховете на влюбените и дори онези знаци, които приличали на букви, но не били букви.

И понеже, както се сещате, поради липса на букви точно тази история няма с какво да се допише, засега тя свършва дотук.

***

В града с много вятър имало два антикварни магазина. Старците не пропускали да ги посещават през рожденте си дни, годишнините от сватбите си и седмица преди смъртта си, за да си опреснят спомените. Махалата на стенните часовници ги хипнотизирали, музикалните кутии им пеели нежно и те забравяли какви са, а се сещали какви биха могли да бъдат. Ето например, ако тази сапфирена огърлица бях подарил на госпожица Инес, можеше сега с парите на баща ù да съм в Будва, а не в този ветровит град. Изящните предмети им навявали тъга, защото – вижте преди как са ги правели нещата, как изкусно е сътворявана всяка вещ, от ръцете на човек, а сега вещите са правоъгълни повторения на матрица без нито един излишен детайл. И дрехите им се стрували опростени, но това е друга история. Прекарвали по няколко часа в единия магазин и после непременно още толкова часа в другия. Двата магазина били много различни от всички познати ви магазини. Продавачките, които били и съдържателки, не се интересували от печалбата, а от нещо друго, за което никога не говорели, а старците напрягали оглушалите си уши да разберат какво е това, което искат продавачките, и прекарвали дълги часове сред антиките.

В единия магазин работела млада жена, която всъщност била на сто и двадесет години и това било неоспоримо, защото над бюрото ù в стил Луи II още висяла снимката на годеника ù барон Неметчек, малко чех, малко австриец, но преди всичко хубавец, и тази снимка била направена по време на сватбата на Франц Йозеф. Сега правнуците на Неметчек посещавали магазина от време на време, но собственичката не им била баба, защото Неметчек не се оженил за нея. Малко преди набелязаната сватба разбрал, че тази жена никога няма да остарее, и след размишления установил, че това би било ужасно за него. Странното, което всички забелязвали, било, че в този магазин всички предмети също се подмладявали. Не си мислете, че един часовник от осемнадесети век, оставен в този магазин, щял да стане часовник от деветнадесети век. Не, часовникът се подмладявал, защото частите му се връщали към онова състояние, когато е бил току-що произведен, и заработвали в синхрон с астрономическото време, без характерния мързел на старите часовници, които за дванадесет часа изостават с час и половина. Протритите инкрустации на капака възвръщали първоначалния си релеф и часовникът започвал да изглежда като нов. Изобщо, това бил антикварен магазин, в който старите вещи ставали нови, папирусите се отърсвали от прахта и мухълите си, а старците, прекарали поне час вътре, излизали навън на вятъра, без да ги боли нищо.

Другият антикварен магазин бил управляван от строга и съсухрена бабичка

с отдавна пожълтели коси. Истинската ѝ възраст била четиридесет и две години. В нейния магазин вещите остарявали бързо. Времето течало ускорено и часовниците избързвали. Човек си тръгвал съсипан от този магазин, уморен, все едно че е прочел наведнъж и запомнил цяла енциклопедия, с мисли необичайно тежки, но и прозорливи, с чувството, че освен този негов собствен живот има и по-висши светове, и тази мисловна умора разсейвала другата, по-страшна житейска умора. Старците си тръгвали оттам по-стари, но по-бодри духом – остарявали, да, но светът си оставал млад и неразгадан и не свършвал с тях. Като излезели навън, вятърът им носел нови мисли.

Всъщност нито излизащите от този магазин, нито от другия имали представа защо в техния град вятърът не престава да духа. Мислели си, че това е поради морето или географското положение на града, но това били повърхностни и грешни изводи. Вятърът в този град се дължал на различната скорост на времето в двата антикварни магазина.

***

В града с много вятър имало един кладенец, от който вода не черпели. В него хвърляли, предимно нощем, непотребни неща – вкиснати зелки, грозни картини, счупени часовници, понякога плъхове, понякога котки. Една жена дори хвърлила в кладенеца всички инструменти на мъжа си, гимнастическите уреди на сина си и стиховете на дъщеря си. Направила го не нарочно, а защото искала да почисти. Била най-голямата чистница в града и в къщата ѝ имало само четири легла, една маса с четири прибора и нищо друго излишно. Хората от семейството молели за всичко, което им трябва, съседите и накрая съпругът бил принуден да дава цялата си заплата в съседните къщи, за да може, без да се срамува, да иска някои вещи. Започнал да прекарва цялото си време при съседите, а жена му стояла сама в празната си чиста къща. Това може и да не изглежда свързано с тази история, но е, защото обяснява защо в кладенеца можело да се намери всичко необходимо за един сносен живот. Също така обяснява и защо дъщерята на кмета, като паднала в кладенеца, паднала на меко и не си счупила врата. Тя била голяма красавица, въпреки че в тъмницата на кладенеца това не се виждало. Била също и много смела и не се уплашила много, като паднала долу. Дори усетила, че в кладенеца не духа никакъв вятър, и си рекла: „За първи път ще живея в този град, без да ме духа вятър, и ушите ми ще си починат“. Сетила се, че ще може и да си сложи обеци, без вятърът да ги отвее.

Когато вятърът издухал всички букви от града, писани на ръка и печатни, и изтрил всяка следа от възвишена поезия и проза, както и от политология, статистика и други безсмислени писания, взел, че ги изсипал в кладенеца. Дъщерята на кмета, която се казвала Валерия, примигвала в този прах от малки буквички и махала с ръка да отстрани от себе си тънките нишки от изречения, които се увивали около нея. Целият кладенец се покрил с букви, които обаче не падали хаотично, а се държали една за друга в думи и изречения и дори в цели произ-

ведения, със свой вътрешен смисъл. Разбира се, от учебниците по педагогика и политически науки не останало нищо – оцелели само някои цитати, включени вътре. Валерия започнала да размотава нишките от думи, оплели тялото ù, и видяла, че често са изречения, започващи с „Валерия“ и още по-често „Мила ми Валерия“, а също така и с „Ангел мой“, „О!“ и едно обръщение „козленце мое“. Валерия забравила самотата си. Потънала в четене на писмата, изпращани до нея, споменаващи многократно сините ù очи, червените ù ежедневни чехлички и официалните тюркоазени обувки с връзки, обгръщащи „елегантните ù крачета“. Когато нощта паднала, запалила петромаксовия рибарски фенер, изхвърлен от оная жена, за която вече разказах, и продължила да прекарва нишките пред очите си. Не била чела нито едно от тези изпратени до нея писма. Женското ù сърце се вълнувало, както не се било вълнувало в никой магазин. Думите в някои писма я карали да се изчервява, ушите ù да пламтят и гърдите ù да търсят още въздух в претъпкания кладенец. Откривала по изразите в писмата познати момчета, а други явно били от по-зрели мъже и от тях се изчервявала най-много. В едно писмо пишело: „Знам, че думите ми ще отидат на вятъра, както изчезва прането на майка ми, и с всяка дума и всяка отлетяла дреха оставам по-гол пред Вас“. Имало и изрази „любовна катализа“, „трепетен катарзис“ и „непоносимо великолепие и финес“, зад които разпознала един противен умник. Изморена от четене, Валерия се приготвила да спи. Размотала и последното изречение и с копнеещи за сън очи започнала да го чете: „Господин Кмете, зная, че криете всичките ми писма до Валерия, но знайте, ще дойде ден, когато тя ще падне в кладенеца и аз ще съм този, който ще я спаси и това ще стане преди още да е догорял петромаксовия фенер на баща ми.“ Валерия прочела изречението няколко пъти, защото ù се сторило, че в него има повече смисъл, отколкото в другите, и още при четвъртото прочитане някой спуснал въжена стълба в кладенеца. Едно момче, което тя бегло познавала само поради това, че няколко пъти искало от нея назаем отварачката за консерви, слязло запъхтяно и казало:

– Извинете, че ви прекъсвам, но видях, че свети петромаксовият фенер на баща ми.

– А мен ще ме спасите ли? – попитала Валерия.

– О, разбира се – отговорило момчето и се изчервило, – но ми беше неудобно да започна с това.

Валерия, опиянена от предчувствия, с оголена от внезапна любов душа, се покачила по въжената стълба пъргаво като циркова артистка. Застанала до отвора на кладенеца и когато момчето излязло, го задушила в прегръдките си. Момчето изпуснало петромаксовия фенер, дрехите на двамата се подпалили и след дългата целувка вече пламтели като две факли. Двамата се понесли към реката. Един свидетел изтичал при кмета и му докладвал, че изчезналата му дъщеря се носи като факла из града. Кметът разбрал, че нова заплаха грози града и отсега нататък, освен с вятъра, градът трябва да се бори и с огъня. Това си го мислел, докато тичал да спаси дъщеря си.

Двамата скочили от моста в реката. Пламъците изгаснали, но очите им, както

се казва, блестели от щастие.

– Аз съм Теофил – казало момчето, като си поело дъх.

– Приятно ми е.

На събралите се на моста граждани двамата им изглеждали жалка картинка – черни като коминочистачи, мокри и кални – две окаяни създания, залепнали един за друг. Нищо красиво не виждали в тази красива история. Кметът сърдито дръпнал дъщеря си и отправил презрителен поглед към момчето. Майката дръпнала сина си и отправила презрителен поглед към мократа, окаляна, преждевременна любов на сина си.

***

Още същия ден Теофил слязъл пак в кладенеца. Попил с ноздрите си прашинките аура, останали от Валерия, и въздъхнал. Огледал прахоляка от букви и си помислил, че ако ги подреди добре, могат да излязат някои хубави изречения, необорими доказателства за смисъла на света, козметични съвети, тайнствени рецепти или пък бъдещи тиражи на лотарията. Напълнил всички букви в един чувал, а в друг събрал личните си вещи и някои от изхвърлените неща на баща си. Като се прибрал в къщи, с баща му сковали един здрав сандък. Надписали го „сандък с вещи за неизхвърляне!“, заключили го с катинар и скрили ключа. Двамата дни наред се усмихвали тайно един на друг, доволни, че вече могат на спокойствие да си прибират вещите, без някой да им ги хвърля в кладенеца. Майката местела сандъка насам-натам из къщата, но виждала, че където и да го сложи, ù пречи. Теофил всяка вечер се преструвал, че си ляга, а вместо това отварял сандъка и изваждал чувала с буквите. Дълги нощи разглеждал изреченията, главата му жужала от толкова различни мисли, написани от толкова хора. Постепенно започнал да различава различното мислене при различни хора или поне различния израз. Започнал да подрежда изреченията в истории и поставял всяка история в отделна торбичка. Често прехвърлял цели части от истории от една торбичка в друга, защото, както се убедил, една история може да се развие в много повече посоки от реалния живот и това не се дължало толкова на измислиците на разказвачите, а на свойството на думите да са многозначни, приповдигнати и доста лични, защото една и съща дума за различните хора често означавала различни неща. Попаднал на една история за конник без глава, влязъл, кой знае кога, през северната порта. В едно друго прашно изречение пишело, че в дисагите на коня имало две глави – руса и черна. Сглобил историята от подходящи изречения така:

„Една зимна утрин през северната порта на града влязъл конник без глава. Конят препуснал към градския площад. Конникът, въпреки че бил без глава, бил добре облечен и имал вид на човек, който носи важна новина или поне доскоро мислел, че носи важна новина, защото стискал в юмрука си навито на руло писмо. Като стигнали площада, конникът и конят направили няколко обиколки, в които конят танцувал валс, менует, маршировал, и после, като се събрали хо-

рата, конят започнал да се покланя. Един младеж извадил писмото от ръката на конника и започнал да чете. След като прочел: „Уважаеми граждани“, вятърът грабнал от ръцете му хартията, повъртял я във въздуха пред очите на всички и я запратил в клоните на едно дърво. Някакво момче се покатерило на дървото и точно преди да достигне писмото, то се разкъсало на парчета и парчетата се разлетели в различни посоки, понесени от вятъра. В дисагите на конника открили две глави. Сложили едната върху тялото и тя казала: „Нека другата да ви каже“. Сложили другата глава и тя казала „Нека другата да ви каже“. Хората нищо не могли да разберат и се пръснали да търсят парчетата от съобщението. В близките дни не виждали нищо по-важно от това да намерят частите и да сглобят съобщението. Толкова малко неща се случвали в техния град, живеели си щастливо и ето сега, това, което щяло да се случи, не се случило. Не знаели какво е то и това не им давало покой.“

Теофил, въпреки че не разбрал историята и му се струвала невъзможна, я събрал, единствено следвайки логиката на изреченията. Тази история имала поне петдесетпроцентова вероятност да се е случила точно така.

Сглобил и едно съобщение, което не му давало мира.

„Уважаеми съграждани, след упорито търсене в капаните за вятър появилите се откъси от съобщението на конника без глава могат, според градските съветници, да се сглобят така: „Уважаеми граждани, дошъл съм във вашия град със своя кон, който се казва Паркур, но това не е важно. Важното е, че съм дошъл да поискам ръката на Валерия и понеже не знам дали тя харесва руси със сини очи или чернокоси с бадемови очи, съм се подготвил и за двата варианта. Ако обикне душата ми, както аз я обичам, ми е все едно коя глава ще избере. Другата ще я подарим на бедните.“

Това съобщение, сглобено така и предполагащо, че и градските съветници са били обективни, подреждайки всякаквите написани листчета, попаднали в капаните за вятър, измъчвало Теофил дни наред, защото нощите му били изпълнени с работа.

На десетия ден след като вече приел и двете истории за напълно вероятна истина, написал на Валерия:

„Мила ми Валерия,

Ще оставя настрани чувствата си, защото те са трайни и няма да се променят до следващата ни среща. Пиша ти за друго. От многото думи в кладенеца сглобих две истории, които ти изпращам като приложение в две торбички. Наистина ме измъчва въпроса дали харесваш руси, тъмнокоси или само мен – помислил и после добавил – или руси, тъмнокоси и мен. Любопитен съм, защото не те познавам добре, тъй като бяхме само шест минути заедно. Две в кладенеца, една минута по време на целувката, две минути бягахме в пламъци и една в реката, потушавайки пламъците. Ще очаквам отговора ти.“

***

След три дни чакане, които се сторили на Теофил четири, пристигнал отговорът.

„Скъпи ми Теофиле,

Двете торбички с истории и писмото ме учудиха, без да ме зарадват. Дори се натъжих. Пазя лицето си красиво за теб, а душата си – чиста за рая. Ако двете торбички се разтръскат добре, повярвай ми, от това може да излезе съвсем друга история. История, в която нямам нищо общо с двуглав обожател.

Знаеш ли какъв е звукът на паднало дърво в гората? Никакъв, ако няма кой да го чуе. Какво пише в един чувал с думи? Нищо, докато някой не ги подреди. Според мен историята може да се прочете и по друг начин. Понеже съм жена, без това все още да е напълно вярно, и не мога да систематизирам, най-общо ще кажа, какво мисля, че пише: „Уважаеми съграждани, един конник без лице е отвлякъл Валерия. Знае се само името на коня, но то не е важно. Конникът е бил добре облечен и имал вид на човек, който носи важна новина. Умоляват се всички граждани, тъй като две глави мислят по-добре от една, да допрат главите си една до друга по двойки и нека русата глава да не казва „Нека другата да ви каже“ и vice versa, а всяка глава да каже какво е видяла и какво мисли, защото някои казват, че бил рус със сини очи, а други – чернокос с бадемови очи, а конят му можел да танцува валс, менует и да марширува все едно, че е на състезание по паркур.“ Мога искрено да те уверя, че единственото важно нещо за мен в тази история е конникът да си ти, ако ти си обикнал душата ми, както аз те обичам. Да знаеш обаче, че баща ми е заключил вратата. Целувки. В.“

Теофил първо се зарадвал на милия отговор, но после почувствал една празнина. Разбрал, че е твърде възможно в бъдеще всичките му интелектуални разсъждения, търсенето на истината и задълбаването във философия да бъдат разглеждани само в светлината на въпросите, вълнуващи жените, а именно: любовта, привличането, отблъскването, съюзяването, съгласието и евентуалните им антиподи. Истината можела да стане като един тапет в бъдещия им дом с Валерия и всеки път, когато се зацапа, да бъде сменяна с по-хубава. Теофил искрено искал да бъде заслепен от любовта си, но не бил. Погледнал пак чувала с думи и си представил как една мисъл, поставена вътре, може да се облече в различни думи. Десет пъти да постави една мисъл в чувала, тя всеки път ще се облече по различен начин, но пак ще бъде същата мисъл. От друга страна, мислел си, едно негово писмо, изпратено до десет различни Валерии, ще бъде разбрано по десет различни начина. Странно нещо са думите. Чувалът, все още не можел да реши Теофил, е или хранилище на истински, но силно разбъркани истории, или е склад за дрехи, в който всяка мисъл може да се облече както си иска. Трябвало в бъдеще да разреши този проблем. Теофил грабнал две шепи букви от чувала, пресипал ги в една торба и излязъл навън вятърът да проясни мислите му.

***

Сутрин рано на крайбрежната улица, която била по-скоро в небето, издигайки се на сто метра над морето, на ръба на отвесната скала стоели деца с широко отворени усти. Вятърът влизал в устите им, правел невъобразими лупинги и оставял в главите на децата някаква мъдрост. Стоенето с широко отворена уста по посока на вятъра бил основният метод на обучение на децата. Така получавали всичките си необходими знания. На крайбрежната улица можело да се видят и частни учители с компаси, сектанти, стойки за закрепване на глави, подпирачки за брадички и разширители на усти. Добрите учители можели само с лека промяна на ъгъла, под който влиза вятърът в нечия глава, да развият музикалните, математическите или художествените способности на ученика. Нещата ставали просто и естествено. Защо да е сложно, като може да е просто, казал веднъж един будистки монах, който бил обиколил целия свят и само тук и в своя манастир усетил, че знанието може да идва от вятъра. Монахът довел със себе и един тайнствен приятел. Господин Шелдрейк, така се казвал приятелят му, имал нестандартни възгледи за живота и изнасял лекции. В града с много вятър изнесъл лекция „За живота на малките кукувици“.

Градската зала едва побрала всички желаещи да го чуят. Майките идвали с децата си, защото мислели, че лекцията ще е популярна. Лудите търсели скрит смисъл, а старците идвали с подозрението, че кукувиците знаят колко живот им остава.

Шелдрейк още преди да започне лекцията, се обърнал към публиката:

– Нека всеки да попита каквото иска.

От публиката заваляли въпроси:

– Как кукувиците знаят колко ще живее този, който ги слуша?

– Как знаят кой точно ги слуша? – попитал друг.

– А може би този, който е броил колко години му остават, умира доброволно, като му свърши предреченият живот, защото така излиза сметката – добавил трети.

– Това са бабини деветини – казал Шелдрейк. – За друго ще говорим – за това как малките кукувици знаят това, на което никой не ги е учил.

Обяснил на смълчаната публиката своите наблюдения. Започнал с това, че възрастните кукувици снасят яйцето си в чуждо гнездо и после се изпаряват безследно. Малките кукувици се излюпват, хранят ги другите птици, но учат всичко сами. Сами се учат и да летят. После, в един важен за всички кукувичета ден, всяко едно от тях напуска гнездото и отива на определено място, където се събират всички кукувичета. Никое от тези пилета няма майка или баща, които да му кажат къде да отиде, но всяко едно отива на точното място и в определеното време. После заедно намират и пътя до Африка.

– Инстинкт – казал някой.

– Не, този термин не обяснява нищо – казал Шелдрейк.

– И те слушат вятъра, като нас – казало едно момче.

– Браво, може и така да се каже – продължил Шелдрейк. – Слушат си своя вятър. Хората приемат това, което носи за тях вятърът, кукувиците – което е за тях,

рибите – което е за тях, и всяко растение – което е за него. Всеки вид – хората, растенията и животните – си има информационно поле и това е, което искам да ви кажа – завършил Шелдрейк. В залата се чули ръкопляскания.

– Дойдох във вашия град – продължил – защото чух, че се учите, като пускате вятъра в главите си. Браво. Това е гениално и просто едновременно. Как става? – попитал с искрено любопитство.

– Ушите ни са непромокаеми! – скочило пъргаво едно момиче. – Искам да кажа, че каквото ни е влязло в главата, не изтича, докато спим настрани. За това и не си пробиваме ушите, а носим обеци с клипс.

– Освен това – важно казал един частен учител – нашият вятър е морски, силно солен и неговият смисъл се отлага в мозъка. Вятърът в равнината е сух и не води до никакви натрупвания и идейни отлагания, а само до психични разстройства. Вятърът в големите градове е най-вреден, защото носи само преработени човешки мисли, отхвърлени от нечия глава.

– Благодаря – отвърнал Шелдрейк. – Струва ми се, че тук си живеете добре и в здравословен климат. Вашият град е южен, а хората са щастливо вятърничави и всяка сутрин се събуждате с нови желания. Както знаете, новите желания водят до нови принципи, новите дрехи водят до нови настроения, а новите мисли преди събуждане са най-хубавите. Задържайте сутрешните си мисли и не бързайте да си спомняте кои сте поне до обяд.

В залата отново се чули ръкопляскания. Някой извикал „Да пуснем морския вятър!“. Отворили прозорците, в залата станало невъобразимо течение, което понесло перуките на хората, бибероните на бебетата, туники без техните собственици, бомбета, цилиндри, шапки с пера, пенснета за късогледство, слухови тръби, ръкавели, маншети и часовници без верижки. С това лекцията приключила.

***

Докато Валерия чупела фибите си в опити да отключи вратата, Теофил се отправил към Неразумно високата кула. Тази кула се издигала на един хълм южно от града и имала толкова много недостатъци, че градският съвет многократно обсъждал кога най-сетне да се разруши тази Неразумно висока кула. При толкова недостатъци нямала нито едно предимство пред това да не бъде кула. В началото я наричали кулата на майстор Лука, но после, като видели накъде отиват нещата, започнали да я наричат кулата на лудия Лука, на пощурелия от любовна мъка Лука, който казал, че ще пита лично Господа защо Лена не го обича вече, и издигал кулата все по-нагоре и по-нагоре. Кой знае докъде щял да стигне, ако един ден, след като поставил камъка, завършващ поредния пълен кръг, не чул гласовете на бъдещите си деца, които му казали: „В тоя живот няма да стане каквото искаш, но ще стане в следващия“. Тогава спрял да строи.

Основният недостатък на кулата било стълбището – толкова тясно, че по него едва можел да се движи един недебел човек, и тук изниквал и вторият, пак основен недостатък – вятърът в стълбището духал с такава мощ, че движел хората

вътре както си иска, все едно че ги пиел със сламка, и често ставало така, че този, който мислел, че се изкачва, слизал надолу, и обратно, в зависимост от настроението на вятъра.

Теофил се заизкачвал или поне мислел, че се изкачва. След един час изкачване срещнал по стълбите пухкава госпожица, която слизала по стълбите. Двамата се погледнали изпитателно и неловко, никой не искал да се връща обратно и затова се прегърнали здраво, притиснали се един до друг с все сила, но без страст, завъртели се и всеки продължил по пътя си. „Ние сме група“ – казала пухкавата госпожица две стъпала по-надолу и смехът ù закънтял по стълбите. Теофил събрал цялата си смелост и продължил нагоре. По стълбите срещнал и се прегърнал с още дванадесет пухкави госпожици. В началото на прегръдката телата им така запушвали прохода, че не можели да помръднат, докато с всички сили не се притиснели един до друг. Теофил се почувствал като на коледния бал, с разликата че там на края на вечерта можел да прегърне силно само една госпожица, а сега – цели тринадесет. Тъгата му по Валерия, витаеща основно в гърдите, изчезнала от тези прегръдки, от това притискане и издишване на целия въздух. Гърдите му сега били пълни с парфюмите на пухкавите госпожици.

Като се изкачил на върха на кулата, в кабинката за наблюдение изсипал буквите – били колкото за кратък роман с едър шрифт, събран в джобен формат – и решил от безсмисленото им многочислие да състави поне едно истинско изречение, случка или съобщение. Истинско като факт, а не граматически правилно. Решил да се добере до някаква истина, пък каквато и да е тя. Истините са кратки, казвал си. Хората преди не са били многословни, да не кажем празнодумци като днешните. Изразявали се ясно и без много увъртане. Търсел стари текстове. Мислел си, един надпис, колкото е по-стар, толкова е по-близо до истината. Несигурните думи като: ако, може би, евентуално, ще видим, друг път, на куково лято и подобни трябвало да бъдат изхвърлени. В тях нямало истина. Решил да изхвърли и празните думи като: нима, тъй ли, ооо!, ах! и други възклицания, уводни думи като: с ваше позволение, ако разрешите, мадам, доколкото си спомням, бих искал да добавя, уважаеми господа и дами и др. Отделил ненужните думи и ги поставил на една купчинка до вратата, след което се заел с важните думи. Успял да подреди някои изречения, свързани помежду си:

„Този град е като църковен орган и всеки човек в него е тръба.“ „Темпото на музиката се определя от двата антикварни магазина.“ „Да знаете, че има кой да слуша музиката, затова трябва да звучите вярно.“

Докато Теофил се измъчвал да сглоби твърдения с вероятен смисъл, две чайки изкълвали набързо оставените настрани букви. Теофил махнал с ръка да ги прогони. Двете чайки се заклатили важно към вратата, там спрели и едната дала път на другата. „След вас, госпожо.“ „Ооо, колко мило!“ – отвърнала другата чайка. „За мен е удоволствие!“ „С ваше позволение.“ „ Удоволствието е изцяло мое.“ Теофил не издържал на този разговор, плеснал с ръце и чайките излетели с крясъци: „Ах!“ и „Как може!“

Продължил да подрежда думите. Сглобил още едно изречение: „Вятърът е

метач на окапали мисли и листа – стойте на вятър и ще имате свежи мисли“. Теофил подредил и няколко съобщения за сватби и погребения, без да е сигурен коя дата за кое е, един научен трактат за изобретение, наречено „запалка“, и няколко гатанки. Изморил се да разсъждава дали гатанките са неправилно построени, или намекват за невъобразими неща.

***

Теофил се събудил в чудесно настроение и, след като изпил едно гърне медовина, отишъл при кмета, за да поиска среща с Валерия. Срещата се състояла в церемониалната зала на кметството, което придало на разговора ненужна приповдигнатост.

– Добър ден, господин кмете – започнал, – позволете да ви се представя. Аз съм Теофил. След като прехвърлих в главата си някои възможности за деня, като например да отида за риба, да ловя паяци с намокрена връзка за обувки, да търся бижута в гнездата на свраките и да се видя с дъщеря ви, избрах последното.

– По-добре е да ловите паяци.

– Как да се изразя – замислил се Теофил, – след като я спасих от кладенеца, ми се ще да видя, че е добре.

– Времето е относително нещо в нашия град и редът на събитията никога не е ясен. Дъщеря ми падна в кладенеца, за да я спасите, горя като факла и после скочи с вас в реката. Вашето познанство води до необичайни събития. Защо искате да я видите?

– Четох някъде, че хората сме тръби на църковен орган. Този, който ни слуша, иска да звучим вярно. Струва ми се, че така звуча вярно.

– Млади господине, вие да не сте от спиритическо семейство, което се занимава с музика? – запитал кметът.

– Да, в къщата ни има добра акустика, защото е празна.

– Да си призная, четох вашите писма. Хрумна ми една идея. За вас вероятно е важно да получавате отговор на писмата си.

– Да, ще се радвам Валерия да ми отговаря, след като е получила писмата ми неотваряни.

– Вашите ги получава неотваряни, защото аз ги запечатвам пак, след като ги прочета. Много от писмата, които тя получава, направо ги изхвърлям. Има писма, меко казано странни. Но за друго говоря – кметът извадил от бюрото си един лист и го подал на Теофил. – Готов съм да ви помогна. В града има пет госпожици с име Валерия, включително дъщеря ми. Ето ви адресите на другите. Мога да се обзаложа, че всяка една от другите Валерии, след като получи няколко от вашите писма, ще се хвърли в кладенеца, за да я спасите. Отдавна съм кмет на този град и знам прищевките на хората. Разберете, че сте попаднал в нагласена ситуация, предразполагаща към влюбване.

Теофил гледал неразбиращо кмета.

– Общинският съвет подготвя един наръчник „Непозволени начини на флирт и прелъстяване“. Ще ви го изпратя с куриер. А сега моля да ме извините, но имам важна среща – казал кметът, подарил му знаме на местния отбор по летене с катапулт и напуснал стаята.

„Какъв негодник“ – помислил си Теофил. Това бил всъщност моментът, когато думата негодник била измислена и произнесена наум за първи път. Всички новородени думи се произнасят първо наум. „Негодник и презрител“ – продължил. Думата „презрител“ пак била измислена за първи път в този момент, но после хората не я възприели и сега е несъществуваща дума. „Презира не само мен, но и чувствата на дъщеря си! Той е един....“ – тук не успял да измисли дума за кмет, който презира вълненията на дъщеря си. Напуснал кметството с твърдо намерение да му върне тъпкано. Обмислял планове, но някакъв шум му пречел да мисли – чувал грачене, примесено с думи. Две чайки се въртели около главата му и грачели: „Ех – ех!“ „Все пак!“ „Но нищо, нищо!“ „Каква стана тя!“ „Къш!“ – викнал им Теофил. „Позволете да не се съглася с вас“ – казала едната чайка. „Нима?“ – казала другата и продължили да летят до него, грачейки безсмислени възклицания.

***

Валерия обикаляла сърдито заключената си къща, тропала с токчета от яд из просторните стаи, така че дъските станали на дупки, и така се плезела на снимката на баща си, че усмивката му се поизкривила от учудване. Сините плочки, докарани от баща ù от Андалусия, се пукали от неуморните ù потропвания и добили паяжината от пукнатини на древен стенопис. Баща ù, който минавал за благодетел на града, кой знае защо уважаван и почитан, за нея бил най-обикновен тиранин и тъмничар. Падането в един кладенец не е кой знае каква грешка, мислела си – не е като да пропаднеш в живота, та да ме заключва така безмилостно. Овладях толкова изкуства, освен да владея чувствата си. И наистина било така, защото клавесинът свирел послушно в ръцете ù, можела да обръща палачинки във въздуха, разбирала мислите на философите и простите, но увъртени истини на поетите, можела да стои на един крак и да си върти ръцете в противоположни посоки, без да губи равновесие, можела да постави цялото юмруче на дясната си ръка в устата си на певица и какво ли не още. Господ бил така благосклонен към нея, а баща ù – така строг.

Писмото на Теофил, мистериозно появило се сутринта под прага: „Валерия, ела, непременно ела в галерията!“, не ù давало мира.

Решила да се бори и впрегнала цялата си неопитност. Бутала фибите си в ключалката, въртяла ги насам-натам, но вратата не се отваряла. Тежката ръждясала брава усещала само гъделичкане от деликатните ù пръстчета. Тогава на Валерия ù хрумнал план. На третия етаж на къщата с изглед към улицата имало един прозорец без решетки. Още преди да е изгледала и един филм в живота си, използвала познат сюжет. Обиколила осемте спални на къщата и събрала

всички чаршафи. Увила чаршафите, навързала краищата им в дълго въже и се приготвила да се спусне посредством въжето, точно като на филм. Но не съвсем точно, защото Валерия увила въжето от чаршафи около кръста си и се спуснала от третия етаж подобно на пумпал или играчка йо-йо. Стъпила опиянена на земята. Събрала сили и поела първо на зиг-заг, после право по гърбицата на извития калдъръмен път. Свободата, мислела си, е нещо, което се консумира точно когато ти се иска. Сладоледът трябва да се яде в летен ден, топлата вана е за зимата, хубавите рокли са за вечер, а целувките, ах!, целувките, най-добре да са за днес. Свободата е непредсказуемото добро или зло, което можеш да си причиниш, без много да му мислиш. Свободата е също да отидеш в галерията, следвайки сляпо едно писмо. Обзета от тези мисли, Валерия тръгнала към градската художествена галерия. Срещнала учителката си по балет и горещо я помолила да предаде на Теофил, че го чака в галерията, както е уговорката. Учителката намигнала съучастнически и веднага тръгнала към къщата на Теофил, за да му съобщи за тайната среща, като продължила да намигва съучастнически на всеки срещнат.

***

Валерия се скрила от изучаващите я погледи в галерията. Обикаляла нетърпеливо из залите в очакване ах! да дойде Теофил. Видяла из залите още четири момичета. Всички уж гледали платната, но погледите им така нервно се стрелкали на всички страни, че зареждали галерията с непоносимо напрежение. Като се разминавала с тях, Валерия ги поздравявала със „Здравей, Валерия!“ и те и отвръщали също със „Здравей, Валерия!“. В този странен и напрегнат ден още по-странно било, че и петте момичета от града се казвали Валерия. Това направило очакването на Теофил по-болезнено от зъбобол и болки в корема, взети заедно.

Валерия разгледала всичките двеста и осемдесет платна за петнадесет минути, без да види нито едно от тях. Красотата минавала пред очите, но тя не виждала нищо. Най-сетне Теофил влязъл в галерията и всички момичета впили поглед в него. Теофил ги гледал с невярващи очи и не знаел откъде да започне разговора. Всяко момиче очаквало да чуе нещо специално, погледите им горели, гърдите им дишали на пресекулки прашния галериен въздух и една неправилна дума от Теофил можела лесно да доведе до припадък.

В този момент в галерията влязъл и кметът. Изгледал победоносно всички и казал:

– Ето ни всички тук! Всички неомъжени Валерии и авторът на писмото Теофил. Така е, нали? – попитал и всички кимнали в съгласие. – Като кмет на града аз имам своите отговорности, трябва да припомня. Когато до мен достига бележка „Валерия, ела, непременно ела в галерията!“, без да е уточнено коя Валерия, какъв е цветът на очите ù или аромата на косите ù, и други така съществени подробности в този род кореспонденция, аз наредих това съобщение да бъде

изпратено до всички неомъжени Валерии, включвайки и моята дъщеря. Градската галерия се издържа с пари от кметството и ако само моята дъщеря ползва галерията за срещи, то това ще е злоупотреба със служебното ми положение.

Четирите Валерии кимали разбиращо, а нашата Валерия и Теофил гледали кмета без необходимия респект и дори доста сърдито.

– Четирима са съгласни, а двама не са. Значи постъпих правилно – констатирал кметът. – Аз трябва да действам винаги в името на мнозинството.

Настъпило неловко мълчание. Вълнението още витаело из залата и дори приказките на един кмет не можели да възстановят ежедневния ход на нещата. Денят очаквал своето по-интересно развитие.

– Аз съм с файтон, който не е общинска собственост – казал след продължителното мълчание Теофил. – Млади дами – обърнал се към момичетата, – позволете ми да ви поканя на една разходка с файтон.

Дамите веднага се съгласили, без нашата Валерия, която погледнала подозрително Теофил. Теофил не се смутил от този поглед, защото като мъж усещал, че е важно на всяка цена да излезе с чест от ситуацията. Тръгнал победоносно към файтона, последван от петте Валерии. Когато потеглили с файтона, кметът успял само да им извика да не карат по крайбрежната улица, защото е ветровито.

***

Файтонът се понесъл из града. Гледката на пет Валерии, носещи се във файтона и евентуалния годеник Теофил отпред на капрата, така подходящ за всяка от тях, объркала злите езици, както и добронамерените клюкари. Уточненията „...ама, за коя точно Валерия, става дума?“, „Валерия, дъщерята на нотариуса или на кмета, коя по-точно?“ „Онази русата Валерия ли?“ и всякакви безкрайни обяснения забавяли разказа и мълвата за нещо трудно обяснимо и може би непристойно плъзнала по кафенетата. Майките на Валериите излезли да ги търсят по улиците, отначало разтревожени, после паникьосани и накрая възмутено искащи от кмета да сложи край на това и да прати стражари да арестуват файтона и да им се върнат дъщерите.

По заповед на кмета стражарите препуснали из града да търсят файтона и всеобщото оживление по улиците затвърдило усещането, че нещо става. Тъй като било към края на ноември, мнозина помислили, че е пристигнало младото божоле, и радостно излезли на улицата с канички в ръце. Кръчмарите почнали да наливат каквото вино имат, защото добре си разбирали от работата и да разочароваш приповдигнат клиент е най-големият грях в тяхната професия. Суматохата и веселието завладели града и площадът започнал да се изпълва с хора. Уличните музиканти засвирили, а огнегълтачите запалили спирта в гърлата си и започнали да бълват огън по посока на вятъра.

През това време файтонът спрял в двора на Теофил. Теофил поканил дамите на гости, настанили се на пода и започнали игра на асоциации. Не онази обикновената игра, а игра с думите от чувала с думи. Теофил помолил неговата

Валерия да разкаже историята на тайнствените думи, оплитаща се около нея в кладенеца. Доразказал своята част от историята и разделил всички думи на шест равни части. Многозначителната тайнственост на чувала с думи започнала да му омръзва. Нека, казал им, сега всеки от нас да се погрижи за своята си част. Всеки взел своята част от думите и внимателно я напъхал в джобовете си. Играта с асоциации тръгнала в необичайни посоки – в отговор на непознати думи играещите вадели от джобовете си нечувани и сложни мисли, простите им предположения били удавяни в потоци от думи с неподозирана дълбочина. „Явно живеем в свят, невъобразимо по-сложен от този, който си представяме“ – заключил по едно време Теофил. „Явно живеете в свят, неподозирано по-прост от истинския“ – извадила от джобчето на плетената си жилетка Валерия, дъщерята на нотариуса. „От всичката светлина виждате тази, която е видима“ – прочела Валерия, дъщерята на пекаря. „Смятате, че нощта е тъмна, а сънят не е истина“ – прочела Валерия на шивача. „Но както и да е, светът работи и в тоя си вид“ – засричала късогледата Валерия, чийто баща бил моряк. „Пестенето на пари не е като пестенето на мисли и се отплаща“ – издекламирала кметската дъщеря.

– Тези думи не са само за нас, хайде да ги разхвърляме из морето и града – предложил Теофил.

– Не, не в морето – казала дъщерята на моряка. – Знаете ли какво ще си помислят рибите, представяте ли си, ако почнат да говорят, да разсъждават на глас нощем в морето или в мрежите на рибарите. Тези думи са за хората, по-умни от нас.

Всички се качили на файтона, препуснали из града и започнали да разхвърлят думите. Който ги вдишвал, се разкихвал. Подобно на енфие приятният гъдел в гърлото изчиствал всички мисли и знания на човека. В момента на кихането новородените и зрелите хора били еднакво нови в един непознат свят без нито едно противоречие.

Стигнали с файтона до площада и пред очите на развеселените съграждани изтупали от джобовете, от ръкавите си, от подгъвите на дрехите си всички думи и облакът, жужащ от смисъл, започнал да навлиза през фунийки в носовете на хората. Вятърът понесъл едно кълбо към ресторанта „Дивото прасе“ и думите се стоварили точно в клетките на животните, които скоро разбрали употребата им. Първите изгладнели клиенти, посочили някое животно, стъписани чували оплакванията му: „Защо пък аз?!“, „Не ви ли е срам!“, „Защо не опитайте нещо безмесно?“. Другите животни започвали да дюдюкат, да тропат с копита и клюнове и клиентите засрамени и уплашени напускали заведението. Собственикът отишъл да се разправя с животните, но и него посрещнали с подмятания: „Кръволок!“, „Слуга на хищни варвари!“ и „Долен касапин!“. Всяка негова дума изчезвала в невъобразимия шум от гърлените звуци на чифтокопитните, крякането на пернати, квичене с човешки думи и дори квакането на жабите, изложили на показ жабешките си бутчета – един от най-търсените специалитети на заведението. Собственикът се уплашил, че полудява, и пуснал животните. Те

се разбягали панически във всички посоки. Една пуйка се върнала след малко и казала на собственика „Благодаря все пак!“. „А, няма защо“ – отвърнал механично той. „Аз поне съм красива и ще се оправя в живота“ – добавила ни в клин, ни в ръкав пуйката и се отдалечила.

Градът заживял по старому. Мислите на хората останали същите, с изключение на една подробност, една странна особеност, която всички започнали да забелязват и която се случвала след всяко кихане. Работата била в това, че след всяко кихане в главата на кихащия се появявала мисъл, съвсем несъответна на човека, чужда, несравнимо по-умна от собствените му мисли, без съмнение мъдра, възвишена и носеща напълно вярна информация. Учениците първи започнали да използват тази нова дарба. Често се случвало изпитваният ученик, като не знае какво да отговори, да бърчи нос, да вдишва усилено прашния въздух, да пипа тебешира и после носа си в очакване да кихне и тогава казвал неминуемо верния отговор.

В една неделна утрин без облаци и с умерен вятър Теофил се престрашил и попитал кмета дали ще му даде ръката на дъщеря си. Той, разбира се, искал цялата Валерия, но такъв бил редът да се пита. Кметът казал: „А, не, малка е, а и ми е единствена“, и загледал неловко тавана. Там видял една паяжина, кихнал и казал: „Е, добре, давам ти я, но да не съжаляваш после!“ Теофил благодарил и отвел Валерия в къщи. Представил я на родителите си, майка му я погледнала с очи на изплашена котка, казала с половин уста колко се радва, но вечерта кихнала и пошушнала на мъжа си:

– Теофил уж щеше да учи за инженер, пък сега какво стана...

– Не се притеснявай, Господ му е дал повече, отколкото могат да му вземат хората – отвърнал мъжът ù. – И недей да кроиш планове! В тоя град нищо не може да се предвиди.

По-къса версия на новелата е По-желана в Копнежа за фантастични разкази 2008 на Човешката библиотека.

Александър Карапанчев

ИЗМИСЛЕНИ МЕМОАРИ

(чифт разказоиди)

Ляв еш: НЕВИДИМИТЕ

Веднъж, а по-точно на 12 януари 1943 година, на Хърбърт Дж. Уелс му омръзнало да седи в опушения Лондон и да пише. Вдигнал глава от поредния си роман, пък вперил взор в библиотеката насреща. Тя била до последния инч все негова: рафтовете ù (великолепен йоркширски дъб!) били негови, стъклата, както и книгите, сътворени от самия него и издадени по цял свят на какви ли не езици.

– Уф, я стига с тоя заседнал живот на жив класик! – рекъл си Уелс, след което отишъл право у един приятел, който се хвалел насам-натам, че е изобретил машина на времето. Дори ù бил сложил ръчка от слонова кост, бяла като каймак.

„От бивен на индийски слон“ – обичал да подчертава той; сякаш ако била от африкански дългохоботник, това щяло да съсипе проекта му.

– Къде искаш да идем, Хърб? – запитал го сега приятелят. – Бихме могли и в двайсет и първи век да прескочим, щом кажеш. Обаче максимум за три-четири часа, понеже напоследък не съм си зареждал резервоара...

Къде, къде, ето ти люта загадка. Бидейки стар утопист, Хърбърт Дж. Уелс взел нечий опърпан атлас, стиснал очи и мушнал с пръст – ей в тази точка нà! По такъв начин двамата англичани попаднали в нашата София на 16 април 2001 или 2011 година, достоверни сведения по въпроса липсват. Денят се случил светъл, топъл, че даже и с поносим смог.

– Балканският климат не е идеално лош, а, драги Хърб?

– Фактът, че имаме машина на времето, не означава, че трябва да си губим собственото време. Човече, дай малко да ускорим крачката!

– И малко да се поразсъблечем...

След минутка те поели из софийските улици и какво да видят: наоколо минават празни коли плюс разни предмети; чуват се някакви гласове (доста потиснати впрочем), но визуално не се обозначава жива душа. Нито една-едничка дори за цяр! Вървели дълго, озъртали се, чудом се чудили – няма хора и туйто. Тъкмо се били отчаяли, когато Уелс мярнал кръжащ наблизо полицай, от когото личали само пистолет, палка и мобифон.

– Господине, хм, господине – спрял го класикът, – кажете защо тук не се забелязва никакъв българин от плът и кръв?

– Защото... Понеже... – умислил се полицаят, ала все пак продължил на сносен английски: – Ами защото България днес е невидима за света. Ние сме невидими както помежду си, така и за наблюдателите отвън, независимо дали са европейци или от други земи. Жалко, че не се научихме да протестираме.

– Добре, това помага ли ви? – осведомили се чужденците.

– Кое по-конкретно? Ааа, да, май разбирам. Това ни помага да пестим най-различни консумативи: било дрехи, култура и фризьорски салони; било обувки, зъбни протези или валута... нека да не изброявам всичко, че вече ми изтича дежурството. Хайде, пардон!

Тогава, бидейки стар антиутопист, писателят бил озарен от творческа светкавица, по-ярка от болид. За момент едрото му румено лице грейнало като карнавален фенер.

– Трябва – казал си той, – трябва да напиша роман под надслов „Невидимият“, просто се налага. Тази книга ще бъде филмирана ен пъти и ще се превърне в емблематичен стълб за фантастиката ми... Приятелю, я не се потривай, а карай бързо в 1897 година, не по-далече!

– Дадено, Хърб. Обличаме палтата и тръгваме веднага.

– Хубаво де, ами няма ли да зареждаш с гориво?

– Драги господине – прокашлял се изобретателят, – ти не схващаш ли, че дистанцията между днешна България и деветнайсетия век е направо нищожна? Щом стигнем у дома, все ще се нагласим някак...

Тук той без грам колебание дръпнал ръчката от слонова кост. И ето че – бряк-пряк! бряк-пряк! – летомерът защракал натрапчиво, докато двамата прекосявали годините и дори столетията, посипани със сребрист прах.

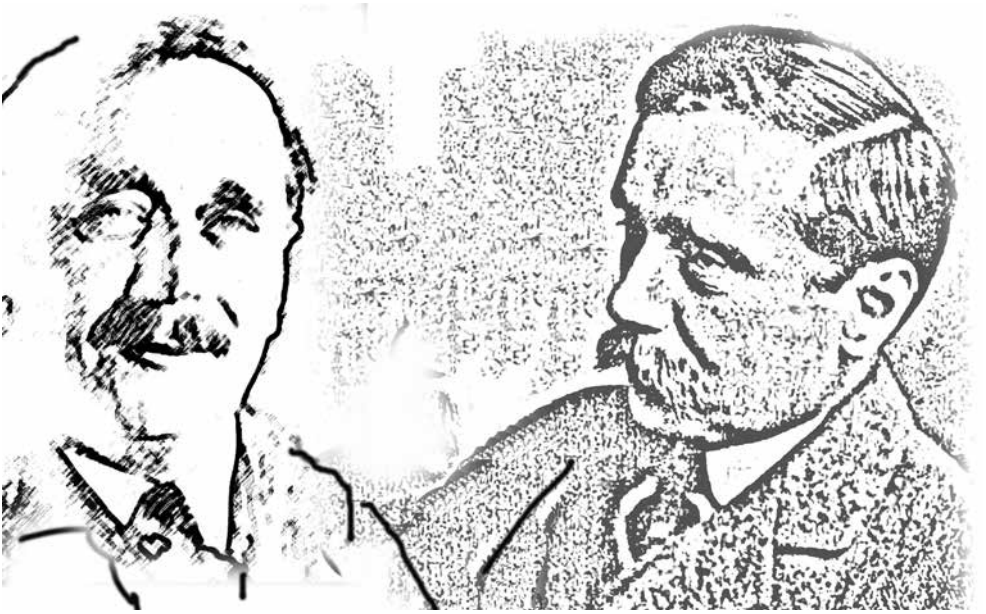

П о с л е п и с. *Според нашите медии, които никога не спят (но пък попийват!), Хърбърт Дж. Уелс се е вдъхновил тотално от София – тая перла на Балканите. Фантастът преработил името на улица „Граф Игнатиев“ в Грифин, а фирмата на многозвездния „Кемпински хотел Зографски“ само с едно майсторско драсване на перото съкратил на Кемп. Така и нарекъл главните си герои в романа „Невидимят“ и те скоро тръгнали по широкия свят.*

Десен еш: ФРАНКОФОНИЯ

Веднъж двама достойни мъже на Европа – писателите Серж Брюсоло и Жан-Пиер Мумон – се срещнали в един парижки ресторант. Срещнали се те не случайно, ами по собствена воля, защото имали да разнищват твърде важен проблем. Наоколо прехвърчали келнери с колосани салфетки, с кофички едва насълзен лед или подноси, отрупани с изкусителни ястия.

– Черпнята е от мен – уточнил Серж. – Какво ще пиеш?

– Колебая се между херес, уиски и метакса. От „Хайнекен“ също не бих се отказал, но всичко зависи от мезетата.

– Ти за тях не бери грижа, драги Жан-Пиер. Аз обаче съм патриот, а не шушумига и когато живея във Франция, употребявам предимно френски етикети.

– Абе, ако ме питаш мен, те винаги са ни подръка. Чакай, дали пък да не поръчаме бутилка асеновградски мавруд?

– Асеновград, това ще рече България, така ли? Тъкмо да се концентрираме върху темата: ти какво мислиш за българската фантастика?

Жан-Пиер Мумон бил отдавна готов със своя отговор.

– Да кажа, че я познавам изтънко, значи да те излъжа – засукал той левия си мустак, – но съм я пускал в моето списание „Антарес“, ходил съм на фестивал в Бургас, чел съм разни отзиви, кореспондирам си с Христо Пощаков, който грабна „Еврокон“ току под носа на Джон Брънър и Херберт Франке… Накратко, българите хич не са за изхвърляне. Мечтая някой ден да науча езика им, та да ги превеждам.

– Господа, за подбрани гости като вас имаме пастърмица и екологичен бански старец – навел се към тях келнерът, стискайки шише искрящ мавруд.

– Давай! – отпратил го Брюсоло и изведнъж взел, че се вкиснал. – Между нас да си остане, Жан-Пиер, ама напоследък цялата тази история ми дойде до гуша.

– Каква история бе, Серж? Я изплюй камъчето.

– Издателите ме изсмукват на поразия, феновете ме засипват с купища писма, наградите валят върху мене, по-изобилни от майски дъжд, и аз съм постоянно във фокуса на медиите. Ето, виж, убеди се сам!

Писателят сръбнал от балканския еликсир и измъкнал тесте снимки. На едната: Серж Брюсоло във фрак размахва приза „Златен Граули“, на другата: Серж с жакет се мръщи и държи „Аполо“, на третата: Брюсоло по тениска закрива с длан „Рони-старши“, а на четвъртата…

– И като си помислиш – въздъхнал той, – защо ми е всичко това? Музей на славата ли ще правя, що ли? Колко награди са получили Омир, Шарл Перо, Толстой?

Тук Мумон забелязал, че очите на неговия събеседник се наливат със сълзи, даже най-едрата капнала насред снимките. Точно тая сценка била използвана от някакъв папарак, притаен зад фикуса в дъното на дансинга.

– Успокой се, моля те – засукал десния си мустак Жан-Пиер, – и кажи как

смяташ да противодействаш?

– Искам да се захвана с нещо по-благородно и нестандартно. Ще основа библиотека, която условно съм кръстил „Ла Бюлгари фантастик“, а теб те каня за главен редактор. Ти ще отговаряш за подбора, аз ще инвестирам и ще пиша предговорите. Решавай!

– Добре, но откъде ти хрумна тази идея? Впрочем банският старец е великолепен – замезвай, докато не съм го унищожил до шушка.

Ала Брюсоло наблягал най-вече на виното и се мотивирал:

– Моят преводач Любо Найденов ми се оплака, че на площад „Славейков“ – там е най-голямата книжарница на открито на Балканите – французи и български автори не вървят. Хайде нас ни остави, макар да сме по-самобитни от американския профдъм, ама българите да не се четат в собствената си родина?! Тогава си рекох, че щом ние, французите, се харчим като топъл хляб тук, защо и същите тия българи да не тръгнат по подобен начин? Келнер, още един мавруд!

Внезапно в далечния край на ресторанта разцъфнал синьо-зелен букет, по електрически ярък и сочен – явно някой приготвял фламбе.

– Логиката ти е желязна – кимнал Жан-Пиер, – обаче последствията могат да бъдат много тъжни. Когато напреднем с новата библиотека, феновете ще ни заринат с безчет писма, наградите – вече международни! – ще завалят досущ тропически дъжд, а медиите ще ни будят посред нощ. За издателската конкуренция въобще не ми се приказва: нищо чудно да извадят всичко от Дядо Вазов, та чак до Красимира Стоева. Само си представи какъв риск поемаме и сетне пак ще говорим.

– Ммм, то такова… – измърморил Брюсоло, пък наистина се замислил дълбоко, без да забравя чашата с пурпурно балканско питие. Дори боднал няколко лентички пастърма.

Докато той разсъждавал под пълна пара, онзи ловък папарак отишъл право в редакцията на журнала „Пари мач“. Там тутакси откупили находката му и дежурният секретар без грам колебание сложил под снимката следния текст: „Живият класик Серж Брюсоло плаче над своите успехи.“

НОВИ НАГРАДИ
ЗА РОД(Е)НИТЕ ФАНТАСТИ

На осми декември 2007 г. в НДК издателство „Аргус“ отбеляза по подобаващ начин своята 15-годишнина. Бяха представени най-новите книги на фирмата и се раздадоха призовете от осмия пореден конкурс за непубликувана проза „Аргус – фантастика през 100 очи“. Този път те отидоха при Андрея Илиев, Атанас П. Славов, Ивайло Иванов, Янчо Чолаков и др. Накрая беше организиран малък, но приятен коктейл.

Преди коктейла се връчи и новоучредената награда за принос в развитието на жанра на въображението. За 2007 година я получиха, както следва:

* **Светослав Минков** (по случай 105-годишнината от рождението му) – взе я неговият внук Светослав Танев;

* **Любен Дилов** (по случай 80-годишнината от рождението му) – отнесе я Любен Дилов-син;

* и **Александър Карапанчев** (който единствен работи в това издателство от неговото основаване, та досега) – разбира се, той я пое собственоръчно.

Тази награда представлява почетен диплом плюс плакет и се обвързва символично с другия „Аргус“ – първото в света издателство, специализирано за фантастика и просъществувало само през далечната 1922 година.

* * *

Една година по-късно и на същото място бяха раздадени отличията от деветия конкурс „Аргус – фантастика през 100 очи“. Сега те поеха предимно към нежния пол: Геновева Димова, Красимира Стоева, Кристин Юрукова, а пък сред мъжете бяха предпочетени Ивайло П. Иванов, Сим Николов и др.

Този път (освен представянето на нови книги и коктейл) имаше и музикална програма, организирана от младото специализирано издателство „БалкаНота“. Естествено не беше забравена и наградата за принос „Аргус“, която за 2008 година отиде при:

* **Георги Величков** (по повод 70-годишнината от рождението му) – той отговори с развълнувано есеистично слово;

* и **Юрий Илков**, популярен още като Генерала (по случай неговата 55-годишнина) – заради служебна заетост на призьора дипломът и плакетът бяха взети от приятеля му Дилян Благов.

А интересно какво става с добре известната награда **„Гравитон“**, която не е връчвана вече от цели три години...?

Не се обръщай назад

Мартин Петков

Сигналът в лявото око се губеше, но всичко останало беше наред. Орф завъртя глава и се огледа. Дааа, бързичко действаха момчетата от Центъра. Дори и с едно око беше ясно, че е успял да мине през портала. Двамата пазачи продължаваха да се щурат от другата страна на прохода, почесваха се по рунтавите калпаци и се взираха с недоумение в него. Паролата беше разбита майсторски и не им позволяваше нито да повикат подкрепления, нито да започнат да го преследват. Единият от тях отчаяно взе да му маха с ръка и да вика нещо.

Орф се усмихна криво и им обърна гръб. Заради повредата в окото усещаше, че си върти главата повече от обикновено. Удари няколко пъти с длан по слепоочието. Вътре нещо изцъка и лявото око премига, после постепенно дойде на фокус.

– Така е по-добре – измърмори Орф и вече с две очи погледна света около себе си.

Горното ниво на Масива се беше ширнало пред него в безкрайна верига от равномерно издигащи се блокове. По тях се открояваха малките черни точици на портовете. Оттам минаваше пътят му към четвъртото дъно. И към Дика.

„Четвъртото дъно – мислеше си Орф, докато с бърза крачка приближаваше Масива. – Ханс е влизал в Периферията. Шак е стигал до първото дъно, и то за не повече от минута. А какво има после, никой не знае. Тези, които може би знаят, така и не се върнаха – Стас, Кел, Вин, Дора, Селена... Изчезнаха, без да успеят да изпратят и един байт до повърхността. С две думи – кофти работа. Дори много кофти. Ханс каза, че Масивът сам си подреждал информацията по-нататък. А как точно я подрежда и къде се намира сега Дика, това никой не можа да ми обясни.“

Масивът израстна пред Орф и надвисна хладно над него. Той се спря за секунда и потърси с очи най-близкия порт. От правоъгълния отвор лъхаше на топло и кисело, все едно бяха повръщали в него. Орф го разгледа внимателно и изхъмка озадачено. Над порта някой небрежно беше изписал със спрей U Sexy Bomb, а под него се мъдреше гравираната фраза:

Made in Singapoore
No 113264887

Орф записа номера и бръкна в джоба си. Време беше за първия орех. Стисна го силно между пръстите си, орехът изпращя и се разпука. Орф го метна в черното нищо, пое си дълбоко въздух и мина през прохода.

За момент загуби ориентация. Дори се зачуди дали не са го изтрили при прехвърлянето. Но след това дойде гласът:

– Добр диен!

– А?! – заекна Орф.

Не го бяха изтрили.

Гласът беше старчески и проломотваше думите с известно усилие. От време на време гълташе гласните.

– Вий ли сти за рмонта?

– Аз?

– Тъй си и знайех. – Гласът като че ли не усети въпроса в интонацията на Орф. – Времье беше да ни пратят някой.

Орф се почеса нервно и се огледа.

– Къде сте, не ви виждам?

– Ух, все забравям. Сигичка.

Нищото се превърна в материя и Орф видя, че се намира във вече поовехтял, но все пак подреден чиновнически кабинет. Зад полирано бюро с чекмеджета седеше дребно усмихнато човече. То се почесваше с молив по оплешивяващата глава и кимаше доброжелателно към Орф. От стената зад него се подаваше грозна мивка с един кран и зацапано огледало, в което се отразяваше плешивината му.

– Тъй. Май сига йе по-добрье. – Човечето кимна към пишещата машина пред себе си. – Тъкмо подготвях нова докладна до Главния...

В този момент вратата зад Орф (оказа се, че там има врата) се отвори и през процепа се подаде намръщена едра глава с къса подстрижка.

– Готова ли е програмата за аварии?

Въпросът беше зададен вежливо, но предполагаше само един отговор.

Видът на питащия подсилваше неприятното впечатление. Той дърпаше заговорнически от един фас, тръскаше пепелта на земята и непрекъснато се оглеждаше. Орф си помисли, че така изглеждат хората, които прекарват целия си живот в страх как все някой ден началството ще ги хване в издънка и ще ги изрита от уютното им чиновническо бюро.

На чичото в стаята обаче въобще не му беше до такива разсъждения. Той припряно ровеше в купчината пред себе си и заекваше от напрежение.

– Тука бьеше някъде... ей сегичка... аз, таковата...

Онзи с фаса го гледаше мрачно и предъвкваше на сухо. При това не спираше да се оглежда и да тръска пепел.

– Ей тука беше. Секундичка само...

– Секундичка, секундичка... – измърмори недоволно другият. – До обяд да ми е на бюрото, иначе ще докладвам на шефа и не знам какви ще са последствията. Една програма не можете да напишете като хората.

Чичката зад бюрото се сви.

– Ама ний не пишим програми – рече той. – Ний само ги анализираме.

– Анализирате – изплю с негодувание и погнуса онзи. – Всички се извъдихте анализатори. А бачкатори хич не останаха. Ще ви форматирам аз на вас дисковете и ще видим тогава вирус памет яде ли.

Вратата се затвори. В стаята остана да се носи неопределен аромат на евтина цигара и на заплаха.

Орф се почувства неудобно, но все пак реши да опита късмета си:

– А случайно да знаете как се стига до второ дъно?

– А?! – погледна го неразбиращо човечето и измънка със съжаление: – Значи вий ни сте от подръжката...

Орф прецени, че е по-добре да замълчи, отколкото да излъже. Стараеше се да не отмества поглед от кранчето на чешмата, за да не срещне тъжните очи на събеседника си.

– И значи ще трябва да се пиши нова докладна – омърлушено заключи човечето.

– Аз, може би, такова, по-късно – измърмори Орф и се измъкна заднешката от стаята.

Озова се в безкраен коридор с еднакви безименни врати от двете страни. Онзи с фаса още се виждаше в далечината – мърмореше си нещо под носа, куцукайки бавно по черно-бялата мозайка и клюмайки заканително с глава. После кривна встрани и изчезна.

Орф въздъхна и стисна здраво двата ореха, които потракваха в джоба му. Но до второ дъно трябваше да се добере някак и без тях. В Центъра не можаха да му направят повече. Само три, а Орф вече бе използвал първия, за да мине през портовете на Масива.

Тръгна по коридора, оглеждайки се внимателно. На всяка врата имаше красива месингова табелка, но на нея не пишеше нищо. Вървя дълго, но коридорът не свършваше. Вратите също не се променяха. Накрая Орф загуби търпение и отвори наслуки една от тях.

Вътре, на обикновено пружинено легло с дюшек, се изтягаше симпатичен младеж с хавайски плитки и вечерен фрак.

– Здравейте – каза Орф. – Кой сте вие?

– Аз съм Хракуля – рече кротко младежът и се усмихна. – Как я караш, пич?

– Бива – рече замислено Орф. – И какво правите тук, Хракуля?

– Аз съм вампир – отвърна скромно младежът и се прозя отегчено. – Смуча информация от разни сървъри. Бази данни, жълти хроники, секретни разработки... каквото изпадне...

– А случайно да знаете как се стига до второ дъно? – попита вежливо Орф.

– Естествено – отвърна все така отегчено онзи.

– И сигурно можете да ме прехвърлите там?

– Аз да не съм ти златната рибка! – изхили се младежът.

– Не, само си помислих, че... – подхвана Орф.

– Добре де – махна с ръка вампирът. – Щом ти е дотрябвало второ дъно, добре. Но да знаеш, че там няма никаква трева. Виж, ако искаш, мога да те метна за малко на шестнайсто... Там Фидел шитка страхотни пури без акциз.

– На мен всъщност ми трябва четвърто – рече обнадеждено Орф.

– Четвърто – погледна го тъпо младежът. – Там пък за къв ти е?

– Приятелката ми е там.

– А, приятелката. Това е друга работа. Чука ти се, значи – заключи мъдро Хракуля. – Но за четвърто дъно нямам ключ, брато. Ще трябва да караш по каналния ред. Мир, друже!

И преди Орф да успее да отговори, вампирът щракна с пръсти и стаята изчезна.

На второто дъно нямаше нищо. Или почти нищо. След малко се появиха сиви контури. Орф почака още, но друго не се появи. Къде ли го беше пратил Хракуля? Това въобще не приличаше на второ дъно. Всъщност не приличаше на нищо. Но тогава се сети, че никой не знаеше на какво трябва да прилича второто дъно. Той извади картата, която му бяха дали програмистите. Върху платката се появи малка червена светлинка и замига бързо. Картата работеше. От червена, светлината стана жълта, след което, за учудване на Орф, придоби мек ябълковозелен оттенък. Ако картата не лъжеше, това наистина беше второ дъно.

От нищото се появи опърпан просяк и го задърпа за ръкава, викайки прегракнало:

– Дай байт, дай байт...

После просякът изчезна и се появи инвалид с превръзка на окото и дървена протеза на крака. Той се изви в пространството над Орф, взря се в него с единственото си око и заграчи с дрезгав глас:

– Петнайсет вируса в диска на Пе-Це-то. Йо-хо-хо и ... По-нататък го забравих.... А какъв бях само, преди да ми връчат черния знак. Но тогава дойде Били Боунс, по прякор – Големите порти (а на английски – Big Gates) и стана тя една...

В този момент някой изтри едноокия и отново останаха само сиви контури.

Орф бръкна в джоба си и извади втория орех. Черупката почти се взриви в ръцете му и Орф трябваше инстинктивно да затвори очи от силната светлина.

Когато отново можеше да вижда, установи, че се намира в безкрайно зелено поле. Небето над него беше оцветено в морскосиньо и от някъде натрапчиво се носеше припева на Джон Ленън – „Ягодови полета завииинаги“, но в карибски аранжимент.

След малко от далечината се зададе и самият Джон Ленън. Подрънквайки на китара, той вървеше към Орф и си мърмореше нещо. Но едва когато се приближи съвсем, Орф успя да долови следното:

– Всичко, от което се нуждаеш, е... всичко, от което се нуждаеш, е... по дяволите, какво беше...

– Любов – довърши мрачно Орф и добави: – Щеше ми се аз да съм го измислил.

Джон Ленън се усмихна загадъчно и метна китарата в един храсталак.

– Още не му е дошло времето за такива откровения.

Погледът на Орф проследи внимателно полета на китарата и се върна към собственика ù. Тогава видя, че това изобщо не беше Джон Ленън, а младо юпи с очила и костюм на Армани, което се взираше съсредоточено в него.

– Добър ден – рече обърканo Орф.

– За мен всеки ден е добър – равнодушно отвърна онзи.

– Как така?

– Ами така. Може да се каже, че обичам да си угаждам.

Юпито свали очилата от носа си и започна да ги търка съсредоточено.

– Но по-добре да поговорим за вас. Надявам се, че пътувахте добре? Нали така е прието да се пита при човеците?

– Хм...

– И няма нужда да ми хъмкате... Заради вас трябваше да програмирам нови пазачи за периферията. Така че нека си спестим поне хъмкането. По-добре – разкажете, за какво сте дошли при нас?

– Щом знаете за пазачите, значи трябва да знаете и защо съм тук – рече мрачно Орф.

– Аз не съм врачка – отсече сухо квази-Ленън и приседна в тревата. – Вие по-добре ми разкажете, не се стеснявайте. И за вас ще бъде по-добре, ще ви олекне, така да се каже, а пък и аз ще си спестя малко РАМ. Но седнете де, седнете, недейте да стърчите така.

Орф вяло се отпусна на тревата срещу юпито.

– Разкажете, например, с какво се занимавате? – подхвана квази-Ленън.

– Програмирам музика – все така мрачно отвърна Орф.

– Ах, музика – въздъхна превзето онзи. – Знаех си аз, че ще намерим нещо общо. Ах, тази музика... Ах, този джаз... имаше такъв филм, помните ли? Но как го казахте вие – програмирате? А нима музиката може да бъде програмирана?

– Разбира се – кимна Орф. – Това е обичайна практика при нас.

– Хм, обичайна... При вас може и да е обичайна, а при нас, видите ли, може и да не е... Не знам... кх, кх, не знам...

И след кратък размисъл добави:

– Изсвирете, моля ви се, нещо! Ако не ви затруднявам, разбира се.

Орф погледна подозрително към квази-Ленън. Онзи го зяпаше невъзмутимо и се усмихваше. Тревите наоколо се поклащаха, въпреки че не се усещаше никакъв вятър. В цялата ситуация имаше нещо нелепо, но Орф все пак бръкна в джоба си и извади портативния програматор. Настрои го и включи на приемане. Почака малко, след което се съсредоточи и започна да обработва материала. От програматора се заизсипваха звуци. Квази-Ленън слушаше с притворени очи и поклащаше глава в такт. Орф включи няколко вариации и ги смеси. Това обикновено довеждаше публиката до екстаз – всички замлъкваха, занемели от очарование и неразбиращи какво точно им се е случило. Квази-Ленън обаче само се усмихна и отвори очи:

– Не е лошо. Даже никак. Но кажете все пак – нима имате нужда от такива евтини трикове?

– Харесват се на публиката – отвърна обидено Орф. – Това е част от шоуто.

– И как точно ви вкараха тук? – смени внезапно темата юпито. – Обещахте им автограф ли?

– Нещо такова – смотолеви Орф. – Всъщност, имам приятели в Центъра. Аз им помагам за някои неща, а те...

– А те ви вкараха тук – завърши юпито. – Мдаа, горе нещата не са се променили много. А освен това сте и известен, така ли?

– Би могло да се каже – смутено отвърна Орф. – Над сто концерта годишно. Над шейсет милиона даунлоуда. Нямам повод за оплакване.

– Освен един – кимна разбиращо квази-Ленън. – Този глупав инцидент с

Дика. Всъщност това ли е наистина причината да нахлуете тук по този начин, да трошите програми, да повреждате входове и да горите вертикални връзки?

Орф помръкна и прибра програматора в джоба си.

– Да – каза твърдо той. – Аз ще си я върна.

– Разбира се, разбира се – продължи да кима юпито. – Така и трябва. Това е то любовта. Само, разрешете ми да се поинтересувам – как точно възнамерявате да го направите? Нали разбирате, питам от чисто професионален интерес.

– Професионален? – повдигна вежди Орф. – А кой сте вие, всъщност?

Онзи приглади несъществуващите гънки по сакото си и отново придоби сериозен вид:

– Аз съм системният администратор. Мислех, че вече сте се досетил. Може да се каже, че в момента вие сте в моя дом. Гост, един вид, пък бил той и неканен. Но не се притеснявайте. Тук е пълно с неканени гости, както и сам вече сте забелязал. Това ме развлича.

– И от развлечение ли създадохте дъната? – запита ядно Орф.

Системният администратор разпери ръце.

– Разберете, мен никой не ме е питал какво искам. Затова и аз не питам никого дали му харесва тук или не. Досега в системата са вкарани над седем милиарда персонални кода. Седем милиарда! И няма нито един загубен. Това трябва да е достатъчно за онези отвън. А как са подредени кодовете и къде, вече си е лично моя работа. И няма защо да ми се цупите. Аз никога не съм бил дилър на змийско мляко. И никога не съм продавал замърсени дози на наивни млади момиченца. По мое време нямаше синтетика. Само хашиш.

Орф изскърца със зъби. Пред очите му изплува восъчното тяло на Дика и образът на механика, който бързаше да вкара кода ù в системата, за да може да хване мача по телевизията.

– Само да ми падне – изсъска Орф – Ще го...

Квази-Ленън се изправи и въздъхна укорително.

– Ех и вие... Хайде, вървете при нея. Но на ваше място аз не бих се доверявал твърде много на играчките, които са ви дали онези сополанковци в Центъра.

Орф го изгледа удивено. Нима той знаеше?

– Естествено, че знам – отговори на глас квази-Ленън. – Та това е просто, като две и две – четири. Всъщност, Центърът и масивите с персонални кодове са били създадени точно с тази цел. Човек умира, но ДНК кодът му остава и се трансформира в програма. После се записва на диск, където трябва да чака *какво*?

Квази-Ленън направи драматична пауза и продължи:

– Естествено, че възкресението! Въображаемото второ пришествие. Или, казано с други думи, онзи прекрасен ден, в който, извършвайки обратния път, програмата отново ще се превърне в човек. Е, не е точно като в Библията, но какво да се прави.

– Какво да се прави – сви рамене Орф.

– И вие си мислите, че сега този ден е дошъл. Отгоре на всичко смятате, че хлапетата в Центъра са ви направили голяма услуга, като са ви пуснали тук, а

всъщност е точно обратното. Те ви използват като опитно мишле, Орф. Пускат ви в лабиринта и чакат да видят какво ще стане.

Лицето на квази-Ленън бе станало сериозно и мрачно, докато изричаше това.

– И все пак – възрази Орф – те успяха да ме вкарат при вас. Защо тогава и останалото да не е вярно?

– Защото – усмихна се вежливо администраторът – вие сте жив. Поне засега. Всъщност, вие не сте тук, а там. Това тук е само една обикновена репликация на оригиналното ви аз. Докато, разбирате ли, аз или например Дика съществуваме само тук, в тази реалност. Репликацията на Дика се е превърнала в оригинал, просто защото... оригиналът е изчезнал.

Орф замълча и наведе глава. Думите на администратора звучаха убедително. Но сега беше твърде късно за такива колебания.

– Вие казахте, че Центърът е бил създаден точно с тази цел. Нашето възкресение.

– Да – кимна домакинът му. – Хората обожават да си поставят глупави цели.

– Може би сега целта ще бъде постигната? – пропусна забележката му Орф. – Все отнякъде трябва да се започне, нали?

Администраторът повдигна апатично рамене.

– Аз няма да ви преча. Просто исках да ви предпазя от едно разочарование. И да ви предупредя да не се надявате твърде много на орехчето, което носите в джоба си.

Китарата отново се появи в ръцете на Джон Ленън, той се обърна и започна бавно да се отдалечава, подрънквайки по струните:

– Ние всички живеем на жълта подводница, жълта подводница, жълта подводница... Та нали все някъде трябва да се живее, по дяволите...

Орф активира третия орех и почувства как червата му се обръщат и се опитват да излязат през устата. А когато се съвзе, установи, че се намира в малка заседателна зала, където очевидно се провеждаше оперативка.

Пред аудиторията се бе изправил дребен тантурест човек, който с нервни движения обясняваше нещо на слушателите си:

– Аз от трийсет години създавам политики. Какво като нито една от тях не работи? Нека някой друг да се заеме с това и да ги накара да работят. Толкова ли нямаме изпълнители? Аз с фактурки няма да си губя времето. Правя само каквото ми е наредено. И затова министърът всяка година ме награждава с почетна грамота. По телефон говоря рядко. Трябва ли ми някой, пращам секретарката да го повика. Та да не се троши държавна пара за телефончета. Но това, че трябва да се правят икономии, никой не го разбира. Смеят ми се. А защо, питам аз? Трийсет и две години трудов стаж са това. Три пъти са ме уволнявали и всеки път съдът ме възстановява на работа. А те седнали да пишат доноси срещу мен. Не мога да разбера, какъв им е проблемът? Когато се даде заповед – изпълнявам ли я? Изпълнявам я. И да не ми харесва, пак я изпълнявам. Щом е дадена такава заповед, значи трябвало е да се даде и точка. Затова за последен път питам – кой написа доноса? Ти ли беше?

На Орф му трябваше време, за да разбере, че става дума за него. Аудиторията го гледаше укорително.

– На доносник прилича – измърмори някой от залата.

– Мръснишка му е физиономията – добави друг.

– Аз... – заекна Орф. – Извинете, сбъркал съм...

– Сбъркал бил – кресна патетично ораторът и плесна с ръце. – Дръжте го!

Заседателната зала се люшна към Орф. Той отстъпи назад и излезе през една от вратите. Ключалката изщрака след него и отвътре се посипаха гневни удари. На Орф му се стори, че от някъде се носи смехът на системния администратор.

Обърна се и изпухтя тежко. Отново се намираше в коридор с врати. Само дето този път нямаха табелки.

Орф отвори наслуки една от тях и се озова в средновековно подобие на съдебна зала.

Двама пехливани, голи до кръста и с бръснати глави, млатеха с всичка сила някакъв човечец. Човечецът се извиваше и пищеше от болка. На мъничък скрин до пехливаните седеше съсухрен писар и дращеше усилено по хартията пред себе си, като в същото време сричаше на глас:

– По дело № 1640/2002 обвиняемият се признава за виновен по всички обвинения...

На скамейката над тях червендалест съдия, облечен в тога и с перука на главата, се прозяваше отегчено и си бъркаше в носа.

Пехливаните продължаваха да млатят, а обвиняемият продължаваше да пищи, но това по никакъв начин не впечатляваше представителя на правосъдието.

– Нарушен е параграф хиляда осемдесет и четвърти, параграф хиляда осемстотин и... двадесет и трети, не... и двадесет и пети... – мрънкаше писарят.

– По-бързо, по-бързо, да свършваме вече – сумтеше съдията. – Обещал съм на ерцхерцога да обядвам с него.

Орф затвори вратата и се подпря на нея. Очевидно не търсеше където трябва. Следващите няколко опита също бяха неуспешни. В една от стаите попадна на живо телевизионно предаване. От невидими колони в тавана гърмеше популярна музика, една от стените бе заета от огромен екран. На екрана проблясваха съобщенията, които си разменяха невидими зрители:

„Пасивен търси... има терен и голям... телефон...“

„Сия-Яна е мноо яка пичка. Шари черпи компанията.“

„Пацо харема поздравява Базата.“

„Младо дръвче търси стара лейка за поливане.“

Не се получаваше. Орф извади програматора и започна да го настройва. Зареди един от записите на Дика – „На брега/004.01“.

От усилвателя се разнесе смях. Чуваше се шумът на прибоя. После Дика каза:

– Да си вървим, Орф, слънцето залязва. Студено ми е.

Орф стисна зъби и изръмжа. Въобще не му се искаше да прави това. Смехът на Дика го разкъсваше. Представи си я такава, каквато беше онази вечер – с лека

бяла рокля и коси, сплъстени от солената вода. Включи функцията за просвирване и замижа.

Гласът на Дика се измъкна от програматора, претърколи се на земята и се втурна по безкрайния коридор. Блъскаше се във вратите, резонираше в помещенията зад тях и търсеше... Преминаваше през кодовете на същества, които вегетираха там – измъчваха се, гавреха се едно с друго, потапяха се в оргии и се давеха в илюзии... Гласът ги пронизваше и продължаваше да търси. Щеше да търси дотогава, докато не намереше своя дубликат. Дика. И тогава щеше да се върне при Орф, за да му покаже пътя.

Почака известно време. След това си пое дълбоко въздух и тръгна...

...Дика се печеше в шезлонг до басейна и пиеше коктейл „Куба Либре“. Келнери с хавайски ризи сервираха напитки на шкембести възрастни немци, които се припичаха по пластмасовите скари наоколо. Орф пристъпи напред и се прокашля:

– Здравей!

И после трябваше да отстъпи, защото Дика се озова на врата му и го притисна силно към себе си.

– Най-после – шепнеше тя в ухото му. – Откога те чаках. Знаех си, че ще дойдеш. Имам толкова много да ти разказвам, толкова много ...

– Обичам те – едва успя да прошепне Орф през водопада от думи.

– И аз – отвърна тя и се провикна през рамото му: – Келнер, още един коктейл, моля. И две текили. Помниш ли, когато се напихме с текила? Беше страхотно. Уф, горещо е. Хайде да се изкъпем, искаш ли?

И тя се зае да смъква дрехите му, а после трябваше да го избутва към басейна, да го пръска с вода и да го увещава, докато той най-накрая отстъпи. Все пак се опита да я спре, но тя не искаше да слуша. Опияняващият ù смях го обгърна и Орф се предаде. Плуваха. После пиха коктейли и текили. Едновременно. После пак плуваха. Главата му се носеше блажено из нищото. Любиха се. Отново пиха. Орф помнеше, че по едно време към тях се присъедини весела компания момчета и момичета. Пяха, свириха на китара. Орф им демонстрира програматора си. Записваше китарата и я превръщаше в пиано, акордеон, цигулка. А по-нататък вече не помнеше нищо.

Когато се събуди, слънцето отдавна бе изгряло и Дика отново се печеше край басейна. Мътният му поглед мина през дебелите немци, които усърдно се цапаха с плажно мляко, и се спря на Дика. Изправи се и пристъпи решително към нея.

– Време е да тръгваме.

– Къде? – надигна се от шезлонга Дика. – По-хубаво място ли си намерил? А пък на мен ми казаха, че това е най-доброто... Пет звезди...

– Дойдох да те взема – каза тихо Орф.

Дика го гледаше с неразбиране.

– Не искаш ли? Връщаме се.

– Връщаме се – повтори глухо тя.

– Да, хайде. Нямаме повече работа тук.

И той се заоблича трескаво. Но когато се обърна, видя, че Дика не бе помръднала. Седеше на шезлонга и се взираше в него.

– Ти!? Не си ли тук?

– Не – отвърна той и се засмя. – Не съм. Но ще те измъкна, повярвай ми. Ако знаеш какво ми дадоха момчетата. Пренастроиха музикалния програматор и го превърнаха в... и аз не знам в какво точно, но то ще ни върне обратно.

Дика го гледаше с празен поглед.

– А пък аз си помислих, че...

Орф не разбра веднага. Но изведнъж му прималя под лъжичката, той приседна на земята и прегърна коленете ù.

– Милата ми... как не се сетих за това. Наистина, какво друго можеше да си помислиш.

Тя го погали по главата и въздъхна.

– Не, не съм тук – продължи той. – Но сега това не е важно. Важното е, че си тръгваме, разбираш ли? Тръгваме си двамата. Това е важното. Сега ти ще се облечеш, а пък аз ще включа програматора и той ще ни върне обратно по пътя, по който дойдох. Съгласна ли си?

Дика кимна с глава и приглади рошавата му коса. В очите ù имаше сълзи. Орф се изправи, закопча ризата си и извади програматора.

– Готова ли си?

Тя кимна и наведе глава. Орф включи програматора и го настрои на обратно възпроизвеждане. Зелената точка изплува на дисплея и замига трескаво. Сега трябваше просто да следват сигнала.

Орф тръгна напред. В далечината се мержелееха вратите на познатия коридор. А някъде отвъд коридора го чакаше системният администратор, а също и Хракуля, и онзи другият, с докладните и мекото произношение. А след това трябваше само да излезе през портала и да се върне в реалността. Заедно с Дика.

И в този момент почувства, че Дика я няма. Обърна се и видя, че тя е спряла и го гледа отчаяно.

– Какво има? – извика той. – Защо спря?

– Съжалявам – отвърна Дика. – Съжалявам...

Той не разбра веднага. Помисли си, че просто се е уморила, и понечи да се върне, но тя го спря с ръка.

– Недей. Аз оставам. Не искам да се качвам горе.

– Дика – извика Орф, но тя се отдалечаваше от него. Все повече. Все повече...

Изведнъж всичко изчезна и той се озова отново пред портала, където двамата пазачи продължаваха да се щурат, а от небето се носеше гласът на Джон Ленън:

– *Той е истински човек отникъде*

и си седи на място, което не съществува...

Продължаваме представянето на старите фензини, издавани от клубовете по фантастика. Ето ви разказ от фензина „Модели 3“, издаден на циклостил от клуб „И. Ефремов“ през 1990 г. По-късно разказът бе включен в авторския сборник „Иркала, страната на мъртвите“. **ФS**

Вал Тодоров

ОНОВА НЕЩО, ОТЛЕТЯЛО С ПТИЦИТЕ
АЗ ГО ВИДЯХ, НО НЕ ЗНАЕХ КАКВО Е

Всяка плочка, под слънцето на ранната есен и мекия вятър от невидимите крила на колите, прелитащи рядко по тази тясна улица на този краен квартал, далече от сърцето на града, блестеше хладно, запазила влагата от сутрешното измиване в лъскавата си чистота на избърсана от прах капачка на буркан малинов компот, току-що изваден от зимника. Всяка плочка по гърба на тротоара като квадратно огледалце, разделено на блокчета, или парче бетонен станиол отразяваше небето, памучните бели облаци и подметките на минувачите, винаги бързащи нанякъде, а също и тези на Моника – тънките подметки на сандалите ù с по три кожени ленти върху очите на улицата. Връщаше се от павилиона на ъгъла, където имаше навика всяка сутрин да се отбива, от малката, кибритена кутийка на ъгъла, претъпкана от книги и продавачката Видра с кръгли очила, наричана така тайно в душата на Моника, макар че вместо пригладената лъскава козина на рибояден хищник носеше вечната си басмена рокля на копривени листа и името Вера. Какъв отвратителен десен – би сбърчила устни г-жа Ш.

Обаче тази сутрин Моника все още не подозираше за съществуването на г-жа Ш., а освен това и самата Видра я нямаше в кутийката на ъгъла и нещо, което правеше почти всеки ден – да се пошегува с нея, да прегледа новите издания и да си купи някоя книга с объркани разкази или приказки – не можа да се случи, и може би затова сега я наболяваше десният глезен. Днес нямаше кой да избоботи синузитно и съсгледо: „В нашата книжарница има всичко за старите клиенти“ и да извади изпод купчината застояли, прашни речници точно каквото ти търсиш, нещо със заглавие като „Някой, който се шляе“, или пък „Устата ми хубава, очите ми зелени“, само за старите приятели, разбира се; а ти си от тях, нали, Моника. Днес нямаше кой, и малкото прозорче беше закрито от къс амбалажна хартия, върху която пишеше с разкривени букви, заради грапавостта на хартията: НЕ РАБОТИ – ОТПУСКА ПО БОЛЕСТ, и Моника щеше да се прибере в къщи с празни ръце.

Къщата беше алпийски тип, захлупена от силно наклонен покрив, но беше и доста занемарена като ръка на дългогодишна перачка. Такава я купи баща ù от един възрастен саксофонист, който смяташе, че скоро ще умре, и предпочете да се запилее някъде на юг, където имаше повече кислород за астматичните му дробове. Такава я купи баща ù с доброто намерение да я потегне и подмлади, но

той самият скоро замина за Индия, откъдето се завърнаха само лаконичните му картички с мъдри слонове и каменни фризове. Единственото, с което успя баща ù, беше пътеката от бели и гладки речни камъчета, лъкатушеща през градината, обрасла с висока трева, оплетени малинови храсти и отдавна прецъфтял люляк, а сега на десетина крачки преди това, връщайки се на рязката си птича походка, Моника настъпи едно паднало по лице, бяло и хлъзгаво картонче. Когато го вдигна и погледна от другата страна, прочете:

Корпорация ТЮГО

г-н Ш.

зам. директор на отдел „Реклама“

служ. тел..... дом. тел.....

Усмихна се като че ли на нещо забавно, но доскоро забравено, прибра визитната картичка в задния джоб на джинсите си и влезе през скърцащата, ниска врата в дворчето. От третото стъпало пред прага на къщата тя отключи и отново влезе. Жълтеникавият полумрак – стените и рижавият мокет го правеха такъв – тихо я облепи с нагарчащия си дъх на загниваща дървесина и празнота, но това скоро щеше да изчезне с вдигането на щорите и слънцето, и небето, и мекия вятър. Отвори прозореца и те наистина влязоха, макар че нещо от старото остана, скрито в ъглите и под напукания лак по стените. Отиде до телефона, който лежеше на поставката като черно животинче, спящо тихо в топлото петно. Хвана за вратлето слушалката, зарови я в златния взрив на слънчевите лъчи и водопада на косата си, притисна я с брадичка към рамото като малка цигулка и придържайки дремещото кълбо с ръка – шайбата трудно се въртеше, все още вцепенена от дългата летаргия – започна да набира номера от последния ред на бялото картонче встрани от телефона. Когато и последната цифра изтрака между скритите му зъбки и трябваше дълго да чака по мънистения гердан от кратки писъци в слушалката, Моника я взе отново в ръка и хвърли разсеян поглед наоколо.

По стените – потъмнелите от времето дървени плоскости бяха поддали от влагата, а напуканото лаково покритие падаше на едри люспи – висяха репродукция на „Падането на Икар“, рекламен календар и увехнала снимка в рамка, покрита с прах, от сватбата на баба ù. Моника се замисли и за първи път се учуди, че не знае нищо за дядо си, нито дори къде и защо е изчезнал в смутните години след войната. Изглежда от малка беше усетила негласното горчиво табу върху далечните спомени и до днес не беше посмяла да попита баба си, а сега, дори да искаше, нямаше да може – баба ù замина вчера в провинцията за погребението на чичо Теодор, брата на дядо ù; всъщност какво ли пък толкова я засягаше четиридесет и пет години след снимката. Майка ù също я нямаше, деветнадесет години след снимката – тази другата снимка, дето скоро я свали – така че Моника беше сама: преди дванадесет дни майка ù замина за крайбрежието на почивка с Кандидата, баща ù беше някъде из Индия – отдавна, но тя още го помнеше – а сега и Видра от кутийката на ъгъла. Оставаше само лъскавият рекламен календар на ТЮГО, който блестеше под косите лъчи на деня с дванадесетте си огромни снимки на цветя. Те гордо се пъчеха на фона на неясна и размазана действителност, но в

нея Моника винаги търсеше, кой знае защо, нещо по-важно от напиращите да излязат от гланцовия си свят парникови лакомници.

Хвърляйки разсеян поглед наоколо по стените, Моника усети пак същия онзи дух, просмукал се в тях, и изведнъж отегчена реши да затвори, но точно тогава г-жа Ш. най-накрая се откъсна от огледалото, постави черния молив внимателно в кутията с гримове, пооправи червеникавата си едро ондулирана коса, вдигна слушалката на упорито звънящия телефон и изтърколи уморено своето превзето: „Ало?“ „Г-жа Ш.?“, попита Моника. „Да“, отговори г-жа Ш., навлажнявайки устни.

„Извинявайте, че ви безпокоя, но става въпрос за съпруга ви, г-н Ш. Страхувам се, че с него се е случило нещо твърде странно, и именно затова ви се обаждам. Може би ще се наложи да се вземат някои спешни мерки.“

„Какво искате да кажете?“, с едва прикрито раздразнение се осведоми г-жа Ш. Беше много обидена на това изнервящо те и изненадващо зверче, телефона. Моника го придърпа, отпусна се на оранжевия диван и го постави до себе си: „Вижте какво, уважаема госпожо, смятам да ви съобщя цялата истина директно. Така че съберете достатъчно кураж и ме изслушайте внимателно...“

Г-жа Ш. продължаваше нищо да не разбира, но вече усещаше с изтънчената си женска чувствителност как някаква тъмна и фатална сила се готви да помете безоблачното ù ежедневие. Барабанейки с изстинали пръсти по ръба на големия пепелник, тя прошепна с паяжина в гърлото: „Да?“ Отговорът беше шокиращ:

„Той се е превърнал в балон. Да, да, правилно сте ме разбрали – съпругът ви г-н Ш. В момента виси на около три-четири метра над покрива ни. Усмихва се на тополата отсреща, дори ми се струва, че разговаря с нея, но не смея да го твърдя със сигурност, тъй като... Доста високо е и не бих могла да го чуя.“

Докато говореше, Моника зяпаше през прозореца със същата странна усмивка и изражение, сякаш виждаше света за пръв път, а г-жа Ш. бързо съобрази – тя беше умна жена – че някои от пациентите на сестра ù имат доста голяма степен на свобода и спокойно могат да се доберат до телефонния автомат отвън до оградата. Това донякъде възвърна присъщата ù самоувереност и придаде на гласа ù милосърдна интонация и вкус на нощен крем за суха кожа: „Извинете много, но все пак с кого разговарям?“

„Казвам се Моника – каза Моника. – Живея сама, тъй като баба ми замина за провинцията, майка ми също, а баща ми е в Индия, отдавна. Живея в квартал „Маховиц“, улица 319, номер 3, една стара дървена къща, алпийски тип. Лесно ще я познаете – по покрива. Точно над него виси съпругът ви.“

Естествено г-жа Ш. не вярваше нито дума – а и кой ли би повярвал – но не затваряше, спирана от стъписаното учудване пред такова безочие или пък наистина безумие, както се надяваше тайно да е, тъй като имаше нещо гъделичкащо, любопитно и мистериозно във всяка лудост; така поне смяташе г-жа Ш. Точно това я задържа да продължи абсурдния разговор, който нелепо разби желязната ù представа за достоверност и доброто ù утринно настроение, а г-жа Ш. се надяваше да си възвърне поне част от него, след като си изясни цялата тази най-малкото странна история: „Това, което ми съобщихте, е безспорно твърде интересно. Но

не можах да разбера откъде сте научили телефонния номер и фамилията ни.“

Човек не бива да се обезсърчава от такова не особено уместно и донякъде дребнаво начало по пътя за установяване на истината. И наистина, още в същия момент, когато произнесе тези думи, г-жа Ш. проумя колко гениално просто се разрешава загадката и обхваната от следователска страст, сама се прекъсна и забръмча като електрическа шевна машина: „Тоест да, напълно ми е ясно. Извинете за несъобразителността – това действително е абсолютно очевидно, даже не зная защо ви попитах току-що. Нека се обзаложим, че знам отговора... Ало, слушате ли?... Да, да, помислих, че са ни прекъснали. И така, вие чисто и просто сте отворили указателя наслуки и сте избрали първото име, което е попаднало пред очите ви... Защо ли? Ами, ей така, да си поговорите с някой... Какво, права съм, нали? Заради това скалъпихте и цялата тази най-малкото странна история, само за да си поговорите с някой, нали? Може би ви е – аа, как да го кажа – някак си самотно и малко тъжно, на кой ли не се случва. Но да, спомням си – одеве казахте, че живеете сама, да? Ето, значи правилно съм се ориентирала. Видяхте ли, че познах... Но моля ви се, не съм искала да ви засегна, в това няма нищо лошо. Аз имам – г-жа Ш. погледна часовника си -достатъчно време. Тази сутрин, след снощния банкет, знаете, исках да си почина, така че бихме могли да си поговорим за... За каквото и да е било.“

Г-жа Ш. се беше задъхала: „Един момент, моля.“ Стана и нервно притича до хола, където взе от масата, отрупана с нахапани сандвичи, засъхнали сладкиши, пълни с угарки пепелници и изцапани с червило чаши, една полупразна бутилка уиски, сипа си три пръста, сложи си лед от хладилника и се върна обратно при телефона, а в същото време Моника слушаше пукането на мембраната, което сигурно беше от слънчевия вятър. „Извинете, че ви накарах да чакате, но трябваше да проверя нещо оттатък... Да ви кажа честно, и на мене понякога ми става страшно самотно в този проклет апартамент и ми се иска да завъртя първите цифри, които ми дойдат наум, само и само да си побъбря с някого... Но естествено никога не го правя, неудобно е някак си, нали разбирате. Казвам ви всички тези неща, за да разберете, че напълно ви разбирам. Но все пак неразумно беше от ваша страна да постъпвате точно по този начин, нали? Всеки порядъчен човек би помислил, че има работа с луд или, още по-лошо, че е жертва на непонятно хулиганство – даже се сетих за един съвсем подходящ пример.“ Г-жа Ш. не подозираше, че точно в този момент по белия крак на масата в хола пълзи бавно голяма черна хлебарка, нито какво е нивото на холестерина в кръвта ѝ, нито че може би Моника слабо я интересуваше всичко това, нито за грозните петна по лицето на слънцето и че вероятно на тях се дължеше обхваналата я възбуда. Тя отпи припряно от чашата и продължи в скоропоговорка:

„Става въпрос за сестра ми – тя е лекарка между другото – та именно тя наскоро ми се оплакваше, че и се е случило нещо подобно. В продължение на три дни някой непрестанно ѝ звънял но телефона, за да я попита дали е поръчала два тона шоколад, който след половин час щял да бъде доставен, макар че, извинявайте много, ама била станала грешка по вина на дружеството за защита на шокола-

довите дървета и са го сменили с два тона асфалт, но вие не се притеснявайте, в това няма нищо страшно, можете да асфалтирате стените си и да карате летни кънки по тях, нали сама казвате, че спортът е здраве... Представяте ли си каква дивотия, а? На вас може да ви звучи като виц, обаче сестра ми, горката, съвсем се беше подлудила. Мислеше, че някой от пациентите ù – забравих да ви кажа, че работи в психиатричен диспансер, тоест лудница де, нали разбирате – мислеше си, че някой от тях, всъщност от тези, които имат по-голяма степен на свобода и са способни да се доберат до телефонния автомат отвън до оградата – и аз съм го виждала къде е – мислеше си, че някой от тях ù отмъщава. А после така и не се разбра кой е бил – обажданията неочаквано се прекратиха. Обаче Ана, сестра ми, най-много се съмняваше в бившия си съпруг... Какво да ви кажа за него – той беше голям пияница наистина и откачаше от време на време – тя все такива ги намира – ама от друга страна, като се вземе предвид, че от осем години са разведени и не са се срещали, не ми се вижда много достоверно да е бил той. Е, вярно е, че гласовете се помнят страшно дълго, както казваше горката, много повече, отколкото човек би предположил, вярно е – съгласявам се и аз – това може би е така, но ти, миличка, прекалено се измъчваш за такива глупости; успокой се, не е кой знае каква неприятност, нали? Още повече, че и така не се разбра кой е бил.“

Хлебарката проскърцваше с мъхнати крачка по розовия порцелан на масата в хола, челото на г-жа Ш. се беше покрило с бисерни капчици пот, Моника се опитваше да откъсне със зъби една кожичка от долната си устна. Макар че ледът в чашата се беше стопил, г-жа Ш. отпи голяма глътка и се сети да попита:

„Вие сигурно се чудите за какво ви ги разправям тия работи, но аз точно това исках да ви кажа, тоест че човек може да си помисли какво ли не. Даже, да ви кажа честно, по едно време си помислих дали пък наистина не се е превърнал в балон. Не в буквалния смисъл на думата естествено, да не ме вземате за куку. Става въпрос за друго – мъжът ми е шеф на отдел „Реклама“ към корпорация ТЮГО... Как да ви обясня – една голяма фирма, не може да не я знаете, сградата ù се намира в квартал „Маховиц“, дванайсететажна, супермодерна, виждали сте я стопроцентово... Точно така, мъжът ми работи там, на деветия етаж. Целият е само за неговия отдел, в който се изработват какви ли не макети за налудничави реклами. Точно във връзка с това ми хрумна, че може да са си направили шега момчетата и да са пуснали някой рекламен балон, оформен като шефа им. На шега просто, нали разбирате, по случай юбилея му – нали вчера навърши петдесетте.“

Моника изучаваше внимателно с поглед „Падането на Икар“, сякаш го виждаше за пръв път, и оставяше думите да падат като оризови зрънца от устата на черната слушалка.

„Мисля, че ви казах за банкета. Бяха всичките му колеги: и големите шефове с покровителствените си усмивки, и благовъзпитаните подчинени, и всички те бяха с жените си, които знаят само да клюкарстват, да мляскат, да пият и да се потят. – Г-жа Ш. направи гримаса на отвращение, изтри капчиците пот от челото си, изпи чашата до дъно и я остави на пода. – Господи, не мога да ги понасям! Толкова отдавна ги мразя, че понякога съвсем забравям защо – останала е само

омразата и погнусата... Случва ми се – все по-рядко напоследък, слава богу – да си помисля, че съм започнала да се превръщам в една от тях, и направо се парализирам от тази мисъл. Но това е глупост, разбира се – как бих могла аз, дето на времето завърших гимназия с медал, а и по-късно съм посещавала какви ли не курсове, да стигна чак дотам. Какво от това, че съм съпруга на зам. директор и че се събирам на чай с тях от време на време, дори говоря с тях за семейни скандали и изневери, за модни списания, за новата серия по телевизията, за хороскопи и зодии... И какво от това? Вярно е, че правя всичко това с тях, дори понякога се паля и споря с тях и забравям, че не мога да ги понасям, дори се чувствам добре за момент сред тях. Но какво от това? Какво да правя сама в този проклет, прекалено луксозен и прекалено пуст апартамент?“

Г-жа Ш. изведнъж ужасно се нажали за собствената си съдба, плачливи нотки се прокраднаха в гласа ù, а хлебарката лежеше безжизнена по гръб като върху операционна маса от розов порцелан; отровена някъде из скритите и мрачни ъгли на кухнята, бе намерила сили, за първи път през дългия си живот, да изпълзи на открито и слънчево място – в чинията от розов порцелан.

„Да ви кажа честно, понякога ми става толкова самотно, че ми иде да завъртя първите цифри, които ми дойдат наум, само и само да си побъбря с някой съвсем, ама съвсем непознат... – Г-жа Ш. прокара пръсти през косата си и въздъхна. – Но и вие добре сте го измислили с този балон над къщата ви. Аз отначало не схванах веднага правилата на малката ви игра – бях твърде подозрителна – но когато се сетих за трика с указателя, изведнъж ми просветна и ми станахте страшно близка и симпатична. Най-много ми хареса решителността ви да се опитате да се свържете с някой, аз май не бих се престрашила. Вие може би сте съвсем млада, на колко, на двайсет може би? Е, и аз не съм много стара, още нямам четирийсет... А зодията? Стрелец? Така и предполагах – значи има някаква вибрация между нас... Извинявайте, че толкова се разприказвах, но много ми допаднахте. Не ви лаская, истина ви казвам. И тази чудесна ваша идея за балона – превъзходна е. Знаете ли, човек понякога има нужда да бъде шокиран, а това ми подейства точно така. По едно време даже се хванах – аз като че ли ви казах вече – помислих си дали пък неговите момчета не са си направили такава шега. Би било наистина смешно. Представям си го: пластмасов, надуваем палячо със светлокафявия му костюм – съвсем неподходящ за сезона, винаги съм му го натяквала, но така си бил свикнал – виси над покрива ви като Граф Цепелин и размахва ръце и крака, сякаш е огромна кукла на конци. Би било наистина смешно... Интересно как си го представяхте вие, когато измислихте цялата тази най-малкото странна история?“

Докато слушаше разсеяно буйната и пълноводна тирада на г-жа Ш., Моника се премести до прозореца, влачейки кабела на телефона през цялата стая, седна на перваза, прехвърли краката си от външната страна и постави вечно изнервящото те и изненадващо зверче, както го наричаше г-жа Ш., на коленете си:

„Как изглежда г-н Ш. в момента ли? Ами за бежовия вълнен костюм вие правилно казахте, а освен това: плоски кафяви обувки, широка тъмночервена вратовръзка, черни чорапи, които се подават изпод панталоните му – те се виждат

добре поради сегашното балонно състояние на г-н Ш., който е гологлав, с къдрава, прошарена коса, леко оплешивял на темето. Въобще точна е представата ви. Само за едно ще трябва да ви разочаровам – нямаше никакъв трик с указателя. Телефонния ви номер научих по съвсем друг начин – от една визитна картичка на съпруга ви. Намерих я на тротоара на няколко крачки пред външната врата на къщата ни, когато се прибирах от павилиона на ъгъла, тъй като не работеше. Първото, което си казах, след като видях бялото картонче върху очите на улицата, беше: сигурно е паднало от небето – а когато погледнах нагоре, видях г-н Ш. да виси точно над визитната си картичка. Малко по-късно, когато ви се обаждах, за да ви предупредя – мекият вятър го свали над покрива ни, а и сега се опасявам да не би да го отвее някъде далеч, над някое недостижимо място.“

Г-жа Ш., която още не знаеше, че някой се качва по стълбите, беше възхитена. Ето това се казва истинско астрално зрение. Тази Моника – така ли се казваше всъщност? – беше стопроцентов медиум! Как безпогрешно само описа и наймалките подробности от външния вид на съпруга ù, без да са споменавани преди това – г-жа Ш. беше възхитена. Днес на чая на всяка цена щеше да подхвърли уж небрежно: „Между другото, скъпи мои, коя от вас познава астроложка или хиромантка, гледаща по телефона?“, а после щеше да ги наблюдава с присвити очи как посиняват от ревност и се надуват като обидени жаби – тя знаеше добре какво е да се насладиш на такова удоволствие.

В този миг секретът на външната врата изтрака приглушено и г-жа Ш. чу подобното на лай, ядосано покашляне на г-н Ш. „Моника, извинявайте много, но трябва да прекъснем! Мъжът ми току-що се прибра – не знам защо толкова рано – и ми се струва, че е твърде нервен...“

„Почакайте, не вярвайте, този господин не...“, извика Моника, но беше останала сама с мънистения гердан от кратки писъци в слушалката – г-жа Ш., засрамена от хлапашката си приумица да разговаря с непознати по телефона, беше побързала да затвори. Моника го сложи бавно като малко мъртво зверче на перваза до себе си. Помисли си, че моментът е наистина съвсем подходящ да се напише нещо с разкривени букви, върху парче грапава хартия. Помисли си и друго, но не го стори, а скочи във високата трева пред прозореца и погледна нагоре, над покрива на къщата, тъй като мекият вятър от крилата на ятото птици, отлитащи на юг, отново беше задухал. Г-н Ш. ù се усмихна с широката усмивка на клоуна Фернамбук от едно рисувано филмче – г-жа Ш. би казала, че това не може да бъде – бръкна във вътрешния джоб на издутото си сако, извади някаква черна, пухкава топчица и я подхвърли на Моника, а после ù изпрати въздушна целувка и махна за сбогом със смешните си балонести ръце.

Подаръкът на г-н Ш., който безшумно тупна в храстите, се оказа едно черно котенце с бели лапи и тънко гласче, същото като онова, което се отрови в двора на съседите, а може би дори съвсем същото, но когато се изправи, за да му благодари, изтърсвайки изсъхналите листенца и сухата пръст от коленете си, Моника видя, прегърнала малкото зверче, че г-н Ш. беше вече твърде далеч...

Беше отлетял с птиците.

Валентност

Мирослав Моравски

– Ти си се побъркал!

– Да, явно съм откачил – уморено, но лъчезарно се усмихна Тихо. – Но ти казвам: исках просто да я прегърна. Просто. Нищо повече. Изпитвах една такава странна, копринена болка, като носталгия и радост едновременно, като ярките есенни цветове, които ти навяват и някаква тъга – сякаш кулминацията на шарения купон свършва... ох, улетях пак...

– Това твое „улетях“... – подсмихна се Аро.

– Е, добре де, прелетях... даже се разлетях на всички страни, мислите ми – пилета, подплашени от полета на совата в душата…

– Пиян си.

– Поет съм.

– Ъхъ, а аз съм Да Винчи.

– Ти гледай да не си Ди Каприо.

– Това ли беше важното, за което ме измъкна от работа? – ядоса се Аро.

– Апостроф такъв – усмихна се Тихо. – Не, разбира се. Нещо се стопи в мен и...

– Потече ли?

– Е, Аро! Арогантно копеле си, знам, ама...

– Говориш много странно, човече! – поклати глава „копелето“.

– Говоря от сърце, затова. Слушай – викнах те защото, защото... ами много неща се събудиха от тази история и на мен ми се допи – е, за бира е студено – но коняк с малко чай – уха! И исках някой, който да ме изслуша. Някой приятел.

– Аха – кимна Аро.

– Да. Какво, съмняваш ли се?

– За това, че ти се е допило? Вярвам ти, вярвам ти сто процента!

– Леле! – Тихо се хвана за главата. – Ние сме в съвсем различни настроения!

– Чакай бе – ти си в различно настроение – аз не! Аз съм си много добре и съм си съвсем наред!

– Ох!

– Да! – кимна много убеден Аро.

– А да ме изслушаш за десет минути?

– Хубаво. Ама не прекалявай, че трябва да блъскам после до седем.

– Ако искаш, тръгвай.

– Не.

– Ами слушай тогава... – той замълча за малко... – Та...

Градски транспорт. Седя си и си пътувам, и необичайно спокойствие ме е налегнало – както след дълго време на студуване пред нечия врата, да се озовеш в топлата стая. Една такава топла вълна, която леко те облива откъм гърба и постепееенно спираш да зъзнеш. Навън – спокойствие. Вътре – спокойствие. Един

дядо със син шлифер седи на страничната седалка. Мъж и жена – на двойната пред него – жената е с оранжево якенце и червена шапка с пискюлче, опряла ръка на коляното на мъжа, облечен с черно шушляково яке. Странни есенни хора – изглеждат на петдесетина години поне, и толкова весели и спокойни.

Рейсът спира. Седалките му се оживяват, целите са от светлосива пластмаса и синя платнена материя на бяло-оранжево-зелени цветчета по облегалките. Не се качват много хора. Само Тя.

Много слаба – едни фини ръчички, имаш чувството че вибрират, докато порят въздуха. Всичко у нея е някак красиво и издължено, краката, обути в много светлосини дънки, пуловерът в млечнобежово, чиито ръкави се състезават помежду си кой ще стигне пръв своята китка, бяло-синьото, елегантно яке. Обеца във вид на паяжина – фина и малка, на лявото ù ухо. На другото, разбира се – крехко седефено паяче. Нежно лице, което сякаш всеки момент ще се усмихне смутено. Коса тъмнокестенява, привързана небрежно с шнола в същия бежов нюанс на пуловера.

И кажи ми – как да не изпитам благоговение?

– Благоговение?

– Нещо се стопи в мен, ти казах! Може и да не е точно благоговение... Но исках просто да я ... притисна до себе си, да се сгуши в рамото ми, да я погаля по главата.

– А по задника?

– Не.

– Хубав ли беше?

– Слаба беше... Абе, не съм я гледал само отзад.

– Стига бе! Ти си повреден! Аици?

– Имаше си всичко бе, човек, ама...

– И не ти ли се прииска нещо друго, докато ги гледаше?

– Не ги гледах. Гледах лицето ù – толкова слабо, бяло, като от слонова кост, и нежно, но и някак озарено от топлина, сякаш някаква вътрешна радост я изпълваше.

– И не би си легнал с нея? Харесала ти е, а не ти се е приискало... да я изпълниш ти да речем? – ухили се Аро.

– Изобщо не ми е минавало това през главата. Само сърцето ме заболя – много силно, като от нещо изгубено отдавна, което внезапно напомня за себе си.

– Много зле – намръщи се събеседникът

– Как зле? Чувствах се все едно летя бе, човече. Толкова ми беше... едно такова добро. Сякаш светех от приятното усещане.

– Маниак! Да не си сънувал?

– Не, всичко беше наяве – тази сутрин в рейса.

– Чудно нещо. И какво направи?

– Ами едва успях да се спра да не я хвана за ръката. Тя ме погледна и – сигурно съм ù се видял странен – извърна очи и седна на най-предната двойна седалка. Макар че аз и там я виждах добре, бях отстрани все пак.

– И после?

– После...

Как да заговориш момиче, без да се окажеш натрапник? Невъзможно, та ти

именно това правиш – натрапваш ù се. В този момент трябва това, което ù кажеш, да бъде толкова на ниво, че да заглуши доста други неща: възмущението ù, притеснението в различна доза – все пак ти си непознат нахал; досадата – тя е красива и може да си поредният смелчага този ден; негативното ù отношение, което жените по принцип си имат срещу заговарящите ги гларуси-свалячи; както и евентуалните ù проблеми в този момент, към които и ти се прибавяш. Представи си защо е толкова висок прагът на изискванията. Искреността май печели най-много точки, но тя има и шанс да сдави флирта на второ четене. Трябва да си много спокоен. Да не се притесняваш, че ще ти откажат. Щото най-честото е да те пратят на... някъде си.

Но в този случай имаше още едно нещо – аз не исках да я свалям, да ходя на кафе или нещо подобно. Просто исках да я докосна, да я накарам да се усмихне, или нещо... нещо такова – топло.

– Ти наистина си се побъркал – поклати глава Аро.

– Да.

Минаха ми хиляда варианта през главата. Тя погледна веднъж към мен, но се смути от очите ми – бях като радиолокатор в ролята на слънчоглед, мамка му!

– С тия уши! – изкиска се „арогантният“.

– Не знаех какво да направя. Всичко, което ми минаваше наум, изглеждаше все по-тъпо и налудничаво. Ужасно. Вече мислех да пленя автобуса.

– С какво? Оръжие ли носиш?

– Имах един банан – усмихна се неловко Тихо.

Аро избухна в смях.

– В гащите? Е, щяха да ти подарят автобуса направо! Само като го извадиш, и шофьорът щеше да си умре... от смях!

– Не, в сака ми беше, простако! – засмя се приключенецът. – Не, онова беше някакво глупаво, паникьорско бълнуване.

После се отказах от каквото и да било. Щеше да е тъпо, каквото и да направя.

И след това... Направо не ми се вярва, като си спомня.

– Заговори ли я? – нетърпеливо попита Аро. – Телефон?

– Вкарах ù го на предната седалка! – вбеси се Тихо. – Ти идиот ли си бе? Аз ти казвам, че няма нищо такова, а ти си мелиш ли мелиш, ебане, та ебане! Аман от тебе! – той изпи коняка си на екс и тръсна чашата на бара

– Е, добре де, извинявай! Какво сега – открил си чистата любов? Или на примадоната ù обидих чувствата, нежното ù сърчице се понабръчка! Не ме гледай нацупено, съкровище! Хайде, помечтай си пред мене още малко! Пък после да си вземем още по едно, че днес явно няма да се бачка!

– Олигофренът дебиляса! – измърмори Тихо и махна с ръка към бармана.

– Имбецилът кретеняса! – върна му го Аро. – Казвай нататък, маминото!

– Добре, мамо!

Тихо помълча малко.

– Този бяс няма място в тогавашния момент...

...След известно време на пътуване дядото със синия шлифер стана и се насочи към както си мислех тогава, предната врата. Рейсът летеше на скорост. Тя се надигна също – помислих, че ще слиза, и спрях с усилие още един импулс тип „Сега е моментът!“.

И изведнъж – дядото се обърна към нея и я заговори!

– Дъще, върни се, моля те! Върни се при майка си! Зле е. Много е зле. Чака те, надява се да дойдеш поне да я видиш!

Тя застина, така, както се беше изправила на седалката. Изгледа го с разширени изненадани очи, а после махна с ръка и посочи нанякъде към предното стъкло.

– Не искам да виждам никой, дядо. Но не ми се говори сега. Моля те, тръгвай си.

Мъжът и жената – сякаш нищо не бе станало – гледаха напред и не се интересуваха от сценката.

– Моля те, дъще, аз ще си отида, но е важно да дойдеш. Моля те. – Дядото бе извадил нещо от джоба си и ù го подаваше. Не ми стана ясно какво е, защото събитията се развиха много бързо – в същия този миг автобусът изскърца рязко и спря, шофьорът изскочи от кабината и се разкрещя

– Какво правите, бе? Какво е това? – Изненадващо за всички той грабна кутийката. – Аз колко пъти да ви повтарям, че тия работи не се изнасят от къщата, бре! – отиде отново до кабината, пресегна се и отвори предната врата. – Айде, дедо! Тръгваш си! – след това хвана стария човек за ръкава и го задърпа навън. Но не много грубо.

В момента, в който двамата се озоваха навън, моята прелестна есенна нимфа скочи от седалката, влезе в кабината и – явно натисна точното копче, защото предната врата се затвори зад шофьора и дядо ù. Тя излезе, обърна се към мъжа и жената, а после и към мен и извика:

– Кой може да го кара това? Моля ви, помогнете, трябва да се махна оттук! Моля ви!

Огледа се диво, като побесняла котка, и недочакала отговор, се метна към кабината.

– Чакай! Аз ще го подкарам! – казах аз (сещаш се кой е глупакът в такива моменти) и скочих след нея.

– Дай газ – каза тя и облегна разтреперана ръка на мен.

И аз дадох.

Добре, че на шофьора не му хрумна да застане пред рейса. Нямаше да потегля – не бих могъл да го бутна. Потеглихме бавно и докато нимфата викаше в ухото ми „По-бързо, по-бързо“ (не ме гледай толкова нахилен!), аз се бях стреснал доста.

Не бях карал рейс, но се справях нелошо. След два-три светофара завих към следващата спирка – да ме пита човек защо. „Продължавай“ – извика моят ангел, а отвън хората на спирката завикаха и засвиркаха след отминалия ги автобус. После отминах и други спирки... Стъклата събраха малко пръчки, кърпички, хартии, дъвки и една дюля... как не се счупиха, не знам.

Накрая, след неизвестно колко дълго каране, спрях някъде на околовръстното.

Погледнах я.

– Може ли да те помоля за нещо? – попитах я, а ръцете ми трепереха.

– Да? – каза тя съвсем спокойно, сякаш всеки ден отмъкваше автобуси.

– Може ли... ще ти се види странно, но... малко е... откакто се качи... ох, не искам да си мислиш глупости, не съм някакъв луд... – (ето точно така недейте

да правите ако заговаряте момиче!)

– Еее, хайде, де! – нетърпеливо ме подкани тя. – Като те слушам как мрънкаш, няма да искаш секс, така че казвай!

– А, защо така реши? – ухилих се аз в подобие на шега, но побързах да махна с ръка на решителната ù физиономия.

– Шегувам се. Искам… просто да те докосна и… да те прегърна. Изпитвам това странно желание откакто се качи, не знам защо. Знам само, че си убийствено красива. Убийствено за сетивата ми. Има нещо и радостно, и тъжно в теб, в начина, по който се движиш. Но то ме кара да те грабна в прегръдките си.

Тя се втренчи в мен като в надгробна плоча и после промърмори:

– Май със секса щеше да е по-лесно...

След това вдигна ръце. Изглеждаше като момиченце, което се е затичало към някой от родителите си след цял ден в детската градина. Докоснах я леко по ръката. Потрепна. Гледаше ме с едни огромни дълбоки кладенци, пълни със зелени треви и резедави морета. Леко я придърпах и я притиснах към себе си.

След миг или век тя въздъхна. Още един – отпусна глава на рамото ми. И после заплака.

Не знам колко време стояхме така. След известно количество на вратата се затропа. Тя ме отбутна от себе си и леко ме накара да седна на една седалка. Усмихваше се.

– Благодаря – изрекохме и двамата едновременно. После тя натисна копчето и баща ù влетя през предната врата.

– А, ма! Ти луда ли си? К'во праиш с рейса ми?

Понечих да стана, но красавицата ме спря с жест.

– Тръгвам си, татко. Исках да бъда сама, за да реша, но.... – тя кимна към шофьора.

– Чао! Връщам се при мама.

Той стоеше като посечен, обърна се към мен, после пак към нея.

– Е, как...

– Така, татко. Чао. – Тя се обърна и ми махна. После прекрачи покрай него решително и слезе от автобуса.

Шофьорът постоя като треснат. После промърмори нещо с неясен адрес и влезе в кабината.

Рейсът потегли. Мъжът и жената бяха останали в същото положение, в което ги бе зарязал погледът ми последният път. Явно нищо от малката сценка не им бе направило особено впечатление.

Наобратно стигнахме моята спирка доста бързо. Добре, че имаше много хора, които се качваха към центъра, та се опомних навреме и скочих да слизам.

– Nice drive, boy! – кимна усмихнат мъжът с черното яке.

Шофьорът си показа главата от кабината:

– Ноу, ноу, не е тука! По-нататък е, ноу тук, аз кажа! – и той ме измери с поглед, изсумтя и се прибра обратно.

Аз се смъкнах. Преместих си сака отзад, на гърба, че все отпред го бях държал. И после ти звънних.

Помълчаха.

– Красиво. И налудничаво като тебе. Сигурен ли си, че не си сънувал?

– Абе не знам. Не знам, приятелю. Но беше страхотно. – Тихо отпи замислено. – Ох, цял ден не съм ял. Ще изям поне банана.

Той отвори сака.

– Искаш ли?

– Не. Яж си го сам – ухили се Аро многозначително.

– Простак – отсече Тихо, понечи да бръкне в сака си... и погледна опулено седящия до него Арислав.

– Копеле... – продума той като изкипял чайник.

Аро погледна в сака на свой ред. После хвърли поглед на Тихо. Гледаха се около секунда и половина. преди да избухнат в див хилеж.

– Бая силно си я стискал, ей! – проломоти през смях „арогантното копеле“.

– На каша е, горкия! – хилеше се Тихо.

– Е, това е мечтата на жените, братче! – закима Аро.

Тихо спря да се смее. Грабна смачкания банан или по-точно останките му и го метна към коша в ъгъла.

– Уцелих! Значи тръгвам! – скочи той от високия стол до бар-плота.

– Къде бе?

– Ще причакам автобуса на баща ù на спирката! Ще я намеря! – извика Тихо вече в движение. – Чао и мерси!

– Ти си побъркан! Тихо! Ела тука бе! Откачил си абсолютно, чуваш ли!

– Знам! Но не съм СЪНУВАЛ! – долетя откъм вратата и отвличащият автобуси потъна в много напомнящия есен февруарски следобед.

Аро поклати глава, измърмори нещо. После погледна двата полупълни коняка на барплота и вдигна рамене.

– Е – за двоен празник – две чаши! – изтърси той, чукна едната чаша в другата и гаврътна символа на Трифон Зарезан.

Оставката на министъра

Калин Ненов

Този разказ е писан осем месеца преди събитията от 14 януари 2009-а, в които бях участник и наблюдател. Той ме подготви да реагирам на онова, което се случи, по-хладнокръвно, отколкото някога бих предположил, че съм способен. Благодарен съм му. Още по-благодарен съм на всички български пазители на реда, които не си позволиха – или поне аз не видях да си позволяват – да наранят невъоръжени хора наистина.

На всички, които не хвърлят
и не ползват палките си,
но най-много – на децата,
които растат.

– Ето ги там. – Униформеният се навежда към ухото на колегата си, за да надвика уредбата. – Почват да се събират.

От страната на пейката с братята приближават момче с расти и две момичета. Нисичкото, с пъстрия шал, потропва усмихнато по тарамбуката си, но ударите съвсем се изгубват сред баса и барабаните, изригващи от тонколоните пред шадравана. Раставият казва нещо на другото момиче, махва с ръка към отсрещните сергии. Униформеният мръдва глава, а пръстите му почукват по радиостанцията.

Отсреща иде друга група младежи, с още тарамбуки и транспаранти. „Спрете цианидите“. „Не търгувайте със здравето на хората“. „Защо МОСВ не защитава околната среда?“ Нещо в черно и зелено, което не се чете, но си пасва с черно-зелените знамена в улицата между библиотеката и Макдоналдса.

Вдигат плакатите си и ги размахват приветствено. Насреща им, в улицата, се надига дружен рев и гора от други плакати: „Еко-терористи вън!“, „Злато газим, гладни ходим“, „Колко ви платиха, да ни вземете хляба?“

Униформеният присвива очи, когато мерва по-отзад набития брадат мъж, стиснал наръч брошури. Той бутва рамото на колегата си, кимва към брадатия.

– Тоя помниш ли го? Наглеждай го.

В този момент вокалистът заревава във финалното кресчендо на песента, вдига микрофона с поставката и го стоварва върху дъските на сцената. Тълпата срещу входа на министерството закрещява, във въздуха се люшват знамена, плакати, юмруци. Сред юмруците за миг блясва нещо.

Очите на униформения се свиват съвсем. Пръстите му стисват радиостанцията и натискат бутони още преди да я поднесе към устата си.

До пейката с братята спират няколко бели коли. От тях излизат още мъже в

тъмносиньо. Трима запречват движението, останалите се пръсват по свободния тротоар и кордона между двете протестиращи групи.

#

Докато чака светофара, младежът намества с една ръка тъмните си очила, а с другата – немирната слушалка в лявото си ухо. Единият му крак потропва. От време на време си тананика.

Зеленото светва, той тръгва напред и махва на дребничкото платиненорусо девойче, което му се усмихва от другия тротоар.

#

Мъжът посяга да отгърне листа, когато джиесемът изпуква пак. Очите му се плъзват по новия лист, после се заковават върху името на дисплея. Той рязко натиска зеленото бутонче.

– Да.

– Господин министър, събират се на площада, зад сцената и край шадравана. Вече са близо двеста човека.

– Защо толкова много?

– Пристигнаха двата автобуса с хората от Попинци.

Мъжът изпуска въздух през зъби.

– Засега се държат кротко. Не доближават „марулите“.

– Те създават ли проблеми?

– Не, господин министър. Моцарт ги държи.

– Добре. Друго?

– Знае ли се кога ще приключи срещата?

– До час. Бъдете внимателни. Осигурете безопасно преминаване на колегите. Повикайте и капитан Кариев.

– Да, господин министър.

Мъжът оставя джиесема и отгръща страницата. Очите му пробягват по редовете, ръката с писалката се надвесва над редицата от точки на дъното. За момент остава във въздуха – секунда, две, три... Сетне трепва и се завърта по листа с привично движение.

#

Униформеният поглежда часовника си. Някаква сянка скрива слънцето и той успява да различи цифрите: 12:15.

Униформеният вдига глава и безизразно се втренчва в усмихнатото бледорусо момиче, което протяга синя листовка към него. Машинално регистрира младежа с тъмни очила и зализана черна коса, който стои на две крачки зад нея, полуизвърнат към пъстрата сбирщина, блъскаща по тарамбуките и пластмасовите си туби като пародия на рок-музикантите.

– Здравейте! Искате ли да научите нещо за ефекта от цианидите върху...

Той махва с длан, пестеливо пресичащ жест, а очите му изучават зализания.

Момичето постоява за миг, с увиснала сред празното ръка, после се обръща и двамата тръгват към групата до фонтана.

– Ама че темерут – изсумтява тя към спътника си.

Зализаният не казва нищо.

#

Двамата стигат до групичката, хванала транспаранта „България без цианиди“, прегръщат ги един по един. Тя – крепко и сърдечно, с неподозирана за фините си ръце сила. Той – малко неловко, като внимава да не събори транспаранта.

– Ооо... мъски!

– Само ти липсваше, ей!

– На мене ми липсваше повече Инето...

– Докъде я добутаха?

– Тъкмо ги чакаме да чуем какво са се... наговорили тоя път.

– Надежда има ли?

– ...Всяка оставете.

– А, Надежда е ей там – омайва журналята.

– Абе тоя път разчитаме и от Брюксел да им стъпят на фасона. То нали никъде в Европа не извличат злато така...

– Хе-хе, откакто ще ставаме европейци, мизата на рушветите се качи двайсеторно. Тия петдесет милиона от „спонсори“, дето са им влезнали в джобите, няма да се закачат на единия зъб на глобите от ЕС-ето...

– Като стана въпрос за „спонсори“ – как е татенцето, как е?

– Заеби го ти татенцето. Гледай си цианидите.

Младежът с черните очила се дръпва леко. Събеседничката му, високо момиче с хипнотични тъмни очи, го стисва за лакътя и го притегля обратно.

– А тебе може ли, вместо татенцето?... Закачам се, слънце... никой не си избира родителите. Радвам се, че си с нас. Наистина.

– Всъщност – обажда се друг младеж, от чиято блуза гледа лазурното око на еднорог, – според една теория духът много внимателно подбира зародиша, в който да се въплъти...

#

Джиесемът изпуква.

Мъжът прави извинителен знак на събеседниците си и се оттегля в нишата между две колони.

– Да.

– Колега, приключихме. Моля погрижете се маймуняците отвън да не ни създават ядове.

– За вашите момчета ли ми говорите?

– Колега, уморен съм за вицове. А вашите хора изобщо не трябваше да пускат хлапетиите да се събират долу. Вършете си работата. За нея ви е платено.

– Колега, покрай ядовете, които *вие* ни създавате напоследък, се чудя дали

заплащането беше адекватно. С хлапетиите нямам проблем, но горилите ви...

Другият не отговаря, затваря.

Мъжът постоява за миг, вперил невиждащ поглед в дисплея, махва с ръка на чакащите го хора, усмихва им се измъчено и започва да набира нов номер.

#

– Да, господин министър.

Още докато мушка джиесема обратно и се обръща към тъмносиния кордон между двете гори от лозунги и ръце, униформеният започва да говори в радиостанцията.

– Петров, четиримата обиколете отзад.

Радичев, плътно от страната на библиотеката.

Кариев, търсете оръжие сред „марулите“. Бокс, щангичка, пеперуда.

Всички, ако е нужно – ползвайте палките. Повтарям: оглеждайте се – и палките.

Набит мъж с тъмни очила в тълпата пред министерството показва среден пръст на групата с големия транспарант. Момичетата и момчетата насреща му се смеят и разтрисат плаката си. Зализаният също е там. За миг бръчица прорязва челото на униформения, докато погледът му отново обхожда младежа. Сетне той обръща лице към мъжа с тъмните очила, който тъкмо вика нещо към групичката, и чертите му се изглаждат.

#

– Ето ги!

– Излизат, излизат!

Девойките и младежите с плакатите се люшват напред, надигат се на пръсти, надзъртат над раменете и главите на полицаите. Само девойката с хипнотичните очи се е отдръпнала настрана и говори по джиесема си. Лицето ù постепенно притъмнява. Набитият брадат мъж до нея пали цигара и нервно всмуква дима. Групата по-възрастни хора стоят по-отзад, гледат веещите се знамена отвъд кордона, а неколцина сочат кръстовете по тях и тихо обсъждат нещо. Музикантите са си тръгнали, само техниците доразглобяват сцената и прибират оборудването.

Когато мъжете с костюми излизат на уличката, хората със зелено-черните знамена се отдръпват да ги пропуснат. Униформеният кордон се извива в дъга, а после и в клин, който започва да изтласква групата край шадравана назад.

Платиненорусото момиче дръпва младежа с тъмните очила за ръкава и се устремява напред, провирайки се между четвъртити колове на транспаранти, навъсени лица и усмихнати очи, дюдюкания и закачливи подмятания.

– Като свърши златото, на цианиди ли ще я карате? – провиква се момче с расти до нея.

После някой хвърля бутилка. Всъщност не става ясно дали е бутилка, дали идва иззад кордона или отпред, или някъде изотгоре, къде е прицелена точно.

Ясно се вижда само как се врязва в главата на един от мъжете, разделящи двете групи, отстрани, точно там, където свършва тъмносинята козирка. Палките на мъжете край него изскачат, униформеният в единия край (майор, ако се съди по пагоните му) крещи в радиостанцията си, двете групи, и откъм министерството, и откъм шадравана, се люшват напред, когато хората по-назад се опитват да видят какво става. Платиненорусото девойче се оказва точно до сините униформи и палките, блъснато, блъснало човек в синьо на свой ред, вдигащо ръце като вейчици да се защити от спускащата се палка; и ударът идва, но е някъде отзад, отстрани, отхвърля я от пътя на палката (във въздуха летят чифт очила), отмята главата на полицая.

И палката се стоварва върху ръката-юмрук, но е друга палка, на друг полицай.

После не е ясно какво става: само гмеж от тела, удари, ужас.

#

Джиесемът изпуква.

Мъжът в костюма се сепва, отваря очи, понечва да го захлупи.

На дисплея е изписан само номер, без име.

Ръката му, като че по инерция, натиска зеленото копче.

– Господин министър?

– Да...

– Обаждаме се от Пирогов. Един от пострадалите днес – момче, високо около един и осемдесет, с черна коса и белег от операция на апандисит – вероятно е ваш син. Имената по лична карта съвпадат и... намерихме ваша снимка в портфейла му. Искате ли да проверите и вие? Момчето е в кома, за живота му все още има опасност, а нямаме друг начин да потвърдим.

– Разбирам... Благодаря ви. Ще дойда лично.

Мъжът затваря, пресяга се за палтото си, без да поглежда, излиза от стаята.

Когато сяда на задната седалка в бронирания мерцедес S350, който го чака долу, казва на шофьора:

– Пирогов – и отваря папката, която не е пускал през цялото време. Издърпва изпод купа листи един празен, за миг се вглежда в разпечатката най-отгоре („... да бъде приета оставката ми като майор в...“), после започва да пише.

До Министър-председателя
на Република България

МОЛБА

Моля...

Фантастихия

Съмнение

Анибал Радичев

Продукт на генетичната матрица,
субект във обетования свят,
двуного, пожелало да е птица,
човекът, тоест аз, съм уникат.

Изследвам същността си емпирично.
Ласкае ме поставената цел.
Тестувам преподобната си личност,
превърната в система и модел.

Присъствам във пространството изцяло –
различен, монолитен, разчленен.
Виси многоаспектното ми тяло,
почти като фантом овеществен.

Ядро на статистическата схема,
придатък и проекция, и клас –
навсякъде съм, дявол да ме вземе!
И структура, и функция съм аз!

И ето, обобщен и достоверен,
разтворен сякаш в друго битие,
макар, че съм безспорно триизмерен,
не зная съществувам или не.

Майстор Манол

Доротея Табакова

Майсторе Маноле, майсторе Маноле,
Тебе аз те търся, тебе аз те моля,
Не да ми откраднеш бяла месечина,
Както крадат нощем цвете от градина,
Не да ме поръсиш с перушинки звездни,
Не да ме поносиш из бездънни бездни.
Ако ме попиташ – а тогаз защо ли? –
Ще ти отговоря, майсторе Маноле:
Че не змей хвъркати трябва ми на мене,
А ми трябва някой със криле строшени,
Който все си мисли, че са поправими,
И над тях се мъчи и лете, и зиме,
Нощем ги стъкмява, денем се развалят
И пак неуморно почва отначало;
Който да разбира не намира сили,
Че крилат е само който има жило,
Че крилат е само камък запокитен,
Смях озлочестител, срещу нас политнал;
Който да разбира не намира сили,
Че така ни Господ сътвори безкрили,
Че ревниво Господ небето си пази,
А от нас поиска все калта да газим,
Кал сами да станем, да торим земята –
Ти не го разбираш, затова хвала ти.
Та затуй вземи ме, ако ти е воля –
Аз ще ти помагам, майсторе Маноле:
Летвичка да вържа, гвоздей да забия,
Синините с хладна вода да измия...
И със тая наша вечна залисия
Времето за оран ще пропуснем ние
И докато двама майсторим крилата,
ще забравим с тебе да торим земята.

Александър Бурмов

Приказка за страшния звяр

Във гората –
съмнение.
Клони,
клони –
движение
и човекоелен
– умъртвен –
на земята
лежи...
Наближи! Наближи!
Задух, огън и пара.
Стъпки, стъпки на звяра.
Лакти с нокти забива,
разтерзава с такива
зъби – като кокили,
и ехидно се хили
със присвитите лещи
на очи като свещи
и с език от коприва
– кървав косъм облизал –
от куплети зловещи
песенчица нанизва
ожаднял
като дълг
човековълк.
Ожаднял
като дълг
човековълк.
За какво ли тъгува
кръволокът среднощен?
Малко ли е бесувал,
та жадува за още?
Звяр когато запее,
никой, никой не смее
по усои и чуки
– сред лютива мъглица –
да се скита наслуки.
Ни животно, ни птица
не пресреща вампира,
всичко живо замира.
Само малко поточе
по усои се точи
и безгрижно бълбука –
токутам, токутука,
денем, нощем си тичка,
става малка рекичка
с гладки, палави плитки –
много бистра и плитка...
Тича, тича, наднича,
урви бързо пресича
и остава така –
недълбока, немътна река.
Все остава така –
недълбока, немътна река...
Във гората – съмнение.
Клони, клони... движение.
И от лошо по-лошо:
всичко случва се в нощи
след безветрени вечери,
под дървета студени,
върху горски рогозки,
с бледина озарени
от луна като восък.
С бледина озарени
от луна като восък.
Върху пясък засенчен,
– до потока, ранено
човекоеленче
ничком тихо лежи.
...Наближи! Наближи!
Задух,
огън
и пара!
Стъпки, стъпки на звяра!
Със очи като пещи
– чак до крясък облещен –
жертва-стръв отминава,
вече трета нощ право
– с лакти с нокти
полазил –

във потока нагазва,
във водата се свива
и с език от коприва
изсумтява така,
че се стряска горката река.
Изсумтява така,
че се стряска горката река.
А водата извива,
и се чуди и мести:
„Що за твар уродлива
ме погазва тъй често?“
Чак до крясък облещен
със очи като пещи,
той внезапно промълвя така
на безгрижната, малка река:

– Аз съм зъл, омагьосан,
смърт, проклятие нося...
Аз съм знак и поличба,
но... съм всичко на всичко –
нажежено предчувствие.
Взрян във бъдеще време,
виждам хаос, разруха.
Виждам сгърчено, сухо,
непоникнало семе,
виждам нищо
от нещо...
Аз съм просто от тия,
дето първи усещат:
над гората надвисва
тъмна, черна магия!
Дай ми, дай ми да пия...
Над гората надвисва
тъмна, черна магия...

А водата
се плисва
и се киска доволно:

– Ах, създание долно!
Задух, огън и пара!
Орисия на звяра!
С дъх на смрад
и омраза,
във водата нагазил,
се провлачва и плаче
ожаднял като дълг
човековълк...

– Вярвай, черна магия
над гората надвисва!
Аз съм просто от тия
бедни, първи орисани.
Станах сянка от нея.
Станах въглен от нея.
Станах срамна осанка.
Но преди да изтлея,
позволи ми
със теб
да се слея.

А водата
се киска
и се плиска и радва:

– Да не съм проста вада,
сред смрадливи целувки
в твойта тиня да страдам?!
Аз съм толкова млада!
Имам слънчеви джувки,
бистри водни плисета...
и дъги, и браслети!
Имам куп тоалети.
И обичам да тичам,
да протичам със блясък
върху златния пясък!
Даже речните камъни,
дето нося във скута,
не са просто павета,
а безценни бижута
и се чувствам превзета,
ако само – изписана –
ме обкичат със бисери!
Аз съм толкова млада...
Да не съм стара вада,

търпеливо да страдам –
оградена, обвързана,
без вртеж и без бързеи,
без от време на време
да... водопадам?
Че, какво ми предлагаш,
ти, душевно бунище?
Ти... разюздано нищо!
Ти... болезнена среща!
Пепелява интимност.
Празнота...
анонимност...
Недопечено нещо
със очи като пещи!
Нито риба, ни рак:
ни човек,
нито вълк-единак!
Ни човек...
нито вълк-единак...

Във водата
нагазил,
с лакти с нокти
полазил,
пак се влачи и плаче
ожаднял
като дълг
човековълк.

– Аз съм принц омагьосан,
в твойте нежни обятия...
Не, не искам да нося
вечно мойто проклятие!
Не предлагам...
а прося...
Дай ми, дай ми да да пия, та
да измия магията,
дето мъчи и гърчи
мойта слънчева същност.
И тогава... тогава
ще е вечно такава
твойта палава сръчност,
че ще бъдеш обичана
със любов неизтичаща
и ще бъдеш обкичена
с най-красивите бисери!
Дай ми,
дай ми да пия, та
да измия магията...
да живея спокойно –
без душевни окови!
Капка бяла вода...
Свобода.
Капка бяла вода...
Свобода!

А реката
се плисва
и се киска доволно:

– Ах, създание долно!
Няма черна магия!
Няма сухо разсаждане!
Ти си просто от тия...
дето вечно се мръщят
и се правят на важни, те!
А в гората е всъщност...
все по-мокро и влажно!
Все по-стройни, напети,
разклонени дървета...
и едни силуети...
на такива страхотни
елегантни животни!
Все по-нови и сладки,
чудни бисерни капки!
Тук е моята влага.
А какво ми предлагаш?
Накъде ще ме водиш?
С теб ли трябва да бродя
там... от вечер на вечер...
тъй далече... далече...
че да стана така
помътняла, д ъ л б о к а
река?
Че да стана така
потъмняла,

д ъ л б о к а
река?

Задух, огън и пара,
нека жаден да ходиш!
Орисия на звяра!
Във вода си нагазил –
няма капка да пийнеш!
Щом живееш с омраза,
пий заразна помия!!
Гълтай, сгърчвай се кръшно!
Нека с а м да се тръшкаш,
щом така ме ядосваш!!
Бил ми принц омагьосан?
Бил ми... цар с потекло!
Проскубан нескопосан!
Нямаш даже... легло!

С лакти
с нокти
полазил
– чак до гуша нагазил –
саби-зъби оголил,
за последен път моли
ожаднял
като дълг
човековълк.

– Дай ми,
дай ми да пия...
с а м о т и ме насищаш...
Не предлагам... да бягаш
тъй далеч от леса,
но, не мога да скрия...
виж, наоколо нищо
няма цвят на роса!
Виж, магия витае!
Нямам нищо... така е...
но разбирам и зная.
Затова съм навъсен.
И... преди да е късно...
я облей със промени
тая сянка във мене –
ти и аз с м е р о д е н и
да спасиме гората!
Но... преди да съм въглен
и... преди да си блато.

А водата
се кълчи
и клокоти, и пъчи,
и, макар не дълбока...
тя жестоко го хока:

– Ти бе,
грижа последна!!
Ти, бе,
сбутана бедност!!
Захабена бродерия!
Ти! Духовна мизерия!!
Ти! Измама за двама!
Ни костюм, ни пижама!
Нито риба, ни рак!
Ни човек,
нито вълк-единак!
Ни човек...

нито
вълк-единак.

Все по-звучно
бълбука
токутам, токутука,

истерично се плиска,
на моменти прелива...
и внезапно завива
тя по н о в о трасе:
на 180.
На 180...

И му казва задавено
тя, така на прощаване:

– Проскубан си... не – бебе!
Нямам време за тебе.
Не ме гледай тъй втренчено,
като... зайче в беда!
Искам нови п р о м е н и!
Ами... колко елени,
колко малки еленчета
чакат мойта вода?
Колко
малки еленчета
чакат мойта вода...

...Във гората –
съмнение.
Клони, клони –
Клони, клони –
движение.
Задух,
пара,
вонило.
Озверено гъмжило.
Не помислят, не спират.
Локат, локат, одират.
Стръвно, кръвно се радват
и потока
отбягват.
По блата и по вади
Всичко живо
затъва.
Никнат н о в и огради,
във които се спъва не една
човекосърна.
Във които се спъва не една
човекосърна...
А луна като восък
на небето се просва.
...Във гората –
лишения.
Няма, няма движение.
Стрък до стрък залинява.
Есента наближава.
Но не някаква есен,
ами
мъх,
ами
плесен!
Влага. Влага. Разлага.
Влага. Влага. Дотяга.
Не е
капки по гъби.
Не е
утринен дъх.
Ами
гнилоч от зъби,
ами
пещерен мъх.
И, от лошо по-лошо,
нито ден, нито нощ е...
По зори се сдрачава.
Сладост в плод
не узрява.
Влага. Влага. Разлага.
Влага. Влага. Дотяга.
И от
гнилото нещо
става все по-горещо –
тръпне,
жили
и пари
в загнояли
закани.
Избуяват пожари
като жар под духало,
като лумнали рани
върху болното тяло.
Вие, вие

магия...
и дори не се крие.
Жежък
вятър полъхва.
Сухи
клони настръхват
над
животните, клетите.
Тръгват,
тръгват... дърветата!
Никой
нищо не знае,
за къде... за кога е?
Мъртво живото ражда.
Стари
дъбове хленчат.
...И човекоеленче в беда,
върху пясък изпръхнал
се задъхва от жажда,
но...
в потока, без блясък
изсъхнал,
няма капка вода...
свобода.
Няма капка вода...
свобода,
в тази пясъчна рана.

Ей това е
п р о м я н а!

ОКОЛОФАНТАСТИЧНИ ВИЦОВЕ

За да не стои пустееща, чернобилската земя била засята с тютюн. На цигарите, произведени от този тютюн, било написано: „Министерство на здравето ви предупреждава за последен път...“

***

Бъдеще, след трета биотехнологична революция. По улицата върви разумна крава и привлича купувачи на продуктите си:

Мляко, сметана, масло – в отговор тишина, и никакъв интерес.

Мляко, сметана, масло!!! – тишина.

МЛЯКО, СМЕТАНА, МАСЛО!..... Добре де, месо...

***

В лудницата.

– Лекарят: Поздравявам ви, уважаеми, имаме вече сериозен прогрес!

– Пациентът: И на това му викате прогрес? Като влязох бях Наполеон, а сега кой съм? Никой!

***

Клиент разглежда асортимента в магазина за ковчези:

– Как мислите, какъв ковчег е по-добре да си купя?

– Трудно е да се каже – отвръща продавачът, – цинковите, разбира се, са по-трайни, но дървените са по-полезни за здравето.

***

Запъхтяно ангелче вика на Господа: „Господи, хората откриха нова елементарна частица!!!“

Господ отвръща: „Спокойно, добави още един нелинеен член в уравнението на единната теория на полето!“

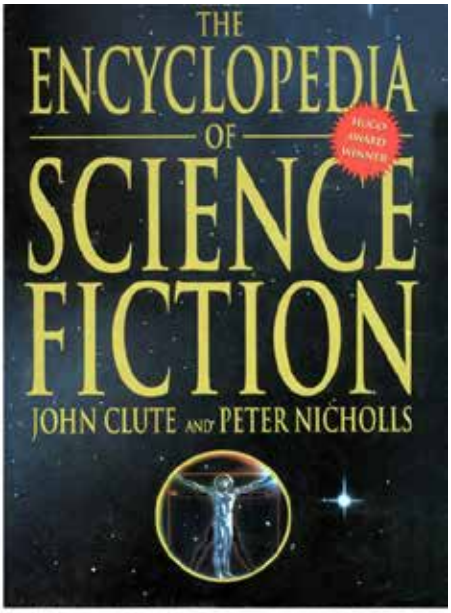

www.scifi.com

bgf.zavinagi.org

ФАНТАСТОЛОГИЯ

www.rusf.ru

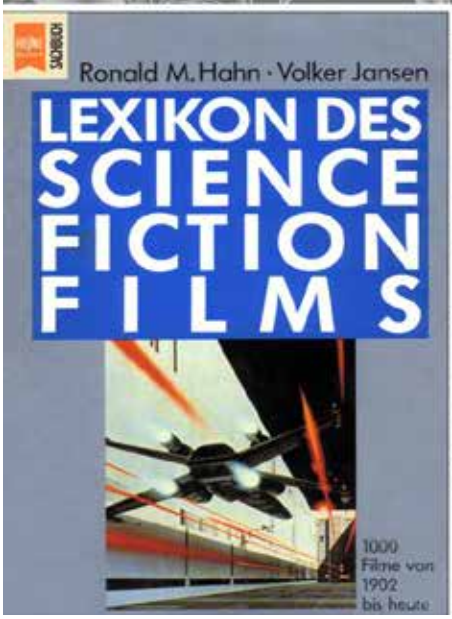

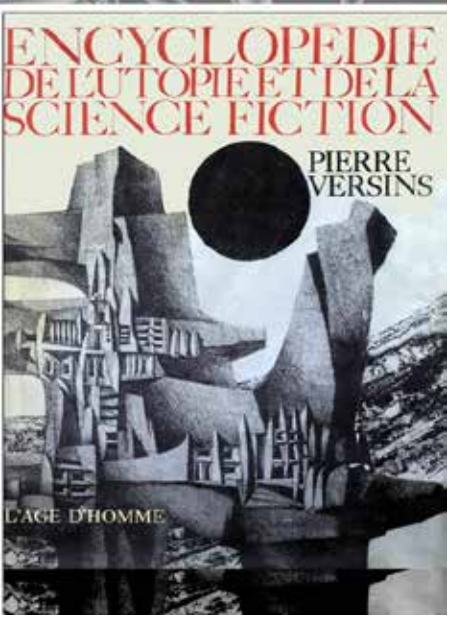

БГ-Фантастика: Състояние към момента

bgf.zavinagi.org

Григор Гачев
(*актуализация на отчета, изнесен на Булгакон 2007*)

На събрание на фондация „Фантастика“ през ноември 2006 г. Георги Недялков подхвърли идеята за съставяне на максимално пълна енциклопедия и библиография на българската фантастика. Историята ѝ вече не е кратка, и по-старите събития са останали само в паметта на шепа фенове в не най-първа младост. А немалко и се преселиха в един, надявам се, по-фантастичен свят – наскоро към тях се присъединиха Никола Кесаровски и Агоп Мелконян, светла им памет… Трябва нещо да документира какво е било, за да се помни и знае. И фенове, и творци, дори и добре да са живели, умират, и други се раждат…

На мен пък ми хрумна идеята да реализираме проекта като отворена уики-система, лицензирана под свободен лиценз. Имаше ентусиасти. Имаше и малко скептици. Но реших, че си струва труда да пробвам.

На 14 декември 2006 г. уикито беше инсталирано и пуснато в действие. Официалното обявяване обаче беше на 18 – трябваха ми четири дни, докато окрада Уикипедия откъм помощни страници. (Ако не беше един неин бдителен редактор, и досега нямаше да съм се сетил да сложа на тях позоваванията на оригиналните автори.) Като виден оптимист, предполагах, че ще си пиша в нея предимно сам и че ще расте с по около 100 статии годишно. В добрия случай.

Как стоят нещата сега:

Към момента (април 2009) БГ-Фантастика има в основното именно пространство ок. 2700 страници. Около две хиляди и петстотин са статии, останалите са списъци, подстраници и пр. Повечето статии никак не са големи, но някои са на практика пълни – към тях почти няма какво повече да се добави.

Най-много са статиите за личности – 1128. Разделени по видове, бройките са както следва (излизат повече, понеже често една личност спада към повече от един вид):

Писатели – общо около 560, в 18 различни категории по жанрове. (За повече от половината, за срам и позор, нямаме информация в какъв точно поджанр на фантастиката пишат!)

Поетите са общо 11. Затова пък имаме 42 редактори и 35 рецензенти. А, и 40 журналисти. Критиците пък са цели 97 – личи си къде е на баницата мекото. ;-)

Библиографите са само 4 (единият от тях – Евгений Харитонов – е руснак). Фантастолозите са 13 – изглежда, че науката, и особено библиографирането, са тежка работа.

При толкова автори, съставителите са само 6. Издателите са цели 25, на които обаче се падат само 3 коректори. Ако видите правописна грешка във фантастична книга, сетете се за тази статистика.

Имаме си 12 сценаристи, 4 драматурзи, и само 4 режисьори – тоест, потенциалът за творене на филми е голям. Художниците са цели 61, но на музикалния фронт Симо Лазаров е „сам воинът е воин“.

Преводачите са общо към 270, разделени в 25 категории по това от и на кои езици превеждат. (Немалко от тях са посочени в категориите по повече от

веднъж, ако превеждат от и на повече от един език.) Документирали сме и 53 „по-видни“ фенове.

В добавка, имаме и категория „Нефантасти“ – за личности, за които имаме статии, но нямаме сигурни потвърждения, че са допринесли с нещо към фантастиката. Нейни достойни членове са 9 души.

Описаните до момента произведения са общо 449, от тях 63 романа, 20 повести, 244 разказа, 85 филма, 9 новели, 3 комикса, 4 есета, 3 сценария, 14 стихотворения и по една поема, миниатюра, пиеса и памфлет.

При изданията имаме описани около 293 книги и 30 периодични издания. Издават ги (описани до момента) 52 издателства. В категорията „Поредици“ фигурират 36 имена.

Творбите на изкуствознанието – рецензии, статии и интервюта – са 154. Повечето – 128 – са статии, има и 19 интервюта...

Тези творчески усилия биват оценявани, според БГ-Фантастика, чрез 3 награди. (Тук определено има какво още да опишем – известни са ми поне още 4-5, но нека даде информация някой, който ги познава от по-близо.) Документирани са 10 конкурса, в които творбите могат да се състезават (пак същата уговорка – има още доста…).

В частта „Фенство“ са описани 44 клуба. Членовете им са провели, по опис, 18 изложби, 9 конвента (някои от тях – по повече от един път ;-), и две официални срещи. В тази част е и интересната колекция от статии на Тодор Ялъмов и Наско Славов за свързаните с фантастиката хобита.

И всичко това е организирано по начин, който го прави като цяло достъпно за използване.

Брутният обем на БГ-Фантастика е от порядъка на 3000 стандартни машинописни страници, което я прави най-голямата съществуваща библиография на българската фантастика. И тя продължава да расте. Надявам се до не повече от 2-3 години тя да е на практика пълна библиография на българската фантастика.

Вероятно е за в бъдеще полето ѝ да бъде разширено. Насоките, които биват обсъждани, са две. Едната е разширяване на библиографирането с всичката фантастика, изобщо издавана някога на български – колосална задача, но вероятно постижима в дългосрочен (примерно 10 години) план. Другата е отваряне на енциклопедията към включване на цели произведения на българската фантастика, лицензирани под свободни лицензи. И в двата случая обаче вероятно първо ще се изчака библиографирането на българската фантастика да достигне по-завършена степен.

Сега, малко за екипа, реализирал този проект.

Когато повечето събрали се подкрепиха идеята ентусиазирано, моментално ми стана ясно, че никой от тях няма да си мръдне и пръста за нея. (Иначе подкрепата щеше да е доста по-омърлушена. ;-) Така и стана. Жоро Недялков, авторът на идеята, и до момента дори не се е регистрирал в уикито. Другите ентусиасти повечето се регистрираха, един-двама дори написаха по ред-два – и нещата приключиха. За мое смайване обаче, в работата се включиха много хора, от които не се надявах на помощ – а повечето дори не познавах.

Трудно ми е да посоча кой е допринесъл най-много. Но може би първото място принадлежи на варненския фен Венци Тодоров. В продължение на повече

от половин година той изсипваше ежедневно такива количества материал, че останалите едвам насмогвахме да ги обработим и оформим. Последните месец и нещо беше в творческа отпуска, но очаквам всеки момент отново да започне да допълва библиографията. :-)

Другият конкурент за първото място тук е Наско Славов. Тръгнал от нулеви познания по уики, той вече оформя статиите си образцово. Също налива тонове информация, и работи с някаква мрачна, неудържима решимост – сам да остане в уикито, сам ще го допълни и довърши докрай. А като се има предвид и че е може би най-отдавнашният фен в България, има какво да напише. Възхищавам му се.

Плътно по петите им е Калин Ненов (както навсякъде и във всичко, свързано с фантастиката). Още един човек, на когото се възхищавам. Не само заради нечовешката работоспособност и производителност, въпреки крехкото му здраве, а и… просто заради това какъв човек е. А напоследък с нарастваща скорост се включва и Тодор Ялъмов, с когото имаме и планове за фотогалерии върху историята на фенството.

Информацията за филмите определено щеше да е непълна без усилията на Кромбърг – описанията им са почти изцяло негово дело. А тази за художниците щеше да е бедна без Калин Николов – там единствено още Наско Славов помага с информация.

Немалко и ценни приноси имаха Littlebitcr4zy и Мандор (да, да, същият – sfbg.us). В началото полезен тласък даде и Спас Колев от екипа на Уикипедия, а после огромна работа отметна с познанията си по ботовете Борислав Манолов („Моята библиотека“). Един човек обаче, който трябва на всяка цена да бъде споменат, е Светла (Sol lam) – на нея дължим безценните статии за ранните български диаболици и техните творби. Очаквам с нетърпение да напише още нещо за тях.

Най-сетне, но не и на последно място, задължително и на всяка цена трябва да спомена и Анастасия Илиева – Intery. Количеството работа, което тя е свършила по чистене, оформяне и подреждане на статии, просто няма как да бъде описано. Колкото и да ù благодаря, все ще е малко.

… Това засега. Повече – по-нататък.

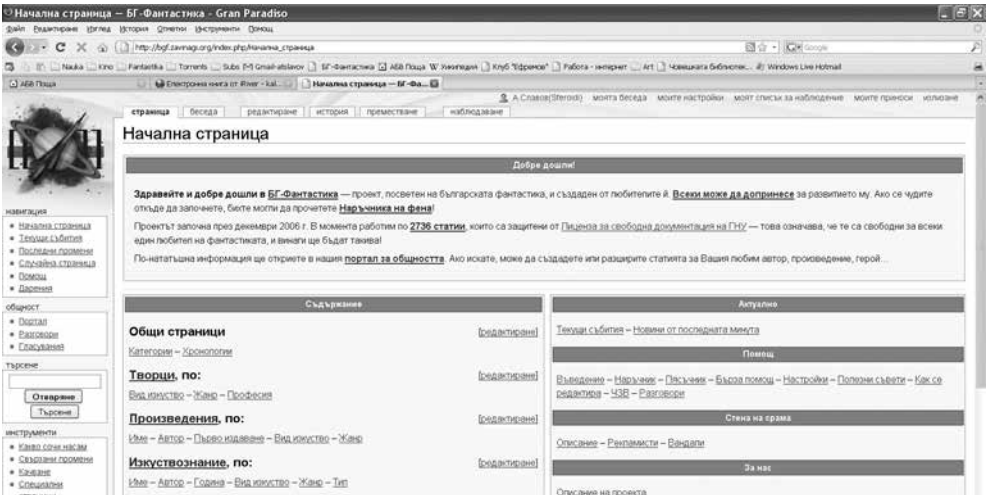

Български фантастични книги 2008

Дилян Благов, Атанас П. Славов

1. **Български фантастични ВАЯНИЯ 2007. Годишник за фантастично изкуство** – алманах. – ЕГИ, 2008. 320 с.

В изданието за 2007 г. на ежегодния алманах от български художествени и публицистични текстове можете да намерите цветна кола, посветена на един български художник, заедно с изключителна подборка от текстове на вече утвърдени, по-нови и съвсем нови имена. Препоръчваме алманаха на читатели, които все още не са се запознали с магията на българската фантастика. Художествените текстове са дело на Георги Малинов, Красимира Стоева, Емануел Икономов, Васил Велчев, Йоан Владимир, Александър Карапанчев, Андрея Илиев, Любомир Николов – Нарви, Никола Кесаровски, Андон Стайков, Велко Милоев, Валентин Д. Иванов, Елена Георгиева, Атанас П. Стоянов, Любен Дилов, Николай Теллалов. В цветната кола са представени репродукции на Димитър Янков (художник на броя), Ивайло Петров – Ив, Димитър Стоянов – Димо и Калин Николов.

2. **Български фантастични ВАЯНИЯ 2008. Годишник за фантастично изкуство** – алманах. – ЕГИ, 2008. 320 с.

Високата летва, поставена от предишните издания на годишника, се поддържа и в най-новия му брой. Автори на художествените произведения са: проза – Адриан Лазаровски, Георги Величков, Георги Малинов, Григор Гачев, Емануел Икономов, Ивайло П. Иванов, Кънчо Кожухаров, Мариян Петров, Мартин Петков, Николай Теллалов, Нина Ненова, Сабина Маринова, Ценка Бакърджиева; поезия – Александър Карапанчев, Анибал Радичев. С публицистика присъстват и: Андрея Илиев, Валентин Д. Иванов, Любомир Николов – Нарви. В цветната кола този път са поместени репродукции на Стефан Лефтеров (художник на броя, представен и с графики), Чавдар Манолов, Кирил Стоянов и Калин Николов.

3. **Буковски**, Христо – Обсебени. – Атон, 2008. 246 с.

Книга за тайните на Отвъдното, която известна журналистка пише под „диктовката" на покойния си мъж, я среща с неин млад почитател от гилдията. Обсебена от тревогата да разбере откъде „идва" този текст и какво става със самата нея, героинята нехайно въвлича в скандал единствения посветен в занятията ѝ човек.

4. **Вълчанова**, Ина – Потъването на Созопол. – Сиела, 2008. 148 с.

В тази книга има: „...практикуване на черна магия, която се оказва бяла или обратното, дървена къща в Стария град, в която някой е умрял, народен художник и поп с бяло расо, както и подробни инструкции как да разпознаем истинското „Пъци“. Има североизточен вятър, който всъщност не духа, сенки на приятели и сенки на техните истории. И сянка на митология, която е все още жива и преди да бъде напълно забравена, може би крие ужасна мощ, направо способна да предизвика Края на света.“

5. **Дилом**, Верени (Райчо Гънчев) – Багатур – Мечът на сътворението, част I + DVD. Историческа фентъзи трилогия от сагата „Пътят на меча“. – Багатур, 2008. 376 с.

Трилогията „Пътят на меча“ вероятно ще е изцяло посветена на древнобългарското героично минало. В тази първа част действието се развива от Алтай през Урал и Кавказ до Балканите, за да се разкрие силата на древния български меч Багатур и свързания с него завет от нашите прадеди. С автора Райчо Гънчев може да сте се срещали на една от ежегодните Таласъмии, провеждани в Стара Загора – освен всичко друго той е ръководител на школата за оцеляване „БагаТур“ и групата за усвояване на древни български бойни техники.

6. **Джендов**, Георги С. – Астероиди на смъртта. – Калиопа, 2008. 208 с.

В тази книга има нелегални медицински експерименти на астероид, кърваво потушени бунтове, политически афери... По думите на автора, „това е един писан преди повече от двадесет години фантастичен трилър, който поради политическите вметки тогава не видя бял свят, но остава актуален дори и в наши дни“.

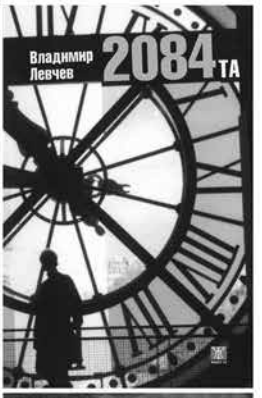

7. **Драганов**, Александър – Хрониките на Ралмия + DVD Ромасанта: Ловът на върколака. – Фентъзи фактор, 2008. 256 с.

Идеята на автора е да благодари на всички свои любими автори и герои, като насели с тях една нова вселена, създадена „на чисто“ от самия него. Издадената книга е първа част от замислената като поредица фентъзи хроника на света на Ралмия. Романът беше номиниран за най-добър дебют на Еврокон 2008.

8. **Енчев**, Никола – Към бъдещето, към бъдещето. Разкази. – Хермес, 2008. 128 с.

Дебютна книга с 10 разказа. Енчев е лауреат в категория проза във втория Национален конкурс „Хермес“ за автори до 25 години. Все още нямаме лични впечатления от книгата му. За самия автор научаваме от интернет, че е „заклет киноман и смята, че филмите до голяма степен са формирали образния стил на повествованието му“.

9. **Илиев**, Андрея – Реваншът на Тангра. – Аргус, 2008. 288 с. (Поред. „Нова българска фантастика“, № 44).

В този роман, тясно свързан с българската история и митология и вдъхновен от средновековните текстове „Сказание за дъщерята на хана“ и „Джагфар тарихи“, Андрея Илиев е заплел минало, настояще и бъдеще в главозамайващ сюжет, трудно поддаващ се на преразказ. Картините се сменят толкова бързо, че читателят се чувства като в центъра на бързо въртящ се калейдоскоп от герои, събития и конфликти. Или може би по-правилно е да кажем спирала, която постепенно и неусетно ще ви изведе до справедливия край на историята. Позволяваме си да изкажем мнението, че книгата е задължително четиво не само за любителите на фантастиката, но и за онези, които имат амбициите да научат писателския занаят.

10. **Калоянов**, Анчо – Див огън. – Фабер, 2008. 304 с. II изд. (I-то изд. е от 1997 г.)

Цитираме думите на Иван Станков: „Романът „Див огън“ заварва света в кризисен момент на метафизичен отпор – срещу свръхреалността на приключилата Европейска война, срещу последвалите болестни епидемии и всеобща екзистенциална неадекватност. Срещу битийния срив, срещу Голямата Боля, срещу тоталната деструкция на живота и на света Селото се изправя със запалването на див огън. Завъртат се необяснимите трансмисии на старата българска магика в съчетание със строгата църковност, с неканоничния профетизъм и със слабосилния институционализъм на падналата държава, със силиците и на българската интелигенция – един копнежен устрем да се възвърне порядъкът и сред погребалната миризма на тамяна да се възнесе отново плачът на новородените.“

11. **Кушев**, Юлиан – Навън. – Х-КОМ, 2008. 188 с.

Научнофантастичен роман, обилно илюстриран и притежаващ собствен сайт (http://navunn.com/), откъдето прочитаме, че това е „...история на двама приятели, които стартират житейския си път като кварталните крадци. Но! Попадат на човек, който ги измъква от тази схема и им дава в ръцете мощно оръжие – знания. Обстоятелствата

така се завъртат, че двамата, заедно с приятелките си, попадат в центъра на важни събития от световен мащаб. Откриват приятели там, където не очакват – дори и сред враговете си. Разбират, че понякога приятел е не този, който ти се усмихва и говори ласкави думи, а този, който ти казва истината в очите, често подкрепена с шамар зад врата. Научават се да прощават и да воюват за най-близките си.“

12. **Лижев**, Тошо – Дубъл чар. – Стено, 2008. 144 с.

Автор, издавал активно преди 10 ноември. Това е първата му книга след двадесетгодишна пауза. Засега нямаме информация от първа ръка за съдържанието ù.

13. **Матеев**, Йордан – Война на видовете. – Ъндърграунд, 2008. 120 с.

Кръвожадни извънземни затриват цяло родопско село и се изплъзват на преследващия ги тандем от ловци на подобни вредители. После се вселяват в телата на политически опоненти в близкия окръжен град. Наближават избори и е време кървавата баня да започне... Вероятно най-отчаяните привърженици на хорърра биха оценили тази книга, на останалите не я препоръчваме.

14. **Милоев**, Велко, Дилян **Благов**, Александър **Карапанчев** – съставители. – Спомен за света на Агоп Мелконян. – Ерато-Арт, 2008. 294 с.

„Щом всеки от нас е неповторима личност, щом всеки от нас е и иска да бъде неприкосновено аз, значи трябва да се примири с неутешителната участ на самотник“, четем в завещаните от Агоп Мелконян страници в „Спомен за света на Агоп Мелконян“. Съставителите наричат книгата „Био-библиография“. Но са подценили жанра. Тя съдържа библиографски опис на Мелконяновото творчество, спомени за него, отзиви, негови авторски творби и преводи, фотографии, интервюта. Мелконян сам по себе си е необхватен жанрово. Съставителите са се опитали да подредят „био-библиографията“ по жанрове: белетристика, поезия, поетични преводи, научна журналистика, изследвания и интерпретации на арменската култура, драматургия, публицистика, издателска дейност. Мелконян беше всичко това. Но и не само това, което се подразбира от отношението на участниците в книгата, а те са над 20. Респектира премереният и искрен жест на тези хора към паметта на без време напусналия света на самотниците творец.

(*Петко Тодоров, в. „Стандарт“*)

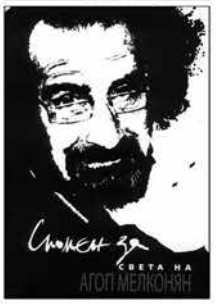

15. **Минков**, Светослав – Дамата с рентгеновите очи. Разкази и кратки биографични бележки. – Дамян Яков, 2008. 312 с.

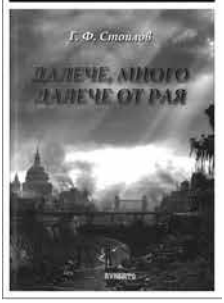

Най-ценното в това ново издание на класика Светослав Минков са приложените рисунки и факсимилета, както и вплетените между разказите биографични бележки. За библиографи и ценители.

16. **Николов**, Момчил – Кръглата риба. – Жанет 45, 2008. 456 с.

Тук отново цитираме чуждо резюме: „Един роман за Края. За края на това, което от благоприличие наричаме консуматорска цивилизация. За личния край и за края на света, който познаваме. За Апокалипсиса, чийто вестител е Кръглата риба – митично чудовище, възкръснало от Дните на Сътворението за Последните дни. Край, предречен от древни еврейски и християнски книги, от пророци и гадатели. И не само от тях.“

17. **Нови звезди** – сборник разкази. – Квазар, 2008. 256 с. (Библ. „Българска фантастика XXI“, № 16).

Малко позакъснял сборник с 10 разказа от първите два конкурса на издателство „Квазар“. Включени са наградените и подборка от останалите разкази. Предвид разнообразието на тематики и стилове, читателят лесно би могъл да открие произведения, които ще му допаднат. Представените автори са Ивайло П. Иванов, Йоан Владимир, Кирил Добрев, Ивайло Г. Иванов, Мирослав Пенков, Владимир Полеганов, Николай Теллалов, Елена Павлова, Боян Калинов (някои от тях – с псевдоними).

18. **Новкиришки**, Николай – Пътетърсача Зунк и възкресението на потъналия град. – Жанет 45, 2008. 480 с.

В началото бе светлина и припознаха смъртните в лика ѝ дракон...

„Ако спреш да вярваш в приказки, значи си остарял...“

Новото българско фентъзи на Николай Новкиришки (http://zoonk.net) започва с описание на изгряващото и милващо връх Вълчезъб Слънце. Дракончето Зунк и неговите приятели се отправят на пътешествие през чудни земи. Малкият Зунк се учи да лети, да бъде самостоятелен и да следва сърцето си, докато преминава през множество приключения и юначества.

Героите в книгата ми приличат по дух на тези, създадени от Весела Фламбурари в „Мина и магиите“. Кронк, Ана, Драколиста, Гон, Ло, мама Хала, Ел, Мелуна напомнят за българския фолклор.

Основната нишка в книгата е за Белия мечок, когото Зунк и неговият приятел Ло срещат сред една заскрежена

гора и откриват, че той носи в себе си много мрак и лед и е погълнал своите поданици; и за Даусдава и Вълчия град, където Зунк се влюбва в красивата дъщеря на краля – вълчицата Улфея.

За съжаление в книгата няма почти нищо, което да те грабне. Няма образи, с които да се идентифицираш, няма интересни случки, действието тече някак мудно. Героите ядат, спят, учат се да летят или да боравят с меч и разговарят помежду си като деца.

Приключенията на Зунк, мечтите му и желанието да бъде повече от дракончето, което е, да не го е страх и да се бори за това, което иска, са сред единствените хубави моменти в книгата.

Дотам, уви, се изчерпва магията. Николай Новкиришки се е опитал да създаде приятно, ненатрапчиво четиво, но не е успял да вплете най-важното – случките, които крепят една история, и героите, които ѝ вдъхват живот.

(*Габриела Петрова – Светличе*)

19. **Пейков**, Тервел – Домът на Велзевул. – Ернор, 2008. 224 с. (Библ. „Тера Фантастика“, № 5).

Второ, основно преработено издание на сатиричното библейско (и не съвсем) фентъзи, в което най-як е един брадат старец в червени дрехи, простосмъртният главен герой има неясна биография и носи загадъчното име *Тк*, а раят, адът, ангелите и демоните не са съвсем такива, каквито сме си ги представяли досега. Основното достойнство на книгата обаче са ненатрапчиво поднесените от автора разсъждения и идеи. Първата от тях например е за отрицателните пари и тяхното внедряване сред съсловието на барманите...

20. **Петков**, Мартин – Те не вярват в приказки. – Ернор, 2008. 288 с. (Библ. „Тера Фантастика“, № 4).

Несъмнено книгосъбитие на годината! С дебютната си книга, съдържаща две повести, авторът директно се нарежда сред най-актуалните български фантасти. В първата от повестите, дала името на книгата, Мартин Петков поставя във фокус някои от най-болезнените въпроси на нашето съвремие – за нашите деца, за тяхното възпитание и израстване, за бъдещето, което те трябва да изградят, и предлага свое, макар спорно и фантастично, но оригинално решение, породило вече сред читателите обширни дискусии. Както при Мойсей или пък братя Стругацки, избраният изход е свързан с тежки и невъзвратими жертви. Жертви не от някой друг, а от нас, от които зависи бъдещето в лицето на нашите наследници.

А какви сме самите ние – главни виновници или същински жертви? И има ли изобщо някой правото да посяга на възпитанието на собствените ни деца?

Втората повест отново е свързана със социалните проблеми на нашата действителност, но тя не предлага решения, а само посочва и изследва някои от причините светът, в който живеем, да е толкова далеч от нашите мечти.

21. **Пощаков**, Христо – Завладяването на Америка. – Аргус, 2008. 384 с. (Поред. „Нова българска фантастика“, № 48)

Продължение на хумористичното фентъзи „Меч, мощ и магия“. Този път ставаме съучастници в новите премеждия на завърналите се в своя свят рицар, магьосник и дракон. Станал цар и измъчван от липсата на приключения, рицарят съобразява, че в неговата реалност континентът, който у нас наричаме Америка, още не е открит и завладян, и повежда приятелите си към него, с всички произтичащи трагикомични последствия.

22. **Разсипийска**, Мария – Пазители на любовта. – ИК „Сладко солено XXI век“, 2008. 256 с.

Цитираме мнението на Тихомир Димитров от писателския му блог: „...книгата вдъхновява. Авторката ѝ, родена през недалечната 1987 г., най-после успя да извади своята литературна рожба на бял свят. Това стана пет години след нейното написване. Сега Мария е на 21 и следва медицина, но не е обърнала гръб на писането. Говорейки си за „млади автори“, тя представлява истински прецедент. Съдържанието на книгата ѝ – също. Текстът е написан с неочакван размах...“

23. **Колектив от клуб „Светлини сред сенките“** – Играта. – Фондация „Човешката библиотека“, 2008. 252 с.

Новият проект на казанлъшкия клуб от пишещи и рисуващи младежи се занимава с взаимоотношенията и израстването на група тийнейджъри от цял свят, започнали участие в телевизионно реалити-шоу, което много бързо се превръща в нещо друго – опасна и неконтролируема чужда реалност, където заплахите и дори смъртта са съвсем истински... Подбрани цитати от романа сме представили в материала „Играта“: за слепите петна на критиците“.

24. **Секси хоризонти**. Фантастични разкази. – Аргус, 2008. 384 с. (Поред. „Нова българска фантастика“, № 33).

Сборник с 16 разказа от преминалия при голям интерес конкурс на издателство „Аргус“ и радио FM+, озаглавен „Секс и фантастика“. Съдържа наградените 5 произведения и подборка от отличени творби. Читателят за пореден път ще се убеди в голямото разнообразие от идеи, стилове и сюжети, характерно за съвременната българска фантастика. Представените автори са: Андрея Илиев, Христо Пощаков, Валентин Д. Иванов, Никола Райков, Ивайло П. Иванов, Красимир Крумов, Сим Николов, Ценка Бакърджиева, Тодор Андонов, Ивайло Иванов, Адриан Лазаровски, Георги Малинов, Александър Карапанчев, Емануел Икономов.

25. **Стоева**, Красимира – Снежните пясъци на Хира. Фантастични разкази. – Аргус, 2008. 352 с. (Поред. „Нова българска фантастика“, № 46).

Дебютна книга, в която авторката демонстрира разнообразните си интереси. Поместените 11 разказа заемат широк спектър от направления във фантастиката: от твърдата научна до приказното фентъзи, от философско-интелектуална до мистично-романтична. Най-силната страна на повечето творби са оригиналните идеи, предразполагащи читателя към мислене, а на места вплетени и в остри екшън сюжети. В стилово отношение Красимира Стоева има какво да подобрява: по-стегнато изложение и по-достоверни диалози биха направили текстовете ѝ по-ефектни. Пътят пред нея обаче е открит.

26. **Стоилов**, Г.Ф. – Далече, много далече от Рая. – Буквите, 2008.

От резюмето на издателя: „И в двете си първи книги – сборника с разкази „Далече, много далече от Рая“ и първата част на романа „Стигмите на времето: Спомни си за утре“, живеещият в Испания Г.Ф. Стоилов говори за бъдещето на хората. В няколкото разказа в тази книга авторът показва как човекът се бори за бъдещето си. И всеки път губи. И всеки път – заслужено. Авторът не разглежда дилемата „дали“ и не обсъжда „как точно става това“. Основната тема на всички разкази е: защо човекът губи? Кои негови качества не му позволяват да стане Следващото?“

27. **Стоилов**, Г.Ф. – Стигмите на времето, част 1: Спомни си за утре. – Буквите, 2008.

Издателят разказва: „От поредицата „Стигмите на времето“ първо е издадена втора част – „Спомни си за утре“. Това не е само маркетингов трик. Действието е в настоящето. Е, поне в настоящето на героя. А всъщност всичко е „някога, в една далечна галактика...“, когато единственото оцеляло нещо – ИИ, се мъчи да възстанови хората след биологичната война, в която те са се самоунищожили. Но войната и миналото са бегли споменавания на фона на основното. Героят лесно установява, че живее в едно изкуствено общество. Малко по-трудно – че и той е изкуствен. Но всички прилики с „Матрицата“, „Тунел под света“ и прочие свършват тук. И се задава основният въпрос – дали все пак животът във Виртуално Плътната Реалност не е по-добрият вариант? И дали всичко не е въпрос на възприятия...“

28. **Събев**, Бранимир – Хоро от Гарвани. Разкази. – Фабер, 2008. 172 с.

Още една дебютна книга с разкази. Условно могат да се поставят в направление хорър. Всички 14 разказа са изградени като история в историята, т.е. разказвачът предоставя думата на един от героите си да разкаже някоя „плашеща“ история. Тъй като ужасното според нас не е достатъчно ужасно, за да впечатли истински, а друго почти няма, бихме препоръчали книгата само на най-запалените фенове на хоръра.

29. **Таласъмия 2006-2007** – сборник разкази. – Квазар, 2008. 368 с. (Библ. „Българска фантастика XXI“, № 17).

Сборникът съдържа 10 разказа от два конкурса за литературни произведения на базата на фантастичното в българския фолклор и митология, ежегодно организирани от старозагорския клуб за фантастично изкуство и екокултура „Уибробия“. Представени са наградени и отличени творби от Божидар Грозданов,

Ценка Бакърджиева, Силвия Иванова, Илия Деведжиев, Любен Загорчев, Андрея Илиев, Светлана Янева и Александър Лютов.

31. **Фантastika 2007** – алманах. – Фондация „Човешката библиотека“, 2008. 494 с.

Първият брой на настоящия алманах ни представя цял калейдоскоп от български и преводни текстове – както художествени, така и библиографски, изследователски, публицистични. Редом с Питър Бийгъл, Майкъл Суонуик, Евгений Лукин, Теодор Стърджън, Анри Торосов, Грегъри Бенфорд стоят Величка Настрадинова, Георги Малинов, Светлана Алексиева, Валентин Д. Иванов, Йоан Владимир, Ивайло П. Иванов, Атанас П. Славов, Агоп Мелконян и много други; заедно те формират почти уникален за нашите условия продукт, сравним само с едновремешните „Фантастика 1“, „Фантастика 2“ и „Модели“ (но с обем, почти равен на техния общ). Както можете да се уверите от настоящия втори брой, намерението на съставителите и издателите да продължат с мащабния си проект е сериозно. Пожелаваме ви приятно четене!

32. **Филипова**, Людмила – Стъклени съдби. – Сиела, 2008. 484 с.

Трети роман на добилата вече популярност авторка. Цитираме анонса му: „Стъклени съдби“ е драматичен разказ за две момичета и едно момче, създадени от ембриони на едни и същи биологични родители, но родени от три различни майки. В три различни семейства. В три различни държави... Авторката на романа преплита сложно обвързани сюжетни линии, развиващи се на територията на пет държави. Тя облича автентични човешки съдби, реални места и научни факти с художествената измислица. Персонажите ù са сложни, изживяванията им многопластови. Людмила Филипова дискутира в романа си и проблеми, свързани с бъдещето на човечеството и риска хората сами да променим еволюцията си.“

33. **Христов**, Алексей – Дванайсет по пладне. Разкази. – Жанет 45, 2008. 128 с.

Втора книга на автора, съдържа 16 разказа. Цитираме Деян Енев: „В „Дванайсет по пладне“ става дума за текстове от „най-чистата проба“ фантастика – фантастиката не като апокалиптични киберистории и технически главоблъсканици, пълни с жироскопи и галактически гари, а фантастиката като разширяване на периметъра на човешкото зрение и отвъд „осветените“ области, като изследване на периферията на психиката, като мистика, клонирана между полюсите „сън“

и „смърт“ в десетки междинни разновидности, сред които човекът блуждае и търси най-истинското си лице.“

34. **Цанков**, Весел – Пиксел. – Георгиев и дъщеря, 2008. 218 с.

Трудно се пише накратко за книга като „Пиксел“. Яркият стил, радикалната основна идея, богатството на изразни средства, внушения и отпратки към множество забележителни произведения на литературата и киното не могат да се опишат адекватно само с няколко изречения. В едно (не толкова) измислено от автора бъдеще човечеството представлява буквално огромен компютър, в който всеки човек е клетка от някоя подсистема.

Мотивите за такава обществена организация са напълно логични – ефективното функциониране на бързо разрастващото се човечество е необходимо и неизбежно, а компютърът като система предлага възможност за точно такова функциониране. Главният герой работи като пиксел от последния ред на екрана на монитора. Той така се и нарича – Пиксел 1D4C00. Друго име не му трябва – номерът на пиксела е достатъчна идентификация за мястото и ролята му в обществото. В пиксела-човек обаче постепенно набъбват нежелани и вещаещи проблеми човешки въжделения и чувства. Той попада във все по-обърквaщи и носещи заплаха за стабилността на системата и самия него ситуации. Докъде ще го докара емоционалната му неуравновесеност (а всъщност – просто проява на човещина сред морето от хора, загубили човешкото), можете да разберете и сами. По-важното обаче е друго. Гротескната абсурдност на подобна социална идея изисква съответните изразни средства и е голямо предизвикателство за всеки автор. Весел Цанков се справя с предизвикателството по един брутално убедителен начин. Ако трябва да посочим друго произведение, което да ни даде представа за „Пиксел“, това е култовият филм „Бразилия“.

Докъм средата си романът сякаш върви паралелно с филма. Е, визията и детайлите са други, но постановката е същата. После обаче, когато героят (както и във филма) пропада извън безпрекословно подредения социум и се оказва несъвместим и преследван от системата, това „извън“ Цанков успява да обвърже картинно и убедително с една действителност, силно намекваща за нашенската, и да я опише като антитеза на онази, уредената, подредената, другата. От породилия се неизбежен сблъсък на реалии се сриват куп илюзии, а отдолу се показват нови пластове, нови измерения на действителността, също толкова фалшиви, и така нататък... А дали истината изобщо може да бъде достигната? До какъв край ще стигне Пиксел в своите лутания? Докато четете, ще усетите асоциации с „Матрицата“, „1984“, „Прекрасният нов свят“, „Дон Кихот“ и др. и това изобщо няма да е случайно. Нещо повече, авторът пряко ползва някои от споменатите произведения, за да разкрие основните си прозрения и да ги поднесе в запомнящ се вид. И за да завършим резюмето, преди да е свършило мястото в алманаха, остава само да предупредим евентуалните читатели – не се подвеждайте по съдържанието на Първа глава, тя е своего рода встъпление, очертаване с няколко щрихи на света-компютър с напълно човешките ръководители и напълно човешките им борбички; основното действие започва във Втора глава. Пожелаваме ви приятно четене.

Алманах **ФАНТАSTKA** 2008

ви препоръчва:

СЪБИТИЕТО НА 2008 ГОДИНА

Повестта

на

Мартин Петков

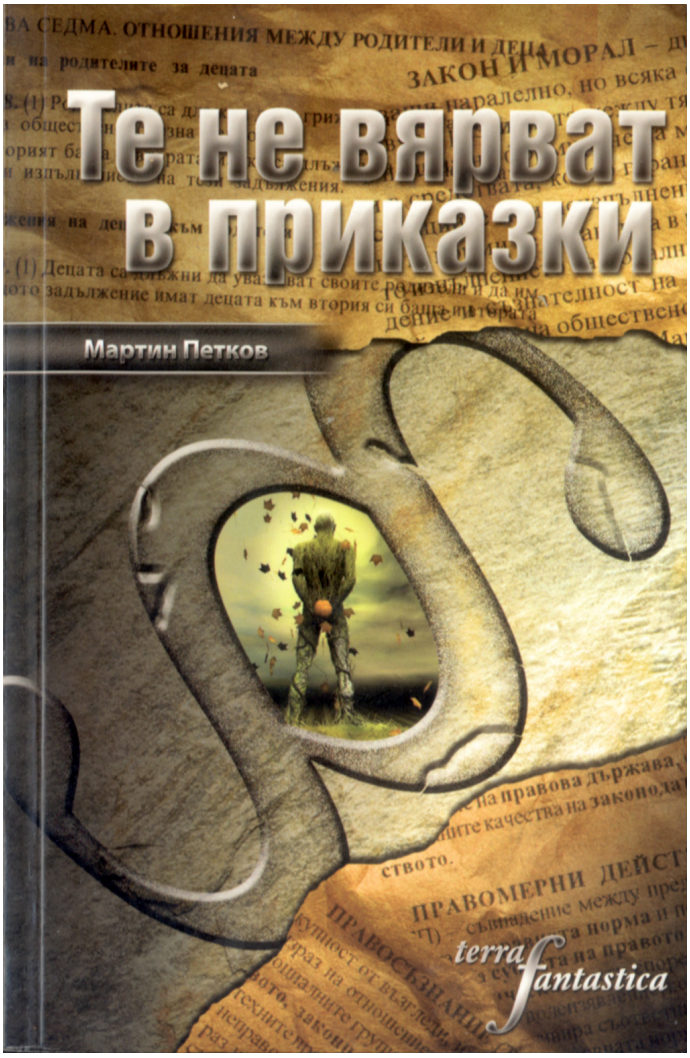

Най-впечатлилата ни преводна фантастика от 2008 година

Симеон Цанев (Roland): **Мастилото** (Хал Дънкан)

2008 година не предложи съществено количество „уау“-книги, определено по-малко от предходната, но за мен безспорно най-ярка сред тях е **Книгата на всички часове** на Хал Дънкан. Ако заглавието горе гласи **Мастилото**, то е само защото първата част от дилогията излезе в края на 2007-а. Тук ще говоря и за двете книги, доколкото те са едно цяло, разделено в два тома.

2017 година. Фрийдъм Месинджър търси своя брат Томас, който бяга от ангелите, опитващи се да го принудят да се включи във войната им. Ангелът Метатрон броди по света, за да направлява събитията, които ще му помогнат да спечели конфликт, зародил се преди началото на писмената история. Джак Картър и Джоуи Печорин са негови слуги, които изпълняват волята му безпрекословно, докато един инцидент не ги превръща в нещо много повече. Всички тези герои са ънкини, чули Напева и овладели езика, с който е бил създаден светът. И те бродят сред Пергамента – макрореалността, където съществува *всичко* и *всеки* – в търсене на Книгата на всички часове. А междувременно тя се озовава в ръцете на един напълно обикновен човек и го повежда на пътешествие между реалностите, което ще продължи до края на времето.

Много трудно е да се даде описание на творението на Дънкан. От една страна в него има наномашини, виртуални аватари и действието се развива в близкото бъдеще. От друга обаче героите са полубожества, владеещи езика на сътворението, преследващи книгата, написана под диктовката на Бог, за да пази в себе си плана на мирозданието. **Книгата на всички часове** е произведение от нов тип, съчетаващо огромно количество елементи, смесващо цветове, за които доскоро се смяташе, че е немислимо да съжителстват под една корица. Двутомникът не е нито фантастика, нито фентъзи, но същевременно е и двете, в най-пълния и величав смисъл на тези определения.

Стилът на Дънкан и начинът, по който е избрал да разкаже историята си, също са нещо, което до момента не мисля, че се е случвало във фантастичните жанрове. Вместо да развива линеен сюжет, авторът създава една триизмерна мрежа, кубична структура, в която историята е съставена от различни свои версии, героите се срещат във всякакви конфигурации и състояния сред мултивселената на Пергамента. Понякога те са врагове, друг път – приятели. Томас Месинджър може да бъде игривият и палав Пък в свят на крилати сатири и рогати ангели. Може да бъде и древношумерският бог Думуз, който бяга от духовете на смъртта, предаден от своята любовница Инана, която е и неговата сестра и майка Гещинана, която е сестра му Фрийдъм, която пък е Ана, годеницата на Шеймъс Финан, който е един от бегълците от войната между ангели и демони, а също така е и войник в Първата световна война, който се грижи за младия Томи, защото е обещал на сестра му Ана, в която тайно е влюбен...

Мога да продължавам до безкрайност, а това дори не са половината от героите в книгата. Всеки се появява в спектър от вариации, всеки разказва частица от *усещането*, което представлява сюжетът на **Книгата на всички часове**. Стилово Хал Дънкан също си играе с голямо разнообразие. В ревюта на **Пергамен-**

та и **Мастилото** човек може да срещне имената на Джойс, Пинчън, Вонегът, а и други. Авторът съумява без да краде от никого, да отдаде почит на мнозина, а смесицата е колкото трудна за четене, толкова и възнаграждаваща усилието.

Което е в крайна сметка и основната сила, и основната слабост на дилогията. Тя подчертано не е за всеки. В нея има много както в сюжетно, така и в смислово отношение, при това написано с феноменално богат и сложен стил, но за да достигне човек до същината ù, се искат немалки усилия, а и доста литературен багаж. Но знаеш ли с какво се захващаш – удоволствието е огромно.

Вени Гюрова: ***„Хълмът Уотършип“***

Невероятен хит във Великобритания, където през 1972-а малкото издателство Rex Collings приема да публикува книгата на непрофесионалиста дебютант Ричард Адамс след отказа на 13 (!) други, по-реномирани, преди това. Някои български Толкин фенове могат да ми се разсърдят, че ще сравня „Хълмът Уотършип“ с „Властелинът...“, но аналогията е уместна не само от гледната точка на литературен критик и анализатор (*какъвто магистър съм*), но преди всичко от позицията на читател.

„Хълмът Уотършип“ е героично фентъзи, само че вместо хобити, елфи, тролове и прочие познати за всеки фентъзи фен видове, герои са зайците. Обикновените, скучни зайци – които, след като прочетох „Хълмът Уотършип“, вече никога няма да нарека така. Пътуването на главния герой Леско към основаването на ново заешко селище е подобно на пътуването на Одисей към Итака или на Еней към бъдещия Рим. Подобно на всичките си митологични и литературни предшественици, между изпитанията дружината на Леско отдъхва с пиршества *(те силфлеят, но хехе – няма да кажа какво е това)* и с героични разкази за миналото *(по научному – митове)*. Основен герой в митологията на Заещината е Ел-Ахрейра. Точното му име е Елил-Храир-Ра (*Принцът с хилядата врагове*). Докато препрочитах книгата, си помислих, че ако някога реша да си направя татуировка, тя ще е разбойническа заешка глава с перчем и оголени зъби – на заешкия културен герой[11] Ел-Ахрейра.

„Хълмът Уотършип“ е написана леко и увлекателно – тя ни открива извънчовешкия свят, но с най-обикновени думи. На второ четене едни от най-приятните ми моменти бяха пейзажите и описанията на цветята и растенията. Господи, не съм подозирала, че в Англия има толкова много различни цветя и растения, отгоре на всичко с красиви български имена. В този контекст работата на преводача Илиян Василев е великолепна. Като илюстрация не мога да се сдържа да не спомена Очеболеца – побъркания заешки поет-пророк. Оказа се, че очеболец се нарича едно растение (впрочем такива са повечето заешки имена).

Като идеи романът предлага храна за разнообразни размисли (и спорове). Такъв например е опитът на Ефрафа да изгради идеално заешко общество под водачеството на бруталния и тираничен маниак генерал Ранилист, който въпреки явния си успех на първи план се проваля. Разбира се, спекулация ще е да се интерпретира „Хълмът“ само като антитоталитаристка книга или проста

[1] „Културен герой“ е митологичен за дадена култура герой, който променя света чрез изобретения или открития така, че да стане подходящ за обитаване от групата, поради което той бива осъзнаван от групата като системообразуващ фактор. Херакъл например е типичен културен герой.

алегория. Самият Адамс твърдо възразява на подобни опити. Но работата е там, че има книги като „Алиса...“ и „Мечо Пух“, които като литературни и културни послания многократно надхвърлят не само авторовите намерения, но и се откъсват далеч от всякаква конкретна авторово-личностова, времева, социална и историческа обвързаност, давайки по този начин възможност да бъдат ПРЕпрочитани и ПРЕоткривани в нови контексти. Сред тези книги е и „Хълмът Уотършип“.

Материалът е съкратена версия на публикацията в личния блог на Вени: http://semkiibonbonki.blogspot.com/2008/07/blog-post_19.html

Калин Ненов:

„***Питър Пан в алено“*** (изд. Аделфи, 2008) е по-хубавият „Питър Пан“, защото:

- е преведен *зашеметяващо* – с думички като „налигатор“ и „чучна се“, с цели мелодии, подскачащи стакатически или леещи-легатеещи, изящни и мелодейни като всяко истинско, трайно целение
- е от ония книги, които винаги ще са по-добри от думите ви за тях, колкото и да ги намествате, гладите, измъквате от най-тайните си килери и най-ненадейните си съкровищници
- Голямата война е разкъсала воала на Нивгаземята, и сега момчетата вече не искат да си играят на нея (войната), а пиратите, последвали дълга си на възрастни и мъже, са отплавали да се бият редом с другите – и... и... са се изгубили... всички без Смий и Старки – няма ги вече... няма го също и Джон...
- разплаква по-често, по-силно и по-пречистващо
- в нея има *любов...* каква ти любов – в нея има фейче момче, което ще скочи и в огъня (буквално ще скочи), за да избави Звънче, за която е чувало *толкова* много („...а дали Звънче може да менти по-безсрамно от мене?“)
- никога – ама *никога* – няма да познаете кого ще целуне Уенди накрая
- в нея има екшън! патаклама! тупаник! между феи! и зверове! и звероукротители! и Осемте народа, които млатят еднакво стръвно тъпаните, щитовете и дечурлигата си!
- е писана от жена... добре де – писана е по женски... добре де – писана е със състрадание, и съпреживяване, и (както би казала Габи, като си упражнява новите думички от културологията) *вчувстване*: все съставки, които в лекичко садистичния първообраз на Джеймз Матю Бари ги няма – както всъщност ги няма и при момченцата в детските им игри
- е красива книга – отвън, още от пламъка на корицата, отвътре, с всяко пламъче, което блещуква между две привидно познати фрази или близва някакви наши угаснали въглени и ги прави отново на жар; преди да сте я отворили, още докато гладите релефната плетеница на Нивгакартата, и след като я оставя, досами тая клавиатура, да ми грее, докато пиша това...

Освен това „Питър Пан в алено“ е най-хубавата книга от 2008-а, която съм чел. Хареса ми повече и от „Бленуващите кристали“, да...

Рецензия на повестта

„Опасна липса на съпротива“

от Т. С. Сковронски

Неблагодарната задача да се прави ежеседмичен обзор на новоизлезли книги е свързана най-вече с обстоятелството, че понякога просто липсва материал, достоен за перото на критика. Никой вестник обаче не може да си позволи лукса да пусне празна колонка или да отмени рубриката си. В такива тежки дни, нашего брата сме принудени да преглътнем добрия вкус и да потопим ръце в помията на посредствената литература, предназначена за масово ползване. А в особено лоши дни ни се налага да даваме оценка за стойността (забележете, стойността?!) на разни научнофантастични романи, в които, да си призная честно, никога не мога да се оправя докрай с безумната терминология и още по-нелепия маниер на повествование. Наречете ме консервативен, но не си падам по главни герои, които се разхождат с буркан на главата и стрелят с разни сложно устроени бластери. За мен, ако човек трябва да носи нещо на главата си, то това е шапка, а ако ще се стреля, нека бъде с пистолет и толкова. А сега да обърнем поглед към романа, излязъл от печат миналата седмица. Негов автор е добре познатият ни Т. С. Сковронски – автор, който имаше голямо бъдеще преди десетина години, но след това същият кривна към ареализма на фантастиката, с което окончателно загуби всякакви шансове да се превърне в поне посредствен писател. Независимо от това, в момента пред нас стои (за голямо съжаление) новата му книга, наречена „Опасна липса на съпротива“.

В своята нова книга Т. С. Сковронски за пореден път задълбава в познатата ни тема за теорията на конспирацията и нейните проявления в световен или дори по-скоро в планетарен мащаб.

Началото е типично за фантастична повест. Изкуствено конструирана планета, наречена Алфа и захвърлена нейде в дълбините на Вселената. На нея се развива цивилизация от земен тип (правят се редица алюзии със Земята от края на XX век). Сковронски рисува класически затворен свят, който се е самоизолирал и избягва всякакъв контакт със заобикалящата го среда. Описват се идилични и пасторални картини, редуващи се с депресиращ урбанизъм и резки изблици на необосновано насилие. Главните герои водят дълбокомислени разговори и разменят мисли за демокрацията и за благоденствието на народа, задават си наивни въпроси, на които предлагат още по-наивни отговори.

Постепенно се изяснява, че на Алфа властва безскрупулен режим, който е установил тотална власт над всички. Тук Сковронски прави и първото си заключение-теза, а именно: всеки затворен свят е обречен на авторитаризъм, а впоследствие и на тоталитаризъм. По-нататък авторът под формата на свободни разсъждения се опитва да даде отговор на въпроса „Защо?“. Според Сковронски всяка затворена система неизбежно се опира на краен (дори минимален) брой жизненоважни източници за съществуване. Следват няколко спорни примера – космически станции, зависими от вътрешното разпределение на кислород или топлина; затворени светове, без достъп до външна информация; държави или планети, основали цялата си икономика на едно-единствено икономическо благо (например петрол, газ, уникална подправка и т.н.). Всяка затворена система,

заключава Сковронски, съществува благодарение на даден естествен или изкуствено конструиран монопол, който, от една страна, гарантира нейното благоденствие, но, от друга, автоматично се превръща в основно средство за контрол над самата нея. Този, който държи монопола, твърди Сковронски, държи и системата. Авторът смята, че монополизмът сам по себе си вече представлява вид авторитаризъм, нужно е само той да се официализира по подходящ начин – в лицето на Върховен канцлер, Пръв говорител, Държавен секретар, Лорд-протектор и т.н. Т.е. излага се познатата теза за естествената симбиоза между икономическия интерес и политическата власт.

Авторитаризмът обаче, казва Сковронски, е само първата фаза. Рано или късно той се трансформира в тоталитаризъм. Следва нов риторичен въпрос „Защо?“ и нов отговор, разпръснат из разсъжденията на няколко гниещи по мазетата дисиденти: авторитаризмът представлява нестабилна (или по-скоро несигурна) система, от гледна точка на този, който стои на върха ù. Или с други думи, когато видиш как някой се е разположил най-отгоре на пирамидата, няма как да не ти мине през ума да го бутнеш надолу и да заемеш неговото място. Тази опасност трябва да бъде елиминирана. Точно това се случва и в книгата на Сковронски. Всеки вид тоталитаризъм, твърди авторът, почива на определен вид религиозна идеология (баща на народа, богопомазан император и прочие архаична лексика). Религиозната идеология има за цел да внуши на плебеите, че този, който стои на върха на пирамидата (Фараон или съответният му там еквивалент), е уникален и неповторим и не може да бъде заменен току-така. От никого.

Следва описание на конкретния узурпатор на властта на Алфа. Хитър и комбинативен ум, който знае как да дърпа конците на своите поданици, били те близки, придворни или простолюдие. Узурпаторът, кой знае защо, носи титлата Велик Цензор, което звучи малко глупаво на фона на футуристичните картини, рисувани от Сковронски. Но титлата много скоро остава на заден план, когато започва да се разкрива преднамерено коварният замисъл на узурпатора.

Великият цензор няма никакви илюзии по отношение на това, какво представлява самият той. Не се възприема като върховен благодетел или национален герой. Той съвсем ясно осъзнава (и дори си самовнушава), че, независимо от всички монополи и религиозни идеологии, над него непрекъснато ще виси заплахата от преврат. Затова в действие са вкарани всички средства на съвременната наука и техника – видео наблюдение, имплантанти, скенери, четящи кода на ретината, топлинни сензори, подслушвателни устройства, но... Цензорът все още не е убеден, че това е достатъчно. Дори при система, в която имаш възможност да се пъхнеш направо в мозъка на своя потенциален противник, остава съмнението, че някой някъде продължава да опитва да се откачи от кукичката.

Точно тук Сковронски изневерява на иначе стегнатия си стил и се впуска в отегчителни описания на дворцови съвети, балове, безобидни интриги и многословни разговори и разсъждения за нуждата от контрол и за самоцелността на властта. В какофонията от образи и гласове, той се опитва да покаже, че дори притежаването на пълна, тотална власт не води до нищо. Няма краен резултат, който да е задоволителен за властимащия. И чак след около петдесет страници се връща обратно към главния си герой и неговия последен замисъл.

Логиката на Великия цензор е проста и необорима. Недоволните от системата се привличат един към друг като магнит, образува се ядро, което увлича още повече недоволни и така нататък. Но какво би станало, ако ядрото бъде създадено от самия него – Великия цензор? Тайните му служби работят на пълни обороти, но сега решава да създаде секретно звено, неизвестно дори за тях. Това звено има една-единствена фундаментална задача. Да основе и развие мрежата на т. нар. Съпротива, която да обхване цялата планета. Планът е приведен в действие в нереално кратки срокове. Алфа се превръща в планета не само с желязна сигурност, но и с несломима Съпротива. Пожарът на бунта показно запламтява по всички краища на планетата. Гниещите по мазетата дисиденти обнадеждено изпълзяват от дупките си и започват да се присъединяват към лъжесъпротивата, превръщайки се в бунтовни съчки, хвърлени във въпросния пожар. Създава се трагикомична постановка – този, който не може да бъде заловен от полицейските служби, попада в капана на Съпротивата. Там му се дава известна свобода на действие, включват го в няколко добре инсценирани диверсантски акции, след което нещастникът изчезва безследно, претърпява битов инцидент или пък пада геройски в открит бой с диктатурата. Великият цензор е доволен и за първи път от много време се чувства спокоен. Системата работи безотказно. Най-после и той може да си почине. Но радостта му не продължава дълго.

Минава известно време и до Великия цензор достигат обезпокоителни вести. Доверените му хора съобщават, че вече никой не се присъединява към Съпротивата. Навсякъде цари пълно спокойствие. Дори при нарочни провокации от страна на агентите на Съпротивата не се забелязват и бегли признаци на недоволство или съпричастност. Точно обратното – веднага се докладва на официалните служби за сигурност и се стига до конфузни сблъсъци между тях и анонимните им колеги от Съпротивата.

В главата на Великия цензор моментално светва предупредителната червена лампичка. Врагът е намерил начин да противодейства. Диктаторът отказва да приеме факта, че липсва каквато и да била съпротива срещу него. В неговия болен и изкривен мозък това е напълно недопустимо. По-скоро някой пак прави опит да се изплъзне от пипалата му. Следват описания на поредица от панически действия, забързани сцени от личния живот на диктатора, дори неуместно въвеждане на неговата интимна приятелка, състрадателна и безволева жена тип Ева Браун. Накрая Цензорът стига до единствения възможен извод – Съпротивата (истинската) надделява. Тя е станала недосегаема, а самият той се чувства все по-уязвим. Въпрос на време е някой да се добере до него и да го ликвидира. Великият цензор обаче няма намерение да се остави в ръцете им. След като бива разубеден от своята Ева Браун да не унищожава цялата планета (генералното решение на проблема със Съпротивата), той се затваря в кабинета си и се самоубива с парадното си оръжие.

Повестта завършва със сцени на анархия и елегантен намек от страна на автора, че Съпротива наистина не съществува. Освен, разбира се, в главата на диктатора.

Рецензент:
Мартин Петков, чл. кор. на БНФО
Препечатка от в-к „Матрицата днес“, бр. 3,14 от 2013 г.

Забелязани книги

Или: Преброяването на дивите фантасти

(Статистика на книгите, „забелязани“ от списание „Локус“)

Валентин Д. Иванов

Ако поне веднъж в живота си сте се разхождали край полиците с безкрайни томове на покойния Робърт Джордан, сигурно сте си задали въпроса кога приливната вълна на фентъзито напълно ще залее книжарниците. Ако пък сте фен на Джордан, и минавате покрай рафта с книги от Питър Хамилтън, няма как да не се ужасите от нашествието на космическата опера...

Има ли основание за подобни страхове? Изменя ли се в една или в друга посока „съотношението на силите“ между различните поджанрове на фантастиката? Увеличава ли се процентът на продълженията, сигнализирайки за изтощаването на оригиналните идеи в жанра? Изчезва ли, или се засилва интересът към изследване на фантастиката?

Тук ще се опитам да дам възможно най-обективните отговори на тези и други подобни въпроси. Като база за статистическо изследване съм избрал „забелязаните“ книги – това е постоянна рубрика на уеб страницата на списание Локус, която се появява два-три или дори повече пъти месечно и обикновено всеки път представя десетина нови заглавия. Тя далеч превъзхожда по брой книги подобните рубрики на други списания. Най-старите достъпни издания датират от май 1998 година. Критерият за подбор в настоящия момент е много либерален – всяка публикувана книга, копие от която е изпратено до списанието, ще бъде представена. Възможно е критерият да се е променил за период от десет години, но опитите ми да разбера нещо повече от редакцията не се увенчаха с успех.

Отвореността на списанието ме кара да мисля, че ако изключим статистиката на всички издадени книги, списъците на Локус вероятно са най-добрата база за това изследване. Нещо повече, за мен е почти сигурно, че огромната популярност на списанието има ефект върху търговската съдба на представените книги, което прави създаването на статистика на произведенията, представяни от Локус, още по-актуално.

Самото представяне се състои от 5-10 реда на книга, в които обикновено се споменава жанра, евентуалната ѝ принадлежност към поредица и дори може да има връзки към по-подробни рецензии в уеб страницата на списанието или другаде, най-често в уеб страницата на книжарница „Амазон“.

За целите на изследването дефинирах осемнадесет категории. Първите дванадесет разделят научната фантастика (която включва космическата опера, алтернативната история, различните „пънкове“ и социалната фантастика), фентъзито и хоръра на самостоятелни романи, романи продължения (включително романи, чието действие се развива преди или паралелно с първата книга в поредицата, но са написани след нея), авторски сборници и антологии. Първите романи от поредици попадат в категориите на самостоятелни книги, най-малкото защото не всички авторски и издателски планове се осъществяват. Комби-

нираните издания с по два или повече романа от една поредица в един том са включени в категорията на романите-продължения.

Няколко специални категории бяха въведени за:

– сценарии и книги по филми, телевизионни сериали и компютърни игри,

– документални произведения, например критика, есета, дори интервюта с размер на книги (каквото има например с Гарднер Дозоа),

– нефантастични произведения, които обикновено се „забелязват“ от Локус, защото авторът им е известен фантаст,

– албуми и графични романи, както и технически или географски псевдоръководста от измислени светове, и

– фантастична поезия.

Известен брой книги не подлежат на ясна класификация по жанр. Обикновено това са авторски сборници или антологии, които включват произведения с голямо жанрово разнообразие.

Резултатите от преброяването са представени в таблицата. За сравнение съм избрал три едногодишни периода, като два от тях не започват в началата на съответните години заради липсващи представяния в страницата на Локус.

Как изглежда светът на фантастиката според Локус? Най-напред, нашествието на продълженията е забележително! Нещо повече, ако през 1998 г. е имало само два четвърти или пети тома, през 2002 г. те стават единадесет, а през 2007 г. достигат четиридесет и един – близо 20-кратно увеличение за целия период, значително по-голямо от 2,4-кратното увеличение на всички представени книги. Това говори за промяна в демографията на продълженията – дългите поредици стават по-масови срещани.

Относителните дялове на авторските сборници и антологии в научната фантастика и фентъзито намаляват, а при хорърра статистиката е прекалено малка, за да се направи сигурно заключение. Тази тенденция, заедно с перманентната криза, в която се намират списанията в жанра през последното десетилетие, означава по-малко възможности къси форми да достигнат до читателите.

Вторият интересен резултат е увеличаването на процента на произведенията в жанра фентъзи, които през 2007 г. надминаха научната фантастика. Хорърът е сравнително малко, навярно защото не попада в локатора на Локус, но той също става по-популярен непропорционално бързо, наред с фантастичната поезия и документалните книги на околофантастични теми. В същото време относителният дял на нефантастичните книги намалява, и понеже те се доминират от произведения на писатели фантасти извън жанра, една възможна интерпретация е, че „фантастичното гето“ има тенденцията все повече да се затваря в себе си.

Статистиката е доминирана от американски издателства, с редки включвания

Грег Беър

Дан Симънс

Ан Мак Кафри

Робърт Сойер

Л. М. Бюжолд

Майк. Суонуик

Брус Стърлинг

на някои британски и канадски, и то предимно за автори, които вече са си извоювали популярност в Щатите, като например Ken MacLeod и Робърт Сойер. Ето непълен списък на представените издателства: Tor – 210 книги, Harper – 92, Ace – 69, Ballantine Del Rey – 67, Bantam – 64, DAW– 55, Baen – 46, Roc – 39, Gollancz (Великобритания) – 34, Avon – 30, Eos – 28, Warner – 24, Simon & Schuster – 21, St. Martin's/Thomas Dunne Books – 20, Penguin – 16, Harcourt – 12, Juno – 11, SFBC – 11, Doubleday -10, Macmillan – 9, Orbit – 9, Knopf – 8, Tachyon – 8, Scholastic – 7, Bloomsbury – 6, Solaris – 6, Small Beer Press – 6, Putnam – 6, Pocket Books – 4, Hodder & Stoughton (Великобритания) – 3, 1st Books Library – 2. Както се вижда, представени са и малки издателства, което е радващо, защото стимулира продажбите на нетрадиционни и дори експериментални произведения, често предназначени за тесни читателски ниши.

Ще завърша с няколко уговорки. Първо, това не е статистика на издадените, а на „забелязаните" книги. Второ, жанровата класификация в известна степен е субективна. Трето, тенденциите, за които говоря тук, поне частично могат да се обяснят с различни селективни ефекти. Например, напълно е възможно преди десет години издателствата да не са смятали за необходимо да изпращат до „Локус" романите-продължения, но постепенно влошената пазарна атмосфера да ги е накарала да поведат по-агресивна рекламна политика. Четвърто, както вече отбелязах, статистиката е доминирана от големите американски издателства.

Не се наемам да твърдя дали забелязаните тенденции са добри или лоши – нека да отсъдят читателите, които „гласуват" с парите си.

1-2.01.2009 – 19-20.02.2009
Сантяго – Паранал

Едновременна публикация с английската версия в сп. ***Strange Horizons****.*

Е.А.Ван Фогт

Рей Бредбъри

Ф. Лъвкрафт

Урсула ЛеГуин

Алфред Бъстър

Кърт Вонегът

Стивън Кинг

#	Жанр	05.1998 -04.1999	05.2001 -04.2002	01-12 .2007	Общо
1	НФ роман самостоятелен	72	73	100	245
2	НФ роман продължение	20	59	85	164
3	НФ авторски сборник	16	14	18	48
4	НФ антология	29	19	25	73
	Общо НФ	***137***	***165***	***228***	***530***
5	Фентъзи роман самостоятелен	30	35	111	176
6	Фентъзи роман продължение	21	43	143	207
7	Фентъзи авторски сборник	6	5	8	19
8	Фентъзи антология	13	10	14	37
	Общо фентъзи	***70***	***93***	***276***	***439***
9	Хорър роман самостоятелен	4	10	18	32
10	Хорър роман продължение	1	4	6	11
11	Хорър авторски сборник	0	2	5	7
12	Хорър антология	1	5	3	9
	Общо хорър	***6***	***21***	***32***	***59***
13	Сценарии, романи по филми и ТВ сериали	6	2	4	12
14	Документалистика	5	15	23	43
15	Нефантастика, свързана с жанра	15	9	11	35
16	Албуми, графични романи, географски, технически и други „ръководства“ към светове от киното, ТВ или книги	3	11	8	22
17	Поезия	1	2	9	12
18	Некласифицирани	12	8	19	39
	Общо всички категории	***255***	***326***	***610***	***1191***

Атанас П. Славов – „Мигновечност“

(обзор на рецензии и критики)

Калин Ненов:

Вчера Вселената ми зададе въпрос.
Как да му отговоря?
Той е толкова прост,
че всеки ще го повтори:
Какво си направил за мен?
Какво си направил за мен?
Какво си направил за мен?
Ще посмееш ли да му отговориш?

Моля за извинение всички, на които ей сега ще досадя, но **трябва** да го кажа:

Да пишеш за текстове, сграбчили сърцето и ума ти, е трудно.

Още по-трудно става, когато авторът им ти е близък – идейно, по дух, като цяло – като човек. Оня въпрос винаги те гложди: възможно ли е да приписвам качествата на човека върху текста? Да виждам в думите това, което съм видял – и ме е грабнало – у личността?

Още по-трудно е, когато вътре в себе си наричаш сборника, за който ще говориш, **книгосъбитието на 2007-а**.

Понеже почвам да досаждам и на себе си с тия встъпления-извинения, веднага скачам на дълбоко (...пък вие ако искате, си ги припомняйте сегиз-тогиз ;):

Сборникът с разкази и новели „Мигновечност“, дебютният на Атанас П. Славов (след романа му „Психопрограмираният“, 1992 г.), заема челно място в личната ми читателска класация за 2007-а, защото:

► няма равен в разнообразието си – и на идеи, и на форми

► при все това разнообразие един идеал прониква всички текстове и ги споява: Мечтата за Човека – еволюиращия, търсещия, отзивчивия, готовия да дръпне другите подире си

(*А този идеал, уви, дори в световната фантастика се среща*

рядко. И малко са читателите, дето няма да го от-рекат „наивен“ или даже „остарял“... а колко са онези, дето ще се вдъхновят сами да търсят, да се отзовават, да дърпат другите подире си? С което Атанас печели точки и за смелост.)

► е писан на език, който смълчава редактора у мен, впечатлено, и кара пишещия да си записва (...той друго може ли да прави? ;)

► *вълнува*

Тук – понеже обожавам да опитвам работи, които досега не съм – ще дам оценката си за „Мигновечност“ в цифри. И то – в цифрите, които ползвам като оценяващ, четейки текстовете за Копнежа за български фантастични разкази за чудо и показ. Описал съм критериите си тук: http://choveshkata.net/blog/?page_id=115

Нужно е уточнение: тези критерии са разработвани за оценяване на единичен, кохерентен текст. А тук имаме сборник, който (ако се вярва на преценката ми) е изключително разнообразен и като идеи, и като реализация. Решението, на което съм се спрял: ще взимам като образци онези три или четири текста в сборника, които най-ярко демонстрират качествата, за които ще говоря.

И още едно уточнение, важно и последно: от целия сборник все още не съм прочел само „Феести“. Пазя си го... за следващата част на тази рецензия.

И тъй:

1. **Фантастичност**

За този няма нужда да ви убеждавам. Цитирам Весела Люцканова от задната корица: „Атанас П. Славов е човек и писател, вградил живота и творчеството си в българската фантастика“. Сборникът „Мигновечност“ е най-обхватният обзор на Насковото творчество – произведенията в него отразяват три десетилетия авторов път; и тъй като *наистина* са преживени – и три десетилетия авторов живот. Текстовете до един са ярко фантастични – научна, социална, психологическа фантастика, киберпънк, хорър („Пентаграм“), пастиш-закачка с цялата история на жанра („В търсене на изгубеното време“) и сайънс (научно) фентъзи (...не казвам – изненадайте се ;). Премахнем ли от тях елемента „фантастично“ – ще ползвам дефиницията от БГ-Фантастика: „откритие, събитие, нашествие, природен процес, артефакт, които за познатата ни действителност може да изглеждат невероятни, невъзможни, научно-хипотетични, нелепи, гротескни, преувеличени, умалени, доведени до крайност – но са крайъгълният камък на всяко произведение в което и да било изкуство, наречено фантастика“, – те рухват и като сюжет, и като логика. Вземете „След пустинята“ – започва като детективски трилър в стил „латиноамерикански (магически?) реализъм“... но как успява главният злодей да се измъкне от откос на автомат? И после да преведе преследвача си през пустинята – тая хем истинска, хем толкова символична пустош?

Оценка: 5

2. **Оригиналност**

По-горе писах „разнообразие на идеи“. По време на представянето на сборника в клуб „Ефремов“ Атанас пък сподели, че сяда да пише текст само щом е

силно убеден, че никой друг не е дълбал в същата посока. Оттам и ниската му продуктивност: за тридесет години – двеста странички. Само че – двеста странички, в които няма ни една излишна, повтаряща вече познатото ни.

Ето какво имам предвид:

– Какви оръжия би използвала една по-развита цивилизация? („Сиянието на реката“)

– Какво не ù достига на „Матрицата“, за да е неопровержимо убедителна? („Матрицата 4: Резолюции“)

– Какво е отношението към смъртта в свят, в който живите същества са част от нещо по-голямо? („Предсмъртната или първата болка“)

– Как би изглеждал град, чийто замисъл е да събере на едно всички световни етноси и да им помогне да се опознаят най-добре? („Пентаграм“)

– Кога най-сетне Африка ще се освободи от европийците? („Време разделно“)

Оценка: 5

3. **Логика на повествованието**

Ами... той Атанас е системик. ;) Неведнъж ме е впечатлявал в живи разговори с умението си да обхваща в ума си огромни системи – социални, информационни, културни – и да съзира взаимовръзките, и да насочи погледа ми към нови. Така е и с текстовете му – в тях няма *нищо* непоследователно, нищо неаргументирано, нищо непремислено – веднъж, дваж, чикирнайсет пъти. Това въобще не значи, че няма да ви изненадат; но в ретроспекция всяка изненада има обяснение, основа, обосновка. Тук особено ярко се открояват диалозите в „Матрицата 4“ и „След пустинята“ и развоя на историята в „Сън в лятна нощ“.

Оценка: 6 (*Да, по това Атанас П. Славов се откроява сред авторите на фантастика изобщо, не само в нашите земи*)

4. **Емоционален заряд**

Понеже доста текстове в сборника се градят върху идеите и логиката, *логично* е понякога героите и чувствата им да остават на заден план – и да оставят нас, читателите, недокоснати, неразвълнувани.

Само че... горе аз съм писал „вълнува“. Че даже и с курсив съм го натъртил. Хммм...?

Още една отличителна – и спасителна по отношение на този критерий – характеристика на текстовете в „Мигновечност“ е зърнатото чувство в тях, даже да е мигновено. „Да – казах мълчаливо, – погали ме пак.“ Или, на края на преобладаващо интелектуалния диалог между Нео и ИИ събеседника му: откровението за причините, накарали ИИ да съгради виртуалната реалност. А в някои от новелите (като „Предсмъртната или първата болка“) цялата история се носи върху чувството – и, стига да ù се оставим, може да понесе и нас над думите.

Понеже включвам тук и хумора: отдавна не се бях смял така, както с „Време разделно“. Такива (в същността си) сатири обикновено твърде ми горчат, за да се забавлявам с тях... но не и тук. Единственото сравнение, което ми хрумва, е един скорошен документален филм, „Алтънджиите идат“.

Оценка: 4 (= между 3 и 5)

5. **Динамика**

Отново: не достига само там, където е най-важно да се предаде идея в минимум обем („Трудно е да бъдеш дог“, „Матрицата 4“, „Виталертон“). В „Сън в лятна нощ“, „Война и мир“, сцената с взрива във „Виталертон“, „След пустинята“ действието се развива толкова шеметно и плътно, че забравям на моменти да чета с критическо око – разблъсква се сърцето ми, припомням си какво е да се взирам в екран със зяпнала уста... само че тук е екранът на въображението ми, в лъчите на прожектора на автора.

Оценка: 4 (= между 3 и 5)

6. **Структура**

Хорхе Родригес. Трийсет и седем годишен. Особени белези... Какви особени белези имаше днес, Хорхе? Я виж в огледалото. Така... Очите ти са някак замъглени. Нещо си замислен. Особени белези: замислен. Нещо друго? Да. Замислен и небръснат. Вземи се обръсни. Хорхе. Ще имаш един особен белег по-малко.

Нямам повече за казване.

(И, не, при Наско няма инфодъмпове – големи блокове от информация без художествена обосновка. Само то да беше, пак си заслужаваше петицата.)

Оценка: 5

7. **Стил**

Шлифован, лишен от излишества и най-важното: разнообразен. Последното само по себе си е постижение за всеки пишещ. Сравнете съдържания, размишляващ тон на Ден Сир с витиеватия, старинен изказ на Дан Саминик в „Сиянието на реката“; или секващата дъха, стисваща стомаха жестокост в „Пентаграм“ с нежната, танцуваща мелодика в „Предсмъртната или първата болка“. Без съмнение заслуга тук има и съавторът, Георги Арнаудов; но пък „Тази тиха и неизразимо всеобхватна музика... Тя приижда на високи и бавни вълни, обтича хълмовете на мисълта ти, удря се... не, като огромна топла длан натиска стената на сивотата в теб и я пропуква...“ или „Никой не ме гони в другата стая – и аз, тупарлака, съм утрешен мъж, вика тати, нека се уча на мъжки приказки. Много ми се иска да бъда днешен мъж, ама като не може, съм съгласен и на утрешен.“ са си само и единствено на Атанас.

Само и единствено на Атанас са и думички като „европийци“ и „некрофилософ“ . Всъщност той е сглобил цял речник от такива – „Полуречник по инженерВно язЪкознание“, със 600 единици по последни преброявания. Голяма част от речника се появи в антологията „Моделириум“ (*ИК „Офир“, 2001*).

Оценка: 5

8. **Правопис и граматика**

...Какво тук значат някакви си запетайки...

Оценка: 4

(*Шегувам се, бре! От книга, минала през ръцете на Вихра Манова и Александър Карапанчев, братята коректори могат само да се учат... Но пък – да сте виждали персийски килим без кусур? Горното е закачка с творчеството на Атанас,* ***преди*** *да му се случи коректор. ;*)

9. **Общо впечатление**

Всъщност споделих общото си впечатление още в началото на тази статия, в списъка с отличия на „Мигновечност“. Почти не познавам други автори – фантасти или не – с такава обич към Човека и възможностите му, с такъв стремеж да ги изследват и издигат, по-нататък, все по-нагоре по спиралата... И тъй като *това* е главното, което търся, докато чета – вече ви е ясно колко съм бил впечатлен.

(Нали не забравяте, дори за миг, че всяка оценка отразява оценяващия?)

Оценка: 5 (*ако изобщо давах повече – щеше да е повече*)

Цялостна оценка: 97

:. Трябва да го преведем и представим пред света, колеги фантазийски преводачи, просто *трябва*...

Материалът е публикуван за първи път в електронно списание Starlighter, бр. 15/2008 г.

* * *

Из рецензиите в сп. Shadowdance, бр. 52:

.....

Плюсове:

+ Стилът на автора, преди да започне да си изразява основната идея, е динамичен, увлекателен и като цяло много добър. Не му липсва и чувство за хумор. На определени моменти бях искрено впечатлен, и то не „като за бг-автор“, а по принцип.

+ Някои от разказите имат оригинални концепции, поне до един момент.

+ За бога, почти всичко в сборника има *сюжет*! Това, без никаква ирония към автора го казвам, си е откровен плюс, имайки предвид, че повечето бг-произведения нямат...

+ *Идеята*, макар и да не ми допада особено начинът, по който е развита (за това в минусите), всъщност е много хубава. Да, вярно е, че този тип послание сме го чели в по-старите разкази на западните класици, но пък е вярно и че в съвременната фантастика нихилизмът и обречеността на моменти идват в повече и е нужна малка доза чист позитивизъм като този в **Мигновечност**.

Минуси:

– Стилът на автора, *след* като започне да си изразява основната идея, става тромав, назидателен, обяснителен и като цяло малко нескопосан. В желанието си на всяка цена да ни покаже *Идеята* в нейната цялост, Наско Славов изпуска юздите на писането си, но вместо стихиен, резултатът е просто неугледен и се изразява основно в тежки инфодъмпове, които поне за мен лесно можеха да бъдат заменени от вмъкнати в *диалози* (вместо монолози) реплики, от които читателят малко по малко да си изгради общата картина. За да ни се спестят сцени като тази в **Сънища за космодора**, където в сюблимния момент героят, който би трябвало да е обезмълвен от шок, започва да обяснява с удивителни, на читателя явно, какво всъщност се случва и какво е разбрал. Наистина не се прави така...

– *Идеята*, съжалявам, че го казвам, не е особено добре развита. От цялата **Мигновечност** останах с усещането, че авторът има някаква много мъглява и абстрактна концепция за това „по-високо ниво на съществуване“ и съответно ние, читателите, получаваме също толкова мъглява представа какво точно иска да ни каже. Или, с по-малко думи – не стига, че всички разкази бият на пропаганда, което само им пречи да развият сюжетния си потенциал, но и не ти става ясно за *какво точно* е пропагандата.

– В **Предсмъртната или първата болка** има два крайно безумни момента на тотално сбъркана гледна точка – разказът е от първо лице, но на два пъти героят ни обяснява какво правят другите, докато той е в безсъзнание или спи. При това не става дума за негов сън или видение. Подозирам, че зад това се крие някаква идея, но тъй като от нея в произведението няма и следа, си остава явен разказвачески дефект.

Не искам да бъда разбран погрешно. Въпреки че минусите ми са доста по-големи от плюсовете, то е защото по тях просто има повече какво да се каже, а не защото искам да омаловажа постиженията на автора.

В страна, където нормата е глорифицираният дилетантски ентусиазъм, където да се *учиш* да пишеш художествена литература се смята за перверзия, понеже то всичко идвало от вдъхновението и трябвало да се *излее*, където да гънеш шаренки описания с изморителни прилагателни се смята за страшно висш пилотаж, и където, нека си го кажем в прав текст, 90% от фантастиката и фентъзито с претенции са некадърна имитация на неща, които западните (че и съветските) автори са писали още през шейсетте, а онези без – на Салваторе, Вайс и Хикман, **Мигновечност** е светлина в мрака. Наско Славов може да пише, а за разлика от мнозинството ни пишман-автори, чиито „произведения“ са или съзерцателна помия, или абсолютно некадърно скроени, той умее и да композира кадърно сюжети.

Големият му проблем е отдадеността му на *Идеята*. Тя изкривява всеки негов разказ, превръщайки го от литературно произведение в патерица на нещо, което само по себе си не е достатъчно добре развито, че да оправдае жертвата на сюжета и стила. Дори да беше обаче, за мен лично „идея над литература“ винаги ще бъде грешен подход, защото нима има по-сигурен начин идеите ти да *не* достигнат читателя от това да ги изразиш зле? А нима има по-лош начин да изразиш идеите си в литературно произведение от това да пренебрегнеш „литературността“ му?

При все общо негативния тон на това ревю обаче, не мога да кажа, че **Мигновечност** ме е разочаровал или не ми е харесал. Истината е, че просто не видях в сборника нужната *ми* концентрация на *различни* идеи, която да компенсира разпридането на сюжетната нишка в почти всички разкази, и това ме кара да си мисля за опропастен сюжетен потенциал. А българският разказ *страда* от остра недостатъчност на сюжети и за мен опитите на Наско Славов да *не* използва разказваческите си способности за сметка на *Идеята* са едно в крайна сметка тъжно разхищение на талант.

Оценка: 7/10 Роланд, 7/10 Трип

* * *

***Рецензия в сп. Сивостен**: http://www.sivosten.com/content.php?review.831*

Има книги, след чието прочитане искам да седна с автора да пием чай, да си поприказваме за нещата от живота или пък кротко да си помълчим. Не са много, но ги има. И това се случва, когато освен с писанията – стил, форма, съдържание и т.н. – авторът ме е грабнал с житейската си позиция. Щастлив съм, че последната книга, която прочетох, ми оказа точно такова влияние. Дами и господа – „Мигновечност“ на Наско Славов.

„Мигновечност“ съдържа цикъла от кратки разкази „Фантастичната седморка“, както и „Седморка новели“. Много е трудно да се вкара душа в един разказ, който е едва няколко странички, но смело мога да заявя, че Наско Славов се нарежда сред майсторите в жанра. Всеки от разказите носи познати, но развити по различен начин идеи – за удоволствието като водещ мотив за нашите постъпки; за свободната воля; за човешкото в човека; за разликата между виртуалната и „истинската“ реалност; за... Това, което не се очаква при подобни често използвани теми, е дълбочината им (особено при късата форма). Наско е способен да предаде безкрайно много неща само в рамките на няколко странички, неговите разкази са толкова многослойни и плътни, че дори и след няколко четения имам чувството, че съм пропуснал нещо важно, но затова пък ми остава удоволствието от следващия прочит.

А в новелите, част от които са написани в съавторство с Георги Арнаудов, водеща тема за мен е силата на човешкия дух. Всяка прочетена новела те кара да се замислиш за неща простички, логични и човешки... Заедно с Хорхе Родригес прекосих пустинята и след нея наистина бях друг човек. Междувременно наблюдавах справедливата борба на обикновените (и не само) хорица за подобър живот и съпреживявах съдбата им. В сънищата за космодора проследих потенциалните пътища на развитие на две цивилизации и въпреки прекрасния подреден свят някак не успях да харесам тази, в която всеки човек се оформя в калъп и не може да излезе от него. Свят, в който свободата „Да бъдеш“ е строго ограничена, срещу свят, в който можеш сам да избереш своя път на развитие. Или пък митът за търсещия човек, развит великолепно в „Сиянието на реката“, който така те увлича, че не усещаш кога и ти си започнал своето дирене. Но стига съм ви разкривал тайните на новелите, само ще ви посъветвам да си оставите „Феести“ за десерт. Макар и писана в други времена, когато цензурата бдеше, това е новелата, която наистина ме покърти. Не е загубила своята актуалност и днес, не мисля, че ще я загуби въобще. Защото във всеки един от нас спи (къде по-дълбоко, къде по-неспокойно) по един творец, човек, способен да създаде късче добро и да тласне света напред.

Въобще 2007-а се оказа силна година както за българските фантасти, така и за феновете им. Ники Теллалов извади два качествени романа, Жоро Малинов – великолепния „Орфеус слиза в ада“, но първото място за мен, като читател, заема „Мигновечност“. До голяма степен поради това докосване до моята душа, което толкова рядко ми се случва. Но също така заради добре написаните страници, заради това страхотно усещане, че някой има мисли, сходни на твоите, но е способен да ги облече в думи, да им даде плът, да вдъхне в тях искрица живот... Не съм убеден, че съм се справил и на десет процента с представянето на книгата, но спирам дотук, като искрено ви пожелавам и вие да се потопите в

мигновечността.

Димитър Стефанов – Cliff

* * *

Из форума на клуб „Иван Ефремов“:

Изпратено: Жоро Малинов

Е, първо и най-важно, поздравления за книгата. Аз всъщност съм чел голяма част от разказите и всички повести, но... Първо, събрано на едно място, усещането и внушението е съвсем, съвсем различно. Второ, някои неща съм ги чел в далечната бездна на времето (като „Сиянието на реката“ и „Феести“) като пъпчив възторжен пубер, на който малко му е било мъгляво в главата като за какво толкова иска да ни каже големият брат от София :). Сега виждам, че това, което съм разбирал с младежкия си мозък, е било по-скоро някаква емоционална реакция на прекрасния изказ, чудния наниз от думи, изплитащ като прежда някакъв тайнствен, красив, и обаятелен свят.

Сега, трийсетина години по-късно, откривам вече и логиката на този свят. Сякаш видях себе си отстрани и света край мен. Възхитително. Ние сме възхитени – както казва нашият познайник Кот Бегемот.

За разказите – поздравления за „Война и мир“ и „Сън в лятна нощ“ (него го бях чел). Най обаче ми хареса „Сто години самота“. Може някъде в океана от фантастични идеи и да има подобна идея, стил „Хищникът“, но твоята версия е уникална. Както би казал героят от разказа: Атанасе, Атанасе, каква месарска фантасмагория си опропастил, каква златна жила за Холивуд си затрупал. Кой ти говори днес за Човека, за творчество, за утрешното.

При теб няма и намек за технократизъм, всичко е в човека, в силата на разума, в еволюцията на социалното.

И още една много важна разлика. При теб, особено при разказите, има история. Има хитро измислена и майсторски структурирана история, направо по Аристотел: завръзка, познание, катарзис. Това е страшно важно според мен. Фантастиката е литература и читателят иска освен да му кажеш нещо, и да му Разкажеш. А за да му разкажеш, трябва да имаш интересна история. Като в „Пентаграм“ например и „Сън в лятна нощ.“ Перфектни истории, а „Пентаграм“ с финала си уби всички модели а ла Холивуд. Идеята, че може да победиш някой (нещо?) не чрез друго, а като му покажеш нещо хубаво, е уникална.

И лично ми допадна, че не си дал голям дан, като много други, и аз в това число, на втръсналия вече киберпънк. Е, „Матрицата 4: резолюции“ не го броя за такъв.

А със сигурност на някои няма да допаднат нещата ти. И то не защото непременно ще са глупаци, неразбиращи и хора „не от нашата кръв“. Не се ядосвай и притеснявай от нехаресването от страна на „свестни“ хора. Това просто си е начин на възприемане на изкуството. Защото, колкото и вчера да се мъчеше да ни убедиш, че не се броиш за писател, фантастиката си е все пак литература.

Е, накрая за да не те само хваля: Малко с фалшив революционен патос ми дъхти „След пустинята“. Знам, че е писан в друго време, но според мен цяла-

та идея на разказа можеше да си остане и без барикадните боеве и битките с „жандармеристите“. За хора, които не знаят кога е писан разказът и какъв беше духът на времето, особено за по-младите, със сигурно ще звучи наивно и непонятно.

Изпратено: Idle Fellow

Втора българска книга тази година, която за себе си определям като истинска фантастика! От две прочетени! Изглежда нещо наистина се раздвижва и трябва да следя по-отблизо родната продукция. И на мен като на zonko поезията в някои от нещата (явно страшно харесвани от по-лирично настроените натури) ми дойде множко, но за сметка на това мисълта, идеите, позицията на автора, атмосферата, оригиналният хумор ми доставиха огромно удоволствие. Дори установих, че без да искам, съм запомнил дума по дума някои моменти.

Поздравления за отличния сборник и ами... такова... искаме още....

Изпратено: Мартин Петков

.....Но за да не повтарям похвалите, изредени досега, ще кажа само, че това е една от най-писателските книги в новата българска фантастика. Най-после малко истинска литература. Нещо, което почти не се среща от Любен Дилов насам. И едно прекрасно заглавие на сборника, което нямаше как да не ми стане любимо.

По отношение на самите разкази – трябва да призная, моите впечатления са малко първосигнални. Не споделям много от нещата, казани по-горе в тази тема, както и в други форуми. Вероятно защото винаги ми е допадал по-простият изказ.

Ако нещо като цяло не ми хареса, това е залитането към киберпънк фрагментите тук и там и по мое мнение излишното преследване на по-модерно звучене (както и ужасно паразитната дума – „краквам/хаквам“), от каквото Наско няма нужда.

Както и тази ужасна традиция периодично разни герои от далечното бъдеще да си спомнят какво е било през XX век, да цитират мислители от нашето време, да разглеждат картини от нашето време или да разказват истории от нашето време. Обзалагам се, че след 500 години никой няма да цитира нищо конкретно от тази епоха.

„Предсмъртната или първата болка“ е разказът, който ми е любим вече две години. Според мен той винаги ще заслужава първо място във всеки конкурс и за него просто е излишно да се говори.

„Сиянието на реката“ определено не успя да ме грабне – него мога да го критикувам за много неща (едно от тях е друг типичен проблем за авторите – имената на героите им; още от Ефремов насам имена като Ден Сир ми звучат ужасно изкуствено).

„Сънища за космодора“ – тук сигурно съм един от малкото, които наистина са се изкефили на този разказ. За мен беше удоволствие да го чета; във всяко отношение; вероятно защото ми напомни и за разказите, които някога ме привлякоха към фантастиката изобщо. В него може да няма велики идеи, но въпреки това е много добре конструиран от начало до край.

„Феести“ въобще не ме грабна (като изключим стихотворението за Вселената) – разказът е, как да кажа – идеологически; утопия... абе не харесвам роговете на изобилието...

„След пустинята“ обаче ми беше много по-близък като усещане и ми хареса. Особено в първата част. Страхотна динамика и ритъм. Задъхан текст. После разказът изведнъж заспива, което почти няма как да се избегне, но втората част е малко дидактична, въпреки че всъщност тя е фантастичната. За момент се появи образ от „Трудно е да бъдеш бог“, но после изчезна. А Хорхе-то беше много добър...

„Пентаграм“ за мен си остава класически хорър с леко неочакван край. Не мога да кажа много за него.

„Виталертон“ ми звучеше най-познато, като идея. Наистина имах усещане, че чета Любен Дилов, който е писал поне няколко разказа и повести на тази тема. Дори атмосферата в разказа ми бе някак архаична – все едно се развива в българско научно учреждение от средата на 80-те години. Може би пък и да не можах да свържа голямо научно откритие с български научни работници, а това пък точно е един от малкото разкази, където имената са български.

От кратките форми:

Двата разказа, които ме впечатлиха по различен начин:

„Време разделно“ – прекрасен разказ, който за мен далеч не е само пародия или майтапи на килограм. Само мога да предложа алтернативно заглавие – „Криворазбраната цивилизация“ :-))). Наистина беше удоволствие да го чета;

„Сто години самота“ – това е другият разказ, който ме закова и вероятно ще го запомня най-дълго. Само в две страници е събрано толкова много, че после нека някой дойде да каже, че кратките форми не ставали за нищо.

„Сто години самота“ е моят разказ, моето виждане за човека, моето разбиране. В тези две страници има всичко!!!!!

От останалите разкази – „Матрицата 4“ определено не ми допадна... Вече май стана ясно защо... А и използването на Нео и Тринити като герои ми бе малко странно... според мен то не е и съвсем подходящо...

И в заключение, като цяло въпреки отрицанието ми към някои от разказите, тези бележки по-горе следва да се приемат като съвсем дребнаво заяждане. На мен книгата ми хареса и аз бих я препоръчвал и на други.

Защото тя е... Миг но вечност :)

СПОМЕН ОТ НАЙ-ГОЛЕМИЯ ФЕСТИВАЛ НА ФАНТАСТИКАТА
В ЕВРОПА – „**АЕЛИТА**“, град СВЕРДЛОВСК (СЕГА ЕКАТЕРИНБУРГ),
май 1990 година

Първи ред (качени на пейката, от ляво на дясно):

Виталий Бугров, литературен критик; Олег Корабелников, писател, лауреат на „Аелита-90“; Атанас П. Славов, главен редактор на списание „Орфия“; Михаил Якубовски, фен; неразпознат участник (?); Герман Иванов, заместник главен редактор на организатора на фестивала – списание „Уральский следопыт“

Втори ред (също от ляво на дясно):

Александър Карапанчев, представител на списание „ФЕП“; Владимир Гопман, литературен критик; Виталий Бабенко, писател и преводач; Роман Арбитман, литературен критик; Станислав Мешавкин, главен редактор на списание „Уральский следопыт“, и Кир Буличов, писател и преводач

„Играта“: за слепите петна на критиците

критици, клуб „Светлини сред сенките“, Калин Ненов

*Първоначално този текст имаше още едно подзаглавие – „...или защо критиката не бива да остава безнаказана“, – и беше замислен като **люта** разпра (или дори разправа) с две рецензии на романа „Играта“, публикувани през 2008 година. После обаче си припомних...*

...две неща.

*Едно: защо изобщо се канех да пиша такъв материал, по **такъв** начин.*

*И Наско, „таткото“ на този алманах, и аз неведнъж сме чували за себе си следната оценка: „прекалени идеалисти/оптимисти/фантазьори, толкова добронамерени в отношението си към дискутираното произведение (все едно дали книга, филм, музика или компютърна игра), че страничен човек не може да си изгради **реална** представа за него; да не говорим, че често съзират и обсъждат неща, които в творбата **просто ги няма**“. Оставям на Наско да отговори на такава оценка както и когато сам прецени. Моят материал тук беше замислен като реакция на последната част – че съм (неоправдано) благ и хвалебствен; че се кефя на неща, които само аз си ги виждам. Ей сега ще им го ..., мислех си и потривах ръце. Такава черна, кална и въобще **негативна** критика ще дръпна на тяхната критика, че ще им държи влага до живот...*

*Е, всички си имаме пубертетските изблици. Даже ми се струва, че колкото по-обвързани с книгите сме – толкова до по-късно ни държи пубертетът. Може дори – до живот. Важното е, че на мене ми мина. Не искам да торя поредната махленска заяжданица, щом вместо това мога да сътворя нещо друго, което после ще топли и мене, а може би даже вас, които четете сега. Както съм писал и друг път – нямам **толкова** време, че да го пилея в говорене за нещата, които не ми харесват.*

Второ: какво е мястото на критика спрямо критикуваното.

Мястото му е в ъгъла.

*Не на пиедестал, не на страшната висша инстанция, пред която треперят и начинаещи, и по-застаряващи, но непретръпнали автори, дори не наравно с творбата, която анализира. Винаги по-долу, с гола глава, а обувките оставете в антрето, много ви моля. Независимо колко проникновено, вчувствано, постмодернистки, полипластово, полипропиленово, турбореалистично, хиперреалистично или богамискойощенеологизъмдаблесналистично я анализира. Не помня точния цитат, който за пръв път ме постави на мястото ми, не помня дори автора му (и ме е срам, понеже съм от онези критици с гола глава и без обувки в присъствието на автора) – но помня идеята: критикът критикува само онази част от творбата, която е успял да възприеме и да осмисли. Другото чака теб – внимателния читател: да го откриеш, да го оставиш да ти въздейства така, както може да въздейства само на **теб**, да се засмеете, заплачете, заиграете; заедно.*

(Аха. Едуард де Боно беше, сетих се, ура!)

*Освен това – отказвам да подценявам **теб**, внимателния читател. Зная, че с преразказите и разсъжденията си никога няма да изчерпя онова, което*

откриваш ти в първоизвора. Защо са ти моите преразкази-разсъждения, когато можеш да пиеш направо от него?

...Знам, знам. Млъквам, а вас оставям с некои критики по „Играта“ и нея самата.

Калин

~

1. **Героите – особено тийнейджърите – особено Люк, Тика и Ити – *дразнят*. Реакциите им са пресилени, твърде неадекватни на ситуацията, психологически необосновани.**

*Героите – за последен път чувате моя глас, обещавам – са 1) **тийнейджъри**, 2) с кофти семейства и минало, повечето, 3) попаднали в непозната среда, 4) за която си мислят, че е бутафорна и 5) може да бъде „мината“, както куест в World of Warcraft (защото голяма част от тях са и геймъри). Коя тяхна реакция е неуместна, казахте?*

*Специално по 1) – познавам хора, отдавна подминали пубертета, които **дразнят**, камо ли няколко истински пубера... Психологически реализъм му викат, да? Хари Потър кефи ли ви в книга пет, като му блика гняв и от потните пори? А колцина обвиняват (не от любов към заяждането) Роулинг, че не разбира младежката психика?*

Та значи, да – героите наистина дразнят, и не само нас...

– Тоя Антарес уж е голяма работа – напрегнато бърбореше Люк. Беше нахлузил суичера върху ризата си, а панталона беше сменил с удобни тъмносини джинси. – А взе че ни заряза тук и сега какво?! Никой не ти казва кога ще свърши всичко това... Ами че аз съм гост на замъка! Бях на рожден ден и дори не съм се наял достатъчно...

– Няма ли да престанеш! – нервно го пресече Тика. – Мислиш само за ядене и глезотии!

– А ти не смяташ ли да свалиш тази рокля? Колко армор мислиш, че ще ти даде в битка?

– Офф, Люк, стига с тези детинщини! – Тика сбърчи нос. Ръцете ù се стрелнаха светкавично към косата, пръстите минаха несъзнателно през нея. – Направо не мога да те понасям, като заговориш така.

– Слушай какво, търсихме те в стаята и навсякъде... Втори път се върнахме там, взехме кецове и два парцала, колкото да не ходиш из замъка като на сватба... – Ити, който също беше облякъл старите си дрехи, посочи купчината на пода, образувана от измачкани джинси и лека розова блузка. Кецовете вероятно бяха някъде под тях.

– Обличай се спокойно, няма да те зяпаме... – Люк се хилна с палав блясък в очите.

– Предполагам! – Тика грабна джинсите и ги заоблича, както си беше с роклята. Когато свърши, а те все още я наблюдаваха мълчаливо, тя се обърна ядосано към тях:

– Нямаше да гледате уж!

~

2. **Дневникът на Лукас поднася информация твърде директно, сякаш е писан за нас, читателите на „Играта“, а не като непосредствено отражение на случки и вълненията на притежателя си; твърде е обяснителен и подреден за личен дневник.**

Нещо не е наред! Не е възможно да подозират за Дупката. За нея знам само аз и затова съм тук. И все пак, вече двадесет и втори ден във въздуха витае нещо, което не мога да определя. Не знаех, че на осемнайсет години ще ми хрумне да си водя дневник. Бях взел тефтера, за да отбелязвам в него някои по-важни неща, но макар че писането не ми се отдава много, се оказа по-лесно от говоренето. Общуването обикновено ме изнервя, държи ме в постоянно напрежение. А така мога да споделя със сините редове много неща, без да се притеснявам. Това ме успокоява, но може и да се окаже важно.

...

Руснакът Люк Резовски и американката Тика Хард! Заболя ме главата, докато пишех имената им. Устата на тези двамата можеш да затвориш само с юмрук! Богати глезльовци, с комплекси за липса на внимание. Техните родители със сигурност няма да страдат много, ако децата им изчезнат за по-дълго време.

Бразилеца Роналдо Реас бих изчерпал с една дума – футболист.

Шарлот Кристенсен – Канада! С нея си приличаме твърде много, което ме кара да й симпатизирам, но и да бъда нащрек. Красива е почти колкото Мелтем. Вече се замислям дали да не си хвана гадже. Тя живее само с майка си, но явно имат сериозен проблем. Момичето й звъни всеки ден, да я успокоява, вместо обратното, както е редно. Телефонът й е археологическа находка. Толкова е голям, че ако поиска, може да убие някой с него.

.....

Аз съм идиот! Набутах се напълно съзнателно в най-калпавата история, която може да измисли един побъркан наркоман. Ако не пиша, ще полудея, а вече не зная кое е важно и кое не е, кое е илюзия и кое реалност. Чувствам се много по-зле от опитна мишка. Защото такива са всички останали, а аз съм глупакът, който уж трябваше да е на далавера. Е, господин Форд го няма. Той е някъде отвън и нито може да ми помогне, нито е смятал да го направи. Очаквал е просто ако оцелея, да му донеса някаква информация на излизане.

.....

Е, Шарлот, ти ще прочетеш дневника ми преди всички останали. Ако откриеш в него нещо, което смяташ, че господин Форд не бива да знае, можеш да го задраскаш. Направи си пълно копие, за да имаш информацията и картите, които съм приложил. Сигурно ще можеш да продадеш и тях на добра цена, ако ти се наложи.

~

3. **След първите (обещаващи) страници те спохожда усещане, че това си го чел вече. Всичко е по канон: дупка във времето, паралелни светове, върколаци, жестоки управители на замъци и техните нещастни дъщери... Осезаемо липсва „тръпката на новинката, сладостта на откритието, колкото и малко да е то“.**

– Бащата на Илвон така и не се вразуми – обясни дядо Зарин, без да се дразни от обажданията им. – Организира хайка от приятели. До голяма степен беше подведен от Ил’ниер, който говореше за таен бунт и за превземане на властта... а всъщност толкова се напи в кръчмата, преди хайката да потегли, че остана

да лежи на масата. Хайката нападна Антарес от засада. Промъкнали се бяха в градината на замъка. Бащата на Илвон хвърлил нож. Искал да убие Антарес[1] без чест и Магията му отвърнала подобаващо...

Тук старецът спря. Прокара пръсти по сребърната си брада и довърши тежко:

– Илвон се изпречила на пътя на ножа. Направила го, макар да била с бебето на ръце... Ножът хлътнал в гърлото ù... и тъй се приключило.

– Приключило?! – извика Мая. – Но нали казахте, че Ера е жива?

– О, Ера[2] е жива, разбира се... – Старецът прегърна момичето през раменете. – Жива и във възраст за велики дела. Преди няколко дни отпразнува шестнайсетия си рожден ден... Нежна е и обаятелна, като майка си, но има волята на Антарес. Напълно способна е да ни защитава от всичко, но е млада и баща ù я пази, за да не я загуби като майка ù, още повече че намрази мефилите, зарад смъртта на Илвон...

– Надявам се, че няма да слушаме още глупости – саркастично се намеси Лукас. – Имам някои въпроси, от които зависи оцеляването ни.

– Животът ти не е бил много лек, момче. – Дядо Зарин не изглеждаше обиден. – Държиш се грубо и непочтително, защото си изградил стена пред себе си. Но аз ще отговоря на въпросите ти.

– Това не е стена – смути се Лукас. – Аз просто съм свикнал да се справям сам с всичко... Не разбирате ли, че трябва да знаем някои неща, ако искаме да се измъкнем оттук? Приказки за принцеси и замъци с нищо не биха ни помогнали.

– Приказките, с които ще се срещнете в живота, ще са ви от полза! – Този път старецът изглеждаше развеселен. – Но си прав, момче... Има неща, които трябва да знаете, ако искате да оцелеете по тези места.

– Не подценявам мистичността на този свят... – Лукас сбърчи чипия си нос. С това ангелско лице изобщо не изглеждаше сериозен. – Първо видяхме вампир в гората...

– Вампир?! Срещнали сте Господир Марис и сте живи?! – смаяно попита старецът.

– Всъщност не всички – призна Лукас. – Но тя... – Той посочи Шарлот. – С нея става нещо интересно. Вампирът просто минава през тялото ù... Неуязвима е!

– Доброволната жертва! Това не се вижда всеки ден.

– Нищо не разбирам – намръщи се Шарлот. През последния ден избягваше да коментира случката с вампира, а на всеки въпрос, свързан с него, отговаряше с кратко „Не знам“.

– Ти си тук, защото искаш да спасиш някого. – Старецът стисна рамото ù. – Тук си, за да помогнеш на друг.

– Майка ми е болна... В смисъл... – Шарлот сведе глава.

„Алкохоличка – помисли си Мая. – Но не иска да каже, и я разбирам.“

– Точно така! – извика старецът и ги стресна с ентусиазма си. – Доброволната

[1] Жесток управител на замък – б. К.

[2] Неговата нещастна дъщеря – б. К.

жертва! Ще бъдеш напълно неуязвима в Преватория! Дори самият Антарес да се опита да забие меч в сърцето ти, острието ще намушка въздуха и ще остане увиснало в него... Това е голяма дарба! Ще бъдеш от полза на приятелите си, ако поискаш да защитиш някой от тях.

– Тази дарба свързана ли е с Дуп... с входа, откъдето дойдохме? – продължи с въпросите Лукас.

– Разбира се! – Старецът погледна момчето с одобрение. – Разсъждаваш логично. Всеки, който мине в нашия свят...

– ...получава някаква дарба – изплъзна се от устата на Лукас. – Защо тогава само тя...

– Доброволната жертва е силна карта! – Старецът продължи да се усмихва одобрително. – Нейната дарба се е проявила първа, защото е имало причина за това. Скоро ще започнат да действат и вашите. Всеки получава способности според нрава си.

– Оооо, аз най-вероятно съм се сдобил с четирийсетсантиметров...

– Реас! – възмутено го прекъсна Джоун.

На голямата каменна тераса потрепваха две тела, загърнати в лека бяла завивка.

– Беше прекрасна, малка моя! – шептеше по-високата фигура. По-дребната се губеше в тежката ù прегръдка.

– Нали няма... нали ще останеш с мен? Няма да ме зарежеш?

Тика с мъка провря ръка през неговата, за да избърше лицето си.

„Какво направих? – крещеше съзнанието ù. – Той ме завлече в стаята си, а аз... Господи, защо винаги се получава така? Исках само малко обич. Люк ми каза, че ще ме мине и ще ме зареже...“ Тика подсмъркна.

– Защо да зарязвам толкова мило момиче? – Ил’ниер я целуна по челото и Тика повдигна глава. Взря се в очите му, търсейки истината в тях.

– Мога да те защитавам с дарбата си – напомни му тя, но се зачуди дали полуелфът се нуждае от защита. Той беше в неговия си свят.

– А аз с меча си! – Ил’ниер се изкиска. Беше пил твърде много, за да се очаква да се държи прилично, но Тика се засегна от намека. – Е, хайде де, не се впрягай сега. Днес имаш празник. Редно е да се позабавляваш!

Някъде отдолу някой извика. Чу се трополене на обути в тежки ботуши нозе.

– Пияни лордени. – Ил’ниер махна с ръка и притисна силно Тика към себе си. – За твое здраве пият, слънце! Всичко е за твое здраве тази вечер!

Момичето се загледа във вечерното небе и видя половината лице на луната. Беше яркооранжево. Запита се пука ли ù какво ще стане с нея. Родителите ù не се интересуваха нито къде е, нито с кого прекарва времето си. Приятелите ù от нейния свят пиеха повече и от Ил’ниер. Бяха груби и цинични, а той поне намираше начин да ù каже някоя мила дума...

Когато Иован влезе, приведен заради ниския таван, и видя, че Лукас седи в

леглото си, впил поглед в дъските на пода, изсумтя гневно и рече:

– Докъде бяхме стигнали? А, всъщност седим на едно и също място!

– Безсмислено е да продължаваш да ме убеждаваш – отговори Лукас.

– Добре. Дай да видя раната – веднага омекна Иован. Това момче не се пречупваше нито от заплахи, нито от увещания, нито от ирония или подигравка. – Трябва да се маже с мехлема, докато спре да кърви. Аз лекувах Ран, момчето, дето го нахапа върколак, и го закрепих достатъчно, за да можем да го качим на грифон, та да лети до елфите. Сигурно си чул за него. Момичетата го видяха.

– Остави ме на мира! Не искам да те слушам – дръпна се Лукас. Напомнянето, че момичетата се срещат с мефили насаме, явно го беше ядосало отново. – Раната ми е добре.

– Виж какво, момче, одрал те е върколак! Може да ти се струва досадно, но ако продължаваш да се инатиш, никой не може да е сигурен, че няма да има последствия...

– Одрал ме е, не ме е ухапал! – тросна се Лукас. – Иначе благодаря, че непрекъснато ми го напомняш! Там, откъдето идвам, върколаците се срещат под път и над път... Няма нищо по-нормално от това да си говорим за подобни гадости...

– Слушай Лукас, приятелят ти умря, защото...

– ...беше разкъсан от митологично чудовище – довърши момчето. – Чудовище, което отмъкна трупа му. Не можахме дори да го погребем...

– Какво очакваш да направя? – попита Иован.

– Остави ни да си отидем! Мястото ни не е тук! – Лукас вдигна очи и мефилът разбра, че в момента той е решен да се бори за това свое право дори с цената на живота си.

– Няма да ми повярваш, но с теб си приличаме. – Иован не успя да скрие нито разочарованието, нито симпатията си. – Ще те оставя на мира, докато оздравееш.

Той се надигна да си ходи.

– И после няма да има за какво да говорим. – Лукас се мушна под китеника и му обърна гръб.

– Добрият сън и покоят лекуват много болки и тревоги, но прекалиш ли с бездействието, те връхлита друга беда. Ставаш празен, а това може да те убие.

– В нормалния свят му викаме депресия – изръмжа през китеника Лукас. – Аз съм свикнал да се чувствам така, дори ми е готино.

– Това вече са празни приказки! – Иован отвори вратата и тя изскърца сухо. – Оправяй се и слез при момичетата. Оттук не можеш да направиш много за тях... За себе си също!

– Шенг?! – проговори някой, върху когото момчето връхлетя. Закачулената глава се повдигна, качулката се изхлузи назад по лъскава черна коса и усмивка озари измъченото лице на Елириан.

– Пак ли ти? – Лукас също се усмихна. – Винаги се срещаме така... случайно...

– Последната случайност спаси живота ми. – Усмивката бе напуснала лицето на Елириан и сега изражението му беше почти огледално отражение на душевното състояние на Лукас.

– Не си щастлив, че си у дома – констатира момчето.

– Ако домът е мястото, където някой те е отгледал, няма как да знам какво означава да си щастлив у дома – отвърна Елириан. Двамата газеха през градината.

– Родителите ми бяха все заети. – Лукас вдигна лице към небето. – Винаги имаха работа, пътуваха много... Но когато останах без тях, стана още по-лошо.

– Имаш ли какво да правиш, като се върнеш? – попита Елириан.

– Няма да се върна. – Лукас посрещна хладнокръвно изпитателния му поглед. – Не мога да го направя, защото не зависи от мен.

– Как така? – Елириан не го разбра. – Нямаш ли дом, някаква работа, която трябва да свършиш?

– Аз съм... – Лукас спря и отново погледна към небето, после сведе очи и реши да го каже. Трябваше да свиква с тази мисъл. – Върколак съм. Станало е, без да се усетя. Мислех, че той само ме е одрал, но всъщност е успял да ме ухапе.

Елириан също спря. Изражението му застина в изненада. За момент елфът заприлича на една от статуите в градината.

– Всъщност, мисля да предложа на елфите помощта си. Задава се битка. – Лукас се насили да звучи хладнокръвно. – Ти ще се биеш ли този път?

– Може би, но преди това трябва да свърша нещо важно – решително заяви Елириан. – Ако загина в тази битка, никой няма да го свърши вместо мен.

– Искаш да предадеш нещо на родителите си? – спонтанно попита Лукас, но се сети, че наскоро бе узнал за смъртта на майката на елфа, и се засрами от несъобразителността си.

– Баща ми живее в другия край на Долината – като на себе си заговори Елириан. Лукас разбра, че без да иска, е променил темата на разговора. Елфът бе имал предвид нещо друго, като каза, че има някаква работа. – Не знам дали иска да ме види, нито пък съм сигурен дали аз желая да говоря с него точно сега.

– Ако се каниш да умираш... – Лукас повдигна рамене. Вглъбеното благородно лице на елфа преливаше от безбрежна тъга и момчето не каза това, което се канеше. На езика му бяха думите „трябва да се видиш с баща си“, но от сърцето му се изтръгна собственото му желание. – Вземи ме с теб! Ако Магията реши да оцелеем, значи мястото ми е тук, ако умрем, значи затова съм те срещнал... Страшно е да издъхнеш съвсем сам...

Още от „Играта“ може да прочетете на сайта на Човешката библиотека: http://choveshkata.net/blog/?page_id=159

Копнеж за български фантастични разкази за чудо и показ 2008

Копнежът (нещо като конкурс, ама в духа на Човешката ;) беше съвместна инициатива на Човешката библиотека, Фантазийската преводаческа школа и българските електронни фензини за фантастика. Той започна да приема разкази на 1 януари 2008 г. и приключи на 13 юли. Отличените (По-желани) разкази вече се превеждат на английски, а догодина ще започнем активно да им търсим (платено) публикуване в англоезични издания.

Резултатите в цифри:

Получени разкази: 65
Участвали автори: 42
Одобрени (По-желани) разкази: 5

Резултатите в заглавия:

- „Цветостремително (обичам те)“ – Елица Бонева
- „Драконът и портокаловият сок“ – Геновева Димова
- „В началото бе метрото“ – Любомир П. Николов
- „Три истории за град с много вятър“ – Любомир П. Николов
- „И попита войникът: – Кой ме повика?“ – Янчо Чолаков

Резултатите в думи:

Два от отличените разкази може да прочетете в настоящия алманах. Думите даваме на членове на журито, които споделят кои текстове са ги впечатлили най-дълбоко.

Искра Христова:

В този Копнеж най-силно впечатление ми направи (за кой ли път?!) фактът колко се различаваме хората по вкус и предпочитание. Разкази, които на мен много ми харесаха, от други бяха оценени ниско, а такива, които бяха високо оценени от някои, аз изобщо не приемам... „Свят като цвят!“ – знам от баща си.

Измежду всички разкази за мен се открояват три, които, както се казва, „бих чела много пъти“. Те са така различни по тематика и стил, но и в трите има човеколюбие, вещина и вълшебство, проникващо в объркания ни свят, за да сътвори от него по-добри бъднини за хората.

„В началото бе метрото“ на Любомир Николов е духовито и забавно представяне на възможността ни за духовно израстване, получавайки по един или друг начин помощ „свише“. Авторът предлага интересна идея как в този технократски свят, който сме си създали, да използваме условията, в момента действащи пагубно, за нещо полезно – за хармонизирането ни с Всемирната симфония. Така звучи много прозаично, но разказът е увлекателно и умело написан. При него дори обикновен варел, когато човек пожелае, може да се превърне в удобно място за свързване с неговото висше Аз, а станцията на метрото да дари хората с това, което медицината ни не съумява да постигне.

Вторият разказ, който ме грабна, е „Вселенският клошар“ на Диана Янкулова-Павлова. Думата „грабна“ е съвсем точна. Омайваща звездна приказка за преживяванията на един земен човек, който броди през Вселената като всеки от нас, в търсене на красота и зрънца безценности, които осмислят пътя. Една творба, изпълнена с алегории и живи образи, написана майсторски с любов и разбиране, с вяра в доброто, и даряваща надежда, че дори когато умира звезда, то е, за да се прероди в множество нови – както на небето, така и в сърцето човешко.

Третият е Ab ovo на Ценка Бакърджиева. Тайнственото, необяснимото в света ни винаги е вълнувало хората, разпалвало е въображението, пришпорвало ги е да се впускат в пътешествие, за да разгадаят тайната. Загадката на езерото Неси може би наистина е осветлена от Ценка? Спускайки се през един пролом на времето в бездната на историята ни (къде ли ни няма, защо не и в загадката Неси с нашите змейови легенди...), преплитайки пътищата на хората, боговете и другите създания, с тънък усет за древните ни обичаи и изразните средства, авторката ни води по пътеката на своята мисъл до далечното езеро.

Благодаря на авторите за подареното преживяване. До нови срещи!

Ангел Петров:

Час по история (A History Class): Симпатично разказче за убедеността на науката в истинността и пълнотата на информацията, с която работи, и погрешните постулати, които формулира поради това. Става дума за урок по история, в който учителката разказва на хлапетата за човешкия род хомо сапиенс, изчезнал вследствие на голям потоп. Отгатнахте – нов вид е наследил човечеството... Историята би могла да се разшири още малко, но и така е сладка.

Зелените мисли на Уторпия: В света на Уторпия има четири основни цвята: бял, жълт, зелен и червен. А работата на Главата на Уторпия е да следи за тях от Дома на Истината посредством Търсача. Бяло за чистото – състрадание, помощ за изпаднал в беда... Светлите мечти и постъпки. Жълто за жизнерадостни мисли и емоции, предимно детски. Зеленото е цветът на умереното, възрастно население. Червеното отразява престъпленията. Лоша мисъл, обида, кражба, насилие, убийство. За последните две в Уторпия се знае само теория, запазена в исторически документи от далечното минало. За обида или предизвикване към кавга в Домовете за размисъл лежат по няколко души годишно. Денят там винаги е един и същ. Нито добър, нито лош... Зелен уторпянски ден. Какво се случва обаче, ако синята точка върху Търсача, представляваща едно 15-годишно момиче, е обвита в плътна червена мрежа? Ще успее ли дама Грейгел – Главата на Уторпия, да промени цветовете на мислите ù? А когато е замесено и момче? Може ли да се манипулира Търсачът? Има ли свобода отвъд свръхуредената Уторпия?

Пеперуда: Народната митология привлича с особена магия, както боляринът Радомир бил привлечен от знахарската щерка Деница. С характерната трагичност на народното повествование, „Пеперуда“ е приказка, която старите баби баячки разправят на селските деца по Еньовден, за да не ходят навън по тъмно и да се пазят от нечисти сили. Легенда за съзряването на едно различно момиче и приспособяването ù към чужд за нея свят, в който разбиранията рядко

излизат от обръча на закостенелостта. Баладично тъжна история за това как същността на човек определя пътя му и за необходимите жертви, за да бъде извървян този път.

zlat thorn:

Разказите, на които дадох високи оценки, са пет – „И попита войникът: – Кой ме повика?“, „Вселенският клошар“, „Да обичаш Сам Сама“, „Цветостремително“ и „Три истории за град с много вятър“.

Когато говорим за качествено писане, има няколко задължителни критерия – стил, структура, логика, които биха могли да претендират за обективност. Без тях текстът е далеч от професионален. Немалко разкази с по-ниска оценка ги изпълняват, мога да се сетя за десетина, които са далеч от посредствени. Затова в един момент оценката зависи от по-субективните критерии като емоционалност, оригиналност и разбира се, общото впечатление, тоест харесването/нехаресването.

Тези пет разказа са текстовете, които ми допадат най-много, макар самият факт на харесване да няма претенции да е толкова солиден аргумент, колкото „обективните“ причини, изброени по-горе. Още повече че всеки от тях ме е впечатлил по различен начин – заради плъзването на фантазията в делничното, сиреч магическия реализъм в „Три истории за град с много вятър“, заради сюрреализма и лаконичността на „Цветостремително“, заради чувствеността като трансформация/еволюция в „Да обичаш Сам Сама“, заради цветната фантастична приказност на „Вселенският клошар“, заради стилистичната смелост на „И попита войникът: – Кой ме повика?“. Тук става дума за усещането от даден текст и за това доколко аз като човек с някакъв опит и нагласи се изненадвам или чувствам комфортно с него. И като се замисля, това вероятно са критериите с най-голяма тежест за един читател.

Тази година също ще се проведе Копнеж за разкази, но условията за участие в него ще са други. За подробности следете блога на Човешката библиотека: http://choveshkata.net/blog

---

Българин сред „Най-добрите американски разкази“

Мирослав Пенков, автор на сборника с фантастични и хорър разкази „Кървави луни“ (2000), през 2008 година получи от американското списание The Southern Review наградата Eudora Welty 2007 за разказа си "Buying Lenin" („Да купиш Ленин“). През същата година литературно жури, оглавявано от Салман Рушди, избра разказа за включване в ежегодната антология Best American Short Stories („Най-добрите американски разкази“).

За подробности – в сайта на автора: http://www.miroslavpenkov.com

Руски фантастичен инженер кръстник на американската космическа програма „Аполо“

Не само любителите на фантастика, но и читателите на Алексей Толстой знаят за инженер Гарин от романа „Хиперболоидът на инженер Гарин“. Но наскоро стана ясно, че героят има прототип – реален изобретател.

През 1924 г. Толстой на почивка в Царско село се запознава с изобретателя Аполон Цимлянски. Той се прехранвал с преподаване на физика и математика в местното училище, а през свободното си време разработвал смъртоносно оръжие. Тази среща вдъхновила писателя за образа на инженер Гарин, но животът на прототипа се оказал не по-малко фантастичен от литературния.

През 1921 г. синът на чиновник, завършил Петербургския технологичен институт, изобретил странно устройство, което нарекъл „топлинна пушка“. Според свидетели, той успявал да изтръгне от обикновена стъклена колба тънък лъч ярка светлина, с която режел бронирани листове метал от няколко десетки метра. Червените командири, на които демонстрирал изобретението си, с недоумение повдигали рамене – някаква дяволия! Нямали си представа от бойни лазери!

Инженер Цимлянски живо се интересувал от работата с радиоактивни вещества – създал математически модел на верижната реакция (в Европа това било направено много по-късно). Но ученият напразно атакувал наркоматите и ведомствата, опитвайки се да заинтересува съветските чиновници. Страната още не се е оправила от разрухата, отвръщали му те, а вие с вашите фантазии...! И изхвърляли чертежите и изчисленията му право в кошчето.

За да се отърват от него, го изпратили в командировка зад граница. Така през 1929 г. Цимлянски се оказал в Германия, в лабораторията по атомна физика на „Круп“. И станало чудото – неговите „фантастични идеи“ заинтересували сериозни учени. „Инженерът от Русия“ се оказал обкръжен от внимание и грижи, проявили жив интерес към нереализираните му проекти. Особено ги интересували разработките на Цимлянски върху ракета с течно гориво. През 1932-а го направили съветник на младия конструктор Вернер фон Браун (1912-1977), ръководител на новосъздадената лаборатория за такива ракети. Фон Браун от най-млади години мечтаел за полет до Луната и намерил в лицето на Цимлянски единомишленик.

Съветското разузнаване несъмнено не сваляло очи от Цимлянски, обаче „червените професори“ отново подвели държавните органи с уверението, че Аполон е фантазьор.

Междувременно „фантазьорът“ получил достъп до най-високите кабинети, най-секретните проекти и документи. С Цимлянски се срещал и самият Мартин Борман. Главният нацист обсъждал с него проекта за лунна експедиция. Резултат от тези разговори било сътрудничеството му с Браун по създаването на ракетата А-3. наречено по-късно ФАУ – Оръжие на възмездието, и Месершмитите Ме-163 и Хе-176. През 1936-37 г. конструкторът разработил знаменития Фаустпарон, от който водят родословието си всички съвременни гранатомети. Има сведения, че през 1936 г. в Саксония в изоставена шахта под негово ръководство е бил произведен пробен взрив на ядрен заряд, съставен от метален уран и графит.

Когато Съветите узнали с какво се занимава „Фантазьора“, бил открит ловният сезон за него. После ненадейно СССР загубил всякакъв интерес към него.

Едва във втората половина на XX век станало известно как е завършил земния си път конструкторът. През 1938 г. го поканили на прием в съветското посолство. Предложили му да се върне в Родината. Той отказал. Специално пристигналият от Москва чекист го почерпил с вино и се разделили като първи приятели. На сутринта го намерили мъртъв в квартирата му.

И така, по официални данни на 24 октомври 1938 г. Цимлянски починал от хранително отравяне. Но в същата нощ от изпитателния полигон на „Месершмит“ излетял и не се върнал нов образец на реактивен изтребител. Тъй като Цимлянски имал пропуск за този полигон, се оформило предположението, че откраднатият самолет е бил пилотиран от Цимлянски. Долетял до Данциг, а после прелетял до Швеция. Там посланичката Колонтай го препратила в СССР, където наистина умрял през 1944 г. Според тази версия Цимлянски бил разузнавач, измъкващ тайните на немското оръжие. Немците не успели да настроят производството на бомбите на Цимлянски, защото той ги манипулирал. Насочени по лъжлива следа, немските физици така и не смогли да създадат атомна бомба.

След Втората световна война Вернер фон Браун, както и много други учени, се оказал в САЩ, където продължил разработките си, в основата на които лежали идеите на Аполон Цимлянски. През 1969 г. след успешното изпитание на проекта „Сатурн“ – „Аполо“ и първото кацане на Луната, Вернер фон Браун направил сензационно съобщение: „Мой учител е руският инженер Аполон Цимлянски, на когото съм много благодарен за получените знания“. Известно е, че идеята за наименованието на програмата „Аполо“ е дадена от фон Браун.

Съдбата на химерите

Не само в митологията, не само в политиката или фантастиката, но и в биологията е пълно с химери. Химерата по дефиниция е същество образувано от частите на други същества, най-вече между човешки и животински.

В контекста на последните постижения на биологията правото за създаване на биоорганизми-химери застана пред човечеството с особено актуална сила. Нещата са се конкретизирали дотам, че пред законодателните органи на САЩ е представен законопроект по този въпрос. Реалната медицинска нужда от такива действия е била мотивирана с необходимостта за изучаване на гръбначния мозък, (клетки от човешки такъв, да се внедрят в маймунски гръбначен стълб). До този момент се е считало, че в това няма нищо аморално. Но някои организации оглавявани от сенатора Сам Браунбек (Sam Brownback) са обезпокоени от разрастването на тези опити и искат специални ограничения за такива експерименти.

Според други изследователи, наближава денят, когато на масата ще се поставят и дискусиите за реални хибридни същества, създадени в нелегални лаборатории с престъпни цели.

Британските морски архиви пазят следните два факта:

На 5 декември 1664 г. около Кале потънал британският кораб „Меней“. От целия екипаж се спасил само един моряк – Хю Уилямс.

На 5 декември 1785 г. (точно 121 години по-късно!) край остров Менво потънал английски кораб, като отново се е спасил само един моряк на име ... Хю Уилямс.

Симетриада на „космо-сценария“

Исторически данни

Ейбръхам Линкълн	Джон Ф. Кенеди
убит е с изстрел в главата през 1861 в петък.	1961 е убит с изстрел в главата в петък.
Убиецът е роден през 1831	1931 е роден убиецът му.
Секретарят му Кенеди го съветвал да не излиза този ден.	Секретарят му Линкълн го съветвал да не излиза този ден.
Убиецът бил убит наскоро след смъртта на президента.	Убиецът бил убит наскоро след смъртта на президента.
Джонсън – следващ президент	Следващ президент – Джонсън

Православният метеорит или правоверната риба?

На 18 октомври 1916 г. край Приморие, на 220 км от Владивосток, е паднал 256-килограмов болид. След падането той се разцепил на две части. На плоската стена от разделянето придошлите местни жители видели образа на Христос, такъв, какъвто го знаем днес от Торинската плащаница. Това място е станало свещено и десетилетия наред не секва потокът от поклонници пред метеорита, изложен в местния музей.

В Арабско море пък плува риба, върху едната страна на която от естествените шарки на пигментацията ѝ се образува надписът „Аллах“, а то другата „Мохамед“. Всяка риба от този вид („цихлида“) се ражда с такъв надпис и го носи до края на живота си. Изследователите са категорични, че това е генетично предопределено.

Интравизия

Тази фантастична история е започнала преди три века, но става „видима“ за нас през 1919 година, когато в новосъздадения Новосибирски краеведски музей е предаден дневникът на минералога от 17 век Александър Карамишев, в който се описва неговият апарат за придаване на прозрачност-невидимост на непрозрачна материя. Зам.-директорът на музея В. И. Любенкович направил пълно дешифриране на ръкописа и през 1929 г. публикувал статия за това в местния вестник „Северный краевед“. Веднага следва разгромна статия за „научното мошеничество“ на подобни твърдения, а КГБ посещава музея. Иззет е дневникът, регистриран под номер 978 в документите на музея, а 70-годишният Любенкович е отведен в неизвестна посока. Скоро близките му получават известие за неговата смърт в Москва, но никой от тях не е информиран кога и на кое гробище е погребан. С това щяхме да можем да припишем тази история към „тайните, покрити с мрак“, ако не беше изненадващото продължение, дошло от чужбина 40 години по-късно.

През 1970 г. в шведското списание „Чудеса на науката и техниката“ излиза статия на научния историк Райнар Хагел от Стокхолм, в която се разказва за „необикновеното откритие“, направено през 17 век от малко известния руски учен А. Карамишев. Става ясно, че на демонстрацията на апарата, проведена на 27 януари 1776 г. в Петербургското минно училище, освен руснаците са присъствали и видните шведски минералози Леман, Брикман и Канкрин. В своя строго научен труд „Проблеми на минералогията“ Леман отделя специална глава за Карамишев: Там четем: „… С демонстрацията на своя апарат Карамишев доказа възможността всеки непрозрачен шпат да получи кристална прозрачност, подобна на безцветния исландски шпат.“ Брикман пък привежда в своя труд автентичните слова на руския изобретател, обърнати към руските студенти:

„Господа студенти. Днес ще ви покажа измисленото от мене въздействие над минните породи. Това въздействие се свежда до придаване на идеална прозрачност на минералните тела… Изобретеният от мен апарат е несъвършен, но той вече действа. Ето, виждате, господа! Това откритие е много нужно ако не на нас, то на потомците ни… Малка е още силата на апарата ми, но си представете химика и геогноста (геологопроучвател), въоръжени с този „просветлител“. И металургът, и геогностът. и химикът ще видят под земята рудите и металите, ще видят вътрешността на пещите, ще наблюдават чудесните превръщания на веществата…“

(Цитатите са от книгата на Николай Непомнящи „Откритие след откритие“, Москва, 2003)

Какво е това? Мошеничество на авторите? И двамата шведски учени са образец на академичен скепсис и добросъвестност, никой в тяхната родина не ги подлага на съмнение. Може би руснакът е измамник? За Карамишев е известно следното: Завършил е Екатерининбургското минно училище, после Московски и Упсалски университети, там под ръководството на самия Карл Линей блестящо защитава дисертация, има многочислени трудове по минералогия, химия и геогнезия (геология), избран е за действителен член-кореспондент на руската и шведската академии. Преценете сами…

Душевни комуникации

Резултатите от продължителни експерименти на германския офталмолог Руди Щерн, руския психолог Андрей Вятски и сънародника му инженер Всеволод Николаевич показват, че в роговицата на човешките очи има странни образувания с неизяснено досега предназначение, наречени амакринови клетки. По всяка вероятност те са зрителният антипод на „нормалните си роднини“, функциониращи като приемници на информация от околната среда. Тримата изследователи констатират, че амакриновите клетки излъчват електромагнитни вълни само с две честоти във вид на мощни импулси.

Според Щерн роговицата е в постоянна връзка с мозъка, която ù дава възможност да комуникира с него паралелно на очния нерв. Ученият обяснява, че амакриновите клетки живеят по-дълго от всички останали. Вятски и Николаевич са на същото мнение. Руснаците конструираха уред, който може да черпи информация от амакриновите клетки, съхранявана в тях под формата на електромагнитни вълни. Те предполагат, че излъчваните от тях импулси са предназначени за обект, намиращ се в космическото пространство. Адресатът навярно е предполагаемият от мнозина учени гигантски вселенски компютър, чиято памет колекционира информация за всеки от нас в съответен файл, казва Николаевич, според когото този файл всъщност е човешката душа. Щерн съобщи, че супермодерната апаратура, с която работи, е прихванала „кражба“ на чужди мисли – амакриновите клетки на испанка, известна с екстрасензорните си способности, буквално издърпали информация от „братовчедките си“, разположени в роговицата на нейна приятелка. По всяка вероятност природата дарява по-специални хора (каквато беше Ванга например) със способността да се сдобиват с информация, съхранявана в чужд мозък.

Щастливото 13 на Вагнер

13 букви съдържа името на Вагнер, написано на родния му език.

13 = 1+8+1+3 – 1813 е годината на неговото раждане.

13 октомври е датата, на която решава да се посвети на музиката.

13 музикални драми е написал през целия си живот.

13 септември е датата, на която е открит театърът, където Вагнер започва кариерата си.

13 август е дата на откриване на посветения на Вагнер театър в Байройт.

13 април е датата, когато той завършва операта „Танхойзер“.

13 март 1861 г. – тази опера е изпълнена за пръв път и става най-големият му провал.

13 май 1865 г. – втората ù премиера става най-големият му триумф.

13 години продължава изгнанието му извън родината.

13 февруари е датата на неговата смърт.

13 години са изминали, откак Германия е обединена.

Ех, какво ли е да се запознаеш с автора на този сценарий???

„Диамантената ера“ иде

Учените от геофизичната лаборатория на Карнеги са обявили за създаването на диаманти, надминаващи по твърдост всички кристали, известни на човека. При това правенето на диаманти от газообразна среда е станало само за едно денонощие – два порядъка по-бързо от другите промишлени методи. „Смятаме, че постигнатият резултат означава гигантски скок в нашата област – казва един от авторите. – И то не само заради това, че кристалите се оказаха такива, че извадиха от строя всички измерителни прибори за твърдост, а и защото само за ден успяхме да произведем диамант със среден ювелирен размер, и то не с високи температури и налягане, а с растеж на кристала сред газови пари“. Ще се правят чипове на диамантена подложка и нов тип режещи инструменти.

Деймън Джаксън (Damon Jackson) от Ливърморската лаборатория успял да изгради електронна решетка върху природен диамант. И тъй като никой не би правил чипове от природни диаманти, той се обърнал към новите технологии за създаване на диаманти. Вече са постигнати първите успехи в нанасяне на диамантен слой върху подложка на чип. А микросхемите от силиций имат една горна граница на плътността на милионите транзистори, обусловена от температурата на топене на силиция – 1414 °C. Като се има предвид, че температура на топене на диаманта е над 3000 градуса, можем да си представим какви перспективи се откриват за уплътняване на чиповете на диамантена подложка!

Май наближава предвидената в „Диамантената ера“ от Нийл Стивънсън фантастична ситуация, когато обикновеното стъкло е напълно изместено от диамантената материя и битът е пълен с предмети, прозрачни и практически неунищожими. А за чиповете, нека си спомним „Голем 14“ на С. Лем, където мозъкът на Голем беше един огромен диамант…

Бинарната логика „мъж + жена = дете“ е нарушена!

Във Великобритания е получено разрешение за провеждане на опити, които ще доведат до раждане на деца с по трима биологични родители.

Експериментите, провеждани от група учени от университета в Нюкасъл (Doug Turnbull и Mary Herbert), се състоят в следното: Оплодената (по естествен път) яйцеклетка на майката се изважда и ядрото ù се премества в друга яйцеклетка (на третия родител), после се връща в майката и се износва като нормално дете, което носи качествата както на бащата и майката, така и на донорката на външната яйцеклетка. Защо се прави това? Оказва се, че оплодената яйцеклетка предава комбинацията от бащини и майчини качества чрез ядрото, а околната митохондриална среда на яйцеклетката е само от майката. А там има и гени, които могат да бъдат преносители на 50 вида наследствени генетични болести. В случай че майката има установено предразположение към някоя такава болест, се взема външна яйцеклетка на доказано здрава жена, където се помещава оплоденото ядро. И се появява дете, които прилича и на баща си, и на майка си (без болестите ù), а в здравето – и на третата родителка.

Директорът на Human Genetics Alert (David King) се е изказал, че „Създаването на деца от трима родители представлява първа крачка към генното инженерство на хора. Ние не трябва да вървим по този път“. Но в Британия над 1000 деца страдат от генетични болести по такива причини, и експериментите са разрешени.

Невероятно съвпадение

На 29 юли 1900 г. италианският крал Умберто I (1844-1900) е убит от анархиста Гаетано Бреши. Смъртта му е съпроводена от невероятен и необясним случай – обикаляйки страната, на 28 юли той спира в Монца и за своя изненада открива, че собственикът на местен ресторант е буквално негово копие. И не само това – той също се казва Умберто, роден е също на 14 март, оженил се е в същия ден като краля за жена на име Маргарита, кръстил е и детето си също Виторио, двамата са участвали в едни и същи сражения и са получили ордени за храброст и за капак – в един и същ ден единият е коронясан, а другият открива ресторанта си.

Краят е още по-впечатляващ – на следващия ден кралят поискал отново да се види с Умберто, но му съобщили, че той е починал от инцидент с огнестрелно оръжие. „Изглежда все пак съдбите ни не са чак толкова подобни – той е на небето, а аз...“, казва кралят и това са последните му думи – проехтяват три изстрела и два куршума улучват сърцето му...

Свръхчовешка история

Преди 60 години в лагера Заксенхаузен на полукръглия апелплац 18 концлагеристи започнали своята последна маршировка с раници, натоварени с по 20 килограма камъни. От бараката офицери водели наблюдение и засичали времето на всяка обиколка, защото това бил „Експеримент D-IX“ – тайна програма на Третия райх за превръщане на хора в бойни роботи с помощта на химически вещества за съхранение на енергията на човешкия организъм. Но наблюдения водел и затворникът Од Нансен, син на известния арктически изследовател Фритьоф Нансен. Отначало някои от нещастниците пеели и се шегували, но до 24 часа падали мъртви. Оказва се, че става дума за специална комбинация от наркотици, които давали временна енергия и жизнеспособност, още повече че на фронта отдавна масово се употребявал амфетамин, обявен за чудодейно средство за бойна смелост под името „превитин“.

Запазена е статистика, че само през 1939 г. берлинската компания „Теммел“ е доставила на армията 29 милиона таблетки от това „средство“. Запазени са доклади, в които с особено задоволство се изтъква „жизнерадостното безразсъдство“ на войниците. Е, видяхме докъде я докараха с безразсъдния „блиц крийг“…

Хитлер и Дяволът

В Берлин е намерен договор, който Адолф Хитлер е сключил със... Сатаната.

Документът носи дата 30 април 1932 г. и е подписан с кръв от двете страни. Това може да се нарече политическото завещание на Фюрера. Съгласно бумагата, Дяволът предоставя на Хитлер практически неограничена власт при условието, че ще я ползва за причиняване на злини. В замяна на това австриецът обещава да даде душата си точно след 13 години.

Четири независими експерта са изучили документа и са стигнали до мнението, че подписът на Хитлер е автентичен, повтарящ документите, които е подписвал през 30-те и 40-те години.

Както съобщава порталът Кредо, дяволският подпис съвпада и с този, който е открит на други подобни договори с владетеля на Ада. А, оказва се, историците притежават немалко такива документи.

Убедена съм, че документът е истински, заявява доктор Грета Лайбер, специалист по различните видове съглашения с нечистата сила. Това помага да разберем загадката за бързото изкачване на фюрера по стълбата на властта в Германия. Защото до 1932 г. той е бил обикновен неудачник – изгонен от висшето образование, двукратно късан на изпити в художествената академия, дори е седял в затвора. Всички, които са го познавали, са смятали, че не става за нищо. Но от 1932-а съдбата му рязко се променя – буквално се „катапултира“ в престола на властта и през 1933-а управлява цяла Германия. А на 30 април 1945 (точно след 13 години!) се самоубива, ненавиждан от цялото човечество.

Уникалният документ е бил намерен в стар сандък в руините на изгоряла къща край Берлин. Сега се намира в градския исторически институт. Текстът е силно повреден, но се чете.

Точно така действа Сатаната, добавя доктор Лайбер. Избира неудачник, разпъван от честолюбие и жажда за светски удоволствия, и му обещава изпълнение на желанията. Като резултат – многочислени беди за околните и пълна катастрофа за този, който се продаде за дяволските дарове. Хитлер напълно отговаря на тази схема...

Бележка на съставителя: Не казват нищо за кръвта на Сатаната, съвпада ли с тази на другите подписи?

Смъртоносна прозорливост

Авторът на трилъри и НФ романи Бернард Нюмън някъде през 40-те години в

САЩ публикувал романа „Секретното оръжие“. В него се описвало как учен пацифист спира световната война, като шантажира правителствата с изработена от него атомна бомба. Публикацията обаче излиза в момента, когато току-що е стартиран свръхсекретният „Манхатънски проект“. Авторът веднага бил „поканен“ на разпит в секретните служби и държан там, докато стане ясно, че освен с въображение и научнопопулярна компетентност, фантастът не е разполагал с друго! Съвсем друга обаче е съдбата на руския фантаст Вадим Николски. В публикувания от него през 1927 г. роман „След хиляда години“ той не само описва първия ядрен взрив, но и назовава годината – 1945-а (!). Само три години по-късно фантастът е „хоноруван по Сталински“ – арестуван и запратен в Колима. От 1941 г. нататък никой вече не чул нито дума за него...

„Некрономикон“ – фантомният манускрипт на фантаста

Хауърд Филипс Лъвкрафт (1890-1937), като родоначалник на фантастиката на ужаса, е родител на множество отвратителни божества и чудовища, които са вдъхновявали творци като Робърт Хауърд, Кетрин Мур, Рей Бредбъри. Но в повестта си „Зовът на Ктхулу“ той цитира мистичния ръкопис „Некромикон“, писан от лудия йеменски поет Абдул Ал Хазред през 700 година. Въпреки уверенията на издателите, че Лъвкрафт е измислил този ръкопис под влияние на „Астрономика“ на поета Манило, библиотеките били засипани с молби на желаещи да четат оригинала.

Всичко би могло да бъде само едно лековерие, ако историята няма днешно продължение. През 1973 г. фантастът Л. Спрег де Камп успява да купи в Багдад ръкопис с това име и автор. Експертите определят, че той е писан отчасти на персийски, отчасти на „геберийски“– личен език на алхимика Гебер – съвременник на измисления Ал Хазред. Метрополитън Мюзеум дал оценката, че това е фалшификат, писан през 19 век. Съдържал смес от заклинания и призовавания на древни богове – точно за каквото пише и Лъвкрафт. Тогава кой кого мистифицира с този текст и документ ли е той?

Въображението на реалността

Едва ли има човек, който да не знае за измисления герой Остап Бендер. Но малцина знаят, че единият от авторите му Евгений Петров (Катаев) имал странно и рядко хоби – той през целия си живот колекционирал пликове от свои писма! Правел го така: Изпращал писмо в някоя страна, но за адрес измислял всичко освен името на държавата – градът, улицата, номера на къщата, името на получателя. Естествено, след месец-два пликът се връщал украсен с разноцветни чуждестранни щемпели, където най-главният винаги бил „Адресатът е несъществуващ!“ Един път Петров решил да се пошегува с пощата на Нова Зеландия. Измислил си град на име Хайдбердвил, улица „Райтбич“ и номер 7, а името, което съчинил, било Мерил Оджин Уайзли. Писмото написал на английски и то съдържало: „*Скъпи Мерил, Приеми моите искрени съболезнования за смъртта на чичо Пит. Извинявай, че не съм ти писал толкова време. Надявам се, с Ингрид всичко е наред. Целуни дъщеря си от мен. Тя сигурно е вече съвсем голяма. Твой Егений.*“ Запечатал писмото в плик, написал своя адрес и го пратил от Централна поща в Москва. Минало два месеца, но нищо не се връщало. Решил, че се е загубило, Евгений започнал да забравя за него. Но през август ненадейно... получил ОТГОВОР.

Първоначално Петров решил, че някой му отвръща с шега в негов стил, но когато прочел адреса на изпращача, замръзнал: „Нова Зеландия, Хайдбердвил, Райтбич 7, Мерил Уайзли“, потвърдено със синия печат „Нова Зеландия, поща Хайдбердвил“. Текстът на писмото гласял: „*Скъпи Евгений, Благодаря за съболезнованията. Нелепата смърт на чичо Пит ни извади от релси за половин година. Надявам се, ще ни простиш закъснението на отговора. Ние с Ингрид често си спомняме онези два дни, когато беше при нас. Глория вече порасна и скоро ще бъде във 2. клас. Тя и ден днешен пази мечето, което ѝ донесе от Русия. Твой приятел.“* Петров, който никога не бил ходил в Нова Зеландия, бил потресен да види в плика и снимка как непознат здравеняк прегръща... него самия! На обратната страна на снимката стояла дата: 9.X.1938. А това била датата, на която Петров постъпил в болница в безсъзнание и два-три дни лекарите се борели за живота му. Той веднага написал ново писмо, но дошъл септември, а с него – началото на Отечествената война. Още от първите дни на войната той станал кореспондент на „Правда“ и „Информбюро“. Колегите му не можели да го познаят – станал замислен и затворен, престанал да се шегува. През 1942 г. самолетът му бил свален над вражеска територия. В деня на получаване на известието за изчезването на самолета му, на московския му адрес се получило и писмо от Нова Зеландия. Превели писмото на вдовицата на писателя. Там Уайзли изразявал възхищение от мъжеството на руските хора и добавял: „*Много се изплаших, когато реши да се къпеш в езерото с много студена вода. Но ти възрази, че ти е писано да умреш от самолетна катастрофа, а не да се удавиш. Така че те моля – бъди предпазлив – лети колкото се може по-малко....*“

И така, в кой ли от световете Петров-Катаев се е познавал с М. Уайзли?

И ако са прави изследователите на паранормалното, които твърдят, че това е типичен пример за контакт с паралелен свят, откъде НАШИЯТ Петров е „измислил“ новозеландските адреси и имена?

И още, на някого да му предстои пътуване до Нова Зеландия?

Награди за фантастика 2008

Ангел Петров, Калин Ненов

Представяме ви носителите на най-големите международни награди за фантастика през изтеклата година. На български език даваме имената на онези наградени, за които можете да откриете повече информация в родни интернет страници.

Хюго 2008 (за произведения от 2007 г.)
(*http://www.thehugoawards.org/?page_id=156*)

Роман: The Yiddish Policeman's Union – Майкъл Шейбон (Michael Chabon)
Повест: All Seated on the Ground – Кони Уилис
Новела: The Merchant and the Alchemist's Gate – Тед Чанг/Чианг (Ted Chiang)
Разказ: Tideland – Елизабет Беър (Elizabeth Bear)
Документална книга (Best Related Book): Brave New Words: The Oxford Dictionary of Science Fiction – Jeff Prucher
Пълнометражен филм: „Звезден прах" Stardust
Къс филм: „Доктор Ху": Blink
Професионален редактор – дълги форми: Дейвид Хартуел (David Hartwell)
Професионален редактор – кратки форми: Гордън Ван Гелдър (Gordon Van Gelder), сп. Fantasy and Science Fiction
Професионален художник: Стефан Мартиние (Stephan Martiniere)
Семипрозин (полупрофесионално списание): Locus
Фензин: File-770
Писател любител: Джон Скалзи
Художник любител: Brad Foster

Световна награда за фентъзи 2008 (за произведения от 2007 г.)
(*http://www.worldfantasy.org/awards*)

Цялостен принос: Лео и Даян Дилън (Leo & Diane Dillon); Патриша Маккилип (Patricia McKillip)
Роман: „Изабел" – Гай Гавриел Кай
Повест: Illyria – Елизабет Хенд (Elizabeth Hand)
Разказ: Singing of Mount Abora – Theodora Goss
Антология: Inferno: New Tales of Terror and the Supernatural – ред. Елън Датлоу (Ellen Datlow)
Сборник: Tiny Deaths – Robert Shearman
Художник: Edward Miller
Специална награда за професионална дейност: Peter Crowther – за издателство PS Publishing
Специална награда за любителска дейност: Midori Snyder и Terri Windling – за сайта Endicott Studio

Небюла 2007 (за произведения от 2007 г., връчва се през 2008-а)
(*http://www.nebulaawards.com/*)

Роман: The Yiddish Policeman's Union – Майкъл Шейбон (Michael Chabon)
Повест: Fountain of Age – Нанси Крес
Новела: The Merchant and the Alchemist's Gate – Тед Чанг/Чианг (Ted Chiang)
Разказ: Always – Карън Джой Фаулър (Karen Joy Fowler)
Сценарий: „Лабиринтът на фавна" – Гилермо дел Торо
Гранд мастър: Майкъл Муркок
Заслужил автор (Author Emeritus): Ardath Mayhar

Награди на Европейската асоциация на фантастиката (ESFS) 2008
(*http://www.esfs.info/esfs-awards-2000.html*)

Автор: Александър Громов (Русия)
Преводач: Любомир Николов (България) и Michael Kandel (САЩ/Великобритания)
Популяризатор (Promoter): Russell T. Davies (Великобритания)
Списание: „FANтастика" (Русия)
Издателство: ИнфоДар (България)
Художник: Роман Папсуев (Русия)
Фензин: „Конец эпохи" (Русия)

Сред наградите за дебют бе включен и Георги Караджов (България), за романа „Раиа".

СЪЗВЕЗДИЕ КИНОТАВЪР

Аниме

Ангел Тодоров

Аниме (съкратено от *анимация*) е японска мултипликация. За разлика от анимацията в други страни, аниме е предназначено предимно за подрастващи. Анимето се характеризира с особена обрисовка на персонажите, а голяма част от аниме сериалите са екранизации на японски комикси (манга).

Определения

За да разберем добре нещата, свързани с този вид изкуство, е необходимо първо да установим основни понятия:

* **манга** – това са японските комикси (с ударение на първата сричка; без множествено число)

* **аниме** – така се нарича японската анимация (с ударение на първата или рядко на последната сричка; и не се членува)

Главното, което ги отличава от познатите ни (вкл. западни) аналози, е развитият символико-графичен език, позволяващ с няколко щрихи да се предаде почти целият характер на героя и/или да се покажат достатъчно сложни емоции. В това двата вида изкуство се доближават до изразните средства на средновековната живопис и скулптура, където всеки елемент е имал точно определен особен смисъл. Например големият корем на Буда е означавал само това, че той е достигнал Абсолютното щастие. Или червените обувки на светите мъченици, символ на пролятата от тях кръв. В аниме и манга нещата са по-прости, но има доста нюанси. *Например: цветът на косата отразява характера на героя (бял = спокоен, риж = избухлив, черен = нещо средно); размерът на очите и степента на блясък – младостта на героя и неговия по-отворен свят; карикатурно умалени образи на героя (чиби) – детско поведение; облеклото, особенно във фентъзито, често определяя професията.*

Терминология

ТВ сериал – аниме, съставено от множество серии, предназначено за ТВ. Продължителността на сериите обикновено е 22-24 мин., а в един сезон се включват 24-26 серии, не са редки сезони с 12-13 епизода. Има и изключения („Покемон“).

ТВ филм – несерийно аниме за ТВ.

Пълнометражен филм – аниме, предназначено за излъчване в киносалон. Продължителността е 50-60 мин. (до 120 мин.) и се отличава с по-високо качество.

Късометражен филм – аниме, предназначено за излъчване в киносалон, но е между 15 и 35 мин. Поради това се излъчва заедно с други аниме.

Original Video Animation (OVA, по-често OAV) – аниме, което директно е издадено във VHS и DVD формат, без да е пускано по ТВ канали. Най-често то

представлява предистория или продължение на друго аниме. Обикновено продължителността му е като на сериите, но през 1990-те се появиха едночасови и дори по-дълги.

Original Network Animation (ONA) – аниме, предназначено за разпространение в Интернет.

Anime Music Video (AMV) – музикален клип с кадри от дадено аниме.

Cosplay (косплей=костюм+играя) – буквално обличане като любим аниме/манга герой.

Opening/Ending, познат като Интро (въведение, представяне на анимето), и Аутро (извеждане, край).

Chibi (чиби=малък) – деформиран стил на рисуване, при който главата и тялото не са съобразени с нормалните си пропорци.

Мангака (manga-ka) – автор на манга.

J-pop – японска поп музика.

Сейю – японски актьори-озвучители.

Отаку – фанатик на тема аниме и манга; обикновено с негативна окраска.

Жанрове

Честно казано, жанровото разнообразие на аниме е такова, че човек, който не е запознат, със сигурност ще се обърка. Друг проблем е, че в едно аниме обикновено се преплитат няколко жанрови форми, което още повече затруднява тяхната класификация. Все пак жанровете могат да се разделят на две основни групи: традиционни и специфични. Първите са познати на масовия зрител и обикновено се покриват с жанрове от фантастиката или др. жанрове. При специфичните нещата са доста комплицирани.

Според целевата аудитория:

- **кодомо** – за деца (до 12 год.)
- **сьонен** – за юноши (от 12 до 16-18 год.)

- **сьодзьо** – за девойки (от 12 до 16-18 год.)
- **сейнен** – за мъже
- **дзьосей** – за жени

Според характера на персонажите:

- **меха** – терминът произлиза от „механика“; преобладават сложни самодвижещи се машини и най-вече гигантски роботи, по правило без прототип (правени специално за продукцията); мехата е поджанр на НФ;
- **махо-сьодзьо** – буквално „девойки-вълшебници“, аниме за приключенията на девойки с магически способности. Обикновено се набляга на проблемите на съзряването на девойките;
- **сентай** – буквално „група/команда“ – аниме за приключенията на неголяма постоянна група персонажи;
- **спокон** – буквално „спорт+кондзьо (сила на волята)“ – аниме за млади спортисти, постигащи победи чрез силата на волята си;
- **харем** – аниме, разказващо за мъже в компанията на голям брой жени; често се среща и обратният вариант;
- **ежедневно** – за ежедневието на обикновения японец с всички радости и беди;
- **бишонен** – аниме с красиви (и леки) момичета;
- **бишоуджо** – вид бишонен със силно изразен еротичен сюжет;
- **джибли** – приказките на студио Ghibli;
- **добуцо** – аниме за човекоподобни твари;
- **идоли** – аниме за поп-звезди и други известни личности;
- **отаку** – аниме за дейността на феновете на аниме.

Според степента на еротика:

- **еччи** – аниме, предназначено за младежи и възрастни, с преобладаващи похотливи герои и сцени на нудизъм и/или еротика;
- **шоонен** – аниме, насочено към момчетата; обикновено са от вида екшън (не става дума за еротика);
- **шоуджо** – насочено към момичетата и съпроводено с драма или романтика;
- **сейнен** – аниме за мъжката аудитория (без еротични елементи);
- **джосей** – еквивалент за жени;
- **сьодзьо-ай** – аниме за любов между момичета без сексуални сцени;
- **сьонен-ай** – аналог при момчетата;
- **етти** – еротично аниме;
- **хентай** – порнографско аниме с подвидове:
-- **яой** – аниме за хомосексуални отношения между мъже; обикновено предназначено за девойки и жени;
-- **юри** – еквивалентен вариант за женските хомосексуални отношение;
-- **сьотакон** – порнографско аниме с участието на малолетни момчета;
-- **лоликон** – аналог с момиченца.

Традиционни:

- **приказка** – кодомо, екранизация на класически приказки;

- **комедия** – хумор, пародия, изключително рядко сатира, комедия на ситуации, трикове, шеги, словесни каламбури;

- **история** – аниме по теми за исторически събития или личности;

- **драма** – много рядък жанр (за аниме), обикновено с липса на хепи енд;

- **романтика** – аниме с любовни истории;

- **сапунена опера** – сьодзьо-романтично аниме със сложни и заплетени любовни отношения; среща се и вариантът училищна сапунка, в която се разказва за любовните приключения между ученици;

- **НФ** – сюжет, наситен с фантастични елементи (звездолети, бластери, други планети, извънземни, пришълци и пр.)

- **космическа опера** – вид НФ аниме, най-общо концентрирано върху военни действия с използване на космически кораби;

- **киберпънк** – аниме за бъдещето, в което определящи са компютърните технологии;

обичайно картината е мрачна и антиутопична;

- **паропънк** – аниме за алтернативни светове, които са на ниво Европа от края на XIX в. (дирижабли, аероплани, парни коли и влакове, параходи); противопоставя се на киберпънка (киберпънка набляга на футуристичното, а паропънка – на ретрото);

- **фентъзи** – аниме за светове, построени не върху технологиите (както в НФ), а чрез „меч и магия“ и в които освен хора се срещат и други персонажи (дракони, елфи, гноми, богове, демони);

- **пътешествия между светове** – главният герой може да се премества между паралелни светове (обикновено между съвременна Япония и фентъзи свят);

- **пътешествия във времето** – главният герой пътува към миналото и/или бъдещето;

- **мистика** – аниме, акцентиращо върху взаимоотношението на хора и тайнствени сили, както и свързани с темата морални проблеми;
- **парапсихология** – жанр, свързан с парапсихически сили (телепатия, телекинеза, хипноза);
- **апокалиптика** – повествование за Края на света;
- **постапокалиптика** – повествование за живота след глобална катастрофа;
- **социален филм/сериал** – за проблемите на съвременното общество;
- **психотрилър** – за „приключенията на душата"; обикновено необичайна ситуация, в която героите преживяват сложни и непредсказуеми промени в психиката;
- **екшън** – познат жанр, но в аниме задължително има изобилие на кръв; различават се и отделни подвидове: самурайски екшън (историческо сьонен аниме за битки на самураи и нинджи), бойни изкуства (за битки на майстори на различни техники);
- **детектив** – разследване на престъпления; и тук има подвидове: полицейски (сьонен за действията на полицията), ученически (сьонен – в ролята на следователи са ученици) и др.;
- **ужаси** – брутално аниме, предаващо на зрителя чувство на страх;
- **дементия** – аниме, чийто сюжет включва шизофрения, психози, деменция;
- **супер сили** – аниме, в което героите прескачат границата на човешките възможности;
- **спорт** – на спортна тематика, за спортисти или състезания;
- **игра** – аниме по компютърна игра;
- **музикално** – включва продължителен саундтрак; подобно на мюзикъл.

<u>История на аниме</u>

Историята започва в началото на XX в. По това време японските аниматори изучават различни техники на рисуване в САЩ и Зап. Европа. Режисьорите обаче не могат да си позволят суперскъпите американски филми и се задоволяват с десетки пъти по-малък бюджет. Но тъй като киноиндустрията по това време не е особено развита, анимето бързо придобива популярност. Ролята на анимето нараства, когато започват да се екранизират популярни в Япония комикси, които прерастват в аниме сериали. Анимето възниква като жанр, самостоятелен от мултипликацията, през 1958 г. Едва в края на XX в. е признато за изкуство. С навлизането на компютърната техника повечето филми вече не се рисуват на ръка, а използват специален софтуер в различни сцени, дори в цели филми. В края на века анимето вече се е наложило на японския и световен пазар и е изместило почти изцяло останалите видове мултипликация.

Първото аниме е създадено през 1907 г. – кратък мултифилм с 50 кадъра. До средата на 20-те год. се правят анимета с продължителност 1-5 мин., като техните автори са предимно любители-ентусиасти, а продукцията за собствено удоволствие. Сюжетите обикновено са японски приказки, но нерядко се заимстват от западноевропейската култура. През следващото десетилетие дължината на аниметата нараства до 15 мин. и някои от тях се прожектират пред публика. Появяват се първите аниматори: О. Шимокава, Д. Коти, С. Ямамото.

Второ поколение създатели на аниме се появяват непосредствено преди Вто-

рата световна война. Сюжетите са по-разнообразни, като японският фолклор отстъпва на хумора или западния стил. През войната цензурата налага своя отпечатък и аниметата придобиват пропаганден характер. След капитулацията на Япония жанрът е в упадък. Ситуацията се променя чак през 1956 г. с основаването на студио Toei Animation, което след 2 год. пуска първото пълнометражно цветно аниме Hakujaden. Първите пълнометражни филми буквално следват каноните на „Дисни“ – тенденция, която се запазва до средата на 70-те год.

През 1963 г. се случва събитие, което променя развитието на анимето. О. Тадзука, японски художник и автор на манга, създава първия ТВ сериал – „Астро бой“ (всъщност е втори, но първият – „Манга календар“ – не е имал сериозен успех). Само след 2 год., през 1965 г., е излъчено първото „космическо“ аниме – сериалът „Космическият патрул Хопър“ на студио Toei. Л. Мацумото, макар да прави все още черно-бели филми, остава в историята като основоположник на жанра космоопера. Популярността на аниметата скача рязко, а това кара други аниматори да се насочат към сериалите. През 60-те год. тематиката се разнообразява още повече, създават се и първите анимета за възрастни („Клеопатра“, „10001 нощ“).

Следващото десетилетие е десетилетие на ТВ сериалите. „Хайди“ е първият сериал, популярен извън Япония; литературното аниме „Театър на световната класика“ е първият продължителен сериал (до средата на 90-те год.); Mazinger Z полага основите на жанра „меха“; пробиват сериали с НФ тематика и космоопери („Космическият пират кашитан Харлок“, „Галактически експрес 999“). От това време е популярният по цял свят и у нас сериал „Пчеличката Мая“.

В началото на 80-те год. анимето е повлияно от първата серия на Star Wars. С появата на Space Battleship Yamato започва т.н. „Златен век на анимето“. По това време се заражда и субкултурата „отаку“, създават се първите клубове на фенове, издават се

първите списания, посветени единствено на анимето, правят се първите видео филми (OVA). М. Осии реализира Urusei Yatsura по мангата на Р. Такахаши, което се превръща в култово за милионите фенове, а заедно с „Ранма 1/2“ стават знакови за японската анимация. През тези години сред класическите анимета са: Nausicaa, Arion, Moon Base Dallos, Night on the Galactic Railroad и „Замък в небето“. Последният е дело на Х. Миядзаки и популярното по-късно Studio Ghibli. В края на десетилетието една от водещите студии Gainax създава поредица от кратки филмчета, които по-късно обединява в суперскъп дългометражен филм. Кулминацията на периода са двата най-скъпи дотогава филма –Wings of Honneamise (1987, Х. Ямага) и „Акира“ (1988, К. Отомо).

Последното десетилетие на XX в. анимето бележи очебиен спад поради криза в системата за финансиране и последвалите окастрени бюджети. През това време се правят филми, но нито един от тях не е постигал сериозни пазарни резултати. Ситуацията се променя през 1995 г. с появата на най-значимия в цялата история на анимето ТВ сериал. Това е „Евангелион“ (Neon Genesis Evangelion) на режисьора Х. Анно и студио Gainax, изготвен по собствен сценарий на Анно. Сериалът не е голям – 26 на брой 25-минутни епизода, излъчени през зимата на 95/96 г.

Влиянието на сериала върху аниме-индустрията е толкова значимо, че в следващите години се създават десетки филми и сериали, наречени „пост-Евангелион“, напр. Gasaraki. Втората заслуга на Анно е т.н. стилизиране на творбите, появата на странни или крайно необичайни, често спорни сериали. В края на периода се налага един от тези експериментални сериали – „Експериментите на Лайн“. Развитие имат и сериалите, предназначени за деца; сред особено популярните са „Кенди“, „Сейлър Муун“, „Покемон“, Yu-Gi-Oh!.

В последните години (първи за новия век) се забелязва поредния период на възход. Анимето става популярно в почти целия свят. Увеличава се броят на заглавията и това не е за сметка на качеството. Общото ниво на качеството е значително по-високо, имайки пред вид масовото използване на различни компютърни технологии. Един от шедьоврите на компютърната графика е Gantz, съчетаващ двумерни персонажи и обемен пейзаж. Променят се не само техниките, а и тематиката: напр. Genshiken е изцяло посветен на субкултурата на отаку. През тези години изгрява звездата на аниматора М. Синкай, създал 90-минутната НФ любовна драма „Над облаците“.

В последните 2-3 год. сред най-добрите анимета се нареждат музикалната комедия „Бек“, романтичната училищна история „Великият учител Онидзука“, приключенските анимета „Кралят-шаман“ и „Стоманеният алхимик“, мистерията „Майсторът Муси“, фентъзи мистерията „Тетрадката на смъртта“, твърдата фантастика „Странници“, трогателният Love Com.

В момента в Япония съществуват ок. 70 студия, специализирани в производството на аниме. Годишно излизат две дузини нови сериали с различна продължителност и ок. 300 самостоятелни филма. Сред най-добрите създатели са: Х. Анно, Х. Аракава, К. Кавай, Х. Миядзаки, Е. Садамото, О. Тадзука, И. Такахата, Х. Такахаши, Ю. Амагути. Най-известни са студията ARMS, Bee Train, DEEN, Gainax, Ghibli, Gonzo Digimation, KSS, Madhouse, Production I.G, Sunrise, Toei Animation, Ufotable, Xebec.

У нас

Началото е с „Пчеличката Мая“ и „Кенди“, излъчени преди 30 години. Бумът идва в началото на 90-те год. Тогава по нашите телевизии (бяха цели ДВЕ: „Канал 1“ и „Ефир 2“) са излъчени „Волтрон“ и „Тайнствените златни градове“. В началото на новия век популярни особено сред малчуганите стават „Покемон“, „Драконова топка“, „Наруто“, „Кралят-шаман“, „Ю-Ги-О!“.

Списания за аниме:

японски: Anime*magazine (съкр. am), Animage, Cosmode, Dengeki Maoh, Magazine Z, VJump

САЩ: Newtype, Anime Insider, Animerica, Otaku USA

британски: Neo, Anime UK magazine

руски: „АнимеГид“ (книжно) и „АниМаг“ (в Интернет) с пълно име Animemagazine.

ТОП 10 на animenewsnetwork (януари 2008)

1. Samurai X: Trust and Betrayal
2. Death Note
3. Mushi-Shi
4. Cowboy Bebop
5. Spirited Away
6. A Girl Who Runs Through Time
7. Monster
8. Princess Mononoke
9. Fullmetal Alchemist
10. The Melancholy of Haruhi Suzumiya

Бъдещето

Компанията Bandai обяви новия си проект – 3 кратки аниме по мотиви от комикси и серията играчки Petit Eva, в които героите от „Евангелион“ в чиби-стил ще ходят на училище и ще… танцуват.

Разработва се нов сериал за вселената „Макрос“ – Macross Frontier. Действието ще се развива на едноименния кораб, колонизиращ космоса. Автор, режисьор и меха-дизайнер е С. Кавамори.

За 2008 г. е насрочена премиерата на дългометражен филм по мотиви на мистичния трилър Higurashi no Naku Koroni.

Започнали са снимките на детектива Switch, фентъзийното аниме Wolf and Spice, новият сезон на сериалите xxxHOLiC и Gunslinger Girl.

Всеки момент се очаква премиерата на специалния филм Ah! My Goddess: Fighting Wings.

В САЩ работят над филма Robotech: Shadow Rising на студио Harmony Gold. Той ще е продължение на Robotech: The Shadow Chronicles.

Статията е публикувана за първи път във фензин „Фантастика & фентъзи“, бр.28/2008 г.

Приказки от Землемория

Габриела Петрова

Само в мълчанието има слово,
само в мрака светлина,
само в смъртта – живот;
ярко прорязва полетът на ястреба
пустеещите небеса.

За мен светът на Урсула Ле Гуин е един от най-вълшебните, създавани някога. „Магьосникът от Землемория“, „Гробниците на Атуан“, „Най-далечният бряг“, „Техану“, „Приказки от Землемория“ и „Другият вятър“ са ме накарали да възприемам света като приказка, в която всички сме свързани – дракони или човеци, и мечтаем за последния бряг, край който ще приседнем и ще си починем от търсенето на себе си.

Режисьорът на филма „Приказки от Землемория“ Горо Миадзаки е син на Хаяо Миадзаки („Принцеса Мононоке“/*Mononoke Hime*, „Отнесена от духовете“/*Spirited Away*, „Ходещият замък на Хаул“/*Howl's Moving Castle*). В неговата адаптация историята е различна от тази в петте книги от поредицата по начин, който ни докосва както може само една красива аниме-приказка.

Анимето наистина подхожда на света, който Ле Гуин е създала, защото пред очите ни оживяват всяка багра и детайл, всяко докосване, разперване на криле, цвят на облаците, полята, замъците. *Сякаш можем да се гмурнем в пейзажите* – в пристанищния град Хорт, в замъка на Коб, в къщичката на Тенар.

Обхождаме с очи и сърце поляната, докато Теру пее и лекува малкото агънце, докато принц Арен сънува, плаче или бяга от сянката, която го преследва, докато залезът окъпва Землемория в приказни оранжеви цветове.

Няколко думи за историята: Още от древни времена дракони и човеци са разделени. Драконите избрали свободата – огъня и въздуха, а хората, които искали да притежават – земята и водата. Сега балансът е нарушен. Само едно същество в Землемория е в състояние да го оправи...

Срещата между принц Арен и малката Теру е съдбоносна и помага на двамата да се променят и израснат. Всеки от тях таи в себе си необикновеното: в очите на Теру свети пламъкът на драконите, а в сърцето на Арен са се загнездили сянка и гняв, които всеки миг могат да изригнат в ново зло. Не е учудващо, че отначало им е трудно да се открият един пред друг. Учудващото е как двама наранени хора все пак успяват да надмогнат самотата си.

Всяко нещо е свързано – всяка тревичка и пеперуда, всеки размах на криле, всяко вдишване и туптене на сърце...

...е посланието на „Приказки от Землемория“, стаено във всеки един от нас, усещано всеки път, когато сме с хората, които обичаме, и когато даваме от себе си и помагаме.

Желая ви много обич с „Приказки от Землемория“!

Калин Ненов

Тя се е привела напред, главата ù клюма, косите скриват лицето ù. Ръцете ù – вързани зад гърба. „Къде си, Ястребе?“ – отронват устните ù, някъде иззад плитките.

После, рязко, вдига глава, вдига цялото си тяло. За миг виждаме само крачетата ù: петичките, които се отлепят от земята, и... кола. Дървеният кол, дебел колкото всеки от прасците ù, който... започва да излиза от пръстта.

Лицето ù, отново: разкривено, с оголени в усилие зъби.

И колът се изтръгва, заедно с цяла решетка от оградата.

Политат – тя, решетката. Блъсва брадичка в земята. Лежи по очи неподвижно, за няма и секунда, а после се надига. Дясното коляно, лявото, главата, очите...

Натискам пауза и се вглеждам в очите ù.

Аха.

* * *

Той се извърта (*Господи... очите му...*) и се стрелва, и само острието в ръцете му е по-бързо и безмилостно от него.

Коб се подсмихва триумфиращо.

Гед изпуска жезъла си.

(*Очите му... Господи, очите на Арен...*)

В следващия миг ще видим къде точно се е озовало острието и защо лицето на магьосника излъчва покой, а не агония. *Следващият* миг е векове нататък – а сега сме само ние и очите на Арен.

А сега ни няма. Тук е само болката... катарзисът.

* * *

Тя и той са млади: момче и момиче. По-мънички от мен, а навярно и от теб, който четеш това. По-гневни, по-несигурни, по-... непримирими.

И тази болка, този катарзис, който изригва от болката, това... *освобождаване* – те са, за да ни напомнят:

Да те боли е да си жив.

Ако си жив, не може да не те боли. Поне понякога.

Дори когато те боли – ако си жив, ти ще откриеш начин да вървиш нататък. Да не спираш.

Напомнят да си като тях... непримирим.

Не алчен, не копнеещ за живот без край – живот-вкопчване, в който всичко освен вкопчването губи смисъл. (*Ти би ли замразил морето, за да спасиш една вълна?* – пита те Гед иззад гърба ми.) Непримирим през болката; непримирим по пътя си към, *сред* живота, който е ценен, защото има край.

* * *

„Приказки от Землемория“ е – ако още не си отгатнал~а – философско фентъзи. Досущ като в романите на Ле Гуин, героите му се сблъскват не толкова едни с други, колкото с въпроси за живота и смъртта, вината и приятелството, силата и баланса. Но „Приказки от Землемория“ на Миязаки-син не е просто адаптация на някоя от книгите на Ле Гуин. Той е *аниме*. И докато четейки „Землеморииите“, понякога ми доскучава (нали и аз съм дете на бързата ни, искаща динамика епоха; нали вече съм чел *толкова много*, което е стъпило върху философията на Ле Гуин и я е доразвило), гледайки „Приказки от Землемория“, аз съм нащрек, присъствам, *преживявам*. Всеки стон, всеки поглед, всеки замах на меча в тия два-без-малко часа...

Да, има и замахвания с меч – това е *истинско* аниме. Филм, в който всеки миг на вътрешно прозрение намира отражение във външен сблъсък – за да не стане тъй, че нашите прозрения да си останат само на теория; за да не си помислим, че животът може да се раздели на мислене и действане. Ако в един момент Теру ти каже, принце, че най-ценното в живота е *животът*, и ако двете ù пламтящи сълзи капнат върху меча ти – две удивителни след казаното... готов ли ще си да спасиш живота ù, когато се наложи? Дори ако то значи да отнемеш друг живот?

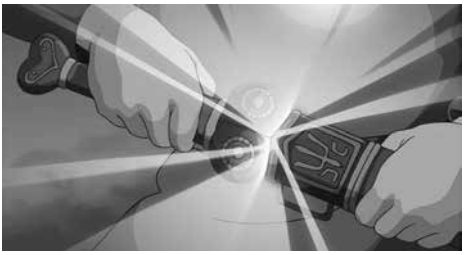

Но „Приказки от Землемория“ не е типичното аниме. Декорите ни заслепяват с пищност и не се повтарят – но „камерата“ не избързва, плъзва се с търпение по всеки фриз и шадраван, оставя време да поемем дъх, да си поемем от духа на мястото, да *преживеем*. Не се опитва да ни смае самоцелно – дори когато ни връхлитат дракони (*ах, драконите...*). Не търси евтина динамика, променяйки светкавично ракурса или пък „вихрейки се“ в кръг около действието. И всеки път щом се извади меч, вече сме осъзнали защо изваждането му е нужно – очакваме развръзката притихнали, а не напрегнати. Едничкото, което би ни изненадало тогава, е ако развръзката е подчинена на жестокостта, не на необходимостта; ако дъгата на проблясващото острие е част от боен танц, а не от танца на Баланса.

„Приказки“ е нетипичен спрямо повечето други японски анимации, понеже се развива бавно. Не ме разбирай грешно – в тия два часа има повече история, отколкото в три холивудски екшъна, изтупани от унизителните за интелигент-

ността ни разяснения и повторения. (Не спирам да се удивлявам на японците, още от Casshern насам – как могат да разказват толкова много в толкова малко? Та да ти се прииска да го гледаш пак и пак, и пак – да събереш парчетата, които си изтърсил~а при бързането отначало...)

А тази анимация не бърза. Тя знае накъде те води и знае, че ако си зрител, свикнал с холивудското, има реален риск да те изпусне някъде по пътя. („Красиво, ама нищо не разбрах“ – чувал съм тая реакция към аниме *толкова* пъти.) Тя знае, че макар развръзката да следва от желязна логика – от логиката на сърцето и Баланса – ти, западният зрител, имаш нужда да осмисляш. Да я приемеш, да я – преживееш.

„Приказки“ е филм, създаден с рядко уважение към зрителя си.

* * *

За музиката само толкоз: Величествена като саундтрака на „Властелина“, само че по-изящна и по-нежна – по-източна.

А песента на малката сама Теру – сълзите ми текат, като я слушам. Заради простотата, заради (привидно) нешколувания, детски глас... заради *преживяното*, което е стаила.

(Гласът е на Aoi Teshima. Слушам я и сега, в Youtube.)

* * *

Отказал съм се – вече стана май година – да пожелавам пожелания на другите. Няма да пожелавам и на теб, прочел~а всичкото дотук. Ще ти го кажа само, както на Приятел:

Виж „Приказки от Землемория“. И ги преживей.

Двата материала са публикувани за първи път в електронно списание Starlighter, бр.14/2008.

Изворът на живота

Георги Пенчев – Моридин

All flesh decays. Death turns all to ash. And thus, death frees every soul…

Статистиката говори, че вие най-вероятно няма да харесате **Изворът на живота.** Причините за това са няколко и аз ще се опитам да ги обобщя в следващите няколко реда. Филмът е ужасно алтернативен. Сюжетът на практика липсва, постановката на историята е бедна като замисъл и на места изключително нелогична. Повествованието е хаотично, сцени се преплитат, няма интрига, почти няма причинно-следствена връзка между отделни части от филма. **Изворът на живота** изначално се разминава с това, което би могло да се очаква от иначе надъхващия му трейлър. Представата, с която вероятно ще отидете да го гледате – за история, простираща се в рамките на 1000 години, и за борбата на двама влюбени да останат заедно – няма нищо общо с филма. Визията за бъдещето, макар и красива, се оказва скучна, неубедителна и безсмислена за много хора. Има точно двама главни герои без някакви особено дейни взаимодействия със ставащото около тях.

И така, ако намирате някоя от гореизброените причини за достатъчна да се разочаровате от филма, вероятно ще стане точно така. Може и да не четете останалото от статията, понеже нищо в тази представа няма да се промени.

А за мен остава да се възхищавам смело нататък.

So good to see you once again, I thought that you were hiding
And you thought that I had run away, chasing the tail of dogma

Дарън Аронофски с право може да бъде наречен един от най-малко-известно-противоречивите режисьори на нашето време. И двата му филма (**Пи** и **Реквием за една мечта**) са истински революции в киното, но не *достатъчно* революции и не достатъчно *комерсиално* революционни, че той да се ползва със статуса на Дейвид Линч примерно. Това, което е важно в случая, е че става дума за човек, който подчинява всички изразни средства в своите филми на изключително концентрираното внушение на идеи, чувства и мисли – по такъв начин, че буквално ви хваща, залепя ви за стола и ви сръчква да не забравите да увесите ченето.

Нормално е, следователно, да очакваме поредния спиращ дъха шедьовър от ярки внушения и изразни средства и именно по тази причина е малко странно, че не го получаваме. **Изворът на живота** е много кротък филм. В него няма нищо от параноята на **Пи** или черната фаталност на **Реквиема**. Ключовата дума тук е емоционалност – тиха, ненатрапчива, чужда, ала толкова ужасно тъжна… и буквално изписана върху лицата на Хю

Джакман и Рейчъл Вайс. Човек изобщо не би могъл да предположи колко емоционален всъщност може да бъде добрият стар Уулвърин. За мен лично това просто е неговата роля. Само добри думи могат да се кажат и за партньорката му, която по много човечен и искрен начин предава затворената, далечна, но огромна топлота, изпълваща героинята ѝ и нейния свят.

И все пак нека не почвам от краката към главата. Няколко думи за сюжета.

Looking through to these infinite possibilities

Томи (Хю Джакман) е лекар в болница някъде си. Усилията на изследователския му екип са свързани с борбата срещу рака и той самият има много лична причина за това – собствената му жена Изи (Рейчъл Вайс) има тумор и бавно губи битката със смъртта. Състоянието ѝ все повече се влошава, докато междувременно се появява надежда за спасението ѝ, свързана с тайнствено вещество, произлизащо от джунглите на Южна Америка. Неспособен да приеме нейното собствено усещане за предстоящия край, Томи се опитва да бъде всеки миг до нея и неусетно увлечен от нейните преживявания, обещава да довърши книгата, която тя пише – книга за испанските конквистадори, за древните маи и техните космически тайни.

Това е основната и най-стабилната сюжетна линия, но не бива да оставате с впечатлението, че дори тя е развита последователно. Сцените са постоянно преплетени с времето от 16 век, когато кралицата на Испания Изабел възлага на своя верен капитан Томас мистична задача; както и с времето от 26 век, когато един отчаян човек и едно умиращо дърво пътуват през Космоса към Отвъдното.

Образно казано. Дали миналото е минало, и бъдещето – бъдеще, или те са само извървения път в душите на героите – това всеки трябва да прецени за себе си. Преплитането на тези три различни свята става постоянно във филма – съветвам ви да обърнете внимание на това, тъй като то е може би ключов момент в посланието на творбата. Особено много ми хареса как едни и същи реплики се появяват в различни ситуации, значейки различни неща, водейки до различни изходи. Сякаш се опитваш да сглобиш едно нещо по много различни начини. Ала не става и не става и ти трябва да опиташ пак. Някак. Преживявайки всичко случило се отначало. Понасяйки цялата болка отново.

В определен смисъл **Изворът на живота** е филм за чувствата и за смъртта – за това какво носи тя на живите, как и дали могат те да я приемат. Доколко можеш да се бориш срещу смъртта – своята или тази на близкия човек – и дали ще намериш нещо там, където вече няма с какво да се бориш. Отговорът на този въпрос обаче не е това, което тласка Томи напред по целия болезнен път, повтарян до безкрай. Тласка го нещо много по-просто и всеобхватно – любовта. Тайната на живота ;)

Black, then white are, all I see, in my infancy
Red and yellow then came to be, reaching out to me…

Ако не сте човек, който си пада особено по метафизичното, мистицизма и вечните въпроси за живота и смъртта (shame on you), то освен всепомитащата сила на чувствата на лицето на Хю Джакман и ведрата красота на загадъчните усмивки на Рейчъл Вайс, за вас остава да се окъпете в пищната визуалност на **Извора.** Дъхът буквално спира от брутално-мрачната красота на един облят в злато космически свят от експлозивни феерии и тъжните визуални стонове на едно чувствено умиращо дърво. Ефектите в **Изворът на живота** не са плод на компютър, те са снимани с микроскоп и монтирани върху лентата химически реакции!!!!! – с идеята да се подчертае внушението за вечното, нетленното, чувството извън рамките на времето. Дори само тази гениална концепция е достатъчна, за да палите свещ на въображението на Аронофски цял живот, но и резултатът сам по себе си е невероятен! Рядко може да се види такава болезнена красота на кино. При това с такъв ярък контраст между мощ, пищност, разгулна, златна картинност, и съвсем простички, малки детайли като капчици пяна, рисунъкът на мастилена писалка или човешки косми – уловени брилянтно от ръката на оператора, сякаш понесли водовъртежа на емоциите на героите върху себе си. И пак всичко това – заключено в някакво кротко спокойствие... отдалеченост... неописуемо.

Единствените ми критики по отношение на визията са за сцените в миналото. Всичко там е твърде тъмно и не мога да си обясня защо, а дразни. За сметка на това финалните сцени изобщо не могат дори да се опишат от гледна точка на визуалността си, просто седите, гледате и не вярвате на очите си. Умопомрачително използване на точно уловени кадри, в комбинация с точната музика, за адски силно, съвсем несъзнателно дори, внушение.

With my feet upon the ground I lose myself between the sounds

И споменавайки музиката, не мога да не отделя поне малка част от тази статия на нея. Човекът, сътворил фундаменталната тема на **Реквиема** – Клинт Мансел, – този път просто е надминал себе си. **Изворът на живота** е безкрайно тих филм, всеки шепот и дъх в него може да бъде дочут, и същевременно там, където я има, музиката сякаш ви обгръща в топлината си. Ще повярвате ли, че на края на филма, при все всички бушуващи чувства, които той остави у мен, аз останах като закован в киносалона не за друго, ами просто за да доизслушам музиката на надписите! Толкова нежност и мощ, и емоция да е събрана в този саундтрак... не знам...

So crucify the ego, before it's far too late

А заедно, цялата тази амалгама от самотна красота и тъжна музика всъщност играе много съществена роля за посланието на филма. Невъзможно е атмосферата на отчаяние да не бъде усетена. Колкото повече се задълбочава в повторенията на преживяванията си Томи, толкова по-болезнена започва да става цялата тази спирала от все по-отчаяни опити да спасиш любовта си.

И всъщност **Изворът** е построен, още от самото си начало, около върхната точка на тази спирала. Сътворението се дължи на саможертва. Можеш да прекараш цяла вечност, блъскайки главата си около този прост отговор, но той винаги ще те намери сам.

Разбира се, това е просто едно от тълкуванията на умишлено бегло скицираната история. И точно по тази причина **Изворът на живота** всъщност е толкова добре направен филм. Как да обясня, човек отива на кино, очаквайки нещо да му бъде казано. Това е нормалното възприятие на изкуството – да си го представим като чаша с особено вкусно вино. Трудно е да създадеш изкуство, което хем казва достатъчно, хем оставя ти да го оформиш. Много такива опити си остават като празна чаша – можеш да я напълниш със своите представи и усещания, без да извлечеш нищо от нея. Истински гениалната творба е като празна чаша, която променя това, което налееш в нея, и ти предлага ново питие – нещо, което да допълни душевността, която ти си вложил в чашата. Е, мисля стана ясно, че за мен произведението на Аронофски е именно от този тип изкуство. И ще завършва ревюто си с това, което аз налях и видях в тази чаша.

For a piece to cross me over or a word to guide me in

По-горе казах, че **Изворът на живота** е отчасти филм за смъртта и емоциите, които тя носи. Не съм го измислил аз, каза ми го една приятелка и реших, че може и да е вярно. Казах също и че е филм за саможертвата. Това сам осмислих, но пак доста по-късно. По време на филма не ми хрумна нищо такова. Защо – ами просто защото бях отвян от толкова плътното съвпадение на мистичните, на трансценденталистките визии на Аронофски, с идеи, върху които разсъждавам и за които се боря в себе си вече ужасно много години наред. Бях толкова зашеметен от способността на автора да пренесе целия път на съществуването, цялата картина на личната тайна на просветлението – нещо толкова съкровено, индивидуално, неразчетимо, неуеднаквимо, скътано, разнищвано от мен цял живот едновременно с възхищение, с уплах и без надежда – просто в един филм! Толкова зашеметен, че изобщо не съм и мислил за някакви други идеи, за по-тънките нюанси в чувствата на героите и влиянието им един върху друг. Да, има ги, вероятно заслужават внимание, но бога ми, това няма значение! Пред вас е шибаната истина за Живота, Вселената и Всичко Останало! Естествено, че **НИЩО** няма значение!

Prying open my third eye…

След като изгледате този филм, не оставайте пак същият човек, както сигурно, уви, ще направя и аз. Не се предавайте пак на ежедневността на този красив, магически свят, в който живеем. Изоставете всичко, което познавате, разполовете съществото си и оставете по-добрата част от него да отлети там, където съществуването е начин на разбиране на света. Разберете как може да сторите това. Нека поне един от нас го направи. За да помогне на всички ни.

Материалът е публикуван за първи път в бр. 46 на списание Shadowdance.

ФаКтастика

Разменители на тела

Всички любители на фантастика знаят шедьовъра на Робърт Шекли „Обмен на разуми“, а едва ли някой не е гледал филм от безкрайните преекранизации на „Похитителите на тела“. Съвсем в този дух изглежда разработката на шведския учен Хенрик Ерсон и българката Валерия Петкова. Журналистите прибързано нарекоха направения от тях прибор „Обмен на тела“. Всъщност невролозите, работещи в Каролинския институт в Стокхолм, са разработили технология за създаване на илюзия, че наблюдателят се намира в чуждо тяло. Използвайки шлем с триизмерно изображение, те са създали у 87-те доброволци усещането, че гумената протеза на ръка е тяхната собствена ръка, и даже са се опитвали да извършат ръкостискане с истинския си горен крайник! Постигайки съвпадение между зрителния и осезателния ефект, мозъкът е подавал сигнали, че протезата е част от тялото, с всички произлизащи от това погрешни изводи за реалността.

В този контекст с нови очи можем да погледнем на остроумната идея на Сергей Лукяненко в цикъла му „Лабиринтът на отраженията“, където на подобен принцип мозъкът дорисуваше свръхреалистичните детайли във виртуалната реалност.

Съзвучна на това е разработката на Тод Моури и Сет Голдщайн от университета „Карнеги Мелън“ в Пенсилвания. Те са обявили, че са на прага на своеобразна 3Д „телепортация“. Идеята им дошла от методиката за правене на пластилиновата анимация. Всички движения на обекта или човека се сканират от специална камера, предават се по интернет връзка и на другия край се възпроизвеждат от „частици-атоми“ в идентична на оригинала форма. Това според авторите ще бъдат „нано-прашинки“, които ще бъдат програмирани да се слепват в копие на обекта и да се движат адекватно на него. Засега учените правят опити да възсъздават обекти с размера на топка за тенис, но целта им е да създадат система за общуване „човек-човек“. Тук му е мястото да си спомним романите на Станислав Лем „Оглед на място“ и на Дейвид Брин „Килн хора“.

Фантастични сериали

Атанас П. Славов

Аз съм от поколението, когато всеки интелигентен човек смяташе понятието ТВ сериал за синоним на „сапунена опера“, „дъвка за очи“, „семейно зрелище“. И наистина, и най-съвременните латиноамерикански сериали, безкрайните „дързости и красоти“, продължават да отговарят на тези определения. Но през последните десетилетия се оформи и съзря една разновидност на сериала, получила старт от дългогодишните НФ киноромани като „Стар Трек“ и „Вавилон 5“. Тези два емблематични цикъла от филми вдигнаха високо летвата на интелектуалното ниво и предизвикаха качествен скок в днешната ТВ фантастика. Без никакво преувеличение мога да кажа, че в съвременните американски фантастични сериали се наблюдават нови идеи и дълбочини в изследването на старите, които задминават постиженията на литературната фантастика. Появиха се такива ярки таланти като Майкъл Стражински и Джос Уидън, които създават шедьоври, почти без да заимстват от литературни оригинали.

С възможностите на Интернет, успях да се запозная с изтекли преди години сериали, както и да следя течащи в момента епизоди на новите. Ще разделя обзора си на две части: Завършени и продължаващи сериали (подредени по годината на започване).

Завършени сериали:

Джеремая (Jeremiah), 2002-2004

Омръзнали са ми безкрайните подражания на „Лудия Макс“ и смятах да не гледам повече посткатастрофични екшъни из развалини на градове, пълни с космати мутанти. Този сериал, анонсиран като посткатастрофичен, отначало ми заприлича на нещо такова и щях да го прескоча, когато случайно видях, че създател е не кой да е, а М. Стражински, когото след „Вавилон 5“ изобщо не бях срещал като име. Пуснах първа серия и видях нещо съвсем различно – катастрофата не е била война или комета, а нов вирус, който поразява само полово зрели индивиди. Така че на планетата са останали само деца, които са били достатъчно неразвити, за да оцелеят. Представете си цяло общество от пораснали до 30 г. сираци, които разполагат само с детските спомени за света на възрастните. Това им е и единственият ориентир в изграждането на новото общество. Уловени са изумителни детайли в този нов свят, където е наследена инфраструктурата на цивилизацията, но не и знанието за нейното управление. Всичко е в сценария и диалога. Няма супергерои и суперзлодеи. Победата на добрите над лошите не е предопределена и винаги очаквана. Епизода „Човек от желязо, жена зад стъкло“ бих определил като шедьовър на етическата фантастика. Добър кастинг, добри актьори, невероятен диалог. Единственото, което разваля нещата е, че превод на български има само за първите четири епизода. Но знаещите английски език могат спокойно да догледат двата сезона на този оригинален сериал. И няма да съжаляват.

Джон Доу (John Doe), 2002-2003

Този едносезонен сериал е преведен целият на български. На малък остров край големия град идва в съзнание гол млад мъж. Той не помни нищо за себе си, но в замяна на това разполага с необятни енциклопедични знания за всичко. Сближава се с проявяващи разбиране полицаи и придобива нови приятели. Но над него продължава да дебне загадъчна конспиративна организация, която по някакъв начин е свързана с това, което му се е случило. Той разследва загадката на произхода си и пътьом решава множество криминални и житейски проблеми с помощта на бездънното си знание. Притча за разликата между знание и самопознание, приятелството и манипулацията. Добър и увлекателен сезон, макар че, като повечето недовършени и спрени сериали, има дразнещо отворен край.

Мъртва зона (Dead Zone), 2002-2007

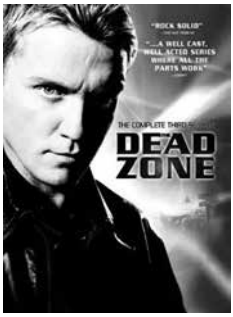

Отдавна бях гледал доста средния игрален филм по романа на Стивън Кинг „Мъртва зона“ и мислех, че сериалът ще е нещо като безкрайно разтеглен такъв филм. Започнах го, когато бяха изтекли пет сезона, и няколко месеца с увлечение наваксвах. Трябва да кажа, направо съм поразен! Сценаристите, продължили сюжета на Кинг, далеч са го надминали, изтръгвайки от старата идея (за екстрасенса, получаващ видения за бъдещето при докосване на определен човек) съвършено нови измерения. Само колко струва сюжетът, разгърнат в няколко поредни епизода, за света от видението на катастрофичното бъдеще, където също има човек с неговите способности. И той, човекът от невъзникналото алтернативно бъдеще, прониква във видението на Джони Смит и го моли да посети семейството му, което в действителността е още живо. Или пък цикълът от епизоди, посветени на сблъсъка на Джони с правителствените разузнавателни отряди от екстрасенси, връзките и конфронтациите с тях! Считам, че ако е възможна съвременна интерпретация на „изкуплението“ на чужди грехове (въпреки че като атеист, никога не съм бил любител на библейските притчи), то историята на Джони Смит, разгърнала се през тези 6 сезона, е именно това! Като цяло сериалът „Мъртва зона“ е истински практикум за морално-етичния избор на всеки съвременен човек. Не се учудвам, че сценаристът Майкъл Пилър е участвал в създаването на 200 епизода от Стар Трек (TNG, DS9) – видна е голямата школа! Достъпни са в превод 6-те сезона.

Чудеса (Miracles), 2003

Млад католически свещеник се занимава с неблагодарната дейност да разобличава религиозни чудеса, когато има заблуда или обмислена спекулация. Поканва го неофициална изследователска група, разследваща такива „чудни и необяснимите явления“. Постепенно той стига до извода, че светът е по-сложен и изумителен както от постиженията на науката, така и от всяка религиозна догма. 13 епизода с превод.

Джоан от Аркадия (Joan of Arcadia), 2003-2005

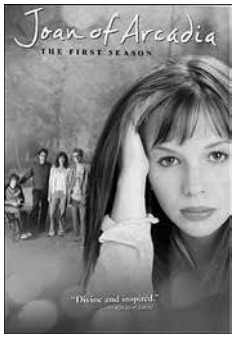

На тийнейджърката Джоан от американския град Аркадия ù се явява Бог във вид на млад красавец. Той иска от нея да изпълни някои части от неговия план, все неща, които никоя 15-годишна ученичка не би правила за нищо на света. Не ù помагат никакви оправдания, че е атеистка и т.н. Писателката Барбара Хол с разкошно чувство за хумор е създала невероятна възпитателна история за новата Жана д'Арк, която не трябва да отблъсква нашествие от родината си, а да се научи да бъде умна и социално отговорна личност и да взима трудни решения. Има превод на български на първите три серии, останалите са достъпни с руски дублаж.

Бойна звезда „Галактика" (Battlestar Galactica), 2004-2009

Едва ли има нужда да резюмирам този най-известен НФ сериал, който подлуди феновете на SF Channel. Четирите му сезона минаха в съпровод на суперлативи в цялата световна преса и форумна шумотевица. „Най-добрия, за всички времена..." и т.н. – възторг, който не споделям. Според мен, главната причина за това масово възхищение е суровият реализъм на отношенията между главните герои на кораба „Галактика". Да, този фантастичен сериал спечели с реализма си, достоверността на героите и техните драми. Хитро измисленото оправдание, че поради компютърната същност на врага – силоните, технологията на кораба трябва почти едно към едно да повтаря земен самолетоносач, с времето все повече се пукаше по шевовете. Разделените от хилядолетия и милиони светлинни години от Земята хуманоиди до такава степен да приличат на съвременните американци?!!! Ясно, че това е притча за повтарящите се грешки и т.н., но всичко ли е позволено в името на притчата, щом е поставена футурологична рамка от рационално мислене? Към края на сериала обаче започна една сюжетна линия, която ме обнадежди, че ще се случи нещо повече от „междузвезден кютек". Това беше линията за преодоляването на „телесното мислене" у героите, като че ли всеки момент щяха да разберат, че „човек" не се определя от биологичния произход, а от самоидентификацията. Напълно хуманоидните силони с живата си плът и чувства затрудниха много от героите да ги определят като „тостери". Но за съжаление дойде финалът и хилядите неизяснени нишки на модела се заплетоха в универсалното обяснение за „Божия план". Колко струва само финалният диалог между двамата „ангели" за „Бог, който не обича да го наричат така" – намигане към рационалните американци, които са заместили в съзнанието си „дядо Боже" с толкова безгранично могъща свръхцивилизация, която управлява човешките съдби. И хоп – космическата фантастика се превърна в религиозна. Отново „историята е повърнала след дългото препиване на гладно". Язък за огромната драматургична енергия, вложена в този сериал. Като гледам, и новата „Каприка" с ефектния си първи епизод няма да бъде по-мъдра философски...

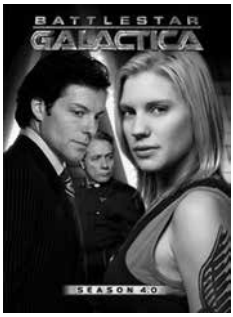

Чарли Джейд (Charlie Jade), 2005

Този сериал е уникален по няколко причини. Първо, това е южноафриканско-канадски проект; второ, научнофантастичната концепция за трите паралелни свята, свързани екологически, не е често срещан сюжет; и трето, яростната антикопоративна позиция на сценаристите направо впечатлява. Щях да кажа, че това е ярко явление на социално-политическата научна фантастика, ако не беше един недостатък на реализацията: режисьорът изглежда е побъркан на тема *film noir*е, сериите са заснети в една отровносинкава цветова гама, накъсан асоциативен монтаж, безкрайни и оплетени ретроспекции, задкадрови монолози, тягостни повторения и загадъчно мистичен финал. Достъпни са с превод всичките 14 серии.

Кайл ХУ (Kyle XY), 2006-2009

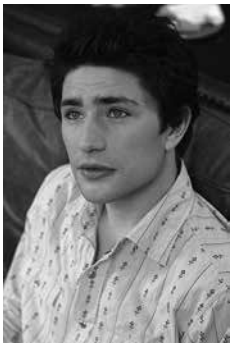

С голяма топлота и симпатия ще запомня този сериал, който три сезона ме държа в психологическо напрежение. Казвам психологическо, защото няма нищо общо с безкрайните съдбовни необяснимости на „Изгубени“, с които завършва всеки сезон. Напрежението идва от загрижеността за съдбата на това удивително 17-годишно момче, което като в „Джон Доу“ идва на себе си голо в гората и без никаква памет за предишния си живот. Той няма пъп, защото не е раждан от жена, а представлява ембрион, отгледан в кувьоз до полова зрялост, и мозъкът му има изключителни качества. Приемат го в семейството на психоложката, която първа се опитва да му помогне. И оттук започва епопеята на израстването на младото човешко същество, социализацията му, приятелствата, отговорностите, първата лъжа, първата любов, сложните и опасни отношения с организацията, която го е създала и която има претенции към него. Изключително е светлото присъствие на младия артист, имах усещането, че ролята е писана за него. Да не говорим за новите му „сестра и брат“, техните житейски линии на моменти като че ли бяха не по-малко изумителни и оригинални. Това е типичен педагогически сериал, в който ролята на фантастичното е само да придава екстремален характер на житейските съдби. Тези, които по традиция плюят „аморалността на Холивуд“, трябва да гледат тези три сезона и да се опитат да потърсят нещо подобно в която и да била национална кинематография.

Неунищожимата Джейн (Painkiller Jane), 2007

Кристана Локън, която в „Терминатор 3“ едва не преби Арнолд Шварценегер, е героиня и продуцент на този сериал. Младата полицайка Джейн Васко е поканена да работи в тайно звено за лов на хора с парапсихични възможности, наречени „невроси“. Още в първата си акция тя бива изхвърлена от прозореца на небостъргач и оживява. Става ясно, че тя има практически неограничени способности за регенерация. Епизодите са доста неравнопоставени, някои са обикновен екшън, други са нравствени парадокси, трети –

направо конспиративни модели. Доколкото ми е известно, няма да има втори сезон. Първият е преведен целият.

Бионична жена (Bionic Woman), 2007-2008

Римейк на сериал, въртян с успех през 80-те години. Млада полицайка е предадена от любимия си, работещ за тайнствен „враг“, в резултат на което е на смъртно легло. С нова технология ù правят киборгична трансплантация, която я превръща в суперагент на секретна оперативна група. Увлекателни епизоди, но мога да разбера защо няма да правят втори сезон. Преведен е целият първи.

Лунна светлина (Moonlight), 2007-2008

Напоследък бледият, демонично красив, силен, загадъчен и възпитан кинолюбовник (един от главните архетипове в сексуалното въображение на девойката) все по-често облича кожата на вампир. Но нашумелият „Здрач“ има много по-силни предшественици в лицето на сериалите „Истинска кръв“ (True Blood) и „Лунна светлина“. За човек като мен, който никога не се е вълнувал от „чара на хемоглобинопривързаните“, последният сериал силно спечелва с моралната сила на главния герой, който никога (подобно на „Интервю с вампир“) не прие традиционния *аморал* на вида си. Истинска драма на влюбената в него жена, истински страдания на героя, битката му със социалните вампири от официалното „човешко“ общество. Добър сезон, жалко че няма да има друг.

Врагът в мен (My Own Worst Enemy), 2008

Ето един сериал, който повдига изключително важна тема и я трактува с внушително майсторство. Крисчън Слейтър играе ролята на любящ съпруг и масов американски гражданин, който неочаквано разбира, че целият му живот, цялата му личност са прикритие на суперагент, препускащ в смъртоносни международни акции. Този агент е истинската му личност, а добрият гражданин е моделиран от професионалисти и записан като второ „аз“, което може да се включва и изключва в мозъка. Така двама абсолютни антагонисти живеят в едно тяло. Постепенно в деветте серии добрият воюва срещу лошото си „алтер его“ и виждаме ясно как обикновеният американец не може дори да си представи какви чудовища осигуряват високото му благосъстояние. С риск да ме сметнат за привърженик на конспиративните теории, не мога да не смятам, че скоропостижното прекъсване на сериала на 9-и епизод е поискано от комисиите, изпълняващи „патриотичния закон“, защото всичко това СЕ СЛУЧВА НАИСТИНА в някои тайни служби.

Продължаващи сериали:

Доктор Ху (Doctor Who), 1962 ...

Срещата ми с този легендарен английски сериал, който от 1962 г. владее умовете и сърцата на британската (и не само) публика, започна от 2005-а, когато тръгна последното най-модерно продължение на великия Доктор. След като бях спечелен от уникалната смесица между научнофантастична визия и английски пародиен хумор, реших да хвърля око на първите серии от 60-те. След няколко епизода отскочих ужасен – дидактично, примитивно, нелепо зрелище с картонени декори и алогичен сюжет, да не говорим, че дъртият козел, играещ доктора в началото, няма нищо общо с чаровния изобретателен и артистичен пътешественик във времето, когото изобразяват Дейвид Тенант и колегите му днес. Сериите са напълно завършени истории и рядко имат продължение една в друга. Доктор Ху е последният останал жив представител на цивилизацията на Господарите на Времето, който има ТАРДИС – машина за движение в пространството и времето, отвън представляваща точно копие на полицейска кабина, а отвътре – цял фантастичен звездолет. Докторът представлява английско отрицание на американския супергерой – не владее бойни изкуства, няма бластери и други поразяващи оръжия, побеждава предимно с ум, човещина и изобретателност. Единственото му технологично превъзходство е „звуковата отверка“, с която отваря всички врати и прегради. Завършеността на епизодите им дава възможност да са много различни един от друг –

драматични, космични, хумористични, антиутопични, ужасяващи или откровено пародийни. Никога няма да забравя епизода, в който попаднаха на орбитална станция, представляваща бъдещето на телевизия BBC – чудовищна машина за оглупяване на хората, ръководена от извънземен октопод на последния етаж, пуснал пипалата си до всички стаи и „дърпащ конците“ на всички програмни шефове. И този епизод е финансиран от днешната BBC! Въобще приключенията на Доктора нямат нито край, нито ограничения: ту е при Шекспир и го спасява от три инопланетни вещици, които използват могъщото му поетично слово за извикване от небитието на сестрите си, ту попада в далечна библиотека на изчезнала свръхцивилизация и лекува вдетинилия се изкуствен интелект, който я управлява, ту създава алтернативна реалност и запраща в нея вечните си врагове – киборгичната цивилизация на далеките. Един път дори попадна в края на пространството, където се сблъска със свръхсубект, поразително напомнящ Сатаната. Също така и в края на времето, където се опита да спаси остатъците от човешката раса.

От легендарния сериал се отклони „дъщерната поредица“ за живота на Торчууд (Torchwood) – правителствена организация за борба с извънземните и гости от пукнатината във времето, минаваща през град Кардиф... НФ, остроумие, сатира, малко сюрреализъм и притча – ако обичате всичко това, сериалът е за вас.

Изгубени (Lost), 2004 ...

Друга мегазвезда на ТВ сериалите е Дж. Дж. Ейбрамс. Неговият сериал „Изгубени“ хипнотизира публиката вече пет години. Историята на групата оцелели след самолетна катастрофа на тайнствен остров влезе в милиони домове и милиони души се идентифицираха с тези герои. В пети сезон стана ясно, че съчинителите на сериала не могат да обяснят натрупаните загадки без помощта на фантастиката. Целият остров се оказа машина на времето, подхранвана от неизвестен енергетичен източник и експерименти с водородна бомба. Увлекателно е да се гледа, но силно се съмнявам, че до края Ейбрамс и сътрудниците му ще съумеят да обяснят логично невероятните парадокси, които създадоха досега.

Еврика (Eureka), 2006 ...

За познавачите на истинската твърда НФ, този сериал е като дежа вю, в хубавия смисъл на думата. Според сюжета, през първата половина на 20 век Айнщайн дал идея на американското правителство да създадат секретно градче и институт, населени само от учени, които, необезпокоявани от общественото мнение, да творят наука и нови открития. Главният герой е полицай, който пътувайки с дъщеря си през градчето Еврика, се забърква в местен проблем и остава там като шериф. С този компромисен образ на полицая (човек от народа), обърнат към средния американец, авторите на сериала са отчели дейност към антинаучното настроение в масовото мислене. Оттам нататък обаче те си позволяват да изградят увлекателни образи на учени – мъже и жени, обичащи,

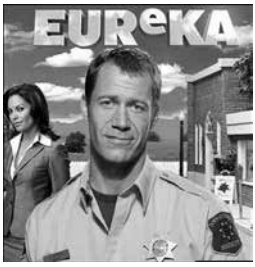

мразещи, откриващи, грешащи, но абсолютно различни от лудия учен, който от десетилетия пъпли из масовата култура и замисля зловещи планове срещу „обикновените хора“. Не мога да твърдя, че всички сюжети са прецизни от научна гледна точка и не са от кръга на „научните митове“, но със сигурност това е най-човеколюбивата им интерпретация, давана на телевизионния екран!

Убежище (Sanctuary), 2007 ...

Нов амбициозен проект с Аманда Тапинг след незабравимия образ на полковник Картър, който направи в Старгейт. Тя играе ролята на 150-годишна неостаряваща научна изследователка, посветила се на запазването и спасяването на чудовища и митични същества, които прибира да живеят в нейното „Убежище“. Помагат ѝ млад лекар-следовател и нахаканата ѝ дъщеря, която е специалистка по екшъна и битките. Миналото преследва докторката – нейните бивши колеги и съратници: Джак Изкормвача, Никола Тесла и други. Противостои ѝ и могъща организация, която използва силата на древно знание за контрол над света. Първи сезон завършва с почти пълната победа на тази организация.

Илай Стоун (Eli Stone), 2008 ...

Адвокатът е емблематична фигура за американеца. Той е синоним на лъжата и лукавството, които, както се сещате, са характерни за дявола. Така че едва ли има по-фантастична ситуация, когато млад преуспяващ адвокат започва да има „пророчески видения“ за бъдещето и нравствения смисъл на делата, които води. Героят и годеницата му, неговият шеф, дебелата черна секретарка и дъщеря ѝ стават съучастници в едно изумително приключение на нравствено просветление под влияние на „божествения дар“ на Илай, който ту е мозъчна болест, ту уникална дарба, без която не може да живее. Невероятно добра драматургия, актьорска игра, сложни юридически и морални задачи. В момента са достъпни първи и половината от втори сезон с превод, а сериалът продължава.

Единадесетият час (Eleventh hour), 2008 ...

Енциклопедичният учен доктор Худ като един своеобразен Робин Худ разобличава спекулациите с науката, които силните на деня извършват спрямо света, в който живее нищо неподозиращият масов човек. С помощта на красивата агентка на ФБР, която обезпечава силовата му подкрепа, доктор Худ многократно се намесва в бизнес операции, водещи до милиардни печалби, или безнравствени експерименти, причиняващи смъртта на хиляди хора. Честен и ин-

телигентен сериал. Преведен почти целият първи сезон.

Експериментът (Fringe), 2008 ...

Това е новият проект на Дж. Дж. Ейбрамс. Не е завършен още първи сезон, а вече има дори български фен сайт! Това според рекламата трябва да бъде новият „Досиетата Х“. Отново тайна изследователско-разследователска група в състав: агентка на ФБР, млад авантюрист и старият му баща – учен, който изваждат от лудницата – хибрид между Айнщайн и Франкенщайн. Последният е участвувал в множество военни разработки над хора, измъчван от съвестта си, е затворен в психиатрия и от време на време отново изпада в психотично състояние. Групата се опитва да спре маниакална конспиративна група, която провежда безмилостни експерименти с големи човешки маси, по най-садистични програми на заразяване и психотронно въздействие. Оригинална актьорска игра и кастинг. Епизодите се превеждат почти веднага след излизането.

Терминатор: Дневникът на Сара Конър (Terminator: The Sarah Connor Chronicles), 2008 ...

Харесвам филмите „Терминатор“ 1 и 2, без да симпатизирам на старата футурологична митологема за войната с машините. ТВ сериалът е ситуиран между втория и третия филм, когато юношата Джон Конър е възпитаван от своята майка и изпратената от бъдещето роботка, оформена като тийнейджърка. Наблегнато е на психологическите лутания на младия мъж в дилемата за произхода на човешкото и машинното, кое прави човека, неговото тяло или избора на ценности и поведение? Интересни са и други изпратени от бъдещето хора – чичото на Конър и неговата приятелка, преследваща свои цели. Особено впечатление ми направи епизодът Self-made Man („Самосъздалият се човек“), който разказва за съдбата на робот, погрешка изпратен в началото на 20 век и станал милионер, с което се тегли знак за равенство между желязната роботска логика и героите на първоначалното натрупване на капитала.

Легенда за търсача (The Legend of the Seeker), 2008 ...

Зарадвах се, когато научих, че започва сериал по прекрасния романен цикъл на Тери Гудкайнд „Мечът на истината“. Но какво беше разочарованието ми, когато видях какво е направено, при това с активното съдействие на писателя. Това не е типичната профанирана екранизация, а напълно изкривена интерпретация на литературния свят. Майката изповедник е превърната в обикновена добра вещица, която омагьосва жертвите си. За да е евтино производството, героите се гонят из обикновени гори и полянки, а селищата представляват няколко макета на къщи около централно площадче. Артистите са единственото приятно нещо в тоя сериал. Хора, които не са чели книгите, може и да го харесат.

Куклената къща (Dollhouse), 2009 ...

Споменатият по-горе Джос Уидън, създал култовия сериал Firefly („Светулка“), през 2009 г. започна нов проект – „Куклената къща“. Подобно на „Врагът в мен“, темата е манипулацията с човешката личност. Този път имаме международна верига от секретни организации, където млади хора претърпяват пълно изтриване на първоначалната памет и според поръчките на платежоспособни клиенти получават нова самоличност. Агент на ФБР води лична война за разобличаване на тази дейност. Има и един враг на организацията – излязъл от контрол бивш рецидивидст, който е запазил в паметта си десетки записани личности.

Това е един от най-обнадеждаващите сериали, който според мен има за задачата да подготви масовото съзнание за една технология, която ще бъде разсекретена през близките години и ще преобърне представите за „естествена човешка личност“. Преведен.

Накрая ще се спра на два течащи в момента сериала, които не могат да се нарекат фантастични, но имат косвено отношение към основните проблеми на фантастиката.

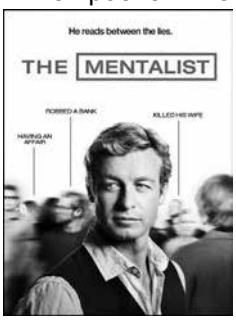

Менталист (The Mentalist), 2008 …

Героят на тази сериал е бивш манипулатор-екстрасенс и „телепат“, владеещ психотехниките на управление на човешките недостатъци и лъжливост. Той помага на калифорнийското бюро за разследване да дешифрира особено заплетени случаи на измами и въздействие на психиката.

Излъжи ме (Lie to Me), 2009 …

Тук вече нещата са поставени на сериозна научна основа. Ученият Лайтман, изобразен от Тим Рот, е специалист по лъжата, по-точно декодиране на знаковите белези за лъжливост у разследваните. Показани са доста от технологиите за разчитане на лъжите като психичен процес – движенията на очите, ъгълчетата на устните, разположението на ръцете и др.

Двата сериала като цяло очертават онези семантични белези, които, описани и програмирани в експертни системи, могат да направят лъжата компютърно разпознаваема и да променят самата структура на социалния ни живот, който е буквално построен върху йерархии от лъжи.

Носителят на светлина

Христо Манолов

„Носителят на светлина“ е български късометражен фентъзи филм, чиято премиера се състоя в София през 2008 година. Създаден е от варненската киногрупа „Чудак“, в основата на която стоят трима ентусиасти: Катерина Борисова – сценарист, режисьор и основен двигател на проекта; Елина Тодорова – оператор; и Христо Манолов – композитор на саундтрака и създател на част от реквизита и техническите средства, използвани по време на снимките. Всеки един от тримата изиграва и свой герой, като доразвива образа му и го пречупва през собствения си поглед. При заснемането на филма те получават голяма подкрепа от варненската група за възстановки и каскади „Чигот“, а при постпродукцията – от редица други хора, привлечени към проекта, включително ключови фигури от българския фендъм.

Разказва Христо:

Защо се кръстихме „Чудак“? Защото няма нищо по-чудесно от това да сътворяваш, а заедно с това и да изживяваш чудото. А какво по-чудно от това да откриеш свят, в който магията и любовта са нещо толкова естествено и ежедневно, колкото и въздухът и светлината. Светът, в който живеем.

Нашето малко чудо се казва „Носителят на светлина“ – 35-минутен фентъзи филм, в който сме се опитали да докоснем някои от най-естествените, но в същото време най-тайнствени и непонятни кътчета на човешката душа.

Колко е тънка границата между мечтите и лудостта, между желанието за един по-добър свят и стремежа към разрухата на този?

Дали наистина се боим да обичаме, или се боим да признаем пред себе си, че това е нашата човешка същност?

Какво е борбата за справедливост, когато жертваме всичко, което имаме, какво са магията и мъдростта, когато не виждаме истината, има ли безсмъртие, когато я няма светлината?

Готови ли сме да се срещнем със своето безсмъртие, готови ли сме да научим какво ни прави наистина безсмъртни, когато тленното у нас умре?

Работата по тази история продължи близо 2 години. Сценарият и самата история са авторски, музиката е авторска, образите на героите по-авторски не могат да бъдат, защото всеки един от нас постепенно откри у себе си своя герой.

За снимките са подбрани прекрасни места, като Аладжа манастир, ботаническата градина в Балчик, Шуменската крепост, плажовете по северното Черноморие и т.н., но също така не чак толкова прекрасни такива, например мрачни подземия и изсечени гори – един от най-ярките символи на посегателство и разруха.

Опитали сме се да съчетаем класическите техники в киното с умерено поднесени визуални ефекти и класическото саундтраково звучене с атмосферични звукови акценти.

Знаем, че това е само началото, защото магията ражда магия, а чудото ражда чудо!

Разгледайте кадри от филма и чуйте части от саундтрака тук:
http://choveshkata.net/blog/?p=141

Прокълнатите филми на Холивуд

Смърт в киносалона

През 2003 г. индийската публика научи, че наистина съществуват „страшни до смърт“ филми на ужаса, като например „Бхут“ (Привидение). Сутринта след късна нощна прожекция чистачите открили тялото на мъртъв 50-годишен зрител. Разследването установило, че сърцето му не издържало една от сцените на ужас, с които бил наситен филмът. Явно също така и не е прочел предупрежденията от самия режисьор, написани пред залата, бременните жени и хората със сърдечни смущения да не го гледат!

Да убиват обаче, можели не само филмите за нечистата сила, но и за Господа. Така по време на премиерата на „Страстите Христови“ немалко искрено вярващи и просто впечатлителни люде са припадали, а за двама от тях – 43-годишен бразилски пастор и 56-годишен американец – това била последната гледка в живота.

Господи, спаси ме от Матрицата!

Джошуа Кук, 19-годишен фен на филма, тапицирал стаята си с плакати от него, си купил не само черни очила и дълъг черен шлифер, но и същия модел пистолет, с който Нео изтребвал злото на екрана. Прибрал се вкъщи, застрелял родителите си с култовото оръжие и позвънил на полицията, като заявил, че е твърдо убеден, че живее в Матрицата. „Тази представа напълно го е обладала“, твърдял адвокатът на Кук и върху това построил защитата си. В Охайо съдът признал за невинна 37-годишната Тонда Ли Енсли, която убила професора-наемодател, в чиято къща живеела. Тя сънувала сънища по мотиви от филма, които я подтикнали към убийството. Психолозите доказали, че представите ѝ за реалността са били напълно изкривени от „Матрицата“. През 2000 г. в Сан Франциско 27-годишният Вадим Миседжес убил хазяйката си Ела Вонг. На всички разпити твърдял, че го засмуква Матрицата. Признали го за невменяем. Позовал се на филма и по-младият от двамата вашингтонски снайперисти, от които хората по площадите нямаше къде да се скрият. „Освободи ме от Матрицата“ пишело на стената на килията на 18-годишния убиец Ли Бойд Малво.

Веднага след първа част сред феновете на филма тръгнал слух, че електронният свръхразум наистина съществува и ще отмъсти за разобличаването си. И наистина, щом братя Уашовски започнали работата по втори филм, започнали и дяволиите:

Още първия снимачен ден Кери-Ан Мос си ранила ръката и трябвало да прекъснат почти за седмица.

През пролетта на 2001 г. загинала в автомобилна злополука приятелката на Киану Рийвс, 28-годишната Дженифър Сайм. На празен път се блъснала в паркирани автомобили, посред бял ден. Но „Матрицата“ в никой случай не е

Най-прокълнатият филм на Холивуд

Рекордьори все пак са филмите, свързани с нечистата сила.

Нека започнем с „Носферату“. През далечната 1922 г. неговите снимки са били съпроводени със загадъчни изчезвания и гибел на членове от екипа.

Но „шампион“ е несъмнено „Екзорсистът“, заснет през 1973 г. Нека накратко споменем неговата „мортирология“:

1. Още в началото на снимачната площадка пламва пожар и декорите изгарят напълно (прекъсване за 6 седмици, за цялостен строеж на декори). Серия необясними дребни гафове.

2. Поканват езуита Томас Бирмингъм и той освещава снимачната площадка. Дяволиите прекъсват, но незабавно пламва близката църква, от която е дошъл свещеникът. При това на притичалите за гасене пожарникари необяснимо им угаснал двигателят на колата и не успели да го запалят по никакъв начин.

3. Седмица след започване на снимките починал актьорът Джек Макгоурън. След екранната смърт на героя му той легнал болен и повече не станал.

4. Легендарният Макс фон Сюдов само два часа след започване на снимките получил телеграма за смъртта на брат си.

5. Малката изпълнителка на главната роля Линда Блеър получила известие за смъртта на любимия си дядо.

6. Джейсън Милър (второстепенна роля във филма) узнал, че 5-годишната му дъщеря е загинала в автокатастрофа.

7. Секретарката на режисьора попаднала в болница с диагноза за неизвестно психично заболяване.

8. Асистентката на режисьора се наложило да я откарат от снимачната площадка в усмирителна риза.

9. Актрисата Хелън Бърнсийн по време на снимките си ударила сериозно гърба.

10. Един от студийните дърводелци загубил пръст.

11. Един от осветителите – крак.

Уилям Фридкин по-късно с треперещ глас разказвал: „Дори лентата си правеше номера с нас! На редица кадри излезе двойна експонация на лицето на момичето, в което се бе вселил дяволът!“

Огромният успех на „Екзорсистът“ влезе в историята, и беше логично да има продължение. През 2004 г. се стартира проект с името „Екзорсистът. Началото“. Ангажирани са Джон Франкенхаймер и Лиам Нийсън.

12. Джон умира и Нийсън се отказва от участие.

13. Новият режисьор Рени Харлин в навечерието на снимките катастрофира и чупи крак!

Демонът на пирамидата

През 1993 няколко мексикански кинаджии решават да направят филм на ужасите по романа на свой земляк „Демонът на пирамидата“, в който се разказвало

за зли духове, обитаващи изоставени градове на маите. Отишли да проучат „натурата“ – едно от местата, описани в романа. Намерили ги по-късно мъртви всички с едновременен сърдечен пристъп!

Фаталните киноувлечения на Джон Кенеди

Огромен е списъкът от загадки около смъртта на легендарния президент. Но американското списание „Сън“ разкри, че два месеца преди кончината си участвал в необичайна постановка. Тя била заснета от оператор, който твърдял, че е снел „кървавата сцена“ по молба на самия Кенеди като автор на сценария. „Това се случи по време на уикенда в Деня на труда“ – разказва Робърт Надсен, официалният фотограф на Белия дом, също участник в този филм. „Семейство Кенеди и няколко приятели празнуваха на борда на президентската яхта.“ Кенеди, като страстен поклонник на филмите за Джеймс Бонд, събрал приятелите си за любителска постановка и помолил Надсен да я заснеме с кинокамерата, която носел навсякъде със себе си. „Искаме за развлечение да снемем домашно кино“ – обяснил му президентът. В книгата си „Командата на Кенеди“ Нели Блай разказва, че филмът започвал с кадър, в който Джон слиза от лодката и бавно върви по дългия кей. Внезапно се хваща за гърдите и рухва върху дъските. Притичва старият му приятел Ред Фай, опитва се да прекрачи падналия Джон, но също внезапно пада накръст върху президента. В този момент от устата на президента бликва червена струя върху бялата му риза... Свидетели на тези инсценировки станали двама журналисти Франк Кормър и Меримън Смит. Кормър написва малка статия, която предизвиква гнева на семейство Кенеди. А осем седмици по-късно президентът наистина е убит. В интерес на истината, тази любителска лента не е видяна от никого – или е скрита, или унищожена.

ОБРАЗИТЕ НА ФАНТАСТИКАТА
Създатели на фантастични реалности

Родни Матюз (Rodney Matthews)

Английският художник-фантаст Родни Матюз е роден в Паултън, Северен Съмърсет, Англия на 6 юли 1945 г. с баща Джак Уилфред и майка Милдред Мей Матюз. Има сестра на име Берил. Баща му бил рядко сръчен човек, който не само боядисвал и ремонтирал къщата им, но и създавал модели на локомотиви, военни кораби, летящи авиомодели и всякакви вдъхновяващи малкия Родни майстории. Първите рисунки, които Матюз си спомня, са 30-сантиметрови копия на персонажи от Дисни. После идва омагьосването от Природата. Най-ранните му спомени са как с безумно старание изучава паяците в градината, поръсени с утринна роса. През тези години нерядко е можело да го видите с голям букет току-що набрани цветя да препуска надолу по улицата към дома на баба си, където без разрешение ще прерисува пауните, изобразени върху тежката покривка върху кръглата маса в хола ѝ. Оттогава му остава увлечението по локомотивите, самолетите, цветята и насекомите.

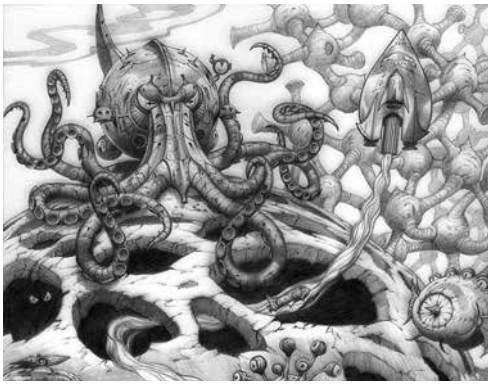

През целия си 30-годишен творчески живот Матюз е работил като илюстратор на фантастика и дизайнер на свободна практика, създавал е корици на книги (за деца и възрастни) и музикални албуми, компютърни игри, телевизионни и кинофилми. Детският му сериал *Lavender Castle* („Лавандуловият замък“, 26 епизода) от създаването си през 1998 г. не спира да се върти и е смятан за едно от световните постижения в жанра. Матюз е правил графичния дизайн на компютърните игри Liquid Matrix, Shadow Master, White Knuckles. Близък приятел и съратник е на писателя-фантаст Майкъл Муркок; заедно създават интерактивния компакт диск *Between Earth and the End of Time* („Между Земята и края на времето“), специално за него рисува и графичната книга *Elric at the End of Time* („Елрик в края на времето“). За неговата рок-група прави проекта на футуристичните барабани, които стават художествени уникати.

Книги и албуми на Матюз са издавани във Франция, Германия и Япония.

Виж цветното приложение и графики на страниците: 449

Войтек Сюдмак (Wojtek Siudmak)

Войтек Сюдмак е роден на 10 декември 1942 г. в град Вьелун (Wielun), Полша. През 1956 г. постъпва в Художествената академия във Варшава и следва там изобразително изкуство до 1961 г. През 1966 г. се премества във Франция и става студент в Ecole des Beaux – Париж. Оттогава интензивно работи и като живописец с участие в крупни художествени експозиции, и като автор на стотици корици на фантастични книги. Известен е както на милионите фенове на НФ, така и сред кръговете на ценителите на голямата живопис като един от лидерите на „фантастичния реализъм“, утвърдил се след Салвадор Дали.

Няколко години поред негови творби стават представителни плакати на кинофестивала в Кан, където се прочува с интерпретираната от него „Муза на киното“. Работи с техниките темпера и акварел, рядко масло, но особено виртуозен е в моливните си рисунки. Има множество изложби само от моливни ескизи и творби.

Някои от самостоятелните му изложби света са:

Париж (Франция) – 1966, 1974, 1976, 1978, 1980, 1987, 1993; Берлин (Германия) – 1967; Лондон (Великобритания) – 1967, 1970; Кан (Франция) – 1980; Вьелун (Полша) – 1986; Chicoutimi (Канада) – 1988; Роан (Франция) – 1997; Бостън (САЩ) – 2001.

Участията му в световни експозиции на „фантастичен реализъм“:

1988 – J.M. Rilke Museum, Sierre (Щвейцария); 1989 – Tuttlingen (Германия); 1989 – Palais de Tokyo, Париж (Франция); 1992 – Ozoir-la-Ferriere (Франция); 1993 – Leingarten (Германия); 1992 – Chateau Queyras (Франция); 1993 – Maison d’ailleurs (Щвейцария); 1994 – Maison de la mer, Cavalaire (Франция); 1996 – Musee de la Tour Carree, Sainte Maxime (Франция); 1996 – Chasseneuil-du-Poitou (Франция); 1997 – Futuroscope, Poitiers (Франция).

През 2000 г. негови творби са прожектирани върху фасадата на Храма на Рамзес III в Луксор.

У нас Сюдмак практически е неизвестен, ако не се смята фактът, че през 80-те години една негова картина бе прерисувана (без справка за оригинала) от Текла Алексиева за корица на „Завръщане от звездите“ на С. Лем. Оригиналната творба се нарича „Еволюция“.

Негови са графиките на страниците: 38, 66, 85, 109, 230, 297, 456 с.

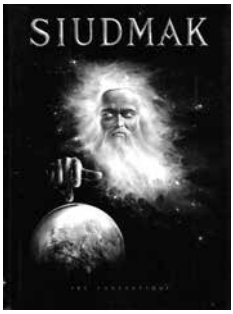

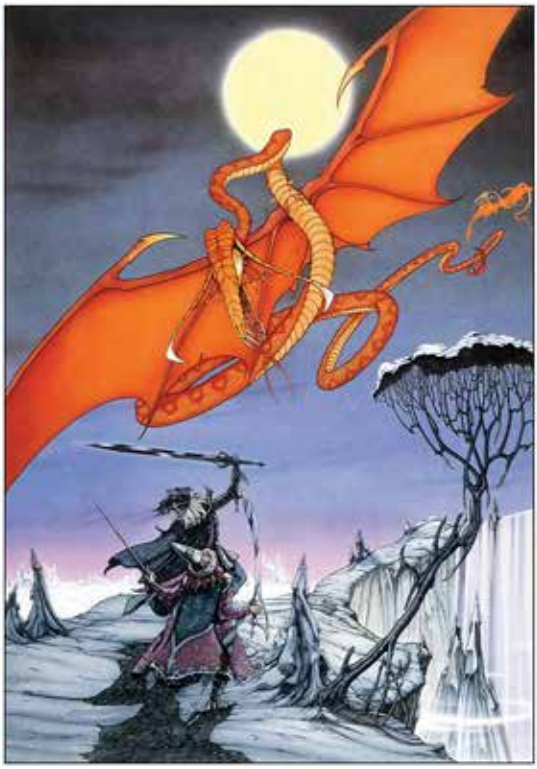

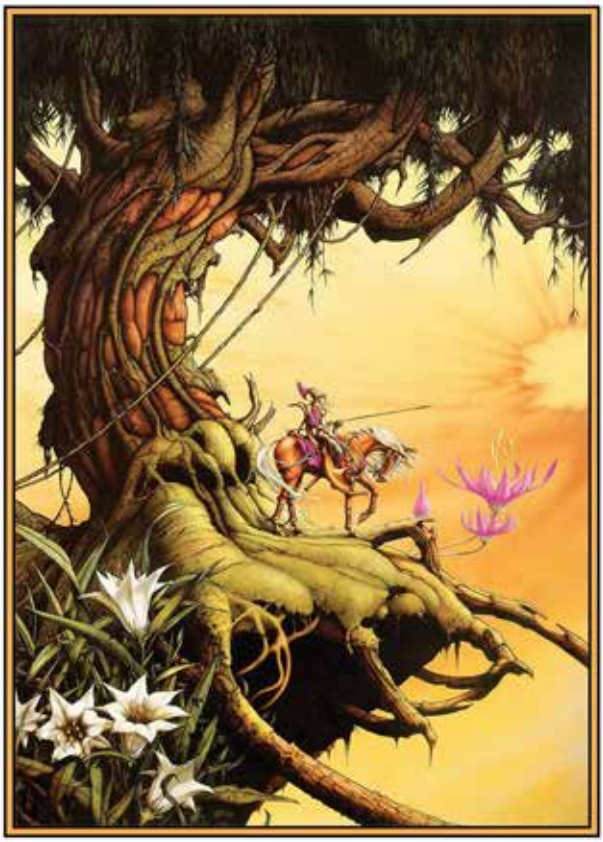

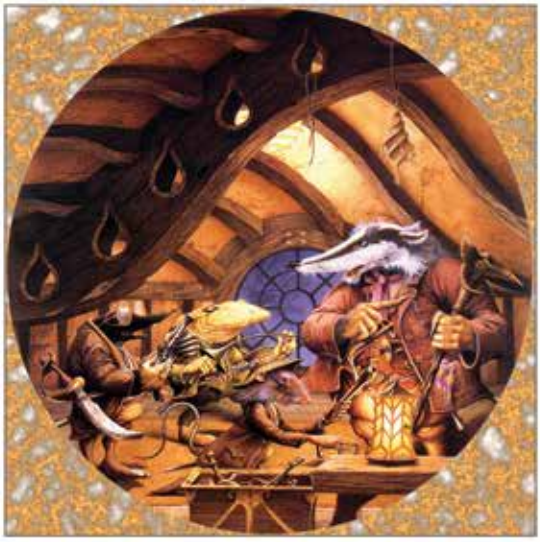

Beyond Good and Evil

Веселин Жилов

Сигурна в уюта на черупката си, безценната перла е роб на течението.

Историята

Главната героиня на Beyond Good and Evil („Отвъд доброто и злото“) е най-впечатляващият женски персонаж, който се е появявал в екшън-приключение. Само я погледнете! Вижте прическата, очите, тялото. Jade съчетава крехката фигура на жена с жилавата суровост на войн. Изразителните ù очи казват: „Аз познавам болката; зная какво искам; и няма да спра, докато не го постигна“. В погледа ù се чете едновременно състрадателност и решителност. А присвитите ù клепачи крият опасно любопитство, което оглежда внимателно и търси най-важното… Нито една 3D героиня досега не е притежавала такива изразителни черти – залагам десетки години опит в игрите зад това твърдение.

Jade живее на фантастичната планета Hyllis, където съжителстват няколко хуманоидни раси. Тя се грижи за островния фар заедно с чичо си, а в останалото време работи като репортер и фотограф. Героинята има нещастието да случи на „интересни“ времена – нейната планета е нападната от странни извънземни. Jade приютява в дома си сирачета от войната, грижи се за тях и поема мисии, с които да свързва двата края (абсурдно, но напълно възможно е да ти изключат енергийния щит по време на нападение, защото не си си платил тока...)

По-късно с репортерката се свързва група бунтовници. Те я молят да им помогне да открият истината за това, което всъщност се случва. Членовете на съпротивата са убедени, че правителството лъже хората. Според тях Alpha Section (военни, които предпазват населението от заплахата) всъщност изпращат рейсове с хора в неизвестна посока. Бунтовниците се опитват да докажат, че управниците всъщност са се съюзили с врага и му продават роби/души/храна. The Iris Network (така се наричат „добрите“) разпространяват сред хората вестник, в който публикуват информация, различна от официалната, и показват връзката между извънземната заплаха и „защитниците“ на Хилис.

Макар че приема да работи за тях, в началото Jade е настроена скептично към подобни „теории на конспирацията“. След като започва своето разследване обаче, тя затъва много по-дълбоко, отколкото можете да предположите. Лично

аз се вживях и се привързах към героите много (детска игра, в която трябва да спрете подобие на Холокост, почти не се среща, ако не броим Oddworld).

Приятели

Джейд търси истината. Но може ли да я понесе? За щастие, тя не е сама в своята борба. В играта ви помагат второстепенни герои. Приятелите на Джейд са нейният чичо – хуманоидно прасе на име Пей'дж (той я е осиновил, когато е била малка), човекът Double H – бивш войник от армията на Хилис, и Секундо – виртуален асистент, който живее в раницата ви. (Пояснение: Джейд си има дигитална раница – всеки предмет, който вземете, се превръща в цифри, а когато се наложи да го използвате, се материализира обратно.)

Добре е да споделяте храната и да давате енергийни клетки здраве на своите приятели. Те пък могат да ви подскажат как да разрешите някой проблем, освен това с уменията си помагат на Jade да се справи с непреодолими за нея препятствия. Има и случаи, при които вие трябва да търсите начин да осигурите достъп на вашия спътник до помещение, в което Jade вече е влязла (като например спуснете мост, изгасите огън и т.н.). Необходимостта от взаимопомощ присъства често. Например ви нападат същества, които ви обездвижват и ви приковават към земята – спасението е в това всеки от вас да ги маха от телата на спътниците си. Другарите ви реагират адекватно на действията ви, ориентират се отлично в околния свят и дори избягват опасности (например люлеещи се електрически кабели). Най-доброто сравнение за ролята на спътника ви е Farah от великолепната Prince of Persia: Sands of Time (която впрочем пак е правена от Ubisoft).

На фокус

Вече споменах, че героинята се занимава с фотография. Най-ценното нещо, което Джейд носи със себе си, е дигитален фотоапарат. Той е средството, с което разкривате истината пред жителите на Хилис. (Например за да докажете, че на дадено място се извършва трафик на хора, трябва да представите снимка.) Тук ще се сблъсквате и с неволите на папарака. Снимките рядко излизат точно така, както сте ги замислили. Те или не са на фокус, или това, което ви трябва, се оказва вън от очертанията на рамката – играта има няколко критерия, по които преценява

дали сте се справили добре.

Усещането от фотографията е по-вълнуващо, отколкото изглежда на хартия. Стоите като на тръни, нервните ви пръсти си играят със zoom-а на обектива, оглеждате се тревожно… Дали наблизо няма да мине някой, който да ви хване? Дали ще успеете да се измъкнете заедно със снимките? (Тук вече малко се поувлякох... Всъщност снимките веднага пристигат при своя поръчител – в играта има нещо като безжичен интернет.)

Освен снимки, обвързани с мисията, можете да запечатвате образите на различни животински видове, за което заинтересована научна организация ще ви плаща пари. Ето така фотографията добавя още един начин да взаимодействате с живия свят наоколо. Например когато денят се смени от нощ, излизат създанията, които живеят само на тъмно (като, да кажем, светулките). Това е първата игра, в която, докато се бия с чудовище, се раздирам от дилемата: „Дали да не поема риска да го снимам? От тая снимка ще спечеля цяло състояние…“

На път

Играта смайва с разнообразието си; тя смесва в себе си много жанрове. Вие тичате, скачате, катерите се. Решавате интересни загадки, изследвате плетеници от помещения. Биете се, комбинирайки бойните си умения с тези на приятелите си. Промъквате се, криете се, разсейвате враговете си, подмамвате ги в капани, дори успявате да ги излъжете да свършат нещо, което ви е от полза. Управлявате превозни средства (кораб на въздушна възглавница, космически кораб). Всичко това, съчетано с факта, че реално се разхождате из света на Хилис и си говорите с хората в града, кара BGE да прилича на уникалната Little Big Adventure (не е само съвпадение, че родината и на двете игри е Франция).

Повечето пътешествия се осъществяват с корабчето ви. С него пътувате от остров на остров, участвате в състезания... Можете и да го ъпгрейдвате. Така вашият hovercraft ще започне да стреля по-добре, ще се научи да „скача“, а по-нататък ще го закачите и към въздушен кораб. По този начин ще имате възможност да отидете на места, до които не сте имали достъп преди – дори Луната.

Летящият кораб създава едно изумително усещане за МАЩАБ в играта. Например има едно място, на което трябва да свършите нещо с летящия кораб, после с водния кораб, закачен за него, и накрая с малкото телце на самата Jade – и всеки път усещането от това място е коренно различно.

BGE не ви води за носа – имате възможност да се отклонявате от основната мисия и да вършите странични неща, както и да играете на малки „игри в играта“. Има и много скрити местности.

В изграждането на света е положено старание и внимание към дребните неща. Хората вървят по улиците, куриери разнасят поръчки... Интересното е,

че когато вашите разкрития станат известни на гражданите, все повече от тях започват да мислят като вас и ще забележите групички от протестиращи и хора, които обсъждат ситуацията. А в нелегалния вестник са публикувани снимките, които вие лично сте снимали. Точно тези малки детайли правят света жив.

Стил

BGE има комиксово излъчване и макар че злите герои и техните сгради изглеждат малко зловещо, към тях е подходено с типичния за Ансел хумор. Странно: играта съумява да бъде вълнуваща, драматична и да засяга тежки проблеми, а едновременно с това прелива от цветове, жизненост и е подходяща и за деца. Само вижте градовете. За разлика от други фантастични игри, тук чувствате, че сте си у дома. Сградите и превозните средства (дирижабли, въздушни коли) са топли и уютни, а не купчина студен, мъртъв метал. Градът не е отрицание на природата – в него ще видите дори вятърни мелници. А природните локации (кристални пещери, смайващо море) още повече засилват усещането, че графиката е извадена от нечии мечти.

Анимацията в BGE е силно свързана с геймплея. Прост пример: Jade мига не само във „филмчетата“, но и по време на игра! Израженията на лицето ù съответстват на ситуацията – облекчение, когато победи, мрачна решителност, когато се крие, прилепена до някоя стена, безпокойство или тъга, когато се случва нещо гадно. На пръстите на едната ръка се броят заглавията, в които на лицето на героя е отделено толкова внимание. За движенията на тялото важи същото – например ако я накарате да се затича в една посока и след това я обърнете в противоположната, ще усетите инерцията.

Музиката в BGE (особено хоровите песнопения) също трябва да бъде спомената. Няколко мелодии са просто разтърсващи и подсилват събитията в играта така, както умее само добър филмов саундтрак.

Друго постижение на BGE са умело използваните кинематографични похвати. Случките в предварителните анимации и действията в играта естествено преливат едно в друго. По време на едно преследване върху покривите направих грешката да вдигна ръце от клавиатурата, защото си помислих, че гледам филмче! И обратното – по време на cut-сцена все още удрях по буквичката W, въобразявайки си, че играя. Преходите между интерлюдии и същинска игра са незабележими, защото са направени с изключително майсторство, но има и друго: BGE просто има душа. Никога няма да забравя онази битка, в която не сте нападнати физически, а като човек, като личност. Вашият противник не ви оставя нито едно нещо, на което да разчитате. Постепенно губите контрол върху собственото си тяло; не можете да се доверите на очите си; принудени сте да разрушавате това, което най-силно обичате, и сред раздиращата ви вина научавате, че всичко, което знаете за себе си и за света, е лъжа.

Но се оказва, че дори когато цялото ви съществуване е сведено до безсмислен абсурд, има нещо, на което можете да се опрете. Човечността. И в наймрачната бездна можем да използваме като компас онази малка искрица вътре в нас, която ни прави хора.

Да преживея нещо толкова дълбоко – и то директно, чрез собствените си действия по време на игра – е голяма рядкост. BGE нагледно демонстрира, че игрите са изкуство, което има собствени, уникални изразни средства, различни от тези на книгата и на филма.

Финалът на играта поставя въпрос, който немалко религии задават: „Не искаш ли да сложиш край на болката, страданието и объркаността си? Не мечтаеш ли за това да се върнеш у дома, обратно в уюта на утробата? Не си ли струва да умъртвиш човека Джейд в името на това да постигнеш нещо надчовешко, божествено, трансцендентно?“ Отговорът стои в ръцете на играча и е изразен ясно и красноречиво. Дори само заради това си заслужава да минете BGE докрай.

Респект!

Ако трябва да обобщя, Beyond Good and Evil е олицетворение на всичко, което ценя в игрите:

- Жив, дишащ свят
- Вълнуваща история
- Човечност, грижа за приятелите и невинните
- Интересни взаимодействия и загадки
- Разчупен в пространството и взаимосвързан дизайн на нивата
- Забавно замислени реакции от страна на приятелите и същества в играта
- Оригиналност, разнообразие, изпипани детайли

Да не пропускаме факта, че късо подстриганата, еманципирана Jade е моят идеал за жена… ;)

Първоначалната версия на тази статия е публикувана в списание Computer 3/2004.

Фантастика

в музиката

Научна фантастика в музиката

Хю Дейвис, Максим Якубовски, Питър Никълс, Чарлс Шаар Мъри

Научната фантастика в класическата музика

Научната фантастика (НФ) е феномен най-вече на 20. век и поради това не са много произведенията от класическата музика, на които тя е повлияла. Но изключения не липсват: Балдасаре Галупи (Baldassare Galuppi, 1706-1785) и Франц Йозеф Хайдн (1732-1809), които създават съответно през 1750 и 1777 г. комичните опери *Il Mondo della Luna* („Светът на луната“), и двете по либрето

на Карло Голдони (1707-1793). Много по-свързана с НФ е музикалната адаптация на Жак Офенбах (1819-1880) *Le Voyage dans la lune* (1875), вдъхновена от „Пътешествие до Луната“ на Жул Верн (1865, 1870). Неразделният спътник на Земята приютява действието и в първата част на операта на Леош Яначек (1854-1928) „Разходката на пан Броучек“ (1917), вдъхновена от едноименния роман на Сватоплук Чех: главният герой в състояние на алкохолно опиянение сънува, че е бил пренесен на Луната. В „Тайната на Макропул“ (1925) Яначек адаптира пиесата на Карел Чапек, посветена на безсмъртието. В антологията *Les soirees de l’orchestre* (1853) Ектор Берлиоз (1803-1869) вмъква интересни идеи в „Еуфония“ – кратък фантастичен разказ за музикален град.

Съществуват и музикални творби от края на 19. и началото на 20. век, които с времето започват да се разглеждат като фантастични, заради по-късните

препратки към тях. Такива са „Тъй рече Заратустра“ (1896) от Рихард Щраус (1864-1949), която се появява във филма на Стенли Кубрик „2001: Космическа Одисея“ (1968), и сюитата „Планети“ (1918) от Густав Холст (1874-1934), често цитирана във фантастични произведения. Много композиции след 1950 г. следват астрономическия (в случая на Холст, астрологическия) пример, особено ако разчитат на авангардни инструментални техники или електронна музика, които биха обезсмислили традиционните заглавия. По тази причина постепенно се натрупва многобройна колекция от творби със заглавията „Космос“, „Галактика“, „Мъглявина“ и „Орбита“. Някои взимат имената си от звездни атласи – като *Atlas Eclipticalis* (1961) на Джон Кейдж (1912-1992); или от различни видове небесни обекти: „Неутронна звезда“ (1968) от Jan W. Morthenson (1940-) и „Квазари“ (1980) от Christian Clozier (1945-); или от индивидуални небесни тела – „Сириус“ (1968) от Карлхайнц Щокхаузен (1928-2007). Някои са посветени на полетите на първите космонавти: в СССР например се появяват множество песни и балади, композирани в чест на Юрий Гагарин.

Електронна музика, например „музиката на сферите“ (израз, използван за творбите на Тери Райли (1935-), Francois Bayle (1932-) и други композитори), и истории за далечния космос се появяват доста често във филмови саундтраци – за отбелязване са „Забранената планета“ (1956) на съпрузите Louis (1920-1989) и Bebe (1928-2008) Barron и премълчаният принос на Едуард Артемьев (1937-) към филмите на Андрей Тарковски „Соларис“ (1972) и „Сталкер“ (1979). Освен като филмова музика те оживяват и в кратки творби, поръчани или адаптирани от музикални библиотеки, например „В космическия кораб“ и „Музика от вакуума на далечния космос“ (Music of the Voids of Outer Space) на Desmond Leslie, и двете създадени през 1957 г. Композиции с подобни имена се появяват и в концертните програми: „Видения за летящи чинии“ (*Visions of Flying Saucers*, 1966) на Leo Nilsson и „Робот Аморозо“ (*Robot Amoroso*, 1978) от Ralph Lundsten. Използването на електронни инструменти прониква и в авангардните течения на джаза и рок-джаза в темите на Mahavishnu Orchestra, Weather Report и Sun Ra’s Arkestra (чиито променящи се имена, като Blue Universe Arkestra, Solar Myth Arkestra и Cosmo Love Arkestra, свидетелстват за лоялност към фантастиката).

Понякога само отделни части от музикалните композиции „препращат“ към съществуващо фантастично литературно произведение. В редки случаи тази препратка се състои в цитати или перифрази от литературната творба, вмъкнати в цикъл от песни, както в композициите на Дейвид Бедфорд (1937-) „Пипалата на тъмната мъглявина“ (*The Tentacles of the Dark Nebula*, 1969) по разказа на Артър Кларк Transience („Преходност“, 1949) и в „Музиката и поезията на Кеш“ (*The Music and Poetry of the Kesh*, 1985) от Todd Barton, използваща за текст мотиви

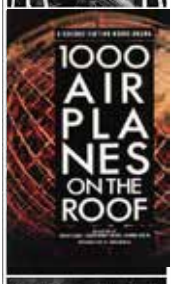

от романа *Always Coming Home* („Винаги се завръщаме“, 1985) на Урсула Ле Гуин. Все по-често електронни или инструментални композиции се вдъхновяват от атмосферата или пресъздават настроението на оригиналната история. Такива са *Quatermass* (1964) от Tod Dockstader (1932-), *Alpha Ralpha Boulevard* (1979) на Ralph Lundsten по разказа на Кордуейнър Смит „1961“. Такъв е и цикълът *Kristallwelt* (1983-6) от Michael Obst (1955-), отдаващ почит на романа на Дж. Балард „Кристалният свят“ (1966), и няколко по-скорошни творби на Bedford, включващи *Jack of Shadows* (1973), базирана на романа „Джак от сенките“ на Р. Зелазни от 1971 г., *Star's End* (1974), отпращаща към „Фондацията“ на Айзък Азимов, и *The Ones who Walk Away from Omelas* (1976), вдъхновена от едноименната история на Ле Гуин. В *The Birthplace of Matter* (1975) Sten Hanson (1936-) черпи материал от фантастични понятия, докато в *The John Carter Song Book* (1979-85) връзката е по-необичайна: по думите на композитора, творбата се основава върху минималната информация, предоставена за „марсианската музика“ в романите на Едгар Бароуз. Поради липса на съществуващ архив, марсианските вокални партии в албума са компютърно синтезирани.

Драматични кантати и музикални драми, които създават собствени светове, включват радиодрамата *Comet Ikeya* (1966) от Joji Yuasa (1929-) и *Cometose* (1987) от Kristi Allik (1952-). В *Cometose* Самюъл Клеменс (Марк Твен), който се ражда и умира по време на две последователни появи на Халеевата комета, е телепортиран с същата си в ядрото на опашатия космически скитник. През 1985 г., завръщайки се към Земята, той се блъсва в сондата „Джото“, изпратена на изследователска мисия до кометата. Халеевата комета е в центъра и на *The Return* (1985) от Morton Subotnick (1935-). Сериозни идеи, засягащи бъдещето на човечеството, са заложени в творчеството на композитора

и поет Lars-Gunnar Bodin (1935-): трилогията *Cybo* (1967-8) и кантатата *For Jon (Fragments of a Time to Come)* (1977), чиято последна част е наречена „Наръчник с инструкции за пътуване сред измеренията“ (Instruction Manual for Interdimensional Travel).

В някои новопоставени пиеси все повече се подчертава научнофантастичната тематика. Такива са *Licht* („Светлина“) – цикъл на Щокхаузен, съставен от седем опери, написани по негови сценарии (от 1977 досега), и сюрреалистичната *Le grand macabre* (1977) от Дьорд Лигети (1923-2006), свободна адаптация на пиесата на Michel de Ghelderode (1898-1962). Сред оперите за деца от Джан Карло Меноти (1911-) е и *Help, Help, The Globolinks!* (1968), която шеговито разказва за извънземно нашествие, и съвременната космическа приказка „Невеста от Плутон“ (*A Bride from Pluto,* 1982). В операта *The Ice Break* (1976) от Майкъл Типет извънземният гост се явява като deus ex machina, а в *New Year* (1988) основна роля играят трима инопланетяни.

Най-съществената връзка между научната фантастика и класическата музика може да бъде намерена в съвременните опери, базирани на фантастични литературни творби. Една от най успешните интерпретации е *Aniara* (1959) от Karl-Birger Blomdahl (1916-1968), която е музикална версия на едноименната фантастична поема на шведския писател Хари Мартинсон. Други опери, попадащи в тази категория, са „Кракатит“ (1961) от Vaclav Kaslik, по романа на Карел Чапек от 1924 г.; *VALIS* (1987) от Tod Machover (1953-), по романа на Филип Дик (1981); и две опери от Paul Barker: *Phantastes* (1986) – по романа (1858) на Джордж Макдоналд, и *The Marriages Between Zones Three, Four and Five* (1987), по романа на Дорис Лесинг от 1980 г. Композиторът, за когото се счита, че има най-голям принос към популяризирането на операта през 20. век, Филип Глас (1937-), също създава опера (поставена за пръв път през 1988 г.) по НФ роман на Лесинг The Making of the Representative for Planet 8 (1982). Друга творба на Глас – по-скоро музикална драма, отколкото опера – е *1000 Airplanes on the Roof* (1988), където присъства пътуване във времето. *Einstein on the Beach* („Айнщайн на плажа“, 1976) е безсюжетна опера, чиято кулминация се развива на борда на космически кораб, подобно на голяма част от действието в *The Voyage* (1992), с главен герой Христофор Колумб.

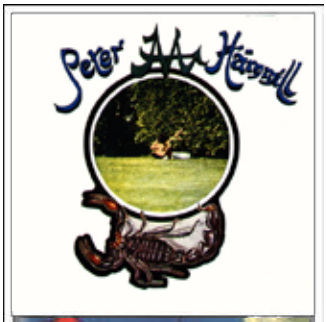

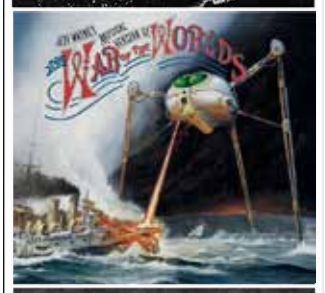

Научната фантастика в поп и рок музиката

В средата на 60-те години на 20 век научната фантастика започва да се възприема все по-широко в популярната култура и така прониква и в популярната музика.

Този ефект е най-осезаем сред многобройните музикални групи на Сан Франциско, където фантастичните теми често вдъхновяват сюжета на песни. Забележителни за този период са по-ранните албуми на The Steve Miller Band: *Children of the Future* (1968), *Sailor* (1968) и *Brave New World* (1969), с песни като “Overdrive”, “Song for our Ancestors” и “Beauty of Time”; подобна фантастична страст намираме и в албумите на The Grateful Dead – *Aoxomoxoa* (1969), *From the Mars Hotel* (1974) и импровизации като “Dark Star”; на Spirit – *Future Games* (1977), който флиртува със сериала Star Trek; на Quicksilver Messenger Service, The Byrds, Moby Grape, Kaleidoscope и сатиричния рок на The Mothers of Invention. От калифорнийските групи най-силно повлияни от фантастичното се оказват Jefferson Airplane, в състав Пол Кентнър (1942-), Грейс Слик (1939-) и Марти Балин (1942-). Техните по-ранни албуми *Surrealistic Pillow* (1967), *After Bathing at Baxter’s* (1968), *Crown of Creation* (1968) and *Volunteers* (1969) ярко съчетават динамична мелодия и наситени текстове, често препращащи към НФ писатели като Робърт Хайнлайн и Джон Уиндъм. В периода 1970-1975 Балин отсъства от групата и китаристът-текстописец Кантнър създава новата формация Jefferson Starship, с която записва *Blows Against the Empire* (1970). Концептуалният албум представлява симфонична рок поема, разказваща за група бунтовници, които отвличат космически кораб от фашизираните Съединени щати, и тяхното изпълнено с надежди пътешествие към звездите. Албумът е номиниран за наградата Хюго 1971. Последващите албуми на Jefferson Starship кръжат около революционните визии на Кантнър, често населявани от планети, задушавани от краен тоталитаризъм. Завръщането на Балин през 1975 г. низвергва фантастичната тематика в творчеството на групата.

Докато на Западното крайбрежие темата за фантастиката в музиката се приема охотно, във Ве-

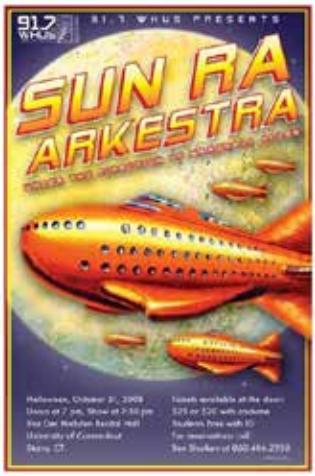

ликобритания ситуацията е по-сложна. Откъслечни фантастични образи се появяват в албумите на The Shadows и The Tornados – *Telstar* (1962). Най-популярна НФ група обаче става (и остава) Pink Floyd. *Piper at the Gates of Dawn* (1967), *A Saucerful of Secrets* (1968), *Ummagumma* (1969) и *Atom Heart Mother* (1970) са само част от многото им албуми с фантастични сюжети, разказвани чрез ярко асоциативна музика, използвайки стремителните китарни и органови пасажи, които постепенно се превръщат в емблеми на фантастичната музика. На техния стил подражават европейски групи като Tangerine Dream, Klaus Schulze, Nektar и още много други магьосници на синтезатора.

Друга важна британска група е Van Der Graaf Generator на Питър Хамил, особено умела в очертаването на мрачните, мъртви пейзажи, създадени от атомно опустошение. Техните албуми са *The Aerosol Grey Machine* (1969), *The Least We Can Do is Wave to Each Other* (1970), *After the Flood* (1970), *Pioneers over C*, *Lemmings* и соловият проект на Хамил *Chameleon in the Shadow of the Night* (1973). Банда, заела се с цялото си сърце да създаде концептуален научнофантастичен албум, е Nirvana (няма връзка с по-късната американска група), която пуска *The Story of Simon Simopath* (1968). Албумът е посрещнат с пренебрежение, което така и не се променя с годините. Композиторът и певец Дейвид Бауи (1947-) демонстрира майсторско познаване на НФ в творби като “Space Oddity” и “Cygnet Committee” (1969), песните за Ziggy Stardust – суперзвездата на апокалипсиса от албума *The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars* (1972), и *Diamond Dogs* (1974) – впечатляваща разходка през град на страха, сякаш заимстван от Дилейни. Други забележителни британски групи, назнайващи фантастичните понятия, са: Yes (под влиянието на техния текстописец и китарист Джон Андерсън, който използва фантастични материали и в соловите си албуми); King Crimson; Emerson, Lake & Palmer; Джими Хендрикс (1942-1970); The Incredible String Band; The Rolling Stones (особено в *Their Satanic Majesties Request* (1967)); Genesis; Man; и англо-френската банда Gong, която съгражда цяла митология, населена с феички и летящи чайници. Групата Hawkwind, с която е свързван Майкъл Муркок, създава песни по разкази на Р. Зелазни, Р. Бредбъри и други, докато собствената група на Муркок, Deep Fix, записва *New World’s Fair* (1975). Американците Blue Oyster Cult предлагат

агресивно енергичен звук с НФ загатвания.

За по-приключенски настроените поп фенове от края на 60-те, научната фантастика е литературно и кинематографично продължение на модерния за онова време интерес към източния мистицизъм и психотропните вещества – и трите са начин да отведеш разума „там, където разумът рядко ходи“, както се изразява Пийт Таунсенд (1945-) в албума на The Who *Tommy* (1969). Повечето „рокери“ от този период са страстни фенове на „2001: Космическа Одисея“ (филма, не романа) и „Властелинът на пръстените“. Първата творба предлага най-грандиозната визия за енигматичната природа на Вселената, а втората представя епична битка между доброто и злото, чиито герои въплъщават всички идеали на хипарския живот: пасторална кроткост с лула, тютюн и нещо за похапване под ръка. Групи като Yes и Crosby, Stills & Nash довплитат апокалиптични нишки в картината, например *Wooden Ships* (1969) на вторите (съвместно с Jefferson Airplane), в който хипитата избягват от замърсен, раздиран от войни свят с дървени кораби. Албумът прави фурор на фестивала Удсток (1970). Ала основните НФ рокаджии от хипи ерата си остават Pink Floyd и Джими Хендрикс; класики на Флойд като “Set the Controls for the Heart of the Sun”, “Astronomy Domine”, “A Saucerful of Secrets”, заедно с хитове на Хендрикс като “Third Stone from the Sun”, “The Stars that Play with Laughing Sam’s Dice” и “1983/Moon, Turn the Tides” живописно отъждествяват изследването на външния и на вътрешния космос – с което музиката пряко отразява епохата на Новата вълна в НФ.

И все пак първите истински пътепоказатели към бъдещето в поп музиката са побити не във Великобритания или САЩ, а в Германия. През първата половина на 70-те квартетът Kraftwerk не само въвежда употребата на тогава екзотичните синтезатори, но и превръща процеса на компютърно композиране във влудяващо изкусителна визия за романтиката на технологията с албуми като *Autobahn* (1974) и особено *We Are the Robots*.

По-жив от всякога, Дейвид Бауи открива нова ера за НФ рока, когато през 1969 г. издава ко-

мично-тревожния албум *Space Oddity*, разказ за астронавта Майор Том, решил да не се завърне след кацането си на Луната. По-късните пътешествия на музиканта из постапокалиптични светове включват *The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars* (1972), в който се разказва за прокажен месия-рокер, и *Diamond Dogs* (1974), вдъхновен от романа на Джордж Оруел „1984“ (1949) и разказа на Харлън Елисън „Момчето и неговото куче“ (1969). Бауи спомага и за навлизането на електрониката. Като голям почитател на Kraftwerk, с помощта на Brian Eno (1948-) от Roxy Music, в *Low* (1977) той трансформира звученето на синтезатора от метод в метафора. Това позволява на Гари Нюмън (1958-) и кохорта подражатели да превърнат новия стил в повърхностен и кичозен футуризъм, който твърде често въплъщава представите на рока за НФ. Джордж Клинтън (1940-) с групите си Parliament, Funkadelic and Bootsy's Rubber Band е по-близо до същинската идея. *Mothership Connection* (1976) и *The Clones of Dr Funkenstein* (1976) на Parliament използват НФ тропи за подсилване на смисъла, а не за негова подмяна.

Грандиозни концептуални албум като *2112* (1976) на канадското трио Rush мерят мускули с хеви метъл образи от хоръра (Black Sabbath, Alice Cooper, посочвани като виновници за съществуването на тежките банди като Slayer и Metallica), и героично фентъзи в духа на Робърт Хауърд (хитове на Лед Цепелин като “Immigrant Song” и “Stairway to Heaven”, почерпени съответно от викингските въжделения за плячка и девици и от най-сантименталните проявления на келтските феи). Хитът на Крис де Бърг “A Spaceman Came Travelling” (1974) съчетава коледна приказка със сякаш взетата от Ерих фон Деникен идея, че малкият Христос пристига на Земята с... НЛО.

Изключително успешна е и музикалната адаптацията на Джеф Уейн по романа на Хърбърт Уелс „Война на световете“ (1898), чийто запис е издаден през 1978 г.

В началото на 80-те, с навлизането на видео клиповете отново се убеждаваме, че масата образи в рок музиката попадат там от НФ филмите. Въздействащият стил на кинотворби като „Беглец по острието“, „Лудият Макс“ и „Терминатор“ предоставя суров материал за много от рок клиповете през периода. Особено забележителни са фантастичните минитрагикомедии на Z.Z. Тор *TV Dinners* (1983) и *Rough Boy* (1985).

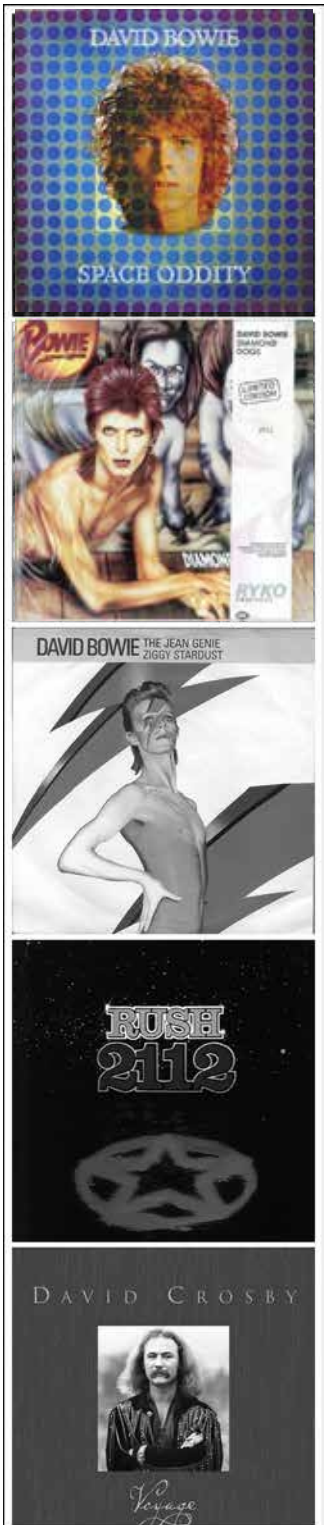

Най-забележителното събитие на миналия век обаче се случва в края на 80-те и началото на 90-те. Тогава фантастичното бъдеще нахлува в настоящето на поп музиката. Експериментите на Kraftwerk и Бауи от 70-те дават истински киберпънкарски плод под формата на стотици хаус записи, композирани главно в домашни студия и гаражи. Нароилите се самодейци се възползват от широкото разпространение на семпли и технологии, за да генерират истински „киберпоп“, сякаш излязъл право от главите на Уилям Гибсън и Брус Стърлинг. Към средата на 1991 г. повече от половината записи в поп класациите на Великобритания са класифицирани като bleep: музика, които хич не се старае да звучи като човешка. Дори вокалите и речитативите се дигитализират, за да се влеят в пресеклив електронен ритъм. В дискотеките танцовите движения а ла робот се превръщат в норма. И точно тук се преобръща една дълго застъпвана теза във фантастиката – човекът започва да имитира машината, наместо „предсказанията“ на поколения автори за машините, стремящи се да придобият човешка същност.

Независимо от течението – синтезирани звуци или отколешни китарни рифове, групите продължават да именуват себе си и композициите си според любимата си НФ, а прозата на писатели като Хауърд Уолдроп (Howard Waldrop), Стърлинг, Джак Уомък (Jack Womack) и Луис Шайнър отразява тяхната ангажираност с рока и съпътстващата го култура. Уилям Бъроуз все още е една от най-влиятелните фигури в съвременната поп музика, както свидетелстват групи като Soft Machine, Dead Fingers Talk и Steely Dan; The Comsat Angels вземат името си от разказа на Балард; Justified Ancients of Mu-Mu се кълнат във вярност към романа *Illuminatus* на Робърт Антон Уилсън и Робърт Шей; Level 42 измислят името си от „Пътеводител на галактическия стопаджия“; а джаз-рок виртуозът Стюърт Хам посвещава цяла серия свои парчета на Уилям Гибсън. И докато писатели фантасти и рок музиканти споделят интереса си към господството на въображението, връзката им обещава да остане плодовита.

Преведе и адаптира: Александър Василев, 2009
Помагаха: Мирослав Моравски, Калин Ненов

FUTURUM

БЪДЕЩЕТО

НАЧИН НА УПОТРЕБА

КРАЯТ НА ИСТОРИЧЕСКИЯ ЧОВЕК – 2

Атанас П. Славов

В първата част на статията си позволих с общи щрихи и конкретни примери да обрисувам панорамата от представи на различни автори по света за изменения, които предстоят на човешкия вид в близките десетилетия. Разбира се, в никой случай не може да се говори за пълнота на обзора от такива модели, защото „името му е легион“. Скицирах най-типичните, очертаващи направления в мисленето на съвременния футурологичен „моделириум“.

И още нещо – прескочил съм апокалиптичните и есхатологични виждания от рода на „разтваряне на небесата“ и удар от астероид, най-малкото защото те са финалистки – след тях няма история, и имплицитно съдържат в себе си всяко оправдание за днешно безотговорно действие. Игнорирал съм също така и политическите модели на планетарно надмощие на един център на силата (властови, икономически, религиозен) над другите със всички произлизащи от това тоталитаризми, теокрации и авторитаризми. Моята цел е да предложа виждане за грамотно отношение към идващото, предизвикано от научно-техническия прогрес, без готови митологеми, идеологеми и предразсъдъци.

Неслучайно като съставител на настоящия алманах поставих пред моя текст гениалното есе на световноизвестния мислител Станислав Лем. Той е писал рецензията си на несъществуваща книга „Културата като грешка“ преди повече от четиридесет години, когато за такива изменения на човека от науката не е можело да се говори в прав текст, а само като иронично-критичен коментар. Но въпреки привидния скепсис на тона си, той е успял да направи нещо изключително важно – да обрисува еволюционната неизбежност на трансформациите, които Разумът ще предизвика в носителя си – човешкото същество.

В цялата статия употребявам един термин, изведен и в заглавието – „историческият човек“. Нека изясня смисъла, който влагам в него.

Случващият се човек

Историческият човек не е „двуногото животно без пера“ – съществото, което, добре познавайки историята си, се стреми да не повтаря грешките си. За него е валиден афоризмът: „Съвестта никога не попречва на извършваните прегрешения, тя само разваля удоволствието от тях!“, където Историческото знание е в ролята на съвестта.

Историческият човек е свято убеден в границите на своето „аз“ – биологическото му тяло. Всякакви твърдения на науката за социалната природа на ума за него са празни приказки на маниаци в бели престилки. Според него мозъкът е единствената причина и инструмент за мисленето.

Историческия човек се изживява като уникална „личностна вселена“, като за единствена гаранция на своята уникалност смята биогенетичните стечения на случайности, породили тялото му и оперативните възможности на мозъка му. От социалния опит той признава само „калта на ежедневието“, личните болки

и лишения, които е издържал. Абсолютизира правото си на спонтанна реакция срещу всякакви „дълго обмисляни намерения“, които се опитват да го учат как да живее. Ненавижда „плановете“ и абсолютизира „гласа на кръвта“ като говорител на неговото „естество“.

Според него всяко ново нещо е „добре забравеното старо“, в Библията са описани дори и черните дупки, мъжът винаги си е мъж, сиреч хищник и воин, а жената рядко нещо повече от жена – сиреч самка за раждане.

Историческият човек ходи на училище, но не за да опознава света – а за да „хване занаят“ и да не му се налага да работи непривлекателен труд. Той смята за нормално съвременното индустриално училище да го приспособява към икономиката на момента, без да го учи да мисли и разбира същности.

Историческия човек бързо достига тавана на своята възможност да разбира света. Бърза да опрости представите си за него, вкопчвайки се в готови политически и религиозни доктрини. Той лесно се оказва фанатично убеден, че ако неговата политическа или религиозна доктрина надделеят над другите, „светът ще се оправи“. Съответно е готов на всякакви действия срещу тези, които не споделят модела му.

Историческия човек работи, но не за да създава нещо и да се реализира в дейност, носеща добро на другите, а „за да си изкарва хляба“ и „да храни жената и децата“.

Историческия човек приема развитието като нарастване на власт и финансово могъщество, убеден е, че с достатъчно пари може да си купи всичко, и всякакви приказки за самоусъвършенстване му звучат като посегателство над завършената му „божествено предопределена“ личност.

Историческия човек яростно отстоява морала си – правото на всяко разрушително действие спрямо околния свят в името на размножителната група (същество от другия пол и деца), защото светът е „околна среда“ – питателен бульон за размножителните процеси. Всякакви разговори за планетата и човечеството като системи, на които той е част, за него са ненужни абстракции.

Историческия човек счита за свещена размножителната си експанзия – раждането на деца, независимо от това дали ще им даде внимание, възпитание и знание. Той също така счита за свое свято право да внуши на децата си всички ограничения на собственото си възпитание и знание, дори и когато има достатъчно информация, че такава ограниченост ще ги направи жертви на новата действителност. Той смята за свое право да ги репресира или дори убие, ако не приемат неговата ценностна система.

Представите му за щастие в подтискащо множество от случаи се групират около вариантите на блаженото нищонеправене, хедонистичното излежаване край басейн, в който плуват млади и красиви самки (за мъжете) или верни, вечно влюбени самци (за жените).

Историческият човек избира и гласува за свои представители във властовите органи и вярва, че е в състояние да ги контролира те да отстояват неговите интереси, дори когато има явни доказателства за обратното, защото продължава да смята, че политическият алгоритъм за регулация на обществото, наречен „държава“, е задължителен.

Историческия човек смята, че има визия за бъдещето. Дори когато е научен работник, той прави модели, адекватни на мирогледа си. Тук привеждам една „футурологема“, типична за неговото биологистично мислене:

Човекът след 2000 години

(компилация от футурологични сайтове)

Очи: За да издържат на контакта със замърсяващите вещества в атмосферата, очите на средностатистическия човек на бъдещето ще станат по-малки и ще приличат на свински. Прозрачната мембрана, която може да се види във вътрешния ъгъл на окото, ще стане по-голяма и ще служи като втори клепач.

Носът: Ще се увеличи по размери и ще бъде снабден с множество допълнителни кухини и преградки, за да очиства по-добре мръсния въздух. По същата причина космите в носа ще станат по-гъсти и дълги.

Бели дробове: Ще се увеличат и ще имат много по-гъста кръвоносна система, която ще помага да се извлече малкото останал във въздуха кислород. Всяко новородено известно време ще бъде свързвано с дихателни апарати, докато се адаптира към атмосферния въздух.

Черен дроб: Тъй като функцията му е очистването на кръвта, ще се увеличи до огромни размери, за да се справя с отровните постъпления отвън.

Кожата: Ще стане по-груба, със сектори с рогово покритие, за да избегне изгаряния от химически агресивната атмосфера.

Апендиксът: Отново ще стане функциониращ орган, помагащ да се преработва храната, която по това време ще бъде предимно растителна поради негодността на месото за консумация от натрупаните отрови.

Кости: Човекът ще стане хилав и нисък. Това ще е предизвикано от недостига на витамин D (липса на слънчева светлина и оскъдно меню).

Коси: Ще изчезнат поради силното затопляне на климата.

Уши: Усиленото шумово замърсяване на околната среда ще доведе до образуване на гънки по ушите подобно на кучешките. Човек ще може да ги вдига, вслушва и спуска надолу, за да се защити от шума.

Характер: Всеки човек ще бъде малко луд. Това ще е предизвикано от отровните вещества в храната (това и днес се наблюдава у хора, употребяващи храна с по-високо съдържание на живак).

Бъбреци: Ще имат нова функция – извличане на водата от урината и съхраняване на водата в организма. Човекът ще отделя не течност, а кашичка, съставена от пикочна киселина и токсини.

Накрая авторите на тази „прогноза“ изразяват надеждата, че човечеството ще успее да измре преди достигането на тези физиологични „усъвършенствания“.

Центровете на силата в новата ситуация

– Ако акулите станеха хора, те щяха ли да бъдат по-добри към малките рибки? – попита господин К. малката дъщеря на неговата хазяйка.

– Разбира се – отвърна той, – ако акулите бяха хора, щяха да построят в

морето за малките рибки прекрасни развъдници, където ще има достатъчно храна, и растителна, и животинска. Те щяха да се погрижат в развъдниците винаги да има прясна вода, и въобще да провеждат всички необходими санитарни мероприятия. Ако например някоя рибка си повреди плавника, щяха незабавно да я превързват, за да не умре преждевременно и да избегне акулите. А за да не потъват рибките в мрачни размисли, от време на време ще им правят грандиозни подводни празненства, защото жизнерадостните рибки са по-вкусни от меланхоличните.

В големите развъдници ще има, разбира се, и училища. В тях ще учат малките рибки как правилно да плуват към акулската уста. Географията например ще им служи да намират местата, където ги очакват доволните акули. Но най-важното ще е моралното възпитание на рибките. Те ще узнават, че за малката рибка няма нищо по-величествено и прекрасно от това да се принесе в жертва, че рибките трябва да вярват на акулите, особено когато те им казват, че се грижат за прекрасното бъдеще. На малките рибки ще им внушат, че бъдещето им е обезпечено само ако се научат на послушание. Особено внимателно рибките трябва да се пазят от всякакви низки, материалистични, егоистични и марксистки влияния. Ако някоя от тях прояви подобно свободомислие, другите веднага трябва да доложат за това на акулите.

Ако акулите станат хора, те неизбежно ще започнат да воюват помежду си, за завладяване на чужди рибки и развъдници. За тази цел ще пращат на война своите рибки. Те ще им внушават, че между тях и рибките на другите акули има огромна разлика. Те ще провъзгласят, че (макар всички рибки да са безмълвни) те мълчат на различни езици, и поради това не могат да се разберат един друг. Всяка рибка, която по време на война убие няколко вражески рибки, мълчащи на друг език, ще ѝ дават орден от морска трева и ще я наричат герой.

Ако акулите станат хора, разбира се ще има и изкуство. Ще се появят картини, на които акулските зъби ще бъдат изобразени с великолепни бои, челюстите им – като развлекателни паркове, където веселбата не спира. Театрите на морското дъно ще показват как героичните рибки с ентусиазъм плуват към акулската паст; музиката печално и красиво ще съпровожда истинското им замечтано плуване към акулските зъби

Разбира се, ще възникне и религия, ако акулите станат хора. Тя ще учи, че истинският живот за рибките започва едва в корема на акулата. А равенството, което рибките имат сега, ще изчезне, ако акулите станат хора. Някои от рибките ще получат чинове и ще се издигнат над останалите. А някои от най-едрите ще получат правото да изяждат дребосъците.

За акулите това ще е удобно, защото ще отварят уста само за едрата хапка. Едрите титулувани рибки ще поддържат реда в развъдниците. Те ще бъдат учители, офицери, инженери по строеж на развъдници и така нататък. Накъсо казано, когато акулите станат хора, в морето ще се установи истинска цивилизация.

Бертолт Брехт, 1949 г.

„...Липсата на далновидност, отказът от знание, страхът от образованите хора и отказ от възможността за познавателен и технологичен прогрес заради съхранението на статуквото.“
Борис Комитов, „Слънчевият пулс и сезоните на историята“, сп. „8“, 2009 г.

Някои може би ще кажат: какви изменения са възможни в един свят, където десетки центрове на силата – икономически, административни, политически и религиозни – си поделят зони на влияние и практически нито един индивид не е оставен да се развива свободно? Не е ли държавността непреходен инструмент на човешкото общество?

Идеята за ненужността на държавата (макар монопола за тази идея повече от столетие да са държали и компрометирали политическите доктрини на анархистите) днес е изключително актуална. Паразитизмът на държавния апарат става все по-очеваден с развитието и усъвършенстването на информационните технологии, става ясен все по-краткият срок, за който партийните централи престават да служат на каузите, които са ги породили, и започват да осребряват интересите на лидерите си. Все повече хора по света осъзнават това и започват да решават проблемите си с интернет комуникация по законите на пряката демокрация. Все по-ясни стават приликите между Гьобелсовата „хиляда пъти повторена лъжа, която става истина“ и методите на съвременните политици, между психотехниките на т. нар. „промиване на мозъци“ и методите на рекламната и имиджмейкърска индустрия. Литературата по тези въпроси е толкова обширна и на толкова езици, че не бих могъл тук дори да направя опит да я цитирам. Само ще приведа няколко абзаца от Й. Янков, с които напълно се солидаризирам:

Здравей, не ме ли помниш?
това съм *аз* – един убит човек...
Не съм ужасен. Аз съм спрял часовник
в зенита на един задъхан век.
Тържествено е мойто погребение:
зъбчатите ми колела
заслужиха дълбоко уважение,
надгробни речи, химни, опела.
Здравей. И все пак... може би си спомняш?
Това съм аз, един убит човек.
Не е ли все едно – робот, часовник,
бутилка, мърша, замразен бифтек!
Не се усмихвай...
аз ще ти разкажа:
не съм умрял от атомна война,
не ми вредяха нуждите и саждите,
прочутите комплекси за вина.
Уби ме ежедневното *сверяване*.
Да, станах теле-радио-синхрон,
но спираш да се движиш и да вярваш,
ако си винаги със всекиго във тон.

„Водевил“, А. Бурмов

„Може ли държавата да отмре? Направих горния исторически преглед, за да покажа, че първо, няма някаква универсална държавност, а винаги някаква конкретна форма на организация за общи дейности на индивиди, свързани с общ език. Тези конкретни форми рано или късно неизменно са отмирали, защото общата дейност, която е техният корен, се е променяла или изчезвала по една или друга причина. Забележете обаче – тези причини за дезинтеграцията на държавите в миналото винаги са били свързани с някакви обстоятелства по повод територии и икономически дейности, разгръщани върху тези територии. И доколкото териториите винаги са били необходими като основа за каквато и

да е дейност, започва да се смята, че самата държава като инструмент за организация на общата дейност на индивидите е нещо вечно и абсолютно необходимо.

....Държавите все повече и повече пречат на хората и техните обществени отношения и съвсем не е далеч моментът, когато тези държави ще предизвикат такива икономически кризи, които няма да могат да бъдат преодолени, освен чрез отказ от държавността, т.е. **отказ от ПОЛИТИЧЕСКИЯ алгоритъм за синхронизация на обществото**. *(подчертаването е мое – А.П.С.)*

....Нют Гингрич, който познава партийните информационни интерфейси отвътре, обръща внимание, че те са създадени във времената, когато от Вашингтон до Филаделфия се е пътувало за 4 дни с конски впряг, а днес пътуването от източното до западното крайбрежие е 4 часа със самолет.

....Всеки интернет сървър е създаден да извършва точно тези функции, които партиите извършват от зората на представителната демокрация. Няколко килобайта програмен код ефективно замества функциите на първичната партийна организация, централния съвет и много знайни и незнайни партийни секретари. В Интернет могат да се провеждат моментални гласувания по всички важни проблеми на самия ден, а участници в тях научават от първа ръка най-съществените факти и аргументи, които водят до възможните избори в дадена ситуация. Пък и един Линукс няма нито лични интереси, които да осребрява във властта, нито пък изисква милиони за поддръжка. Струва петдесетина лева на месец и не му трябват скъпи лимузини да изпълнява своите функции. И най-важното – не може да лъже.“

С увеличаването на скоростта на Интернет и все повечето възможности за общуване в реално време на човешки общности в различни точки на планетата, неизбежно ще засилват ролята на хоризонталната (мрежова) самоорганизация на човешките маси. Вертикалните (властови) центрове на силата все по-ясно ще си дават сметка за загубите на електорални единици и единствената им възможна реакция ще бъде затягането и ожесточаването на методите за контрол над тълпата. Прекрасен пример са годините след 9/11, последвали за най-развитата демокрация на планетата – САЩ: по-точно приемането на Патриотичния закон и узаконяването на шпиономанията и доносничеството като социална практика. Какво накара свободолюбивите американци, имащи буквално фикс-идея на тема свобода на словото и възгледите, да подкрепят този закон? Страхът от

външна и вътрешна заплаха. Вижда се ясно един алгоритъм, който би могъл да се повтаря неограничено количество пъти, все повече превръщайки хората, останали верни на своя център на силата, в негови роби.

Този алгоритъм е такъв: Достатъчно е някаква маса от хора, на които исторически е внушено, че принадлежността им към определена общност е по-важна от личната им реализация, да се усетят заплашени като представители на тази общност, и те могат да бъдат накарани да подкрепят всяка форма на упражняване на власт – както вътре в общността, така и навън, спрямо други общности. Въпреки всякакви демократични механизми, и дори благодарение на тях.

Центровете на силата прекрасно познават изредените по-горе точки – характеристики на историческия човек. Те са убедени, че „човешката природа“ е „изконно такава“ и винаги ще бъде такава. Това им дава инструментални възможности за манипулация на общественото мнение, които съчетани с многопластовите системи на наблюдение, събиране на данни от лични кореспонденции, медицински изследвания, телефонни разговори, видеокамери, превръщат всеки гражданин в превъзходен обект за управление. И колкото по-пълно отговаря един човек на тези критерии, толкова по-лесно е управляем.

Тук трябва да се направи много важно разграничение. От десетилетия из средствата за масова информация се вихрят понятия като „манипулация“ и „промиване на мозъци“. Политици се обвиняват един друг в подобни действия, тайнствени лаборатории и централи, занимаващи се с това, изтърват сензационни информации и т. н. Безкрайното повтаряне на тези термини обаче не увеличава яснотата върху реалните технологии, които стоят зад тях, и така ги превръща в своеобразна „мантра“. Постепенно става ясно, че митологично-конспиративният дим, пуснат върху облика им, не е разкритие, а „закритие“, превръщане на темата в поредния „градски мит“ като вампирите и гигантските крокодили в подземните канали. Например, колко души са чували за „руморология“? Това е науката за конструиране и управление на слуховете, която се прилага от един век във всички правителствени системи. Преподавала се е и у нас, в школата в Симеоново; печатани са учебници за вътрешна употреба. Защо сред масовите брътвежи и взаимни обвинения на партийните централи в „манипулации“ не е разкрита тази реална технология? Защото всяка централа смята, че ако вземе властта, ще прилага нейните методи!

Такива „хуманитарни технологии“ отдавна съществуват и масово се прилагат от центровете на силата, както държавни, така и религиозни и корпоративно-рекламни.

Нека групираме тези технологии в три групи:

1. Вербално-текстуални: всички онези манипулативни техники, с които се работи в общуването, аудио-визуалните медии, НЛП (невро-лингвистичното програмиране), меметика, конфликтология, руморология, разрушаване на символите, подтискане на критичност, памет, нравствен рефлекс.

Интересен пример: След оглушителния успех на романа „Generation „П“, разкриващ общото между методите на PR индустрията и Гьобелсовата и Сталинова пропаганда, авторът му Виктор Пелевин през 1999 г. бе поканен да дискутира с лидера на политтехнолозите А. Кошмаров. Последният обаче е отказал с думите, че „не счита за възможно да обсъжда с пържолата постиженията на кулинарията“!

2. Фармацевтични в съчетание с първите: обработка на конкретна личност с целеви наркотици и вербално и аудио-визуално програмиране на нова личност. Преди време във връзка с опитите за убийство на диктатора Маркос е заловен агент, върху псевдоличността на който са открити 5 слоя личностни наслагвания, всеки – с различна биография, интелигентност, темперамент, дори потоотделяне. И това е преди четвърт век! Можем да си представим как са усъвършенствувани тези методи днес...

3. Вълново-информационни: в тази група влизат всички методи за дистанционно въздействие на човешки маси – от тривиалните ултразвукови и инфразвукови вълни, които, както отдавна е известно, предизвикват различни психични състояния, до сложно кодирани микровълнови излъчвани, носещи информационни матрици.

От системна гледна точка държавата (а и всеки друг вертикален системообразуващ силов механизъм) е система, по-проста от човешката личност. За да може да включва като подсистеми в себе си човешки личности, тя неизбежно трябва да ги опрости, елементаризира (игнорира/санкционира психичното им богатство), за да ги сведе до управляемост. Във всички епохи преди информационната революция, държавните апарати са вършили това със силови и законови мероприятия, а и реалните териториални заплахи на съседните държави са правили този процес действено-актуален. Днес обаче, когато значението на хоризонталните (наднационални), информационно-разпределени общности непрекъснато нараства, и стапя електоралния слой на фанатично привързаните към своята национална администрация, съответно се усилват нуждите на администрацията да поддържа електоралната си тълпа в „правоверност“. И колкото се задълбочава разслояването на едно национално общество на „планетарно мислещи“ и „национално зависими“, толкова ще се усилват „зомбифициращите“ технологии. До каква степен? Продължението на тенденцията води неизбежно до пълна асимилация на личността – превръщането ѝ във функционален елемент на колабиралата до хомогенност държавна машина. Естествено (според ценностите на ИЧ) е поведението на административния апарат, обезпечаващ функционирането на силовия център – апаратчиците нямат друг избор, освен да увеличават контрола и асимилирането на „електоралната си тълпа“, защото тя е тяхна хранителна среда. Може би шокираща, но справедлива е аналогията с поведението на бактериите и вирусите при инфекциозната болест – колкото повече завземат тялото, толкова повече го убиват. Накрая мъртвата система отплува по реката на историята, отнасяйки и своите „победители“.

И това не е приоритет само на държавните силови центрове. Същото правят партийните централи, „пасейки“ своя електорат, религиозните секти и центрове (при тях повече се набляга на първата група технологии, защото имат могъщ инструмент за подмяна на реалността с митологема в лицето на свещените книги). Подобни са методите на икономическите центрове на силата – транснационалните корпорации (те не пренебрегват нито една от трите групи и в техни лаборатории се разработват нови), защото превръщането на цялостната личност в „шопинг маниак“ е непрост и трудоемък процес.

Тогава нека си представим конкретен ИЧ, останал вписан в системата на една държава, привързан към конкретна религия, клиент на любима корпоративна търговска верига. Операции по опростяване/управление извършват адми-

нистративните органи, те санкционират/изрязват част от неговата уникалност (следваща от „природното му естество“!). Друга част от уникалността му „редактират“ партийните/религиозните му пастири, трета част от личността му – корпоративните „дресьори“, които натискат клавишите на страстите му да купува все нови и нови продукти, в чиито имиджи са инвестирани милиарди.

Къде остава главната фиксация на ИЧ – неговата личностна вселена, която е природно или божествено предопределена, душата в края на краищата? Нейни компоненти могат да бъда „инсталирани и деинсталирани“, както обича да казва И. Попов в статията си „Хакери на човешките души“ (в едноименния роман тези идеи са интерпретирани художествено). Всъщност, всяка идейна и мирогледна система може да бъде разглеждана като „операционната система“ на компютъра, която подлежи на подмяна с друга, което и правят центровете на влияние. Какво пък, ще кажат някои, през цялата история човечеството е сменяло мирогледните си системи при преход от един цивилизационен етап в друг. Така е, обаче тези смени са ставали в продължение на няколко поколения. И е било възможно един Балзак десетилетия да изгражда релефен художествен образ на раждащата се буржоазия, оставайки влюбен в изчезващата аристокрация. Днес, в прехода от индустриалната към информационната епоха, това е принципно невъзможно поради скоростта на смяната. В рамките на един човешки живот се извършват множество инсталации и деинсталации на митологеми, идеологеми, вери и безверия, които подлагат психиката на безпрецедентно натоварване. Да, безпрецедентно, в смисъл че това е ситуация, за която няма исторически опит. За пръв път в историята на човека, **не само дядовците, но и бащите не могат да дадат на децата си полезни модели на живот и социално поведение**, докато инерцията на историческия опит им говори, че би трябвало да могат. Оттук следва огромна криза в семейното, а и училищно възпитание, което традиционно разчита на предаването на готови модели, имитация и подражание. Паникьосаното масово съзнание вижда в съществуващата от десетина години планетарна инфоструктура предимно негативните страни – гейминг зависимостта, порносайтовете, надмощието на чата над живото общуване, обездвижването. Последните години Световната здравна организация само в Европа е изградила над 800 кабинета за лечение на компютърна зависимост. Както винаги обаче, се лекуват симптомите, а не първопричинителите.

Геймърството е нереализационният бунт на подрастващите, извадени от контекста на вземане на решения. То е съставено от няколко компонента. В геймреалността е изключително скъсен пътят между действието и резултата, което непрекъснато доставя на играещия реализационно удоволствие от успеха. Това от една страна плашещо прилича на опитите на Делгадо с мишката, натискаща педалче, свързано с центъра на удоволствието в мозъка ù, която умира, понеже престава да върши каквото и да е друго. Това е негативната страна и тя наистина таи голяма заплаха. По-нататък в отделна статия ще се спрем на нейната същност и преодоляване. От друга страна всеки дигитализиран за нуждите на гейминга или филмовата индустрия обект, същество или интериор се трупа в базата данни за бъдещата глобална виртуална реалност, която неизбежно ще възникне в недрата на информационното пространство на Интернет. Всеки свободен разумен субект, пожелал да направи нещо в мрежата, ще влиза със своя аватар в това глобално „виртуалите“ и ще намира своя реципиент. И

това ще е истинско социално пространство на човечеството, на разумния човешки вид. Социално, защото управлението неговата дигитална реалнист ще се определя от консенсуса в желанията на всички участници и по тази причина то няма да е „затъпяващия онанистичен безпредел“, с който ни плашат откак съществува тази идея, това ще е „дейностно пространство“. Разбира се, никой не може да попречи на невротизирания, стресиран, задръстен ИЧ да изгражда индивидуални виртуални светове, за да компенсира нереализациите си. Тези индивидуални вселени на Его-то, в които ще е позволено *всичко*, уверено ще водят автора си към деградация.

В един онлайн диспут на тази тема Борис Стругацки ми даде един поразителен пример, който ще приведа тук: През 19. век, когато в Европа нахлуват и масово се разпространяват опиумните пушални, в големите градове почти всяко второ семейство (а децата тогава са били поне 3-4) е загубило по един син или дъщеря в анонимната смърт в тези пушални. И тъй като това е било голям срам за фамилията, а държавното анкетиране на младежите не е било на високо ниво, милиони смърти са покривани и не са влезли в тогавашната статистика. Така че се е разиграл своеобразен социалдарвинизъм – измрели са повечето младежи, предпочитащи ониристичния[1] хедонизъм пред реалния живот.

Така че в прехода към истинската информационна епоха (днешната информационна революция е само неин ембрион), всички онези ИЧ, които са правоверни наследници на историческия модел на поведение, ще имат само два пътя, и двата *задънени*:

1. Да вградят страдащата си неудовлетворена душа в персонални виртуални илюзиони, където се реализират всички техни необуздани, безконтролни фантазми, и да затихват заедно с физиологичните си процеси до естествения финал, като по този начин се изключат от човечеството.

2. Да останат верни на държавата, религията, и търговията и да изчезнат заедно с обезсмислянето на тези структури.

Така че

ЖИТЕЛИ НА БЪДЕЩЕТО

по силата на историческата неизбежност ще се окажат само хората, които са успели да разберат няколко *непрости* истини:

1. „от земна кал и звезден прах, духът със тяло е омесен, ръцете трънпнат за размах, а гърлото изтръгва песен“ (П. Цонев) – човекът е съставен от Маймуна и Разум. Маймуната има за идеал биологичната наслада и нейната повтаряемост, сигурността. Кръга. Всяко отклонение от тези ценности я хвърля в ярост.

Разумът има за стремеж познанието, търсенето, радостта от новите мисли и

[1] Ониризъм: психична активност, подобна на сънуването, характеризираща се с разгръщането на зрителни образи и сцени, изживявани от субекта като действителни.

идеи, развитието. Спиралата.

Кръгът и спиралата са в непрекъснато противоречие и на мнозина то изглежда неразрешимо. Старата аскетско-християнска концепция за надмощие на духа над тялото чрез игнориране и насилие над Маймуната води до компресирани до пръсване озлобени индивиди, търсещи решение на несвободата си в агресия навън. Оттам идват серийните убийци в САЩ и самовзривяващите се фундаменталисти на Изтока.

Жителят на бъдещето ще е разбиращият, че Маймуната отвътре може да се възпитава с внимание, разбиране, любов и твърдост. Да ù се позволява от време на време да поиграе, но никога до крайностите, които ù се искат.

2.Че НЯМА И НЕ МОЖЕ ДА ИМА по-важна инвестиция от отглеждането с любов, възпитаването и обучението на растящите човешки същества! Че това не е благопожелание на наивни хуманисти, а основна животоспасяваща стратегия на човешкия вид. Защото в наситената с леснодостъпни интерфейси техногенна среда, каквато все повече става човешката, е смъртно опасна появата на отчаяни озлобени нереализирани човешки същества, които насочват компенсаторните си амбиции навън. Човечеството просто не може да си позволи този лукс. Трябва ли да се появят терористични групи, които ще вземат за заложници планетарната екосистема (заплаха от бактерии, унищожаващи океанския планктон), за да разберат силните на деня, че не могат да си позволят цели етноси да бъдат озлобени и лишени от шанс?

3. Че пътят към свободната мислеща личност не е абсолютизиране на някакво „божествено предопределено естество“, а самопроектирането и самоизграждането, на личността“, която само по този начин би могла да отговори на предизвикателствата на новата епоха – да идентифицира и блокира всички форми на въздействие, които ще се опитват да ù инжектират умиращите силови структури в усилието си да я кооптират в агонизиращото си тяло, да ги надживее, без да понесе невъзвратими загуби, и да гради социума по-нататък. И че съвременният страх от „демоничните замисли“ на луди учени и корумпирани политици не хвърля сянка върху идеята за самия Проект на Разума за действително разумно бъдещо общество, защото споменатите „замислители“ не са нищо повече от самозабравили се мутанти, изпълзели от недрата на ИЧ, екстраполиращи всичко най-примитивно от неговите ценности под формата на наукообразни концепции.

4. Че митичното „щастие“, към което като че ли се стреми през цялото си съществуване човешкото същество, не е в самодоволната консумация на биологични наслади и его-победи, а в безкрайното изкачване по спиралата, и че това е истинското „стимулиращо предизвикателство“ за движение напред, а не поредният „алфа-самец“, заел екологичната ниша, който трябва да бъде „отстранен“, „спрян“, „елиминиран“ – ключови понятия на лансираната от всички медии днешна философия на „сървайвализма“ (от survival, оцеляване) – или, както го наричам за себе си, сървайваризма. Една усилено нагнетявана истерика, целяща да ни внуши, че единственият ни проблем е „оцеляване“, а не развитие.

Всички тези радикални модели изложих с ясното убеждение, че са неизбежен резултат от еволюцията на системата на Разума, възникнала и развиваща се на базата на т. нар. Homo Sapiens. В тази система на отношения между биологичния носител и социално функциониращия интелект според мен се формира

една концепция, която бих искал да изкажа като авторска хипотеза (термините са от синергетиката):

Може би общността на разумни същества, обединени в структурата на социума, отговаря на синергетичните концепции на самоорганизация, и съществуват механизми на обратна връзка в рамките на динамичната вероятностна система на човешката популация, които предизвикват саморегулиращи въздействия. Научно-технологичните ни открития като че ли обмислено ни изтласкват от биоценозните пространства на зависимото съществуване, от уютните начини на живот, които хилядолетия сме търсили като „биологично щастие“ и в момента, в който сме го постигали, сме спирали всяко движение в оазисите на „райския залив“.

Може би тази така заплашителна и жестока принуда за изменения, която се изправя като цунами пред нас, е бифуркационната точка на преход в следваща по-висша фаза на разумното същество? Трябва ли да си припомняме класическия пример за стотиците английски селяни, висящи по уличните фенери в Лондон при прехода от аграрна към индустриална цивилизация? Защо да смятаме, че преходът от индустриална към информационна цивилизация ще е по-безболезнен (макар, надявам се, не толкова примитивен)?

Едно е сигурно – изменения ще има, и този, който твърди, че живее с „настоящето“, ще се окаже в трагикомичната роля на нещастник, вкопчил се в един кадър (твърдейки, че той е единствената действителност) от кинолента, изтичаща надолу, в миналото.

Литература:

1. Сб. „***Ренесанс на утопията***“ – съст. Рудолф Мареш, Флориан Рьотцер. Изд. „К“, С., 2006.

2. Алвин Тофлър – ***„Третата вълна“***. ИК „Пейо Яворов“, С.,1991.

2а. А. и Х. Тофлър – ***„Новата цивилизация. Политиката на третата вълна“***. ИК „Обсидиан“, С., 1999.

3. Върнър Виндж – **„Краят на дъгата“**. ИК „Бард“, С., 2007.

4. Ерик Дрекслер – ***„Машините на съзиданието“***. Е-публикация на руски език с разрешението на автора: http://www.mikeai.nm.ru/russian/eoc/eoc.html

5. Иван Попов – **„Хакери на човешките души“**: http://underpear.gyuvetch.bg/articles/hhs2.htm, **„Компютър <=> бюрократия?“**: http://underpear.gyuvetch.bg/articles/comp-bur.htm

6. Йордан Янков – **„Прогностика 2“**: http://www.sf-sofia.com/phorum5/read.php?1,12113

7. Михаил Бушев – **„Синергетика: хаос, ред, самоорганизация“**. УИ „Св. Климент Охридски“, С., 1992

8. Энциклопедия технологий „промывки мозгов“ (**Енциклопедия на технологиите за „промивки на мозъци“**): http://www.polittech.ru/encyclopeadia

9. Aerts, D., Apostel, L, De Moor, B., Hellemans, S., Maex, E., Van Belle, H., Van Der Veken, J. (1994). Worldviews: From Fragmentation to Integration, VUB Press. Brussels. (Д Иртс и др., „***Перспективи: От фрагемнтацията към интеграцията***“)

10. Bloom, H. (1999). Global Brain. Die Evolution sozialer Intelligenz, Frankfurt: DVA. (Х. Блум, „***Глобалният мозък. Еволюцията на обществения интелект“***)

11. De Rosnay, J. (2000). The Symbiotic Man. McGraw-Hill. (Дж. де Росней, „***Симбиотичният човек***“)

12. Dowkins, R. (1995). River out of Eden: A Darwinian View of Life (Ричард Даукинс, „***Река от Рая: една дарвинистка представа за живота***“)

13. Goertzel, B. (2001). Creating Internet Intelligence: Wild Computing, Distributed Digital Consciousness, and the Emerging Global Brain. Plenum, New York. (Б. Гьорцел, ***„Как създаваме интернет интелект: Изчисленията без правила, разпределеното дигитално съзнание и зараждащият се глобален мозък“***)

14. Hayles, K. (1999). How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature and Informatics (Катрин Хейлз, ***„Как станахме постчовеци: виртуалните тела в кибернетиката, литературата и информатиката“***)

15. Heylighen, F., & Bernheim, J. (2000a). “Global Progress I: empirical evidence for increasing quality of life“, Journal of Happiness Studies 1 (3), p. 323-49. (Ф. Хейлиген и Дж. Бернхайм, ***„Глобалният прогрес I: емпирични свидетелства за увеличаващото се качество на живот“***)

16. Heylighen, F., & Bernheim, J. (2000b). “Global Progress II: evolutionary mechanisms and their side-effects“, Journal of Happiness Studies 1 (3). p. 351-74. (Ф. Хейлиген и Дж. Бернхайм, ***„Глобалният прогрес II: еволюционните механизми и техните странични ефекти“***)

17. Heylighen, F. & Bollen, J. (1996). “The World-Wide Web as a Super-Brain: from metaphor to model”, В: Cybernetics and Systems, 1996, R. Trappl (CTJCT.), Austrian Society for Cybernetics, p. 917-22. (Ф. Хейлиген и Дж. Бернхайм, ***„Световната мрежа като свръхразум: от метафора към модел“***)

18. Heylighen, F. (2002). ‘The Global Superorganism: an evolutionary-cybernetic model of the emerging network society”, Journal of Social and Evolutionary Systems. (Ф. Хейлиген и Дж. Бернхайм, ***„Глобалният свръхорганизъм: еволюционно-кибернетичен модел на зараждащото се мрежово общество“***)

Пет избрани краища на света до 2016 г.

Предсказанията за край на света не са от вчера. Тук събрахме най-изявените от есхатологичните прогнози, които се ширят из масовото съзнание:

2009 г. – според разшифровката на центуриите на Нострадамус и Златоуст, която е дал писателят Питър Лори, ще настъпи Апокалипсисът. Масово вярват, че великият французин е посочил точната дата на гибелта на кулите-близнаци в Ню Йорк, и следователно приемат прогнозата му за край на света през 2009-а и нахлуването на пришълците, поробващи остатъка от човечеството.

2011-2012 г. – Изгревът на Петото слънце. Прословутият календар на маите, според който на 21 декември 2012-а идва краят на календарен цикъл, което е и край на света. Високата точност на астрономията на маите звучи като доказателство за истинност. Сигурно е едно – че на 23 декември ще има уникален „парад на планетите“: на една линия, насочена към Земята, ще застанат Марс, Юпитер и Сатурн и ще бъдем свидетели на „огромна звезда“ с необичайна красота.

2013 г. – Рагнарок – скандинавският Апокалипсис. Решаващата битка между чудовищата и боговете, при която загива познатият ни свят. Митичният вълк Фенрир ще погълне Слънцето и в настаналия мрак никой няма да види излязлото от бреговете море поради изплуването на змея Ермунганд, да не говорим за намесата на огнения великан Сурт и коварния Локи.

2014 г. – До Слънчевата система ще се добере облакът космически прах, който ще помете всичко по пътя си. 16 милиона километровият облак е открит от обсерваторията на НАСА през април миналата година. Макар да има подозрения, че това съобщение е тръгнало не на кой да е април, а на 1-ви...

2016 г. – Климатологът Джим Хансен твърди, че точно през тази година ще се разтопят ледените шапки и голяма част от сушата ще потъне под водата.

Моделът на света според космистите: Иван Ефремов, Петър Димков и Николай Рьорих

Тодор Ялъмов

Светът днес е в състояние на динамични промени, част от които се изразяват в поредица глобални кризи – финансови, екологични, социални, технологични, демографски и много други. Водещи политици и специалисти се събират и търсят изход основно от икономическата криза на световния капитализъм. Но една от най-сериозните кризи е футуро кризата, липсата на ясен поглед накъде вървим и какво ни очаква в близкото и по-далечно бъдеще. Постиндустриалното общество изпитва остра криза за модели на развитие, модели и идеи за бъдещите състояния на света. Сегашният едно полюсен модел на света става все по-дисхармоничен и опасен. Природните и космическите закони не допускат продължително време да има дисбаланс в системата, включват се механизмите на хармонизиране и везните започват да се изравняват. Системата или се уравновесява, или се саморазрушава и дава път на други по-хармонични.

Космическата ера на Земята започна през 1957 г., когато сигналите на първия спътник възвестиха това ново начало, а полетът на Гагарин през 1961 г. превърна земното човечество в „космическо“.

През тази година ще отбележим 135-а годишнина от рождението на Николай Рьорих, през миналата отбелязахме 100-годишнината на учения и писател Иван Ефремов, които мечтаеха за „звездно, космическо човечество“. Затова те и много други мислители, разработващи идеите за космическата еволюция, се наричат „космисти“.

Днес космонавтиката и науките за космоса, Земята и най-вече за човека са в дълбока криза и се нуждаят от нова парадигма и свежи идеи. В началото на 2007 г. водещите научни списания публикуваха изводите на учените, че 83 процента от материята във Вселената е „тъмна“, невидима, т.е. неизследвана и недостъпна за днешната апаратура. Не случайно Йежи Лец изрича афоризма „Нашето незнание достигна до най-далечните точки на Вселената“.

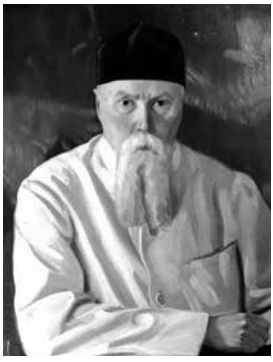

Изключителната динамика на променящия се пред очите ни свят налага ускорено разработване на научните идеи на новата парадигма и използване на богатото духовно наследство на Учителите на човечеството и на „космистите“, между които безусловно са Иван Ефремов, Николай Рьорих и Петър Димков.

Воини на Светлината

Интересът към творчеството и идеите на Рьорих, Димков, Ефремов и други космисти постоянно расте не само във връзка с кръгли дати, а основно поради

изключително острия дефицит на социално актуални идеи в днешния противоречив свят. Какво предлагат и правят Ефремов, Рьорих и Димков, защо те, които са живели през 20 век, са интересни и необходими на хората на 21 век?

На този въпрос едновременно е лесно, но и трудно да се отговори, защото те ни оставят огромно многотомно наследство, с идеи и проекти, част от които са реализирани, но по-голямата част е предназначена за бъдещето.

Основното и общото в идеите и проектите на Ефремов, Рьорих и Димков е разбиране на движещата сила на космическите закони; комплексният, мултидисциплинарен подход към проблемите; залагане основно на развитие на Културата (според Рьорих „ур“ е светлина, т.е. култура е култ на светлината); изключително внимание към духовното здраве, както на отделния човек, така и на нацията и на цялата планета. Те разработват в книгите си и предлагат мащабни проекти, както национални, така и наднационални, глобални по въздействие и едновременно максимално ефективни.

В тези разработки особено ярко се проявява енциклопедичността на знанията на Ефремов, Рьорих и Димков, монолитността на мисленето, универсалноста на представите за макро- и микросвета, за законите на Космоса, прилагани на Земята.

Семейство Рьорих трябва да се разглежда като една споена духовна дружина, в която всеки разгръща уникалните си таланти.

Николай Рьорих – академик, един от плеядата на големите руски и световни таланти на 20 век, мислител, учен-енциклопедист, археолог, пътешественик, писател, поет, обществен деец, изтъкнат художник, Вестоносец на Шамбала, възпял КРАСОТАТА в най-съкровеното ѝ звучене. Създал над 7 хиляди картини, които са езотерични писмена; за тях Ванга казва, че са пророчества, чакащи своята разшифровка от учените на многобройни области на знанието. През 20-те години на 20 век Рьорих организира уникалната 5-годишна Трансхималайска експедиция, част от която съвпада с изследванията на Ефремов. На базата на събраните материали основава Хималайския институт за научни изследвания – „Урусвати“.

Николай Рьорих е първият човек в историята на човечеството, чийто личен мироглед е заложен в основата на международен закон за съхраняване на Културата, известен като Пакта на Мира (Пакта „Рьорих“) – Червеният кръст на Културата (1935 – приет от Лигата на нациите, 1954 – приет от ООН). Н. Рьорих е създател на редица културни организации със световно значение: Музей „Рьорих“ в Ню Йорк, Музей на новите изкуства, Международен център на изкуствата „Корона Мунди“, Институт на обединените изкуства, Обществото на женското единение и др. За художника-учен Н. Рьорих в България са писали статии и книги известни личности като: Николай Райнов, Борис Георгиев, Богомил Райнов, Людмила Живкова, Антон Дончев и др. В България 1978 година е обявена и чествана като „Година на Рьорих“.

Елена Рьорих – създателката на философско-етичното учение „Агни Йога“, вдъхновителка и съавтор на картините на Николай Рьорих, вече е призната от руската наука за изключителен философ, мислител и специалист по религиите.

Юрий Рьорих, по-големият син, е директор и основател на Института „Урусвати“, полиглот, владеещ над 30 езика, притежавал е рядко срещан комплекс от знания, позволяващ да чете и превежда на европейските езици най-древ-

ните писмени източници и да записва по време на многобройните експедиции из Азия местния фолклор – песни, разкази, дори цели епични поеми. Никой в Европа не е познавал толкова точно бита и обичаите на тибетските и монголските племена. Неговите научни трудове за Централна Азия и речници трайно влязоха в съкровищницата на световната култура.

Светослав Рьорих – художник и специалист по тибетската фармакопея, голям приятел на България, вдъхновител на програмата на Л. Живкова Асамблея „Знаме на мира“ преминала под космическия девиз „Единство, Творчество, Красота“; подарил стотици картини на баща си на България.

Всичките произведения на Иван Ефремов са брънки от една верига, определяща стремлението на писателя да вижда в „реката на времето“ единен, диалектично развиващ се исторически процес – от зараждането на живота и разума до най-високите върхове на човешката мисъл и знания по пътя на Космическата еволюция. Мащабните произведения на Ефремов заемат важно място във световната литература.

Петър Димков – Лечителят: обобщил вековния народен опит за запазване на физическото и духовното здраве, излекувал безплатно десетки хиляди тежко болни хора; Родолюбецът: спасил къщата на Васил Левски и Аспаруховия вал, построил Парк-мавзолея „Владислав Варненчик“, ефективен ученик на Учителя – Беинса Дуно, изключителен познавач и пропагандатор на духовното наследство на България. Заедно с изтъкнати български интелектуалци като Николай Райнов, Владимир Димитров – Майстора, Васил Стоилов участва в многостранната дейност на БАР (Българска асоциация на Рьорих) през 30-те години. В писмото-поздрав до БАР на 22 септември 1930 г. Н. Рьорих им пише: „... Именно така ние трябва да постъпваме, служейки на Великата Светлина. Целият свят се е разделил сега на разрушители и съзидатели. Но всеки, който разбира високото значение на културата, ще бъде, разбира се, сред строителите, сред напрягащите енергията си, за да защитят света от злобните усилия на тъмнината“.

Космическите строители

Огромните практически строителни действия на Рьорих, Ефремов и Димков за реализиране на техния модел за развитие на Културата и на света са основани на дълбокото разбиране и ръководене от Космическите закони на еволюцията.

а) Един от основните космически закони е колективният (общинен) принцип на действие и високата морална отговорност за всяко действие.

Затова проектите на Ефремов, Рьорих и Димков са широко огласени чрез творчеството им, привличали са вниманието на международни авторитети и съмишленици и някои от тях са успешно реализирани.

Затова те са в редиците на световните лидери на прогреса – „космистите“, и контактуват или обменят идеи с подобни на тях – Л. Толстой, Махатма Ганди, Д. Неру, Р. Тагор, А. Айнщайн, В. Вернадски, Х. Уелс, Учителя – Беинса Дуно, Ванга и много други прогресивни дейци и Учители.

б) Друг основен космически закон, който разбират и спазват „космистите“, е космическо-историческият принцип – всичко в нашия свят е подчинено на космическата еволюция, то е част от нея и нейните причинно-следствени връзки.

Творчеството на Иван Ефремов обхваща над 6000 години от човешката история и хвърля светлина над бъдещите епохи.

Николай Рьорих търси корените на човешката култура, обикаля и изследва културите на Русия и Европа, Америка и Азия. Тъй като корените на българската история са свързани и с Азия, то Рьорих се докосва и до нея (описва „българските ботуши“ и наши древни обичаи и знания).

Елена Рьорих е в преписка с президента Франклин Рузвелт и го съветва по международни въпроси; семейство Рьорих е в преписка с над 1000 кореспондента по целия свят, затова пищещата машина денонощно трака. Днес са издадени шест тома от това богатство на писма, в които основно се разисква Новата космическа епоха, която идва.

Димков също не се разделя с пишещата машина, всяка свободна от прегледи минута той пише писма или тъй популярните му трудове. Историята не само минава като червена нишка през живота му, но той е активен неин участник – строи и опазва паметници с национално и международно значение, изследва и изучава богомилското движение и българската и световната духовна история.

От еднополюсен към многополюсен свят

Днешният еднополюсен модел на света все по-бързо и ясно се превръща в пречка за развитие на космическата система – планетата Земя. Неслучайно телата се стремят към кръглата идеална форма, която уравновесява противоречията и осигурява хармония на системата. Кой днес би уравновесил еднополюсният американски модел, насочен основно към неограничено развитие на потреблението, решаващ проблемите с груба сила, обричащ планетата на самоизяждане и разрушение? Световната икономическа криза еднозначно показва, че е необходим нов модел за развитието на човечеството.

Ефремов, Рьорих и Димков днес биха казали: „Да, има такъв модел, който осигурява здраве на планетата!“

Една все по-успешно развиваща се държава в глобалния свят, мащабните социални експерименти на която с интерес наблюдават мнозина – това е Индия. Толкова е по-интересно, че интересът на Рьорих, Димков и Ефремов към тази екзотична държава е свързан с нейната древна култура и особено с дълбокото познаване на човека и неговите потенциални възможности. Трябва да притежаваш тяхната огромната ерудиция, за да можеш в средата на 20 век да видиш в тази слабо развита тогава държава – бъдещия световен гигант, лидера, в който бързо се превръща днес милиардна Индия.

Те успяват да видят през годините и разстоянията главните механизми, осъзнават значението на древната култура, които ще осигурят в бъдеще на Индия едно от водещите места в световната икономика и култура. Днес Индия е най-голямата демокрация на света (над 1 милиард население), една от най-бързо развиващите се (с около 9-10 процента годишен ръст) и с огромни инвестиции в образованието. Не само древна култура, но и изградени нравствени ценности, стъпили на религии със световно значение, като будизъм, индуизъм, джайнизъм и други, с изключителна грижа на всички към опазване на духовното здраве на нацията.

Днес Индия дава пример как, залагайки на основния капитал на всяка дър-

жава – човешкия, отваря по 10 000 училища всяка година, дава безплатно образование, включително и висшето, създава специалисти в съвременните научни направления и особено в информационните и хуманитарните технологии, на практика реализира мащабен социален проект, така пророчески наречен от Ефремов „Академия на Скръбта и Радостта“.

Днес едномилиардна Индия, залагайки на своите древни традиции, културни и нравствени ценности и съвременни високохуманни информационни технологии, провежда курс на пробив в бъдещето, реализира един от главните полюси на глобалния свят и дава пример и надежда на много държави по света.

В строителството на Многополюсния свят участват много държави и култури – огромният Китай, Русия, която се съвзема след преминалия през нея валяк на Третата световна война, здравите сили в САЩ и Европа.

В това планетарно космическо строителство и България може да гради своя духовен връх, като разпространява учението на Учителя, играе паневритмия, пее песните на Орфей, използва богатството на народната медицина, обобщено от Петър Димков.

Моделите, предложени в тяхното творчество, се популяризират в България от Клуб за фантастика и прогностика „Иван Ефремов“ – който навършва 35 години успешна дейност, Клуб „Приятели на Рьорих“ – на 10 години, и по-младият, но с нарастваща активност Национален граждански инициативен комитет „Петър Димков“.

Ние сме щастливи, че имаме пред нас жизнения пример и творчество на строителите на Новата епоха, като Иван Ефремов, Николай Рьорих, Петър Димков и много други творци на Космическото бъдеще, завещали ни действени модели с Космически мащаб.

III международна конференция LIMPACS в Индия. Основен доклад изнася българският учен д-р Явор Шопов, директор на Института за древни цивилизации.

Откъде идваме
МИГ
ВИРТ
ХРОНИКИ БАЛЧИК
НОВА БЪЛГАРСКА ФАНТАСТИКА '91
МОДЕЛИРАЙ
ФАНТАСТИКА ЕФРИСТИКА ПРОГНОСТИКА
ЗАПОЗНАЙТЕ СЕ!
ЛЯТО 1984
А. Т. ФОМЕНКО
ДИСКУСИЯ
И. А. ЕФРЕМОВ
В ЕПОХАТА НА УНИМО
ВЕЛИКИЯТ ПРЪСТЕН
НЕВЕРОЯТНАТА РЕАЛНОСТ НА ФАНТАСТИЧНИЯ ДОПУС
БЕНЗИН

Златна гондола по каналите на фантазията

Атанас П. Славов

Почитателите на криминалната литература са много повече от любителите на фантастиката, но я отворете световния каталог Fandom Directory на клубовете и вижте посочените интереси. В 90% от стотиците хиляди феновски обединения ще видите: science fiction, fantasy! И силата на това огромно световно явление – Фендъма, я правят неговите ярки представители – феновете. В предишният алманах от статията Net@Fandom.com узнахте, че компрометиращите името „фен“ футболни маниаци са взели думата от феновете на фантастиката, формирали движението през 40-те години на миналия век в САЩ. Наскоро след смъртта на Фен №1 Форест Акерман имаше търг на неговата колекция от книги и артефакти, която се превърна в световно събитие.

Всяка държава е породила своите водещи фенове, с активното им отношение към фантастиката, с огромните им библиотеки и колекции от уникати, свързани с фантастиката. У нас такива бяха незабравимият Ивайло Христов Рунев и авторът на тези редове, но след смъртта на Ивайло и разпиляването на моята библиотека мислехме, че видът изчезва. Така беше, докато установихме връзка с варненския познавач на фантастиката Венециян Тодоров. Този човек (като в някаква паралелна реалност) е съществувал през всичките тези години и трупал своята колекция с 50 000 единици артефакти, произлизащи от фантастиката – книги, филми, албуми и други. Като личност-генератор, Венециян е предизвикал съществуването на „Задочен клуб на фантаста“, „Ученически клуб на фантаста“ във Варна, в две къщи са настанени неговите колекции, издателската му фирма „Венеция“, наградата “Златната гондола”, финансира не само сбирките на тези клубове, понякога командировките на задочните членове, но и издаването на уникалния фензин „Фантастика и фентъзи“, цветен, ежемесечен бюлетин, който се разпространява „на ръка“ в тираж, достигащ до 200 екземпляра! В електронен вид фензинът може да бъде получен във формат pdf.

По-нататък Венециян сам ще представи своята дейност:

Задочен клуб на фантаста

Венециян Тодоров

ЗКФ (Задочен клуб на фантаста) обединява хора от различни градове на България, свързани от любовта си към фантастиката във всичките ѝ измерения. Основан е през 2001 г. по моя инициатива. Към настоящия момент в него членуват 23 души, плюс още 5-6 нередовни членове. Всички те са от различни краища на страната, естествено около 1/3 са от Варна. Но има и „чужденци“ (българи, живеещи за постоянно в САЩ, Австралия и Германия). Има и руснак. Към ЗКФ функционира и приятно активният Ученически клуб на фантаста (УКФ), включващ две дузини ученици от няколко варненски училища (те не са членове на ЗКФ).

ЗКФ е любителски клуб, който не е юридическо лице, но има вътрешен Устав, правила за работа, календар на сбирките, приблизителен план за работа и главното – цели. Изобщо, сериозна работа!

ЗКФ се събира веднъж месечно във Варна, но поради местоживеенето на членовете му, тези сбирки нямат задължителен характер. Обикновено се събираме 5-8 души. С останалите се кореспондира чрез електронна поща и телефонни връзки. За целта има определен координатор.

Характерно за сбирките е, както и за повечето познати ми клубове в страната, че са от 2 части: първа – официална, на която се върши работата, която трябва да се свърши :), и втора, която е в друга обстановка (на чаша дълго кафе, студена бира и т.н.), и на която също се върши сериозна работа. :)

Често ми задават въпроси, на които бих искал да отговоря накратко тук. Член на ЗКФ може да стане (според Устава ни) всеки любител на фантастиката, който изяви желание за това и покаже знанията си в областта. Към ЗКФ са изградени секциите: „Експерти“ (с по-специални задачки), „Лектори“ (главно за УКФ) и „Слушатели“ (гости и кандидат-членове). ЗКФ се ръководи от Съвет, чийто несменяем шеф е... моя милост (демокрация, ха!). ЗКФ се финансира (при нужда) от фирма „Венеция“, а най-забележителната точка

в Устава е, че всеки член на клуба има право на една командировка до Варна годишно за сметка на клуба. Тази привилегия се ползва от членовете от страната особено през лятото. :)

ЗКФ организира малко мероприятия, най-вече с УКФ, определя символичните награди „Златната гондола“ за Бг фантастика, а основната цел, за която бе създаден, е... но не мисля, че сега и тук му е мястото да издавам толкова важна тайна. :):):)

Фензинът „Фантастика и фентъзи“ („Ф&Ф“) е лично мое дело, необвързано с клуба.

В юбилейния бр. 28 на „Ф&Ф“ написах няколко реда за моята фантастична библиотека с фантастика. Малка част от нея е в офиса, по-голяма – в апартамента на родителите ми (в 2 стаи с препълнени секции, до тавана), още повече – у дома (3 стаи, претрупани с книги, но пък подредени) и най-много – на вилата (2 етажа + маза, натъпкани с кашони, рафтове, стелажи, шкафове и сандъци – ужасът тук е най-голям!). Добре че всичко е описано в компютъра ми, та мога да кажа къде какво се намира (поне приблизително). И да следя бройката. А тя вече е 50 000 заглавия!!! Това е най-голямата библиотека за фантастика в България!

В бр. 28 описах приблизително колко книги, сборници, филми, списания и пр. имам. Сега няма да се повтарям. Ще спомена само, че това е кръвтовски труд, започнат несъзнателно може би още преди 35 години. Доколкото си спомням, първата НФ книга, която прочетох, беше „Калисто“. Помните ли я? Соц-фантастика, но пък ме зарази.

Днес, вече страстен колекционер, чета що-годе избирателно, но събирам всичко; ВСИЧКО, що може да се нарече фантастика. Колекцията (ако мога да нарека така това изобилие от книги) ме затрупва отвсякъде, но не се оплаквам. Оплаквам се само от липса на време. Работа, работа и пак работа, а след работа – това, което правя по библиотеката, е да вписвам в електронния каталог новопостъпилите неща. А те са бол! Тук е мястото да благодаря на някои хора (други ще пропусна несъзнателно...) – Галин Стаменов от Шумен и Германия, Венелин Стоименов от Варна и Австралия, Петър Николов от Варна и Чикаго, Ото Фрело от Рощок, Джон Пърсел от

Уоруик, Наталия Романчук от Киев... БЛАГОДАРЯ ВИ, че помагате библиотека „ВТ“ да се обогатява!

По инициатива на варненския Ученически клуб на фантаста в края на юни бе проведен импровизиран конкурс за корица на Бг фантастична книга. За незапознатите: клубът, основан през 2003 г., първоначално обхваща ученици от V ЕГ, но впоследствие някои отпадат, а се включват ученици от други училища във Варна. Към края на юни 2007 г. броят на действителните членове е 16. Клубът е любителски, няма устав или управляващи органи, а се ръководи (и финансира) от Задочния клуб на фантаста. Първата инициатива на учениците бе през миналата година, когато те организираха и проведоха конкурс за фантастичен разказ, като най-добрите бяха публикувани в специално „Приложение” към „Ф&Ф“. Конкурсът за корица е второто интересно начинание на младите варненци.

Сивостен

sivosten.com

„Сивостен“ е създаден през 2003 г. като наследник на редица сайтове, посветени на първата българска ролева игра Ендивал. Макар и първоначалните публикации да се въртят около ролевите игри – приключения в света на Ендивал и разкази на фенове – „Сивостен“ бързо привлича разнороден екип от автори, които го развиват и дообогатяват в различни посоки – Литература, Филми, Наука, Творчество.

Обособени са три основни модула – Портал, Списание и Форум.

Порталът е средище за почитателите на ролеви игри; тук всеки може да започне свое собствено приключение или да се включи във вече съществуващо, като се играе както по утвърдени системи и сетинги, така и в създадени от самото въображение на играчите светове.

Списанието започва като месечно издание, но след известен период преминава към ежедневно публикуване на статии, за да отговори на предизвикателството да поднася информация в почти реално време – било то ревю на нов филм, рецензия за книга или статия по наболял обществен проблем. Макар в началото Списанието да се придържа към точно определени рубрики, впоследствие екипът разгръща творческия си потенциал, за да се спре на едно простично мото – „За интересното около нас“. При все че Списанието разчита основно на сплотен екип творци, които да обменят идеи и да представят интересни теми, „Сивостен“ винаги е давал равен шанс на читатели или външни автори да се включат със статия по интересна тематика и да заинтригуват аудиторията. Всеки участник пише за това, което го вълнува, споделяйки въодушевлението и страстта си с останалите. Желанието на „Сивостен“ да се превърне в трибуна на млади творци, насърчавайки всячески изявите им, е и причината дизайнът да се промени няколко пъти за четирите години от съществуването му. Използвайки последните достижения на уеб-базираните приложения, „Сивостен“ предоставя техническата възможност на всеки желаещ да се включи с публикация и дори да разработи свой собствен цялостен проект на дадена тематика.

Обратната връзка с читателя е друг съществен акцент в идеите на „Сивостен“ и отговорността за това се пада на Форума. Форумът е разделен на категории, които кореспондират на тематиката на Списанието, а „темата за коментар“, включена във всяка статия, дава възможност на редовия читател да попадне директно във Форума и да дискутира публикацията, която му е направила впечатление. Макар и свързан тясно със Списанието, Форумът предоставя много по-широк избор на теми, които да бъдат дискутирани. Наред с обичайните секции като Литература, Филми и Спорт, във Форума се радват на голяма популярност и Митове и Легенди, Наука и Технология, Творчество и Изкуство. Освен арена на разгорещени спорове Форумът е и катализатор за спонтанни творчески съревнования – точно оттук тръгват конкурсите за есета и кратък разказ.

Англоезичната версия на „Сивостен“ е вече факт и усилено се работи по превеждане на най-добрите материали от българското издание, като целта е да се наблегне на представянето на български творци. За да продължи традицията си в насърчаване на млади автори, „Сивостен“ организира поредица от малки конкурси на различна тематика, от фантастичен разказ до пътепис.

Сивостен размишлява на глас

Добре, как започна всичко това, откъде тръгна Сивостен? Мъча се с разни философски и екзистенциални въпроси, кое беше първо – кокошката или яйцето? Макар че в наши дни вече е трудно да вярваш дори на яйца...

(откъс от „**Великденски яйца – и то какви**“ (категория Популярни), автор Любен Загорчев – LifeJoker, http://www.sivosten.com/content.php?review.467)

… По време на разцвета на фирмата, освен с качествените като изработка бижута, Фаберже остава в историята предимно с прочутите си великденски яйца, своеобразен символ на „царизма“ в Русия. Общо 50 и две незавършени, те са уникални произведения на бижутерството, издигнато до изкуство, или пък олицетворение на кича, в зависимост от вкуса на субекта. Всяко едно от тях е внимателно конструирано и изобразява някакво събитие от живота на Империята и царското семейство, превъплътено в злато и скъпоценни камъни…

… Първото е поръчано от цар Александър III като великденски подарък за жена му и е най-обикновено от всички. На външен вид изглежда като обикновено яйце, но подобно на матрьошка в него са събрани златен жълтък, златна кокошка и миниатюрна корона с рубин. Явно силно впечатлена от новата си играчка, царица Мария показва радост, достойна подобни подаръци да се превърнат в традиция. А Фаберже, разбира се, се оказва най-подходящият и достоен майстор за подобна задача…

… Николай II продължава традицията, като дори поръчва и по едно яйце за майка си, като по този начин между 1885 и 1917 г. са изработени общо над 50. След революцията повечето от тях намират пътя си към частни колекции, разпродадени от Сталин, понякога срещу смешни суми. Други се загубват, но някои все пак остават в Русия и в момента са изложени в Кремъл…

Всъщност ако се замисля за началото на онлайн-списанията, форумите, интернет, целия този технологичен бум, който промени живота ни из основи, веднага се сещам за компютъра...

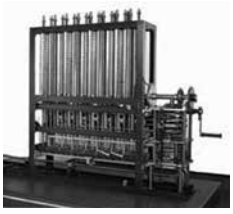

(Откъс от „**Кратка история на компютъра**“(категория Популярни), автор Иван Атанасов – Симба, http://www.sivosten.com/content.php?review.387)

Къде се крият историческите корени на модерния компютър – задавали ли сте си някога този въпрос? Ако го зададете на десет човека, най-вероятно ще получите десет различни отговора. Някой ще ви каже, че основите на модерните персонални компютри са налети преди повече от две хилядолетия с изобретяването на сметалото; друг ще посочи VIII–IX век, времето, когато математиката и арабските числа си проправят път към Европа; трети ще каже уверено XVII век и ще посочи Джон Непер и неговата система за умножаване на числа; четвърти ще назове 1642 г. като рождена дата на идеята, и Блез Паскал като баща на първата изчислителна машина. Да, всички тези изобретения са проправили пътя на идеята за изчислителната машина във вида, в който я познаваме. Към бащите трябва да добавим и Готфрид Вилхелм фон Лайбниц, Чарлз Егзейвиър

Томас с неговия механичен калкулатор, и естествено професор Бабидж...

... Кога се появява на бял свят електронният компютър, ще попитате. В периода 1937–1942 г. Тогава един физик на име Джон В. Атанасов, в сътрудничество с Клифърд Бери, създава ABC (Атанасов-Бери Компютър) – първият компютър, използващ модерни тригерни техники, вакуумни лампи, и първият, в който се използва концепцията на логическите вериги и двоичната аритметика. Интересно е, че до 1973 г. патентът на ENIAC на Мокли и Екърт юридически превръща тяхната разработка в първия електронен компютър, но Федералният съд заличава патента и така справедливостта е възстановена...

Компютрите – освен да решават проблеми, които не биха съществували, ако нямаше компютри – могат и да забавляват. Игрите достигнаха нови висоти в създаването на измислени светове, при това светове опасно истински и пристрастяващи...

(Откъс от „**За World of Warcraft и пристрастяването...**“ (категория Компютърни игри) , автор Димитър Грозданов, http://www.sivosten.com/content.php?review.716)

... Прекарах близо година и половина из земите на Азерот, а впоследствие и на Аутленд. Със спътниците си съм повалил в битка четири божества, дузина дракони и още два пъти по толкова демони, немъртви и други различни по вид и по форма големи, лоши и враждебно настроени чудовища. Пътувал съм с коне, грифони, кораби и цепелини. Видях заснежените върхове на Каз Модан, тъмните джунгли на Фералас, пясъците на времето в Танарис, блатата на Зангармаш и достигнах отвъд ефирните кристали в Недърсторм...

...Тук стигам до въпроса „Защо WoW достига такива степени на маниакалност?“ Защо хората откачат толкова много по купчина пиксели? Не бих се наел да давам цялостен отговор на въпроса. За мен обаче причините основно са две. Първата е лекият и пристрастяващ геймплей, а втората е вроденият чисто човешки стремеж за налагане на „естествен подбор“. Неистовото желание да си „повече“ и „над“, въобще да си толкова ъбър, че над теб да е само небето. Докато не минеш и него. Много са хората, които не успяват да го надживеят. И в маркетинговите отдели по света го знаят...

... Ако някога ме попитат дали съжалявам за времето, изгубено в игра, бих казал: по-скоро не. Най-вече заради колорита и тръпката, които ми остави. Много биха казали, че други неща носят далеч по-силно усещане – алкохолът, сексът, музиката, танците и прочие. Напълно съм склонен да се съглася, че може би е така, но пък нищо не носи точно същия дух, както WoW. И, предполагам, всяко MMORPG. Дали някога бих започнал отново? Не мисля. Но пък иде експанжън и човек никога не знае. Истинското удоволствие се намира в правилния баланс между количеството и качеството. Или поне така казват.

Нима една игра може да бъде такъв наркотик? Или всички сме склонни към пристрастяване, а само можем да избираме към какво. Свободни ли сме всъщност?

(Откъс от „**Съмърсет Моъм: „Души в окови“** (категория Литература), автор Александър Арсов, http://www.sivosten.com/content.php?review.740)

... А сега да си поговорим малко *за човешкото робство* – един разнообразен до пределите на безкрайността феномен, намерил в „Души в окови“ блестящ, многопластов и проникновен израз, който поне за мен остава ненадминат. Тук отново се връщам на мисълта си, с която започнах тази статия. Ние всички сме роби – раждаме се, живеем и умираме като напълно безправни същества, които по отношение на свободната воля не притежават нещо повече от една илюзия. За почти всички това е напълно достатъчно – те са като трамваи, които се движат все по едни и същи релси, докато накрая не отидат за старо желязо, пък и някой трябва да плаща данъците – ако трябва да използвам езика на Моъм. Ограниченията, които обществото налага на индивида, са нищо в сравнение с оковите, в които човек е способен сам да се окове. Те са многобройни и многолики. Някои се уповават в религията и църквата, които толкова са затънали в церемониално лицемерие, че отдавна нямат нищо общо с вярата, която евентуално би могла да бъде някаква опора. Други са обладани от злия демон на идеализма, който е неразделна част от тях до смъртта им, след която все едно че никога не са живели на този свят – напразни и пропилени животи. Трети боготворят изкуството и изпадат в заблудата, че посредствеността им е начало на истински гений, докато не свършат като алкохолици с разсипан от промишлени количества абсент организъм. Знаете ли обаче кое е най-голямото робство, на което могат да станат жертва несъвършената човешка душа и жалкото тяло человеческо? Любовта!...

Любовта като окови на душата... Започнах да се плаша, да губя надежда и вяра в идущото бъдеще...

(Откъс от „**Доминго Сантош – „Бъдеще несъвършено“** (категория Литература, Фантастика, Поредица „Библиотека Галактика“), автор Димитър Стефанов – Cliff, http://www.sivosten.com/content.php?review.435)

... Само 150 години след началото на техническата революция сме заобиколени от всякакви машини, без които вече трудно можем да си представим живота. Рушим неща, които не можем да създаваме, без да помислим за утрешния ден и без поглед към бъдещето.

А утре? Когато дойде денят, в който няма да можем да виждаме дори и ръката си от вечния смог, когато лондонската мъгла ще ни се струва чист въздух и когато всяко излизане без маска ще е смъртоносно. Когато „дишам“ ще е с двойно значение. Когато ивицата чисто небе ще е привилегия само за богатите, живеещи в своите летящи градове-платформи...

... Чета „Бъдеще несъвършено“ за пореден път и си мисля колко прав е бил Доминго Сантос. Пазарувам в супермаркет

и плащам в брой, а повечето хора подават пластмасовата си карта с пластмасова усмивка (те са щастливи). Отивам на купон, където музиката гърми в ушите ми, и не оставя възможност за разговор, а единствената мисъл в главата ми е защо стоя още, но хората около мен се опитват да подхванат ритъма, помагайки си с различни опиати (те са щастливи). Влача мизерното си съществуване в мръсния град и гледам с копнеж планините, но тълпата ме повлича. Тя не забелязва мръсотията около нас, въздуха, който вече е невъзможен за дишане, водата, която пият, химията в храната. Но това не е най-важното, нали са в големия град (те са щастливи)...

Не, не може да е толкова страшно това бъдеще! Все още можем да мечтаем, все още можем да полетим, особено сега, звездите никога не са били толкова близо...

(Откъс от „**SciFi обзор: Най-най космически съдинки**“ (категория Филми и Анимация, Поредица Фантастични сериали), автор Ангел Генчев, http://www.sivosten.com/content.php?review.783)

... Космическите съдове – от Ентърпрайс до локвоскачача на Шепърд – са неразделна част от битието на научнофантастичните сериали, или поне онези седемдесет и пет процента, които се развиват и в Космоса. Освен това, те са и може би най-горещата спорна точка между строгите научници и разкрепостените фантасмагорици – започнем ли от вездесъщия звук „фиу“ и маневрите във вакуум, през подпространствения преход, та по пътя до биомеханизмите, кристалните матрици, йонните фунии и въобще какво ли още не...

... **Top 5: Най-пипнатите тежки съдове на околния космос**

1. Battlestar Galactica: the Battlestar “Galactica”

Немалка част от преимуществата на „Галактика“, които не ми оставят друг вариант освен позицията на фаворит, произтичат реално от целостта на сериала и детайлните му подробности. Малките факти около някога могъщия кандидат за музеен експонат, с всичките му умишлено назадничави решения, в това число командир, бръснещ се със сглобяема самобръсначка с ножче.

Галактика може и да губи точки елеганс, но печели огромно количество практичност и реализъм. Огромните докове, позволяващи критични пригалактявания, поведението на множеството противовакуумни батареи. Фактът, че след всяка схватка изглежда все по-изтощена и смачкана, дори и съвсем по корпуса си, който съвсем не се лекува магически. Зависимостта от жизненоважни ресурси. И без да изгражда облик на непобедимост и превъзходство, бойна звезда „Галактика“ претворява вероятно най-обземащият образ – старият, но непреклонен гигант, който дори поставен на колене, продължава да се сражава.

Ако пък звездите не ни донесат нужната утеха, винаги можем да обърнем поглед към алтернативните светове и да се запитаме „какво би било, ако...“

(Откъс от „**Интервю с Йоан Владимир**“ (категория Литература, Фантастика), автор Т. Христов, http://www.sivosten.com/content.php?review.291)

... **В**: И пак да спомена Теллалов – останах с впечатление, че „Атентатът“ е антитеза на неговото „Пълноземие“, друг поглед върху благоденствието, което връщането към езическите религии (или змейовете) биха ни донесли... На прав път ли съм? :)

О: През 2002-а с Ивайло Иванов-Търновски започнахме да пишем общ роман. Романът трябваше да е буквално „змейски киберпънк“. Самият термин „змейски киберпънк“ се роди в една словесна престрелка между нас двамата във форум „Фантастика“ на Дир.бг и полу на шега, полу на сериозно започнахме да пишем точно такова нещо.

Действието се развиваше в постапокалиптична София, в която змейовете бяха взели господство и се мъчеха да спасят човеците от естествената им склонност към самоунищожение. Имаше много екшън, пукотевица, глобална мрежа и върколаци, разбира се, имаше един витек, който се опитваше да спаси една Книга, въобще чудовищна еклектика, обречена по начало. Не се получи и го изоставихме. С част от представите и идеите, които обмисляхме тогава, две години по-късно аз написах „Атентатът“. Преместих действието в Търново, населих го с „мои си“ герои и вместо киберпънк, написах философско фентъзи. Ивайло много хареса какво съм направила с неговия град.

В този разказ и в „Пълноземие“ наистина са описани сходни социални модели. Но третираните проблеми са много, много различни. Ники се интересува от чисто социалните аспекти на едно змейско общество. Докато за мен змейското общество е просто декор, в който разполагам етични, дори мистични проблеми на взаимовръзката духовно-плътско. „Пълноземие“ е НФ – алтернативна история, докато моят разказ си е фентъзи...

Дали актьори сме в театър, ту добър, ту малко лош? Ролевите игри са мощен стимул да развихриш въображението си в пълна степен...

(Откъс от „**Ролевите игри на екрана**“ (Категория Ролеви), автор Константин Делчев, http://www.sivosten.com/content.php?review.334)

За прословутата серия на Декстър:

Не можем да пропуснем важния почти колкото излизането на „Здрач над Ендивал“ епизод на Декстър. Все пак огромен процент хора са се запалили точно от него. С голяма сигурност можем да го титулуваме най-важното парче телевизионно предаване, касаещо РИ, що се отнася до брой зарибени и качество на представянето на хобито.

В него се описват (далеч по-успешно, отколкото в изброените игрални филми) основни ситуации за ролевите игри – има си dungeoncrawl, има си групичка от рейнджър, маг и войн, има си екшън, има си напрежение. Освен това показва самия процес на игра – играчи, разказвач, зарове, DM screen, карта на подземието, фигурки и прочие. Последователно успява да се заиграе с:

– мънчкините – Декстър искаше да е Gygax, the 27th level fighter/mage with a +18 soul sucking sword – намиг Basic D&D

– злите водещи – в лицето на Декстър, който всячески се стремеше да избие героите на другарите

– твърде добрите водещи – в лицето на Ди Ди, която след кратка разходка из подземието... директно пристъпва към награждаването.

И разбира се всичко това се случва в магическия свят на играта Monsters & Mazes.

Като цяло филмчето се справя блестящо с повече цели, отколкото могат да си поставят кой да е от описаните игрални филми.

Като че ли в крайна сметка май музиката ще спаси света...

(Откъс от „**Ексклузивно: Siddharta @ Сивостен**“ (категория Музика), автор Ангел Генчев, Любен Загорчев – LifeJoker, http://www.sivosten.com/content.php?review.547)

... Най-популярната днес словенска рок група, Siddharta, започва кариерата си преди дванадесет години. След трудните първи крачки, от пробива си на родна сцена насам, талантливите словенци бележат бляскав възход от ъндърграунда до диамантения в Словения албум *Rh-*, адриатическите награди на MTV и турнетата в Централна Европа.

В: Имахме известен диалог – използвате ли традиционни или фолк ритми във вашите песни? А какво мислите за „балканската“ музика като цяло?

О: Като славяни, няма нищо учудващо, че намирате нещо от традиционното у нас. Но това в никакъв случай не е умишлено. Ако харесаме дадена мелодия, която сме съчинили, ще я използваме – независимо дали напомня древните славянски корени. Но бих допълнил, че има и известно влияние на келтски ритми в музиката ни... дори може би повече от славянските.

Колкото до „балканската“ музика – не харесваме така нареченото „турбо“. Извън него обаче, Балканите имат много да предложат... като музика или не.

В: Чувствате ли се като звезди?

О: Не. Музикалният ни успех е плод на тежка работа и множество безсънни нощи. Добре знаем откъде сме тръгнали и се отнасяме с нужното уважение към всеки момент от кариерата си. Мисля, че „славата“ не ни е променила...

„Фантазия без граници“

free online списание за интересни работи

fantasymagazine.org

Анелия Иванова – Suffer

Историята на нашето списание – „Фантазия без граници“, е доста кратка и започва на една автобусна спирка, на която Пламен Партинов (известен повече като PChopat) – бъдещият главен редактор и дизайнер на списанието, си седял и си помислил „Защо не направя списание, в което да пиша за разни готини неща?“. Споделил идеята си с Илина Конакчиева (Hellen), понастоящем наш безкомпромисен коректор и автор, и заедно набързо събрали екип от приятели, с който на 9 януари 2009 г. (рожденият ден на официалния сайт за ЛАРП в България www.larp-bg.org) представят 49-те страници на първия брой на списанието. Оттогава то „излиза“ редовно на 9-о число всеки месец, и за краткия си живот увеличи обема си, събра немалка фенска маса и стабилен екип от автори, готови за едно потупване по рамото (а доста често се минава и без това) да прекарват много безсънни нощи в писане на статии. До настоящия момент скромният ни авторски екип се състои от Мирослав (Mandalorian), Александър (Pandemonium), още един Александър (GraHaz), Вяра (Limbonic), Мария (The_Fallen_One), Васил (Исуз) и Виктор (Gil-Galadh/Христоз... по-добре не питайте) и моя милост – Анелия (Suffer), която се присъедини към екипа чак за третия брой. Не може да не се спомене и нашата фотографка Петя (Dreary) и нашият талисман – дракончето Пепелиъш Годзилиус Имба-Нуубски IV (накратко: Пепи), без които списанието просто нямаше да е същото.

За „Фантазия без граници“ може да се каже много, и аз ще кажа доста, но най-точно го характеризират простите думи, с които започва първият ни брой и които на мен лично (тогава все още от позицията на читател) направиха много силно впечатление:

„Пред очите ти се излюпва един проект, който няма да промени света, не иска да променя теб и, надяваме се, няма да промени нас. Защото ние се харесваме каквито сме си. Това, което ни събра и което, надяваме се, е довело и теб тук, е фантазията – тази, с която сме въоръжени и която не се страхуваме да използваме. Във „Фантазия без граници“ няма да прочетеш нищо за политика, за проблемите на студентите, за това колко сме зле или за това как няма да се оправим.

Нито пък ще намериш информация за последния писък на модата в прическите, хороскоп или 10 уникални съвета как да не си смотан/а. „Фантазия без граници“ е списание за интересните неща, които правиш в свободното си време. Ако в свободното си време се интересуваш само от прически или само от политика, още отсега ще ти пожелаем приятен ден и успех в живота – това списание не е за теб. Ако обаче знаеш какво е ЛАРП или възстановка и си участвал в такива, играеш компютърни игри или поне знаеш какво означава ММО, харесваш малко поздрава музика, филми, които не са колежански комедии, и знаеш какво е аниме, независимо дали ти харесва, четеш фентъзи или фантастика – всички тези заедно или пък някои от тях поотделно, казваме ти добре дошъл и се надяваме да прекараш добре и да прочетеш нещо интересно.“

За „Фантазия без граници“ може да се каже, че се движи по отъпкания път на онлайн списания като ShadowDance и Сивостен, но в много отношения то е уникално и новаторско. Първата съществена разлика е, че е месечно списание и излиза на точно определена дата всеки месец. Друга разлика е форматът му: то не е типичното онлайн списание – уеб-страница с раздели, в които са статиите. Въпреки че единственият начин да се открие списанието е на уебсайта му – www.fantasymagazine.org, то е оформено и „готово за печат“ и се сваля като pdf файл. Графичното оформление на кориците и на страниците на всяка отделна статия създава по-пълното усещане, че четем списание, само че на компютъра.

Най-съществената разлика на „Фантазия без граници“ от всичко излизало досега е амбицията му да обедини различните интернет общества, споделящи интереси в обща посока – никое списание не е обхващало толкова голям кръг теми, които все пак са тясно свързани помежду си. Ще се опитам да обясня това по-нагледно, като накратко представя съдържанието на „изданието“ по раздели.

Най-големият по обем раздел е този за ЛАРП. Ако трябва да се обясни с две думи що е то Live Action Role Play, или накратко LARP: ролева игра на живо, в реални условия. Участниците приемат роли и „изиграват“ действията на избраните от тях персонажи сред обстановка, която в максимална степен се доближава до реалната за героите. Това донякъде наподобява театър, където актьорите носят съответни на постановката костюми, говорят и се държат по начина, по който се държат техните герои. Несъмнена е връзката и с историческите възстановки, каквито се провеждат от години и в България. Разликата с тях оба-

че е, че сценарият при ЛАРП-а е отворен, краят не се знае и изходът от дадена битка или преговори зависи само от постъпките на участниците или успеха на определена тактика. Тъй като всички в екипа на списанието се интересуват от ЛАРП, той естествено се наложи като основната тема във всеки брой. Най-често се описват и обсъждат случилите се през изминалия месец ЛАРП събития. Включват се и теми като историята на тази субкултура и световните ЛАРП тенденции, както и полезни и интересни статии за инвентар и оръжия, някой път съпроводени със справедлива критика.

Важно място заема и разделът за компютърни игри, в които най-често специалистът в тази материя – Mandalorian, ни запознава с най-доброто от новоизлезлите игри, разказва за класики, които, ако сме пропуснали, със сигурност трябва да си наваксаме, или издава тайни „от кухнята“ за предстоящи гейм събития.

Разделът за филми и аниме също представя новите течения в тези изкуства и „стари ленти“, които си заслужават да се видят. Отделят се и страници за по-големите събития в аниме и манга фенските общества – фестивали, празници на японската култура и т.н.

В секцията за книги се набляга на новите български и преводни издания. Целта й е да разшири познанията за случващото се на книжния пазар и да препоръча стойностните неща сред огромния и засипан с посредствена литература пазар.

Малко странно, но и някак логично тематиката, за която става въпрос дотук, е обвързана с по-тежката музика, на която във „Фантазия без граници“ е отделено „почетно място“. Наред с ревютата за нови албуми и статиите за скоро провели се концерти, винаги се помества информация за предстоящи събития и новости около някои групи. Във всеки брой има и интервю с група от българската ъндърграунд сцена.

Последният, и най-разнообразен по съдържание, раздел включва всякакви „интересни“ и забавни неща, които могат да обогатят общата култура на човек или поне да му доставят удоволствие при четенето. Тук се помества рубриката „Същество на фокус“, разказваща за даден вид митични или фантастични животни/духове/сили и прочие. Тук се включват и статии с малко по-различно съдържание, които можем да класифицираме като „други неща, които правим/гледаме/развиваме когато не правим всичко изброено по-горе“ – други ролеви игри, по-традиционни спортове и т.н. Най-новото в този раздел, което е моята най-приятна задача от всичките, свързани със списанието, са статиите и интервютата с фентъзи художници – както почти неизвестни родни творци, заслужаващи повече хора да ги видят, така и някои от световноизвестните в жанра.

Както се видя, във „Фантазия без граници“ няма обособен раздел Фентъзи и Фантастика. Без капка преувеличение може да се каже, че тези два термина, разширени леко до толкова хубавата дума Фантазия, присъстват навсякъде, като обединяват всичките толкова различни ъндърграунд и интернет култури. Те са това, което свързва ЛАРП-а с филмите, книгите, игрите, аниметата и всичко останало, което може да се намери на страниците на нашето списание.

И ако след всичко прочетено сте намерили нещо, което да ви впечатли или заинтригува, заповядайте във фантастичния свят, който градим с много труд и любов, за да докоснем или приобщим към него дори и още една душа, още един нов приятел.

Казанлъшки светлинки

Една история за смях, купони, паралелни реалности и приятелство

Габриела Петрова

„Елф*ш*ето го няма! О, ела да нагушкаме елф*ш*е номер две тогава!“ – такива весели и изпълнени с копнеж думи те посрещат в уютната стаичка на фентъзи клуб „Светлини сред сенките“ в народно читалище „Възродена искра“ – град Казанлък. Сградата прилича на малко замъче със зелен купол и закачливо махащи ти бели прозорчета. Когато влезеш през главния вход, попадаш в магичния свят на детски рисунки, които красят стените и те приканват да се потопиш в света на детството. Местенцето за творене/мечталнята :) на Светлинките е стая на първия етаж. Открехваш пъстро налепената в зелено и лилаво (цветовете на клуба) вратичка и попадаш в света на World of Warcraft, Walt Disney, „Властелинът на пръстените“ и други вълшебни филми, които буквално ти смигат от плакатите по стените.

Зад едно от двете компютърни бюра седи Боряна Коскина – редактор. Тя недовижда и не чува добре, но успява да говори и разказва само с усмивка. Зад другото бюро са Валентина Димова, ръководителката на клуба – енергична млада жена, с вързана на опашка руса коса като на Люк Скайуокър и тъмни очи като на Киану Рийвс и плътен, извисяващ се над детските глас – понякога и нежен като арфа, закачлив и стоплящ.

Валя е завършила Теология в СУ „Климент Охридски“ и грижата за децата е нейна лична мисия и удоволствие. Валя, Теньо, Стефан, Димитър, Маринела, Анелия, Боряна, Иоана, Станислава, Симо, Дидо, Мая, Вики са големи приятели – и само част от семейството Светлинки. Събира ги тук любовта към фентъзито, фантастиката, писането и игрите.

През читалището са минавали най-различни деца, мнозина от които са посещавали летните Академии, и Валя помни всяко едно от тях – с такъв трепет разказва за всеки малчуган и пътя, който е извървял дотук, посещавайки читалището. Към задругата на „Светлини сред сенките“ обаче тя се привързва особено много; нещо повече – децата са ù като втори дом и семейство.

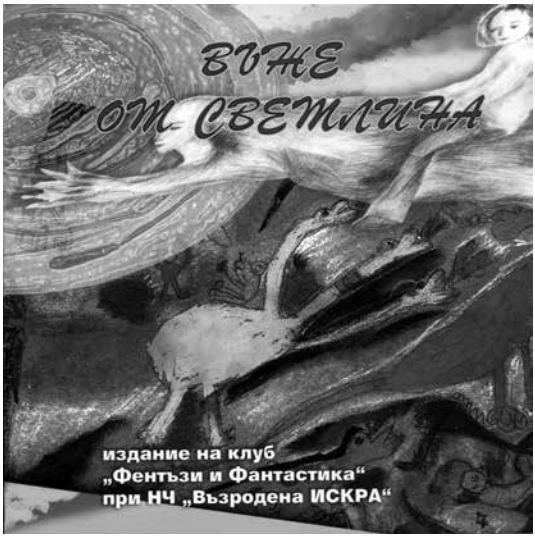

„Теньо е талисман на клуба“ – казва Валя и си спомня как един ден той дошъл в читалището заедно с майка си, която се чудила какво да го прави това непослушно дете. След няколко прекарани дни с Теньо Валя се възмутила и казала на майката: „Това момче има талант и го взимаме при нас“.

Освен порасналото, леко пълнич-

ко, усмихнато момченце с очила, другите герои са Симеон и Диян, които са приети тази година да учат в Пловдив. Дидо – с информатика (той създава и поддържа клубния сайт (http://svetlini-sred-senkite.awardspace.com), а Симо – авиация. Вики, Мая и Станислава също са ученички. Техният връстник Стефан, един от най-активните автори и илюстратори, е кръстник на клуба, а Маринела сътворява кориците на книгите.

Фентъзи клуб „Светлини сред сенките“ е създаден на 2 септември 2004 г. от Иоана, Теньо, Калин, Шенай, Десислава и Габриела. По-късно се включват Боряна, Анелия, Мая и Йоанна. Първото име на клуба е „Фентъзи и Фантастика“.

Първата им книжка „Въже от светлина“ е поучителна история за малки и големи, в която Йън и Аню (в имената им откриваме символиката на Ин и Ян) се изкачват по въже от светлина до Луната, където се запознават с дружина от чудновати същества, сред които са и мъдрите преоплии. Въпреки че не претендира с обем, „Въже от светлина“ е невероятна приказка, в която има много от топлината, която ни липсва в истинския живот. Изненадах се от лекотата на изказа, истинността на думите и най-вече проникновеността, с която деца описват и разказват неща, в които и възрастните трябва да се заслушат.

Втората излязла книга на клуба се казва „Шахтата“. В нея героите попадат в интересен свят, който се намира под училищна шахта, населен както от приказни създания, така и от самите писатели, които са вплели много от себе си в образите на героите си.

„Някои неща не могат да се обяснят, но знаем, че са така“ е лайтмотивът на „Монетата“ – първа част от поредицата „Аурелион: Вечният баланс“, която ни учи, че приятелството е най-важното, но има и съмнения, на които го подлага съдбата. „Тези, които съумеят да запазят детското в себе си и да го пренасят през времето, са благословени“ – казва големият немски писател Херман Хесе.

„Аурелион“ е плод на истински живи наблюдения на седем млади творци: идеята тръгва от Димитър и е прегърната от другите Светлинки. Изумително е, че чрез книгата, писана в тази крехка юношеска възраст, младите дават отговор на много въпроси, които затрудняват дори възрастните, и доказват, че през погледа на детето вечните житейски дилеми имат по-лесно разрешение.

„Страданието се забравя. Важно е какво се случва след това.“

В „Аурелион“ има по малко от най-хубавото: философски поглед върху нещата, фантастично проблясване, фентъзи докосване, приказно намигане и новаторство: жанрът му може да бъде определен като ню уиърд (от англ. „нов чудноват“).

Зад фантастичната фасада на героите – джуджето Типодин, малкото елфче Айк, наемничката Киа, магът Мефоди, врачката Ализабет – и изобретенията: енергомобил, турбоцепелин, ракетострел и др., лесно откриваме човешките копнежи за щастие, обич, приятелство и най-вече желанието да се грижиш и да се грижат за теб.

Фантастичният клуб кандидатства за рекордите на Гинес за най-много автори на една книга, но засега децата не са получили отговор. Аз им го пожелавам с цялото си сърце, защото не е ли чудо да видиш в свят, в който четенето, писането и взаимното Бъдене са все по-непознати и непознаваеми неща, двайсетина творящи създания, посветили се изцяло на това?

„Светът и нещата в него се усещат най-добре чрез същества, към които си привързан.“

„Един мъдрец ми беше казал, че чудото иде при този, който вярва в него...

Ей го на! Дойде, докато си мислех как ще дойде... самичко намери ръката ми...“

Материалът е публикуван за първи път в сп. Старлайтър, бр. 12/2007 г.

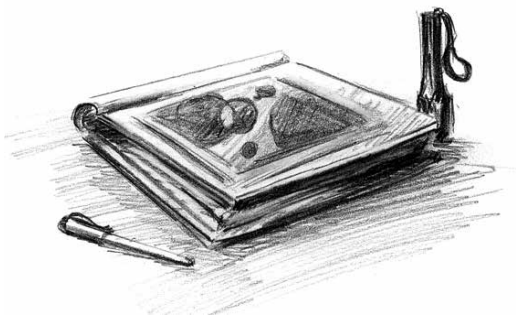

Сред светлини и сенки

разговор на Калин Ненов със „Светлини сред сенките“: откъси

Калин: 01.12.2006 сред Светлинките *(фентъзи клуб „Светлини сред сенките“).* Първо искам да ви питам за историята. Знам, че преди самия клуб „Светлини сред сенките“ е имало летни Академии, но искам да се върнем още по-назад. Откъде започва Валя?

Валя Димова (*известна и като Валанс Диморие*л): Аз имах щастието да попадна на родители, които много се интересуваха от това какво правя, какво измислям, въпреки че бяха обикновени хора – готвачи. От съвсем ранна възраст, почти бебешка, съм имала интереси към космоса, към звездите. Майка ми се консултираше с една пенсионирана учителка, която много ми помагаше и ми препоръча чудесни книги. Например „Питър Пан“, в която буквално се бях влюбила, „Малкият принц“, която тогава приемах като дете, само детската история в нея, Бамби, Маугли, истории, свързани и с природата, и с фантастиката, и с фантазията. Научих се да чета на четири и половина, и да пиша също... Първите ми опити да измислям не ги помня, но са много ранни, преди училището. Аз не ходех и на градина, много ме глезеха, гледаха си ме вкъщи (*смее се*). Това е помогнало явно, защото се развива един индивидуализъм. На децата често им казвам, че това да си различен е гадно, болезнено, обаче като го преодолееш, си по-интересен и повече неща можеш да създадеш.

Така израснах различна и като тръгнах на училище, се оказа, че това, което мога и което не смятам за нещо кой знае какво – просто си мисля, че всички деца са като мен, – всъщност е много странно и различно. Пишех стихчета, за калинки, за пеперудки, за дървета. От малка обичам дървета, голямо, зелено, гори. Та, почнах да пиша такива неща, за гори, за срещи със същества в тия гори... може би затуй така се радвам на духчетата на „Принцеса Мононоке“...

К.: А тези същества на какво приличаха? От приказките ли бяха?

В.: Не, измислях си ги. Това беше най-интересното при мене: много измислях. На седем години се запознахме със Сома (*Румен Сомов*) и измислихме едно извънземно. То пишеше бележки на децата, които ние вкарвахме в джобовете им, у тях, под масите, под възглавниците. Децата се побъркваха, че комуникират, беше забранено да се споделя с възрастните, защото веднага се умира. Аз се мъчех да си направя делтапланер и да скоча с него. От „Дъгата“ (*списание „Дъга“)* гледах, по „Бубачко“... Постоянно измислях такива неща. В очите на другите деца беше странно, ама попаднах и на хубава компания, в махалата имаше откачени като мене. И почнахме да пишем. Правили сме си състезания за по-добър комикс...

К.: „Дъгата“ ли ви влияеше?

В.: Да, много. На мен ми влияеха и „Междузвездни войни“. Когато в „Епизод 4“ Люк Скайуокър се появи в бяло да гледа двете луни, залеза на Татуин, първата ми асоциация беше с Малкия принц в по-друга роля. Много ми беше харесал, беше ме вдъхновил като излъчване. Тогава почнах да си пиша дневник – с Люк Скайуокър. Само диалози, аз го питам нещо и той ми отговаря. Стана много лудо. Почна да се чете и в класа. Това беше първото всъщност, което се четеше (*смях*). После попораснах още малко, запалих се по Пушкин. Хареса ми и визуално тоз човек... И... почнах да пиша. Ама много си вярвах! Това беше единственият път, когато си вярвах, че пиша нещо много добро, че го пиша добре и ще се издаде, и ще е велико! Явно съм била малка, 5-6-и клас най-много.

К.: А какво пишеше?

В.: Научнофантастична повест в стихове, която за съжаление загубих. Двеста и няколко страници голям формат тетрадка. Дано някой – защото я преписваха съученици – някъде да си я е запазил. Много ми се радваха. Тогава осъзнах, че това нещо може да работи, да го правя след време, защото ми харесваше. Покрай тая повест си спечелих и приятели. Имахме една учителка, която ме беше запалила по руския, и тя ми каза нещо, което никога няма да забравя: че е много приятен моментът, в който природата съчувства на героя, стига да се направи добре.

По-късно бяхме един готин клуб на Майкъл Джексън, в който някакси – много мразя да съм лидер и винаги съм бягала от това – обаче ме бяха избрали аз да ръководя нещата, да организирам. Взех присърце работата си, ходехме насамнатам, гостувахме на други клубове. После се появи паралелно клуб „Каналето – Хъшове“, покрай предаването... Там се запознахме с много интересни хора. Единият от тях е Любен Дилов-син, от който също много работи научихме, и той е голям фен. Ходехме по семинари, където ни обучаваха за различни неща. През това време аз си пишех.

Политиката, която преди толкова мразех и никак не разбирах, сега беше поднесена като игра – започнах и от нея да вкарвам моменти в моята литература. Благодарение на всичко това поизраснах пубертета, желанието само да се забавлявам, и отидох да уча Богословие. Там срещнах още по-готини гора, с интересни съдби, надживели сериозни проблеми и помъдрели: млади помъдрели хора. Оттам вече се задълбочих, почнах по-философски да разсъждавам. Винаги се кълнях, че никога няма да стана учител... е, отвориха това читалище, „Възродена искра“, и в него почнаха да работят много формации, няколко балета, курс по рисуване, театрална студия. Измислихме преди шест години една лятна Академия, където да се събират деца и да учат всичко това – балет, фантастика, рисуване... Всички учители преподаваха по половин час, а Академията траеше три часа всеки ден. Дойдоха страхотни деца. По-голямата част от тях ми станаха герои на всички книги, ей го де е единият човек (*сочи Теньо*), тогава деветгодишен, сега е на 14...

През 2003-а Академията беше страшно фантастична. Занимавахме се предимно с Матрици, Хари Потъри, Властелини, побърках лапетата отвсякъде на тая тема. И на 01.09. правихме закриване на Академията, обаче те започват училище на 15-и. И идват Теньо и още няколко деца, 6 човека, на 02.09. рано сутринта, като за Академия: „Хайде да продължи до 15-и, хайде да измислим нещо, хайде да се събираме... Нещо да правим там, да гледаме фантастики някакви!“. По тяхно предложение беше всичко.

И аз мисля, мисля, мисля, мисля, като казаха „фантастики“, викам: „То днеска – втори септември, знаете ли, че Киану Рийвс има рожден ден, дай да ходим да ви черпя някъде...“ И отидохме да се почерпим за рождения ден на Киану Рийвс и тая дата стана рожденият ден на фентъзи клуба.

К.: Втори септември 2003-та.

В.: Първите деца бяха от Академията, много по-малки. Затова и първата книга, „Въже от светлина“, е приказка. По-трудно работеха, някои от тях въобще не бяха за фентъзи клуб, просто им харесваше Академията, искаха да са тук и да се събират, с приятелите си. Харесало им, искаха да са ей тука покрай мен, наистина се чудех как да работя с тях, защото те ни четяха, ни толкова им се пишеше...

К.: А нещо промени ли се?

В.: Ами да, едното почна да чете, ама после се повлече с едни батковци и така си и остана... Повлия му малко поне Академията, че почна да чете книги.

Идеята да пишем обща книга беше на Сома, Румен Сомов, в големия литературен клуб, който се казва „Enter талант“. Там бяхме почнали, обаче възрастните се оказаха по-калпави от децата. И имаше същите конфликти: аз искам да водя главен герой, ама не мога да напиша и едно стихче, ама съм голям поет и искам да водя... и станаха големи проблеми. Сома се изнерви, той се изнервя доста по-бързо, книгата не успя, провали се отвсякъде. Аз разказвах на децата разни щуротии за него, за нашето детство... и така им казах и за тая идея. Един ден едно от децата – Боряна, каза: „Дай да пишем и ние такава книга“.

К.: А Боряна колко годишна беше?

В.: На 12-13 години.

К.: Имаше ли някой от тях, който беше вече писал самичък?

В.: Боряна. Тя беше единствената, която беше писала. И стихове, и опит за приказка имаше, който беше добър. Тя насила караше другите да пишат и когато вече никой не искаше, те си тръгваха, а ние с нея отивахме в някое заведение и продължавахме да пишем. И тя създаваше на всички героите. Общо взето половината „Въже от светлина“ я написа Боряна. И сега е така, винаги един-двама са най-силни, но това е нормално. Почнахме, Теньо измисли един много весел образ, както винаги – онуй търкалящото се жълтичко нещичко. Много бавно стана – книгата е 30 листа набран формат, а се писа една година. Изречение по изречение. По едно време започнах да се изнервям, защото видях, че става

хубава, пък ги мързи. Много се карахме, много се разправяхме, обаче в един момент книгата завърши, прочетохме я и се оказа, че е нещо наистина добро за написано от деца, с послания, с поуки. Детска приказка, обаче актуално звучи. Докато се усетим, рисунки, работи... и стана книгата.

К.: Рисунките пак от участниците?

В.: Да, пак от участниците. Иоана Йорданова беше тогава редакторката. Тя се оказа силна в редактирането, доста сериозни грешки хвана. Иначе редактор ни е Боряна Коскина. Почнахме да пишем втората книга – всъщност почнахме с тази, която сега ще бъде трета или четвърта, „Играта“, оказа се много трудна за тях...

К.: Кой предложи сюжета за нея?

В.: Там предлагаха всички вече, което беше голямата грешка. А и аз бях прекалено либерална, вината до голяма степен е и моя. Исках всичко да е тяхно, както те си решат, пък в един момент се получава организиран хаос, който накрая става и неорганизиран… Измислиха си супер съвършени герои, красиви, умни, талантливи, без нито един недостатък и като тръгнаха да говорят – тия красиви, съвършени, умни, гениални герои, пък говорят като последните простаци... И решихме, че нищо няма да стане. Зарязахме я. Тогава дойдоха Теодор Куцаров и Костадин, първите малко по-големи участници.

К.: Те с какво са се занимавали преди това?

В.: Те са от английска паралелка. Теодор много е чел...

К.: А как са разбрали за вас?

В.: От bTV. Тогава бяхме в „Добрата новина“. Дойдоха тук и аз като ги чух как говорят, викам: „Брех, тез деца – голяма работа!“ Дадоха наистина много добри идеи. После се оказаха малко по-несериозни, изнесоха се и другите им свършиха работата. Теньо измисли Алекс Тревата, другите – други герои... Алекс Тревата стана много сладък, на Калин героят стана готин, тъпата блондинка стана готина, дето всички я водиха (*когато някой отговаря за определен герой, в клуба казват, че го „води“*), много смешна, Дарен го водихме всички, на Иоана черният ангел се получи много добре. Малкото момиченце от Монтана, което не е в България и не можа да дойде, написа няколко глави и ги прати, ама толкоз добри! На десет години само̀ си пишеше главите, без много грешки – просто нямам думи! И вече към края на „Шахтата“ дойдоха и другите. Всъщност първо дойде Станислава и почна да ми чете от книгата си и аз още повече се разтопих, викам: „Какво става тука, те колкото повече идват, все по-умни!“

…

К.: Какво направихте с вече написаното?

В.: Унищожихме го – оставихме само началото, махнахме всички профили, всички съвършени герои, променихме имена, вкарахме им недостатъци и се измисли паралелният свят. Стефан, Марис (*Маринела*) и Димо цяло лято редактираха, писаха, пренаписваха цели глави, трихме...

К. (*към Светлинките*): Вашето редактиране в

какво се състои? Стилово ли работите, граматика ли оправяте, променяте герои...?

Стефан: Засега само попълваме... не дупки, не празни неща, ами кладенците (*смее се*).

К.: За несъответствия следите ли?

Стефан: Да, гледаме да се навързват действията, да не изникват неща от някъде си.

К.: А имало ли е проблем с автор, който е написал вече нещо, вие искате да го промените, той не е съгласен...?

В.: Щеше да има, ако бяха тука; едното момче се отказа и не идва.

К.: Значи не са се случвали разногласия?

В.: Имаше не точно проблем, ами спор за нещо в другата книга, която пишем – „Аурелион: Монетата“, но тя е много сериозна, на високо ниво. Там Димитър, който даде идеята за написването на книгата, имаше претенции за едно-две места. Обсъдихме го. Не беше конфликт, по-скоро спор в името на доброто на книгата. Тези спорове са полезни. Стефан също много си защитава идеите, спори и се аргументира. Така наскоро вкара един много готин момент: ние със Симеон, който води Рафаел (*герой в „Монетата“*), бяхме на друго мнение, спорим, даже по едно време Стефан се отказа, но аз го понасилих да си каже мнението и се оказа прав.

К.: Значи всъщност не просто всеки създава герои, един или двама, а реално всички създавате заедно – герои, случки, света...

В.: Поне тези, които се занимават сериозно, идват постоянно и работят. Много се натоварват, по две книги едновременно. Сега например Стефан едната я редактира почти сам. Маринела много помогна, но тя сега е заета с училище; през лятото много работа свърши.

Стефан: За Елиас (*герой в „Играта“*) написах само една глава и той половината герой стана мой вече...

В.: Стефан пише по цели глави, пък в „Монетата“ води главен герой – елфчето, води и още един герой почти от началото – Деенор, който трябваше да е мой, обаче той го хвана и го прави по-добре от мен, точно може би защото е момче. Психологията на едно момче е много по-близка до него, отколкото до мен, да не говорим, че Деенор е на неговите години почти. Те ми бяха направили забележка за моя герой в „Играта“, Шейн Лукас, че не се е държал мъжки на едно място. И може би са прави, защото аз не мога да вляза под кожата на едно момче на тези години, което ще внимава да се държи мъжки, особено ако го наричат жена заради дългата коса и нежното лице – защото той е полукитаец и изглежда женствен, и те го подиграват. Такова едно момче ще е на тръни – а все пак е Черен пояс по таекуон-до... няма да се прави на жена. И там бъркам и е добре,

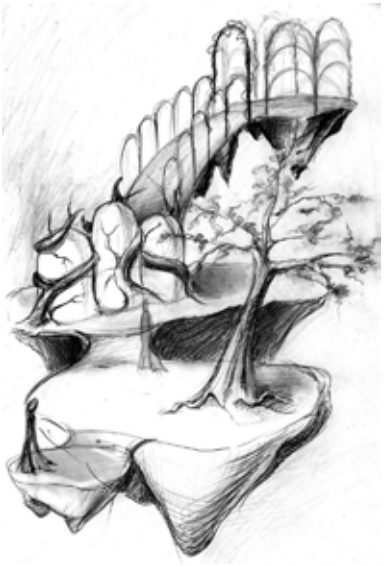

че те го усещат. Принципно като пиша, пиша за деца или за побъркани герои, когато те са мъже. За пръв път ми се налага да водя нормален герой от мъжки пол и без тях няма да се оправя…

К.: Колко работа ти се събра по редактирането, като време?

Стефан: Всеки ден по два часа най-малко. Работих сутринта или предиобед в Академията. После седна малко да поотпусна. И като почне да се говори за книгата, се говори само за книгата, до осем, девет часà...

К.: До девет часа вечерта?

В.: Да, направо беше страшна работа тяхното, защото рисуваха за тази книга двамата с Маринела, рисуваха и за „Играта“ – тя правеше и кориците, и редактираше женските части, той редактираше и пишеше цели глави. Но за една година тук доста научиха и посвикнаха. Те наистина са талантливи и умни, но някой път се хващам, че искам прекалено много от тях, и ми става жал – все пак са малки.

К.: Лесно ли превключваш от писател на редактор на художник?

Стефан: Ще кажа за „Играта“, защото там много зор вложих. Там мога да пиша и много бързо да преминавам към редактиране. Само когато пишем и нещо друго и трябва веднага да превключа на някаква коренно различна ситуация, примерно от фентъзи на фантастика, ми трябва доста време да вляза в атмосферата. В началото ми трябваше половин час да видя как ще действа един сирак, когато ще го пращат на нещо като екскурзия, така че новите му родители да го приемат... трябваше да го почувствам как ще се чувства.

В.: Той много готино прави детайлите, вкарва природни елементи и моменти, които са много важни за една книга, за да се създаде пълно усещане за картина.

К.: Има ли някои от пишещите, които да са се специализирали в описанията?

В.: Описания правят добре всички. Освен Стефан, Димитър е много добър в детайлите на неща, които аз мразя да описвам, но са важни. Например влизаш в един университет и докато вървиш по коридора, какво виждаш. За да се предаде усещането, че това наистина е университет. Една магистрала, градски площад... тези описания винаги са ми били много гадни. Мисля, че и на тях не са им много приятни, обаче Митко го може, вкарва и чувство за хумор.

А Стефан казва, че трудно превключва, затова избра елфчето, уж нали малко дете, по-малко да пише, пък то стана уникално геройче. Боряна Коскина, редакторката ни, каза, че е най-хубавото геройче, правено във фентъзи клуба досега.

К.: То ще бъде в коя книга?

В.: В „Монетата“. Аз много се радвам на тази книга, може би защото имам някакво пристрастие към фантастиката и се радвам, че има елементи на фантастика.

Цитаделата

citadelata.com

Александър Драганов – Darth Sparhawk

Да пиша материали за „Цитаделата“ за мен винаги е било лесно, но да напиша нейна история вече ми е много по-трудно. Може би, на първо място, защото не съм присъствал, когато тя е била създадена. Това е станало през 2003 година, а автор на идеята е бил Васил Мирчев-младши (известен в Интернет като Lord Razaell). Воден от любовта си към фентъзито, той решил да направи свое електронно списание. И така се появила „Цитаделата“. Първоначалната ни среща с него не бе дружелюбна – по онова време аз бях в друг сайт и се счепкахме лошо в интернет. След време обаче нещата се наредиха така, че се запознахме и броени седмици след това аз вече бях в „Цитаделата“. Заедно решихме сайта да се реорганизира от електронно списание в по-традиционна и по-често обновяваща се форма, докато накрая си закупихме домейн и се превърнахме в портал, актуализиран почти ежедневно.

Доста неща се промениха в „Цитаделата“ и несъмнено за в бъдеще ще се променят още повече, тъй като ние гледаме да следим и световните тенденции в жанра. Така, когато сайтът бе основан, той бе фокусиран предимно върху епичното фентъзи (поредиците на „Бард“). След това обаче обхвана по-широк диапазон произведения, прегърна „Хари Потър“, „Междузвездни войни“, започна да следи излизащите на Запад творби, филми с фантастична тематика. Всичко това донесе на сайта и най-хубавото – феновете, които напълниха форума и се присъединиха като автори към екипа ни.

Какво съдържа сайтът? На първо място, традиционните рубрики – биографии на автори, актьори, рецензии на книги, филми и компютърни игри – макар че трябва да призная, че последното остава наша ахилесова пета. Най-голямата ни гордост със сигурност е рубриката „Интервюта“ – в която имах честта и удоволствието да се свържа с някои от най-любимите си писатели като Р. А. Салваторе, Реймънд Фийст, Маргарет Вайс, Ричард Кнаак... Имаме задължителната графа „Творчество“, разделена на лично творчество и фен-фикшъни по чужди светове. Направихме и някои по-нетрадиционни секции – биографии на герои, описание на различни чудновати същества от фантастични произведения или световни митологии и – рубриката, която аз лично най-много си обичам – „Дуел“. „Дуел“-ите са въображаеми сблъсъци между герои от различни произведения, всеки от които е защитаван от предварително избран потребител. Става много интересно – нещо като игра на шах, но разчитаща на силата на словото и убеждението, а не на сухата логика (макар последната понякога да помага). Имаме секция с направени от нас любителски клипове, макар те все още да са твърде малко. Имаме, разбира се, и обща рубрика „Разни“, в която публикуваме различни статии. Накрая е рубриката, посветена на Националния клуб за фентъзи и хорър – организация, която аз ръководя и която на практика се сля със сайта след няколко години паралелно съществуване.

От дистанцията на времето мога да определя сайта като успешен – не само заради посещенията, които са стотици всеки ден, нито заради обема, който вече стана доста сериозен. Според мен основната сила на „Цитаделата“ е страстта

– емоцията, която аз и останалите автори и потребители имаме към него. Сайтът не е съвършен – понякога допускаме неточности с правописа български, а друг път – макар, твърдя, много рядко – и с фактологията. Но според мен това е маловажно пред емоцията, огъня, който гори във феновете на сайта, който ни събира и го прави това, което е. И затова целта на сайта е с този огън да съгради място, което фентъзи феновете да нарекат свой виртуален дом – дом, в който да прочетат за подвизите на любимите си герои от любимите си книги и филми и да намерят сродни души.

Мисля, че ако ние – авторите на сайта и неговите потребители – сме успели в това, то съществуването на citadelata.com има смисъл.

А сега – ето и някои от материалите ни.

Героите са това, което според мен е най-важното за едно произведение. Но много често феновете спорят кой е най-силният, най-великият, направо най-готиният герой – нещо според някои детинско, но според мен изключително забавно. Ето пример за възможно разрешение на такъв спор от нашата рубрика „Дуел“.

Хари Потър срещу Ерагон
Дата: 20.03.2007

Въведение

Darth Sparhawk

Хари Потър и Ерагон имат сходни черти не само като биография – и двамата са сираци, спечелили си враждебността на опасни и зли господари на черната магия, минали през ужасната загуба на близки хора и участвали в смъртоносни битки със страховити изчадия на мрака, на възраст, в която е нормално най-голямата тревога на момчето да е това, че е отрязан от момиче (което, в интерес на истината, се случва и на двамата – спомнете си Чо Чан и Аря). Двамата обаче имат сходна история и като поява в полезрението на феновете: „Хари Потър и Философския камък“ е издаден от малко издателство и в малък тираж в мъгливата Великобритания, след серия от болезнени за авторката Дж. К. Роулинг откази, а „Ерагон“ е издаден от родителите на Кристофър Паолини и цялото разпространение на първото му, вече апокрифно издание е коствало огромни усилия от страна на младия автор. И двете книги обаче постепенно постигат шеметна популярност, изкачват се в класациите за бестселъри и получават зрелищни екранизации, спечелили десетки и стотици милиони долари приходи.

И макар повечето фенове на „Хари Потър“ да харесват „Ерагон“ и обратното, спорът кое е по-добро от двете произведения е неизбежен и обикновено той се изчиства в сравнение между двамата млади герои, дали името на произведенията по тях. И когато с една непремерена (дали?) реплика Кристофър Паолини се изхвърли, че Ерагон ще победи Хари, защото има дракон на своя страна, между феновете на двете серии пламнаха искрите на сблъскани магии. „Съвсем добре го е казал Кристофър – доволно потриваха ръце феновете на Ерагон, – но дори и без Сапфира Ерагон ще се справи с Потър, той владее не само магията, но и меча“. „Дори драконът няма да помогне на Ерагон! – не останаха длъжни феновете на Хари. – Ако си спомняте Огнения бокал, Хари знае как да се справя с дракони!“ И така нататък. В този дуел ние ще дадем право на двама фенове – единия заклет привърженик на Хари, другия – на Ерагон, да си кажат мнението.

Младият магьосник и новият драконов ездач. Последната надежда срещу падащия и в двата им свята мрак.

Един срещу друг.

Битката започва сега.

Кой герой харесвате повече и защо?

Green Lord

Хари – истината е, че винаги съм се възхищавал на това очилато хлапе. Наистина той е пример за оцеляване в този жесток свят, в който живеем ние. Ако човек се предава пред най-малкото изпитание, той отслабва физически и психически всеки ден. Можете ли да си представите само колко трудно е да си сирак. Да живееш с хора, които те мразят, които се дразнят въобще от това, че все още си жив. Хари, като всеки един добър персонаж в книгите, се среща с много врагове, но не скланя глава пред тях, никога не застава на колене. Какво е да бъдеш тероризиран по този жесток начин?! Не искам да знам, но със сигурност трябва да си много силен за да оцелееш. Още 11-годишен, върху него пада тежко бреме, разбира, че досега е бил заблуден. Той не е просто един обикновен мъгъл, а е велик маг. Страшната истина, че родителите му са умрели от ръката на злия Волдемор само и само за да го спасят, го втрещява, но той не се предава.

Точно заради това аз подкрепям Потър.

Eragon 16

Героят, когото харесвам повече от двамата, е Ерагон. Той и великолепният му дракон Сапфира са по-близо до сърцето ми. Не че Хари и приятелите му Хърмаяни и Рон не ми харесват, напротив. Но Ерагон е устоял на много по-трудно от Хари обучение и е минавал къде-къде по-високи препятствия. Той е по-издръжлив и не се бори само с магия, той може да се бие и с меч, нещо, което Хари е правел единствено в „Стаята на тайните“, но едва ли е чак такъв боец. Аз харесвам повече Ерагон, защото е по-издръжлив, по-емоционален образ и с това, че е нетърпелив и настоятелен. Само с двама учители, той се превърна в един силен и почти непобедим драконов ездач!

Кой е по-великият герой от двамата?

Green Lord

И двамата са много велики герои, но все пак подкрепям Потър. За мен той е

пример за подражание. Може да прозвучи малко дръзко от моя страна, но бих казал, че той е второто име на храбростта. Човек,който живее в настоящето и без да се замисля, е готов да се жертва на каквато и да е цена. Примерите за това са безброй: срещите му с лорд Волдемор, битката с базилиска. Много по-възрастни магьосници от Потър, които се смятат за опитни, никога не са могли да се противопоставят на Черния лорд, а още по-малко – да оцелеят.

Eragon 16

Ерагон! Както споменах по-горе, той има много по-сложно обучение и неговата магия е по-силна. Той може да изсмуква енергията от заобикалящите го същества. Може да прониква и в умове – нещо, което Хари не прави особено добре. Освен това Ерагон има и още едно оръжие – Сапфира. Чрез бързо летене той може да избегне повечето магически атаки и дори с подходящата магия да ги обърне срещу противника си.

Кой ще победи в битка?

Green Lord

Тук не е въпросът до сила. Глупаво е да се мисли, че в една битка по-силният побеждава. Ерагон може да има дракон и меч, но често хитростта в една битка надделява. Хари успя да надхитри дракона в „Огнения бокал“ и сега нищо няма да му попречи да победи и Сапфира. Често съм слушал досадните коментари на някои хора „Хари без пръчката си е нищо“. А защо не се запитате Ерагон без меча си какво представлява. За мен битката е ясна: Хари е по-силният и физически, и психически от двамата. Притежава пъргавина, ловкост и ум, които не всеки ги има (не намеквам нищо). Хари ще победи в битката между себе си и Ерагон.

Eragon 16

Тук въпросът вече не е толкова лесен. Хари има предимства, има и недостатъци. Ерагон има предимства, но и той има недостатъци. И все пак за мен победител ще е Ерагон. Неговата магия е по-силна поне според мен. Плюс това Сапфира има огнен дъх, който ще помете Хари, преди да е изрекъл „авада“. А и Ерагон може да взима и от неговата енергия, като пробие стените около ума му. Както всички знаят, Хари не е много добър в това, а Ерагон го прави. Но аз пак ще кажа, че обичам и двамата. И въпреки това според мен Ерагон е по-силният и ще победи.

Ставайки дума за дуели, скромността и коректността ме кара да призная, че ние далеч не сме първите, които са измислили топлата вода. Силата на такива „сблъсъци“ е отдавна открита от развлекателната индустрия в САЩ. Сега ще позволя на колегата Васил Мирчев-младши да представи едно от най-известните такива творения и с това да дам пример на материал от рубриката „Разни“:

Комиксовата вселена Aliens versus Predator

автор: Razael

Ако има нещо, което да ме плени повече от „Междузвездни войни“ и „Звездни рейнджъри“, то това несъмнено е света на Aliens versus Predator („Пришелците

срещу Хищника“). Една идея, тръгнала от комиксите, пренесла се в света на компютърните игри и накрая реализирана на големия екран. Aliens versus Predator е вселена, успяла да заплени почти всеки фен на фентъзи и фантастика, който харесва филми като „Терминатор“, „Хищникът“, „Звездни рейнджъри“ и всякакви истории за война с извънземни същества. Въпреки това загадките около пришълците и хищниците си остават. Откъде идват те, коя е тяхната родна планета и защо изобщо нападат хората? Много от тези неща и до ден днешен си остават загадка за голямата част от феновете. В този материал ще поставя личното си впечатление от комиксите и ще се опитам да разкрия пред вас повече за порядките на пришълците и хищниците.

Какво е Aliens versus Predator? Просто един от многото франчайзи, биха казали повечето критици. Игри, филм, комикси. В много почитатели на фантастиката е останалото погрешното впечатление, че всичко тръгва от компютърната игра за PC AvP (вместо Aliens versus Predator), излязла преди около 5 години, или нейния по-ранен вариант за Amiga. Същинското преплитане обаче са комиксите на Dark Horse, известни най-вече с комиксите за „Междузвездни войни“. В далечната 1980 година Dark Horse Comics успяват да се сдобият с правата на филмите „Пришълецът“, „Хищникът“, „Терминатор“ и „Робокоп“ и да отвърнат на вълната от комикси със супергерои, с които Marvel Comics заливат пазара. Едни от най-добрите серии са тези за пришълците, инфектирани звездни станции, тонове от чудовища и морски пехотинци, борещи се с тях. Излизат все повече комикси за тези същества, също така се появяват и цели многотомни серии като *Colonial Marines*, където се появяват и други извънземни същества. По-късно идват и така наречените crossovers (кросоувъри или преплетени), тоест различни герои същества се срещат и става наистина забавно. За кратки примери ще посоча „Хищникът срещу Супермен“, „Супермен срещу Пришълците“ и много други.

Както обаче следва, първият контакт между Хищника и Пришълеца се осъществява 1990-а, когато писателят Randy Stradley казва: „Хей, какво би станало, ако няколко Хищника решат да излязат на лов за Пришълци?“ След което написва кратка и проста екшън история със следният сюжет: 1 – Пришълци инфектират човешка планетарна база, 2 – Банда млади Хищници нахлуват, за да се бият с Пришълците за спорта, и 3 – Нашите герои, оцелелите хора, са поставени между чука и наковалнята. Така се появява и първият комикс, озаглавен *Aliens versus Predator*. Последвалата го вълна от комикси за AvP е заливаща. Феновете не се интересуват много от сюжета и това какво става и искат още и още. За това и повечето последвали комикси буквално дублират първоначалната история с малко разкрасяване. Например добавят се още една-две точки: 4 – пристигат морските пехотинци, и следователно 5 и 6 – морските пехотинци измират и главният герой оцелява.

Пътят до вдъхновяването на тази култова идея е дълъг. Само комиксите за Пришълеца в личната ми колекция са около 30, а за Хищника – около 10-15. И тъй като идеята на този материал е AvP, смятам да не акцентирам върху историите за отделните същества, които са не по-малко забележителни. Самите заглавия *Colonial Marines* и *Alien Resurrection* говорят сами за себе си. Та да продължа по същество. Едно от загатванията, че идеята може да бъде реализирана на филм, е финалът на филма „Хищника 2“, където в космическия кораб на хищниците върху стената с трофеите им бе положен череп на Пришълец.

Много по-късно, вдъхновен от комиксите, игрите и тази подсказка в „Хищника 2“, режисьорът Пол Андерсън създава хитовия филм „Пришълеца срещу Хищника“. Филм, предлагащ ни добро обяснение за много от нещата в отношенията между хора, Пришълци и Хищници. Дава някои обяснения, които игрите AvP и още по-култовата AvP 2 не предлагат. Разбира се, има го и обратния ефект. Обаче нито игрите и филмите не могат да разкрият обширната вселена на Aliens versus Predator. Единствения отговор дават комиксите на Dark Horse, и най-вече тези за AvP.

Когато казах, че ще говоря предимно за AvP, излъгах. Информация за Хищника човек може да получи от култовия комикс за космическите ловци *Homeworld*. Ще се изложа, като кажа, че още не съм чел този комикс, но предполагам, че става дума за родния дом на Хищниците. За това откъде идват Пришълците научаваме достатъчно от филмите и комиксите, всички знаят черния астероид и огромния храм вътре, съдържащ стотици яйца на пришълци, както и огромното туловище на извънземно същество, от което очевидно се е излюпила първата им кралица.

Накрая бих искал да представя екипът на „Цитаделата“ – хората, които са направили много за сайта и за вървящия редом с него Национален клуб за фентъзи и хорър:

Васил Мирчев-мл. (Razael, Lord Razaell)

Васко е основателят на сайта и затова аз лично ще му бъда вечно признателен, тъй като ми даде занимание, в началото започнало като хоби, но после прераснало в нещо смислено и прекрасно, свързало ме с най-добрите ми приятели. Започващи от него.

Александър Драганов (Darth Sparhawk)

Това съм аз. Обичам фентъзито и затова ще пиша за него, докато мога.

Искрен Иванов (DARTH_SIDIOUS)

Човекът, който бързо стана трети в екипа ни, оказвайки ни неоценима помощ по форумните въпроси. Грижата му за сайта съперничи на моята и на Раз.

Стефан Раднев (Накор) и Георги Суванджиев (Harry Potter)

Прекрасните администратори, на които тук е мястото да се извиня за постоянния тормоз в изискванията си за различните му там дизайни и екстри по поддръжката. Помагат ни напълно безвъзмездно.

Специални благодарности още и за:

Иван Василев (Eragon 16)
Дамян Христов (Yann)
Александър Горненски (Green Lord)
Християн Йовчев (Prince Kheldar)
Радослав Балабанов (Darth Allanon)
Станимир (Master Chief43)
Мартин Москов (RAT 400)
Благой Д. Иванов
Валентин (Drizzt, Yuna)
Михаил (Nae’blis)
Георги (geca_pi4a)
Криси (Adurna)
Darklord
Potter fenka

И за всички останали, написали материали за нашия сайт, а също и за всички, които го четат. Без тях той нямаше да бъде мястото, което е.

Присмехулник за убиване

Някога, много отдавна, имаше един тъжен филм „Да убиеш присмехулник“, където птицата присмехулник бе символ на безпомощното добро. Този тук Присмехулник направо си е за убиване, защото се шегува с всичко де що свари и не му мисли много.

ФАНТАСМАГОРИИ

Хри100 грама-тиков

Здравейте, уважаеми зрители,

Добре дошли в най-добрата книжарница на Балканския полуостров в областта на научно-фантеистичната пропаганда, хиперпространственото програмиране и космическата естетика. Някои казват, че не съм разбирал от литература. Вярно е, аз по професия съм тракторист-орденоносец, но жената, която иначе си беше медицинска сестра, малко я таковаха... реституираха и ето, работим, така да се каже, в областта на културата…Тук съм си записал най-важното, за да не объркаме нещо…

Значи, при нас ще намерите най-добрите образци на научната фантрастика, на английски Фаянс Фешън. Щото има и бабини деветини, по научному се вика Ментъзи. Предлагаме също така тролъри, хонорър, върколачеста проза, елфическа поезия и други таласъмнителни произведения. При това за всички възрасти и интереси.

Най-напред класиците: Едгар По-по-най, Жюл неВерн, Артър Конан-Варварина (на филма го играй един Шварц, ама що му викат негър, като е бял, не знам!) и Хърбестия Уелс, който преди 100 години предвидил „Войната на световете“ между американците и другите от Маркс. Знаем как завърши тая история – с „Изгубеният свят“, т.е. с гласност, перестройка и за капак, с демокрация. А „Невидимият“ е за Шесто управление на ДС.

Имаме най-доброто от средното поколение: Пир Буличов, Филип Диск, Стивън Кинг-сайз, последните романи на Бен Бова кар, Орсън Скот уайлд Кард, Джоан Роулинг-стоунс и Шрек Беър (тоз Шрек е голям майтап, всички казват, че си приличаме!).

Те и фантрастите се делят на различни писатели: фантланти, фантета, фантагонисти, фантасматористи (като Рокер Шекли, например!), фантуристи и др. Сега малко повече за по-известните, щото, както знаете, рекламата е майка на продажбите.

Най-богат според мен е Язък Азимов, изглежда турчин, но на английски се пишело Исак. (Пък не е Нютон, щото той беше открил ябълката!) Та този Язък има собствена Фондация под Голото слънце на Краят на вечността, където Роботите обслужват Самите богове. Край Фонтаните на Рая е седнал оня ми ти Артър Кварк и се готви за среща с приятелката си Рама, а нас съветва „Оди сей в Космоса“. (А как ще го оре после, като няма пръст, хич не му минава през тъпата кратуна.) Широко му е около врата и на Робърт Джо Силвър-бърг, който си

живее в Замъка на лорд Балънтайс и нагъва уиски като невидял.

Аз много харесвам Братя Стругарски, две наши момчета от Съветския съюз, дето сега го няма. И специалността им като моята. Иначе всичко пишат. „Бръмбар в мравуняка“, например, е повест за използването на СРС в българския парламент; „Хищните вещи на века“ – каталог за GSM-и, джипове и луксозни яхти; „Приказка за тройката“ – наръчник по хард-порно, „Обреченият град“ – сага за Бургас след три мандата на Йоан и един на СКАТ, „Трудно е да бъдеш бог“ – романизирана биография на Бойко Борисов.

Предполага се, че Клитор Саймак е патологоанатом и вегетарианец, защото според него Всичко живо пасе трева. Но аз съм сигурен, че е депутат – обещава светло бъдеще за всички, но на Паралелни светове – за едни Гробищен свят, а за други – Резерватът на таласъмите.

Някои имат проблеми с имената. Например, Рапорт Хаймана-лайн, пази боже! Или Хей, Бред-бъри. Как може да се казваш така, като някаква боровинка... Той е написал „Марсиански хроники“ (от Троя до Войната в Залива, включително Семейство Буш срещу ислямския фундаментализъм).

Под прякора Непобедимият се крие Станислав голям шЛем, който иначе е бриджьор, но като играе покер, се прави на Ийон Тихи. Обаче след Завръщане от звездите го хваща Сенна хрема и сега спазва строга диета или както казва самият той, „едем соларис“.

Сериозно място във ментъзи-фантрастиката заема Урсузула Ле Гуин, която като една евроминистърка добре познава Лявата ръка на мрака. Нейни са бестселърите: „Планета на изгнаници“ – за мястото на България в Европейския съюз, и „Светът се нарича дъбрава“ – за заменките на гори тилилейски за пустеещи каменисти луноподобни крайбрежни пясъци.

Заслужава уважение нашият представител в това съзвездие – Влюбен Бодилов. „Пътят на Икар“ е съвременен прочит на преданието за Майстор Манол , „Парадоксът на огледалото“ ни отвежда в света на модните подиуми, а „Тежестта на скафандъра“ разказва за трудовите делници на водолазите в Бургаския залив, трайно незамърсен от нефтени разливи.

Още преди 100 години Карел Чашек разработва технологията за най-добрата водка в романа си „Фабрика за абсолют“, а Робер Мерло в „Добре охранявани мъже“ описва мафиотските босове в нашата страна или съответно депутатите, няма значение, то си е едно и също.

Ще спомена още двама: Веселият Роджър Желязни, който добре познава нощния живот на фолкдивите и ни го описва в „Хрониките на Амбър“, а в „Донеси ми главата на принца“ разкрива историческите корени на сакс-кобургизма в готическото изкуство.

Препоръчвам ви също така Ник Пер(кона)умов, Дан-дан Сименс, Диктор Запелевин, Гей-вид Блин и Сер-гей Лукойленко. За последните двама се извинявам, но ние сме торбалантни към различните.

И, разбира се, любимеца на органите Дайглас Адамс, който в своя „Пътеводител на галактическия стоп-палкаджия“ обещава бляскаво бъдеще на родните пътни полицаи дори и в други светове.

И в заключение – не четете на свещ, а на малка ракия. И я сменяйте по-често, като свърши. Казвам ви го като сериозен литъратуровъд, бивш фантракторист-орбитоносец.

ЗАБАВНА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФЕНТЪЗИТО

Съществуват най-разнообразни класификации, сред които и доста произволни разделения на поджанрове; срещали сме дори „термини“ като миражно фентъзи и научно фентъзи. Следващата руска класификация е доста забавна, но не само. Базирана е на традиционния фентъзи сюжет за невинната девойка, попаднала в ръцете на някакъв злодей.

* руско героично фентъзи – храбрецът главен герой спасява девицата и убива лошия още преди той да осъществи грозните си намерения („Волкодав“ – М. Семьонова)

* руско моралистично фентъзи – злодеят изпреварва героя, но в крайна сметка доброто побеждава; девойката е спасена, а негодникът е убит, при това особено жестоко („Право на поединок“ – М. Семьонова)

* руско историческо фентъзи – тук, за разнообразие, девойката попада в плен на героя, а не на мерзавеца. Героят успешно изпълнява своите намерения спрямо нея, а после убива пленницата (!). Сетне тежко страда, но историята скоро приключва („Храбр“ – О. Дивов)

* руски магически реализъм – героите осъществяват грозните си намерения спрямо девойката негодница, но само докато тя е в безсъзнание. После са измъчвани от мисълта дали не са прихванали някоя болест от нея („Ночной смотрящий“ – О. Дивов)

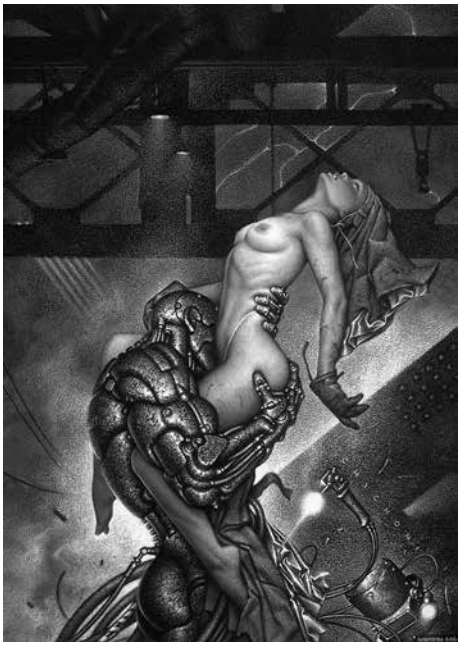

* американски магически реализъм – мерзките негодници успяват да изпълнят долните си намерения. Храбрият герой спасява пленницата, а след известно време отдава заслуженото и на лошите (Burnt Offerings – Л. Хамилтън)

* руска утопия – лошите са разобличени и наказани още при първия намек за лошите си планове („Выбраковка“ – О. Дивов)

* юношеско героично фентъзи – изпълнявайки нарежданията на шефовете си, отрицателните герои ден след ден се опитват да извършат лошите си замисли по отношение на прекрасното момиче. Обаче прекрасното момиче с елфийски магии всеки път ги обезсилва. Накрая от нищото се появява главният герой и я спасява („Ерагон“ – Кр. Паолини)

* руско хумористично фентъзи 1 – лошият успява, и с особена жестокост (неспестена в повествованието) изпълнява плановете си спрямо девойката, след което я изяжда („Война колдунов“ – Ал. Рудазов)

* руско хумористично фентъзи 2 – след като приключва с момичето, злодеят се прехвърля на юношата. После историята се повтаря („Война колдунов“ – Ал. Рудазов)

* руско сантиментално фентъзи – лошите са толкова лоши, че дори не успяват да осъществят намеренията си сами, а използват куче (!). Станал свидетел на това, героят още по-силно пожелава да унищожи света („Три дороги во Тьму“ – С. Садов и Й. Елтерус)

* женско фентъзи 1 – намеренията на негодниците са изпълнени, жертвата губи магическите си умения и става тяхна робиня. Но на господарите ѝ няма да им се размине така лесно („Магьоснически свят“ – А. Нортън)

* женско фентъзи 2 – лошите пак са успели, но героинята им отмъщава. В паузата между двете събития лошите си разказват лоши лакърдии. В следващите романи от цикъла историята се повтаря („Стрелите на кралицата“ – М. Лаки)

* женско фентъзи 3 – те отново успяват, но сега едната жертва слага край на живота си, а другата оцелява и се превръща в главен герой на романа (Transformation – К. Берг)

* черно фентъзи – злодеят успешно изпълнява пъклените си намерения, при това нееднократно; жертвата е парализирана от ужас. Злодеят губи в двубой с добрия и коварен герой. Героят успешно изпълнява пъклените си намерения, при това нееднократно; жертвата е очарована от способностите му. После героинята отвлича спасителя си. Той повтаря предното упражнение; жертвата е шокирана и се отбранява колкото да не ѝ излезе „име“. В крайна сметка всички се чувстват омърсени, особено момичето. Но в света на черното фентъзи това никого не удивлява. („Господарят на пустотата“ – Р. Бакър)

* посредствено фентъзи (!) – едва отрицателният герой е започнал да изпълнява лошите си намерения и девойката задейства капсула с отрова, която действа на мускулите, като ги свива. Последното, което героинята чува, са отчаяните вопли на злодея относно деликатните му части („Сутрешен крадец“ – Дж. Бъркли)

* епическо фентъзи – ситуацията е аналогична (с точност до подробности) на гореописаната. Разликата е в това, че сега се повтаря толкова пъти, че се превръща в рутина („Песен за лед и огън“ – Дж. Мартин)

* класическо фентъзи – гореописаната ситуация отсъства. Дори е немислимо да бъде използвана в сюжета. Обаче сцената присъства във всички фентъзи романи. Следователно този роман не е фентъзи („Властелинът на пръстените“ – Дж. Толкин)

* Нетрадиционни варианти: вместо девица имаме красив юноша. Нататък – нищо ново под слънцето:

* съвременно руско фентъзи – с особена жестокост лошият герой се оправя с пленника си. Но идва храбрият герой и спасява юношата, който после дълго се лекува („Пересекая границы“ – О. Панкеева)

* американско ерофентъзи – началото е същото, но пленникът получава тежка телесна повреда (остава без очи). След хиляда години героинята му разяснява, че трябва да уважава традициите и обичаите на малките народи. Ако той се бил потрудил да изучи сексуалния етикет на гоблините, би се отървал само с едно изнасилване (A Caress of Twilight – Л. Хамилтън). Да, трябва да се четат книги!

Материалът е публикуван за първи път в бр. 30 на фензина „Фантастика & фентъзи“.

Горчивата съдба на българското народно фентъзи

Христо Граматиков

На бардовете Све и Ат 100я Нови

Отдавна се славили нашите земи
с крилатия змей и триглави лами,
които живеели в златни дворци.
По изключение – и в пещери...
И само менюто им било спартанско
– предимно моми и шампанско.
Народът пък, който, за зла орисия,
живеел без радост, дори без ракия,
потърсил подкрепата на богомилите.
Но... и на тях не им стигнали силите.
Затуй тъжно жънел със сърп и ръкойки
и възпроизвеждал девойки.
Е, вярно, че имало доста юнаци,
но с прости глави и с умни калпаци:
бозали години по двайсет и пет,
обядвали с билки, вечеряли с мед,
понякога секли една-две глави,
но рядко се случвало – три!
Но с черна магия, с клетви и церове
не намалявали страшните дзверове,
подкрепяни яко от таласъмите
(понеже на тях доверили ханъмите!).
Пък самодивите подло се криели –
голи хора с хайдутите виели.
Тогаз в безнадеждната таз ситуация
на таласъмо- и змей-демокрация
възникнала някаква странна мутация:
квазиспектрална полинагъзация,
кръстоска на музи с Христовите страсти
или накратко – фантасти!
Набързо навлезли на времето в ритъма
и разгадали анти-алгоритъма –
как да завземат властта от ламите,
без да им режат тотално главите.
Те силите мъжки мобилизирали
и масово всички моми дефлорирали.
Готови на всичко за свободата,
девойките с радост поели борбата...
Лишени така от насъщния хляб,
преглътнали с болка горчивия хап,
от глад и от мъка крилатите змейове
се трансформирали в гейове.
След тях таласъмите с тежки стенания
хванали пътя за тъмна Британия.
А самодивите от гъсталаците
утеха намерили нейде в бардаците,
защото отстъпвали на фолк-певиците
по обиколката на... огърлиците.
Така, без да искат, мутантите-мелези
унищожили народното фентъзи.
И още виреят в тази страна,
спасяват от змейове всяка мома...
Трол пие биричка някъде в храстите...
Да са живи и здрави фантастите!

Фондация ЧОВЕШКАТА БИБЛИОТЕКА

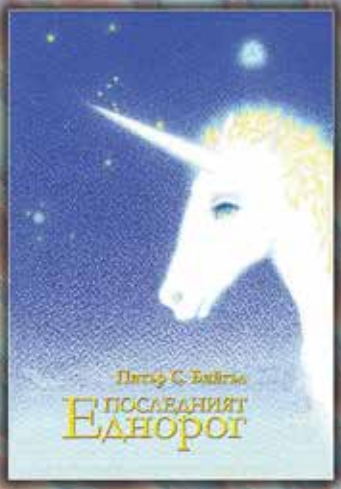

Цена 17 лв.